

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DİLBİLİM ANABİLİM DALI
GENEL DİLBİLİM PROGRAMI
DOKTORA TEZİ

**TÜRKÇE VE İNGİLİZCE BİLİMSEL
MAKALE ÖZETLERİNDE BİLGİYİ KURGULAMA VE
YAZAR KİMLİĞİNİ KODLAMA BİÇİMLERİ**

Hamide ÇAKIR

Danışman

Yard. Doç. Dr. Neslihan KANSU YETKİNER

2011

DOKTORA
TEZ ONAY SAYFASI

2005801115

Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı ve Soyadı : Hamide ÇAKIR
Tez Başlığı : Türkçe ve İngilizce Bilimsel Makale Özetlerinde Bilgiyi Kurgulama ve Yazar Kimliğini Kodlama Biçimleri
Savunma Tarihi : 18.07.2011
Danışmanı : Yrd.Doç.Dr.Neslihan KANSU YETKİNER

JÜRİ ÜYELERİ

<u>Ünvanı, Adı, Soyadı</u>	<u>Üniversitesi</u>	<u>İmza</u>
Yrd.Doç.Dr.Neslihan KANSU YETKİNER	İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ	
Prof.Dr.Lütfiye OKTAR	İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ	
Prof.Dr.Yadigar EĞİT	EGE ÜNİVERSİTESİ	
Prof.Dr.Gülmira KURUOĞLU	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	
Prof.Dr.Nalan BÜYÜKKANTARCIOĞLU	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	

Oybirliği

Oy Çokluğu ()

Hamide ÇAKIR tarafından hazırlanmış ve sunulmuş "Türkçe ve İngilizce Bilimsel Makale Özetlerinde Bilgiyi Kurgulama ve Yazar Kimliğini Kodlama Biçimleri" başlıklı tezi kabul edilmiştir.

Prof.Dr. Utku UTKULU
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Doktora Tezi olarak sunduğum “Türkçe ve İngilizce Bilimsel Makale Özetlerinde Bilgiyi Kurgulama ve Yazar Kimliğini Kodlama Biçimleri” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

..../..../.....

Hamide ÇAKIR

İmza

ÖZET

Doktora Tezi

Türkçe ve İngilizce Bilimsel Makale Özetlerinde Bilgiyi Kurgulama ve Yazar Kimliğini Kodlama Biçimleri

Hamide ÇAKIR

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Dilbilim Anabilim Dalı
Genel Dilbilim Programı

Bilimsel söylemin oluşturulmasını sağlayan pek çok dilsel öge bulunmaktadır. Bu öğelerden biri olan *adlaştırma*, bir anlam yaratma aracı (Halliday, 1994; 1998) olarak bilimsel metinlerde dilbilgisel ve anlambilimsel işlevlere sahiptir. Süreç adlaştırıldığında ad grubu, yoğun bilgiyle yüklenebilmekte ve anlamsal olarak adlaştırılmış süreç tümcede *katılımcı* olarak yer alabilmektedir (Banks, 2005). Dolayısıyla, kılıcı silinerek bilimsel söylemde nesnellik ve yazar yönelimli örtükleştirme sağlanmaktadır (Stålhammar, 2006). Bilimsel söylemde tarafsızlık ve nesnellik sağlayan diğer dilsel düzenekler, edilgen yapı kullanımı ve [-canlı] özelliğe sahip öznelere (KDE) kişileştirilmesidir. Kişi adlı kullanımı ise, öznel yazar duruşunun oluşturulmasını sağlamaktadır. Bu belirlemeler ışığında bu çalışmanın amacı, Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi modeli çerçevesinde edilgen yapı, etken yapı ve kişi adları ile birlikte KDE ve adlaştırma biçimindeki dilbilgisel eğretilene yapılarını ele alarak Türkçe ve İngilizce bilimsel makale özetlerinde bilimsel bilginin nasıl kurgulandığını ve yazar duruşunun nasıl oluşturulduğunu incelemektir.

Çalışmanın bütüncesi, Ekonomi, Sosyoloji, Psikoloji, Dilbilim, Fizik, Kimya, Biyoloji ve Mühendislik alanlarından rastlantısal örneklem yöntemiyle seçilmiş toplam 720 özetten oluşmaktadır. Dil ve kültür-bağımlı farklılıkları göz önünde bulunduran bu çalışma, bilimsel makalelerdeki Türkçe özet metinler (n=240) ile Türkçe özetlerin İngilizce paralel metinleri (n=240) ve aynı zamanda kontrol grubu olarak İngilizce anadili konuşucularının ürettiği İngilizce özet metinleri (n=240) incelemektedir. Çalışmada nicel ve nitel çözümlenmelerden yararlanılarak karşılaştırmalı bütünce-temelli yaklaşım uygulanmıştır.

Çalışmanın bulguları, dillerarası ve disiplinlerarası benzerlik ve farklılıkların olduğunu göstermiştir. Türkçe ve İngilizce özgün metinlerde adlaştırma kullanımı benzer bir dağılım sergilemesine karşın, İngilizce paralel metinlerde eğretilene yapılarının açıklanmasıyla özgün metinlerde örtük olan

bilginin belirtikleştirildiği görülmüştür. Edilgen yapı ve kişi adlı kullanımında da farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bulgulara göre, Türkçe özgün özetlerde ve aynı zamanda da İngilizce paralel özetlerde sıklıkla kılıcsız edilgen ve KDE yapısı kullanımıyla nesnel bir yazar duruşu oluşturulmuştur. İngilizce özgün özetlerde ise, bilimsel söylem topluluğunda yer edinme çabaları ve öznel yazar duruşu, kişi adları ve yüksek oranda etken yapı kullanımıyla kodlanmıştır. Bununla birlikte, disiplinlerarası karşılaştırmalar sonucunda, Sosyal Bilimler alanında sıklıkla adlaştırma yapılarına, etken yapıya ve kişi adlarına yer verildiği, Fen Bilimleri alanında ise daha çok edilgen yapının kullanıldığı belirlenmiştir. Bu bulgular bağlamında, bilimsel metinlerde yazar duruşunu kodlayan ve bilgi üretimi sağlayan sözlükdilbilgisel örüntülerin dile ve alana özgü yazma edimlerine göre düzenlendiği söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Bilimsel Söylem, Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi, Dilbilgisel Eğretileme, Adlaştırma, Bilimsel Makale Özetleri, Yazar Duruşu, Edilgen Yapı, Kişi Adları

ABSTRACT

Doctoral Thesis

Forms of Constructing Scientific Knowledge and Encoding Writer's Stance in Turkish and English Research Article Abstracts

Hamide ÇAKIR

**Dokuz Eylül University
Graduate School of Social Sciences
Department of Linguistics
General Linguistics Program**

Scientific discourse bears some unique linguistic features. Nominalization, a meaning making mechanism used in scientific texts, (Halliday, 1994; 1998) has grammatical and semantic functions. By nominalizing a process, we are able to pack a lot of information into a nominal group and semantically, the nominalized process becomes a participant (Banks, 2005). Thus through removal of human agency, objectivity and anonymity are achieved (Stålhammar, 2006). The passive voice and the personification of inanimate subjects (PGM) are other linguistic features in scientific discourse applied to achieve impersonality and objectivity. Personal pronouns on the other hand, enable the academic writer to establish a subjective writer's stance. Based on these assumptions, the present study attempts to analyze lexico-grammatical features in research article abstracts within the framework of Systemic Functional Linguistics (SFL), focusing specifically on voice, personal pronouns and grammatical metaphor in the form of nominalization and PGM to examine how Turkish and English academic writers construct scientific knowledge and writer's stance.

The corpus consists of 720 abstracts from the disciplines of economics, sociology, psychology, linguistics, engineering, physics, chemistry and biology. Considering variations in scientific languages across cultures and disciplines, this study presents an analysis of journal article abstracts written in Turkish (n=240) and their corresponding translations into English (n=240) as well as abstracts originally written in English (n=240). The study adopts a qualitative and quantitative corpus-based comparative approach.

The findings indicate cross-linguistic and cross-disciplinary similarities and differences. Turkish and English original abstracts showed a similar distribution in the use of nominalization; however the parallel texts revealed instances of demetaphorization where implicit information in the original texts was made explicit in translated parallel texts. Differences also emerged in the

use of voice and personal pronouns. The results revealed that an objective stance was established in Turkish as well as in English parallel abstracts by frequently referring to agentless passives and personification of inanimate subjects. English original abstracts, however, highlighted the authoritative stance and competition for space in the scientific discourse community with a more frequent use of personal pronouns matched by a high use of active voice. In addition, disciplinary comparisons revealed that abstracts in the soft sciences frequently applied nominalization, active voice and personal pronouns, whereas hard sciences referred more frequently to the passive voice. Consequently, it could be concluded that lexico-grammatical choices constructing scientific knowledge and writer's stance are determined by cultural and disciplinary writing expectations.

Keywords: Scientific Discourse, Systemic Functional Linguistics, Grammatical Metaphor, Nominalization, Research Article Abstracts, Writer's Stance, Passive, Personal Pronoun

TÜRKÇE VE İNGİLİZCE BİLİMSEL MAKALE ÖZETLERİNDE BİLGİYİ KURGULAMA VE YAZAR KİMLİĞİNİ KODLAMA BİÇİMLERİ

İÇİNDEKİLER

DOKTORA TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGE VE KISALTMALAR	xv
TABLolar LİSTESİ	xvi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii
GRAFİKLER LİSTESİ	xviii
EKLER LİSTESİ	xix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM BİLİMSEL SÖYLEMİ

1.1. BİLİMSEL SÖYLEM	8
1.1.1. Bilimsel Söylemin Temel Özellikleri	10
1.2. BİLİMSEL SÖYLEM ÇALIŞMALARI	14
1.2.1. Bilimsel Söylemde Metin Yapısı Çalışmaları	14
1.2.2. Bilimsel Söylemde Sözlükdilbilgisel Çalışmalar	15
1.3. BİR METİN TÜRÜ OLARAK BİLİMSEL MAKALE ÖZETİ	19
1.3.1. Disiplinlere Göre Özetleri İnceleyen Çalışmalar	21
1.3.2. Dillere ve Disiplinlere Göre Özetleri İnceleyen Çalışmalar	24
1.4. TÜRKÇE BİLİMSEL SÖYLEM ÇALIŞMALARI	29
1.4.1. Türkçe Bilimsel Söylemde Metin Yapısı Çalışmaları	29
1.4.2. Türkçe Bilimsel Söylemde Sözlükdilbilgisel Çalışmalar	31
1.4.3. Özet Bölümünü İnceleyen Çalışmalar	36

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. DİZGECİ İŞLEVSEL DİLBİLGİSİ VE TEMEL DİLSEL BOYUTLAR	39
2.1.1. Dilde Katmanlaşma	41
2.1.1.1. Anlamlar Dizgesi	43
2.1.2. Üstışlevler	43
2.1.2.1. Düşünsel Üstışlev	44
2.1.2.1.1. Süreç Türleri	46
2.1.2.1.2. Düşünsel Üstışlev: Deneyimsel ve Mantıksal İşlev	50
2.1.2.2. Kişilerarası Üstışlev	51
2.1.2.3. Metinsel Üstışlev	51
2.1.3. Eksen (Axiality)	52
2.1.4. Ayrıntılaşma (Delicacy)	53
2.1.5. Düzey (Rank)	53
2.1.6. Yaratım (Instantiation)	55
2.2. KESİT DİL VE METİN TÜRÜ	55
2.3. DİZGECİ İŞLEVSEL DİLBİLGİSİ VE BİLİMSEL METİNLER	60
2.4. DİZGECİ İŞLEVSEL DİLBİLGİSİ VE ÇEVİRİ	62

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİLBİLGİSEL EĞRETİLEME VE ÖRTÜKLEŞTİRME YAPILARI

3.1. SÖZLÜKSEL EĞRETİLEME VE DİLBİLGİSEL EĞRETİLEME	65
3.2. EŞLEŞİK YAPI VE EĞRETİLEME YAPI	67
3.2.1. Eşleşik Yapı	67
3.2.2. Eğretilmeli Yapı	68
3.3. DİLBİLGİSEL EĞRETİLEME VE TÜRLERİ	73
3.3.1. Düşünsel Dilbilgisel Eğretilme ve Kişilerarası Eğretilme	73
3.3.2. Düşünsel Dilbilgisel Eğretilme Türleri	75
3.4. ADLAŞTIRMA	77

3.4.1. Adlaştırmannın İşlevleri	80
3.5. KİŞİLEŞTİRMELİ DİLBİLGİSEL EĞRETİLEME YAPISI	85
3.5.1. Kişileştirmeli Dilbilgisel Eğretileme Yapısında Süreç Türleri	86
3.6. EDİLGEN YAPI	87
3.7. KİŞİ ADILI KULLANIMI	88
3.8. DİLBİLGİSEL EĞRETİLEME ÇALIŞMALARI	90

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKÇEDE ADLAŞTIRMA VE ÖRTÜKLEŞTİRME YAPILARI

4.1. TÜRKÇEDE AD ÖBEĞİ	94
4.1.1. Türkçede Ad Öbeğinin Dilbilgisel Yapılanışı	94
4.1.2. Türkçede Ad Öbeğinin Anlambilimsel ve Edimbilimsel İşlevleri	101
4.2. TÜRKÇEDE ADLAŞTIRMA YAPILARI	102
4.2.1. Türkçede Sözlüksel Adlaştırma Yapıları	103
4.2.2. Türkçede Sözdizimsel Adlaştırma Yapıları	104
4.2.2.1. Türkçede Sözdizimsel Adlaştırma Yapılarının Sınıflandırması	107
4.2.2.1.1. -mAK ile oluşturulmuş Adlaştırma Yapıları	107
4.2.2.1.2. -mA ile oluşturulmuş Adlaştırma Yapıları	109
4.2.2.1.2.1.-mA ve -mAK ile Oluşturulan Ad Yantümcelerinin Farklılıkları	113
4.2.2.1.3.-DIK ve -(y) AcAK ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapıları	113
4.2.2.1.3.1.-DIK/-(y) ve AcAK Ad Yantümcelerinin Diğer İşlevleri	116
4.2.2.1.4. -DIK , -(y) AcAK ve -mA Ad Yantümcelerinin İşlev Farklılıkları	116
4.2.2.1.5. -(y) İş ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapıları	117
4.2.2.1.6. -mA, -DIK/-(y)AcAK ve -(y)İş Biçimbirimlerinin Örtüşen Kullanımları	119
4.2.2.1.7. Tamlayan Biçimbirimi Ulanmamış İye-belirtili -mA, -DIK ve -(y)AcAK Yapıları	121

4.2.2.1.8. Yardımcı Eylem ol- Kullanımı	122
4.3. TÜRKÇEDE EDİLGENLİK	123
4.3.1. Türkçede Edilgen Adlaştırma (passive nominalization) Yapıları	127

BEŞİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE BÜTÜNCE

5.1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ: BÜTÜNCE TEMELLİ YAKLAŞIM	129
5.1.1. Bütünce Temelli Yaklaşım Nedir?	129
5.1.2. Dilbilim Çalışmalarında Bütünce -Temelli Yaklaşımlar	130
5.2. ÇALIŞMANIN BÜTÜNCE	132
5.3. BÜTÜNCEİN OLUŞTURULMASI VE ÖRNEKLEM SEÇİMİ	135
5.4. BÜTÜNCEİN İNCELENMESİ	139

ALTINCI BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA I

TÜRKÇE VE İNGİLİZCE BİLİMSEL MAKALE ÖZETLERİNDE

ADLAŞTIRMA YAPILARI

6.1. NİTEL BULGULAR: ADLAŞTIRMA YAPILARININ KULLANIMI	149
6.1.1. Türkçe ve İngilizce Metinlerde Soyutlama Örüntüleri	149
6.1.2. Kılıcı Olarak Adlaştırma Yapısı Kullanımı	155
6.1.3. Edilgen Adlaştırma Yapısı	157
6.1.4. Adlaştırma Yapılarında ‘Gösterici+Baş Ad’ Dizilişi	158
6.1.5. Sözdizimsel ve Biçimbilimsel Adlaştırma Yapısı Kullanımı	160
6.1.6. Adlaştırma Yapıları ve Konu Sürekliliği	161
6.2. NİCEL BULGULAR: ADLAŞTIRMA YAPILARININ DAĞILIMI	162
6.2.1. Dillere Göre Adlaştırma Yapılarının Dağılımları	162
6.2.1.1. Türkçe ve İngilizce Kontrol Metinlerde Adlaştırma Yapılarının Dağılımı	163

6.2.1.2. Türkçe ve İngilizce Paralel Metinlerde Adlaştırma Yapılarının Dağılımı	164
6.2.1.3. İngilizce Paralel ve Kontrol Metinlerde Adlaştırma Yapılarının Dağılımı	165
6.2.2. Bilim Alanlarına ve Dillere Göre Adlaştırma Yapılarının Dağılımı	168
6.2.2.1. Türkçe Metinlerde Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerine Göre Adlaştırma Yapılarının Dağılımı	168
6.2.2.2. İngilizce Kontrol Metinlerde Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerine Göre Adlaştırma Yapılarının Dağılımı	169
6.2.2.3. İngilizce Paralel Metinlerde Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerine Göre Adlaştırma Yapılarının Dağılımı	169
6.2.3. Toplam Adlaştırma Dağılımı	172
6.2.3.1. Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri Alanlarına Göre Toplam Adlaştırma Dağılımı	172
6.2.3.2. Dillere Göre Toplam Adlaştırma Dağılımı	174
6.3. TARTIŞMA	177

YEDİNCİ BÖLÜM
BULGULAR VE TARTIŞMA II
TÜRKÇE VE İNGİLİZCE BİLİMSEL MAKALE ÖZETLERİNDE
YAZAR KİMLİĞİNİ KODLAMA BİÇİMLERİ

7.1. NİTEL BULGULAR	183
7.1.1. Kişileştirmeli Dilbilgisel Eğretileme Yapısı Kullanımı	183
7.1.1.1. Kişileştirmeli Dilbilgisel Eğretileme Yapısının Eşdeğer Aktarımı	183
7.1.1.2. Kişileştirmeli Dilbilgisel Eğretileme Yapısında Süreç Türleri	184
7.1.1.3. Kişileştirmeli Dilbilgisel Eğretileme Yapısında ‘amaç’ Ögesinin Kullanımı	187
7.1.1.4. Kişileştirmeli Dilbilgisel Eğretileme Yapısının Edilgen Yapı Olarak Aktarımı	188

7.1.1.5. Çalışmanın Sonucunu Aktarmada Kişileştirmeli Dilbilgisel Eğretilme Yapısı Kullanımı	190
7.1.2. Bilimsel Söylemde Edilgen ve Etken Yapı Kullanımı	191
7.1.3. Bilimsel Söylemde Kişi Adılı Kullanımı	192
7.1.3.1. <i>Ben</i> Kişi Adılı Kullanımı	192
7.1.3.2. <i>Biz</i> Kişi Adılı Kullanımı	193
7.2. NİCEL BULGULAR	196
7.2.1. Dillere Göre Yazar Kimliğini Kodlama Dağılımı	196
7.2.1.1. Türkçe ve İngilizce Kontrol Metinlerin Karşılaştırılması	197
7.2.1.2. Türkçe ve İngilizce Paralel Metinlerin Karşılaştırılması	198
7.2.1.3. İngilizce Paralel ve İngilizce Kontrol Metinlerin Karşılaştırılması	199
7.2.1.4. Dillere Göre Çalışmanın Amacını Kodlama Biçimleri	201
7.2.2. Alanlara Göre Yazar Kimliğini Kodlama Dağılımı	203
7.2.2.1. Türkçe Metinlerde Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri Karşılaştırması	205
7.2.2.2. İngilizce Kontrol Metinlerinde Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri Karşılaştırması	206
7.2.2.3. İngilizce Paralel Metinlerde Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri Karşılaştırılması	207
7.2.2.4. Alanlara Göre Çalışmanın Amacını Kodlama Biçimleri	208
7.3. TARTIŞMA	210

SEKİZİNCİ BÖLÜM
BULGULAR VE TARTIŞMA III
TÜRKÇE VE İNGİLİZCE BİLİMSEL SÖYLEMDE BİLGİYİ KURGULAMA

8.1. TÜRKÇE VE İNGİLİZCE METİNLERDE BİLİMSEL BİLGİ ÜRETİMİ	217
8.1.1. Dillere Göre Bilimsel Bilgi Üretimi	217
8.1.2. Alanlara Göre Bilimsel Bilgi Üretimi	223
8.2. TÜRKÇE BİLİMSEL SÖYLEMİN SÖZLÜKDİLBİLGİSEL ÖZELLİKLERİ	224
8.3. TARTIŞMA	228
SONUÇ	233
KAYNAKLAR	243
EKLER	272
EK 1. BÜTÜNCEDEKİ METİNLERİN SIRALANMIŞ LİSTESİ	273
EK 2. BÜTÜNCE KAYNAKÇASI	285
EK 3. SÖZLÜKÇE	311

SİMGE VE KISALTMALAR

- a.g.e. adı geçen eser
AG Ad Grubu
BG Belirteç Grubu
AÖ Ad Öbeği
bkz. Bakınız
EG Eylem Grubu
DE Dilbilgisel Eğretileme
DİD Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi
GYBT Giriş-Yöntem-Bulgular-Tartışma
İÖ İlgeç Öbeği
s. sayfa
* Dilbilgisi dışı

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Düşünsel İşlevde Ad Grubunun Yapısı	46
Tablo 2: İlişkisel Süreçlerde Yapılanma	48
Tablo 3: Süreç Türleri ve Katılımcılar	49
Tablo 4: Düzey Ölçeği	54
Tablo 5: Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi Modeli'nde Bağlam ve Metin Bileşenleri	58
Tablo 6: Dilbilgisi ve Durum Bağlamı	59
Tablo 7: Bilimsel Metinlerde Kesit Dil Özellikleri	61
Tablo 8: Dilsel Birimlerin Eşleşik ve Eğretilmeli Yapılarda Görünümleri	69
Tablo 9: Dilbilgisel Eğretilme Yapılarında Dikey ve Yatay Dönüşümler	70
Tablo 10: Dilbilgisel Eğretilme Türleri	75
Tablo 11: <i>Biz</i> Adılıının Gönderimsel İşlevleri	89
Tablo 12: Bütüncede Yer Alan Bilimsel Alanlar	137
Tablo 13: Çalışmanın Bütüncesi	138
Tablo 14: Değişkenler ve İşlevleri	142
Tablo 15: Bütüncedeki Dilbilgisel Eğretilme Türleri ve Örnekleri	142
Tablo 16: Bütüncede Tümce ve Sözcük Sayısı	144
Tablo 17: Dillere Göre Adlaştırma Yapılarının Dağılımı	163
Tablo 18: Bilim Alanlarına ve Dillere Göre Adlaştırma Yapılarının Dağılımı	167
Tablo 19: Bilim Alanlarına ve Dillere Göre Toplam Adlaştırma Yapılarının Dağılımı	172
Tablo 20: Dillere Göre Toplam Adlaştırma Dağılımı	175
Tablo 21: Dillere Göre Yazar Kimliğini Kodlama Dağılımı	197
Tablo 22: Bilim Alanlarına ve Dillere Göre Yazar Kimliğini Kodlama Dağılımı	204

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi ve Dilsel Boyutlar	40
Şekil 2: Dilde Katmanlaşma	41
Şekil 3: Süreç Türleri	47
Şekil 4: Bir Dizge Ağı	53
Şekil 5: Kesit Dil Kuramı: Dil ve Bağlam	56
Şekil 6: Dilin Ana İşlevleri, Bağlamın Ulamları ve Metin Türü	57
Şekil 7: Deneyimin Dile Dönüştürülmesi	68
Şekil 8: Eğretilmeye Dönüştürme	70
Şekil 9: Dilbilgisel Eğretilmede Temel Kayma Hareketleri	76
Şekil 10: Adlaştırma Yapılarıyla Soyut Teknik Dilin Oluşturulması	78
Şekil 11: Türkçede Sözlüksel ve Sözdizimsel Adlaştırma Yapıları	103
Şekil 12: Dillerarası Karşılaştırma	135
Şekil 13: Çalışmanın Değişkenleri	143
Şekil 14: Katılımcılar Boyutunda Soyutlama Ölçeği	150
Şekil 15: Eğretilme Yapılarında Soyutlama Basamakları	150

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Dillere Göre Adlaştırma Yapılarının Genel Dağılımı	166
Grafik 2: Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerine Göre Adlaştırma Yapılarının Dağılımı	171
Grafik 3: Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerinde Toplam Adlaştırma Dağılımı	174
Grafik 4: Dillerarası Toplam Adlaştırma Dağılımı	176
Grafik 5: Kişi Adlarının Dillere Göre Dağılımı	200
Grafik 6: Metinlerde Çalışmanın Amacını İfade Eden Kullanımlar	201
Grafik 7: Dillere Göre Yazar Kimliğini Kodlama Dağılımı	203
Grafik 8: Alanlara Göre Amaç İfadelerinin Kullanımı	208
Grafik 9: Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerine Göre Değişkenlerin Dağılımı	209
Grafik 10: Edilgen ve Etken Yapıda Adlaştırma Kullanımı	218
Grafik 11: Edilgen ve Etken Yapıda Adlaştırma Dağılımı	219
Grafik 12: Dillere Göre Toplam Edilgen ve Etken Yapı Kullanımı	222
Grafik 13: Alanlara Göre Edilgen ve Etken Yapıda Adlaştırma Kullanımı	223
Grafik 14: Türkçe Metinlerde Edilgen Adlaştırma Dağılımı	226

EKLER LİSTESİ

EK 1: Bütüncedeki Metinlerin Sıralanmış Listesi	273
EK 2: Bütünce Kaynakçası	285
EK 3: Sözlükçe	311

GİRİŞ

Bilimsel metin, bilimsel bilgiyi paylaşmayı ve bilgi üretimini sağlamaktadır. Metinler, temelde belirli bir toplumsal kurumu, bir söylem topluluğunu yansıtan yapılardır. Yazarlar, cinsiyet, toplumsal sınıf, ırk gibi bazı toplumsal etmenler çerçevesinde metinlerini kurgular ve kendilerini metin içinde konumlandırırlar (Kress, 1989). Buna göre, metnin belli bir tür içinde gerçekleştirilmesi, onun belli bir söylem topluluğunun beklentilerine uygun biçimde düzenlenmesiyle mümkün olmaktadır. Dolayısıyla, “metinler sadece bilgi işlemeye ilişkin kısıtlamalara göre değil, kabul görmüş kurumsal beklentilere göre de düzenlenmektedir” (Oktar, 2002: 146). Bu bağlamda bilimsel metnin üretiminde, diğer bir deyişle bilimsel bilginin aktarımı sürecinde yazar, kesit dilin özellikleri ve aynı zamanda ait olduğu kültürün ve söylem topluluğunun beklentileri doğrultusunda hareket etmekte, dil dizgesinde var olan çeşitli düzenekler ve *sözlükdilbilgisel* (lexicogrammatical) yapılardan yararlanarak metnini biçimlendirmektedir.

Dil dizgesinde bilimsel kesit dilin oluşturulmasını sağlayan pek çok sözlükdilbilgisel ve bağlamsal öge bulunmaktadır. Bu öğelerden en önemlisi “dilbilgisel eğretileme”dir. *Dilbilgisel eğretileme*, *anlamları paketleme* (packaging meaning) açısından dil dizgesinin önemli yapı taşlarından biridir (Halliday, 1998). Halliday’e göre (1998), dil dizgesinde anlamlar iletişimsel işlev doğrultusunda farklı sözlükdilbilgisel örüntülerle kodlanmaktadır. Bu doğrultuda, *dilbilgisel eğretileme* yapısı, belli bir bağlam içinde metni metin yapan örüntüye uygun olarak tümceyi tekrar düzenleme olanağı sağlamaktadır (Martin, 1992; 1993). Halliday (1994) *dilbilgisel eğretilemeyi* bir dilbilgisel ulamın, başka bir dilbilgisel ulama dönüşmesi olarak tanımlamakta ve *dilbilgisel eğretileme* yapılarının oluşumunda “*adlaştırma*”nın (nominalization) en güçlü kaynağı sağladığını vurgulamaktadır. Thompson (1996: 171), *adlaştırma* yapılarının *kılıcıyı* silerek bilimsel söylemde nesnellik sağlanmasıyla bilim ideolojisinin “nesnellik” ilkesiyle uyumlu bir görünüm oluşturduğunu ifade etmektedir. Bilimsel söylemde metin kurgulama sürecindeki dilbilgisel seçimler, bilimsel bilgiyi kurgularken aynı zamanda metin yazarının bakış açısını ve konumunu yansıtan bir araç görevi

görmekte (Schramm, 1996) ve yazar kimliğinin oluşumuna katkı sağlamaktadır (Ivanic, 1998). Buna göre yazar, kullandığı dilbilgisel örüntülerle kendini örtük ya da açık bir biçimde metinde konumlandırabilmektedir.

*Adlaştırmanın yanı sıra edilgen/etken yapılar ve kişi adları, bilgi üretimini ve bilimsel söylemde yazar kimliğini örtük ya da açık bir biçimde kodlamayı sağlayan yapılar arasında yer almaktadır. Edilgen yapının geleneksel olarak, akademik yazılarda nesnelliği ve tarafsızlığı sağladığı bilinmektedir. Bununla birlikte, Kress (1989: 448) yazarın metiniçi edilgen yapı seçimlerinin “dilsel ve toplumsal deneyimlere” dayandığını vurgulamaktadır. Dolayısıyla, edilgen yapı kullanımı da toplumsal deneyimi ortaya çıkarıp yansıtabilir (Baratta, 2009). Kılıcsız edilgen yapının kullanımı, metinde yazar ile okuyucu arasında kişilerarası bir mesafe oluştururken (Reilly ve diğ., 2005) kişi adlarının kullanımı da yazarın söylem topluluğunda okuyucuyla doğrudan etkileşime geçmesini sağlamaktadır. Adıl kullanımı aracılığıyla akademik yazar, kimliğini açıkça kodlayarak bilimsel bilgiye yönelik sorumluluğu üstlenmekte ve okuyucuyu da söylem topluluğunun bir katılımcısı olarak topluluğa dahil etmektedir (Hyland, 2005). Böylece, geleneksel bilimsel söylemde görülen yazar ve okuyucu arasındaki mesafe ortadan kaldırılmaktadır. Bu dilsel düzeneklerle birlikte bilimsel söylemde yazar duruşunu kodlayan diğer bir yapı *kişileştirmeli dilbilgisel eğretileme* yapısıdır. Bu yapıda “çalışma, araştırma, metin” gibi cansız birimler tümcede *kılıcı* olarak kodlanmakta ve böylece yazar kimliği kişisizleştirilerek bilimsel söylemde yazar yönelimli örtükleştirme sağlanmaktadır (Banks, 1996; Hyland, 1996; Low, 1999; Master, 1991, 2001; Mauranen, 2001, Šeškauskienė, 2009; Stålhammar, 2004; Wanner, 2009). Bu anlamda bilimsel metinler, bilimsel kesit dili yansıtan dilsel yapılanmayı sergilerken türe özgü olarak üyesi olduğu söylem topluluğunun beklentilerini de beraberinde getirmektedir.*

Bilimsel bilginin paylaşılmasını ve bilim dünyasında yaygınlaşmasını sağlayan önemli bir metin türü araştırma yazılarıdır. Türkçe bilimsel söylem çalışmaları (Çalışır, 2007; Doyuran, 2009; Duman, 2011; Emeksiz, 2009; Fidan, 2002, 2003, 2005; İnce Özyıldırım, 2010; Keçik, 2002; Oktar, 2002; Oktar ve

Yağcıoğlu, 1995; Ruhi, 2002; Sargın, 2010; Turan ve Bican, 2002; Türkkan, 2005; Türkkan ve Yağcıoğlu, 2006, 2009; Uzun, 2002; Uzun, Turan ve Emeksiz, 2009; Yağcıoğlu, 2002; Yazar, 2000b, 2001a; Zeyrek, 2002) temelde araştırma makalelerini ele almış ve bu metin türünün giriş bölümleri (Cem Değer ve Fidan 2008; Fidan, 2008; Fidan ve Cem Değer, 2008; Yazar, 2000a;), giriş ve sonuç bölümleri (Huber ve Uzun, 2000; Şenöz Ayata, 2006) inceleme konusu olmuştur. Bilimsel söylem çalışmalarında araştırma yazıları dışında öğrencilerin ürettiği araştırma metinleri (Fidan, 2008; Huber ve Subaşı Uzun, 2001), bilimsel kitaplar ile ders kitaplarının da (Çakır, 2005; Türkkan, 2008; Yazar, 2000b) incelendiği görölmektedir. Almanca ve Türkçe bilimsel söylemi karşılaştıran sınırlı sayıdağı çalışma (Kurultay ve Tanyeri, 1998; Şenöz-Ayata, 2002, 2007) dışında bilimsel metinler, karşılaştırmalı olarak bilimsel söylemin beklentileri açısından ele alınmamıştır. Uzun'un (2002: 203) da belirttiği gibi metin türlerinin ve metinlerin içerdiği dilsel görünümlerin incelenmesi "ancak farklı dillerdeki söylem desenlerinin tanımlanması ve türlere ve alttürlere özgü gereklilikler açısından işlevsel olarak betimlenmesi ile olanaklıdır."

Araştırma yazılarına eşlik eden ve bir alt metin türünü oluşturan bilimsel makale özetleri, tanıtıcı bir yazı görünümündedir. Bir başka deyişle, araştırma yazısının konusu, yöntemi ve temel bulguları ile ilgili özet bilgileri sunmakta ve okuyucunun makalenin devamını okuyup okumayacağına karar vermesini sağlamaktadır (Bhatia, 1993; Bordage ve McGaghie, 2001; Golebiowski, 2009; Huckin, 2001; Swales, 1990). Hyland (2000: 64), bilimsel makale özetlerini bir alt metin türü olarak değil, okuyucuyu araştırma yazısının tamamını okumaya yönlendirmesi nedeniyle farklı bir metin türü, "bir reklam aracı" (an advertising means) olarak görmektedir. Çünkü özetlerin başarılı bir biçimde kurgulanması, araştırma yazısının okunmasını, hakemli dergilerde yer almasını ve araştırmanın konferanslarda bildiri olarak kabul edilmesini sağlamaktadır (Lorés, 2004). Bununla birlikte, Van Bonn ve Swales (2007), önemli bir bilimsel iletişim aracı olan özetlerin farklı dilbilgisel örüntüler barındırdığını, bu nedenle de kültüre ve disipline özgü farklılıkları belirlemede önemli bir kaynak oluşturduğunu savlamaktadır. Böylece, özet çalışmaları gittikçe büyümekte olan bir araştırma alanı olmuştur (Lorés, 2004).

Çalışmanın Amacı ve Soruları

Bilimsel söylemi temel alan bu çalışma, Türkçe bilimsel makale özetlerinde yer alan *adlaştırma* yapılarıyla birlikte *yazar kimliğini kodlayan yapıların* İngilizceye aktarıldığında nasıl biçimlendiğini ortaya koymayı, İngilizce ve Türkçe özgün bilimsel makale özetlerinde *adlaştırma* oluşturma ve *yazar kimliğini kodlama* süreçlerindeki benzerlik ve farklılıkları saptamayı; aynı zamanda da bilimsel bilgiyi kurgulama ve yazar kimliğini kodlama edimlerini Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri çerçevesinde ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Diğer bir deyişle, bu çalışma Türkçe ve İngilizce bilimsel kesit dil arasındaki *adlaştırma* kullanımındaki ve *yazar kimliğini kodlamadaki* benzerlikleri ve farklılıkları saptayarak farklı dil ve alanlara ait bilim dilinde ortak ve farklı yönleri ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Bu amaç doğrultusunda bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Bilimsel Söylemin temel özelliği olarak kabul edilen *adlaştırma* yapıları sırasıyla
 - i. Türkçe ve İngilizce özgün bilimsel metinler arasında,
 - ii. Türkçeden İngilizceye aktarılan paralel metinler arasında ve
 - iii. Sosyal Bilimler ile Fen Bilimleri arasındanasıl bir dağılım sergilemektedir?
2. Bilimsel söylemde yazar kimliğini açık ya da örtük bir biçimde kodlayan dilbilgisel yapılar (*Kişileştirmeli dilbilgisel eğretileme* yapısı, etken yapı, edilgen yapı, kişi adları)
 - i. Türkçe ve İngilizce özgün bilimsel metinler arasında,
 - ii. Türkçeden İngilizceye aktarılan paralel metinler arasında ve
 - iii. Sosyal Bilimler ile Fen Bilimleri arasındanasıl bir örüntü sergilemektedir?
3. Türkçe bilimsel söylemde hangi sözlükdilbilgisel düzeneklerle bilimsel bilgi kurgulanmakta ve yazar duruşu kodlanmaktadır?

Çalışmanın Önemi

Diğer dillerde özet bölümünü inceleyen çok sayıda çalışma (Bhatia, 1993; Bazerman, 1988; Gillaerts ve Van de Velde, 2010; Dahl, 2000, 2004; Graetz, 1985; Hyland, 2000; Huckin, 2001; Lorés, 2004; Martín-Martín 2002; Melander, Swales ve Fredrickson, 1997; Salager-Meyer, 1990, 1992; Santos, 1996; Samraj, 2002, 2005; Stotesbury, 2003; Tibbo, 1992; Ventola, 1994) bulunurken Türkçede araştırma makalelerinin “özet” bölümünün ele alınmadığı görülmektedir. Alanyazında bilimsel makale özetleri üzerine yapılan çalışmalar da (Kafes, 2009; Uysal ve Akpınar, 2008; 2009) Türk akademisyenlerin ürettikleri İngilizce özetleri incelemektedir. Bu nedenle, bilimsel söylem çalışmalarında Türkçe bilimsel metinlerin diğer dillerdeki bilimsel metinlerle karşılaştırmalı olarak incelenmesi ve Türkçe özet metin türünün ele alınması açısından bir boşluk olduğunu söylemek mümkündür.

Şimdiye kadar Türkçe çalışmalarda, Türkçe özetler ele alınmamış, daha çok bilimsel araştırma yazılarına odaklanılmış, bu çalışmada olduğu gibi bilimsel söylemin özellikleri hem iki dildeki özgün metinler hem de paralel metinler karşılaştırılarak Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi modeli doğrultusunda incelenmemiştir. Bu bağlamda, bu çalışmanın makale özetlerini diller ve disiplinlerarası olmak üzere karşılaştırmalı olarak DİD modeli çerçevesinde inceleyerek Türkçe bilimsel söylemde önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmanın, İngilizce ve Türkçe bilim dilinin *sözlükdilbilgisel* yapısına, farklı disiplinlerin metin kurgulama özelliklerine ve aynı zamanda bilimsel söylemde yazar kimliğini kodlamaya ilişkin önemli ipuçları sunacağı kanısındayız.

Çalışmanın Varsayımları

Bu çalışmanın temel varsayımı, bilimsel söyleme ait dilsel örüntüler evrensel olsa da dillere ve alanlara bağlı olarak bu dilsel görünümünün kullanım sıklığında farklılıkların olacağıdır. Ayrıca, Türkçe bilimsel söylemde nesnel bir yazar duruşun sergileneceği önvarsayılmaktadır.

Çalışmanın Kapsamı

Çalışmamızın veri tabanını, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanında yazılan akademik bilimsel makalelerde yer alan Türkçe özet bölümlerinden ve bu bölümlerin İngilizceye aktarılmış paralel özetlerden derlenmiş metinler oluşturmuştur. Veri tabanımızda ayrıca İngilizce anadili konuşucularının ürettiği İngilizce özet metinleri çalışmamızın kontrol metinlerini oluşturmaktadır. Kontrol metinlerindeki adlaştırma ve yazar duruşunu kodlayan dilsel örüntülerin dağılımları, Türkçe bilimsel metinlerdeki ve İngilizce paralel metinlerdeki dağılımlarla karşılaştırılmıştır.

Bu çalışmada incelenen örneklem 2005-2009 yıllarında yayımlanan akademik bilimsel makale özetleri rastlantısal örnekleme yöntemiyle seçilmiş ve metinlerarası karşılaştırma, özgün metin (Metin 1), paralel metin (Metin 2) ve kontrol metni (Metin 3) arasında gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada, Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi Modeli temel alınarak, Türkçe ve İngilizce üretilmiş bilimsel söylemin bir alt türünü oluşturan araştırma makalelerinin özet bölümünde *adlaştırma* yapılarıyla bilimsel bilginin nasıl kurgulandığı ve yazar kimliğinin hangi dilbilgisel örüntülerle kodlandığı incelenmiştir. Bu doğrultudaki pek çok araştırmada olduğu gibi (Banks, 2003, 2005; Holtz, 2009; Türkkkan, 2008; Yang, 2008) bu araştırmada da *dilbilgisel eğretileme* yapısı, *düşünsel dilbilgisel eğretileme* (ideational grammatical metaphor) görünümüyle sınırlandırılmıştır.

Çalışmanın Planı

Bu belirlemeler çerçevesinde çalışmanın birinci bölümünde, bilimsel söylemin temel özellikleri ve bu alanda yapılan çalışmalara yer verilmiştir. İkinci bölümde ise çalışmamızın kuramsal çerçevesi tanıtılmış ve bu kuram çerçevesinde önemli kavramlar açıklanmıştır. Bu bölümde, ayrıca, Dizgeci

İşlevsel Dilbilgisi modeli ile çeviribilim ilişkisine değinilmiş ve bu alanda yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde *dilbilgisel eğretileme ve adlaştırma* yapıları ayrıntılarıyla ele alınmış, bilimsel söylemde *dilbilgisel eğretilemenin* dilin üstişlevleri çerçevesinde işlevinin ne olduğu açıklanmış ve *dilbilgisel eğretileme* ve çeviri ilişkisine değinilmiştir. Ayrıca bu bölümde *örtükleştirme* ve *belirtikleştirme* yapıları kısaca tanıtılmış ve bilimsel söylemde üstlendikleri işlevler açıklanmıştır. Bu yapıların alanyazında nasıl ele alındığına ve çalışmaya kuramsal kaynak oluşturan önceki çalışmalara yer verilmiştir. Dördüncü bölümde *adlaştırmalar* ve *örtükleştirme* yapılarının Türkçedeki görünümü açıklanmıştır. Beşinci bölümde önce Bütünce-Temelli Yaklaşım, daha sonra araştırma yöntemi ile çalışmanın bütüncesi tanıtılmış ve bütüncenin seçiminde temel alınan sınırlamalara yer verilmiştir. Çalışmada sorulara ilişkin nitel ve nicel bulgular çok geniş kapsamlı olmasından dolayı her bir soru için ayrı bir bölüm oluşturulmuş ve bulgular ve tartışma üç bölüme ayrılarak incelenmiştir. Altıncı bölüm, bilimsel makale özetlerinde *adlaştırma* yapılarıyla bilimsel bilgi üretimine ilişkin bulgular ve tartışmaya ayrılmıştır. Yedinci bölümde özet metinlerde akademik yazar kimliğinin nasıl kodlandığına yönelik bulgular ve tartışma, sekizinci bölümde ise Türkçe makale özetlerindeki sözlükdilbilgisel örüntülere ilişkin bulgular ve tartışma ele alınmıştır. Altıncı, yedinci ve sekizinci bölümde çalışmanın verilerinden elde edilen nicel bulgular sunulmuş ve saptamalar nitel bulgularla örneklendirilmiştir. Tartışma bölümünde, nicel ve nitel bulgular çerçevesinde Türkçe ve İngilizce bilimsel metinlerde sözlükdilbilgisel örüntülerin dağılımları Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri arasında benzerlikler ve farklılıklar bakımından değerlendirilmiştir. Sonuç bölümünde ise yapılan saptamalar aracılığıyla ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİLİMSEL SÖYLEM

Bilim insanları, bilimsel bilgiyi sunarken metinlerini üyesi buldukları söylem topluluğunun beklentileri çerçevesinde oluşturmaktadırlar. Bu beklentiler, metin üretimi sürecinde yazarların kullandığı dilsel örüntüler üzerinde belirleyici rol oynamaktadır. Bu bağlamda, bilim insanı deneyimlerini, gözlemlerini ve bilimsel gerçekleri bilimsel söyleme aktarırken dil dizgesinin anlam yaratma mekanizmalarına başvurmakta ve çok sayıda anlam yaratma seçenekleri arasından seçimlerini yapmaktadır. Bazı araştırmacılar (Widdowson, 1979; Weinrich, 2001), bilimsel söylemin evrensel bir dizge olduğunu ileri sürse de son yıllarda farklı dillerde ve alanlarda oluşturulmuş bilimsel metinleri karşılaştıran çalışmalar (Breivega ve diğ., 2002; Clyne, 2003; Dahl, 2004b; Duzsak, 1994; Fakhri, 2004; Mauranen, 1993; Moreno, 2004) bilimsel metinlerin dillerarası ve disiplinlerarası farklılıklar sergilediğini belirlemiştir.

“Söylemi incelemek, yalnızca dilin kendi yapısı hakkında bilgiler sağlamakla kalmaz; aynı zamanda dili üreten zihnin işleyişi, anlamlandırma ve dilsel aktarma biçimleri ve bu süreçleri etkileyen toplumsal olgulara” yönelik önemli ipuçları da verebilir (Büyükkantarcıoğlu, 2006: 103). Bu bağlamda, bilimsel söylemi temel alan bu çalışmada, dil ve alan-bağımlı benzerlik ve farklılıkları belirleme amacıyla Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarına ilişkin Türkçe ve İngilizce bilimsel makale özetlerinden oluşan bir bütüncü oluşturulmuştur. Çalışmamızın bu bölümü, çözümlenecek metinlerin değerlendirileceği kesit dili oluşturan bilimsel söylemin özelliklerine ve bilimsel söylem alanında gerçekleştirilmiş çalışmalara ayrılmıştır.

1.1. BİLİMSEL SÖYLEM

Bilimsel metinler, genel olarak bilimsel bilgiyi açıklamak, bir kuramı, araştırma programını tanıtmak, teknolojik bir mekanizmanın nasıl işlediği konusunda bilgilendirmek amacıyla kurgulanmakta (Millis ve Simon, 1994) ve bilgi

paylaşımıyla birlikte gözlem ve olgulara ilişkin değerlendirmelere de yer verilmektedir (Uzun, 2008; Turan, 2008b). Dolayısıyla, bilimsel metinlerde bilgi, gerekçelendirilerek temelde “açıklamalı” ve “tartışmalı” bir biçimde sunulmaktadır (Subaşı Uzun, 2006). Buna bağlı olarak, bilimsel metinlerde “gerekçelendirme stratejilerini kullanma”, bulguları okuyucu için gözlemlenebilir kılma”, “metni bölümlendirerek bu bölümlere belirli işlevler yükleme” (Huber ve Uzun, 2000: 202) “araştırma sonuçlarına gönderimde bulunma”, “ulaşılacak sonuçları yeniden yorumlama” ve “özgün sonuçları ortaya koyma” gibi düzenlemeler belirleyici olmaktadır (Huber ve Uzun, 2001: 10).

Bir metnin, bilimsel metin türü olarak biçimlenmesini sağlayan pek çok dilsel örüntü bulunmaktadır. Bilimsel söylemi oluşturan dilsel örüntülere değinmeden önce *söylem topluluğu* (discourse community), *metin türü* (genre) ve *metin tipi* (text type) kavramlarını açıklamakta yarar vardır. Swales’a göre (1990) söylem topluluğu,

- bir dizi kabul edilmiş ortak amaçları olan
- üyelerarası iletişim mekanizması olan
- temelde bilgi ve geribildirim sağlamak için katılım mekanizmalarını kullanan
- belli bir sözlükçeye ve uzman söylemine sahip
- iletişimin amacına bağlı olarak bir ya da daha fazla metin türünden yararlanan

bir topluluğu temsil etmektedir. Metin türü, ortak iletişimsel amaçları içeren ve belli bir retorik yapıya sahip *iletişimsel olaylar* (communicative events) bütünüdür (Bahtia, 1993; Swales, 1990). Buna göre, metin türleri, metinlerin üretim amaçlarına göre, biçimlerine göre, üretici tarafından hedeflenen söylem topluluğunun beklentileriyle şekillenen, belli geleneklere dayalı kurallar çerçevesinde ortaya konmuş metinlerle somutlaşmaktadır (Schleppegrell, 2004). Dolayısıyla, metin türü, “toplumsal bir eylemi” yansıtmakta (Uzun, 2008: 331) ve *dış ölçütler* (external criteria) bağlamında şekillenmektedir. Metin tipi, ise *iç ölçütlerin* (internal criteria), yani metini dilbilgisel yapılanmanın oluşumudur (Biber, 1988). Örneğin, makaleler, bilimsel söylem topluluğunun iletişimsel amaçları ve yazma edimleri bağlamında üretilmekte, dolayısıyla bilimsel metin türünü temsil etmektedir. Makaleler, bilimsel bilgiyi aktarmanın yanı sıra bilgiye

ilişkin değerlendirme getirmesiyle de *savlama* (argument) metin tipi özelliği göstermektedir.

1.1.1. Bilimsel Söylemin Temel Özellikleri

a) *Sözcüksel Yoğunluk* (Lexical Density)

Halliday (1994), bilimsel söylemin, dilbilgisel ulamlar arasında gerçekleşen dönüşümlerle kurgulandığına dikkat çekmektedir. Yaşamımızın ilk yıllarında deneyimlerimizi dile aktarırken deneyimlediğimiz olgulara bağlı olarak dilde var olan paralel birimlerden yararlanırız. Diğer bir deyişle, bir eylemi veya olayı anlatırken eylemden, bir kişi, nesne veya varlıktan bahsederken addan yararlanırız. Dolayısıyla, günlük dil Halliday (1994)'in tanımıyla *eşleşik* (congruent) yapı ile kurgulanmaktadır. Ancak okul sıralarında yerimizi aldığımızda artık deneyimlerimizi hem olay hem de varlığa/nesneye işaret eden yeni göstergesel bir ulam yaratarak aktarabildiğimizi öğrenir ve bu sayede yeni bir bilgi edinme ve anlama biçimi ediniriz. Bu yeni biçim, bilimsel bilgiyi oluşturmaktadır. Halliday (1985)'e göre bilimsel bilginin temel özelliği, sözcüksel yoğunluktur. Sözcüksel yoğunluk, bilginin ada, ad öbeklerine sıkıştırılmasıyla ortaya çıkmaktadır. Buna göre bilimsel metinlerde özneyi oluşturan birimler, daha yoğun bilgi yükü içermektedir. Burada kısaca değindiğimiz bilginin ad dönüşümleriyle bilimsel söylemde tekrar kurgulanması, çalışmamızın üçüncü bölümünde ayrıntılarıyla ele alınacaktır.

b) *Soyutlama ve Teknik Terimler*

Schleppegrell'e göre (2004, 2009) bilimsel söylem, beklentiler doğrultusunda metin yapısını oluşturma sürecinde iki işlevi yerine getirmektedir: Bilgi sunma ve otorite oluşturma. Buna göre, bilgiyi sunma teknik ve soyut sözcüklerin yer aldığı karmaşık adlaştırma yapılarıyla gerçekleştirilirken otorite oluşturma, yani bakış açısı, farklı dil düzenekleri kullanılarak örtük bir biçimde verilmektedir.

c) Bilimsel Kesit Dilin Doğası

Bilimsel metin oluşturma sürecinde tümcelerin oluşturulması dışında, metnin kesit diline uygun seçimlerin yapılması gerekmektedir (Schleppegrell, 2004). Halliday (1978)'e göre kesit dil, dilin belli bir işlevini yerine getiren bir dizi anlamlar bütünüdür. Diğer bir deyişle, kesit dil, bir dizi anlam bütünü oluşturduğu sözcüksel ve dilbilgisel kaynakları yansıtmakta ve bu anlamlar bütünü sözcük ve dilsel düzenekler oluşturmaktadır.

Alanyazın incelediğinde, bilimsel kesit dil dizgesinin doğasına yönelik olarak iki farklı anlayış göze çarpmaktadır. Widdowson (1979) ve Weinrich (2001) bilimsel metinlerin evrensel bir söylem yapısıyla kurgulandığını öne sürerken, dillerarası ve disiplinlerarası çalışmalar (Breivega ve diğ. 2002; Clyne, 2003; Dahl, 2004b; Duzsak, 1994; Fakhri, 2004; Mauranen, 1993; Moreno, 2004, Van Bonn ve Swales, 2007) bilimsel söylemde yazıldığı dile ve disipline özgü farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Widdowson (1979)'a göre, toplumlarda kültür, inanç, ve değerler farklılık gösterse de, bilim alanında ortak bir kültür bulunmaktadır. Bu ortak kültür, kendine özgü dilsel düzeneklerle söylem yapısını oluşturmaktadır. Buna göre, “neden-sonuç ilişkisini kurgulama” ve “varsayımlar oluşturma” bilimsel söylemin temel retorik öğeleridir. Bu öğeler çok geniş dilsel örüntülerle kodlanabilir. Bu bağlamda, Widdowson'a göre bilimsel söylem *evrensel bir iletişim biçimidir* (1979: 51-52).

Öte yandan dillerarası ve disiplinlerarası çalışmalar (Breivega ve diğ. 2002; Clyne, 2003; Dahl, 2004b; Duzsak, 1994; Fakhri, 2004; Mauranen, 1993; Moreno, 2004, Van Bonn ve Swales, 2007) bilimsel söylem yapısında dile ve disipline özgü farklılıklar saptamıştır. Bu çerçevede, metinler, belirli bir toplumsal kurumu yansıtan yapılardır. Yazarlar bazı toplumsal etmenler çerçevesinde metinlerini kurgular ve kendilerini metin içinde konumlandırırlar. Cinsiyet, toplumsal sınıf, ırk gibi “toplumsal etmenler” (social factors) metni biçimlendirmektedir (Kress, 1989: 448). Buna göre, metnin belli bir tür içinde gerçekleştirilmesi, onun belli bir söylem topluluğunun beklentilerine uygun biçimde düzenlenmesiyle mümkün olmaktadır.

c) Tarafsızlık ve Nesnellik

Bilimsel söylem, gerçeği ve olguları deneysel kanıtlar ve mantıksal tutarlılık çerçevesinde kurgulamaktadır. Bu bağlamda, bilimsel söylem tarafsız ve nesnel olma eğilimindedir. Nesnel doğrular ön plana çıkarken bilim insanının kimliği arka planda kalmaktadır. Bu türden düzenlemelere bağlı olarak, bilimsel metinlerde etkileşimin bulunmadığı ve mesafenin yer aldığı bir kişilerarası anlam dikkati çekmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında, belli bir söylem topluluğunu hedefleyen ve doğrudan geçerli, güvenilir bilgi sunmayı amaçlayan bilimsel söylem, ayrı bir tür olarak belirginleşmektedir. Dolayısıyla, bilimsel metinlerde, kişisel görüşler ve ele alınan konunun değerlendirilmesi örtük bir biçimde var olan dilsel örüntüler aracılığıyla gerçekleşmektedir (Kress, 1989).

Bu görüşün aksine Hyland (2005), bilimsel söylemde son yıllarda bilgiyi *nesnel anlatımla sunma* ve *yazar kimliğini örtükleştirme* ediminde değişen yönelimler olduğunu ileri sürmektedir. Bilim ideolojisindeki bu yeni yönelimler pozitivist ötesi modern yaklaşımın bir etkisi olarak kabul edilmektedir. Nesnellik üzerine kurulmuş pozitivist bilim anlayışına karşıt görüş olarak 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan pozitivist ötesi modern bilim anlayışı “nesnellikten” çok “bakış açısı”nı ön plana çıkarmaktadır (Aygül, 2008: 5). Diğer bir deyişle, pozitivist bilim anlayışı, bireysel duygu ve düşüncelerden, bilim insanından bağımsız olarak dış nesnel gerçekliği araştırmayı ve olgusal gerçekleri düzenleyen ilkeleri ortaya koymayı öngörür. Pozitivist ötesi yaklaşıma göre ise, dış dünya gerçekleri araştırmacının kendi deneyim ve gözlemleri ve aynı zamanda da kendi yorum ve değerlendirmeleri bağlamında oluşturulmalıdır (Yıldırım ve Şimsek, 2005).

Nesnellik geleneğsel bilimsel söylemin bir özelliği olduğu görüşünden hareketle Hyland (2005), İngilizce bilimsel söylemde yazar ve okuyucu etkileşiminin olduğu ikna sürecine dayalı bir söylem türünün varlığına dikkati çekmektedir. Bu söylem türünde, metin üreticisi bilimsel bir gerçekliği mantıksal bir çerçevede aktarmakla kalmayıp metin alıcısı ile etkileşime geçerek toplumsal ilişkileri yapılandırmakta, onaylamakta ve irdelemektedir. Bu doğrultuda, son

yıllardaki bilimsel söyleme yönelik yönergelerde özellikle *etken tümce* ya da *kişi adlı* kullanımının vurgulandığı görülmektedir:

Use passive voice only when the focus is on the research or participant; otherwise use active voice¹ (McLaughlin ve Reinking, 2001: 8).
(Araştırmaya ya da katılımcıya odaklandığınızda edilgen çatı, aksi takdirde etken çatı kullanınız.)

Use the active voice throughout, i.e. employ I/we in relating what you did, observed, etc. Every sentence should have an explicit subject; if you were the actor, use I or we as appropriate for the number of actors.[...]²
(Metin boyunca etken çatı kullanınız; örneğin yaptıklarınızı ve gözlemlerinizi aktardığınızda ben/biz kullanınız. Her tümcenin açık bir öznesi olmalıdır; araştırmamanın yazar sayısına uygun olarak ben' ya da 'biz' kullanınız.)

Failure to use active voice requires return of the MS to the corresponding author for amendment and might otherwise delay its publication³ (Cava, 2007: 36-37).
(Etken çatının kullanılmaması, taslağın düzeltme için yazara geri gönderilmesini gerektirir ve bu durum makalenin yayımlanmasını geciktirebilir.)

Use active voice whenever possible.⁴
(Mümkün olan tüm durumlarda etken çatı kullanınız.)

Yukarıdaki yönergelerde görüldüğü gibi İngilizce bilimsel söylem topluluğu, *etken yapı* kullanımına ve *kişi adlarıyla* yazar duruşunun açıkça kodlanması gerektiğine yer vererek bilimsel metin üretimine ilişkin beklentileri aktarmaktadır. Bu beklentiler, bilim insanının kendi araştırmasındaki rolünü açıkça ortaya koyarak metnin yüzey yapısında daha görünür kılınması gerektiğini vurgulamaktadır (Hansen, 1998).

Özetle, bilimsel söylemde bilgi üretimi soyut ve teknik kavramlar aracılığıyla sağlanmaktadır. Bilgi üretimi sürecinde araştırmacılar, bilimsel söylemin ait olduğu söylem topluluğunun beklentileri doğrultusunda metin içinde kimliklerini çeşitli dilsel düzeneklerle kodlamaktadırlar (Bazerman, 1985, 1988; Hyland, 2000; Swales, 2004). Bilimsel söylemde *yazar duruşunun* (writer's stance) metinde kodlanmasına ilişkin ise geleneksel ve modern olmak üzere iki yaklaşım ortaya çıkmaktadır:

¹ APA Yazım Kılavuzu (American Psychological Association Publication Manual, 2001)

² Yazarlar için yönerge (International Journal of Primatology)

³ Yayımlama için yönerge (International Journal of Primatology)

⁴ Yazarlar için bilgi (*The American Journal Of Clinical Nutrition*)

- i. Geleneksel yaklaşıma göre, dış dünya olguları ön plana çıkarılmalı ve akademik yazar kimliği örtükleştirilmelidir (Wanner, 2009).
- ii. Modern yaklaşıma göre ise, metin üretiminde edilgen yapı gibi nesnelliği kodlayan yapılara çok fazla yer verilmeyip etken yapı kullanılmalı ve metnin yüzey yapısında yazarın öznel kimliği açıkça kodlanmalıdır (Wanner, 2009).

1.2. BİLİMSEL SÖYLEM ÇALIŞMALARI

Bilimsel söylem, içinde barındırdığı prototipik ve temel metinleştirme örüntüleriyle diliçi ve dillerarası karşılaştırma yapmaya olanak sağlayan bir veri tabanı oluşturmaktadır. Bu özelliğiyle bilimsel söylem son yıllarda çok sayıda araştırmaya konu olmuştur (Banks, 2003, 2005; Bazermann, 1988; Bhatia, 1993; Dahl, 2004b; Halliday, 1998; Hyland, 1998, 2000; Holtz, 2009; Lorés, 2004; Salager-Meyer, 1992; Samraj, 2005; Swales, 1990; Uzun ve Huber, 2002). Bu çalışmaların içerikleri incelendiğinde temel olarak iki başlık altında toplandığı görülmektedir:

- i. Bir grup çalışma, bilimsel metinlerin büyük ölçekli yapısını ele alarak metin yapısını, metin bölümlerinin düzenlenmesi incelemiştir.
- ii. Diğer bir grup çalışma ise, bu çalışmanın konusu olan metnin küçük ölçekli yapısını alarak metin üretiminde kullanılan dilbilgisel örüntüleri incelemiştir.

1.2.1. Bilimsel Söylemde Metin Yapısı Çalışmaları

Bu çalışmalar, temelde bilimsel söylemde özellikle araştırma makaleleri üzerinde durmuş ve bu metnin özet (Johns, 1992; Melander, Swales ve Fredrickson, 1997; Salager-Meyer, 1990, 1992; Van Bonn ve Swales, 2007; Rimrott, 2007; Lorés, 2004; Martín ve Martín, 2002; Dahl, 2000; Samraj, 2005; Hyland, 2000; Huckin, 2001; Santos, 1996; Cross ve Oppenheim, 2006), giriş (Swales, 1981, 1990; Samraj, 2002), yöntem (Wood, 1982; Weisburg ve Buker, 1990; Nwogu, 1997), tartışma (Belanger, 1982; Hopkins ve Dudley-Evans, 1988; Peng, 1987) ve sonuç (Brett, 1994; Thompson, 1993; Oldenburg 1992, Nwogu, 1997; Williams, 1999) gibi

değişik bölümlerini ele alarak bu bölümlerin işlevlerini ve bölümlenmesinde dillerarası ya da disiplinlerarası görünümünü araştırmıştır. Bu tür araştırmalar özellikle Swales (1990, 2004)'in “bir araştırma alanı yarat” modelinden (CARS modeli) ya da Bhatia (1993)'nin “IMRD” (Giriş-Yöntem-Sonuç-Tartışma) modelinden yararlanmıştır. Bu modellere göre, araştırma yazıları ve özetler bazı iletişimsel işlevleri yerine getiren hamlelerden oluşmaktadır. Çalışmamızın odak noktasını özet metinlerde bilgi üretiminde kullanılan dilbilgisel örüntüler oluşturduğundan, bu örüntüler bölüm 1.3.4'te daha ayrıntılı bir biçimde ele alınacaktır.

1.2.2. Bilimsel Söylemde Sözlükdilbilgisel Çalışmalar

Bilimsel metinlerin küçük ölçekli yapısını inceleyen çalışmalar (Atkinson, 1993; Banks, 2003, Bazermann, 1988; Halliday ve Matthiessen, 1999; 2004; Holtz, 2009; Salager-Meyer, 1999; Swales, 1998; Vande Kople, 1998) bilimsel metinlerde sözdizimsel ve sözlüksel görünümüne üzerinde durarak bilimsel söylemin dilsel ve dilbilgisel örüntülerini incelemiştir. Bilimsel söylem çalışmaları, temelde tek bir disiplini ve İngilizce bilimsel söylemi ele almış olsa da son otuz yılda farklı disiplinleri ve dilleri karşılaştıran çalışmalarda hızlı bir artış olduğu gözlenmektedir.

Bilimsel söylem çalışmalarında sıkça ele alınan konulardan biri üstsöylem belirleyicileri olmuştur. Bu çerçevede, üstsöylem belirleyicileri başlığı altında çoğunlukla kaçınma görünümü üzerinde durulmuştur (Hyland 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2009; Butler, 1990; Grabe ve Kaplan, 1997; Hyland ve Tse, 2004). Örneğin, üstsöylem belirleyicilerini inceleyen Hyland (1998) Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanında farklılıklar olduğunu saptamıştır. Buna göre, Sosyal Bilimler alanında üstsöylem belirleyicilerine, kaçınma yapıları ve kişi adlarına Fen Bilimleri alanlarına kıyasla daha sık başvurulmaktadır. Bu bulgular, daha sonra Hyland ve Tse'nin (2004) bulgularıyla da örtüşmektedir.

Mauranen (1993), Ekonomi alanında İngilizce ve Fince yazılmış araştırma yazılarını üstsöylem belirleyicileri bakımından karşılaştırmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, İngiliz yazarlar metinlerinde daha fazla üstsöylem belirleyicilerine yer vermektedir. İngiliz akademisyenler üstsöylem belirleyicileri aracılığıyla okuyucuyu yönlendirmekte ve metni işlemlerine yardımcı olmaktadır. İngilizce araştırma yazılarında yazar kimliği, üstsöylem belirleyicileriyle açıkça kodlanmaktadır. Dolayısıyla, İngilizce araştırma yazıları okuyucu-odaklı yaklaşım, *olumlu incelikli yaklaşım* (positive notion of politeness) ve *açık metinsel yapılanma* (explicit textual rhetoric) gösterirken, Fince araştırma yazıları olumsuz nezaket yaklaşımı (negative notion of politeness) ve örtük metinsel yapılanma göstermektedir.

Disiplinlerarası karşılaştırma ile birlikte dillerarası karşılaştırmaya yer veren Dahl (2004b), Ekonomi, Dilbilim ve Tıp alanlarında hakemli dergilerde yayımlanmış İngilizce, Fransızca ve Norveççe araştırma yazılarında üstsöylem belirleyicilerinin kullanımını ele almaktadır. Dahl (2004b), disiplinlerarası karşılaştırma sonucunda Tıp metinlerinde üstsöylem belirleyicilerine daha az yer verildiğini belirlemiştir. Tıp metinlerine kıyasla Ekonomi ve Dilbilim alanlarında daha fazla üstsöylem belirleyicilerinin kullanılmış olması bu disiplinlerde bilimsel bilginin sunulmasında pek çok dilsel örüntüye başvurulduğunun bir göstergesidir. Diğer bir deyişle, tıp alanında bilimsel bilgi kalıplaşmış metin örgüsüyle sunulmaktadır. Ekonomi ve Dilbilim disiplinlerinde ise bu türden katı bir yapılanma olmadığı için bilgiye yönelik sorumluluk üstsöylem belirleyicileriyle desteklenmektedir. Dahl (2004b) dillerarası karşılaştırmasında tıp alanında üstsöylem belirleyicilerinin kullanımında farklılık saptamamasına karşın, Ekonomi ve Dilbilim alanlarında farklılık saptamıştır. Buna göre, İngilizce ve Norveççe metinlerde Ekonomi alanında üstsöylem belirleyicilerine daha sıklıkla yer verilmektedir. Fransızca metinlerde ise Ekonomi ve Dilbilim alanında üstsöylem belirleyicilerinin kullanım sıklığında bir farklılık bulunmamaktadır. Bu bulgular göz önüne alındığında, disiplinler açısından benzer örüntüler gözlemlendiğinden farklılıkların oluşumunda “dil değişkeninin” belirleyici olduğu saptanmıştır.

Dil ve disiplin değişiklerinin bilimsel söylemin kurgulanmasındaki rolünü ele alan diğer bir araştırma ise Void'un (2006) *bilgisel kiplik belirticilerini* (epistemic modality markers) üzerine gerçekleştirdiği karşılaştırmalı çalışmasıdır. Bu çalışmada, *bilgisel kiplik belirticilerinin*, Dilbilim ve Tıp alanında İngilizce, Fransızca ve Norveççe yazılmış araştırma yazılarındaki görünümeleri incelenmiştir. Araştırmanın disiplinlerarası karşılaştırmasına göre, Dilbilim ve Tıp alanlarında kiplik belirticilerinin kullanımına ilişkin fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmasa da kiplik belirticilerinin türleri ve kullanıldıkları bölümler farklılık sergilemektedir. Dillerarası karşılaştırma ise, İngilizce ve Norveççe metinlerde, Fransızcaya göre daha fazla kaçınma düzeneklerine başvurulduğunu göstermiştir.

Bilimsel söylem çalışmalarında üstsöylem başlığı altında sıklıkla ele alınan diğer bir yapı kişi adıdır. Kişi adları *ben*, *içsel biz* ve *dışsal biz* olmak üzere üç ulamda ele alınmaktadır. *Ben* kişi adlı tek yazarlı araştırma yazılarında akademik yazara, *içsel biz* (inclusive we) yazar ve aynı zamanda da okuyucuya, *dışsal biz* (exclusive we) ise, sadece yazara ya da yazarlara gönderimde bulunmaktadır (Harwood, 2005; Martín-Martín, 2004; Quirk, Greenbaum, Leech ve Svarvik, 1985). Bilimsel söylemde *dışsal biz* kullanımı daha fazla görülmektedir (Kuo, 1999; Hyland, 2001). Örneğin, Mur Dueñas (2007) İspanyolca ve İngilizce bilimsel söylemi kişi belirleyicilerinin kullanımı bakımından karşılaştırmış; her iki bilimsel söylemde, yazar kimliğinin *dışsal biz* ile kodlandığını; ancak İngilizce anadili konuşucularına ait araştırma yazılarında daha fazla *kişi adlı* kullanımı olduğunu saptamıştır. İngilizce bütüncede tek yazarlı makalelerde *ben* kullanımına sıkça başvurulurken İspanyolca metinlerde *ben* kullanımına hiç yer verilmemiştir. Shaw ve Vassileva (2009) kişi adlarını artsüremli bir yaklaşımla 1900 ve 2000 yılları arasında Ekonomi alanında yayınlanmış Bulgarca, Danca, İngilizce ve Almanca araştırma yazılarını incelemişlerdir. İncelemelerinde yazının ve başlığın uzunluğuna, kişi adlı kullanımını, giriş bölümünde hamle kullanımını ve sonuç bölümünde yönlendirmeleri ele almışlar. Çalışmanın bulguları, dillere göre bilimsel söylemdeki gelişmelerin benzer biçimde, ancak farklı zaman diliminde gerçekleştiğini göstermiştir. Ayrıca İngilizce bilimsel söylemde *ben* kullanımına sıkça rastlanırken diğer dillerde *ben* kullanımından kaçınıldığı belirlenmiştir.

Bilimsel söylemde *zaman* ve *görünüüş* (tense and aspect) kullanımı da (Gledhill, 2009; Gunawardena, 1989; Lackstrom ve diğ., 1970, 1973; Malcolm, 1987; Oster, 1981; Trimble ve Trimble, 1982) sıkça incelenen dilbilgisel düzeneklerden biri olmuştur. Örneğin Gunawardena (1989) araştırma yazılarında zaman seçimi ve retorik işlev arasındaki ilişkiyi araştırmak için Biyokimya ve Biyoloji metinlerinde *yakın geçmiş zaman kipini* (present perfect tense) incelemiştir. Yakın geçmiş zaman kipi, giriş ve tartışma bölümlerinde çalışmalara gönderimde bulunma sürecinde kullanılmıştır. Dolayısıyla, Trimble ve Trimble'in (1982) de ifade ettiği gibi, bu kipi işlevi "zaman belirtme" değil, tamamen retorik amaca yöneliktir. Bir başka deyişle, zaman kipleri, olayların zamansal oluş dizimine göre değil, araştırma makale bölümlerinin normlarına ve retorik işlevlerine göre belirlenmektedir.

Araştırma yazılarında incelenen diğeri bir konu da edilgen yapının gelişimi, işlevi, disiplinlere ve dillere göre kullanımınıdır. Örneğin, Ding (1998) bilimsel metinlerde edilgen yapı kullanımını tarihsel bir süreçte incelemiştir. Tarone ve diğ. (1998) çalışmalarında Astrofizik alanında yazılmış makalelerde edilgen yapı ve *biz* öznesiyle kurulan etken tümceleri ele almaktadır. Giriş ve tartışma bölümlerinin incelendiği araştırma sonuçlarına göre, etken yapı, edilgen yapıya göre daha sık kullanılmakta ve akademik yazarlar başkalarının çalışmasına gönderimde bulunurken edilgen yapıyı, kendi çalışmasına gönderimde bulunurken ise etken çatıyı tercih etmektedir.

Çalışmamızın bu bölümünde bilimsel söylem çalışmalarında araştırma yazıları ele alınmıştır. Bir sonraki aşamada, bütüncemizde yer alan ve ayrı bir metin türünü oluşturan *özet* metni ele alınacak ve bu metin türü üzerine yapılan çalışmalara yer verilecektir. Özet metinleri ele alınırken öncelikle İngilizce özetleri inceleyen çalışmalar irdelenecek, ardından dillerarası karşılaştırma bağlamında farklı dillerdeki bilimsel söylem topluluklarının beklentilerini ortaya koyan çalışmalara yer verilecektir.

1.3. BİR METİN TÜRÜ OLARAK BİLİMSEL MAKALE ÖZETİ

Özetler, uzun bir metnin kısaca betimlemesini yaparak okuyucuya içerik hakkında temel ve öz bilgi vermektedir (Bhatia, 1993). Dolayısıyla, özetler, araştırma yazısında okunan ilk bölüm olmaktadır (Hartley, 2003; Salager-Meyer, 1990). Hyland'e göre, bilimsel makale özetleri araştırma yazısının bir kopyası değil, farklı bir metin türüdür. Özetler üstlendikleri işlevlere göre araştırma yazısının bir bölümüne odaklanabilir, çok kısaca değinebilir ya da araştırma yazısına hiç yer vermeyebilir. Çünkü söylem topluluğundaki rekabetçi ortamdan dolayı özetler araştırma yazısını tanıtan "bir reklam aracı" işlevi görmekte ve okuyucuyu araştırma yazısının tamamını okumaya yönlendirmeye çalışmaktadır (2000: 64).

Araştırma yazılarında özet bölümünü dilbilgisel örüntüler bağlamında ilk olarak Graetz (1985) incelemiştir. Graetz (1985), bilimsel metinlerin öğretimine odaklanarak elde ettiği bulguları ders ortamına taşımaya amaçlamıştır. Bu amaçla, özet bölümünün retorik yapısını ve dilbilgisel örüntülerini incelemiştir. Retorik yapı, metnin "*iletişimsel amaçlarını*" (comunicative purpose) belirginleştiren metin bölümleridir (Bhatia, 1993: 30). Swales (1981), özet metinlerinin *giriş, yöntem, bulgular ve tartışma* (introduction-method-results-discussion: IMRD) edimsel işlevlerini yürüten dört hamleli (giriş, yöntem, bulgular ve tartışma: GYBT) bir retorik yapıyı yansıttığını ortaya koymuştur. Swales (1990) daha sonra özet bölümlerini metin türü bağlamında ele almış ve araştırma yazılarının giriş bölümü için oluşturduğu "Bir Araştırma Alanı Yarat" (Create A Research Space:CARS) modelinin özet bölümleri için de uygun bir model olduğunu ileri sürmüştür. Giriş bölümlerinde kullanılan *hamleler* (moves) metnin retorik yapısını oluşturmaktadır. Swales'a göre giriş ve özet bölümleri aynı hamleler bağlamında yapılandırılmaktadır. Graetz (1985), özet bölümü çalışmalarına ve özellikle dilbilgisel örüntüleri inceleyen çalışmalara öncülük ederken, Swales (1990) özet bölümlerinin retorik yapısı üzerine yapılan çalışmalar için yol gösterici bir niteliğe sahiptir. Swales (1990)'in özet metin yapısı modelleri daha sonra birçok araştırmacı (Bhatia, 1993; Hyland, 2000; Santos, 1996) tarafından geliştirilmiştir.

Özetlerin başarılı bir biçimde kurgulanması, araştırma yazısının okunmasını, hakemli dergilerde yer almasını ve araştırmanın konferanslarda bildiri olarak kabul edilmesini sağlamaktadır. Tüm dünyada bilgi paylaşımını sağlamak için İngilizce söylem topluluğu dışında yayımlanan araştırma yazılarında da İngilizce özet yazma kuralı getirilmiştir (Ventola, 1994).

Özetler, araştırma yazısıyla benzerlikler gösterse de özellikle retorik yapısıyla ayrı bir metin türü olarak ele alınmaktadır. Özetlerdeki ‘giriş-yöntem-bulgular-tartışma’ (GYBT) biçimindeki metinsel düzenlemenin çok işlevli bir yapıya sahip olması, dilbilim alanında bu metin türüne olan ilgiyi de giderek arttırmaktadır (Lorés, 2004; Hyland ve Tse, 2005).

Özetleri temel alan araştırmalar, bu metin türünün temel özelliklerini belirlemeye çalışmıştır. Lorés’e göre (2004) özetler araştırma yazılarıyla benzerlik gösterse de işlev, metin örgüsü ve dilbilgisel düzenekleri açısından farklılık göstermektedir. Özetlerin temel özelliklerine yönelik çalışmaları şu başlıklar altında sıralayabiliriz:

- i. İşlev: araştırma yazısını tanıtmaya, amacını, yöntemi ve bulguları hakkında bilgi verme (Van Bonn ve Swales, 2007).
- ii. Metin yapısı: giriş, yöntem, bulgular, sonuç, (Swales, 1981), CARS modeli (Swales, 1990), amaç, yöntem, bulgular, sonuç, (Bhatia, 1993); araştırmanın alanı, araştırmayı sunuş, yöntem, bulgular, sonuç (Santos, 1996), giriş, amaç, yöntem, ürün, sonuç (Hyland, 2000).
- iii. Dilbilgisel örüntüler (bağlayıcılar, adlaştırma, edilgen yapı (Lorés, 2004); dilbilgisel özne, kiplik, bilgisel sıfat, belirteç ve adları, tutum sıfat, belirteç ve adları, sözel eylemler, “that” yapısı (Pho, 2008; Van Bonn ve Swales, 2007).

İşlev ve metin yapısı dilbilgisel örüntü görünümünde belirleyici olmaktadır. Bu nedenle, birçok araştırma (Cross ve Oppenheim, 2006; Dahl, 2004a; Pho, 2008; Santos, 1996; Yakhontova, 2006) özet metninin metin yapısını temel alarak dilbilgisel örüntüleri ele almıştır. Diğer bazı çalışmalar ise, özetlerin tarihsel süreç içindeki gelişimini incelemiştir (Banks, 2005; Gillaerts ve Van Velde, 2010; Hyland,

2000;). Örneğin Gillaerts ve Van Velde (2010) özet metinlerinde *kaçınma* (hedging), *güçlendirici* (booster) ve *tutum belirleyicilerinin* (attitude markers) kullanımının nasıl bir değişikliğe uğradığını araştırmıştır. Bu amaçla, Gillaerts ve Van Velde, 1997-2007 yılları arasında “Journal of Pragmatics” dergisinde yayımlanmış özet metinleri incelemiştir. Araştırmanın bulgularına göre, özetler zamanla uzamıştır. *Güçlendiriciler* özetlerde daha çok kullanılırken makale metninde daha az kullanılmaktadır. Buna karşın, kaçınma örüntülerine özellikle tartışma bölümünde olmak üzere makale metinlerinde daha çok yer verilirken özet metinlerinde bu yapılara daha az rastlanmaktadır.

Promsin (2006) iki ayrı üniversitede öğrenim gören Taylandlı mühendislik bölümü öğrencilerinin tezlerinde bulunan İngilizce özetlerde metin yapısını ve *üstsöylem belirleyicilerini* (metadiscourse markers) (kiplik ve sözel eylemler olmak üzere) incelemiştir. Çalışmanın bulgularına göre, özetlerin metin yapısının düzenlenmesinde farklılıklar bulunurken sözlükdilbilgisel yapısında kaçınma örüntüsü olarak -Abil (can) yapısı dikkat çekmiştir. Promsin (2006), her iki grupta aynı yapının kullanımının kültür-bağımlı olduğu sonucuna varılabileceğini ileri sürmektedir. Promsin (2006) ayrıca, yazarların metinlerini bilimsel söylem topluluğunun beklentilerine göre kurguladıklarının altını çizmektedir.

1.3.1. Disiplinlere Göre Özetleri İnceleyen Çalışmalar

Özet metin incelemelerinde tek bir disiplini ele alan çalışmaların yanı sıra farklı disiplinleri karşılaştıran çalışmalar da yapılmıştır. Örneğin, Holtz (2009a)'un bütüncü odaklı çalışması Bilgisayar Bilimleri, Dilbilim, Biyoloji ve Makine Mühendisliği olmak üzere dört disiplini kapsamaktadır. Çalışmasının bütüncüsü 27 Bilgisayar Bilimleri, 14 Dilbilim, 24 Biyoloji ve 29 Makine Mühendisliği araştırma makalesi olmak üzere toplam 94 makale ve özetten (toplam 420.000 sözcük) oluşmaktadır. Çalışmada çözümleme birimi olarak “sözcük” temel alınmıştır. Bütüncüyü oluşturan makale ve özetler bilgisayar ortamında ad, sıfat, belirteç ve eylem kullanım sıklığı bakımından çözümlenmiştir. Bulgulara göre, özetlerde ad (%56,58) ve sıfat (%16,65) kullanımı, araştırma makalelerdeki ad (%54,02) ve sıfat (%15,18) kullanımına göre daha fazladır. Belirteç ve eylemler ise araştırma

makalelerinde daha fazla kullanıma sahiptir. Holtz, çalışmasında ayrıca adlaştırma yapılarını da ele almaktadır. Çalışma, eylemden ada dönüştürme ve sıfattan ada dönüştürme süreciyle oluşturulan adlaştırma yapılarıyla sınırlandırılmıştır. Sıfattan ada dönüştürülen yapılar –ity ve –ness biçimbirimleriyle, eylemden ada dönüştürülen yapılar ise, adlaştırma biçimbirimleriyle (-age, -ion, -tion, -ure vb.) belirlenmiştir. Bulgulara göre, tüm alanlarda makalelere oranla özetlerde adlaştırma yapıları daha sıklıkla kullanılmaktadır. Araştırma makalesi ve özetler arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir. Alanlararası karşılaştırmaya göre, özetlerde en fazla adlaştırma yapısı Dilbilim alanında saptanırken en az kullanım Makine Mühendisliği alanında olduğu saptanmıştır. Araştırma makalelerinde ise, Biyoloji alanında adlaştırma yapıları daha sıklıkla kullanılırken Bilgisayar Bilimlerinde daha az kullanılmaktadır. Adlaştırma türleri bakımından bütüncü incelendiğinde özetlerde ve araştırma makalelerinde eylemden ada dönüştürülen –sion ve -tion adlaştırma yapılarının %58,82 ve sıfattan ada dönüştürülen –ity adlaştırma yapısının %13,52 oranıyla en sık kullanılan adlaştırma yapıları olduğu belirlenmiştir.

Holtz (2009b) aynı bütüncüyi kullanarak araştırma makalelerinde ve özetlerinde edilgen yapı kullanımını incelemiştir. Holtz, çözümleme birimi olarak “tümce” yi ele almaktadır. Bulgulara göre, edilgen yapı kullanımına özetlerde daha fazla yer verilmektedir. Holtz, çalışmasında edilgen yapılarını bildirim kipi, koşul kipi ve emir kipi olarak üç ulamda ele almaktadır. Disiplinlerarası karşılaştırmaya göre, sadece Bilgisayar Bilimleri edilgen yapıyı emir kipinde kullanmış ve diğer alanlara göre en fazla koşul kipine yer vermiştir. Geçmiş zaman edilgen yapı biçiminin kullanımına ise en fazla Biyoloji alanında saptanmıştır.

Holtz (2009a, 2009b, 2011), özet ve araştırma yazılarında, bilginin nasıl sunulduğuna odaklanmıştır. Hyland ve Tse (2005) ise, yazar bakış açısının nasıl kodlandığını belirlemek için altı farklı alanda oluşturulmuş İngilizce özetlerde “that” ile kurgulanan tümceleri incelemiştir. Araştırmacılara göre, bu yapı yazarın bakış açısını açıkça kodlamakta ve yazarlar bu yapıyı, çalışmalarını tanıtırken ve aynı zamanda da değerlendirirken kullanmaktadır. Buna göre, bu yapı yazarın verdiği bilginin doğruluğu konusundaki kararlılığını yansıtan *bilgisel değerlendirme*

etkileşimsel işlevi üstlenmektedir. Öğrenciler ise aynı yapıyı uzman yazarlara göre %50 daha az kullanmaktadır. Dolayısıyla, Hyland ve Tse'e göre öğrenciler yazar kimliklerini metinde açıkça kodlamaktan kaçınmıştır.

Holtz (2009a, 2009b) ve Hyland ve Tse (2005), İngilizce dilinde oluşturulmuş özetleri incelemektedir. Yongjie (2007) Tıp, Matematik, Bilgisayar Bilimleri ve Ziraat alanlarında Çin yazarların ve anadili İngilizce olan yazarların ürettiği İngilizce özetleri adlaştırma yapılarını kullanımları bakımından incelemiştir. Bu amaçla Yongjie (2007), 384 özetle adlaştırma yapılarının kullanımının ve bu yapıların tümcedeki konumunun dağılımını ele almıştır. Çözümleme sonucunda Yongjie (2007), Çin yazarlarının daha az adlaştırma kullandıklarını saptamıştır. Disiplinlere göre yapılan karşılaştırmaya göre, Tıp alanında Çin yazarlar daha fazla adlaştırma kullanmıştır. Diğer alanlarda ise fark, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir. Adlaştırma yapılarının tümcedeki konumu bakımından yapılan karşılaştırmaya göre, Çin yazarlar adlaştırma yapılarını tümcede dilbilgisel olarak en uygun biçimde Tıp alanında kodlarken, en fazla Ziraat alanında yanlış kodlamışlardır. Yongjie (2007), 8 doktora öğrencisiyle yapmış olduğu görüşme sonuçlarını göz önünde bulundurarak adlaştırma kullanımındaki farklılıkları ve adlaştırma yapılarının tümcede yanlış kodlanmasının temel nedenlerini, birinci dilin ikinci dile olan etkisine, Çince bilimsel söylem alanında bilgilendirici ders kitaplarının bulunmamasına ve öğrenci danışmanlarının adlaştırma yapı kullanımına odaklanmamasına dayandırmaktadır.

Stotesbury (2003), Beşeri Bilimler, Sosyal Bilimler ve Doğa Bilimlerini ele aldığı çalışmasında özet metinlerde yazar duruşunu incelemiştir. Bu amaçla, yazar duruşuna yönelik *değerlendirme ve sorumluluk* (evaluation of stance and engagement) işlevi yürüten dilbilgisel örüntüler çözümlenmiştir. Stotesbury (2003)'e göre özetlerde ikna etme edimi açıkça belirtmektedir. Bu nedenle, özetlerde sıklıkla *tutum belirticileri* (attitude markers) ve *kiplik yapıları* (modal constructions) kullanılmaktadır. Bulgulara göre, Beşeri Bilimler ve Sosyal Bilimler alanlarında daha çok *değerlendirme* yapıları kullanılırken Doğa bilimlerinde *kiplik* (modality) yapıları kullanılmaktadır. Alanlararası farklılıkların yanı sıra disiplinlerarası farklılıkların da olduğu belirlenmiştir. Stotesbury (2003), her disiplinin belirli özet

yazma normları olduğunu ileri sürmektedir. Dolayısıyla, Stotesbury (2003)'e göre, akademik yazma derslerinde, öğrencilere çalıştıkları alana göre özet yazma edimleri verilmelidir.

Pho (2008), 2005-2006 yılları arasında Uygulamalı Dilbilim ve Eğitim Teknolojileri alanındaki araştırma yazılarında yayımlanmış özetlerde hamlelere göre yazar duruşunun nasıl kodlandığını incelemiştir. Tüm özetlerde amaç, yöntem ve bulgu hamlelerine yer verildiği saptanmıştır. Özetlerde yazar kimliği, amaç ve bulgu hamlelerinde kişi adlarıyla açıkça kodlanmıştır. Yöntem bölümünde ise, yazar duruşu örtük olarak kodlanmaktadır. Bulgulara göre, amaç ve bulgu hamlelerinde yazarın öznel kimliği yer alırken yöntem bölümünde nesnellik hakimdir.

1.3.2. Dillere ve Disiplinlere Göre Özetleri İnceleyen Çalışmalar

Özetler, farklı dilbilgisel düzenekler barındırdığından kültüre ve disipline özgü farklılıkları ortaya çıkarmak için önemli bir kaynaktır (Van Bonn ve Swales, 2007). Bu bağlamda, kültür-bağımlı farklılıkları belirlemek için farklı dillerde yazılmış özetler sıkça inceleme konusu olmuştur. Örneğin, Ventola (1994) Alman akademik yazarların İngilizce özet üretiminde karşılaştıkları sorunları ele alırken Busch-Lauer (1995), Tıp alanında Alman akademisyenler tarafından yazılmış Almanca özetleri ve bu özetlerin İngilizceye aktarılmış paralel özetleri ve aynı zamanda da anadili İngilizce olan akademisyenler tarafından oluşturulmuş İngilizce özetleri karşılaştırmıştır. 1989 ve 1993 yılları arasında yayınlanan araştırma yazılarından alınmış 20 özet, uzunluğu, metin yapısı ve dilbilgisel örüntüleri bakımından incelenmiştir. Özetler yazarlar tarafından çevrilmiştir. Almanca özetler İngilizce özetlerle karşılaştırılmış ve bu karşılaştırma sonucunda, Almanca ve İngilizce özetlerin çoğunlukla birebir eşdeğer olduğu; ancak bazı İngilizce özetlerin, Almanca özetin sadece bir bölümünü aktardığı belirlenmiştir. Ayrıca, İngilizceye çevrilmiş bazı özetlerde çok sayıda dilbilgisel hata bulunduğundan, bu özetlerin ikinci bir okumayla düzeltilmediği sonucuna varılmıştır.

Busch-Lauer (1995), özetlerin araştırma makalesine oranla ortalama uzunluğunu, hamlelerin kullanımını, düzenlenişi ve özetlerin sözlükdilbilgisel

örüntüsünü incelemiştir (etken, edilgen yapı, kaçınma, çekimli eylem yapıları, zaman kullanımı, bağlayıcılar). Bulgulara göre araştırma makalesinin ve özetlerin uzunluğu arasında bir bağlantı saptanmamıştır. İngilizce paralel metinlerde artalan bilgisinin verildiği “giriş” bölümü özetlerde önemli bir yer tutarken, çalışmanın amacı ve sonuçlar açıkça verilmemektedir. İngilizce kontrol metinlerde “giriş” hamlesi paralel metinlerde olduğu gibi özetin önemli bir bölümünü oluşturmamaktadır. Almanca özetlerde sıklıkla kaçınma, karmaşık ve sıralı tümce yapıları, edilgen yapı ve geçmiş zaman kullanımı ile karşıtsal, tamamlayıcı ve ardışık bağlayıcılar, sözlükdibilgisel örüntüyü oluşturmaktadır. İngilizce paralel metinlerde ise sözlüksel ve dilbilgisel eksiklikler dikkati çekmektedir. Bu nedenle, Busch-Lauer (1995)’e göre hem tıp eğitiminde yer alan yabancı dil kurslarında hem de teknik çevirmenler için “özet yazım edimi” izlencede yer almalıdır.

Portekizce özgün özetleri ve İngilizce paralel metinleri karşılaştıran Johns (1992), Brezilyalı akademik yazarların İngilizce metin üretiminde Portekizceye özgü dilsel yapıların İngilizce özetlere aktarıldığını ortaya çıkarmıştır. Benzer bulguları İngilizce ve İspanyolca özetleri karşılaştıran Burgess ve Martín-Martín (2010) de saptamıştır. Buna göre, İspanyolcada kullanılan *dönüşlü edilgen* (reflexive passive) yapılar İngilizce metin üretiminde kullanılmış ve bu kullanım sonucunda İngilizcede dilbilgisidışı olan ‘in this work are studied the difference’ (*bu çalışmada incelenmektedir farklılık) gibi tümceler oluşturulmuştur.

Millán, Sanz, Dueñas, ve Orta (2007), Uygulamalı Dilbilim, İşletme, Üroloji ve Gıda teknolojisi alanlarından İngilizce ve İspanyolca özetleri ve araştırma yazılarını kişilerarası üstsöylem belirleyicileri açısından ele almıştır. Çözümlemeden elde edilen sonuçlara göre İngilizce özetlerde yazar kimliği açıkça, özellikle “biz” adılı ile kodlanmaktadır. İspanyolca özetlerde ise yazar kimliği daha örtük bir biçimde ifade edilmektedir. Disiplinlerarası farklılıklar açısından ele alındığında üstsöylem belirleyicilerinin Uygulamalı Dilbilim ve İşletme alanlarında sıklıkla kullanılırken Üroloji ve Gıda Teknolojisi alanlarında daha az kullanıldığı gözlemlenmiştir. Kendi çalışmalarına atıfta bulunmanın ise Fen Bilimlerini temsil eden disiplinlerde daha fazla uygulanan bir eğilim olduğu belirlenmiştir.

İspanyolca ve İngilizce özetleri inceleyen diğer bir çalışmada, Perales-Escudero ve Swales (2011) uluslararası *Ibérica* dergisinde yayımlanan ve İspanyadaki üniversitelerde çalışan akademisyenler tarafından yazılmış 80 özet karşılaştırmıştır. Bulgular İspanyolca özetlerde daha fazla bilgisellik ve tutum ifadeleri ve aynı zamanda da kişi adlı kullanıldığı göstermiştir. Perales-Escudero ve Swales (2011), karşılaştırma sonucunda farklılıkların saptandığı 35 özet yazarına elektronik posta aracılığıyla ulaşarak farklılıkların nedenlerini ortaya çıkarmaya çalışmıştır. 15 yazar elektronik postada yöneltilen sorulara yanıt vermiştir. Elde edilen bilgilere göre, Perales-Escudero ve Swales'ın (2011) öngördüğü gibi özetler önce makalenin yazıldığı dilde yazılmış ve daha sonra diğer dile çevrilmiştir. İngilizce özetlerin tümü İngiliz anadili konuşucusu tarafından ve İspanyolca özetler de İspanyol bir uzman tarafından okunup incelenmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Yazarlar, erek metin üretiminde kaynak metine sadık kalmamalarının nedenini, erek metinde daha doğal ve daha uygun metin oluşturma çabalarından kaynaklandığını açıklamıştır. Buna göre, eğer kaynak metindeki sözlükdilbilgisel yapılar erek metindeki doğal bilgi akışını bozuyorsa, anlam erek dile uygun sözlükdilbilgisel düzeneklerle aktarılmıştır.

İspanyolcanın yanı sıra alanyazında Rusça ve Arapça özetleri karşılaştıran çalışmalar da bulunmaktadır. Yakhontova (2002), İngilizce ve Slav dillerinde üretilmiş konferans özetlerini incelediği çalışmada dil-bağımlı farklılıklar olduğunu saptamıştır. Buna göre, ulusal söylem topluluğunu temsil eden Slav dillerindeki özetlerde, araştırmanın konusuna odaklanıldığı; ancak uluslararası bir söylem topluluğuna seslenen İngilizce özetlerde, sıklıkla araştırmayı tanıtan ve reklamını yapan bir dilbilgisel örüntü sergilendiği görülmüştür.

Yakhontova (2006), Uygulamalı Matematik alanında İngilizce ve Slav dillerindeki (Rusça ve Ukrayna Dili) tek yazarlı konferans özetlerinde *kişi adlarını* incelemiştir. Araştırmasının bulgularına göre, İngilizce metinlerde sıkça *biz* adlı kullanılırken Slav dillerinde edilgen yapı kullanımı tercih edilmiş, *ben* kişi adlı ise Rusça özetlerde hiç kullanılmamıştır. Dolayısıyla, İngilizce ve Slav dillerinde oluşturulmuş özetlerde yazar yönelimli örtükleştirme, farklı dilbilgisel örüntüler

aracılığıyla yapılmaktadır. İngilizcede tek yazarlı yazıda *biz* kişi adıyla örtükleştirme sağlanırken, Slav dillerinde edilgen yapı kullanımı ile sağlanmaktadır. Başlıklar tüm özetlerde benzer biçimde adlaştırma yapılarıyla oluşturulmuştur. Başlıklarda adlaştırma yapıları nesnel ve olgusal gerçekleri yansıtmaya işlevi görmektedir. Yakhontova'ya göre bu benzerlik ve farklılıklar, toplumsal beklentilerden ve bilim ideolojisinden kaynaklanmaktadır.

Arapça ve İngilizce paralel özetleri karşılaştıran Alharbi ve Swales (2011), dil araştırmalarına yer veren 3 dergideki 28 özetle kişi adlı kullanımını, araştırmayı tanıtıcı (promote) ifadeleri ve retorik yapıyı incelemiştir. Arapça özetlerde kişi adının ve araştırmayı tanıtıcı öğelerin çok düşük oranda kullanıldığı belirlenmiş ve bu özetlerin, genel olarak araştırmacının konusuna ve bulgularına odaklandığı görülmüştür. Alharbi ve Swales (2011), bu farklılıkların nedenlerini Arap dünyasındaki bilim geleneklerine ve Sosyal Bilimler alanındaki Arapça dergilerde özet yazma zorunluluğunun yeni getirilmiş olmasına dayandırmaktadır.

Bu çalışmaya referans teşkil eden diğer önemli bir çalışma İngilizce ve Fransızca kontrol ve aynı zamanda paralel özet metinleri kişi adlı kullanımını, tümce uzunluğu ve bağlayıcılar bakımından inceleyen Van Bonn ve Swales (2007)'in araştırmasıdır. Van Bonn ve Swales (2007: 98), Régent (1985) ve Bachschmidt'in (1999) İngilizce ile Fransızca dillerinde yazma edimlerine ilişkin araştırmalarının sonuçları bağlamında, bilimsel makale özeti üretimindeki farklılıkları “ne” (what) dilleri ve “neden” dilleri (why) karşıtlığı çerçevesinde irdelemiştir. Buna göre, bazı diller çalışmanın konusuna odaklanmakta, dolayısıyla bu dillere ait bilimsel metinlerde ‘ne’ yapıldığına yönelik açıklamalar yapılmaktadır. Diğer taraftan “neden” durumuna odaklanan dillerde araştırmacının önemi vurgulanmakta ve aynı zamanda da araştırmaya ilişkin gerekçeler sunulmaktadır. ‘Ne’ dilleri metnin yüzey yapısında sıklıkla amaç tümcelerine yer verirken, ‘neden’ dilleri metnin yüzey yapısında amaç ifadeleri kullanmamakta, tam tersine çalışmanın savını destekleyecek dilsel birimlere başvurmaktadır. Van Bonn ve Swales (2007), İngilizce ve Fransızca özgün metinlerin karşılaştırılması sonucunda, özetlerde çalışmanın amacını belirten ve yazarın kimliğini kişisizleştiren “bu çalışmanın

amacı” yapısının Fransızca özgün özetlerde daha fazla kullanıldığını belirlemiştir. Böylece Van Bonn ve Swales (2007: 98) elde ettikleri veriler bağlamında, Fransızcanın “ne” dili özellikleri gösterirken İngilizcenin “neden” dili özellikleri sergilediği sonucuna varmaktadır. Çünkü Fransızca özetlerinde sıkça amaç ifadeleriyle araştırmalarda “ne” yapıldığı vurgulanmakta, İngilizce özetlerde ise amaç ifadeleri daha az kullanılıp, çalışmanın alanyazınında “neden” önemli bir araştırma olduğu gerekçelendirilmektedir.

Van Bonn ve Swales (2007), kişi adlı kullanımında da farklılıklar gözlemlemiştir. İngilizce özetlerde *ben* ve *biz* kişi adlarına sıkça yer verilirken Fransızca özetlerde daha az sıklıkla *kişi adlı* kullanımına gidildiği *ben* adının ise hiç kullanılmadığı belirlenmiştir. Kişi adlı kullanımındaki farklılıkların yanı sıra bağlayıcıların kullanımında da farklılıklar görülmüştür. Fransızca özgün özetlerde ekleme ve sıralama işlevi yürüten bağlayıcılar tercih edilirken İngilizce özgün özetlerde karşıtlık işlevi yürüten bağlayıcılar daha sıklıkla yer almaktadır.

Paralel bütüncenin karşılaştırılmasından elde edilen bulgulara göre, kişi adlı kullanımı özgün metinlere göre farklılık göstermektedir. Fransızcada daha fazla kişi adlı kullanımı (Fransızca: 32 ve İngilizce: 23) tespit edilmiştir. Van Bonn ve Swales (2007), kişi adlı kullanımının metin türüne yönelik bir gereklilik değil, kültür-bağımlı bir kullanım olduğunu ileri sürmektedir.

Paralel bütüncede bağlayıcıların kullanımında farklılık belirlenmemiştir. Ancak edilgen yapı kullanımında farklılık görülmüştür. İngilizce paralel özetlerde daha fazla edilgen yapı kullanılmaktadır. Van Bonn ve Swales (2007)’e göre Fransızcadaki karmaşık tümce yapıları, İngilizce paralel metinlerde edilgen yapı ile aktarılmıştır. Dolayısıyla, farklı yapılar tek bir yapı ile karşılandığı için edilgen yapı kullanımı bu metinlerde daha fazla yer almaktadır. Bu çalışmada ayrıca, paralel özetlerin birebir çevirisi olup olmadığı incelenmiştir. İncelemeye göre, anlam paralel özetlerde temelde eşdeğer yapılarla aktarılmıştır. Ancak 6 özette tümce sayısı ve sözlükdilbilgisel yapılar farklılık göstermektedir.

1.4. TÜRKÇEDE BİLİMSEL SÖYLEM ÇALIŞMALARI

Türkçe bilimsel metinler üzerine yapılan çalışmaların son yıllarda giderek arttığı gözlemlenmektedir. Bilimsel söylem üzerine pek çok uygulamalı çalışmalarla birlikte bilimsel söylemin özelliklerini ele alan kuramsal çalışmalar (Ergenç, 2001, 2006; Oktar, 2001; Ozil, 1988; Uzun, 2006) da bulunmaktadır.

Türkçe Bilimsel Söylem ve Bilimsel Metinler üzerine yapılan çalışmalar genel olarak, tür çözümlemesi (Cem-Değer ve Fidan, 2007; Fidan ve Cem-Değer, 2007; Fidan, 2008; İnce Özyıldırım, 2010; Şenöz-Ayata, 2002, 2004, 2006; Yarar, 2000a), eleştirel söylem çözümlemesi (Karahana, Duman, ve Sarıbaş, 2001; Sargın, 2010), dilbilgisel yapılar ve üstsöylem belirleyicileri (Doyuran, 2009; Fidan, 2002, 2003; Oktar ve Yağcıoğlu, 1995; Yarar, 2000b, 2001a, 2001b) ve bilgi yapısı ile konu sürekliliği (Çakır, 2005; Oktar ve Çakır, 2007, 2009) çerçevesinde yürütülmektedir. Uzun ve Huber'in (2002) hazırladıkları "Türkçede Bilgi Yapısı ve Bilimsel Metinler" başlıklı kitapta çok sayıda araştırmacının (İşsever, 2002; Keçik, 2002; Oktar, 2002, Turan ve Yılmaz Bican, 2002; Ruhi, 2002; Uzun, 2002; Yağcıoğlu, 2002; Zeyrek, 2002) bilgi yapısı başlığı altında bilimsel söylem alanında yaptığı araştırmalara yer verilmektedir.

1.4.1. Türkçe Bilimsel Söylemde Metin Yapısı Çalışmaları

Türkçede bilimsel metinler üzerine yapılan çalışmaların pek çoğu metin yapısına odaklanmıştır. Örneğin Huber ve Uzun (2000) araştırma makalelerdeki giriş ve sonuç bölümlerinin işlevleri bağlamında düzenleniş biçimlerini ve bu iki bölümün birbiriyle bağıntısını incelemişlerdir. Şenöz- Ayata (2006) da Huber ve Uzun (2000)'un çalışmasında olduğu gibi Dilbilim alanındaki araştırma makalelerinin Giriş ve aynı zamanda da Sonuç bölümlerini biçimsel ve anlamsal yapılar bakımından ele almıştır. Uygulamalı araştırma yazıları Giriş-Yöntem-Bulgular-Sonuç biçiminde bir yapılanma gösterirken, kuramsal araştırma yazıları Giriş-Gelişme-Sonuç biçiminde bir yapılanma sergilemiştir. Türkçe uygulamalı araştırma yazıları, İngilizce ve Almanca uygulamalı dilbilim metinlerinin

kurgulanışıyla benzerlik olduğu saptanmıştır. Şenöz Ayata'ya (2002, 2007) göre bu benzerlik, İngilizce bilimsel söylemin diğer dillerdeki söylem topluluklarına olan etkisiyle açıklanabilir.

Huber ve Subaşı Uzun (2001) bilimsel metinlere ilişkin diğer çalışmalarında, Essen Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri tarafından “bilimsel metin üretimi” seminerleri kapsamında üretilen 65 araştırma metnini incelemektedir. Huber ve Subaşı Uzun, çalışmada bilimsel metin oluşturma sürecine, öğrencilerin ürettiği metinlerden örnekler aracılığıyla bazı tekniklere ve uygulamalara yer vererek açıklık getirmeye çalışmaktadır. Niteliksel bulgulara göre, öğrencilerin ürettiği metinler bilimsel metnin iletişimsel işlevlerini yansıtmamaktadır. Diğer bir deyişle, öğrencilerin bilimsel metin yazma edimlerinin beklenen düzeyde gelişmediği belirlenmiştir.

Yarar (2001a), araştırma yazılarının Giriş bölümlerinin işlevleri üzerine bir araştırma gerçekleştirmiştir. Yarar, giriş bölümlerinin söylem yapılarını Swales'in (1990) CARS modeline göre incelemektedir. Çalışmanın bütüncesi Dilbilim, Psikoloji, Sosyoloji, Fizik, Kimya ve Biyoloji alanlarından derlenmiş araştırma makalelerinden oluşmaktadır. Çalışmanın bulgularına göre, “konuya yönelik genellemeleri sunma”, “konuyla ilgili çalışmalara gönderimde bulunma” (1. Hamle), “alanda bir boşluğa dikkati çekme” (2. Hamle), ve “çalışmanın amacını belirtme” (3. Hamle) adımlarına sıklıkla yer verilmektedir.

Benzer bir çalışmayı Cem Değer ve Fidan (2008) gerçekleştirmiştir. Cem-Değer ve Fidan (2008) da Swales'in (1990) CARS modelini temel alarak Dilbilim alanından 46 araştırma makalesini giriş bölümünü incelemiştir. Bulgulara göre, bütüncedeki giriş bölümlerinde en fazla 1. ve 3. hamleler yer almaktadır.

Fidan (2008), tür-tabanlı akademik yazma eğitimini temel almaktadır. Fidan, Swales'in (1990) Bir Araştırma Alanı Yarat Modeli çerçevesinde Dilbilim alanında yazılmış bilimsel metinlerin giriş bölümlerinin yapılanması ile akademik yazma

eğitimi sonrası öğrencilerin ürettiği giriş yazıların metin yapısıyla karşılaştırmaktadır. Karşılaştırma, ğrenci metinlerindeki tre özgü yapılanmalar uzman metinleriyle benzerlik olduğunu göstermiştir. Bu bulgular, tür-tabanlı eğitimin öğrencilerin akademik becerilerini geliştirdiğini göstermektedir.

1.4.2. Türkçe Bilimsel Söylemde Sözlükdilbilgisel alışmalar

Bilimsel söylemde metin yapısına ilişkin çalışmaların yanı sıra bilimsel söylemde bilimsel bilginin sunuluş biçimleri üzerine yapılmış pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu alışmalar içinde en kapsamlı çalışmalardan biri Oktar ve Yağcıoğlu (1995)'nin çalışmasıdır. Bu çalışmada, bilimsel söylemi temsil eden Felsefe, Sosyoloji, Psikoloji, Tarih, Arkeoloji, Sanat Tarihi, Coğrafya, Yerbilimleri, Botanik, Zooloji ve Fizik alanlarından 100 metin ve ayrıca yazınsal söylemi temsil eden öykü ve romanlardan 10 metin olmak üzere toplam 110 metin incelenmiştir. Bu bütünce, 20 sözdizimsel değişken ve 6 bağlaşıklık değişkeni bağlamında zmlenmiştir. Bu erevede, Oktar ve Yağcıoğlu (1995), metin türü grupları oluşturma çerçevesinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında yazın alanıyla birlikte Sosyal Bilimler ve Fen Bilimler alanlarından metinler seçip adlaştırma, edilgen yapı ve kişi adıları ve daha birçok dilbilgisel düzeneğin dağlımlarını incelemişlerdir. Elde edilen bulgulara göre, bilimsel metinler bilgilendirici işlevi yürütmekte ve bilimsel bilgi soyut ve resmi bir biemle sunulmaktadır. Soyut bilgi, bu metin türünde ayrıntılandırılarak aktarılmaktadır. Bilimsel söylemde soyut bilginin kurgulanmasında adlaştırma yapıları büyük önem taşımaktadır. Öte yandan edilgen yapı, bilim ideolojisinin beklentileri doğrultusunda nesnelliği, yani tarafsızlığı sağlamaktadır. Çalışmanın bulgularına göre, adlaştırma yapıları Sosyal Bilimlerde daha sık kullanılırken, edilgen yapıya Fen Bilimlerinde daha sık yer verilmektedir. Fen Bilimlerinde, edilgen yapıya ve kiplik belirticilerine sıkça yer verilmesiyle bilimsel bilginin daha teknik bir biemle kurgulandığı saptanmıştır. Kişi adıları ise Fen Bilimleri alanında hiç kullanılmamıştır.

Yarar (2000, 2001b, 2001c), bilimsel söylemde bilimsel bilginin sunulmasına yönelik birçok çalışma gerçekleştirmiştir. Yarar (2000), “Akademik söylemde belirteçlerin belirsizlik ve olasılık işlevleri” başlıklı çalışmasında Eğitim Bilimleri ve Makine Mühendisliği alanlarından toplam 20 bilimsel araştırma makalesini incelemiştir. Yarar (2000), *yakınlaştırıcı* (approximator) işlevi gören belirteçleri giriş, yöntem, tartışma ve sonuç bölümlerinin işlevleri doğrultusunda ele almaktadır. Çalışmada yakınlaştırıcılara en fazla tartışma bölümünde, en az sonuç bölümünde başvurulduğu saptanmıştır.

Yarar (2001b), bilimsel söylemde olasılık kipini ele aldığı çalışmasında Dilbilim, Eğitim Bilimleri, Kimya Mühendisliği ve Makine Mühendisliği alanlarında 1999-2000 yıllarında yayınlanmış 40 makaleyi çözümleyerek bilimsel yazılarda hangi olasılık kipliği türlerine yer verildiği ve bu olasılık türlerinin dile getirilmesinde hangi eklerin kullanıldığını incelemiştir. Çalışma bütüncesini oluşturan 40 makalede olasılık kipi içeren toplam 259 yapı saptanmıştır. Bunlardan 235'i (% 90.7) ana tümce eyleminde, 24'ü (% 9.2) ise yan tümce eklerinde görülmüştür. Ana tümce eylem eklerinde saptanan yapılardan 153'ünün (% 65.1) bilgisellik, 82'sinin (% 34.8) devingenlik olasılığı anlatıları olduğu sonucuna varılmıştır. Ele alınan dört bilim dalı arasında genel olarak olasılık yapılarının dağılımında ve aynı zamanda da bilgisellik ve devingenlik olasılığı dağılımında farklılıklar olduğunu belirlenmiştir.

Yarar (2001c), “Yazılı bilimsel söylemde koşul tümcelerinin anlamsal türleri, yapısal özellikleri ve iletişimsel özellikleri” başlıklı çalışmasında Felsefe ve Fen Bilimleri alanlarında iki kitapta koşul tümcelerinin söylemsel boyutlarını incelemiştir. Koşul tümcelelerin öncül ve sonuç yapılarında hangi biçimbirimlerin kullanıldığı ve dağılımları belirlenmiştir. Çalışmada aynı zamanda koşul tümcelerinin sınıflaması kapsamında her bir koşul türünün gerçekleştirdiği iletişimsel işlevler ele alınmıştır. Bulgulara göre, bütüncedeki her iki kitapta varsayımsal koşul tümceleri diğer koşul tümcelerine oranla daha fazla kullanılmakta, koşul tümcelelerin iletişimsel işlevleri, anlamsal özellikleriyle uyum göstermektedir.

Bilimsel söylem, diğer söylem türlerinden farklı olarak bir “üstsöylem” yapısına sahiptir (Subaşı Uzun, 2006:133). Türkçe araştırma yazılarında metin yüzey yapısında üstsöylem belirleyicilerinin kullanım sıklıkları incelenmektedir. Fidan (2002), yüksek lisans çalışmasında, bilimsel söylemin yüzey yapısındaki üstsöylem belirleyicilerini Psikoloji, Dilbilim ve Tıp Bilimi alanlarında yazılmış olan araştırma yazılarında incelemektedir. Çalışmanın bulgularına göre Dilbilim ve Psikoloji alanlarında yazılmış metinlerin üstsöylem belirleyicilerinin kullanım sıklıkları bakımından benzerlik sergilediği görülmüştür. Ayrıca, kişilerarası üstsöylem belirleyicilerinin en fazla Dilbilim alanında yer aldığı saptanmıştır. Kaçınma üstsöylem belirleyicilerinin ise tüm alanlarda sıkça kullanıldığı ortaya konmuştur. Dolayısıyla, bu bulgulara göre, kaçınmanın bilimsel söylemin temel bir özelliği olduğu söylenebilir.

Fidan (2003), Dilbilim alanında Türkçe yazılmış araştırma yazılarında birinci kişi kullanımlarını yazar kimliğini kodlama açısından üstlendikleri işlevler çerçevesinde incelemiştir. Çalışmanın bütüncesi, 1990 ve 2001 yılları arasında Dilbilim Araştırmaları Dergisinde yayınlanmış 28 araştırma yazısından oluşmaktadır. Fidan, kişi adılarını yaş değişkenini temel alarak (Birinci kuşak: 45 yaş ve üstü; ikinci kuşak: 35-44 yaş arası) çözümlenmiştir. Çalışmanın bulgularına göre 45 yaş ve üstü dilbilimciler, kişi adılarını daha az sıklıkla kullanmaktadır. İşlevler bakımından da farklılıklar saptanmıştır. 45 yaş ve üstü dilbilimcilerin araştırma yazılarında kişi adılı kullanımında bilginin üreticisi işlevi sıkça görülmektedir. Buna karşın, ikinci kuşak metinlerde ise bilginin üretici işlevi sadece bir metinde görülmektedir. Temsil işlevi, ikinci kuşak metinlerde, birinci kuşak metinlere göre daha az kullanılmaktadır. Buna göre, ikinci kuşak dilbilimciler, yazar yönelimli örtükleştirme işlevine daha az yer vermektedir.

Türkçe bilimsel söylemde üstsöylem belirleyicilerini ele alan diğer bir çalışma Doyuran (2009) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada Fen Bilimleri alanından Jeoloji Mühendisliği ve Sosyal Bilimler alanından Dilbilimi seçilmiştir. Her iki alandan 10 araştırma makalesi olmak üzere toplam 20 bilimsel metin çözümlenmiştir. Doyuran, kaçınma işlevi yürüten üstsöylem belirleyicilerin

(bilgisellik kipleri, çıkarım kipleri, bilgisel aktarım, eylemleri, belirteçler ve anlam zayıflatıcıları) dağılımlarını ve temel biçimlerini ele almaktadır. Bulgulara göre, her iki alanda da kaçınma yapıları kullanılsa da Dilbilimi alanında bu örüntülerine daha çok yer verilmiştir.

Turan (2008a)⁵ dilbilim alanında yazılmış Türkçe akademik metinlerdeki Eski Bilgi Sözcelerini ele almaktadır. Turan'a göre Eski Bilgi Sözceleri dilbilim alanındaki metinlerde önemli işlevlere sahiptir. Eski Bilgi Sözceleri, okuyucunun metni kolayca işlemlemesini sağlamakta, örtük olan önermeleri açıkça belirtmekte, yazarların bilimsel bilgiye yönelik inandırıcılığını güçlendirmekte ve okuyucuyu temel bilgiye yönlendirebilmektedir.

Uzun, Turan ve Emeksiz'in (2009)⁵ Türkçe akademik söylemde bilgisellik duruş belirleyicileri (Epistemic stance markers in Turkish academic discourse) başlıklı çalışmalarının amacı Türkçe bilimsel söylemde olgusal gerçeklerin ve önerilerin sunumunda yazar duruşunu bilgisellik kiplikleri bağlamında incelemektir. Bilgisellik duruşu (epistemic stance) yazarın bilgiye yönelik tutumunu yansıtmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre, Türkçe bilimsel söylemde kaçınma belirleyicileri çok az kullanılırken *güçlendirici* (booster) işlevi gören yapılara daha fazla yer verilmektedir. Dolayısıyla, *yüksek güvenilirlik* yansıtan yapıların kullanımıyla yazar, bilgiye yönelik sorumluluğu üstlenmektedir.

Seçkin (2009), bilimsel söylem üzerine yaptığı çalışmasında Felsefi içerikli bilimsel metinlerin çevirisinde karşılaşılan sorunları ve bu çevirilerin okuyucu tarafından işlemlenmesinde ortaya çıkan zorlukları inceleyerek çeviri eleştirisi alanına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Felsefi bilimsel metinler, Felsefe, yazın ve bilimi kapsamıyla çeviri açısından önemli bir yere sahiptir.

⁵ Ankara Üniversitesi'nde Doç. Dr. Leyla Subaşı Uzun başkanlığında Sosyal Bilimler metinlerini inceleyen TÜBİTAK 107K228 No'lu, "Sosyal Bilimlerde Yazılan Türkçe Bilimsel Metinlerde Kanıtlama Eylemi ve Retorik Sunumlar" başlıklı SOBAG projesi (2007-2010) yürütülmektedir. Bu çalışmalar, bu proje kapsamında yapılmıştır.

Sargın (2010) Sosyal Bilimler metinlerine odaklanarak Türkçe Sosyal Bilimler alanına ilişkin bilimsel metinlerde tanıtlama belirtecilerinin işlevlerini incelemiştir. Çalışmada, Sosyal Bilimler metinlerinde kiplik sonekleri, adlaştırma ve edilgenlik, kiplik işlevli sıfatlar ve belirteçler, atıflar, kişi adıları, kişi ekleri ve sözbilimsel soruların sistematik olarak bilginin kaynağı ve dolayısıyla kesinlik derecesinin belirtilmesi işlevini yerine getirdiği saptanmıştır.

Araştırma makalelerinin sözlükdilbilgisel özelliklerini ele alan İnce Özyıldırım (2010), bu metinlerde en sık kullanılan dilsel düzenekleri belirlemiştir. Buna göre, bilimsel makelerde en sık kullanılan yapılar ad, sıfat, belirteç, ortaçlar ve kılıcsız edilgen yapılarıdır. Buna karşın, bu metinlerde kişi adılarının, etkileşime dayalı yapıların ve açık ikna ifadelerinin çok az kullanıldığı görülmüştür.

Buraya kadar incelediğimiz çalışmalar Türkçe bilimsel söylemi temel almıştır. Alanyazında Türk akademisyenlerin ürettiği İngilizce bilimsel metinler de sıkça çalışma konusu olarak ele alınmıştır. Örneğin, Başal (2006) kişi adılarının görülme sıklıklarını belirlemek için 2000-2005 yılları arasında Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisinden (SSJÇ) 8 makale ile ELT dergisinden (ELTJ) 8 makaledeki kişi adıl kullanımlarını karşılaştırmıştır. Yazar aynı zamanda “biz” adılının *dışsal biz* ve *içsel biz* olarak kullanımını da ele almıştır. Çalışmanın bulgularına göre, ELTJ yazarları kişi adılarını SSJÇ yazarlarından daha fazla kullanmaktadır. Bununla birlikte, “ben” adılı ELTJ yazarları tarafından daha fazla kullanılırken; “biz” adılı SSJÇ yazarları tarafından daha fazla kullanılmıştır. Çalışmada ayrıca, ELTJ yazarlarının daha çok dışsal “biz” adılını kullanırken; SSJÇ yazarlarının daha çok içsel “biz” adılını kullandığı belirlenmiştir. Kişi adılarını temel alan diğer bir çalışma Kafes’in (2007) İngilizce bilimsel söylemde yazar duruşunu incelediği çalışmasıdır. Kafes, Amerikalı anadil konuşucuları ve Avrupalı, Orta Doğulu, Asyalı ve Türk yazarların İngilizce araştırma yazılarını karşılaştırmıştır. Karşılaştırma sonucuna göre, Amerikalı akademisyenler sıklıkla kişi adılarını kullanmaktadırlar. Buna karşın, diğer yazarların kişi adılı kullanmaktan kaçındığı saptanmıştır.

Kafes (2006), diğ er bir ç alışmasında alıntı yapma stratejilerini ele almaktadır. Türk ve Amerikalı akademisyenlerin alıntı yapmada kullandıkları dilsel örüntüleri (*Phraseological Patterns in Reporting Clauses in Citation by Native and Non-native Speakers of English in Internationally Published Articles*) temel aldığı ç alışmasında 2000–2006 yılları arasında Amerika’da yayınlanan “Social Behavior and Personality” dergisinin çeşitli sayılarından 30 makaleyi incelemiştir. Ç alışmada, Türk ve Amerikalı yazarların alıntı yapmada kullandıkları dilsel örüntüleri ve bu örüntülerdeki süreç kullanımları karşılaştırılmıştır. Kafes, İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen Türk yazarlarla, İngilizce anadili konuşucularının alıntı yapma kurallarında benzerlikler ve farklılıklar olduğ unu saptamıştır. Türk ve Amerikalı yazarlar, alıntı yapma kurallarına uyumuş ve bilimsel söylemde nesnelliğ i edilgen yapı ile sağ lamıştır. Ancak Türk yazarlar kendi ç alışmalarına atıfta bulunurken çoğ unlukla edilgen yapı kullanarak yazar kimliklerini örtükleştirme eđ ilimi göstermiştir. Atıfta bulunmada kullanılan eylem türlerinde de farklılıklar olduğ u saptanmıştır. Amerikalı yazarlar çok çeşitli eylemlere yer verirken Türk yazarlar sınırlı sayıdaki eylemleri sık sık tekrar etmektedir.

1.4.3. Özet Bölümünü İnceleyen Ç alışmalar

Uysal ve Akpınar (2008, 2009), “bilimsel akademik söylemde dolaylılığ ın alımlanmasında kültürel farklılıklar” (*Cultural Differences in the Perception of Indirectness in Scientific Academic Discourse*) başlıklı ç alışmalarında dolaylılığ ı sağ layan yapılara odaklanarak bilimsel söylemi okuma sürecinde karşılaşılan kültürel farklılıkları incelemişlerdir. Bu ç alışmada, metindeki dolaylılık derecesinin okuyucuda olumsuz tepkilere yol açıp açmadığ ı araştırılmaktadır. Bu amaçla, yoğ un dolaysızlık ve dolaylılık belirtecileri iç eren Türk ve Hintli yazarlar tarafından oluşturulmuş İngilizce konferans özetleri 6 Türk ve 6 Hintli okuyucuya verilmiştir. Okuyuculardan dilsel biçem açısından metinde *farklı* ve *rahatsız edici* ya da *etkili* buldukları bölümleri iş aretlemeleeri istenmiştir. Daha sonra, okuyuculardan iş aretlemeleerinin nedenlerini gerekç elendirmeleri istenmiş ve bu görüş me kaydedilmiştir. Niteliksel karşılıklı ç özümlene yöntemiyle Türk ve Hintli

okuyucuların iki farklı özet biçimine olan tepkileri belirlenmiştir. Sonuçlar, Türk ve Hintli okuyucuların tepkilerinde kültürel farklılıklar olduğunu göstermiştir.

Kafes'in (2009) "Akademik İngilizcede yazar duruşu: Amerikalı, Türk ve İspanyol akademisyenlerin makalelerindeki kiplik kullanımı" (Kafes'in kendi çevirisiyle; *Authorial Stance in Academic English: Native and Non-native Academic Speaker Writers' Use of Stance Devices (modal verbs) in Research Articles*) başlıklı doktora çalışması, araştırma yazılarında yazar duruşunun kiplik belirticileriyle nasıl kodlandığını ele almaktadır. Çalışma Türk, İspanyol ve Amerikan akademisyenlerin uluslararası hakemli bir dergide yayımlanan makalelerinde duruşlarını nasıl sergilediklerini araştırmaktadır. Çalışmanın veri tabanı Türk, İspanyol ve Amerikan akademisyenleri tarafından yazılan ve 1993 ve 2007 yılları arasında *Social Behavior and Personality* adlı dergide yayımlanan toplam 45 araştırma yazısından oluşmaktadır. Bu araştırma yazılarının "Özet", "Giriş", "Yöntem", "Sonuçlar ve Değerlendirme" bölümleri "kiplik belirticileri" kullanımı açısından çözümlenmiştir. Bulgular, yazar duruşunu kiplik belirticileriyle kodlamada yazarın bağlı bulunduğu söylem topluluğunun etkisi olduğunu göstermiştir.

Eğitim alanında özet metin üretme edimi öğrencilerin ürettiği (Aksoy, 1999; Çıkrıkçı, 2004; Deneme, 2008; Görgen, 1997; Şahin, 1997) ve öğretmenlerin ürettiği özetler (Yazıcı, Okuyan ve Gedikoğlu, 2011) olarak iki alanda ele alınmaktadır. Çalışmalarda, okuma ve yazma beceri eksikliklerine bağlı olarak özet metin üretiminde sorunlar olduğu ve bu sorunların izlencelerin okuma ve yazma becerilerini geliştirecek şekilde tekrar düzenlenmesiyle giderilebileceği sonucuna varılmıştır.

Diğer dillerde olduğu gibi, Türkçede de büyük bir metinden özet metin üretimi Bilgisayar Mühendisliği ve Bilgisayar Bilimleri alanlarında ele alınmaktadır. Bilgisayar ortamında oluşturulan bilgisayar yazılım programlarıyla özet metin üretimini ele alan çok sayıda çalışma (Alim, 2009; Ercan, 2006; Çetiner, 2002; Şiltu Çelebi, 2007; Tülek, 2007) bulunmaktadır.

Bu bölümde, bilimsel söylemin temel özellikleri incelenmiştir. Daha sonra farklı dillerde ve Türkçede bilimsel söylem üzerine gerçekleştirilen çalışmalara yer verilmiştir. Bu çalışmada, buraya kadar değindiğimiz araştırma makaleleri üzerine yapılmış önceki çalışmalardan farklı olarak, Türkçede bilimsel metin türünün bir alt türünü oluşturan özet bölümleri incelenecektir. Bu bağlamda, bilimsel söylem alanında Türkçe ve İngilizce yazılmış özgün araştırma makalesi özetleri ve İngilizceye aktarılmış paralel özetlerde sözlükdilbilgisel örüntüler, bilgi sunma ve bakış açısını kodlama ölçütleri açısından incelenerek bu konuda henüz bir çalışma yapılmamış olmasından kaynaklanan boşluk kapatılmaya çalışılacaktır. Şimdiye kadar yapılan çalışmalar ya tek bir dil üzerine (Türkçe ya da İngilizce) ya da bilimsel söylemin bütününe odaklanarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmamız hem dillerarası hem de disiplinlerarası bir yaklaşımla iki ayrı dilde bilimsel söylemin kültürel ve disiplinlerarası farklılıklarına, farklı anlatım geleneklerine ışık tutmayı hedeflemektedir. Hyland (2005), İngilizce makale özetlerini reklam metnine benzetmektedir. Bu metinde yazar, kullandığı dilsel düzenekler aracılığıyla çalışmasının tanıtımını yapmakta ve bilimsel söylem topluluğunda yer edinmeye çalışmaktadır. Bu çalışma, bu bağlamda Türkçe bilimsel söylemde özet yazım geleneklerini ortaya koymaya çalışacaktır.

Çalışmamızın bir sonraki bölümde, çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan Dizgeci-İşlevsel Dilbilgisi Modeli tanıtılacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

DİZGECİ İŞLEVSEL DİLBİLGİSİ

Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi (bundan sonra DİD), metni anlamsal, edimbilimsel ve sözdizimsel boyutlarıyla ele alan bir dilbilgisi modelidir. Bu model, dilin hangi işlevlerini yerine getirmek üzere tümceler oluşturulduğunu, metnin kurgulanmasını sağlayan bağlamsal özellikleri ve metnin derinliğini sistemli bir biçimde göstermektedir. DİD modelinin dil dizgesine ve metin oluşumuna bu çok yönlü bakış açısı, karşılaştırmalı çalışmalarda dillerarası ve metinlerarası benzerlik ve farklılıkları ortaya koymada önemli bir zemin hazırlamıştır (Hansen, 2003; Teich, 2001).

Bu çalışmada, Türkçe ve İngilizce bilimsel makale özetlerinde “adlaştırma” yapılarının kullanımıyla bilimsel bilgi üretimi ve bu üretim sürecinde yazarın bilgiye yönelik tutumunun metin yapısına nasıl yansıdığı araştırılmaktadır. Bu doğrultuda, DİD modelinin dil dizgesine ve metin yapısına çok yönlü yaklaşımı, yapılacak dillerarası ve metinlerarası karşılaştırma için gerekli kuramsal araçları sunmasıyla bu çalışmanın amacı için uygun bir dilbilgisi modeli oluşturmaktadır.

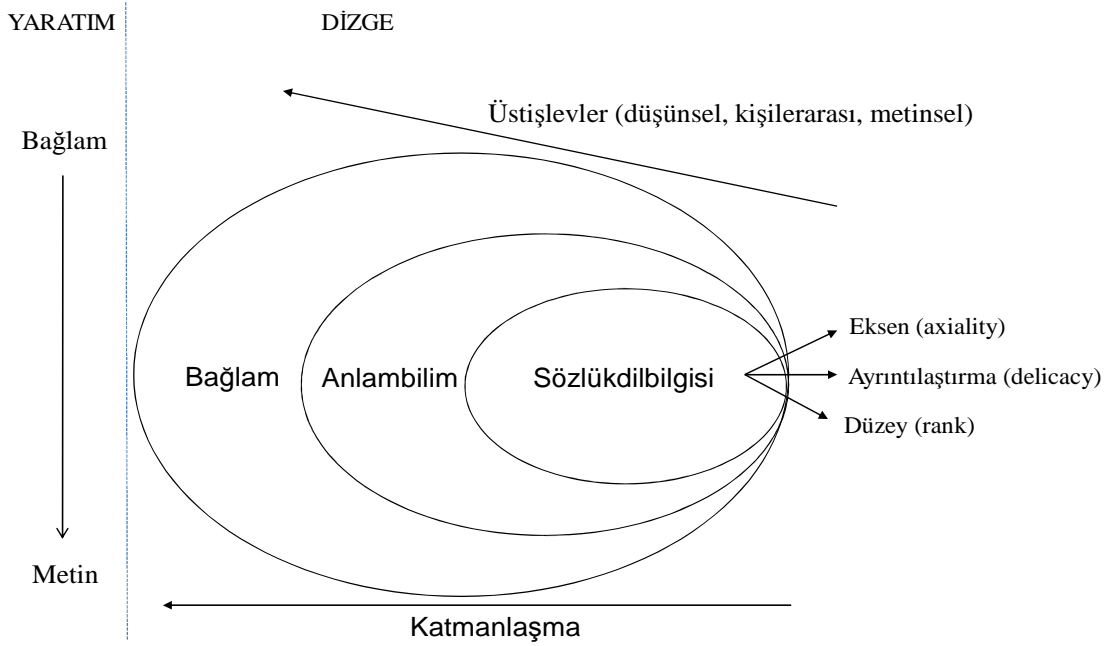
Çalışmamızın bu bölümünde Halliday’in DİD modeli ayrıntılarıyla ele alınacak, bu modelde yer alan temel dilsel boyutlara yer verilecektir.

2.1. DİZGECİ İŞLEVSEL DİLBİLGİSİ VE TEMEL DİLSEL BOYUTLAR

DİD modelinin başlıca amacı, insanların belirli bir anlamı, bir bilgiyi aktarırken dili bir kaynak olarak nasıl kullandıklarını ortaya çıkarmaktır (Graddol, Cheshire ve Swann, 1995). Bu amaç doğrultusunda, DİD modeli, dilin çok boyutluluğunu altı temel dilsel boyut düzleminde incelemektedir:

- i. Katmanlaşma (Stratification) : Dilin Katmanları
- ii. Üstışlevler (Metafunctions) : Dilin işlevleri
- iii. Eksen (Axiality) : Dilbilgisel Düzlem
- iv. Ayrıntılaştırma (Delicacy) : Dizge Ağları Düzlemi
- v. Düzey (Rank) : Tümce Düzeyi
- vi. Yaratım (Instantiation) : Metin Düzeyi

Şekil 1. Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi ve Dilsel Boyutlar



(Teich, 2001: 54)

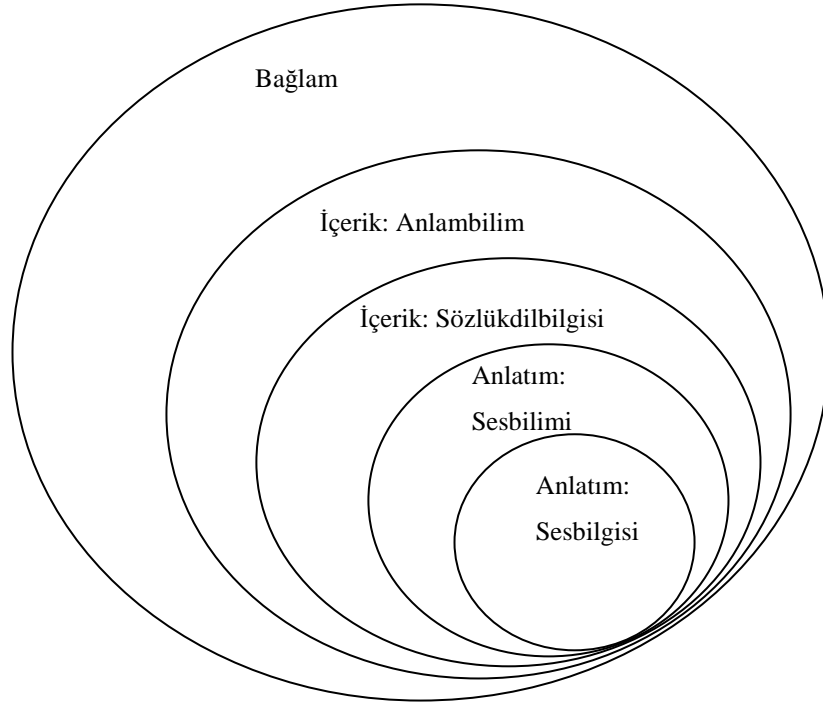
Şekil 1’de görüldüğü gibi, dil dizgesi çok boyutlu bir yapılanma sergilemektedir. Anlam ilk olarak dilin katmanları aracılığıyla sözlükdilbilgisel düzlemde yapılandırılmakta, daha sonra dilin üstışlevleriyle tümce düzleminde kodlanmaktadır. Böylelikle, anlam aşamalı olarak metin düzlemine taşınmaktadır (Hansen, 2003; Halliday ve Matthiessen, 1999; Teich, 2001).

Şekil 1’de genel çerçevesini çizmeye çalıştığımız dilsel boyutları daha ayrıntılı olarak ele alalım.

2.1.1. Dilde Katmanlaşma

Dili deneyimlerimize anlam kazandırmak için kullanırız ve dil aracılığıyla diğer insanlarla etkileşimimizi sağlarız. Buna göre, dilbilgisi dil dışında gerçekleşen olgular arasında bir bağ oluşturmaktadır. Diğer bir deyişle, dilbilgisi dünyadaki olaylar, durumlar ve içinde yer aldığımız toplumsal bağlam arasında bir bağlantı sağlamakta, ayrıca tüm bunları gerçekleştirirken dış dünya deneyimlerimizi somutlaştırmakta ve toplumsal süreçleri işler duruma getirmektedir. Dil, bu süreçleri dil katmanları aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Dildeki katmanlar arasında doğal ve gelişigüzel olmayan ilişkinin varlığından hareketle, Halliday ve Matthiessen (2004) dildeki katmanlaşmayı bir şemayla somutlaştırmaya çalışmıştır.

Şekil 2. Dilde Katmanlaşma



(Halliday ve Matthiessen, 2004: 25)

Şekil 2'de katmanlar daire içinde gösterilmektedir, çünkü daire her bir düzlemde katmanların yer aldığı çevreyi temsil etmektedir. Örneğin sözlükdilbilgisi, anlambilim çevresinde ortaya çıkmakta ve sesbilim ile sesbilgisi için de uygun çevreyi sağlamaktadır (Halliday ve Matthiessen, 1999). İçerik katmanında, insanoğlunun deneyimleriyle ara bağ oluşturan anlambilim ve tamamen soyut bir

düzenleme yapısına sahip sözlükdilbilgisi bulunmaktadır. Dil dizgesinde anlam, bu katmanlar aracılığıyla iki aşamada kurgulanmaktadır:

- i. Birinci adımda, dış dünya deneyimleri ve kişilerarası ilişkiler anlama dönüştürülür. Bu adım, anlambilim katmanında gerçekleşir.
- ii. İkinci adım olarak anlam, sözcük ve dilbilgisel yapılarla söze dönüştürülmektedir ki bu da sözlükdilbilgisel katmanı oluşturmaktadır.

Bu durumda, dış dünya deneyimlerimiz bir kez anlambilimsel ve bir kez de sözlükdilbilgisel olmak üzere içerik katmanında iki kez kurgulanmaktadır (Halliday ve Matthiessen, 1999). İçerik katmanında yer alan bu iki bileşen arasında birleşimler ya da ayrışmalar gerçekleşebilmektedir. Doğal olarak, bu türden birleşim ve ayrışmalar dil dizgesine anlam yaratma gücü vermektedir (Halliday, 1998).

İçerik katmanı, insan türünün evrimleşmesinde çok büyük öneme sahiptir. Bu katman dilin gücünü ortaya çıkarmış ve böylece modern insan beynini yaratmıştır. Halliday ve Matthiessen (2004)'e göre eğer bu biçimde bir ikiye bölünme gerçekleşmeseydi eğitim, bilim, teknoloji gibi alanlardaki öğrenilmiş söylem gelişme gösteremezdi. Dolayısıyla, deneyimlerimizin ulamları ve ilişkileri doğa tarafından edilgen bir biçimde yansıtmak için “verilmiş” değildir. Tam tersinde, itici güç olarak sözlükdilbilgisiyle etken bir biçimde dil tarafından oluşturulmaktadır (Halliday ve Matthiessen, 1999). Bir başka deyişle dil, beynimizin yüksek bilinç düzeyi sayesinde çevreye bağlı olarak gelişme göstermektedir. İnsana özgü bu yüksek bilinç düzeyi, deneyimlerimizi “anlam”a dönüştürmede önemli bir rol oynamaktadır.

Kısacası, DİD modeline göre anlambilim ve sözlükdilbilgisi katmanları dil dizgesinde anlamın kurgulanmasını sağlarken, anlatım katmanı içerik katmanlarında oluşturulan anlamın ifade edilmesini sağlamaktadır. Bu üç temel katman da bir üst dizge olan *bağlam* içerisinde konumlanmaktadır.

2.1.1.1. Anlamlar Dizgesi

Şekil 2’de incelediğimiz anlambilim katmanını sadece sözcüklerin anlamını kapsamakla kalmaz, aynı zamanda dilbilgisi ve sözlükçeyle ifade edilen anlamlar dizgesini de ele alır. DİD’ne göre dil, “bir anlamlar dizgesi”dir. Bu anlamlar dizgesinde, anlamları oluşturan yapılar yer almaktadır. Buna göre, dilin yapıları dil içinde ulaşılan son nokta olmaktan çok bir amaç için başvurulmuş araç görevini görmektedir. DİD modelinde bu türden bir dilbilgisi için “synesis”, yani ‘anlam oluşturucu’ teknik kavramı önerilmektedir (Halliday,1994: xiv). Aslında, DİD sözdizimsel başlığı altında yer alabilecek olguları ele alsa da, dildeki olgulara olan bakış açısı sözdizimsel olmaktan çok anlam oluşturucudur. Bu açıdan bakıldığında dilbilgisi, dilsel seçeneklere bağlı olarak anlamın dil düzleminde nasıl oluşturulduğunu dilbilgisel birimlerle inceleyen bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özetle, dizgeci kuram, temelinde seçeneklerin yer aldığı bir anlam kuramıdır. Bu kurama göre dil ya da herhangi bir göstergesel dizge birbiri içine geçmiş seçenekler ağı olarak yorumlanmaktadır. Dilin sağladığı dizgeler sayesinde seçimlerimizi yapar ve istediğimiz anlamı dilin üstişlevleri bağlamında oluştururuz (Halliday, 1994).

2.1.2. Üstişlevler

DİD modeline göre anlam, toplumsal çevreye bağlı olarak dil dizgesindeki içerik katmanında üç temel üstişlev aracılığıyla kurgulanmaktadır:

- Düşünsel işlev (deneyimlerimizi anlamlandırma)
- Kişilerarası işlev (toplumsal ilişkilerimizi eyleme geçirme)
- Metinsel işlev (düşünsel ve kişilerarası işlevlerin çizgisel düzlemde yazılı ya da sözlü dile aktarımı)

Dolayısıyla, doğal bir dilde içerik alanı işlevsel olarak üç farklı anlam alanı boyunca ortaya çıkmaktadır (Halliday ve Matthiessen, 1999).

2.1.2.1. Düşünsel Üstişlev

Üstişlevlerden düşünsel işlev aracılığıyla deneyim anlama dönüştürüldüğünde, dilbilgisi bir nesne/varlık ve ilişkiler evreni yaratmaktadır. Dilbilgisi, bu yaratma sürecinde insan organizması ve çevresi arasındaki karmaşık etkileşimi kopyalamaya çalışır. Dilbilgisi, deneyimlerimizi “süreç” ulamı çevresinde oluşturmakta ve süreç bir tür değişimi yansıtmaktadır. Diğer bir deyişle, dilbilgisi deneyimlerimizi dilbilgisel birimler biçiminde sürece dönüştürmektedir (Halliday,1998: 186-188).

Düşünsel işlevin başlıca dilsel dizgesi tümce düzeyinde *geçişlilik*dir. Geçişlilik, süreçlerin, olayların, zihinsel süreçlerin ve ilişkilerin dilbilgisidir (Halliday ve Matthiessen, 1999). Süreç temelde üç bileşenden oluşmaktadır (Halliday, 1994:107):

- i. *Sürecin kendisi* (process) : tümcede eylemlerle kodlanır
- ii. Sürece katılan *katılımcılar* (participant): tümcede ad öbekleriyle kodlanır
- iii. Sürece bağlı *koşul* (circumstance) : tümcede belirteç ya da ilgeç öbekleriyle kodlanır

Süreç düşünsel işlevde tümcenin özünü oluşturmakta ve bir eylem grubuyla ifade edilmektedir. Düşünsel işlev çözümlemesinde eylem grubunda yer alan ana eylem temel alınır ve olumsuzluk bildiren yardımcı eylemler dikkate alınmaz. Tümce, katılımcıların da katıldığı olay ya da durum hakkındadır. Temelde her tümcede ad grubuyla temsil edilen en az bir katılımcı yer almakta ve katılımcı bir ad öbeğinden oluşmaktadır. Düşünsel işlevde tümcede yer alan diğer bir bileşen ise “koşul”dur. Koşul, belirteç grubundan ya da ilgeç öbeğinden oluşmakta ve tümcede yer alma zorunluluğu bulunmamaktadır (Thompson, 2004: 87). Koşul, sürecin gerçekleşmesi hakkında daha ayrıntılı bilgi vererek, sürecin ne zaman, nerede, nasıl gerçekleştiğine açıklık getirir (Butt ve diğ., 1995). Tüm bu bileşenler, deneyimlerimizi yorumlayabilmek için gönderim çerçevesini sağlamaktadır (Halliday, 1994). Deneyimlerimiz sözlükdilbilgisi aracılığıyla anlama

dönüşmektedir. Deneyimsel bakış açısına göre dil, dünyadaki varlık ve nesnelere gönderimde bulunmak ve bu varlıkların birbirlerine olan etkileri ve birbirleriyle olan bağlantılarını ifade etmek için kaynak sağlamaktadır (Thompson, 2004: 86). Dolayısıyla, dili, ya dış dünya (nesnelere, varlıklar, olaylar, nitelikler) ya da iç dünyamız (düşünceler, inançlar, duygular vb.) hakkında konuşmak için kullanırız. Bu açıdan dilin nasıl işlediğine baktığımızda, iletilen mesajın daha çok önermesel 'içeriğine' odaklanmış oluruz. Düşünsel işlevde yer alan temel öğeleri ve işlevlerini İngilizcede ve Türkçede nasıl gerçekleştiğini örnekler üzerinde görelim.

(1a)
The shop closes at six.
Katılımcı süreç koşul

(1b)
Dükkan saat altıda kapanır.
Katılımcı koşul süreç

(2a)
The shop's closing time is six.
Katılımcı süreç koşul

(2b)
Dükkanın kapanış saati altıdır.
Katılımcı koşul süreç

(3a)
The dog bit him on the ankle.
Katılımcı süreç katılımcı koşul
(Butt ve diğ., 1995:42-43)

(3b)
Köpek onu ayak bileğinden ısırıldı.
Katılımcı katılımcı koşul süreç

Örneklerde de görüldüğü gibi, düşünsel işlevde süreç bir eylem grubu aracılığıyla gerçekleştirilmekte ve merkezde yer almaktadır. Bu merkez etrafında ise ad grupları bulunmakta ve bu birimler katılımcıları oluşturmaktadır. Koşul ise, olay durumu hakkında daha ayrıntılı bilgi vermektedir. Örnek (1b), (2b) ve (3b)'de tümcedeki *katılımcı* (participant), *süreç* (process) ve *koşul* (circumstance) Türkçenin tümce yapısına göre yer değiştirirse de öğeler İngilizcede olduğu gibi düşünsel işlevlerini aynı biçimde gerçekleştirmektedir.

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi, tümcede katılımcı ad grubundan⁶ (bundan sonra AG) oluşmaktadır. Buna göre, AG tek bir ad biriminden (the dog; the shop) ya da bir dizi sözcük bütününden de (the shop's closing time) oluşabilmektedir.

⁶ Bu modele göre, öbek ve grup farklı birimlerdir. Grup, sözcüklerin genişlemesini temsil ederken öbek tümcenin daraltılmasını temsil etmektedir. Bu çerçevede, bu modelde Ad Öbeği yerine Ad Grubu (AG), Eylem Öbeği yerine Eylem Grubu (EG), Belirteç Öbeği için Belirteç Grubu (BG) kavramları kullanılmaktadır (Halliday ve Matthiessen, 2004: 309-310).

Tablo 1. Düşünsel İşlevde Ad Grubunun Yapısı

Niteleyici (Modifier)			Head (Baş)	Niteleyici (Modifier)
Ön niteleyici (Premodifier)			Baş Şey (Thing)	Son niteleyici (Postmodifier)
Gösterici (Deictic)	Nitem (Epithet)	Sınıflandırıcı (Classifier)		
Tanımlık/sayı	sıfat	ad / sıfat	ad	İlgeç öbeği / içeyerleşik tümce / sıfat
the	universal	business	outfit	for men
Ø	evrensel	İş	kıyafeti	erkekler için

(Halliday, 1994: 214)

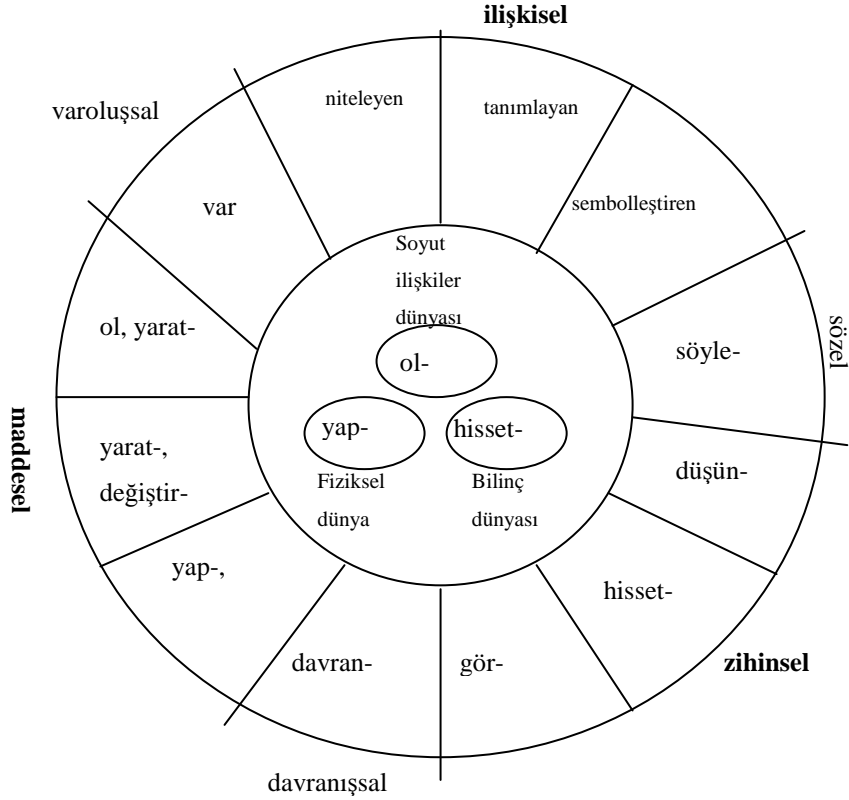
İngilizcede *başı* niteleyen birimler, baş ad öncesi ya da baş ad sonrası konumlanabilmektedir. Türkçede ise *başı* niteleyen öğeler sadece baş ad öncesi yer alabilmektedir.

Burada düşünsel işlevde işlevsel birimlerinin tümcede nasıl yapılandığını yansıtmaya çalıştık. Unutulmaması gereken önemli bir nokta süreçler farklılaştıkça sürece katılan katılımcılarda da farklılık olacağıdır (Thompson, 2004: 88). Süreçlerle birlikte tümcede ne türden farklılıkların gerçekleştiğini ele almadan önce süreç türlerini incelemekte yarar vardır.

2.1.2.1.1. Süreç Türleri

Halliday (1994), süreçleri üç temel ve üç alt olmak üzere altı ulamda ele almaktadır. Temel ulam maddesel, zihinsel ve ilişkisel süreçlerden oluşurken alt ulam varoluşsal, sözel ve davranışsal süreçlerden meydana gelmektedir. Halliday (1994), her ne kadar bu şekilde temel ve alt ulamlardan söz etse de süreçleri kesin çizgilerle birbirinden ayırmanın her zaman mümkün olmadığını vurgulamaktadır. Bu nedenle, Halliday (1994), süreç türlerini sınıflandırırken bir tablo ile vermek yerine dairesel bir şekil ile aktarmayı tercih etmektedir.

Şekil 3. Süreç Türleri



(Halliday, 1994: 108)

Maddesel süreçler, bilinç dünyamızdaki en erişilebilir süreçleri içermektedir. Bu süreçler, hareket bildiren eylemleri (yap-, at-, kır-, koş-) ifade etmektedir. Bu türden eylemlerde değişimi sağlamak için bir enerji girdisine ihtiyaç duyulmaktadır. Maddesel süreçte katılımcılardan bu enerjiyi harekete geçiren; yani eylemi gerçekleştiren katılımcı 'kılıcı' rolünü üstlenir. Tümcede yer alan diğer katılımcı ise kılıcıdan etkilenen ya da eylemin yönlendirildiği katılımcıdır ve erişilen hedef noktası olmasıyla "erek" (goal) rolünü üstlenir (Halliday, 1994: 109, Halliday ve Matthiessen, 2004: 178).

(4)

The lion caught the tourist. (Aslan turisti yakaladı.)
Kılıcı Süreç Erek

(Halliday ve Matthiessen, 2004: 180)

Maddesel süreçlerde maddesel dünyayla ilgili deneyimlerimiz söz konusuken zihinsel süreçlerde kendi bilincimizle dünyayı deneyimlememiz söz

konusudur. Dolayısıyla zihinsel süreçler, sev-, nefret et-, düşün-, hatırla-, bil- gibi eylemlerden oluşmaktadır.

(5)

Pat: <u>I</u>	<u>hate</u>	<u>cockroaches more than rats.</u>
Algılayıcı	zihinsel süreç	olgu
Pauline: <u>I</u>	<u>don't like</u>	<u>cockroaches either.</u>
Algılayıcı	zihinsel süreç	olgu

(Halliday ve Matthiessen, 2004: 197)

Pat: Hamamböceklerinden sıçanlardan ettiğimden daha çok nefret ederim.

Pauline: Ben de hamamböceklerini sevmem.

Örneklerde de görüldüğü gibi, zihinsel süreçle oluşturulmuş bir tümce kendi bilinç dünyamızda gerçekleşen olaylar dizisindeki değişimler kümesini temsil etmektedir. Bu türden bir hissetme süreci ya kişinin kendi bilinç dünyasından ya da bilinç dünyasına yapılan etkiden ortaya çıkmaktadır (Halliday ve Matthiessen, 2004).

İlişkisel süreçler ise bir şeyi bir şeyle özdeşleştirme ya da bir şeyi tanımlama için kullanılmaktadır. Dilde ilişkisel süreçler belirli bir dizgisel yapılanmaya sahiptir. İngilizcede bu yapılanma pekiştirmeli, iyelik ve koşul olmak üzere temel üç bölümde gerçekleşmektedir (Halliday ve Matthiessen, 2004).

Tablo 2. İlişkisel Süreçlerde Yapılanma

	(i) niteleyen (attributive) 'a x'in bir niteliğidir.	(ii) tanımlayıcı (identifying) 'a x'in özdeşidir.
(1) pekiştirmeli (intensive) 'x, a'dır'	Sarah is wise. (Sarah zekidir.)	Sarah is the leader; the leader is Sarah (Sarah liderdir. Lider Sarah'dır)
(2) iyelik (possessive) 'x'in a'sı vardır'	Sarah has a piano. (Sarah'nın bir piyanosu var.)	The piano is Peter's; Peter's is the piano (Piyano Peter'indir;. Peter'indir piyano).
(3) koşul (circumstantial) 'x, a'dadır/bulunmaktadır'	The fair is on Tuesday. (Panayır Salı günü.)	Tomorrow is the 10th; the 10th is tomorrow (Yarın ayın onu. Ayın onudur yarın)

(Halliday ve Matthiessen, 2004: 216)

Tablo 2’de görüldüğü gibi, “niteleyen” işlevini yürüten ad grupları bir nesne sınıfını nitelemektedir ve bu nesnelere belirsiz durumdadır. “Tanımlayıcı” işlevini yürüten ad grubu belirli bir özellik gösterir ve baş ad olarak bir cins ad alır. Bazı istisnalar dışında bu tür tümcelerde katılımcılar yer değiştirebilmektedir (Halliday ve Matthiessen, 2004: 216).

Burada ele alınan süreçler, temel ulamları içermektedir. Diğer süreçler ise bu temel süreçlerin alt ulamlarını oluşturmaktadır. Örneğin davranışsal süreçler, maddesel ve zihinsel süreçlerin arasında; sözel süreçler, zihinsel ve ilişkisel süreçlerin arasında ve varoluşsal süreçler ise ilişkisel ve maddesel süreçlerin arasında yer almaktadır (Halliday, 1994).

Davranışsal süreçler nefes al-, öksür-, gülümse-, hayal kur- ve bak- gibi fizyolojik ve psikolojik davranışları ifade eden süreçlerdir. Sözel süreçler temel olarak adından da anlaşıldığı gibi “söylemek” ile ilgili süreçleri kapsamaktadır. Varoluşsal süreçler ise bir şeyin var olduğunu ya da bir şeyin meydana geldiğini ifade etmektedir (Halliday, 1994: 140-141). Tüm süreçler ve katılımcıların kodladıkları roller Tablo 5’te örneklendirilmiştir:

Tablo 3. Süreç Türleri ve Katılımcılar

Süreç Türleri	Katılımcı	Katılımcı	Süreç
Maddesel	Ayşe	Kek	pişirdi
	<i>Kılıcı (agent)</i>	<i>Erek (goal)</i>	<i>Maddesel süreç</i>
Zihinsel	Ali	Keki	beğenmedi
	<i>Algılayıcı (senser)</i>	<i>Olgu (phenomenon)</i>	<i>Zihinsel süreç</i>
İlişkisel	Ayşe	Zeki	dir
	<i>Taşıyıcı (carrier)</i>	<i>Nitelik (attribute)</i>	<i>İlişkisel süreç</i>
Davranışsal	Ayşe		ağlıyor
	<i>Davranışı gösteren (behave)</i>		<i>Davranışsal süreç</i>
Sözel	Annem	geç kalmamamı	söyledi
	<i>Söyleyen (sayer)</i>	<i>Söylenen (verbiage)</i>	<i>Sözel süreç</i>
Varoluşsal		İki tür sınıflama	vardır.
		<i>Var olan (existent)</i>	<i>Varoluşsal süreç</i>

Tablo 3'teki örneklerde de görüldüğü gibi, fiziksel eylemler (düş-, takip et-, git-, bekle-) **maddesel süreçleri**, hislerimizi ifade eden eylemler (sev-, nefret et-, hisset-) **zihinsel süreçleri**, konuşmayı ifade eden eylemler (söyle-, onayla-, ifade et-, belirt-) **sözel süreçleri**, davranışlarımızı ifade eden eylemler (ağla-, bak-, gül-) **davranışsal süreçleri**, iki katılımcı arasındaki ilişkiliyi belirleyen eylemler (koşaç) **ilişkisel süreçleri** ve bir nesnenin ya da varlığın var olup olmadığını ifade eden eylemler (var, yok) **varoluşsal süreçleri** temsil etmektedir. Bu türden bir sınıflama aslında çevremizde olup biteni nasıl sınıflandırdığımızı göstermektedir (Thompson, 2004).

2.1.2.1.2. Düşünsel İşlev: Deneysel ve Mantıksal İşlev

Halliday (1994), tümcenin alt öğelerini ele aldığımız takdirde düşünsel işlevi *deneysel* ve *mantıksal* olmak üzere iki ulama ayırmak gerektiğini ileri sürmektedir. Buraya kadar düşünsel işlevde ele aldığımız işlev deneyimlerimizi dile aktarma işleviydi. Ancak dilin, mantıksal işlevleri düzenleyen önemli bir işlevi daha bulunmaktadır. Buna göre, deneyimlerimiz, tümce düzeyinde anlama dönüştürülmektedir. Düşünsel işlev başlığı altında yer alan '*mantıksal işlev*' kurgulanan bu tümcelerin karmaşık tümceye dönüştürüldüğünde ne türden değişikliklerin ortaya çıktığını açıklamaya çalışır (Thompson, 2004: 38). Diğer bir deyişle, *deneysel işlev* içerik ve fikirlere odaklanırken, *mantıksal işlev* bu fikirler arasındaki ilişkilere açıklık getirmektedir (Bloor ve Bloor, 2004). Dilde tüm mantıksal ilişkiler ya *altayerleşim* (hypotactic) ya da *yanayerleşim* (paratactic) ilişkilerle oluşturulmaktadır. *Yanayerleşim* (Parataxis) eşit düzeydeki tümceleri (Ayşe yemeğini yedi ve ödevlerini yaptı) birleştirmektedir. Yanayerleşim ilişkilerinde başlangıç tümcesi ve daha sonraki tümceler bağımsız tümcelerdir ve temelde metin içinde tek başlarına da bulunabilirler (Halliday, 1994). *Altayerleşim* (hypotactic) ilişkileri ise (*Yağmur yağarsa pikniğe gidemeyiz*) ana tümceden ve ona bağlı yantümceden oluşmaktadır. *Altayerleşim* ilişkilerinde yantümce tek başına metin içinde yer alamamaktadır (Thompson, 2004).

Dilin üç üstişlevlerinden düşünsel üstişlevi ele aldıktan sonra, şimdi diğer iki üstişlevi inceleyelim.

2.1.2.2. Kişilerarası Üstişlev

Kişilerarası üstişlev, iletişim sürecinde konuşucu ve alıcı arasındaki etkileşime açıklık getirmektedir. Deneyimlerimizi dile aktardığımızda toplumsal ilişkileri de düzenler ve harekete geçiririz. Toplumsal ilişkileri, diğer bir deyişle, konuşucu ve alıcı arasındaki kişilerarası ilişkileri, tümce düzeyinde özne, çekimli eylem ve eklenti bileşenleriyle kodlanmakta ve *kiplik* dizgesiyle temsil etmektedir. Bu bağlamda, birbirimizle etkileşime geçtiğimizde bildirim, soru ya da buyrum kipi gibi kiplerden yararlanırız (Halliday, 1994). Örneğin,

(6)

He can't usually hear on the telephone unfortunately
Özne çekimli eylem kip eklentisi yüklem eklenti yorumsal eklenti
'Maalesef telefonda genellikle duyamıyor'

(7)

Who killed Cock Robin?
Özne çekimli eylem/yüklem tümleş
'Cock Robin'i kim öldürdü?'

(Halliday, 1994: 83-84)

Örnek (6)'da kişilerarası etkileşimde konuşucu bilgi verirken Örnek (7)'de bilgi talep etmektedir. Bilgi verme ve alma sürecindeki farklılık bildirim ve soru kipinin kullanımıyla gerçekleşmektedir. Tümcede eklenti konumunda bulunan *tutum belirleyicileri* (maalesef, neyse ki) konuşucunun/yazarın tümcedeki bilgiye yönelik tutumunu da ortaya koymaktadır.

2.1.2.3. Metinsel Üstişlev

Metinsel üstişlev, tümcelerin metin düzleminde oluşturdukları örüntüyü temsil etmektedir. Metinsel işlev, konuşucunun düşünsel ve kişilerarası bileşenlerdeki anlamları paylaşımına açık bilgi olarak aktarmasını sağladığı gibi, dinleyicinin metni işlememesini sağlayacak araçlarla da donatır. Bu araçlar, dinleyicinin/okuyucunun, konuşucu/yazarın yönlendirme biçimine göre, metnin yorumlanmasını sağlamaktadır. Buna göre, metin üretim aşamasında, kişilerarası ve düşünsel anlamlar konuşucu ve dinleyici tarafından paylaşılan bilgi olarak çizgisel düzlemde kodlanmaktadır. Bu kodlama tümce düzleminde iki bileşenle

gerçekleştirilmektedir: Tema ve Rema. Başlangıç noktası olarak işlev gören yerel çevre temayı, bu çevre içersinde iletilen de remayı verir (Matthiessen ve Halliday, 1997). Dolayısıyla, bilgiye ulaşmak için tümcede bilgiyi kodlayan tema yapısına bakmak bizi anlama götürecektir. Örneğin,

(8)
An operating system runs a computer.
tema rema
'İşletim sistemi bilgisayarı çalıştırır.'

Örnek (8)'de *an operating system* tümcenin temasını oluşturmaktadır (Halliday ve Matthiessen, 2004: 65). Tümce 'işletim sistemi' hakkındadır ve rema işletim sistemiyle ilgili *yeni bilgi* aktarmaktadır.

Sonuç olarak, düşünsel, kişilerarası ve metinsel anlam dilin üç ana işlevini oluşturmaktadır. Sözlükdilbilgisel (lexicogrammatical) örüntüler ve dilin üç ana işlevi arasındaki sıkı bağları temel alarak geçişlilik, kiplik, tema yapısı ve bağdaşıklık örüntülerinin çözümlenmesi metnin anlamlı bir bütün olmasını sağlayan ana işlevlerinin nasıl işlediğini anlamamızı sağlayacaktır (Eggins, 1994). Diğer bir deyişle, bu üç boyutlu bakış açısı farklı metin türlerinin nasıl düzenlendiği konusunda yol gösterici olmaktadır. Dolayısıyla, bu yaklaşım, işlev ile anlamı dilsel ifadelerle bütünleştirmektedir (Schleppegrell, 2004).

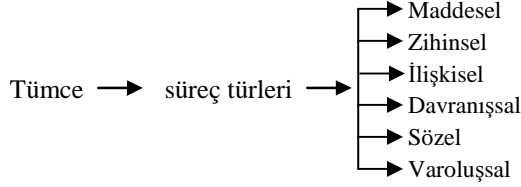
DİD modeli bağlamında dilin temel boyutlarını oluşturan dilde katmanlaşma ve dilin üstişlevlerini ayrıntılı olarak ele aldıktan sonra, bu bölümde eksen, ayrıntılaşma, düzey ve yaratım dilsel boyutları açısından dilin nasıl yapılandığı incelenecektir.

2.1.3. Eksen (Axiality)

DİD modeli dilin her bir katmanına açıklık getirirken *dizimsel* (syntagmatic) ve *dizisel* (paradigmatic) olmak üzere iki önemli bileşeni de göz önünde bulundurur. *Dizisel* (paradigmatic) eksen dilsel dizgeleri temsil ederken *dizimsel* (syntagmatic)

eksen bu dilsel dizgelerin dilde nasıl gerçekleştiğine açıklık getirir. *Dizisel* eksen, dizge ağlarıyla (system networks) temsil edilmektedir. Örneğin,

Şekil 4. Bir Dizge Ağı



Dilbilgisel yapı, kodlanan anlam ile doğal bir biçimde ilişkilendirilmektedir. DİD bu türden bir ilişkiyi ortaya çıkarmak için tasarlanmıştır. Diğer bir deyişle, DİD “dizim” dilbilgisi değil, bir “seçenek” dilbilgisidir. Dolayısıyla, DİD’nin kavramsal düzenlenmesinde *dizimsel* (syntagmatic) değil *dizisel* (paradigmatic) bir yapılanma görülmektedir (Halliday, 1994: xix).

2.1.4. Ayrıntılaştırma (Delicacy)

Yukarıda da değindiğimiz gibi, dizgeci kuram, “dizgesel” ifadesini bir dilin dilbilgisinin yapılar bütünü biçimiyle değil dizge ağları biçimiyle temsil edildiği gerçeğine dayanarak kullanmaktadır (Halliday ve Matthiessen, 2004: 23). Bu dizge ağları, genelden özele doğru bir yapılanma gösterir. DİD modelinde tüm dilsel katmanlar ve üstişlevler dizge ağlarına dayanmaktadır (Hansen, 2003).

2.1.5. Düzey (Rank)

DİD modelinde düşünsel, kişilerarası ve metinsel yapıların tümcede nasıl kurgulandığını açıklarken, yapıyı oluşturan temel birimler betimlenir. DİD’de tümce, her birinin kendi yapısı ve dilbilgisel örüntüsüne sahip olduğu tanımlanabilir kuruculardan oluşmaktadır. Tümce kurucularını ve bu kurucuların nasıl yapılandığını göstermek için DİD “düzey” (rank) kavramından yararlanmaktadır. Dilbilgisinde düzeyler şu şekildedir:

tümce bir ya da birden fazla **gruptan**;
grup bir ya da birden fazla **sözcükten**;
sözcük bir ya da birden fazla **biçimbirimden** meydana gelmektedir.

Bu şekilde tümce kurucuları “düzey ölçeğini” (rank scale) oluşturmaktadır. Düzeylerin her biri tümce düzeyinde ya da tümceden daha küçük bir birimine gönderimde bulunmaktadır. Düzey ölçeğinde yer alan kurucuları örneklerle görelim (Bloor ve Bloor, 2004: 7-8):

Tablo 4. Düzey Ölçeği

Düzey	Örnek
Tümce	<ul style="list-style-type: none"> in the lower layers of the sea, there are fewer animals (denizin daha alt katmanlarında, daha az hayvan vardır) (and) they tend to eat each other (ve) bunlar birbirlerini yemeye eğilimlidir) (because) there is no plant life (çünkü) burada bitki yaşamaz)
Öbek	<ul style="list-style-type: none"> The lower layers of the sea (denizin daha alt katmanları) fewer animals (daha az hayvan) are (-Dır) each other (birbiri)
Sözcük	<ul style="list-style-type: none"> the (Ø) lower (daha alt) layers (katmanlar)
Biçimbirim	<ul style="list-style-type: none"> layer (katman) -s (-lar) The (Ø)

Tabloda temsil ettiğimiz ‘düzey ölçeği’ (rank scale), dilbilgisinde temel kurucu ağını belirlemektedir. Düzey ölçeğinde tümce düzeyindeki birim aşağıya doğru kaydırılarak grup ya da öbek düzeyinde kurgulanabilmektedir. Bu şekilde aşağıya doğru kaymalar ‘düzey kayması’ (rank shift) olarak adlandırılmaktadır (Halliday, 1999: 9-10).

Sonuç olarak yapı, dilde dizimsel sıralanışı oluşturmakta ve hangi öğelerin hangi öğelerle eşleştiğini belirleyerek örüntüleri ya da kuralları belirlemektedir. Dizge ise, diğer eksenlerdeki düzenlemeyi yansıtmaktadır. Burada ise herhangi bir öğenin yerine hangi öğenin kullanılabileceği belirlenmeye çalışılmaktadır. Dizge boyutundaki örüntü bize dildeki dizisel düzenlemeyi vermektedir (Halliday ve Matthiessen, 2004).

2.1.6. Yaratım (Instantiation)

Dildeki dizge, metin biçimiyle ortaya çıkmaktadır. Metin kendi çevresini oluşturma gücüne sahiptir; ancak bu güce dizgenin göstermiş olduğu gelişim doğrultusunda sahip olmaktadır (Halliday ve Matthiessen, 2004).

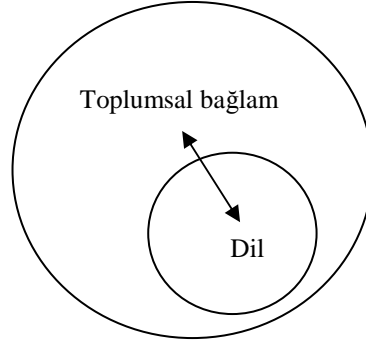
Şekil 1’de (bkz. sayfa 40) görüldüğü gibi, dizge ve metnin birbirinden bağımsız birer olgu değildir. Daha somut bir biçimde ifade etmek gerekirse dizge ve metin arasındaki ilişki iklim ve hava arasındaki ilişkiyle benzerlik göstermektedir. İklim ve hava birbirinden iki farklı olgu değildir, sadece gözlemcinin farklı bakış açılarına göre ele alınan aynı olgudur. İklim dediğimiz olgu daha derin bir zaman dilimi içinde ele alınan havadır. Böylelikle iklim hava biçimiyle kendini göstermektedir. Bu örnekleri açımlayacak olursak hava metni temsil etmektedir. İklim ise dizgeyi temsil etmektedir ki bu farklı etkileri içinde barındırdığı potansiyeli yansıtmaktadır. Böylelikle dizge ve metin, ‘örnekleme/yaratım’ (instantiation) ile birbirleriyle bağlanmaktadır. İklim ve hava arasındaki ilişkide olduğu gibi dizge ve metin arasında da devamlı ve aralıksız bir bütün oluşturma süreci gerçekleşmektedir (Halliday ve Matthiessen, 2004: 27-28).

2.2. KESİT DİL VE METİN TÜRÜ

Çalışmamızın bu bölümünde kesit dil kavramına ve durum bağlamına yer verilecektir. Çalışmamızın veri tabanını, bilimsel kesit dil oluşturmaktadır. Bu bağlamda, kesit dili oluşturan bileşenleri ele almak çalışmamızın kapsamı açısından yararlı olacaktır.

DİD, dili toplumsal ve kültürel bir olgu olarak ele almaktadır. Dil bu bağlam içinde insanların gereksinimlerini karşılamak için geliştirilmiştir.

Şekil 5. Kesit Dil Kuramı: Dil ve Bağlam



(Eggins ve Martin, 1997: 235)

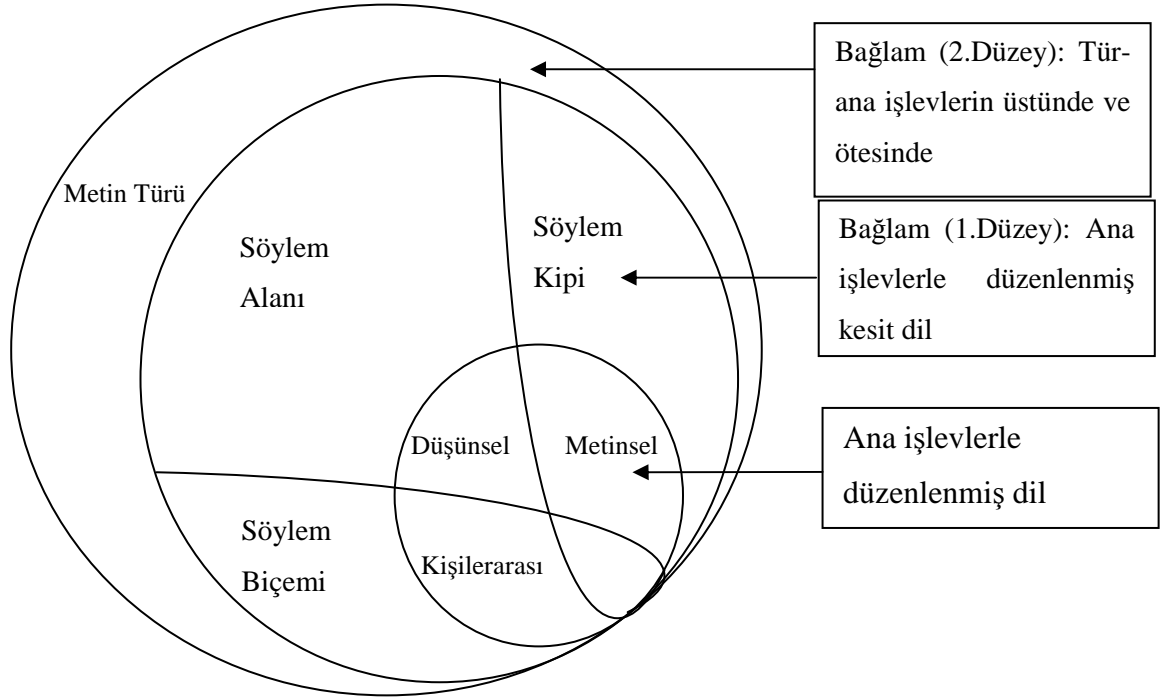
Şekilde 5’te görüldüğü gibi dil, “bağlam” içinde yer almakta ve bu bağlama uygun olarak şekillenmektedir. Bağlamın özelliklerine açıklık getirmek için kullanılan temel kavramlar, kesit dil ve türdür. Kesit dilin çıkış noktası, dili durum ve bağlamlara göre farklı biçimlerde kullanmamızdır. Diğer bir deyişle, bağlamsal boyutlar dile etki yaparak anlamları ve dilsel ifadeleri daha belirgin kılmaktadır. Dolayısıyla, dil kullanımında toplumsal bağlamın temel boyutları, örneğin toplumsal roller, etkileşime katılan dil kullanıcılarının birbirlerini görüp görmemeleri ya da duyup duymamaları, aynı artalan bilgisini paylaşıp paylaşmamaları, belirgin davranışlar sergileyip sergilememeleri dil kullanımını etkilemektedir (Eggins ve Martin, 1997: 234-235).

Her metin oluşturulduğu bağlamla birlikte bazı etkileri beraberinde getirmektedir. Bağlam, metin üreticisinin kullandığı sözcük ve yapıları etkileyerek metin içinde yer almaktadır. Metinde kullanılan sözcük ve yapılar, *söylem alanı* (field), *söylem biçemi* (tenor) ve *söylem kipi*⁷ (mode) olmak üzere üç temel bağlamsal boyuttan oluşan durum bağlamından etkilenmektedir. Söylemin konusunu, teknik sözcük ve metiniçi gönderimsel kaynaklar bağlamın *söylem alanını* oluşturmaktadır. Metindeki dilsel farklılıklar ise metnin sosyal roller aracılığıyla

⁷Kesit dili oluşturan *söylem alanı*, *söylem biçemi* ve *söylem kipi* kavramları Türkçe çalışmalarda araştırmacılar tarafından farklı kavramlarla ilişkilendirilerek aktarılmıştır. Sargın (2010) “field”, “tenor” ve “mode” için sırasıyla alan, katılımcı ve biçim terimlerini kullanırken Kansu-Yetkiner (2008) söylem alanı, söylem tarzı ve söylem doğası terimlerini tercih etmiştir. Bu çalışmada ise, Çakır (2005), Ercan (2008), Türkkan (2008) ve Zeyrek (1995) çalışmalarında olduğu gibi, *field* için söylem alanı, *tenor* için söylem biçemi ve *mode* kavramı için söylem kipi terimleri kullanılmaktadır.

gerçekleşen söylem rollerine dikkat çekmektedir. Bu roller bize bağlamın *söylem biçimini* ifade etmektedir. Bağlamın söylem kipi ise yazar ve okuyucu arasındaki mesafeye (resmi dil, sözlü dil, yazılı dil gibi) dayanmaktadır (Eggins ve Martin, 1997).

Şekil 6. Dilin Ana İşlevleri, Bağlamın Ulamları ve Metin Türü



(Eggins ve Martin, 1997: 243)

Şekil 6'da görüldüğü gibi, metinlerde farklılıkları yaratan tek bir bileşen değil birçok bileşenin toplamıdır. Bağlam açısından değerlendirdiğimizde ise, metin içinde yer alan tek bir bağlamsal boyutun değil, birkaç boyutun yer aldığını görmekteyiz. Metni bu iç içe geçme özelliği açısından değerlendirdiğimizde, farklı anlamların metinde aynı anda gerçekleşmesiyle bir metin örgüsü oluşturulduğunu söyleyebiliriz. Bu anlamlar düşünsel, kişilerarası ve metinsel anlamlardır. Metnin bu bağlamsal ve anlam yapısı hem söylemin dilsel özelliklerinin detaylı çözümlenmesi hem de bağlama bağlı dilsel farklılıklara açıklık getirmektedir. Buna göre, kesit dil ve tür metinlerarası farklılıklarda anlam ve işleve açıklık getirmek için uygulanan teknik kavramlardır (Eggins ve Martin, 1997).

Kesit dil ve dil ilişkisini irdeledikten sonra ‘kesit dil ve tür’ ilişkisine de açıklık getirmek yararlı olacaktır. Türü formülleştirmek gerekirse tür, belli bir amaca uygun kesit dil kullanımı şeklinde tanımlanabilir. Diğer bir deyişle, tür dil kullanıcılarının amaçlarını gerçekleştirmek için dille ne yaptıklarına ve dil olayını nasıl düzenlediklerine odaklanmaktadır. Kesit dilde olduğu gibi türü de somut bir örnekle açıklamak gerekirse kesit dili kumaş ya da kumaşlar olarak görebiliriz. Tür de kumaş ya da kumaşlardan dikilmiş elbisedir. Dikeceğimiz elbiseye uygun kumaş seçer ve kumaşı elbisenin modeline uygun olarak kesip şekil veririz. Benzer biçimde tür de kesit dil ya da dillerin kaynaklarını belli iletişimsel amaçlara ulaşabilmek için örüntüler biçiminde düzenlemeye yardımcı olmaktadır (Thompson, 2004).

Tablo 5. Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi Modeli’nde Bağlam ve Metin Bileşenleri

B A Ğ L A M	Kültür Bağlamı	İdeoloji		
		Metin Türü		
	Durum Bağlamı	Kesit dil		
		Söylem Alanı	Söylem Biçemi	Söylem Kipi
M E T İ N	Söylem-Anlambilim Düzeyi	Düşünsel Anlam <i>Yazar deneyimi ve bilgiyi nasıl aktarıyor?</i> <i>Kim kime ne zaman nerede nasıl ne yapmış?</i>	Kişilerarası Anlam <i>Yazar metinde kendini nasıl konumlandırıyor?</i> <i>Yazarın metinde kendisine ve okuyucuya yönelik tutumu nedir?</i>	Metinsel Anlam <i>Yazar metin bağlamını nasıl oluşturmuştur?</i> <i>Metin çizgisel düzlemde nasıl düzenlenmiştir?</i>
		Sözlüksel İlişkiler	Etkileşimsel Yapı	Gönderim ve Bağlaç
	Sözlük-Dilbilgisi Düzeyi	Geçişlilik Dizgeci ▪ Katılımcılar ▪ Süreç ▪ Koşul <i>Tümce: Dünya deneyimlerinin temsilcisi Dilbilgisel Eğretileme</i>	Kiplik Dizgesi ▪ Kip ▪ Kiplik: olasılık ve zorunluluk dereceleri ▪ Değerlendirme <i>Tümce: Sosyal etkileşim</i>	Tema Dizgesi ▪ Tema ve Rema ▪ Verilmiş bilgi, Yeni bilgi <i>Tümce: İleti durumu</i>
	Sesletim Düzeyi	Sesbilim/Sesbilgisi		

(Magistrale, 2009)

Tablo 5’e göre, DİD modelinde tümcede eşzamanlı olarak deneyimi kurgularken, kesit dili oluşturan bileşenler ve bu bileşenlerin dilde oluşturduğu anlamlar sayesinde anlamlı bir bütün oluşturan metinler düzenlenmektedir.

Dolayısıyla, her metin belli bağlamlarda yaratılan anlamların yansımasıdır (Eggins, 1994). Buna göre, durum bağlamındaki farklılıklar, sözlüksel ve dilbilgisel seçimlerle dilde gerçekleşmektedir. Sözlükdilbilgisi (lexicogrammar) *söylem alanı*, *biçemi* ve *kipine* bağlı olarak dilde üç dilsel anlamı oluşturmaktadır: “düşünsel, kişilerarası ve metinsel anlam” (Schleppegrell, 2004: 46).

Tablo 6, söylem alanının düşünsel seçimlerle, söylem biçiminin kişilerarası seçimlerle ve söylem kipinin metinsel seçimlerle nasıl gerçekleştirildiğini yansıtmaktadır.

Tablo 6. Dilbilgisi ve Durum Bağlamı

Bağlamsal Değişken	Yapıların Dilde Gerçekleşmesi
Söylem alanı (fikirleri sunma)	Düşünsel seçimler Ad öbekleri/ad grupları (katılımcılar) Eylemler (süreç türleri) İlgeç öbekleri, belirteçler, ve zaman, yer ve durum ifade eden diğer yapılar (circumstances) Mantıksal ilişkilendirmeyi sağlayan yapılar
Söylem biçimi (konum, bakış açısı belirleme)	Kişilerarası seçimler Kip (bildirim, soru ve buyrum kipi) Kiplik (kip belirteçleri ve belirteçler) Ezgi (sözlü iletişimde) Değerlendirme ve tutumu yansıtan anlamları oluşturan yapılar (örneğin takdir etmeyi ifade eden yapı)
Söylem kipi (metin oluşturma)	Metinsel seçimler Bağdaşıklığı sağlayan yapılar (bağlaçlar, bağlayıcılar) Tümce birleştirme stratejileri Tema yapısı

(Schleppegrell, 2004: 47)

Kısacası, *söylem alanı*, konu, diğer bir deyişle, ne hakkında konuşulduğu ile ilgilidir. *Söylem biçimi* konuşucu ve dinleyici arasındaki ilişkiyi belirlemektedir. *Söylem kipi* ise metinlerin nasıl düzenlenmesi gerektiğini belirlemektedir. Tablo 10’da görüldüğü gibi, adların, eylemlerin ve içeriği ifade eden diğer sözcüklerin çözümlenmesi sonucunda hakkında konuşulan olay, eylem ve konuyu belirlemek mümkündür. Örneğin tümcede ad öbeklerin kullanımı sürece dahil olan katılımcıları ifade etmektedir (Schleppegrell, 2004).

2.3. DİZGECİ İŞLEVSEL DİLBİLGİSİ VE BİLİMSEL METİNLER

Bu çalışmanın veri tabanını oluşturan bilimsel metinlerde, anlamları metne aktarmada bazı özellikler yer almaktadır. Dolayısıyla, bir “bilim dili” olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır ve dilbilimsel yöntem ile modeller aracılığıyla bilim diline ait bu özellikleri ortaya koymak mümkün olmaktadır. Bilimsel dilin kurgulama sürecine netlik kazandırmak için bilimsel bir metni söylem alanı, söylem biçimi ve söylem kipi açısından değerlendirmek yararlı olacaktır.

Söylem Alanı: Metin türlerini incelediğimizde metinlerde ilk dikkatimizi çeken *sözlüksel seçimler*dir (lexical choices). Örneğin bilimsel metinleri sözlüksel seçimleri açısından incelediğimizde teknik ve soyut sözcüklere sıkça yer verildiğini görmekteyiz. Metin türüne bağlı olarak gerçekleşen sözlüksel seçimler dışında metinlerde yer alan süreçler de farklılık gösterecektir (Schleppegrell, 2004).

Bilimsel metinlerde sıkça başvurulan süreçler *maddesel* ve *ilişkisel* süreçlerdir. Bilimsel metin türü bilgi sunmaya ve fiziksel dünya ile ilgili yeni açılımlar inşa etmeye odaklanmaktadır. Bu bakımdan metin türleri söylem alanlarını ad, eylem, katılımcılar ve süreçler gibi sözlüksel seçimlerle oluşturmaktadır (Schleppegrell, 2004).

Metinlerde diğer önemli bir değişke metiniçi mantıksal ilişkilerdir (logical relationships). Mantıksal ilişkiler içinde yer alan *zaman* (time), *sonuç* (consequence), *karşılaştırma* (comparison) ve *ekleme* (addition) metinde söylem alanının gerçekleşmesine katkıda bulunmaktadır. Bilimsel metinlerde mantıksal ilişkilendirmeyi sağlamak için çok fazla bağlaçlara başvurulmadığını görmekteyiz. Bilimsel metinlerde mantıksal ilişkilendirme daha çok ad ve eylemlerle oluşturulmaktadır (Schleppegrell, 2004).

Söylem Biçimi: Metinlerde söylem biçimi temelde kip ile gerçekleştirilmektedir. Kip, metinde karşılık etkileşimi sağlayan dilbilgisel kaynaktır. İngilizcede üç tür kip bulunmaktadır: Bildirim, soru ve buyrum kipi. Bilimsel

metinlerde, amaç yoğun bilgiyi sunmak olduğu için temelde bildirim kipi kullanılmaktadır (Schleppegrell, 2004).

Yazarın bakış açısı, metinlerde farklı dilbilgisel örüntülerle aktarılmaktadır. Bilimsel metinlerde, etkileşimin bulunmadığı ve mesafenin yer aldığı bir kişilerarası anlam dikkati çekmektedir. Ayrıca, kişisel görüşler ve ele alınan konunun değerlendirilmesi örtük bir biçimde ve farklı stratejilerle ifade edilmektedir (Schleppegrell, 2004).

Söylem Kipi: Söylem kipi seçimleri, durum bağlamını oluşturmada dilin üstlendiği göreve bağlı olarak bir metnin nasıl düzenlendiğini yansıtmaktadır. Bilimsel metinlerde, anlamları oluşturmak için, bağdaşıklık ve konu sürekliliği gibi araçlardan yararlanılmaktadır. Bağdaşıklık gönderim, yineleme ve bağlaşıklık bağları sağlarken konu sürekliliğini tümcedeki tema-remaya yapısı sağlamaktadır (Halliday, 1994). Bilimsel metinlere yönelik tüm bu açıklamaları bir çizelge ile özetleyebiliriz:

Tablo 7. Bilimsel Metinlerde Kesit Dil Özellikleri

Durumsal Beklentiler (bağlam)	Dilbilgisel Özellikler (Kesit dil)
Bilgiyi sunma	Düşünsel İşlev Teknik ve soyut sözcüklerin yer aldığı karmaşık adlı sözdizimi (complex nominal syntax) Adlar, Eylemler ve ilgeçlerle birlikte Maddesel ve Bağıntısıl/işikisel süreçler tümceiçi mantıksal ilişkilendirmeyi sağlamaktadır
Otorite oluşturma	Kişilerarası İşlev Bildirim kipi ve kiplikbirimleri “doğru” çıkarımlarda bulunmayı sağlamaktadır Bakış açısı, farklı değerlendirme kaynakları kullanılarak örtük bir biçimde verilmektedir.
Beklentiler doğrultusunda metin yapısını oluşturma	Metinsel İşlev Yoğunluk ve içeyerleşiklik farklı tümce birleştirme stratejileriyle sağlanmaktadır Tema konumu, metnin düzenlenmesinde belirleyici rol oynamaktadır Adlaştırma ve dilbilgisel eğretileninin diğer biçimleri yoğun bilginin yer aldığı tümcelerin oluşturulmasına yardımcı olmaktadır

(Schleppegrell, 2004: 74)

Tablo 7’de görüldüğü gibi, dilin ana işlevlerinden düşünsel işlev dünyayı algılama biçimimize göre, düzenleme, anlama ve ifade etme gibi işlevleri yerine getirmek için kullanılmaktadır. Dolayısıyla, düşünsel işlev, dış dünya ve kendimizle ilgili deneyimlerimizi anlamlandırma sürecinde kaynak sağlamaktadır (Bloor ve Bloor, 2004).

2.4. DİZGECİ İŞLEVSEL DİLBİLGİSİ VE ÇEVİRİ

DİD modeline göre, çeviribilimde kaynak ve erek dil ya da metinler arasındaki ilişkinin doğasını ve boyutunu betimlemek için kullanılan *eşdeğerlik* (equivalence) ilişkisi, dilin temel dilsel boyutları (katmanlaşma, üstişlevler, eksen, ayrıntılaşma, düzey ve yaratım) bağlamında ele alınmalıdır (Halliday, 2001, 2009; Matthiessen, 2001; Teich, 2003). DİD modelinin incelediği dilsel boyutlar, hem dizge bağlamında hem de metin bağlamında karşılaştırmalara olanak sağlamaktadır.

a) Katmanlaşma

Dildeki katmanlaşmaya göre, diller anlambilimsel katmanında genel olarak benzerlik gösterse de dillerin sözlükdilsel katmanında sıklıkla farklılıklar sergilediği görülmüştür. Örneğin,

- (9a)
The guitar broke a string. (*Gitar tel kopardı.*)
(9b)
*Die Gitarre riß eine Saite. (*Gitar tel kopardı.*)
(9c)
An der Gitarre zeriß eine Saite. (*Gitarda bir tel koptu.*)

(Hansen, 2003: 59)

- (9d)
Gitarın teli koptu.

Örneklerde görüldüğü gibi, İngilizcede tümce başı konumundaki özne, maddesel süreci gerçekleştiren *kılıcı* işlevi görmektedir. Almancada aynı sözlükdilsel düzenlemeyle oluşturulan tümce, dilbilgisiz bir tümcedir. Almancada aynı önerme *koşul* bileşeniyle aktarılmaktadır. Buna göre, gitar *kılıcı* değil *koşuldur*. Aynı önermeyi Türkçeye çevirdiğimizde tümcedeki ‘gitar’ ve ‘tel’

adları birleşerek ‘gitar-ın tel-i’ tamlayan ve iye-belirtili bir AÖ’ye dönüşmektedir. Dolayısıyla, aynı önermesel anlam İngilizce, Almanca ve Türkçede farklı sözlükdilbilgisel araçlarla kurgulanmıştır.

b) Üstişlevler

Dilbilgisel düzenekler farklı dillerde farklı üstişlevlere sahip olabilir. Örneğin, sözcük dizilişi (word order), İngilizcede deneyimsel ve kişilerarası işlevlere hizmet ederken Rusçada sözcük dizilişi edimbilimsel işlevleri üstlenmesiyle metinsel üstişlevi yansıtmaktadır (Hansen, 2003).

c) Eksen

Diller *dizisel* (paradigmatic) ekseninde benzerlik gösterirken *dizimsel* (syntagmatic) ekseninde farklılık göstermektedir. Dillerdeki kip dizgesini incelediğimizde İngilizce, Almanca ve Fransızcada bildirim, soru ve buyrum kipleri bulunsa da *dizimsel* ekseninde farklı biçimde gerçekleştiğini görmekteyiz (Hansen, 2003: 60):

(10a)		
İngilizce	: Leave me alone!	(Beni yalnız bırak.)
(10b)		
Fransızca:	Laisse-moi tranquille!	(Beni yalnız bırak.)
(10c)		
Almanca	: Laß mich in Ruhe!	(Beni yalnız bırak.)

İngilizcede buyrum kipi, çekimsiz eylemle (leave) oluşturulurken Fransızca ve Almancada çekimli eylemle (laisse, laß) gerçekleştirilmektedir.

d) Ayrıntılaştırma

Dilleri ayrıntılaştırma düzleminde incelediğimizde genel dilsel düzeneklerde benzerlik bulunurken daha *özgül* (specific) dilsel düzeneklerde ise farklılıkların olduğu bilinmektedir (Hansen, 2003).

e) Düzey

Farklı diller aynı anlam içeriğini farklı düzeylerde aktarabilmektedir. Örneğin bir dilde tümce düzeyinde aktarılan anlam diğer bir dilde AG düzeyinde ya da tek bir sözcükle aktarılabilir (Hansen, 2003).

f) Yaratım

Diller dizgesel boyutta benzerlik gösterse de dil dizgeleri metin biçimiyle ortaya çıktığında farklılıklar olabilmektedir. Diğer bir deyişle, diller anlamı dil dizgesinde aynı sözlükdilbilgisel düzeneklerle kurgulayabiliyor olsa da metin düzleminde kesit dile bağlı olarak anlamı farklı dilsel düzeneklerle oluşturabilmektedir. Örneğin yönergelerde İngilizcede buyrum kipi kullanılırken Almancada bildirim kipi kullanılmaktadır (Hansen, 2003).

Burada çeviri bağlamında genel çerçevesini çizdiğimiz DİD modeli, dillere ve metinlere çok yönlü bir bakış açısı kazandırmış ve karşılaştırmalı çalışmalarda (Baker, 1992, 1995; Hansen, 2003; Teich, 2001; Steiner, 2002, 2004) sıklıkla başvurulan bir dilbilgisi modeli olmuştur.

Çalışmamızın ikinci bölümünde Halliday'in (1994) DİD modeli tanıtılmıştır. Bu bölümde altı dilsel boyutun bir araya gelerek dilin temel işlevleri olan deneyimleri aktarma, diğer bireylerle etkileşimde bulunma ve bu süreçleri sözlü ya da yazılı olarak metne dökme olaylarını nasıl gerçekleştirdiğini inceledik.

Sonuç olarak, DİD modeli, metni anlamsal, edimbilimsel ve sözdizimsel boyutlarıyla ele alan ve metnin derinliğini ve çok yönlülüğünü sistemli bir biçimde gösteren bir modeldir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİLBİLGİSEL EĞRETİLEME VE ÖRTÜKLEŞTİRME YAPILARI

Çalışmamızın ikinci bölümünde, araştırmamızın kuramsal çerçevesini oluşturan DİD’ni ayrıntılarıyla inceledik, bu kuram doğrultusunda düşünsel işlevde deneyimlerimizin anlama nasıl aktarıldığı üzerinde durduk ve dizgeci yaklaşım çerçevesinde bilimsel kesit dili oluşturan bileşenleri ele aldık. Bu çalışma Türkçe ve İngilizce bilimsel metinlerde deneyimlerin nasıl kurguladığını karşılaştırmalı bir metin çözümleme yönteminden yararlanarak belirlemeye çalışacaktır. Daha önce belirttiğimiz gibi, deneyimlerimiz dil dizgesinde kurgulandıktan sonra kesit dil bağlamında farklı dilsel örüntülerle tekrar kurgulanmaktadır. Bu bölümde, dilde yer alan eğretileninin, diğer bir deyişle, tekrar kurgulamaların dil dizgesi bağlamındaki yeri vurgulanacak ve bilimsel dilin kurgulanmasına katkı sağlayan *dilbilgisel eğretileme* kullanımına odaklanılacaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışmamızın bu bölümünde dilbilgisel eğretileme yapısı, ilk olarak bilimsel söylem çerçevesinde metindeki işlevi açısından incelenecek; bir sonraki aşamada ise dilbilgisel eğretileme türleri ve adlaştırma yapıları ele alınacaktır.

3.1. SÖZLÜKSEL EĞRETİLEME VE DİLBİLGİSEL EĞRETİLEME

Bilim, dış dünyada gerçekleşen olgu, olay ve durumları gündelik dilden farklı bir sistemde yorumlama yoluna gitmektedir. Bu yorumlama süreci gerçekleştirilirken gündelik dilden yola çıkılarak var olan bilgi gündelik dilden bilim diline, dolayısıyla gündelik söylemden bilimsel söyleme aktarılmaktadır. Bu aktarım, bilimsel söylemde dilbilgisel düzeyde “*dilbilgisel eğretileme*” (grammatical metaphor) yoluyla kodlanmaktadır (Halliday, 1994: 342).

Dilbilgisel Eğretileme yapısını ayrıntılarıyla ele almadan önce “eğretileme” (metaphor), kavramına açıklık getirmek yararlı olacaktır. *Eğretileme* sözcük düzeyinde, bir kavramsal alandan bir başka kavramsal alana geçiştir (Crystal, 1992).

Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne göre eğretileme, bir şeyi anlatmak için ona benzetilen başka bir şeyin adını eğreti olarak kullanmayı ifade etmektedir. Vardar'ın (2002: 89) tanımına göre eğretileme,

düzdeğişmeceye karşıt olarak, dizisel bağıntılar düzleminde, ortak anlambirimcikler kapsadıklarından aralarında eşdeğerlik ilişkisi kurulan anlamlı öğelerden birini öbürünün yerine ve karşılaştırma yapılmasını sağlayan sözcükler (örn. gibi) kaldırarak kullanma sonucu oluşan değişmedir.

Özünü'ye göre (1990) ise *eğretileme*, birbirine benzememesine karşın yine de ortak bazı yönleri bulunan iki şeyin, birbirini andıracak bir biçimde karşılaştırılmasıdır. Diğer bir deyişle, eğretileme bir sözcüğün alışılmış anlamı dışında bir anlamda kullanılmasıdır. Örneğin,

(11)

Bu adam hayatının sonbaharında. sonbahar → yaşlılık

Bu tümede yer alan *sonbahar* sözcüğü yaşlılığı ifade etmektedir. Dolayısıyla, en genel anlamda eğretileme bir sözcüğü sözlük anlamı dışında bir anlamla kullanmayı ifade etmektedir (Güçlü ve diğ., 2002). Bu türden eğretilemeler “sözlüksel eğretileme” (lexical metaphor) olarak adlandırılmaktadır (Halliday, 1994: 340).

Eğretileme, yazınsal metinlerde kullanılan bir söz sanatı olmasının yanı sıra, dil kullanıcısının yaşadığı toplumun gelenek ve beklentilerine göre şekillenmesiyle bir toplumun kültürünü yansıtan bir araçtır. Bu nedenle, eğretileme, duygu ve düşüncelerimizin yansımasıdır ve bilişsel anlamda, dil ve zihin arasında bir köprü oluşturmaktadır (Lakoff, 1992, 2004; Lakoff ve Johnson, 1980, 2003).

Kısacası, geleneksel tanıma göre *eğretileme* sözcüksel bir dönüşüm içermekte ve bir sözcük başka bir sözcüğün yerine kullanılmaktadır. Bu anlayışa göre, *sözlüksel eğretileme* ‘aynı gösteren (signifier), farklı gösterilen (signified)’ olarak tanımlanabilir (Halliday, 1998: 191). *Dilbilgisel eğretileme* ise, dilbilgisel dönüşüm görülmektedir. Bu dönüşümde, “dilbilgisel bir ulam ya da dilbilgisel bir yapı” başka bir ulam ya da yapının yerine kullanılmaktadır (Halliday ve Martin, 1993: 79). Bu durumda, *dilbilgisel eğretileme* göstergeler arasındaki ilişki ‘aynı gösterilen (signified) farklı gösteren (signifier),’ biçiminde düzenlenmektedir

(Halliday, 1998: 191). Dolayısıyla, bu düzenlemede anlam, alışılmış dil kodlamasının dışına çıkılarak yaratılmaktadır (Martin, 1991). Bu biçimiyle *eğretileme*, yeni anlamların oluşturulmasını ya da anlamların genişletilmesini sağlamaktadır.

Dil dizgesinde, düşünsel işlevde dilbilgisi kuramını insanoğlunun deneyimlerinin kuramı olarak gören, diğer bir deyişle, dilbilgisini *deneyimleri* (experience) *anlama* (meaning) aktaran bir araç olarak gören Halliday (1985, 1993, 1994, 1998), bilim dilinde deneyimlerin *dilbilgisel eğretileme* aracılığı ile kodlandığını savlamaktadır. Bu nedenle, *dilbilgisel eğretileme* yazı dilinde önemli bir yere sahiptir ve çoğunlukla üniversite ders kitaplarında, akademik dergilerde ve bilimsel yazılarda yer almaktadır (Bloor ve Bloor, 2004).

3.2. EŞLEŞİK YAPI VE EĞRETİLEMELİ YAPI

3.2.1 Eşleşik Yapı

Halliday (1994), dil kullanımında, anlambilim ve sözlükdilbilgisel ilişkileri yansıtan iki tür yapıya dikkati çekmektedir: *Eğretilemeli yapı* (metaphorical construction) ve *eşleşik*⁸ *yapı* (congruent construction). *Eğretilemeli yapı*, bir dilsel yapının, ‘doğal’ işlevi olmayan bir anlamı ifade etmek için kullanımını içermektedir. *Eşleşik yapı* ise, tümcede var olan öğelerin doğal işleviyle kullanılmasını ifade etmektedir. Diğer bir deyişle, *eşleşik yapı*da, iş, oluş, hareket ve eylemler *süreç*lerle, nesne ve varlıklar *ad*larla, nitelikler ise *sıfat*larla ifade edilmektedir. “*Eşleşik yapı*” konuşma dilinde sıkça başvurulan bir yapı iken “*eğretilemeli yapı*” daha çok yazı dilinde karşımıza çıkmaktadır (Thompson, 2004: 221). Şimdi eşleşik yapının bu çerçevede DİD modeli ile nasıl açıklandığını görelim.

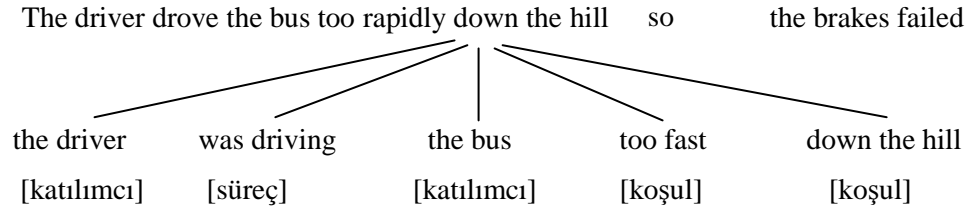
⁸Eşleşik (congruent) kavramı Türkkan (2008) tarafından “Türkçe Tarih Söyleminde Adlaştırmannın İşlevleri” başlıklı çalışmasında kullanılmıştır.

Şekil 7. Deneyimin Dile Dönüştürülmesi (Halliday, 1998: 191)

(12)

The driver drove the bus too rapidly down the hill, so the brakes failed.

‘Sürücü otobüsü yokuş aşağıya çok hızlı sürdü, bu yüzden frenler tutmadı.’



Örnek (12)'de bir dış dünya deneyimi eşleşik yapıyla kurgulanmıştır. Buna göre, tümcede oluş ve hareket bildiren durumlar için sür- ve tut- eylemleri kullanılmış, sür- eyleminin yönüne ve durumuna açıklık getirmek için 'aşağıya' ve 'hızlı' belirteçlerine yer verilmiştir. Ayrıca, deneyimde aktarılan olay bir neden-sonuç ilişkisine dayanmaktadır ve bu neden-sonuç ilişkisi bir bağlaç ile iki tümcede kodlanmıştır. Çünkü genel olarak eşleşik yapıda, deneyimlediğimiz her olgu ve durumu sözlükdilbilgisinde ayrı bir tümceyle aktarma yoluna gideriz.

Kısacası eşleşik yapı, sözlükdilbilimsel örüntülerde eşleşme sağlamakta ve dış dünya deneyimimizi bu örüntüler aracılığıyla sözlükdilbilgisel ayrımlara ya da kaymalara gitmeden doğrudan aktarımını sağlamaktadır.

3.2.2. Eğretilmeli Yapı

Eğretilmeli yapı süreç, nitelik ve mantıksal ilişkilerin ad grubuna dönüştürülmesi gibi sözlükdilbilgisi içindeki farklı birleşim ve kaymaları yansıtmaktadır.

Tablo 8. Dilsel Birimlerin Eşleşik ve Eğretilmeli Yapı Görünümleri

Dilsel Birimler	Eşleşik Yapı	Eğretilmeli Yapı
Süreç	Eylem	Ad
Nitelik	Sıfat	Ad
Mantıksal ilişki	Bağlaç	Ad

(Türkkan, 2008: 70)

Tablo 8’de görüldüğü gibi, eylem, sıfat ya da bağlaç gibi dilsel birimler bu *ad* dilsel birimine dönüşebilmektedir. Bu türden kaymaları, yukarıda verdiğimiz eşleşik yapı örneğine tekrar yer vererek eğretilme dönüşümü bağlamında açıklayalım. Eşleşik ve eğretilmeli yapıları karşılaştırmayı kolaylaştırmak için örnek (12)’ye burada tekrar yer verilmiştir.

(12)

The driver drove the bus too rapidly down the hill, so the brakes failed.

‘Sürücü otobüsü yokuş aşağıya çok hızlı sürdü, bu yüzden frenler tutmadı.’

(13)

The driver’s overrapid downhill driving of the bus resulted in brake failure.

‘Sürücünün otobüsü yokuş aşağıya çok hızlı sürmesi frenlerin tutmamasına yol açtı.’

(Halliday, 1998: 191)

(12) no’lu örnekte yer alan tümceler, (13) no’lu örnekte sözlükdilbilgisel düzeydeki değişimler sonunda ad grubuna dönüşmüştür. Neden-sonuç ilişkisini sağlayan bağlaç (so: bu yüzden) ise eyleme (resulted in: yol açtı) dönüşmüştür. Buna göre, (13) no’lu örnekte dış dünya deneyimi, farklı dilbilgisel yapılarla tekrar kurgulanmıştır; diğer bir deyişle, eğretilme sürecine uğramıştır. Örneğin,

(14)

‘brake + fail’ → eşleşik yapı → the brakes failed (*frenler tutmadı*)

→ eğretilmeli yapı → brake failure (*fren arızası*)

Burada değişen sözcük birimleri değildir, çünkü birimler her ikisinde de aynı kalmıştır. Ancak eğretilme süreci sonunda dilbilgisel ulamlar değişikliğe uğramaktadır. Eşleşik yapıdaki tüm bu karmaşık ilişkileri bir şemayla temsil edebiliriz:

bir birim, ad grubu olarak işlev görmektedir. Buna göre, ‘süreci’ ‘katılımcı’ya yüklemektedir (Halliday, 1998: 192).

Eğretilmeli bir yapının, eşleşik yapıya dönüştürüldüğünde, düşünülenin aksine hiç de sade ve basit bir dilin ortaya çıkmayacağını ileri süren Halliday’e (1994) göre, yoğun bir bilgi yüküne sahip dilbilgisel eğretilme ile düzenlenmiş bir tümce, sade ve basit bir dile uyarlanmaya çalışıldığında tam tersine daha karmaşık tümceler kümesine dönüşmektedir.

(15a)

In bridging river valleys, the early engineers built many notable masonry viaducts of numerous arches.

‘Nehir vadilerini köprüleme çalışmalarında, eski mühendisler çok sayıda kemerden oluşan önemli taş köprüyolları inşa etmişlerdir.’

(15b)

In the early days when engineers had to make a bridge across a valley and the valley had a river flowing through it, they often built viaducts, which were constructed of masonry and had numerous arches in them; and many of these viaducts became notable.

(Halliday, 1994:351)

‘Eskiden mühendisler bir vadi boyunca köprü inşa etmek zorunda kaldığında ve bu vadinin ortasından bir nehrin geçmesi söz konusu olduğunda, genellikle taştan yapılmış ve birçok kemere sahip köprüyolları inşa ediyorlardı ve bu köprüyolları önemli bir yere sahipti.’

Örnek (15a)’da dilbilgisel eğretilme ile oluşturulmuş tümcede sözcüksel yoğunluk dikkatimizi çekerken, örnek (15b)’de eşleşik yapı ile kurgulanmış tümcede dilbilgisel karışıklık dikkatimizi çekmektedir. Birinci örnekte tümce yapısı basit bir birleşim sergilerken ad grupları yoğun bilgi yükünü barındırmaktadır. Eşleşik yapıda ise tümce yapıları birbirinin içine geçerek karmaşık bir yapı sergilemektedir (Halliday, 1994: 352). Eşleşik yapıda anlam, dilbilgisel eğretilme ile kurgulanmış tümceye göre çok daha dolambaçlı, uzun bir anlatımla ifade edilmektedir.

Yazılı dilin karmaşıklığı sözcüksel yoğunluktan kaynaklanmaktadır. Halliday (1994), sözcüksel yoğunluğu, tümce başına düşen *içerikli sözcük* (lexical words/content words) sayısı ile belirlemektedir. Sözlükçede *içerikli sözcükleri* ad, eylem, sıfat ve belirteçler oluştururken *dilbilgisel sözcükleri* (grammatical word/function word) tanımlık ve ilgeç gibi sözcükler oluşturmaktadır. Tümcede

içerikli sözcük sayısı arttıkça, tümcedeki bilgi yoğunluğu da artış göstermektedir. Konuşma dilindeki karmaşıklık ise, dilbilgisel karmaşıklıktan kaynaklanmaktadır. Konuşma dilinde yer alan sözcelerdeki sözcük seçimi ise, daha basit düzeyde olmaktadır. Konuşma dilinde tümcede iki ya da üç *içerikli sözcük* yer alırken yazılı dilde bu sayı genelde dört ya da altı arasında değişmektedir (Halliday, 1994). Bilimsel metinlerde yüksek sözcüksel yoğunluk, bir dizi sözcük grubunun, aralarında herhangi bir *dilbilgisel sözcük* (grammatical word/function word) olmadan çizgisel düzlemde yan yana kullanılmasıyla ortaya çıkmaktadır (Guillén Gave, 1998: 367):

(16)

continuous intra-arterial pressure monitoring	(aralıksız arter içi basınç gözleme)
accidental nerve fascicle penetration	(kaza sonucu sinir fasikülü penetrasyonu)
hind limb flexion reflex withdrawal time	(arka kol esneme refleksi geri çekme zamanı)
intraoperative blood loss	(intraoperatif kan kaybı)

(16)'daki örneklerde görüldüğü gibi *dilbilgisel sözcükler* olmadan baş ad ve onu niteleyen sözcük grupları kullanılmıştır. Bu türden kullanımlar özellikle bilimsel metinlerde sözcük yoğunluğunu arttırmaktadır. DİD'ne göre bu türden yapılar, dilsel sürecin bir yan ürünü olan *dilbilgisel eğretilmedir* (Guillén Gave, 1998).

Dilbilgisel eğretilme içeren tümceleri yapıları açısından ele aldığımızda basit bir tümce yapısına sahip oldukları görülmektedir (Thompson, 2004: 228):

(17)

The unification of England under the West Saxon kings led to the recognition of the West Saxon dialect as a literacy standard.

Batı Sakson kralları önderliğinde İngiltere'nin birleşmesi, Batı Sakson lehçesinin standart dil olarak kabul edilmesine yol açmıştır.

Örnek (17)'de görüldüğü gibi, tümce yapısı basit, ancak ad grupları incelendiğinde bilgi yoğunluğu dikkati çekmektedir. Bu tümceyi eşleşik yapı olarak açtırdığımızda aşağıdaki tümce yapısı ortaya çıkmaktadır.

(18)

When/Because England became unified under the West Saxon kings, people recognized the West Saxon dialect as literacy standard.

(Thompson, 2004: 228)

İngiltere, Batı Sakson kralları önderliğinde birleştiğinde/birleştiği için, halk Batı Sakson lehçesini standart dil olarak kabul etti.

Örnek (18)'de sözlü dilde, anlam yantümcelerden oluşan tümce yapısıyla aktarılmaktadır. Bilimsel dilde, (17)'de örneklendirildiği gibi, en çok tercih edilen tümce yapısı “ad grubu+eylem grubu+ ad grubu” birleşiminden oluşmaktadır. Burada yer alan ad grupları adlaştırılmış süreç ya da nitelikten meydana gelmekte ve bu iki bileşen eylemleştirilmiş bir *bağlayıcı* (relator) tarafından birleştirilmektedir.

Kısacası *dilbilgisel eğretileme* ile oluşturulmuş tümceyi *eşleşik* yapıda yinelemek, aynı şeyi farklı biçimlerde söyleme biçiminde algılanabilir; ancak gerçekte ifade biçimindeki her türden farklılık, anlamlarda da farklılıklara yol açacaktır (Bloor ve Bloor, 2004). *Dilbilgisel eğretileme* ile oluşturulmuş bir tümce konuşma dili ile tekrar kurgulandığında aynı durum ilişkisini ifade etse de aynı anlama gelmeyecektir. Çünkü her iki dil kullanımı, düşünsel, kişilerarası ve metinsel üstişlevler bağlamında farklı işlevleri yerine getirmektedir (Thompson, 2004).

3.3. DİLBİLGİSEL EĞRETİLEME VE TÜRLERİ

3.3.1. Düşünsel Dilbilgisel Eğretileme ve Kişilerarası Dilbilgisel Eğretileme

Thompson (2004: 220), *dilbilgisel eğretilemeyi* “anlam ve sözcükler arasındaki ayrılma” olarak ifade etmektedir. Anlambilim ve sözlükdilbilgisi arasındaki ayrılma, farklı birleşimlere izin verdiği için anlam oluşturma yollarını katlayarak artırmaktadır.

DİD'ne göre iki tür *Dilbilgisel Eğretileme* bulunmaktadır: Deneyimlerimizi dile aktarmamıza aracı olan *Düşünsel Dilbilgisel Eğretileme* (Ideational Grammatical Metaphor) ve kişilerarası etkileşimimize aracı olan *Kişilerarası Dilbilgisel*

Eğretileme (Interpersonal Grammatical Metaphor). *Düşünsel Dilbilgisel Eğretileme*, geçişlilik dizgesindeki dönüşümleri yansıtmakta; *Kişilerarası Dilbilgisel Eğretileme* ise kiplik dizgesindeki dönüşümleri içermektedir. Örnek (13), (15a), (16) ve (17)'de *Düşünsel Dilbilgisel Eğretileme* kullanımı bulunmaktadır. *Kişilerarası Dilbilgisel Eğretileme*, bilimsel söylemin temel bir özelliği olmadığı için çalışmamızın kapsamı dışında bırakılmıştır; ancak birkaç örnekle *Kişilerarası Dilbilgisel Eğretileme* yapılarını inceleyelim.

(19)

It's likely that we'll be in France this time next year.

Seneye bu zamanda Fransa'da olma olasılığımız bulunmaktadır.

(*Kişilerarası Dilbilgisel Eğretileme*)

(20)

Could you send your proposal by email, please?

Teklifinizi elektronik posta olarak gönderebilir misiniz?

(*Kişilerarası Dilbilgisel Eğretileme*)

(Taverniers, 2006: 322)

Örnek (19)'da olasılık anlamı 'büyük ihtimalle' (probably) ifadesi eğretilemeli yapıda 'olma olasılığı' (it's likely that) ifadesiyle aktarılmaktadır. Örnek (20)'de ise yapılması istenilen eylem emir kipi ile değil soru kipi ile oluşturulmuştur. Bilimsel metinlerde düşünsel dilbilgisel eğretileme sıkça kullanılırken, konuşma dilinde daha çok kişilerarası dilbilgisel eğretileme kullanılmaktadır (Thompson, 2004).

Halliday (1998)'in de ifade ettiği gibi "dilbilgisel eğretileme" dilbilgisi düzeyinde anlamların çoklu kodlanma sürecidir. Buna göre, tümcelerin aslında birçok okuma düzeyi bulunmakta ve bilimsel bir metni 'okuma' farklı bir biliş düzeyini gerektirmektedir. Dilbilgisel eğretileme, bilişsel düzeyde soyutlamayı içerdiğinden daha üst seviyede muhakeme yeteneğine ihtiyaç duymaktadır (Martin, 1991: 315).

Özetlemek gerekirse, resmi yazı dili olarak ele aldığımız bilimsel dil, *bağlam* bağımlıdır ve temel amacı bilgi iletme'dir. Bu özelliğiyle de düşünsel eğretileme kullanımı eğilimi görülmektedir, çünkü bu türden dilbilgisel eğretileme *içeriği* (content) konuşma dilinden farklı bir yolla yansıtmaktadır (Thompson, 2004).

3.3.2. Düşünsel Dilbilgisel Eğretileme Türleri

Daha önce de belirttiğimiz gibi dilbilgisel eğretilemeyle birlikte dikey ve yatay eksende dönüşümler meydana gelmektedir. Halliday (1998), bilimsel metinleri incelemesi sonucunda çok sayıda dönüşümler belirlemiştir. Halliday (1998), tüm bu dönüşümler sonunda ortaya çıkan dilbilgisel eğretileme türlerini Tablo 10'daki gibi bir çizelgede toplamıştır.

Tablo 10. Dilbilgisel Eğretileme Türleri

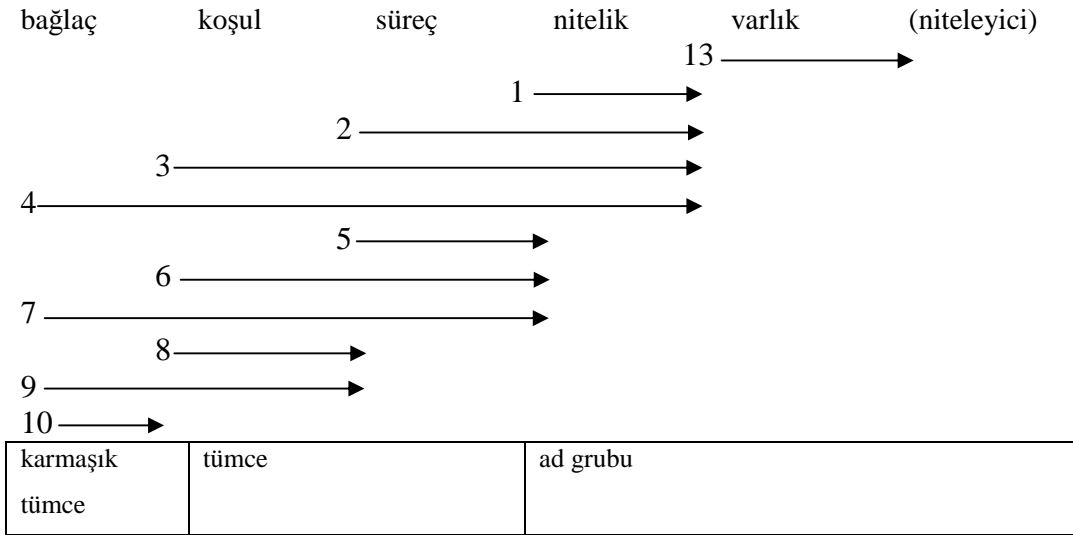
Eşleşik yapı	anlambilimsel tür	Eğretilen yapı	sınıf kaydırma	örnek	
1	nitelik	varlık	sıfat- ad	unstable→instability <i>istikrarsız→istikrarsızlık</i>	
2i	süreç	süreç/olay	varlık	eylem-ad	transform→transformation <i>dönüş- →dönüşüm</i>
2ii	süreçlerde görünüş		zaman/görünüş eylem (belirteç)-ad	going to/will→prospect/attempt <i>-AcAk→ihtimal/girişim</i>	
2iii	süreçlerde kiplik		kiplik eylemi (belirteç)-ad	can/could→possibility/potential <i>-Abil→olasılık/imkan</i>	
3i	koşul	[ikincil süreç]	varlık	ilgeç-ad	with→accompaniment; to→destination <i>ile→eşlik; -A→varış (noktası)</i>
3ii				İÖ-ad	[dust is] on the surface→surface dust <i>yüzey üzerinde [toz var] → yüzey tozu</i>
4	bağlaç		varlık	bağlaç-ad	so→cause/proof; if→condition <i>böylece→neden/kanıt; eğer→koşul</i>
5i	süreç	süreç/olay	nitelik	eylem-sıfat	[poverty] increases→increasing [poverty] <i>yoksulluk artmaktadır→artan yoksulluk</i>
5ii	süreçlerde görünüş		zaman/görünüş eylem (belirteç)	begin →previous <i>başla→ilk/birinci</i>	
5iii	süreçlerde kiplik		kiplik eylemi (belirteç)	will→constant <i>-AcAk→sürekli/daimi</i>	
6i	koşul	durum	nitelik	belirteç-sıfat	[acted] brilliantly→brilliant [acting] <i>ustaca hareket etti→usta hareket</i>
6ii		zaman, yer vb.	nitelik	ilgeç öbeği-sıfat	[argued] for a long time→lengthy [argument] <i>uzun süre tartıştı→ uzun tartışma</i>
6iii		zaman, yer vb.	(sınıf)	ilgeç öbeği ön niteleme	[marks are] on the surface→superficial [marks] <i>yüzey üzerinde izler→yüzey izleri</i>
7	bağlaç		nitelik	bağlaç- sıfat	before→previous <i>önce→önceki</i>
8	koşul		süreç	be/go+ilgeç- eylem	be about →concern; be instead of→replace <i>üzere→ ;yerine→değiştir-</i>
9	bağlaç		süreç	bağlaç- eylem	and→complement; then→follow; so→lead to <i>ve→tamamla-; sonra→izle-; böylece→yol aç-</i>
10	bağlaç		koşul	bağlaç-ilgeç (öbeği)	when→in times of; so→as a result of <i>-diği zaman→zamanlarda; böylece→sonuç olarak</i>
11	0		varlık	0 -ad	[x] →the fact/phenomenon of [x] <i>[x] → [x] gerçeği/olgusu</i>
12	0		süreç	0 - eylem	[x] → [x] occurs/exists <i>[x] → [x] ortaya çıkmaktadır/var olmaktadır</i>
13	varlık	(varlığı) niteleyen		ad [çeşitli]	engine [failed] →engine [failure]; <i>motor [arızalandı] → motor [arızası]</i> the government [decided] → government's [decision] <i>hükümet [karar verdi]→hükümetin [kararı]</i>

(Halliday, 1998: 208-210; Halliday ve Matthiessen, 1999: 246-248)

Halliday (1998), toplam 13 dilbilgisel eğretileme türü belirlemiştir. Tablo 10'da görüldüğü gibi, 1, 2, 3, ve 4 no'lu dilbilgisel eğretileme türleri ad dönüşümlerini, 11 nolu dilbilgisel eğretileme türü ad kullanımını, 5, 6, 7, 10 ve 13 no'lu dilbilgisel eğretileme türleri nitelik dönüşümlerini, 8, 9 ve 12 dilbilgisel eğretileme türleri ise süreç dönüşümlerini yansıtmaktadır. Diğer bir deyişle, 1, 2, 3, ve 4 no'lu eğretileme yapıları adlaştırma yapılarını oluşturmaktadır. 1'de sıfattan (güzel-güzellik), 2'de eylemden (büyü- büyüme), 3'te ilgeç öbeğinden (yüzey üzerindeki çatlamlar-yüzey çatlakları) ve 4'te bağlaçtan (eğer- koşul) ad dönüşümleri yer almaktadır.

Halliday (1998), çizelgede gösterilen dönüşümlere ilişkin tüm kayma hareketlerini bir şekilde özetlemiştir. Aşağıdaki şekilde dilbilgisel eğretilemenin göstermiş olduğu kaymalar, çizelgede dilbilgisel eğretileme türlerine verilmiş olan aynı rakamlarla temsil edilmektedir. Oklar dönüşümlerin hareket yönünü göstermektedir:

Şekil 9. Dilbilgisel Eğretilemde Temel Kayma Hareketleri



(Halliday, 1998: 211)

Şekil (9)'da görüldüğü gibi, anlambilimsel işlevlerin olası düzeni soldan sağa doğru olmaktadır. Buna göre, düzenleme şu biçimde olmaktadır:

bağlaç → koşul → süreç → nitelik → varlık

Dolayısıyla buradan şu sonuçlara varabiliriz:

1. Her tür anlambilimsel öge, varlığa, nesneye (yani dilbilgisel olarak ad birimine) dönüşebilmektedir.
2. Bağlaç, koşul ya da süreç, niteliğe (yani dilbilgisel olarak sifata) dönüşebilmektedir.
3. Bağlaç ya da koşul, sürece (yani dilbilgisel olarak eyleme) dönüşebilmektedir.
4. Bağlaç, koşula (yani ilgeç öbeğinde yer alan bir ilgece) dönüşebilmektedir.

Şekil (9)'da da oklarla ifade edildiği gibi, tam tersi bir hareket söz konusu değildir. Dolayısıyla, burada genel bir kaymanın gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Eğretilerde kayma hareketinin yönü somut olana, yani ada, özellikle katılımcıya (somut nesnelere, hayvanlar ve kişiler) doğru olmaktadır. Öyleyse *Katılımcı* (participant), hareketin varış noktasını oluşturmaktadır (Halliday, 1998).

Bütün bu bilgiler ışığında, anahtar kavramın *ad* olduğu görülmektedir. Bu çalışmada DID çerçevesinde Türkçe ve İngilizce bilimsel söylemde adlaştırma yapılarıyla bilimsel bilginin kurgulanması ve yazar kimliğinin kodlanması incelenmektedir. Bu nedenle öncelikle adlaştırma yapılarını incelemek gerekmektedir. Bu amaçla bir sonraki bölüm adlaştırma yapılarına ayrılmıştır.

3.4. ADLAŞTIRMA

Dilbilgisel eğretilere üretiminde en “güçlü araç” *adlaştırmadır*. Bu araç ile süreç bildiren eylemler, nitelik bildiren sıfatlar, ilgeç öbekleri ve bağlaçlar adlaştırılmaktadır. Bu öğeler, adlaştırma süreci sonucunda tümcede bir özne ya da nesne görevi üstlenmektedir (Halliday, 1994: 353).

Ad grubu, İngilizcede olduğu gibi daha birçok dilde anlam yaratma için güçlü bir kaynaktır. Ad ve eylemler grup oluşturacak şekilde genişletilebilmektedirler. Ancak eylemler dilbilgisel olarak daha karmaşık zaman, kiplik ve görünüş gibi biçimlerde genişlerken, yani zamansal boyutta ilerlerken ad sözlüksel boyutta genişlemektedir. Ad, niteleme aracılığıyla anahtar sözcük ya da baş ad görevi görür ve

diğer sözcükler bu türden anahtar sözcüğün etrafında bu sözcüğe bağlı olarak farklı işlevler yüklenerek düzenlenmektedir. Örneğin “move” eylemi eğretileme süreci sonucunda gerçek bir varlık olan “motion” sözcüğüne; yani ad birimine dönüştüğünde,

- a. tümcede bir ad olarak, ad biriminin tüm hareket gücüne sahip olmaktadır. Örneğin, tümcede özne, tümleç ya da eklenti işlevi görebilmektedir. Bu biçimi ile adlaştırma başka bir sürecin katılımcısı haline gelmektedir (Bloor ve Bloor, 2004).
- b. diğer sözcüklerle yapılan niteleme sürecine bağlı olarak Ad Grubu genişletilebilir.

Dolayısıyla, ad dönüşümü, zincirleme bir değişim sürecine izin vermektedir. Bu biçimde bir anlambilimsel ilişkilendirmeye ad grubunda kavramın anlamı yoğun hale getirilmektedir. Ancak burada anlambilimsel özelliklerin yoğunlaştırılmasından çok daha farklı bir süreç gerçekleşmektedir. Süreç sonunda kavram artık *kuramsal soyutlama* (theoretical abstraction) ile teknik dilin bir parçası olarak işlev görmektedir. Halliday ve Martin (1993) bu anlambilimsel süreci *damıtma* (distillation) olarak adlandırmaktadır. Damıtma sürecini örneklerle daha net görebiliriz.

Şekil 10. Adlaştırma Yapılarıyla Soyut Teknik Dilin Oluşturulması

Damıtma				
Somut				Soyut
moves	is moving	a moving	movement	motion
(<i>hareket eder</i>)	(<i>harket ediyor</i>)	(<i>bir hareket</i>)	(<i>hareket</i>)	(<i>hareket</i>)

planets move the planet is moving a moving planet the planet's moving the movement of planets planetary motion
(*gezegenler hareket eder-gezegenler hareket ediyor-hareket eden gezegen-gezegenin hareketi-gezegenlerin hareketi- gezegen hareketi*)

(Halliday, 1998: 200)

Örneklerden de anlaşıldığı gibi, sözlükdilbilgisel düzeydeki kaymalar ile oluşturulan adlaştırma yapıları teknik dilin yaratılmasında önemli bir kaynak sağlamaktadır. Teknik dil *damıtma* sürecinin gerçekleşmesini sağlamaktadır. Teknik dilin yaratılması dil dizgesinin düşünsel işlev kaynağına bağlıdır. Ancak tek başına bu kaynak yeterli değildir. Bu kaynağın dizgesel etkileri de önemlidir. Çünkü teknik dil,

uslamlama (reasoning) söylemi ile birlikte yürütülmediği takdirde *işler duruma* gelemeyecektir (Halliday, 1998).

Martin (1991), *damıtma* sürecine Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanları bağlamında açıklık getirmektedir. Martin (1991), bilimsel söylemde dilbilgisel öğretimelerin *tekniklik* (technicality), ve *soyutlama* (abstraction) olarak iki düzeyde ortaya çıktığını vurgulamaktadır. Her iki düzeyde de *adlaştırmaların* yer aldığı *dilbilgisel öğretilmeler tekniklik*, Fen bilimleri alanında teknik terimlerin üretilmesi, Tarih alanında ise neden-sonuç ilişkilerinin yanayerleşim (paratactic), yani sıralı tümce yapısıyla değil *altayerleşim* (hypotactic) içe yerleşik tümce/yantümceleme yoluyla ortaya çıkmaktadır. Sözelimi, (21)'de verilen günlük dildeki 'ses' (sound) kavramı Fen Bilimleri'nde Örnek (22)'deki gibi teknikleşmekte yani, günlük dilde bir *nesne* (thing) değilken bilimsel söylemde nesne olarak kodlanmaktadır.

(21)

I heard a *sound* outside.
Dışarıda bir ses duydum.

(22)

Sound is a compression wave that can be heard (Martin,1991:311).
Ses, duyulabilir bir sıkışma dalgasıdır.

Benzer biçimde günlük dilde (23)'te bağlaçlar kullanılarak oluşturabilecek bir neden-sonuç ilişkisi Tarih alanında (24) no'lu örnekte olduğu gibi adlaştırmalarla kodlanmakta, yani neden-sonuç ilişkisi soyutlaştırılmaktadır (Martin, 1991: 314):

(23)

Australians fought the war and so Australians started making more steel chemicals, rubber, metal goods and motor vehicles.
Avustralyalılar savaştılar ve böylece daha fazla çelik, kimyasal, kauçuk, metal ürünler ve motorlu araçlar üretmeye başladılar.

(24)

The enlargement of Australia's steel making capacity, and of chemicals, rubber, metal goods and motor vehicles all owed something to the demands of war.
Avustralya'nın kimyasal, kauçuk, metal ürünleri, motorlu araçlar ve çelik üretim kapasitesinin büyümesi, savaşa bağlı taleplere dayanmıştır.

Örnek (24)'te görüldüğü gibi, adlaştırma yapıları neden-sonuç gibi mantıksal ilişkileri içinde barındırabilmektedir. Burada değindiğimiz tüm bu özellikleriyle

adlaştırma yapıları, düşünsel düzlemde bilimsel bilginin kurgulanmasını sağlamakla birlikte kişilerarası ve metinsel düzlemde de önemli işlevleri yerine getirmektedir.

Teknik dilin üretim sürecinde adlaştırma yapıları ad grubunda farklı konumlarda bulunabilmektedir. Adlaştırılan süreç ad grubunda *baş ad* (head) olarak işlev görebilmekte ve bu biçimiyle başka adlaştırma yapılarıyla nitelenebilmektedir (Bloor ve Bloor, 2004: 215):

(25)

Baş ad olarak	Niteleyici olarak
oil gallery lubrication (yağ kanalı yağlaması)	lubrication process (yağlama süreci)
muscular contraction (kas kasılması)	contraction rate (kasılma oranı)

Adlaştırmanın diğer bir kullanım alanı süreçlerarası ilişkileri ifade etmede görülmektedir. İngilizcede ‘Evaporation causes cooling’ (Buharlaştırma soğumaya neden olur) örneğinde olduğu gibi, “cause, result, reason, comparison, dependency” gibi süreçlerarası ilişkileri kısa ve öz bir biçimde gerçekleştirirken adlaştırmadan yararlanılmaktadır (Bloor ve Bloor, 2004: 215)

3.4.1. Adlaştırmanın İşlevleri

Dilbilgisel eğretileme olarak adlaştırma yapılarının birçok işlevi bulunmaktadır. Bu bölümde adlaştırma yapılarının dil dizgesindeki üstişlevler bağlamında açıklık getirilecektir.

Metinsel İşlev: Metinde metinsel işlevi tema yapısı ve bilgi yapısı oluşturmaktadır. Tema dizgesi, tümcedeki öğeleri çıkış noktası olan temadan mesajı oluşturan Remaya doğru hareket eden bir örüntü meydana getirmektedir. Bilgi yapısı ise bilinen, yani verilmiş bilgi ile yeni bilgiyi düzenleyen örüntüyü temsil etmektedir (Halliday, 1994). Adlaştırma yapıları, katılımcı olarak tümcede tema konumunda yer alabilmektedir. Buna göre, adlaştırma kullanımı yazara tema konumuna getirebilecek öğeler konusunda çok sayıda seçenek sağlamaktadır.

Bilimsel metinde sıkça rastlanılan bir örüntü, anlamın ilk önce tam bir tümceyle ifade edilmesi ve bir sonraki tümcede bir adlaştırma yapısıyla tümcebaşı konumunda yer almasıdır (Thompson, 2004: 229):

(26)

If electrons weren't absolutely **indistinguishable**, two hydrogen atoms would form a much more weakly bound molecule than they actually do. The absolute **indistinguishability** of the electrons in the two atoms gives rise to an "extra" attractive force between them.

*Elektronlar tamamen **ayırt edilemez** olmasaydı, iki hidrojen atomu normal koşullarda olduğundan çok daha zayıf bir bağ molekülü oluştururdu. Elektronların iki atomdaki mutlak **ayırt edilemezliği**, aralarında "ekstra" bir çekim gücü oluşmasına neden olmaktadır.*

Örnek 26'da görüldüğü gibi, daha önce tümce biçiminde ileri sürülen *sav* (argument) daha sonra adlaştırılarak yinelenmektedir. Bu durumda, daha önce Rema bölümünde kodlanan bilgi bir sonraki tümcede tümce başı konumuna getirilmiş ve Tema olarak kodlanmıştır. Dolayısıyla, daha önce *yeni bilgi* (new information) olarak kodlanan bilgi bir sonraki tümcede *verilmiş bilgi* (given information) olarak kodlanmıştır. Metinde bir tümceyle ifade edilen *sav*'ın bir sonraki tümcede adlaştırılarak yinelenmesi, metindeki *sav*'ın ileriye taşınmasını sağlamaktadır.

Adlaştırmayı tümce başı konumunda kullanabileceğimiz gibi tümce sonu konumunda da kullanabiliriz. Tümce sonu kullanımıyla adlaştırma, tümcede en çok bilgi taşıyıcı birim olarak konumlanmaktadır. Bu şekilde, bilginin tema ya da rema konumunda yapılandırılmasıyla söylem için gerekli bir düzenleme oluşturulmaktadır (Halliday, 1998). Sonuç olarak, adlaştırma yapılarıyla bilginin tümcedeki yapılandırılışı, konu sürekliliğini oluşturmakta ve metindeki *sav*'ın bilgi akışı aracılığıyla metin örgüsü boyunca ileriye taşımaktadır.

Özetle, adlaştırmanın metnin bir önceki bölümünde tümce düzeyinde verilen bilgiyi AÖ düzeyinde tekrarlaması, metinde hem *bağdaşıklığı* (coherence) (Bloor ve Bloor, 2004) hem de *sözlüksel bağdaşıklığı* (lexical cohesion) sağlamaktadır (Guillén Gave, 1998:370). Metinde dizgisel düzlemde bu türden bir etkinin yaratılması metinsel işleve ve aynı zamanda da düşünsel işleve bağlıdır (Halliday, 1998).

Düşünsel işlev: Düşünsel işlev alanında, deneyimlerimiz dil dizgesinde kodlanmaktadır. Dilbilgisel eğretilme deneyimlerimizin söyleme uygun olarak tekrar kurgulanmasını sağlamaktadır. Tekrar kurgulama sürecinde, anlam karmaşık tümce yapısı, basit tümce yapısı ya da bir ad grubu ile kodlanabilmektedir. Dolayısıyla, adlaştırmmanın diğer bir önemli işlevi az sözcükle çok bilgiyi içinde barındırabilmesidir (Thompson, 2004).

Eğretilme, düzlemler ve ulamlar boyunca anlambilimsel birleşimler aracılığıyla gerçekleşmektedir. Düşünsel işlev çerçevesinde dilbilgisinin adlaştırılması, sınırları belirlenmiş, kalıcı ve kesin bir nesnel evreni yaratmaktadır (Halliday ve Matthiessen, 1999). Bu açıdan, dilbilgisel eğretilmenin ideolojik bir aktarımı da bulunmaktadır. Dilbilgisel eğretilmenin ideolojik boyutuna, kişilerarası işlev bağlamında açıklık getirmek daha doğru olacaktır.

Kişilerarası İşlev: Kişilerarası işlev, metinde yazarın konumunu ve okuyucu ile olan etkileşimini kodlamaktadır. Kişilerarası işlev açısından dilbilgisinin adlaştırılması, uzman söylemi olarak kendini diğer söylemlerden ayrı tutmaktadır. Bu söylem, gücün ve teknik uzmanlığa sahip yazarların dili olma yolundadır ve bilimsel bilgi ile günlük yaşantımızdaki deneyimlerimiz arasında maksimum düzeyde mesafe yaratmaktadır (Halliday, 1998).

Yazarlar adlaştırma kullanımı ile yazılarına daha nesnel bir bakış açısı kazandırabilmektedirler. Adlaştırma dünyanın doğası ile ilgili temel bilgileri, gerçekleri ifade etmeyi kolaylaştırabilmektedir. Bu bakımdan, yazarlar olayların kimler tarafından gerçekleştiğine değil, olayın kendisine odaklanmak istediklerinde dilbilgisel eğretilmeye başvurmaktadır. Bir bildirim tümcesinde süreç, bir eylem aracılığı ile gerçekleştirildiğinde tümcede eylem ile birlikte öznenin de yer alması gerekmektedir. Fakat, eylem adlaştırıldığında *kılıcı* (actor) tümceden çıkarılabilmekte ve adlaştırma başka bir sürecin katılımcısı olarak kullanılmaktadır (Bloor ve Bloor, 2004). Böylece *adlaştırma yapılarıyla*, bilimsel söylemde yazar yönelimli örtükleştirme sağlanmaktadır.

(27)
a Ayşe raporları yazdı. (eşleşik yapı)
Kılıcı Süreç

b Raporların yazılması bitti. (eğretilemeli yapı)
Katılımcı Süreç

(27a) tümcesinde yaz- eylemini gerçekleştiren kılıcı metnin yüzey yapısında kodlanmıştır. Ancak, (27b) tümcesinde süreç adlaştırıldığından dolayı (29a) tümcesinde yer alan *kılıcı* burada bulunmamaktadır. Dolayısıyla, süreci gerçekleştiren kılıcıyı örtükleştirme ya da verilen bilgiyi kesin bilgi olarak ifade etme amaçları doğrultusunda bilimsel söylemde *dilbilgisel eğretileme* kullanımı ortaya çıkmaktadır (Stalhammar, 2004, 2006). Bu özelliğiyle adlaştırma, genel olarak bilim, akademik ve resmi yazıların ideolojisine destek olmaktadır. Çünkü *kılıcı* rolü olmadan süreç ifade edilmekte ve bilimsel bilginin aktarımında nesnellik sağlanmaktadır (Thompson, 2004).

Nesnellik ile birlikte bilimin diğer bir amacı, zaman ya da gözlemcinin belli koşullarına bağlı kalmaksızın genel doğruları aktarmaktır. Bilim insanı, genel doğruları metin boyutuna taşıırken ad biriminin özelliklerinden yararlanır. Adlar bir nesne ya da varlığa, yani var olan bir şeye gönderimde bulunmaktadır. Adlar çekimsizdir; konuşma anına bağlı olarak belirli bir zaman dilimiyle ilişkilendirilmemektedir. Adlaştırılmış süreçler de uzam ve zaman diliminden ayrılır ki bu eylemlerden oluşan süreçlerle mümkün değildir (Thompson, 2004).

Bilim sadece zamandan bağımsız doğruları oluşturmayı hedeflemekle kalmaz, aynı zamanda çürütülemez belli başlı doğruları da oluşturmak ister. Metinde üretim sürecinde anlamlar tümceler dizini şeklinde sunulmaktadır. Bu tümceler, aslında tartışmaya açık durumdadır. Yazar, savını tartışmaya kapalı duruma getirmek için süreci adlaştırarak anlamı artık var olan soyut bir nesne gibi ele alınmasını sağlamaktadır. Diğer bir deyişle, *kip* (mood) seçeneğinin kaldırılmasıyla adlaştırılmış süreçlerle aktarılan sav, tartışmaya kapatılmaktadır. Bilim ideolojisi, belli bir mantık çerçevesinde betimlenebilen sürekli sabit olaylar dizininden oluşan bir olgular dünyası yaratmaya çalışmaktadır. Konuşmada ise, uzamsal ve zamansal ifadelerle bu

eğilim yumuşatılmaktadır. Karşılıklı konuşmada yoğun bilgi, açıklanmaya ve dinleyicinin daha kolay anlaması sağlanmaya çalışılmaktadır. Yazı dilinde ise, eğretilmeli bilgi aktarımı kaçınılmaz görünmektedir (Thompson, 2004).

Özetle, bilimsel söylem doğal dilin uzmanlaşmış, kısmen tasarlanmış alt dizgesini oluşturmaktadır. Bu türden bir kuramı kurgulamak sözlükdilbilgisinde gerçekleşen bir uygulamadır. Bilim ve teknoloji maddesel ve aynı zamanda da göstergesel uygulamalardır. Bilgi, yeni tekniklerle yeni anlamların birleşimiyle gelişmektedir. Bu açıdan, “deneyimi kurgulamak” sadece yeniden sözcükleştirme (dilbilgiselleştirme) değil, aynı zamanda tekrar anlamlaştırma. Bu bakımdan bilim dili, aynı şeyleri farklı biçimde söylemek değildir. Tam tersinde bilim dilindeki bu tekrar kurgulama bilginin yeniden yapılanmasını sağlamaktadır. Bu yeniden yapılanma, bilimsel söylemde düşünsel, kişilerarası ve metinsel üstişlevler bağlamında sözcüksel yoğunluk, teknik terim oluşturma, konu sürekliliğini ve nesneliliği sağlama gibi bir dizi işlevi de yerine getirmektedir. Dolayısıyla, adlaştırma yapıları, bilimsel bilgiyi kurgulamanın yanı sıra metinde yazar kimliğini de kodlamaktadır.

Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi çerçevesinde bilimsel metinlerde adlaştırma yapılarını inceleyen çalışmalar, bu yapıların tarihsel gelişimini (Banks, 2003, 2005; Jukka ve Turo, 2009) ele almıştır. Çalışmaların sonuçları, adlaştırma kullanımının gittikçe arttığını göstermektedir.

Adlaştırma yapılarının disiplinlere (Biber ve diğ., 1988; Charles, 2003), ya da metin türlerine (Biber ve diğ., 1998) göre kullanım sıklığını ve işlevlerini (Baratta, 2010; Biber ve diğ., 1999) ele alan çalışmalar, farklı disiplinlerde adlaştırma kullanım sıklığında farklılıkların olduğunu, bilimsel metinlerde adlaştırma kullanımının yüksek olduğu ve adlaştırma yapılarının yazar duruşunu kodladığını ortaya koymuştur. Örneğin, çocuk istismarını ele alan bir araştırmada ‘the atrocity of child abuse’ (çocuk istismarının kötü yönü) biçiminde kullanılan ‘the atrocity’ (kötülük, zulüm) adlaştırma yapısı, yazarın bilgiye ilişkin tutumuna açıklık getirebilmektedir (Biber ve diğ., 1999).

Farklı dillerde yazılmış bilimsel metinlerdeki temel farklılıkları, açıklık örtüklük gibi değişkeler aracılığıyla belirlemek mümkün olabilmektedir (Ruhi, 2002). Bu bağlamda bu çalışmada, bilimsel metinler karşılaştırmalı olarak incelendiğinden, bilimsel bilginin yeniden yapılanma sürecinde bilimsel bilgiyi kurgulamanın ve yazar kimliğini örtükleştirme işlevi gören adlaştırma yapılarını ele almanın yeterli olmayacağı, bu yapılarla birlikte yazar kimliğini kişisizleştiren dilbilgisel eğretileme yapısı, etken yapı, edilgen yapı ve kişi adları gibi dilsel düzeneklerin de incelenmesinin daha anlamlı olacağı düşünülerek çalışmamıza dahil edilmiştir. Bir sonraki bölümde, bu dilsel düzenekler ele alınacaktır.

3.5. KİŞİLEŞTİRMELİ DİLBİLGİSEL EĞRETİLEME YAPISI

Bilimsel bilgiyi sunma sürecinde, yazarın kendini metin içinde nasıl konumlandığı; diğere bir deyişle yazarın okuyucusuyla nasıl iletişime geçtiği bilimsel söylem çalışmalarında (Biber ve diğ., 1998; Biber and Finegan 1989; Hunston 1989, 1993, 1994; Hyland, 1999, 2000, 2002; Johns, 2001; Low, 1999; Master, 2001; Ringbom, 1998; Petch-Tyson, 1998; Thetela 1997) sıkça üzerinde durulan bir konu olmuştur. Bilindiği gibi, adlaştırma yapılarının bir işlevi tümcede *kılıcı* (actor) rolünü örtüklemesidir. Bilimsel metinlerde kullanılan *diğere bir dilbilgisel eğretileme* yapısında kılıcı rolü, [-canlı] özellik gösteren “çalışma, araştırma, yazı, makale, derleme” gibi dilsel birimler, *etken eylemlerle* (active verb) birlikte kullanılarak örtükleştirilmektedir. Eşleşik yapıda, *etken eylemler* (indicate, suggest, show, demonstrate gibi), insanların (+canlı özellik gösteren varlıkların) iş, oluş ve hareketlerin anlatımında kullanılmaktadır. Hyland, olgusal gerçeklerin aktarımında “[canlı] özne+etken eylem” (inanimate subject + active verb) biçimindeki bu dilsel örüntünün bilimsel söylemde yazar yönelimli *kaçınma* (hedging) işlevi gördüğünü ileri sürmektedir (1996: 478).

(28)

The objective/aim of this study is... Bu araştırmanın amacı....

This essay argues that.... Bu yazı...ileri sürmektedir....

Örnek (28)'de görüldüğü gibi, tümceler, cansız özellik gösteren araştırma ya da çalışma gibi öznelerin etken eylemlerle birlikte kullanılmasıyla kurgulanmıştır.

Cansız varlıklar, bu kodlama süreciyle kişileştirilmektedir. Dolayısıyla, *kişileştirmeye* (personification) başvurularak yazarın öznel kimliği örtükleştirilmekte ve metinde daha nesnel bir *yazar duruşu* (writer's stance) sağlanmaktadır.

Bu yapıyı ele alan çalışmalar (Baker, 1996; Hunston 1989, 1993, 1994; Hyland, 1996; Johns, 2001; Low, 1999; Master, 1991, 2001; Mauranen, 2001; Šeškauskienė, 2009) bu örüntüyü İngilizce bilimsel söylemin temel bir özelliği olarak kabul etmektedir. Hyland (1996) ve Low (1999)'a göre bu dilsel örüntüde yazar ve metin arasında ve aynı zamanda bir nesne ile canlı bir varlık arasında eşleşmeler söz konusu olduğundan bu örüntü, *düz değişmece* (metonymy) ya da *eğretileme* (metaphor) olarak ele alınabilir. Bu örüntü sözlükdilbilgisel düzeyde dönüşümler içerdiğinden Baker (1996) *eğretileme*, Stålhammar (2004) ise *dilbilgisel eğretileme* üstbaşlığı altında incelemektedir. Bu çalışmada, *düşünsel dilbilgisel eğretileme* yapıları da ele alındığından kavram karışıklığına yol açmamak için “[–canlı] özne+etken eylem” (inanimate subject+ active verb) örüntüsünün temel işlevinden yola çıkılarak *kişileştirmeli dilbilgisel eğretileme* (bundan sonra KDE) kavramı kullanılmaktadır.

3.5.1. Kişileştirmeli Dilbilgisel Eğretileme (KDE) Yapısında Süreç Türleri

Süreç türleri, katılımcılar, tümcenin çatısı (etken ve edilgen yapı), *sürece eşlik eden koşulların* tümcedeki konumu, yazar ve okuyucu arasında kişilerarası iletişimi kodlamaktadır. Dolayısıyla, metin örgüsünü oluşturan bu türden dilsel örüntüleri çözümlmek metinde anlamın nasıl kodlandığı ortaya çıkarabilir (Wang, 2005). Bu bağlamda, İngilizce bilimsel söylemde yazar duruşunu irdelemek için KDE yapısında kullanılan süreçler de incelenmiştir (Hyland, 1996; Johns, 2001; Master, 2001; Šeškauskienė, 2009).

Hyland'in (1996) bulgularına göre, KDE yapısında indicate (göster-), ve suggest (öner-) eylemleri en çok tercih edilen süreçlerdir. Banks (1996), KDE yapılarını incelediği araştırmasında (göster-), suggest (öner-) ve belirt- (indicate) eylemleri Johns (2001)'de indicate (belirt-), suggest (öner-) ile show/demonstrate (göster-), eylemleri; Master (2001)'de cause (neden ol-), produce (ortaya koy-),

contribute (katkı sağla-), provide (sağla-), suggest (öner-), show (göster-) ile describe (tanımla-) eylemleri; Šeškauskienė (2009)'da ise show/demonstrate (göster-) ve suggest (öner-) eylemleri en sık kullanılan süreçlerdir. Bu türden belirlemeler, KDE yapısının deneye ve gözleme dayalı bulguları aktarma (Johns, 2001), neden-sonuç ilişkisini kurma, değişimleri aktarma, açıklama ve değerlendirme yapma (Master, 2001) gibi edimlerde başvurulduğunu göstermektedir.

Buradaki araştırmacıların bulguları makale metninin tamamını kapsayan sonuçlardır. Çalışmamız makale özetlerini temel almakta ve özet bölümünde çalışmanın amacına ve konusuna ilişkin bilgiler aktarıldığı için *amaçla-*, *ele al-* ve *incele-* gibi eylemlerin daha sıklıkla kullanıldığı öngörülmektedir. Bütüncemizde KDE yapısının hangi eylemler sıklıkla kullanıldığına ilişkin bulgulara çalışmanın yedinci bölümde (bkz. sayfa 184) yer verilecektir.

3.6. EDİLGEN YAPI

Edilgen yapı da dil dizgesinin diğer yapıları gibi sözdizimsel, anlambilimsel ve edimbilimsel düzeylerde bazı görünümsergilemektedir. Yazar, tümcede verilen bilgiye dikkati çekmek ve kılıcıyı örtüklemek için edilgen yapıya başvurmuştur. Lassen (2003), edilgen yapı kullanımıyla sözlükdilbilgisel yapıda bir dizi dönüşümler gerçekleştiği için edilgen yapının dilbilgisel eğretilme başlığı altında ele alınması gerektiğini ileri sürmektedir. Çünkü dilbilgisel eğretilme yapılarında olduğu gibi, etken yapıdan edilgen yapıya geçişte tümce öğelerinin konumları ve işlevleri değişikliğe uğramaktadır. Örneğin,

(29a) *Etken Yapı (Eşleşik Yapı)*

<u>We</u>	<u>can equip</u>	<u>the combine (with)</u>	<u>a self-levelling system.</u>
Kılıcı	Süreç	Yararlanıcı	Erek

Biçerdöveri kendinden ayarlamalı bir sistemle donatabiliriz.

(29b) *Edilgen Yapı (Eğretilmeli Yapı)*

<u>The combine</u>	<u>can be equipped with</u>	<u>a self-levelling system</u>	<u>(by us)</u>
Kılıcı	Süreç	Erek	Kılıcı (Örtük)

Biçerdöver kendinden ayarlamalı bir sistemle donatılabilir.

(Lassen, 2003: 42)

Örnek (29b)'de görüldüğü gibi, edilgen yapı hem kişilerarası hem de metinsel düzeyde dönüşümler içermektedir. Etken yapıda *yararlanıcı* konumundaki öge, edilgen yapıda *kılıcı* işlevi görmektedir. Bu dönüşüm, aynı zamanda da metinde olguların öncelenmesini sağlamaktadır. Edimbilimsel açıdan bakıldığında *kılıcı* olmayan bir öge tümcebaşı konuma getirilerek *öncelenmektedir* (foregrounding). Bir başka deyişle, nesneye odaklanılarak tümcedeki bir birim, tümcedeki diğer birimlere göre öncelik kazanmakta ve *kılıcı* tümceden tamamen silinmekte ya da tümce sonuna atılarak *arkalama*⁹ (backgrounding) uygulanmaktadır (Keenan, 1985). Bu şekilde, *önceleme* ve *arkalama* işlemleri metinde konu sürekliliğini oluşturarak metinsel bağdaşıklığa katkı sağlamaktadır. Halliday ve Matthiessen (1999)'e göre *önceleme* ve *arkalama* işlemleri, metnin işlenmesini kolaylaştırılmaktadır. Bununla birlikte, edilgen yapının geleneksel olarak akademik yazılarda nesnelliği ve tarafsızlığı sağladığı bilinmektedir. Bu bağlamda, kılıcsız edilgen yapının kullanımıyla birlikte metinde yazar ve okuyucu arasında kişilerarası bir mesafe oluşturulmakta (Reilly ve diğ., 2005) ve sonuç olarak, bilginin kaynağı örtükleştirilmektedir. Ancak, edimbilimsel açıdan aslında dolaysız da olsa okuyucu kılıcıya ulaşabildiğinden edilgen yapı kullanımı, yazar kimliğinin örtük de olsa metinde konumlandırılmasını sağlamaktadır (Baratta, 2009). Yazarın bu türden metiniçi dilbilgisel örüntü seçimleri “dilsel ve toplumsal deneyimlere dayanmaktadır” (Kress, 1989: 48). Dolayısıyla, edilgen yapı kullanımı da, toplumsal deneyimi ortaya çıkarıp yansıtabilmektedir (Baratta, 2009).

3.7. KİŞİ ADILI KULLANIMI

Bilimsel söylemde kişi adının kullanılması ya da kullanılmaması, yazarların metindeki duruşları, bakış açıları, kendilerini metinde nasıl konumlandırıdıkları, okuyucusu ile söylem topluluğu arasındaki etkileşimi hakkında bilgi verebilmektedir (Kuo, 1999). Buna göre, yazar *ben* kişi adıyla kimliğini dilbilgisel olarak metinde açıkça kodlamaktadır. Bir başka deyişle, birinci tekil ve birinci çoğul kişi adlı kullanımı, “metnin uzamında yazarın kendini sunuşunun ne ölçüde açık olduğunun

⁹ Dilbilim Sözlüğü (İmer, Kocaman ve Özsoy (2011))

ölçüsünü” yansıtmaktadır. Yazar birinci tekil kişi adlı olarak *ben* adını kullanarak bakış açısını açıkça ortaya koymaktadır (Uzun, 2002: 212).

Ben adının gönderimsel işlevi çok açık olarak kodlanmasına rağmen *biz* adının gönderimsel işlevi farklılık gösterebilmektedir (Biber ve diğ., 1999; Fasulo ve Zucchermaglio, 2002; Mühlausler ve Harre, 1990). Bunun nedeni, *biz* adının bilimsel söylemde farklı işlevleri yerine getirmesidir. Fløttum ve diğ. (2007), Fortanet (2004), Inigo-Mora (2004) ve Kuo (1999) *biz* adını anlambilimsel ve gönderimsel işlevleri çerçevesinde *dışsal biz* (exclusive we) ve *içsel biz* (inclusive we) olarak iki ulamda ele almaktadır:

Tablo 11. Biz Adının Gönderimsel İşlevleri

	<i>dışsal biz</i> (exclusive we)	<i>içsel biz</i> (inclusive we)
Düz değişmeceli olmayan kullanımlar (non-metonymic uses)	- sadece yazarlar - yazar + üçüncü kişi (ler)	- yazar (lar) + okuyucu - yazar (lar) + okuyucu + üçüncü kişi (ler)
Düz değişmeceli kullanımlar (metonymic uses)	- sadece bir yazar	- sadece yazar (lar) - sadece okuyucu

(Fløttum ve diğ., 2007: 20)

Dışsal biz kullanımı tek yazarlı araştırma yazılarında ya da çok yazarlı araştırma yazılarında metin üreticisine gönderimde bulunmakta ve okuyucu dışta tutmaktadır. *İçsel biz* kullanımında ise *biz* adlı, yazarla birlikte okuyucuya ya da söylem topluluğuna gönderimde bulunmaktadır. Fløttum ve diğ.’e göre (2007), *dışsal* ve *içsel biz* kullanımlarında “*biz*” adlı yazarlara gönderimde bulunduğu üçüncü kişi ya da kişileri de dahil edebilir. Martin (2001) bilimsel metinlerde *biz* adının tek yazarlı makalede kullanılmasıyla yazar kimliğinin silindiğini ileri sürmektedir. Hyland (2001)’e göre ise, tek yazarlı yazılarda *biz* kullanımı, yazar yönelimli örtükleştirme işlevini yürütmekle birlikte, geçici de olsa yazara otorite kurma üstünlüğü sağlamaktadır.

Ben ve *Biz* adlarıyla söylem topluluğunda okuyucuyla doğrudan etkileşime geçilmektedir. Bu biçimiyle, geleneksel bilimsel söylemde görülen yazar ve okuyucu arasındaki mesafe ortadan kaldırılmaktadır. Adıl kullanımıyla okuyucu söylem

topluluğunun bir katılımcısı olarak kabul edilmekte ve topluluğa dahil edilmektedir (Hyland, 2005). Ayrıca yazarın bakış açısı açıkça ifade edilmektedir.

Dilbilgisel eğretilmeyi ele aldığımız bu bölümdeki bilgilerimizi özetleyecek olursak, dil katmanlardan oluşan bir dizgedir. Dil katmanları içinde yer alan içerik, insanoğlunun deneyimleriyle arabağ oluşturan anlambilimi ve tamamen soyut bir düzenleme seviyesini meydana getiren dilbilgisinden meydana gelmektedir. Öte yandan, içerik katmanında yer alan bu iki bileşen arasında birleşimler ya da ayrışmalar gerçekleşmektedir. Halliday (1998) içerik katmanında meydana gelen bu olayları “dilbilgisel eğretilme” olarak adlandırmaktadır. Doğal olarak, bu türden birleşim ve ayrışmalar dil dizgesine anlam yaratma gücü vermektedir, çünkü anlam eşleşik ve eğretilmeli anlamların kesişimi sonucunda yaratılmaktadır.

3.8. DİLBİLGİSEL EĞRETİLEME ÇALIŞMALARI

Halliday’in (1985) dilbilgisel eğretilmeye yer vermesiyle birlikte eğretilme, DİD çerçevesinde önemli bir kuramsal kavram haline gelmiştir. Kavram ilk ileri sürüldüğünde sözlükdilbilgisi sınırında var olan bir olguymuş gibi görünse de günümüze kadar gelişerek anlambilim ile sözlükdilbilgisini birleştiren düzenleyici bir kavram haline gelmiştir. Dilbilgisel eğretilme, anlambilim ve dilbilgisi arasında düşünme için zihinsel dengeyi sağlaması dışında “anlam yaratma” (semogenesis) ile olan bağlantısını belli bir kültür içindeki ve insanlar arasındaki dilin gelişimini, metinlerdeki anlamın kurgulanmasını ve gelişimini kavramamızı sağlamaktadır (Steiner, 2002: 138). Bu bakımdan karşılaştırmalı metin çalışmalarında, dilbilgisel eğretilme yapılarını kaynak ve erek metin karşılaştırmalarını kolaylaştıran önemli bir araç konumundadır.

Çevirinin zorlayıcı yönlerinden biri eğretilme çevirisidir. Kaynak dil ve erek dil birbirine yakın dil ve kültürler olsa da bu süreç zorlayıcı olabilmektedir. Ancak, eğretilme, çeviribilim ve karşılaştırma dilbilim alanında en az yer verilen konulardan biri olmuştur. Yapılan az sayıdaki çalışmalarda ise temel yanlış, eğretilmenin sadece yazınsal dile özgü bir kullanım olduğudur. Unutulmamalı ki

eğretileme dilin bir parçasıdır ve tüm metin türlerinde yer almaktadır (Stålhammar, 2004).

Alanyazınında çeviri metinlerinde *dilbilgisel eğretileme* kullanımını temel alan bazı çalışmalar (Steiner, 2002, 2004; Stålhammar, 2004, 2006; Li-Yuan, 2006; Naganuma, 2006) yapılmıştır. Stålhammar (2004) “Translation of grammatical metaphor” başlıklı çalışmasında hukuk metinlerindeki dilbilgisel eğretileme kullanımına değinmektedir. Hukuk metinlerini ele almasının başlıca sebebi, bu metinlerde dilbilgisel eğretilemenin yer almadığı gibi yanlış bir inanç olmasındandır. Stålhammar (2004) veri tabanı olarak Avrupa Birliği yasal metinlerini ele almaktadır. Bu amaçla İngilizce, Fransızca, Almanca ve İsveççe dillerine çevrilmiş hukuk metinlerde dilbilgisel eğretileme kullanımını irdelemektedir. Stålhammar (2004)’e göre İngilizce ve Fransızca metinlerde özne gerçekte bilinmiyor ve kural gereği bilinmemesi gerekiyorsa, dilbilgisel eğretileme kullanımına sıkça yer verilmektedir.

Stålhammar (2004), dilbilgisel eğretileme kullanımının dile göre farklılık gösterdiğini saptamıştır. Dolayısıyla, aynı metin türündeki dilbilgisel eğretileme kullanımı her zaman aynı dağılımı göstermemektedir. Örneğin, Germen dillerinde belirteçli ya da belirteçsiz edilgen yapı kullanımı tercih edilirken İngilizce ve Fransızcada dilbilgisel eğretileme tercih edilmektedir. Halliday (1993), İngilizce ve Fransızcada dilbilgisel eğretileme kullanımının yaygın olmasını tarihsel verilerle açıklamaya çalışır. Buna göre, M.Ö. 550’de Yunanca bilimsel metinlerde süreç yerine ad kullanımında bir patlama olmuştur (Halliday, 1993). Daha sonra Yunancadan Latinceye gerçekleştirilen çevirilerle İngilizcede de dilbilgisel eğretileme yapıları kullanılmaya başlanmıştır (Stålhammar, 2004).

Stålhammar (2004), diğer bir çalışmasında “Threat on European Union” metnindeki dilbilgisel eğretilemeleri toplamış ve Fransızca, Almanca ve İsveççe çevirileriyle karşılaştırmıştır. İngilizce metinde toplam 17 dilbilgisel eğretileme kullanımına rastlanmıştır. Fransızca çeviri metninde İngilizce metni ile tam bir paralellik gözlemlenmektedir. Almanca metninde sadece bir örüntü İngilizce ve Fransızca metniyle paralellik göstermektedir. İsveççede ise, dilbilgisel

eğretilemelerin yarısı aynen erek dile aktarılırken diğer yarısında başka yapılar kullanılarak aktarmak tercih edilmiştir. Almancada olduğu gibi İsveççede de edilgen yapı ya da ‘ol-’ ve ‘yap-’ (make/be) eylemleri tercih edilmiştir.

Yuan-yuan (2006) İngilizce gazete makalelerinde ve bilimsel makalelerdeki dilbilgisel eğretileme kullanımını ve bu eğretilemelerin Çinceye çevirilerini incelemiş ve “Dealing with Grammatical Metaphor in E-C Translation” başlıklı çalışmasında dilbilgisel eğretilemeleri birebir Çinceye çevirmenin her zaman iyi sonuçlar vermediğini gözlemlemiştir. Yuan-yuan’a göre, bunun temel nedeni İngilizcenin özne-belirgin bir dil iken Çincenin konu-belirgin bir dil olmasıdır. Yuan-yuan (2006), İngilizcedeki dilbilgisel eğretilemelerin Çinceye dilbilgisel eğretilemeyle ve eşleşik yapıyla çevirisini karşılaştırmıştır. Dilbilgisel eğretilemeli çeviri metindeki doğal akışı bozarken, eşleşik yapı Çincenin doğal kullanımı ile uyum göstermektedir. Dilbilgisel eğretileme çevirisinde karşılaşılan diğer bir sorun ise Çince eylemlerin eğretilemeli kullanımıyla yapısını değiştirmemesidir. Eylemler ad olarak değil, yine eylem olarak işlev görmektedir. Bu durumda ise Yuan-yuan, anlamı aktarabilmek ve metin akışını bozmamak için alternatif yapılardan yararlanılabileceğini ileri sürmektedir (2006: 74).

Steiner (2001), benzer bir amaçla yola çıkarak İngilizce ve Almancada dilbilgisel eğretileme kullanımlarını incelemiştir. Steiner, çalışmasında İngilizceden Almancaya gerçekleştirilen çevirilerde bazı değişikliklere gidildiğini gözlemlemiştir. Steiner’in (2001: 11) elde ettiği bulgulara göre, İngilizcede örtük olan bilginin Almanca çeviri metinlerinde açık duruma getirildiği görülmektedir. Örneğin,

(30)

İngilizce Kaynak Metin (eğretilemeli yapı)	Almanca Erek Metin (eşleşik yapı)
a decision by the government (Hükümetin bir kararı)	Die Regierung entscheidet
The government’s decision (Hükümetin kararı)	(Hükümet karar verir)

Steiner (2002, 2004), dilbilgisel eğretilemelerin bu biçimde farklı yapılarla karşılanmasıyla birlikte, metinde bazı değişimleri de beraberinde getirdiğini

belirtmektedir. Diğer bir deyişle, özgün metinde *kılıcı*, örtük durumdayken erek metinde kılıcı *belirtikleştirilmektedir*.

Çeviri metinlerinde kaynak ve erek metinlerindeki örtük ve açık bilgi aktarımındaki farklılıklar ilk kez Blum-Kulka'ın (1986: 19) ortaya koyduğu “belirtikleştirme” (explicitation) kavramı çerçevesinde açıklanmaya çalışılmıştır. *Belirtikleştirme*, diğer bir deyişle, somutlaştırma ya da basitleştirme çeviri metinlerin temel evrensel bir özelliği (Baker, 1995) ya da iletişimsel ve biçimsel normlar doğrultusunda çeviri sürecinin bir gerekliliği (Baumgarten, Meyer ve Özçetin, 2008; Becher, 2010; Kansu-Yetkiner, 2009) olarak ele alınmaktadır.

Bu bölümde, çalışmamızın temel kavramını oluşturan dilbilgisel eğretileme ayrıntılı olarak incelenmiştir. Öncelikle eğretilemenin farklı tanımlarına yer verilmiş, adlaştırma yapısının ne olduğu üzerinde durulmuş ve işlevleri aktarılmıştır. Çalışmamızın bu bölümünde ayrıca, bilimsel söylemde nesnelliği sağlayan diğer dilsel örüntülere de yer verilmiştir. Bilimsel metinlerde nesnelliği sağlamak için farklı dilsel örüntülerin tercih edilmesi, yazar yönelimli örtükleştirmeye ilişkin ipuçları vermektedir. Bir sonraki bölümde Türkçede adlaştırma ve örtükleştirme yapıları tanıtılacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKÇEDE ADLAŞTIRMA VE ÖRTÜKLEŞTİRME YAPILARI

Bu bölümün amacı, Türkçede adlaştırma ve edilgen yapılarının çeşitli görünümelerini betimleyici ve işlevsel yaklaşımlar bağlamında yapılan çalışmalar çerçevesinde ele almaktır. Bu amaç doğrultusunda bu bölümde, yapılan çalışmalara yer verilecektir. Üçüncü bölümde belirttiğimiz gibi, eylem, sıfat ya da bağlaç türü sözcükler eğretilene dönüşümüne uğrayarak ad konumuna yükselebilmekte ve adlaştırma yapıları *ad öbeği* (bundan sonra AÖ) olarak tümcede çeşitli konumlarda yer alabilmektedir. Bu çerçevede, bu bölümde Türkçede *adlaştırma* ve *edilgen yapılarının* görünümüne yer vermeden önce Türkçede *ad öbeğinin* dilbilgisel, sözdizimsel özelliklerinden ve AÖ kurucularının birbiriyle olan ilişkilerinden söz edilecektir.

4.1. TÜRKÇEDE AD ÖBEĞİ

4.1.1. Türkçede Ad Öbeğinin Dilbilgisel Yapılanışı

Adlar, dış dünyamızda bulunan canlı ve cansız varlıklara, duygu ve düşüncelerimize ve tüm olgusal durumlar arasındaki ilişkilere gönderimde bulunmaktadır (Altun, 2009). “Geleneksel tanıma göre, ad türü sözcükler, nesne, oluş ve durumların”, dolayısıyla “her türlü varlığın adıdır”. Bu durumda ad sözcük türü, zihnimizdeki sözlükçede “kalıcı ve kalıplaşmış sözcükler” (Erkman-Akerson, 2000: 79) olarak yer alırlar. Bu kalıplaşmış sözcüklerin tanımları yapılmış ve tanımlara göre çerçeveleri de çizilmiştir. Türkçede ad türü sözcüklere, biçimbilim ve sözdizim bağlamında bazı biçimbirimler eklenmektedir. Adların aldığı bu biçimbirimler, dizimsel bir sıralama çerçevesinde konumlanmaktadır. Buna göre, dizilim temel olarak ‘taban (kök)+ türetim eki+ yapı eki’ biçimindedir. Türetim ekleri eklendikleri “tabana sözlüksel anlam yükleyen eklerdir”. Bir *adın* aldığı yapı ekleri de ‘sayı + iyelik + tamlama + kişi + durum + yüklemlik + soru’ biçiminde olmak üzere belli bir dizilim çerçevesinde *ada* yüklenir (Demircan, 2005: 95).

Ad sözcük türünün temel özelliklerinden birisi, başka dilsel öğelerle bir öbek oluşturabilmesidir. Uzun'a göre, birbirine anlamca ve görevce "yakın öğeler arasındaki bütünlük, öbektir" ve öbeğin sonunda "merkez" konumundaki yönetici öge olan *baş* (head) öbeğin türünü belirler (2000: 18). Dolayısıyla merkez konumundaki öge, *ad* olduğunda öbek de *ad öbeği* olarak adlandırılacaktır. Türkçede AÖ, tek bir *addan* oluşan basit ya da çok sayıda ögenin yer almasıyla karmaşık bir yapı sergileyebilmektedir (Göksel ve Kerslake 2005; Uzun, 2000; Uzun ve Aydın, 2006).

(31)

a. **oda**

b. büyük bir **oda**

c. [Mustafa'nın çalışma odası olarak kullandığı] **oda**

(Göksel ve Kerslake, 2005: 162)

Türkçe soldan dallanan bir dildir. Bu nedenle, İngilizcede *başı* sonda (an interesting **book**) ya da *başı* sonda olmayan (a **book** of linguistics) AÖ görünümleri bulunurken Türkçede yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi, belirtisiz sözcük dizilişinde sadece *başı* sonda olan AÖ görünümleri mümkündür (Uzun, 2000). Dolayısıyla, Türkçede AÖ, zorunlu birim *baş addan* ve *baş adı* niteleyen ya da sınıflandıran seçimlik öğelerden oluşmakta, öbek yöneticisi olan *başın* yönettiği birimler de *başın* solunda konumlanmaktadır (Göksel ve Kerslake 2005; Uzun, 2000; Uzun ve Aydın, 2006). Göksel ve Kerslake, seçimlik olan öğeler için "niteleyici" (modifier) kavramını kullanmakta ve seçimlik öğeler, *belirtici* (determiner), sıfat ya da *sıfat işlevli öğelerden* (adjectivals) oluşabilmektedir (Göksel ve Kerslake, 2005: 162-163):

(32)

küçük bir kız

sıf bel ad

AÖ'nün tümcedeki konumu uzamsal ya da biçimsel olarak gerçekleşir. İngilizcede AÖ'nün konumu uzamsal olarak (eylem öncesi ya da eylem sonrası) belirlenirken, Türkçede biçimbilimsel olarak ad, durum biçimbirimleriyle belirlenir. Buna göre, AÖ'de baş konumdaki ada yalın, belirtme, yönelme, kalma ya da çıkma durum biçimbirimleri getirilir (Uzun ve Aydın, 2006). Bu bakımdan, Türkçede AÖ'nün sözdizimsel işlevi, AÖ'ye eklenen sayı, iyelik ve durum gösteren

biçimbilimsel belirtecilerle belirtilmekte ve AÖ özne, nesne ya da tümleç olarak tümcede çok çeşitli konumlarda bulunabilmektedir (Göksel ve Kerslake, 2005).

Burada genel hatlarını çizmeye çalıştığımız ve tümcenin temel bir ulamı olan AÖ, pek çok farklı açıdan incelenmiş, bu yapının ele alınabileceği çeşitli yaklaşımlar önerilmiştir. Örneğin geleneksel dilbilgisi yaklaşımında, AÖ genel bir ulam olarak değil tümcenin ögesi (özne, nesne, tümleç) olarak incelenmiştir. Ayrıca AÖ özelliği gösteren bir adın başka bir adla oluşturduğu öbekler “tamlama” başlığı altında ele alınmıştır. Bu yapılarda yardımcı öge (tamlayan, niteleyen), yönetici öge olan *başdan* (tamlanan, nitelenen) önce gelir. Tamlama yapıları sergiledikleri anlamsal ve biçimsel özellikleri bakımında çok tartışılan bir yapı olmuş ve dolayısıyla, “ad tamlaması” yapıları, dilbilgisi kitaplarında farklı başlıklar altında ele alınmıştır. Ad tamlamaları, yaygın olarak adların yalın durumunda olmasına ya da biçimbirim alması durumuna ve ad tamlamasına üçüncü bir adın eklenmesiyle iç içe geçen adların genişlemesi durumuna göre sırasıyla *takısız ad tamlaması* (demir kapı), *belirtili ad tamlaması* (oda-nın kapı-s-ı), *belirtisiz ad tamlaması* (okul çanta-s-ı), *zincirleme ad tamlaması* (okulun demir kapısı) olarak sınıflandırılmaktadır (Atabay, Özel ve Kutluk, 2003; Gencan, 2001; Hatiboğlu, 1972). Sınıflandırma açısından özellikle *takısız ad tamlaması* büyük tartışmalara neden olmuştur. Bazı araştırmacılar (Banguoğlu, 2004; Ediskun, 1988; Ergin, 1993), *takısız ad tamlamalarında* birinci ögenin sıfat işlevi gördüğü için bu tür yapıların ‘sıfat tamlaması’ olarak ele alınması gerektiğini ileri sürmektedir. Daha önce değindiğimiz gibi, öbekler yönetici konumundaki temel ögeye göre ulamlaştırılmaktadır. Ancak geleneksel yaklaşımda *sıfat tamlaması* ulamını benimseyen araştırmacılar, yardımcı öge konumundaki ögenin işlevine göre bir sınıflandırma yapmayı tercih etmişlerdir.

Geleneksel dilbilgisinin bu sınıflandırma yaklaşımına karşın, Yapısal-Betimleyici çalışmalar (Dede, 1982; Demircan, 2010; Emeksiz, 2003; Erguvanlı-Taylan, 1984; Erkü, 1983; Göksel ve Kerslake, 2005; İşsever, 2000, 2003, 2006; Kornfilt, 1997; 2003; Kural, 1992; Özsoy ve Erguvanlı-Taylan, 1992, Uzun, 2000; Yaldır, 1999, 2004) öbekleri biçim, işlev ve konumları bakımından ulamlaştırma yoluna gitmiştir. Van Shaiik (1992, 1996, 2001) ise, AÖ’yü İşlevsel Dilbilgisi

kuramı çerçevesinde ele almıştır. Bu yaklaşımlar bağlamında, Türkçede ad öbekleri, içyapısı ve bileşenleri (Özsoy ve Erguvanlı-Taylan, 1992, Uzun, 2000; Van Shaiik (1992, 1996, 2001; Yaldir,1999), iç yapısında yer alan öğelerin dizilişi (Özsoy ve Erguvanlı-Taylan, 1992) ve ad öbeklerinin tümce içindeki konumları (Emeksiz, 2003; Erguvanlı-Taylan, 1984; Erkü, 1983; İşsever, 2000, 2003, 2006 Kornfilt, 1997; 2003; Kural, 1992) bakımından incelenmiştir. Kısacası, geleneksel dilbilgisi yaklaşımında, adların tümce içindeki konumları ve başka adlarla oluşturduğu tamlamaları aldıkları ekler bakımından incelerken, betimleyici yaklaşımlar “ad tamlamaları”nı “ad öbeği” başlığı altında öbeğin iç yapısı ve oluşturduğu bağlar kapsamında ele almaktadır. Örneğin, Demircan (2010), adlar arasında oluşan bu bağları “iyelikli ve iyeliksiz niteleme” kavramları bağlamında irdelemektedir. Demircan’a göre, ‘ad + ad’ birleşiminden oluşan AÖ, *niteleyici ad* ve *nitelenen ad* öğelerinden oluşmaktadır (2010: 66-67). Bu bağlamda, “iyeliksiz niteleme” birleşimlerini yansıtan AÖ’nde *niteleyici ad* ek almaz; ancak *nitelenen ada* birleştirici bir ek olan *içe bağlama eki* (-(s)I) ulanır:

(33)

[*niteleyici ad-Ø + nitelenen ad-(s)I*]

Deniz su-y-u

Kurul karar-ı

İyelikli niteleme birleşimlerinde ise niteleyici konumdaki ada iyelik eki (- (n)In) ulanır ve iyelik eki nitelenen birimin “bütünün bir parçası” ya da “sahip olunan bir varlık” olduğuna işaret eder:

(34)

[*niteleyici ad-(n)In + nitelenen ad-(s)I*]

Mehmet’in araba-sı

Kurul-un karar-ı

Örnekte görüldüğü gibi, iyelik eki (-(n)In) nitelenen öge arasında bir bağ kurmaktadır. Bu durumda niteleyici konumdaki ad, yani sahip olunan varlık, nitelenen adın gösterilenidir.

Geleneksel yaklaşımda “belirtili ad tamlaması” olarak tanımlanan ve Demircan’ın (2010) “iyelikli niteleme” olarak tanımladığı AÖ’yü, Göksel ve Kerslake, “tamlayan-iyelikli yapı” (the genitive-possive construction) başlığı

altında incelemekte, ad+ad birleşiminden oluşan diğer yapıları (yalın birleşik adlar, (-s(I) biçimbirimi alan birleşik adlar) ise birleşik adlar (noun compounds) başlığı altında ele almaktadırlar. Göksel ve Kerslake'e göre, *tamlayan-iyelik belirtili yapı*, iki AÖ'den oluşan birleşik (composite) bir AÖ'dür (2005: 182):

- (35)
(AÖ+tamlayan) + (AÖ+iyelik)
a. Ali-nin oğ-lu
b. oda-nın kapı-sı

Bu tür AÖ'lerde tamlayan belirticisi alan birinci AÖ, niteleyici konumdadır ve "sahip olan"a (possessor) işaret eder. İyelik belirtili ikinci AÖ ise, birleşik AÖ'nün *baş* konumdadır ve nitelenen varlığı gösterir. İyelik belirticisi AÖ'nün sözdizimsel işlevine bağlı olarak kişi ve/ya durum belirticisi olabilir (Göksel ve Kerslake, 2005: 183):

- (36)
a. ben-im ev-**im**
b. Bu haber-i [Ali-nin oğl-un]-**dan** aldım.

Görüldüğü gibi, geleneksel tanımla *belirtili ad tamlaması* görünümü sergileyen AÖ'nün almış olduğu biçimbirimlerin adlandırılmasına ilişkin de farklı görüşler bulunmaktadır. Bu çalışmada, bu tür AÖ'ye yönelik incelemelerde birinci ögenin yüklendiği -In biçimbirimi için *tamlayan* (Göksel ve Kerslake, 2005; Uzun, 2000; Uzun ve Aydın, 2006;) ve ikinci ögenin almış olduğu -(s)I biçimbirimi *iyelik* biçimbirimi kavramları kullanılacaktır.

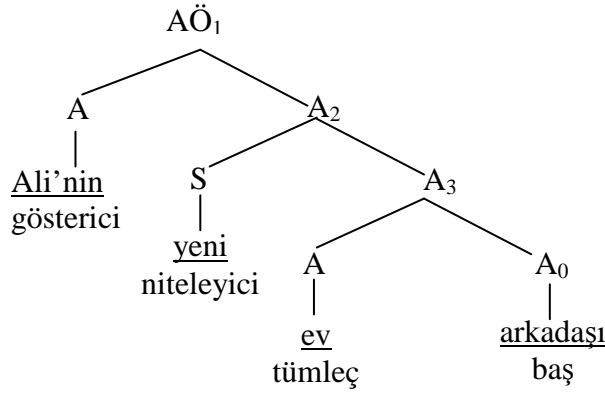
AÖ'nün bu türden farklı birleşimleri, Chomsky'nin (1965) geliştirdiği Üretici-Dönüşümsel Dilbilgisi çerçevesinde sıkça ele alınan bir konu olmuştur. Türkçede AÖ'nün iç yapısını ilk kez Aşamalı-X Kuramı göre inceleyen Özsoy ve Erguvanlı-Taylan (1992), AÖ içindeki ögelere yer değiştirme, sıralanış ve silinebilirlik özelliklerini uygulayarak AÖ'nün aşamalı bir yapıya sahip olduğunu göstermeye çalışmıştır. Örneğin, Türkçede bir sıfat, bir belirtili ad ve bir belirtisiz ad tümü bir araya gelerek bir AÖ oluşturabilir (Uzun, 2000: 125):

- (37)
okulun yeni yönetim odası
belirtili ad sıfat belirtisiz ad baş

Örnek (37)'de görüldüğü gibi, baş ad öncesi sırasıyla belirtili ad, sıfat ve belirtisiz ad birimleriyle bir öbek oluşturmaktadır. Buradaki ögeler gelişigüzel bir sıralamayla değil belli bir düzene bağlı olarak bir araya gelmektedir. Özsoy ve Erguvanlı-Taylan'ın (1992), AÖ'nün aşamalı yapısına ilişkin belirlemelerine yer vermeden önce, Aşamalı-X Kuramı hakkında kısa bir bilgi vermek yararlı olacaktır.

AÖ'nün yapılanışı, üretici dönüşümsel dilbilgisinin öbek yapı kuralları bağlamında incelenmekteydi, ancak “eylemcil adın baş ad olduğu ad öbekleri ile tümceler arasında paralellikler bulunduğu dair gözlemler” (Uzun, 2000: 123-124) ('Turistler kaleyi gezdi'- 'Turistler-in kale gez-i-si' gibi) öbek yapıyı tekrar düzenleme ihtiyacını doğurmuştur. Bu doğrultuda, öbek yapı kurallarının adlaştırma yapıları gibi karmaşık yapılara açıklık getirmede yetersiz kalması bir altkuram olan Aşamalı-X Kuramının (X-Bar Theory) geliştirilmesine yol açmıştır. Bu kurama göre, öbek yapı iki aşamalı bir yapı değil, üç aşamalı bir yapıdır ve öbekteki baş ögesinin ulamı öbeğin ulamını belirlemektedir.

(38)



Örnekte de görüldüğü gibi, AÖ'nün temel birimi olan *baş* (head), *gösterici* (specifier), *niteleyici* (modifier), ve *tümleç* (complement) ögelerinin aşamalı birleşimleriyle öbek oluşturmaktadır. Baş, ad ulamından oluştuğu için de öbeğin ulamı AÖ'dür. Türkçede AÖ yapılarında niceleyici konumu da seçimlidir. Gösterici konumu ise, tam yansımanın en dıştaki ögesidir, yani AÖ'nün daha fazla genişlemesi mümkün değildir (Uzun, 2000; Uzun ve Aydın, 2006).

AÖ'nün bu aşamalı yapısından yola çıkan Özsoy ve Erguvanlı-Taylan (1992), Türkçede AÖ bileşenlerinin yapılışında bazı temel görünüm ve yer değiştirme hareketliliğinde bazı kısıtlamalar olduğunu belirlemiştir. Özsoy ve Erguvanlı-Taylan (1992: 11), AÖ için şu belirlemelere yer verir:

- AÖ içinde yer alan kurucuların ayrı işlevleri bulunmakta ve buna bağlı olarak da başla farklı birleşimler yer alabilmektedir. Türkçedeki ad öbeği yapılarını üretmek için, 'Gös+Ad', 'Nite+Ad', 'Tüm+Ad' birleşimleri önerilmektedir.
Ad öbeğinde zorunlu olan tek kurucu baş addır; gösterici, niteleyici ve tümleç gibi kurucular ise zorunlu değildir.
- Bazı kurucular AÖ içinde yer değiştirebilir; ancak tümleç ve baş arasında başka bir öge giremez. Tümleç ve baş daha sıkı bir ilişki içindedir.
- Niteleyici uyum eki almaz; dolayısıyla, her zaman [-uyum] değerine sahiptir.
- Gösterici konumu sessiz olan tümleçlerde uyum başa da iyelik ekini verir.
- Türkçedeki ad tamlama yapıları, sözdizimsel ve sözcüksel olmak üzere iki ayrı bileşken oluşmaktadır.
- Türkçede gösterici konumunda sadece tamlayan bulunabilir (İngilizcede belirleyici, gösterme sıfatları, nicelik sözcükleri ve tamlayan bulunabilir).

Özetleyecek olursak, Türkçede AÖ'nün iç yapısında yer alan birimlerin neler olduğu ve bunların tam olarak nasıl tanımlaması gerektiğine ilişkin olarak araştırmacılar arasında bütünüyle bir uzlaşma bulunmamaktadır. Bu nedenle, AÖ'nün iç yapısının terminolojik bir çeşitlilik sergilediği ve yaklaşımlara göre farklı biçimlerde sınıflandığı görülmektedir. Kuramsal çerçevemizi oluşturan DİD'e göre AÖ, Halliday'in (1994) ifadesiyle AG (Ad Grubu), yönetici baş adın yönettiği ön-niteleyici (pre-modifier) ya da son-niteleyici (post-modifier) öğelerinden oluşmaktadır. Bununla birlikte Banks (2003), İngilizcede AÖ'nün kurucularını oluşturan adlaştırma yapılarını *baş* ve *niteleyici* olarak sınıflandırmaktadır. Bu çalışmada, Türkçe ve İngilizce arasındaki yapısal farklılığa dikkati çekmek ve aynı zamanda alanyazında bugüne kadar yapılan Türkçeye yönelik çalışmaları göz önünde bulundurarak terimsel karışıklığa yol açmamak için AÖ'nün iç yapılışına ilişkin

tanımlamalarda, diğere bir deyişle, başın yönettiğı ögelere yönelik açıklamalarda, “gösterici”, “niteleyici”, “tümleç” kavramları kullanılacaktır.

Bu çerçevede, daha önce değındiğimiz gibi, AÖ yapılanışında Türkçede *baş* sonda yer alırken İngilizcede *baş*, öbeğın başında ya da sonunda bulunabilmektedir. Örneğın,

- | | |
|--|--|
| (39a) büyüme-nin gecik-me-si
gösterici +baş ad | (39b) the retardation of growth
gösterici+baş ad+ tümleç |
| (40a) büyü-me gecik-me-si
tümleç + baş ad | (40b) growth retardation
tümleç + baş ad |

Örnek (39a)'da baş olan ‘büyüme’ adlaştırma yapısı, Türkçede *gösterici* konumunda yer alırken (39b)'de İngilizcede “büyüme” ifade eden ‘growth’ adlaştırma yapısı tümleç konumunda yer almaktadır. Buna karşın, (40a)'daki “büyüme gecikmesi” örneğinde “büyüme” İngilizcedeki gibi tümleç konumunda bulunmaktadır. Dolayısıyla, Türkçe ve İngilizcede baş sonda konumlandığında AÖ kurucuları aynı yapılanışı sergilemektedir. Ancak İngilizcede baş ad, öbek başında konumlanıp tanımlık almasıyla Türkçe ve İngilizce gösterici konumunda farklı öğelerin geldiğini görüyoruz. Bu bağlamda, bu çalışma bu türden farklı kullanımları belirlemek için *gösterici*, *niteleyici* ve *tümleç* kavramlarından yararlanacaktır.

4.1.2. Türkçede Ad Öbeğının Anlambilimsel ve Edibilimsel İşlevi

Türkçede AÖ'ün dilbilgisel görünümü dışında, AÖ'lerin anlambilimsel ve edibilimsel işlevleri de bulunmaktadır. Anlambilimsel işlevler, tümce yapısında AÖ'lerin yükledikleri anlamsal rolleri içermektedir. Örneğın, tüm dillerde temel anlamsal rollerden *Kılıcı (agent)*, eylemi gerçekleştiren katılımcıdır (Andrews, 1985). Türkçede de tümcede yüklem ile ifade edilen eylemi gerçekleştiren katılımcı *Kılıcı* rolünü gerçekleştirmektedir.

AÖ'yü temel alan Türkçeye ilişkin çalışmalarda, AÖ'lerin içyapısal özellikleri ile bulunabilecekleri tümcesel konumlar arasında bir ilişki bulunduğu

sonucuna varılmıştır. AÖ'nün *verilmiş bilgi* (given information) ya da *yeni bilgi* (new information) olma durumu, *konu* (topic) ya da *odak* (focus) konumunda yer alması, *önceleme* (foregrounding), *arkalama* (backgrounding), *belirtili* (definite), *özgül* (specific) gibi özellikleri sergilemesi edimbilimsel işlevlerle ilişkilendirilmektedir (Erguvanlı-Taylan, 1984; Erkö, 1983; İşsever, 2000, 2003, 2006; Kural, 1992). Bu *belirtili* (definite), *özgül* (specific) olma gibi özellikler, AÖ'nün tümce içindeki konumunu belirlemektedir. Örneğin [+özgül] ve [+belirtili] özelliğe sahip AÖ'ler tümcede özgürce her konumda yer alabilmektedir (İşsever, 2006). [-Özgül] takısız AÖ'leri ise, sözdiziminin belirlediği temel konum olan eylem önu konumu dışında başka bir konumda yer alamamaktadır (Aksan,1995; Dede, 1986; Enç, 1991; İşsever, 2006; Kurubayashi, 1990; Nilsson, 1986). AÖ'nün *verilmiş bilgi* (given information), *yeni bilgi* (new information) olma durumuna göre tümcede konumlanması ise, *önceleme* (foregrounding), *arkalama* (backgrounding) düzenlenişi oluşturmakta, konu sürekliliğini ve bağdaşıklığı sağlamaktadır.

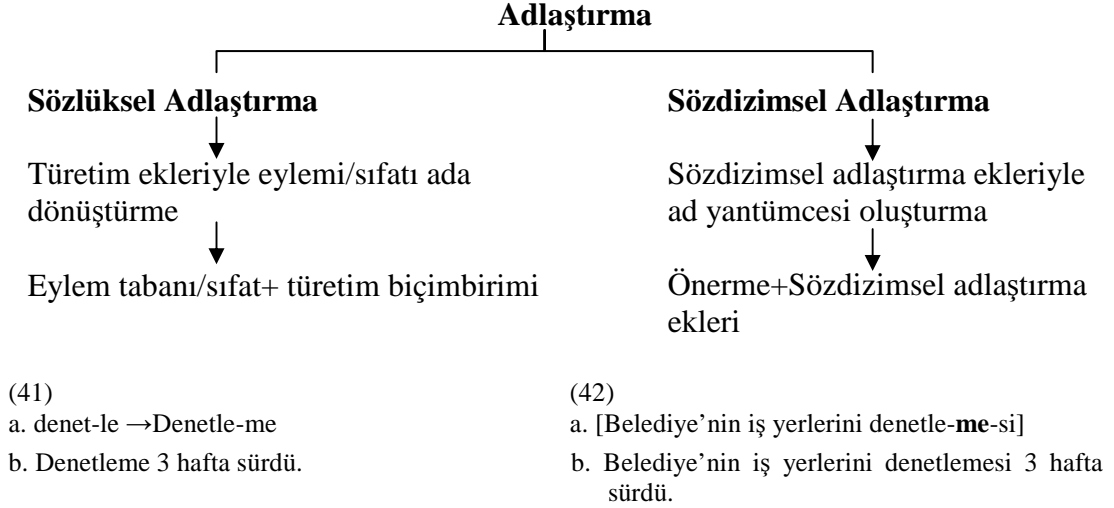
Bu bölümde Türkçedeki adların ve AÖ'lerin dilbilgisel olarak nasıl yapılandığına ve sözdizimsel işlevlerine ilişkin bilgi verilmiştir. Bir sonraki, bölümde Türkçede biçimbilimsel ve sözdizimsel adlaştırma yapılarına yer verilecektir.

4.2. TÜRKÇEDE ADLAŞTIRMA YAPILARI

Dış dünya deneyimlerimizi aktarırken “tanımı yapılmamış bir durum ya da oluşla karşılaşırız” (Erkman-Akerson, 2000: 79). Bu türden bir deneyimimizde durum ve oluşu aktarmak için bir ‘ad’a ihtiyaç duyarız. Çünkü, ancak, ad türünden bir sözcükle, deneyimlediğimiz durum ve oluşu tümcede özne, nesne ya da tümleş konumunda kullanabilir ve deneyimimizin aktarımını tamamlayabiliriz. Çalışmamızın üçüncü bölümünde de değindiğimiz gibi, konuşucu/yazar deneyimini aktarım sürecinde oluşturmak istediği anlam doğrultusunda tümce düzeyinde ifade edilen bir bildirim, AÖ'ye dönüştürebilmekte ya da sözcük türleri arasındaki dönüşümlerden yararlanabilmektedir. Dolayısıyla, konuşucu/yazar, deneyimini aktarım sürecinde tümce ve sözcük düzeyinde gerçekleşen adlaştırma yapılarından faydalanır.

İngilizcede olduğu gibi, Türkçede de sözlüksel (sözcük düzeyinde) ve sözdizimsel (tümce düzeyinde) olmak üzere iki tür adlaştırma görünümü bulunmaktadır (Erkman-Akerson, 2000):

Şekil 11. Türkçede Sözlüksel (lexical) ve Sözdizimsel (syntactic) Adlaştırma Yapıları



Şekilde 11'de görüldüğü gibi biçimbilimsel adlaştırmada, eylem tabanına ya da sığata türetim biçimbirimleri getirilerek eylem/sıfat adlaştırılmaktadır. Adlaştırma dönüşümü sonunda eylemin ya da sıfatın anlamı ve görevleri değişmektedir. Sözdizimsel adlaştırmada ise, eylem olan öge, adlaştırma biçimbirimi yüklenerek baş ad olur ve eylem öbeğinde yer alan tümleyiciler ve belirteçler AÖ'nün öğelerini oluşturur. Sözdizimsel adlaştırma yapılarını ayrıntılarıyla ele almadan önce biçimbilimsel adlaştırma sürecini irdeleyelim.

4.2.1. Türkçede Sözlüksel Adlaştırma Yapıları

Bilindiği gibi, Türkçede çok sayıda türetim ekleri bulunmaktadır. Bu çalışmada, ad dönüşümüne ilişkin kısa bilgi verilerek özellikle bilimsel metinlerde sıklıkla karşılaşılan -mAK, -mA, -(y)İş sözcüksel dönüşümlerine yer verilecektir.

Sözcüksel dönüşümlerde eylem ya da sıfat türü sözcükler, yükledikleri adlaştırma sonekleriyle ad sözcük türüne dönüşebilmektedir. Dolayısıyla sözcük türü dönüşümleri, *sözlüksel adlaştırma* (lexical nominalization) yapıları olarak

tanımlanmaktadır. Türetim ekleriyle ad sözcük türüne dönüşen öge (Yaldır, 2004: 162):

- (i) tabanında barındırdığı eylemin ifade ettiği olay ya da duruma gönderimde bulunarak, bu olay ya da durumun tanımlanmasını sağlar.
- (ii) Tabanında barındırdığı eyleme ilişkin bir özelliğe işaret eder.

Örneğin, eylem kök ya da gövdesine –mAk; –mA ve –(y)İş getirilen ögeler “iş ve hareket” (Gencan, 2001: 235) gösteren adlara dönüşmektedir. –mAK biçimbirimiyle oluşturulmuş adlar “köklerdeki oluş, kılış ve yargının (eylemin) adıdır”. –mA biçimbirimi her eylemin kök ya da gövdesine ulanabilen (oku-ma, sür-me, git-me) çok işlek bir ektir. Bu biçimbirim olay, hareket bildiren soyut adlar (sür-me, dinle-me), somut adlar (dondur-ma, kavur-ma), başka adı niteleyen adlar (dön-me dolap, as-ma köprü, kabart-ma harita) üretebilmektedir –mA biçimbiriminde olduğu gibi, her eylemin kök ya da gövdesine gelebilen –(y)İş biçimbirimi de çok işlek bir ektir. –(y)İş biçimbirimi, ulandığı kök ya da gövdeye ifade ettiği olay ya da harekete “biçim” anlamı vermektedir (Gencan, 2001: 235-236):

(43)

Öğretmenin anlat-ış-ı (anlatma biçimi) çok iyiydi.

-İş biçimbirimi ayrıca oluş, kılış, iş anlamlı soyut adlar (ör. yağış) da türetmektedir.

4.2.2. Türkçede Sözdizimsel Adlaştırma Yapıları

Bu bölümde, Türkçedeki sözdizimsel adlaştırma yapılarının oluşturulmasında, kullanılan biçimbirimler ve bu biçimbirimlerle kodlanmış olan sözdizimsel adlaştırma yapılarının işlevleri ele alınacaktır.

Türkçede sözdizimsel adlaştırma yapıları, –mAK, –mA –DIK, -(y)AcAK ve –(y)İş adlaştırma biçimbirimleriyle üretilmektedir (Göksel ve Kerslake, 2005; Yaldır, 1999). Adlaştırma biçimbirimleriyle oluşturulan adlaştırma yapıları, AÖ ile aynı hareketliliği göstererek tümcede özne, nesne ya da tümleç konumunda yer alabilmektedir (Göksel ve Kerslake, 2005).

(44)

[[**Ergin'in gitmesi**] Ayşe'yi üzdü]

(Erkman-Akerson, 2000: 83)

Örnek (44)'de tümce 'Ergin gitti' ve 'Bir şey Ayşe'yi üzdü' olmak üzere iki önermeden oluşmaktadır. Birinci önerme, tümcenin yan tümcesini oluşturmakta ikinci önerme ise ana tümce konumundadır. Adlaştırma yapısı olan birim birinci önerme, [**Ergin'in gitmesi**] tümcenin öznesi olarak işlev görmektedir. Git- eylemi, -mA adlaştırma biçimbirimi olarak ad konumuna yükselmiştir. Daha sonra ise önermedeki birimler, tamlayan ve iyelik ekleri olarak bir AÖ oluşturmuştur. [**Ergin'in gitmesi**] ad öbeği, tümcede nesne konumunda da bulunabilir (Erkman-Akerson, 2000: 83).

(45)

[Ayşe [**Ergin'in gitmesini**] istemiyor]

Bu örnekte adlaştırma birimi [**Ergin'in gitmesi**] bir AÖ oluşturmakta ve tümcede nesne olarak yer almaktadır.

Burada örneklendirdiğimiz sözdizimsel adlaştırma örüntüleri, Türkçe alanyazınında çok sayıda çalışmaya (Borsley ve Kornfilt, 2000; Erguvanlı-Taylan, 1984; Hennesy ve Givón, 2002; Koç, 1976, 1987; Kornfilt, 1984, 1997; Kural, 1993; Lewis, 1967; Sezer, 1991; Pamir Dietrich, 1995; Schaaik, 1999; Türkkan, 2008; 2009; Underhill, 1976; Uzun, 2000; Yaldır, 1999, 2004) konu olmuştur. Adlaştırma yapıları, temelde betimleyici yaklaşımlar bağlamında ele alınmıştır. Farklı bakış açılarının temel alındığı bu çalışmalarda, adlaştırma yapılarının sınıflandırılmasına yönelik çeşitli görüşler sunulmaktadır.

Kornfilt (1997) ve Göksel ve Kerslake (2005), adlaştırma örüntülerini ad yantümceleri başlığı altında ele almakta ve ad yantümcelerini çekimli-çekimsiz ad yantümcesi olarak iki ulamda incelemektedirler. Çekimli ad yantümceleri yapı itibariyle tam bir tümce görünümü sergilemektedir ve tümcede hareketliliği kısıtlıdır (Göksel ve Kerslake , 2005: 404):

(46)

[Üniversite-ye gid-e-yim] isti-yor.

Çekimsiz ad yan tümceleri ise ana tümceye bağımlı yantümceler konumundadırlar ve tümcede ad öbekleriyle aynı hareketliliğe sahiptirler (Göksel ve Kerlake , 2005: 404):

(47)

[konu-yu iyice anla-**mak**] gerek.

Adlaştırma yapılarını ele alan diğer bazı çalışmalar (Kural, 1993; Sezer, 1991; Özsoy ve Erguvanlı-Taylan, 1992; Pamir Dietrich, 1995; Uzun, 2000; Yaldır, 1999, 2004) ise ad öbeklerinin tümceler ile aynı öbek yapılanışını sergilediği iddiasından yola çıkarak, ad öbeklerini çeşitli görünümleri çerçevesinde irdelemiştir. Underhill (1976)'e göre adlaştırma yapıları, ana tümce içinde AÖ olarak bulunan araçlardır. Yaldır (2004), sözdizimsel adlaştırma yapılarını ad öbeklerinin belirleyici, uyum ve sayı gibi özellikleri ile karşılaştırmalı olarak adsıl ZGK (zaman, görünüş ve kip) bağlamında eylem öbeğinin AÖ konumuna yükselmesini incelemektedir. Yaldır (2004)'a göre sözdizimsel adlaştırma yapıları da AÖ gibi biçimlenmekte ve tümce içinde AÖ konumunda yer alabilmektedir. Erguvanlı-Taylan (1984) ise, içe yerleşik tümcelerde adlaştırma yapılarının sözcük dizilişi açısından işlevlerini ele almaktadır.

Schaaik (1999), adlaştırma yapılarının yapılanışı İşlevsel Dilbilgisi çerçevesinde, Türkkkan (2008) ise İlköğretim ve Ortaöğretim düzeyinde okutulan tarih metinlerinde dilbilgisel eğretileme yapısının bir görünümü olan sözdizimsel adlaştırma örüntülerini Dizgeci-İşlevsel Dilbilgisi bağlamında irdelemiştir. Türkkkan (2008), İlköğretim ve Ortaöğretim okullarındaki tarih kitaplarında, alt sınıflardan üst sınıflara doğru gidildikçe, adlaştırma kullanım sıklığının artmasıyla birlikte metinlerdeki soyutlama sürecinin de yoğunlaştığını saptamıştır.

Sözdizimsel adlaştırma yapılarının bazı genel özelliklerine ve adlaştırma yapılarını temel alan çalışmalara yer verdikten sonra şimdi adlaştırma yapılarını, aldıkları biçimbirimlere ve biçimbirimlerin işlevlerine göre inceleyebiliriz.

4.2.2.1. Türkçede Sözdizimsel Adlaştırma Yapılarının Sınıflandırması

4.2.2.1.1. -mAK ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapıları

-mAK biçimbirimi almış eylemler, genel olarak sözlüksel bir birim olarak eylemlerin “matar biçimini” yansıtmaktadır (Göksel ve Kerslake, 2005; Sezer, 1982).

(48)

Öyle bir hareket için ‘sıyrılmak’ fiilini kullanırız.

(Göksel ve Kerslake, 2005: 412)

-mAK biçimbirimi almış yantümceler,

(i) genel bir olay, eylem ya da durum hakkında konuşurken

(49)

a. [Türkçe öğrenmek] zordur.

b. Hayattaki en büyük nimetlerden biri [sevilmek]tir.

(ii) eylemi gerçekleştiren katılımcının olay, eylem ya da duruma yönelik tutumunu ifade eden ana eylemlerle kullanılmaktadır (Göksel ve Kerslake, 2005:413):

(50)

[Sokağa çıkmak] istiyor-um.

-mAK adlaştırma yapıları temelde varsayılan Özneye (understood subject) sahiptir. Özneye yönelik bilgi, bir AÖ ya da kişi belirticisiyle ana tümcede yer almaktadır. Örnek (50)’de görüldüğü gibi, -mAK ile oluşturulan ad yantümcesinin Öznesi ana tümcenin eyleminde kişi belirticisiyle (-Im) kodlanmıştır.

Durum yüklenmemiş AÖ’lerde olduğu gibi, durum biçimbirimi yüklenmemiş -mAK adlaştırma yapıları, ana tümce içinde özne (49a) özne tümleyicisi (49b) ya da dolaysız nesne (50) olarak yer alabilmektedir. -mAK adlaştırma yapısı, sadece iste-eyleminin dolaysız nesnesi olabilir. Diğer geçişli eylemlerde belirtme durumundaki -mAYI adlaştırma biçimbirimini gerektirirler (Göksel ve Kerslake, 2005).

-mAK ad yantümcesinin varsayılan öznesi, ana tümcenin eylem ya da ad soylu olmasına bağlı olarak belirlenebilir (Göksel ve Kerslake, 2005: 414):

(i) ana tümcenin eylemi, eylem soylu olması durumunda –mAk ile oluşturulmuş ad yantümcesinin öznesi ana tümcenin,

- a) öznesi (51) **Sen** [nereye git-**mek**] istiyorsun?
b) dolaysız nesnesi (52) [bütün gün müze gez**mek**] **bizi** çok yormuştu.
c) yalın-dışı nesnesi (53) [evi taş**ımak**] **Nevin’e** çok kolay geldi.

konumunda bulunabilmektedir.

(ii) –mAK ile oluşturulmuş ad yantümcesi ad-soylu bir tümcenin bir bölümünü oluşturması durumunda, -mAK yan tümcesinin öznesini belirlemek her zaman mümkün olmayabilir:

–mAK ad yantümcesi ana tümcenin öznesi olarak işlev gördüğünde, yan tümcenin öznesi ana tümcedeki ‘için’ ilgeç öbeği ile açıkça belirtilir.

(54)

[kimseye bir şey söylemem**ek**] kolay olmayacak *benim için*.

Örnek (54)’te ‘benim için’ ilgeç öbeği yer almasaydı, tümcenin öznesini belirlemek mümkün olmayacaktı. İlgeç öbeği gibi açıklayıcı bir ögenin olmadığı durumlarda, ad yantümcesinin Öznesi bağlama bağı olarak belirlenebilir.

(55)

[Sizinle konuş**mak**] hoş oldu.

Burada yan tümcenin öznesini “konuşucu” oluşturmaktadır. Özne konumundaki –mAK ad yantümcesi, herhangi bir özneye gönderimde bulunmadan genel soyut bir eylem ya da durumu yansıtır olabilir.

(56)

[bir çocuğa öyle bir şey söylemem**ek**] lazım.

–mAk ad yantümcesi ana tümcenin *özne tümleyicisi* (subject complement) konumunda yer alıyorsa ve ana tümcenin öznesine iyelik biçim birimi ulanmışsa, yan tümcenin öznesini iye-belirtili özne belirleyecektir (Göksel ve Kerslake, 2005: 414):

(57)

Amac-**ım**, [beş yıl içinde zengin ol-**mak**] –tı.

4.2.2.1.2. -mA ile oluşturulmuş Adlaştırma Yapıları

-mA ile oluşturulan ad yantümceleri -mAk ile oluşturulan yapılara kıyasla anlam açısından daha az soyutturlar. Bu nedenle, -mA ile oluşturulan pek çok eylem tabanlı sözcük somut anlamlar barındıran adlar olarak sözlükçede yer almıştır. Türkçede sıkça kullanılan bir yapı, -mA *üretimsel çekim biçimbirimin* (productive inflectional suffix) kullanılmasıyla ad yantümcesinin Öznesine bir iyelik biçimbiriminin getirilmesidir. Ancak -mA ile oluşturulan ad yantümcelerinde iyelik soneklerini barındırmayan -mAlAr ve -mAnIn biçimbirimleriyle üretilen iki tür ad yantümcesi bulunmaktadır (Göksel ve Kerslake, 2005: 418). -mA adlaştırma biçimbirimiyle oluşturulan ad yantümceleri, iyelik biçimbirimini alıp almamasına göre farklı yapı ve işlevleri sergileyebilmektedir:

1. İyelik biçimbirimi ulanmamış -mA ad yantümcesi

(i) -mA ad yantümcesinin çoğul biçimbirimiyle kullanımı (-mA-lAr)

İyelik biçimbirimi almayan ad tümcelerinde çoğul biçimbiriminin kullanılması, çok yaygın olarak kullanılan bir yapı değildir. Çoğul biçimbirimiyle kurgulanmış ad yantümceleri, tanımlanmamış Öznelerin gerçekleştirdiği bir hareket ya da etkinliğin tekrar etme durumunu açıklayan tümcenin Öznesi konumunda kullanılmaktadır (Göksel ve Kerslake, 2005: 418):

(58)

O sıralarda [sabahın köründe polis tarafından uyan-dır-ıl-**ma-lar**], [karakola götür-ül-**me-ler**], [gözaltına alın-**ma-lar**] günlük olaylardandı.

(ii) -mA ad yantümcesinin tamlayan biçimbirimiyle kullanımı (-mA-nIn)

Tamlayan-belirtili (genitive-marked) -mA adlaştırma yapısı, tamlayan-belirtili -mAK ad yantümcesi gibi işlev görür. -mAK ad yantümcesinde olduğu gibi, -mAnIn yapısı, ya genel bir olayı/durumu açıklar ya da bağlamdan çıkarsanabilir *sezdirilmiş Özneye* (implied subject) sahiptir. Bu tür ad yantümceleri, iye-belirtili AÖ'nün soyut bir ad (anlam, fayda/yarar, zarar, neden/sebep, araç) olduğu tamlayan-iyelik belirtili yapılarda niteleyici konumunda yer almaktadır.

(59)

Bence [[Ali'yi çağırma]-nın anlam]-ı yok.

2. İyelik biçimbirimi ile oluşturulmuş –mA ad yantümcesi

Eylemin *iyе-belirtili* (possessive marked) –mA adlaştırma biçimbiriminin ulanmış bir ad yantümcesi, belli bir Öznenin üstlendiği hareket, etkinlik ya da duruma işaret eder. Genelde tümce-başı konumda yer alan bu Özne, tamlayan-belirtili bir AÖ ile açıkça belirtilmektedir (Göksel ve Kerlake, 2005: 419-422):

(60)

- a. (sizin) bu evi beğenmeniz
- b. Can'ın erken gelmesi
- c. Kapının güzel kapatılmaması

-mA ad yantümceleri tümce içinde farklı konumlarda yer alabilir ve bulunduğu konum itibariyle farklı işlevler görür:

(i) Özne Konumu

a) Tanımlama/değerlendirme

Özne konumdaki –mA yapıları, gereklilik ve zorunluluk anlamını yansıtan temel araçlardan biridir.

(61)

- a. [Fatma Hanım-ın üç kat merdiven çık-ma-sı] çok zor.
- b. [8:30' da havalimanında olmamız] gerekiyor.

b) Nedenleme

(62)

[Ayla'nın işten hep geç ve yorgun gelmesi] evde gerginlik yaratıyordu.

c) Arzulanan hareket ya da durum

(63)

[Herkes-in birer hikaye anlat-ma-sı] iste-n-iyor-muş.

d) Dolaylı buyrumlar, ricalar ve öneriler

Buyrum ve önerilerde ad yantümcesi ve ana tümcenin eylemi edilgen yapıya dönüştürülür.

(64)

Bu ürünün elde yıkanması] tavsiye edilir.

(ii) Özne-tümleyicisi (subject-complement) Konumu

Özne-tümleyicisi konumundaki -mA yapıları, özne konumundaki -mA yapılarının üstlendiği tüm işlevleri yerine getirir.

(65)

- a. Önemli olan [siz**in** bu evi beğen**meniz**].
- b. Bizim ricamız [toplantı**nın** haftaya ertelen**mesi**] olacak.

(iii) Dolaysız Nesne Konumu (belirtme durum biçimbirimi)

İye durumundaki tüm AÖ'lerde olduğu gibi dolaysız nesne konumundaki iyelik-belirtili -mA ad yantümceleri belirtme durum biçimbirimi alır. Bu tür ad yantümceleri şu işlevleri görürler (Göksel ve Kerslake, 2005: 421):

a) Arzulanan hareket ya da durum

(66)

[bu tablo-**nun** şura-ya as-ıl-ma-**sın**]-ı isti-yor-uz.

b) Dolaylı buyrumlar, ricalar ve öneriler

(67)

Otel müdürü [oda-yı hemen boşalt-**ma-ların**]-ı söyle-di.

Dolaylı buyrum, rica ve öneri işlevi gören bu tür tümcelerde -mA adlaştırma yapısı, başkalarından talep edilen bir hareketin gerçekleştirildiğinden emin olma çabasını ifade eden eylemin dolaysız nesnesidir. Örnekte görüldüğü gibi, konuşucu, yani hareketi talep eden özne tanımlanabilirken, hareketi yerine getirmesi beklenen özne (dinleyici) ad yantümcesinin varsayılan öznesi olarak kabul edilir.

c) Nedenleme

Ad yantümcesiyle ifade edilen durumun gerçekleşmesini sağlayan ya da engelleyen bir süreç, ana tümcenin yüklemi olarak *kolaylaştır-*, *zorlaştır-*, *engelle-*, *önle-* gibi eylemleri seçer.

(68)

İlkbahardaki yağmurlar [mahsul-**ün** bol ol-**ma-sın**]-ı sağladı.

d) *Tutum/davranış ifade eden eylemlerin Nesnesi:*

Bu ulamda en sık karşımıza çıkan eylemler beğen-, kabul et-, kına-, affet/bağışla, hoş gör-dür:

(69)

[Kocasının kendisine yalan söylemesin]-i affedemiyordu.

(iv) **Yalın-dışı Nesne (oblique object)**

(a) *Duygusal tutum:*

Yönelme, çıkma durumuyla belirtilmiş ya da *araç belirticisi* (instrumental marker) ulanmış bir –mA tümcesi, duygusal bir tutumu ifade eden eylemin yalın-dışı nesnesi konumunda olabilir:

(70)

a. Mehmet, [Ali-nin kendisini çağır-ma-ma-sın] –a gücendi.

b. [Tülay'ın sürekli kendisinden söz etmesin]-den sıkılıyorum.

(b) *Nedenleme:*

Yönelme durum biçimbirimi almış –mA ad yantümceleri, neden/sebepl ol-, yol aç-, yardım et- müsaade et-, izin ver- gibi eylemlerin yalın-dışı nesnesi olarak işlev görürler.

(71)

Sıcak havalar, [meyvalar-ın erken olgunlaşmasın] –a yol açtı.

(v) **Tamlayan Konumu**

Tamlayan-belirtili *eylemcil ada* (verbal noun) sahip iye-belirtili –mA ad yantümceleri, -mAnIn ad yantümcelerinin de konumlanabildiği tümce yapıları içinde yer alırlar.

(72)

a. Ben-ce [[Ali-yi çağır-ma-mız]-ın anlam] –ı yok.

b. Ben-ce [[Ali-yi çağır-ma]-nın anlam] –ı yok.

(72 b) örneğinde olduğu gibi, eylemcil ada iyelik soneki getirilirse, ad yantümcesi *özgül* (specific) bir Özne alır.

4.2.2.1.2.1. -mA ve mA_k ile Oluşturulan Ad Yantümcelerinin Farklılıkları

Eylem öbeği adlaştırılırken duruma uygun olarak ya da -mA biçimbirimini almaktadır. Özne konumundaki AÖ'nün öznesi belirsiz ise -mA_k belirli ise -mA biçimbirimi almaktadır (Hennesy ve Givón, 2002: 125):

(73)

[Geyik öldürmek] yanlıştı.

(74)

[Ali'nin geyik öldürmesi] yanlıştı.

Adlaştırılan olayda yer alan özne adlaştırılan tümcede yer alabilir. Bu durumda adlaştırmanın öznesi tamlayan biçimbirimi almaktadır.

(75)

Ayşe [Ali'nin geyik öldürmesini] yanlış buldu.

Gereklilik, istek ve arzu bildiren tümcelerde yantümcenin öznesi ve temel tümcenin öznesi aynı ise -mA_k biçimbirimi kullanılır (Erguvanlı-Taylan, 1993). Özneler farklı ise -mA biçimbirimi tercih edilir. Çünkü özne konumundaki -mA ad yantümcenin Öznesi ile ana tümce Öznesi aynı olamaz (Göksel ve Kerslake, 2005: 413):

(76)

[Sokağa çık-mak] isti-yor-um.

[Sokağa çık-ma-n]-ı istiyor-um.

4.2.2.1.3. -DİK ve -(y)AcAK ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapıları

-DİK ve -(y)AcAK ile oluşturulan ad yantümcelerinde, adlaştırma biçimbirimlerine adlaştırma yantümcesinin Öznesine gönderimde bulunan bir iyelik biçimbirimi eklenir. -DİK ya da -(y)AcAK biçimbirimin seçimi, ifade edilmek istenilen zamanla doğru orantılıdır. -DİK ana tümce yüklemine ifade ettiği zamana ya da daha önceki zaman dilimine, -(y)AcAK seçimi ise ana tümce yüklemine ifade ettiği zamandan sonraki zaman dilimine gönderimde bulunur. Diğer bir deyişle, -DİK şimdiki ya da geçmiş zamanı ifade ederken -(y)AcAK gelecek zamanı ifade etmektedir (Göksel ve Kerslake, 2005: 423):

(77)

- a. [Orhan-**ın** bir şey yap-ma-**dığ-ı**] belliydi.
- b. [Orhan-**ın** bir şey yap-ma-**yacağ-ı**] belliydi.

-DIK ve -(y)AcAK ad yantümcelerinde ana tümce yüklemi ad soyluysa, bu tümceler doğruluk/yanlışlık ya da kesinlik anlamını yansıtır. Ana tümce yüklemi eylem soylu olması durumunda, bilişsel süreçleri ifade eden eylemlere yer verilir. -DIK ve -(y)AcAK adlaştırma yapıları temelde dolaylı bildirimler ve dolaylı soru tümceleri içinde yer almaktadır. Bu tür dolaylı yapılar, tümcede Özne ya da dolaysız Nesne konumunda yer alabilmektedir.

i) Dolaylı Bildirimler

Tek başına bağımsız bir tümce oluşturması durumunda ad yantümcesi dolaylı bildirim üretir. Ancak ad yantümcesi, ana tümceyle birlikte bir bildirim ya da soru tümcesi oluşturabilir (Göksel ve Kerslake, 2005: 424-425):

a) Özne Konumundaki Ad Yantümcesiyle

Bu tümcelerde, ana tümcenin yüklemi ad soylu ya da eylem soylu olabilir.

(78)

- a. [Ayşe-**nin** ameliyat ol-**duğ-u**] doğru mu?
- b. [Ayşe-**nin** ameliyat ol-**duğ-u**] söyleniyor.

b) Dolaysız Nesne Konumundaki Ad Yantümcesi

(79)

O gün Suzan bana [artık dayan-a-ma-**yacağ-ım**]-ı söylemişti.

c) Yalın-dışı Nesne Konumundaki Ad Yantümcesiyle

Bu tür ad yantümceleri, inan- (yönelme durumu) ve emin ol- (çıkma durumu) eylemleriyle üretilmektedir.

(80)

[Bize o kadar büyük bir para ver-**ecek-lerin**]-e inanmamıştım.

-DIK ve -(y)AcAK yapıları çıkma durum biçimbirimi alıp, Özne konumunda 'haber' ifadesinin bulunduğu *varlıksal iye anlatımların* (existential possessive

expressions) yalın-dışı konumunda yer alabilmektedir (Göksel ve Kerslake, 2005: 425):

(81)

[Ahmet-in evlen-**diğ-in**] –**den** haber-**im** yok-tu.

d) Tamlayan-durumuyla (genitive-marking) belirtilmiş Ad Yantümcesi

Dolaylı bildirimlerde farkında/ayırında/bilincinde ol- ifadeleriyle birlikte ad yantümcesi, tamlayan-ıye yapısının iye-belirtili kurucu işlevi görür.

(82)

[Bu iş-in iki günde bit-me-y-ebil-eceğ-i]-**nin** fark-**m**-da-yım.

ii) Dolaylı Sorular

Dolaylı bildirimlerin dolaylı soru konumundaki öğeleri, bağımsız bir tümceye dönüştürüldüğünde bir soruyu ifade etmektedir. -DİK ve -(y)AcAK adlaştırma yapılarının dolaylı soru yapıları şu şekildedir (Göksel ve Kerslake, 2005: 426):

a) -(y)Ip...-mA yapısı

(83)

Annem bana [akşama **gelip gelmeyeceğim**]-i sordu.

b) -mI yapısı

Seçenek içeren sorular, -mI soru biçim birimiyle birlikte basit bir tümce biçiminde oluşturulur. Bu tür tümcelerde soru biçim birimi –mI her bir seçenekten sonra konumlanır.

(84)

[Toska'yı Verdi'**nin** mi, (yoksa) Puccini'**nin** mi yaz**dığım**] –ı bilmiyorum.

c) Ne-soruları

Ne soruları, ad yantümcelerine eklenen bir ne- öbeğiyle kurgulanır.

(85)

a. [Çocuğ-un baba-sı-**nın kim ol-duğ-u**] bil-in-iyor-mu?

b. [Ertan'ı **neden** bu kadar beğen-**diğ-in**]-i anlamıyorum.

4.2.2.1.3.1. -DIK/-(y)AcAK Ad Yantümcelerinin Diğer İşlevleri

i) –DIK ad yantümceleri, belli bir olay ya da durumun görülme sıklığına yönelik yorum ve derlendirme içeren tümcelerin Öznesi konumunda yer alır. Bu tür tümcelerde ana tümcenin yüklemi olarak genellikle ol-, görül- ya da duyul- eylemleri yer alır (Göksel ve Kerslake, 2005: 427):

(86)

a. O günlerde [akşamları birlikte çay içtiğimiz] çok olurdu.

b. [Gökhan'ın içkiyi fazla kaçırdığı] hiç görülmemişti.

–(y)AcAK ad yantümcesi bu tür tümcelerde kullanılmamaktadır.

(87)

*[Sabahları geç kalacağı] çok olurdu.

ii) -DIK ve –(y)AcAK ad yantümceleri temelde olaylara ilişkin değerlendirme, tanımlama ya da açıklama yapmak amacıyla kullanılsa da, -DIK ad yantümcesi ‘iyi ol-’ eylemiyle birlikte kullanıldığında bu amaç doğrultusunda kullanılabilir.

(88)

[Bunu konuşmamız/konuştuğumuz] *iyi oldu*.

Örnekte görüldüğü gibi –DIK, ‘iyi ol-’ ile birlikte kullanıldığında –mA yapısının yerine getirdiği olaylara ilişkin açıklama ve tanımlama yapma işlevi görmektedir.

iii) -DIK ad yantümceleri, baş adın bir zaman dilimini bildiren tamlayan-iye belirtili yapılarda da kullanılmaktadır.

(89)

[Adana-ya gel-diğ-im]-in ikinci gün-ü Turhan’la görüştük.

4.2.2.1.4 –DIK/-(y)AcAk ve –mA Ad Yantümcelerinin İşlev Farklılıkları

Birçok araştırmacı (Göksel ve Kerslake, 2005; Kornfilt, 1997; Pamir Dietrich, 1995; Yaldır, 2004) –DIK ve –mA ad yantümcelerinin farklı işlevlerine dikkati çekmektedir. Bu işlevlere göre, -DIK ile oluşturulan adlaştırma yapısı *olgusal*

(factive) bir gerçekliği açıklamaktadır. Buna karşın, –mA adlaştırma yapısı *devinimsel* (action), diğer bir deyişle, hareket bildiren olay ya da durumları ifade etmektedir

(90)

- a. (Ben) [Ahmed-in öl **-düg** -ün] –ü duy-du-m. (Olgusal)
- b. (Ben) [Ahmed-in öl **-düg** -ün] –ü gizli tut-tu-m. (Olgusal)
- c. (ben) [Ahmed-in öl **-me** -sin] –i iste-mez-di-m. (Devinimsel)
- d. (ben) [Ahmed-in öl **-me** -sin] –den kork-uyor-du-m. (Devinimsel)

(Kornfilt, 1997: 50)

Erguvanlı Taylan (1993), bu tür ad yantümceleri nesne konumunda yer aldığında –DIK/-(y)AcAK ve –mA biçimbirim seçiminin ana eyleme göre yapıldığını vurgulamaktadır. Dolayısıyla, Türkçede bazı eylemler –DIK biçimbirimini bazı biçimbirimler ise –mA biçimbirimini gerektirmektedir. Buna göre, bildirim ifade eden eylemler (bildir-, açıkla-, söyle-, haber ver-, anlat-, belirt-, ilan et-) – DIK biçimbirimini seçerken; istek, arzu, merak, niyet ya da duygu (iste-, rica et-, dinle-, özle-, sinirlen-, bı-k-) ifade eden eylemler –mA biçimbirimini seçmektedir.

Schaaik (1999) ise devinimsel ve olgusal adlaştırma biçimbirimlerini belirleyen eylemleri dört ulam bağlamında ele almaktadır:

- sadece olgusal gerçekleri anlatan -DIK tümleci alan eylemler
- hem -DIK hem de –mA biçimbirimi alan eylemler (anlam farkı vardır)
 - o hem -DIK hem de –mA biçimbirimini alan eylemler (anlam farkı yoktur)
- –mA biçimbirimi alan ve sadece eylemi ifade eden yüklem
- –mA tümleci alan ve buyrum ifade eden eylemler

4.2.2.1.5. -(y)İş ile Oluşturulmuş Adlaştırma Yapıları

Soyut ya da yarı soyut adları türetmesiyle oldukça işlek bir türetim biçimbirimi olan -(y)İş'in, ad yantümcesi oluşturmada diğer adlaştırma biçimbirimlerine göre işlevleri daha kısıtlıdır. Buna göre, -İş biçimbirimi hemen her zaman belli bir Özneye (genellikle iye-belirtili Özne) işaret eden bir olay ya da

duruma gönderimde bulunur. Bu açıdan -(y)İş biçimbirimi, -mAK yapılarının herhangi bir işlevi için, aynı zamanda da bir önermenin olgusal bir gerçeği taşıyıp taşımadığını belirten tümcelerde ve belli bir duruma yönelik istemli tutumu (arzu, buyrum, rica) ifade eden tümcelerde kullanılamaz. Bu nedenle, -(y)İş adlaştırma biçimbirimi, -DIK, -(y)AcAK ya da -mA yapılarının yer aldığı birçok bağlamda yer alamamaktadır.

- (y)İş ile oluşturulan eylem soylu adın, iki işlevi bulunmaktadır (Göksel ve Kerslake, 2005: 428):

i) bir olay ya da hareketin nasıl gerçekleştiğini açıklar.

(91)

[O kedinin insana **hoş bir sokuluşu**] vardı.

ii) bir olay ya da hareketin her bir seferine gönderimde bulunur.

(92)

[Zehrayı **her** gör-**üş**-ün] -ü ayrı bir zevkle hatırlıyordu.

Burada örneklendirdiğimiz iki işlevini diğer adlaştırma yapıları (-DIK, -(y)AcAK, -mA) yerine getirmez. Bu işlevlerin her ikisinde - (y)İş ile oluşturulmuş ad, diğer eylem soylu adlara kıyasla statü olarak daha ad sözcük türüne yakın durmaktadır. Örnek (91)'de 'sokuluş' 'insan'a yalın-dışı nesneyi alarak eylem soylu özelliğini korurken, sadece bir adla öbek oluşturabilen 'hoş bir' birimini alarak da ad sözcük türü özelliğini yansıtmaktadır. Benzer biçimde, -İş ad yantümceleri bir olay ya da hareketin tek bir anına gönderimde bulunduğu -mA ve -DIK ad yantümcelerinin aksine sayılarla birlikte kullanılabilir (Göksel ve Kerslake, 2005: 427-428):

(93)

[Türkiye'ye **ikinci** ve **üçüncü** gid-iş-ler-i-miz] 1982'de oldu.

4.2.2.1.6. -mA, -DIK/-(y)AcAK ve -(y)Iş Biçimbirimlerinin Örtüşen Kullanımları

a) *Duyu ya da Biliş Eylemlerinin Dolaysız Nesnesi*

İyelik biçimbirimi alabilen tüm ad yantümceleri biliş (anla-, hatırla-, unut-) ve duyu (gör, duy-) ifade eden eylemlerin nesnesi konumunda yer alabilir. Ancak yantümce seçimi, anlam farklılığına yol açacaktır. Buna göre, -DIK, -(y)AcaAK bir durumun olgusal bir gerçeklik olarak algılanmasını ifade etmektedir. -mA ve -Iş yapıları ise bir olay ya da durumun doğasında, kendi içinde var olan bir özelliğin algılanmasını ifade etmektedir.

(94)

- a. [Çocuğ-un ağaç-tan düş-**tüğ**-ün] -ü gör-dü-m.
- b. [Çocuğ-un ağaç-tan düş-**me**-sin] -i gör-dü-m.
- c. [Çocuğ-un ağaç-tan düş-**üş**-ün] -ü gör-dü-m.

(Göksel ve Kerslake, 2005: 428)

Örnek (94a)'da kurgulanan tümce, görülen ya da algılanan olayın tamamlandığını ifade etmektedir. Buna göre, 'düşme' olayı tamamlandıktan sonra 'görme' durumu gerçekleşmekte. Yani, 'bir şey oldu' ve 'ben bunu gördüm' anlamı yansıtılmaktadır. Örnek (94b) ve (94c)'de ise 'bir şeyin olmasına' ilişkin değil 'bir şeyin *nasıl* olduğuna' ilişkin bilgi verilmektedir. Aslında (94b) ve (94c) tümceleri çocuğun düşmesinin gerçekleşmediği bağlamlarda kullanılamaz. Anlam farklılığı yaratan diğer bir örneği inceleyelim (Göksel ve Kerslake, 2005: 429):

(95)

- a. Hakan [anne-sin-i sev-me-diğ-imiz] -i anlı-yor-du.
- b. Hakan [anne-sin-i sev-me-me-miz] -i anlı-yor-du.
- c. Hakan [anne-sin-i sev-me-yiş-imiz] -i anlı-yor-du.

Örnek (95a)da Hakan'ın olgusal düzlemde bir durumu (sevme) anlaması ifade edilmektedir. (95b) ve (95c) kullanımlarında ise, Hakan'ın durumun neden bu şekilde olduğunu anladığını ifade etmektedir. Diğer bir deyişle, Hakan durumu kendisiyle ilişkilendirerek konuşucu ve diğerlerinin neden böyle hissettiklerini anladığı açıklanmaktadır.

(96)

- a. [Sizin başkan olduğunuz] –u kabul ederim.
- b. [Sizin başkan olmanız] –ı kabul ederim

Buradaki örnekte ise (97a)'da konuşucu 'dinleyici' konumundaki kişinin, başkan olduğu gerçeğini onayladığını vurgulamaktadır. Buna karşın örnek (97b)'de dinleyici henüz başkan değildir; konuşmacı için gerçekleşmesi durumunda "kabul edilebilir bir olasılıktır" (Erguvanlı-Taylan, 1993: 168).

b) Duygu Bildiren Eylemlerin Yalın-dışı Nesnesi

-DIK, (y)Acak, -Iş, -mA ad yantümcelerinin gör- duy- gibi algılamaya ilişkin eylemlerle kullanımından ortaya çıkan anlam farklılığı, duygu bildiren sevin- ya da üzü- gibi eylemlerin nesnesi olduğunda, anlam farkı ortadan kalkmakta ve bu bağlamlarda –DIK ve (y)AcAk yapıları –mA yapısıyla yer değiştirebilmektedir (Göksel ve Kerslake, 2005: 429):

(97)

- Hepimiz [çocuğ-un öyle bir suç işle-me-sin] –e üzüldük.
- Hepimiz [çocuğ-un öyle bir suç işle-diğ-in] –e üzüldük.

(98)

- [hediyelerini beğen-me-me-miz]-den korkuyorlardı galiba.
- [hediyelerini beğen-me-yeceğ-imiz]-den korkuyorlardı galiba.

-Iş ad yantümceleri, tümcede ifade edilen olay ya da durum konuşma anında tamamlandıysa ya da devam ediyorsa, duygu bildiren eylemin nesnesi konumunda bulunabilir (Göksel ve Kerslake, 2005: 430):

(99)

- Mehmet [Ali-nin kendisini çağır-ma-yış-ın]-a gücendi.

Özellikle –Iş ile belirli bir anlamı kurgulama/yansıtırma amacı olmadığı sürece, genelde *olumlu geçişli eylemlerle* (örnek 98'de işle- eylemi gibi) -Iş ad yantümcelerinin kullanımından kaçınılmaktadır. Örnek (100)'de olduğu gibi, olumsuz geçişli eylemlerin bulunduğu tümcelerde tüm adlaştırma yapıları kullanılabilir.

4.2.2.1.7. Tamlayan Biçimbirimi Ulanmamış İye-belirtili –mA, -DIK ve - (y)AcAK Yapıları

Daha önce belirttiğimiz gibi, genel kural olarak ad yantümcesinin öznesi tamlayan biçimbirimi almaktadır. Ancak öznelerin, tamlayan biçimbirimini almadığı durumlar da söz konusudur (Göksel ve Kerlake, 2005: 430):

i) *Ulam Statüsündeki Ad Yantümcesi*

Bu tür tümcelerde tamlayan biçimbiriminin kullanılması ya da kullanılmaması anlamda değişikliğe yol açacaktır. Tamlayan biçimbiriminin kullanılmaması, özne konumundaki adın bir ulamın temsilcisi (araba, para, kitap) olarak algılanmasını sağlar. Dolayısıyla, Özne konumunda belirsiz bir ad yer alacaktır. Buna karşın, tamlayan biçimbiriminin kullanılması Özne konumundaki adı *belirli* (definite) kılacaktır.

(100)

[Buraya **araba** çarptığın-]-1 tahmin ediyorum.

[Buraya **araba-nın** çarptığın-]-1 tahmin ediyorum.

(101)

[Çocuğa **para** verilmesi] yanlış olur.

[**Para-nın** çocuğa verilmesi] yanlış olur.

ii) *Varoluşsal Tümcenin Öznesi*

(102)

[Filiz'in odasında **yeşil perdeler** ol-duğ-un]u hatırlıyorum.

iii) *-DIK ve (y)Acak Ad Yantümcelerinin Öznesi Konumundaki İye-belirtili –mA Ad Yantümcesi*

(103)

[Ahmet'in **gelmesi** [gerektiğ-in]]-i düşünüyorum.

iv) *Gerekliklik ya da Arzu İstek Bildiren Eylemlerin Öznesi Konumundaki Ad Yantümcenin Edilgen Eylemin Belirsiz Öznesi*

(104)

a. [Bir şey (-in) yap-ıl-ma-sı] lazım.

b. [Bu konuda bir iki sayfa(nın) yaz-ıl-ma-sı] iste-n-iyor-muş.

4.2.2.1.8. Yardımcı Eylem ol-un Kullanımı

Yardımcı eylem ol- ad yantümcelerinde, tümceye zaman ve görünüşe ilişkin bilgi ekleme amacıyla sıklıkla tüm çekimsiz ad yantümcelerinde kullanılmaktadır. Bu yardımcı eylem kullanıldığında ad yantümcesindeki ana eylem aşağıdaki zaman ve görünüş kiplerinden birini alırken ol- eylemi de ad yantümce belirticisini almaktadır (Göksel ve Kerslake, 2005: 431):

Geçmiş	-mİş
Gelecek	-(y)AcAK
Şimdiki/Geniş	-mAktA ve -(I)yor
Geniş	-(A/I)r/-mAz

Çekimsiz ad yantümcelerinde en yaygın zaman/görünüş biçimbirimi “-mİş”tır. Ad yantümcelerinde -mİş biçimbiriminin kullanılması, ifade edilen olay ya da durumun tümcede belirtilen ya da sezdirilen bir gönderim noktasından önce gerçekleştiğini gösterir (Göksel ve Kerslake, 2005: 431):

(105)

[Çocukluğunda Atatürk’ü gör-**müş ol-mak**] kendisi için bir gurur kaynağı idi.

(106)

[Yarın akşama kadar kitapların yarısını gözden geçirmiş **olacağımız**] -ı tahmin ediyoruz.

Ad yantümcesinde -Iyor ya da -mAktA kullanımı, iki olası anlamdan birisini yansıtır olabilir.

- i) Tümcede ifade edilen olay ya da durum, bildirilen gönderim noktasında (zamanında) devam ettiği aktarılır ya da tahmin edildiği bildirilir.

(107)

[Filiz-in bu saatte çalış-**ıyor ol-ma-sı**] lazım.

(108)

[Toplantının devam et**mekte olduğun**] -u söylediler.

- ii) Tümcede ifade edilen olay ya da durum, tekrarlanarak gönderim noktasını da içeren bir zaman dilimiyle aktarılır. (Göksel ve Kerslake, 2005: 432):

(109)

[Tülay'ın hafta sonları Ankara'ya **gidiyor olduğun**] –u sanıyorum.

[Tülay'ın hafta sonları Ankara'ya **gittiğin**] –i sanıyorum.

-Iyor ol- yapısının kullanımı gittikçe yerini daha basit bir yapıya bırakmaktadır. Konuşucuların çoğu örnek (109)'da görülen 'gittiğini' yapısını tercih etmektedir. Alışkanlıklara yönelik anlatımlarda '-mAkta olduK-' kullanımı anlama resmiyet katmaktadır. (Göksel ve Kerslake, 2005: 432):

(110)

[Bazı denetim işlerinin düzenli yapılmakta **olduğu**] belliydi.

ol- ile oluşturulan bileşik yapılar, -DİK ad yantümcesindeki zamansal belirsizliği ortadan kaldırır.

(111)

a. [Ali'nin bu kitabı okuduğ**un**]-u sanıyorum.

b. [Ali'nin bu kitabı okuyor/okumakta **olduğun**]-u sanıyorum.

c. [Ali'nin bu kitabı okumuş **olduğun**]-u sanıyorum.

-(y)AcAK ol- birleşimi ad yantümcelerinde çok fazla tercih edilmeyen bir yapıdır.

(112)

[Korayla Hakan'ın görüş**mez oldukların**]-ı işittim.

4.3. TÜRKÇEDE EDİLGENLİK

Edilgen yapı oluşumunda temel dönüşüm, eylem üzerinde olmaktadır. Diğer önemli bir dönüşüm ise, tümcedeki *öznenin* tamamen silinmesi ya da geri itilmesidir. Bu şekilde gerçekleşen “edilgen dönüşümü, çekirdek tümce konumundaki etken tümceye *yerdeğiştirme* (replacement) ve *katma* (insertion) işlemlerinin birlikte uygulanmasıyla türetilir” (Uzun, 2000: 41):

(113)

Çocuk kitabı okuyor → Kitap (çocuk tarafından) okunuyor.

Edilgen dönüşümü

(113)'deki örnekte, edilgen iki aşamada yapılmaktadır. *Yerdeğiştirme* aşamasında nesne konumundaki AÖ (kitabı), Özne (Kitap), konumuna getiriliyor. Bunun sonucunda da Nesne, Özne konumuna gelince belirtme durum belirticisini

yitiriyor ve edilgen tümcenin Öznesi olarak yalın durum belirticisi alıyor. Çünkü durum belirticileri Türkçede zorunlu AÖ'lerine konumsal olarak ulanır (Uzun ve Aydın, 2006). Edilgen dönüşümünün *katma* aşamasında ise, etken tümcenin Öznesine (çocuk) “tarafından” ögesi getirilir ve tümcenin eylemine edilgen biçimbirimi (-n) ulanır.

Örnekte görüldü gibi tümcenin Kılıcısı “tarafından” ögesiyle belirtilmiştir. Bu öge dışında, edilgen yapılarda –CA biçimbirimi de Kılıcıyı tanımlamak için kullanılmaktadır (Göksel ve Kerslake, 2005:149):

(114)

Bu toplantı **okulumuzca** düzenlendi.

İngilizceden farklı olarak Türkçede geçişli (örnek 115b) ve aynı zamanda da geçişsiz eylemlerle (örnek 116b) edilgen çatı kurgulanabilir (Banguoğlu, 2004; Göksel ve Kerslake, 2005; Ergin, 1993; Gencan, 2001; König, 1985). Kornfilt (1997) ile Göksel ve Kerslake (2005), geçişsiz eylemlerle kurgulanan edilgen yapılarını, *kişisiz edilgen* (impersonal passive) başlığı altında farklı bir ulam olarak incelemektedirler (Kornfilt 1997: 324-325):

(115)

- a. Hasan dün bütün gün kitap okudu.
- b. Dün bütün gün kitap oku-**n**-du

(116)

- a. Komşularımız adaya gittiler
- b. Adaya gid-il-di.

Örneklere de görüldüğü gibi, kişisiz edilgen yapılarında Kılıcıyı belirlemek mümkün değildir. Kişisiz edilgen yapılarında eylemin ifade ettiği hareket ya da durum insana gönderimde bulunmaktadır (Göksel ve Kerslake, 2005:151):

(117)

Parmaklık o kadar alçak ki balkondan aşağı düş-**ül**-ebil-ir.

Demircan (2003: 82), kişili ya da kişisiz edilgenlik gibi kavramların kullanımına karşı çıkmakta ve Türkçede “edilgen” kavramının sadece bir “dip-terim” olarak alınabileceğini vurgulamaktadır. Demircan’a (2003: 82) göre, edilgen yapı

başlığı altında ele alınan dilsel düzenekler, “gizil” başlığı altında incelenmelidir. Çünkü Türkçede edilgenlik, geçişliliğe bağlı kavramsal bir altayımdır. Gizil ise, tümce içinde işleyen ama bilgilem açısından tümcelerarası bağımlılığı yaratan bir metin oluşturunucudur. Bu bağlamda gizil anlatım, metiniçi yapısal ve bilgisel ilişkileri düzenlemektedir.

Türkçede edilgenleştirmeyi kişili ve kişisiz kavramları bağlamında inceleyen çalışmaların yanı sıra edilgen yapıda nesnenin özne konumuna çekilmesi de sıkça ele alınan bir konu olmuştur. Örneğin Özsoy (1990), Yönetim ve Bağlama Kuramı bağlamında Türkçe edilgen yapıda öznenin geri itilip nesnenin öncelenmesine açıklık getirmeye çalışmıştır.

Alanyazında biçimsel çalışmaların yanı sıra bütünceden yola çıkan, edilgenliğin dağılımını ve işlevlerini inceleyen araştırmalar önemli bulgular ortaya koymuştur. Bada ve Bedir (1999), edilgen yapının sözlü ve yazılı dildeki (gazetede köşe yazıları) kullanım sıklığını incelemiştir. Çalışmanın bulgularına göre, yazılı dilde edilgen yapı daha fazla kullanılmaktadır. Sezecioğlu (2008) ise, artzamanlı ve eşzamanlı bir yaklaşımla Orhon Türkçesinden Çağdaş Türkçeye kadar dönemi kapsayan anlatı metinlerinden oluşan bütünceden yola çıkarak Türkçede edilgenliğin görünümlerini incelemiştir. Bütüncenin çözümlenmesinden elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

- Edilgenin artzamanlı kaynağını orta ya da dönüşlü yapılar oluşturmaktadır.
- Edilgenlik Orhon Türkçesinden itibaren bir işlev olarak yer almış ve edilgenlikte kılıcı öbeği (tarafından) Klasik Osmanlı Türkçesinden itibaren görülmeye başlanmıştır.
- Türkçede temel edilgeni -(I)l ve -(I)n biçimbirimleri kodlamaktadır.
- Türkçede temel edilgen olayları ön plana çıkartılıp kılıcının önvarsayıldığı bir işlevi yansıtmaktadır. Türkçede edilgenliğin temel işlevi olayları incelemektir. Kılıcı ya da başka bir katılımcıyı aralamak gibi bir işlemi içermemektedir.
- Temel edildende kılıcı metin düzeyinde dilsel olarak kodlanmamaktadır.

- Klasik Osmanlı Türkçesinden itibaren kılıcı edingenlerin kullanımındaki artış, kılıcı odaklı edilgenleştirmenin bir işlev olarak ağırlığını hissettirmeye başladığının bir göstergesidir.
- Türkçede temel edilgenin edimbilimsel işlevi aktarılan ‘olayı sahnelemek’ tir.

(Sebzecioğlu, 2008: 326-339)

Bu belirlemelere göre, Türkçede temel edilgenin öncelikle işlevi olayları önceleyerek sahnelemektir. Kılıcının geri itildiği bir işlev ise Klasik Osmanlı Türkçesi sonrası görülmeye başlanmıştır.

Edilgenleştirmenin edimbilimsel işlevlerini ele alan diğer bir araştırma Emeksiz’in (2009) bilimsel metinleri incelediği çalışmasıdır. Dilbilim ve Eğitim Bilimleri alanındaki araştırma yazılarında edilgen yapı kullanımlarını irdeleyen Emeksiz (2009), edilgenleştirmenin Türkçe bilimsel söylemde edimbilimsel işlevini saptamaya çalışmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, edilgen yapının temel işlevleri

- genel varsayımları aktarma sürecinde kılıcıya yüklenen sorumluluğu azaltma (*bilin-, görül-.*)
- bir iddiayı ortaya koymada kılıcıya yüklenen sorumluluğu azaltma (*söylenebilir, savlanabilir*)
- bir üstsöylem belirleyicisi olarak okuyucuyu yönlendirme (*4. Bölümde ver-**il**-miştir, aşağıda göster-**il**-diği gibi.*)
- anla-, bil-, gözle gibi *olgusalılık bildiren yüklem*lerle (factual predicates) olgusal gerçekleri aktarma

olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla, edilgen yapı sunulan bilginin kaynağına yönelik düzenleme yapma, olgusal gerçekleri sunma ve iddia etme işlevlerini yapılandırmayı sağlamaktadır. Yazarlar, edilgen yapı kullanımıyla sorumluluğu üstlenen kılıcıyı silebilmektedir. Bu işlevler bağlamında Emeksiz (2009), Türkçe bilimsel söylemde yazar duruşunun edilgen yapı ile oluşturulduğunu ileri sürmektedir.

4.3.1. Türkçede Edilgen Adlaştırma (passive nominalization) Yapıları

Sözdizimsel adlaştırma görünümünde adlaştırma biçimbirimleriyle oluşturulan yapılar edilgen yapıya dönüşebilmektedir (Yaldır, 2004).

Etken çatı

(118)

- a. Hasan mektubu yaz-dı.
- b. Hasan'ın mektubu yaz-**ma**-sı
- c. Anadolu'da çiftçi pancar üret-mek-te-dir.
- d. Anadolu'da çiftçinin pancar üret-**me**-s-i/üret-**tiğ**-i

Edilgen çatı

(119)

- a. Mektup (Hasan tarafından) yaz-**ıl**-dı.
- b. Mektubun (Hasan tarafından) yaz-**ıl**-**ma**-sı
- c. Anadolu'da (çiftçi tarafından) pancar üret-**il**-mek-te-dir.
- d. Anadolu'da (çiftçi tarafından) pancar üret-**il**-**diğ**-i bilinmektedir.

Eğer adlaştırılan olay belirli ise ve özne belirsiz kılınmak isteniyorsa adlaştırılan eylem edilgen yapıya dönüştürülür (Hennesy ve Givón, 2002: 129):

(120)

- a. Ali geyiği öldürdü.
- b. [Geyiğin (Ali tarafından) öldür-ül-**me**-si] yanlıştı.
- c. Ayşe [geyiğin (Ali tarafından) öldür-ül-**me**-si-ni] yanlış buldu.

Edilgen -mAk ad yantümcesi, ana tümcede Özne işlevi görüyorsa, ana tümcedeki eylem (genellikle iste-ya da çalış-) zorunlu olarak edilgen dönüşümüne uğrar (Göksel ve Kerslake, 2005)

(121)

[Toplantı [müdür gelmeden] başlat-ıl-mak] iste-n-di.

Edilgen -mAK ad yantümcesi, git- örneğinde olduğu gibi geçişsiz eylem ile oluşturulduysa tüm tümce kişisiz edilgen yapısına dönüştürülür.

(122)

[Deprem bölgesine gid-il-mey]-e çalış-ıl-ı-yor.

Örneklerde de görüldüğü gibi edilgen adlaştırma yapıları, hem çalışmanın üçüncü bölümde ayrıntılarıyla yer verdiğimiz sözlükdilbilgisel kaymaları hem de edilgenliğin işlevlerini içinde barındırmaktadır. Türkçede edilgenlik, bir sonraki

bölümde dilbilimsel yapılanması, edimbilimsel ve sözdizimsel işlevleri bakımından ele alınacaktır.

Bu bölümde Türkçede ad öbeğinin, adlaştırma ve edilgen yapılarının nasıl yapılandığını ele aldık. Burada yer verdiğimiz bilgiler ışığında, adlaştırma yapılarının tümcesel AÖ biçimde yapılandığını, tümcede çeşitli konumlarda yer alabildiğini ve dilbilgisel, anlamsal ve edimbilimsel işlevler üstlendiğini söyleyebiliriz. Çalışmamızın bir sonraki aşamasında, çalışmanın bütüncesi, araştırma yöntemi ve çözümleme süreçleri hakkında bilgi verilecektir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE BÜTÜNCE

Çalışmamızın bu bölümünde araştırma yöntemi olarak belirlenen bütünce-temelli yaklaşım ve çalışmanın bütüncesi tanıtılacak, bütünceyi oluşturan alanlar bir çizelge üzerinde gösterilecek ve bütünceyi oluşturma aşamasında temel alınan ölçütlere yer verilecektir. Bütünceyi belirleyen ölçütlerden söz ettikten sonra, bütüncenin çözümlenmesine ilişkin açıklamalar yapılacaktır.

5.1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ: BÜTÜNCE-TEMELLİ YAKLAŞIM

5.1.1. Bütünce-Temelli Yaklaşım Nedir?

Bütünce, bir dil görünümünü ya da dil değişkesini betimlemek için oluşturulmuş doğal dile ait seçilmiş metinler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Sinclair, 1991). Metinlerin tümü söylemin bir modelini, diğer bir deyişle bir kesitini oluşturmaktadır. Oluşturulan bütünce, söylemi temsil etmektedir (Teubert ve Čermáková, 2004). Bütünceler, doğal dile ait özgün görünümlere, gözlemlerle kuramlara, elde edilen verilerle genellemelere ve buradan da önemli bulgulara ulaşmamızı sağlamaktadır (Say ve diğ., 2004). Bütünce, dilde kullanımı temel alan çalışmalarla birlikte önem kazanmıştır. Dil çalışmaları iki temel alana ayrılabilir: (i) yapı odaklı çalışmalar (ii) kullanım odaklı çalışmalar. Yapı odaklı dilsel çalışmalar, geleneksel olarak, belli bir yapıyı temel almış ve bu doğrultuda yapısal birimleri, dilbilgisel sınıfları, biçimbirimleri, sözcükleri, öbekleri ve tümceleri incelemiştir. Sözcük ve öbek gibi birimlerin bir araya gelerek nasıl daha büyük birimleri meydana getirdiği araştırılmıştır. Kullanım odaklı çalışmalarda ise belli bir yapının farklı bağlamlardaki farklı işlevleri ve aynı anlama gelen benzer yapıların farklı bağlamlarda kullanımları çalışılmıştır. Dolayısıyla, bu türden çalışmalar belli bir dilbilgisel yapının dilsel kullanım örüntüsünü incelerken bir metne ya da konuşucu/yazara odaklanmaktadır (Biber, Conrad ve Reppen, 1998: 1-2).

Bu noktada kullanıma ilişkin dilsel örüntüleri incelemek ve genel eğilimlere varmak için dilsel betimlemelere olanak sağlayacak geniş çaplı doğal dil verilerine ihtiyaç duyulmuştur. Bu ihtiyacı “Bütünce Dilbilimi”nin oluşturduğu doğal dil örneklemi karşılamıştır. ‘Bütünce’ yazın, gazete haberleri ya da köşe yazıları, şiir ve tiyatro oyunları, sözcük listeleri gibi çok çeşitli metin türlerinden oluşan metinler bütününden oluşabileceği gibi bir metnin bir bölümünden de oluşabilmektedir. Diğer bir deyişle, ‘bütünce’ yazılı ya da sözlü dilsel kullanımlara dayanan, dilsel çözümleme amacıyla oluşturulmuş metinler bütünü ya da bir metin bölümüdür (Meyer, 2002).

Kapsamlı bir araştırma yürütmek isteyen bir araştırmacı küçük bir örnekleme bağlı kalıp sezgileriyle ya da kendi deneyimleri doğrultusunda hareket etmemelidir. Kapsamlı bir araştırma, doğal dil kullanımının örüntülerini içeren geniş bir bütünceyi gerektirmektedir. Ayrıca kapsamlı bir çalışma kullanım ve yapıyı kapsamalıdır. Buna göre, kullanım odaklı bütünce temelli yaklaşım, yapı odaklı yaklaşımdan ayrı tutulmamalı, tam tersine birbirlerini tamamlayıcı olmalıdırlar (Biber, Conrad ve Reppen, 1998).

5.1.2. Dilbilim Çalışmalarında Bütünce-Temelli Yaklaşımlar

Bir bütüncenin oluşturulmasıyla “gözlemlenebilir, doğrulanabilir ve yorumlanabilir” veriler elde edilmektedir. Ayrıca bütünce oluşturma, ele alınan bir kuram ile ilgili bakış açısını ortaya koymada da destekleyici olmaktadır (McEnery ve Wilson, 2001: 14). Beaugrande (1997)’e göre söylem çözümlemesinde geniş çaplı bütünceler özgün verilere ulaşmada yardımcı olmaktadır. Bu nedenle, söylem çözümlemesi alanında gerçekleştirilen dilbilim çalışmaları (Baker, 2006; Baker ve McEnery, 2005; Biber ve Conrad, 2001; Rey, 2001) ve aynı zamanda eleştirel söylem çözümlemesi alanındaki çalışmalar (Baker ve diğ., 2007, 2008; Cotter, 2001; Fairclough, 2000; Jeffries 2003; Mautner, 2007; Nelson, 2005; Orpin, 2005) sıklıkla bütünce-temelli yaklaşımdan yararlanmışlardır.

Son yıllarda yurtdışında “bütünce” sözcüğüne bilgisayar ortamında çözümlenebilir bütünce ile eşdeğer anlam yüklenmektedir. Bilgisayar destekli

bütünce çalışmaları ilk olarak 1960 ve 1970’li yıllarda başlamıştır (McEnery ve Wilson, 2001). Bu tür çalışmalarda Bütünce Dilbilim’in amacı “dilbilim incelemelerinde ve betimlemelerinde kullanılmak üzere, belirli bir tasarıma göre, bir metinler bütüncesinin ya da bütüncelerinin oluşturulması ve bilgisayara yüklenmesidir” (bkz. Alpaslan, 2000: 139-141). Dolayısıyla, ilk olarak metinler belli bir tasarıma göre bilgisayara yüklenmektedir. Bilgisayar ortamına aktarılan metinler, doğal dilsel örüntüleri temsil etmektedir. Bilgisayar ortamındaki metinler, bir sonraki aşamada çeşitli bilgisayar programları aracılığıyla araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen ölçütler çerçevesinde incelenmektedir. Elde edilen bulgular yardımıyla dilsel örüntülerle ilgili ‘veri-destekli’ sonuçlara ulaşılır. Çok geniş bütüncelerin incelenmesiyle birlikte biçimbilim, sözdizim, sözlükbilim, biçembilim, edimbilim gibi pek çok dilbilim alanı, yeni kuramlar oluşturma ve aynı zamanda da kuramların geçerliliğini sınama olanağı bulmuştur (a.g.e.).

1990’lı yıllar geniş çaplı elektronik bütüncelerin oluşturulduğu bir dönem olmuştur. Ancak Swales’a göre (2006) geniş çaplı bir bütüncenin küçük çaplı bir bütünceden daha iyi olduğu ileri sürülemez. Boyut aslında üstün bir özellik olarak görülemeyeceğinden 21. yüzyılın başlangıcı küçük ama özelleştirilmiş bütüncelerin dönemi olarak kabul edilebilir. Lee (2001), küçük ancak özelleştirilmiş bir bütüncenin metinlerarası homojenlik oluşturmasıyla tür odaklı ya da sözlükdilbilgisel özelliklerin yanı sıra bildirişimsel, edimbilimsel ve bağlamsal özellikleri ortaya çıkarmada uygun veriler sağladığını ileri sürmektedir.

Bütünce Dilbilimi alanında araştırmaların amaçları doğrultusunda çeşitli bütünceler oluşturulmaktadır. Farklı dillere ait metin örneklerine yer verildiği bütünce *paralel bütünce* olarak adlandırılmaktadır. “*Paralel bütünce*” ya da *çeviri bütüncesi* (Parallel or translation corpus), özgün ve erek bir dile çevrilmiş metinlerden oluşmaktadır. *Karşılıklı paralel bütünce* (reciprocal paralel corpus) ise bütünceye dahil olan dillerde özgün ve çeviri metinleri yer almaktadır. Paralel bütünceler, çeviri edimi hakkında bilgi vermesi yanı sıra farklı söylemlerde sözcük öbekleri ve daha karmaşık birimlerin kullanımı konusunda da aydınlatıcı bilgi sağlayabilmektedir (bkz. Teubert ve Čermáková, 2004: 120-122).

Bu çalışmada kullanılan bütünce, *karşılıklı paralel bütünce*dir. Karşılıklı paralel bütüncede Türkçe ve İngilizce özgün metinler ve Türkçeden İngilizceye aktarılmış paralel metinler yer almaktadır.

5.2. ÇALIŞMANIN BÜTÜNÇESİ: ARAŞTIRMA MAKALESİ ÖZETLERİ

Makale Özetlerine Temel Yaklaşımlar

Bu çalışmanın bütüncesi, bilimsel metin türünden seçilmiş araştırma makalesi özetlerinden oluşmaktadır. Araştırma makalesi özetleri, bilimsel söylem metin türünün bir alt türünü oluşturmaktadır. Bilimsel söylemde önemli bir alt türdür, çünkü tanıtımını yaptığı yazı ile ilgili ilk izlenimi yansıtmaktadır. Okuyucu bu tanıtıcı yazı ile yazının devamını okuyup okumayacağına karar verir. Özetler genel olarak 100-300 sözcükten oluşmakta ve temelde aşağıdaki dört işlevi yerine getirmektedir (Huckin, 2001: 93):

1. Mini bir metin olarak çalışmanın konusu, yöntemi ve temel bulguları ile ilgili özet bilgileri sunmak
2. Okuyucuya makaleyi okumaya devam edip etmemesi konusunda yardımcı olmak üzere *tarama aracı* (screening device) olarak işlev görmek
3. Okuyucu için bir yol haritası görünümündeki taslak işlevini yürütmek
4. Profesyonel özet yazarlarına ve editörlere dizin çalışmalarında yardımcı olmak

Bordage ve McGaghie (2001)'e göre özetlerin diğer bir işlevi de yazıları gözden geçiren araştırmacılara genel bir bakış açısı sağlamasıdır.

Burada değindiğimiz iletişimsel işlevleri oluşturan tümceler bütünü, özet metninin metin örgüsünü oluşturmaktadır. Bu biçimiyle özetler, bir araştırma yazısında okuyucunun ilk olarak okuduğu araştırma yazısı bölümü olmaları nedeniyle metin okuyucusunu yönlendirebilmektedir. Özet metin yazarı, araştırmasının konusunu, amacını ve araştırma sonuçlarının önemini metninde vurgulayarak metin okuyucusunu araştırmayı okumaya davet etmektedir. Metin yazarları, araştırma makalesinde olduğu gibi özet metnini de söylem topluluğunun

beklentileri doğrultusunda oluşturmaktadır. Bu beklentiler dergilerde açıkça belirtilmektedir. Örneğin, özetin kaç sözcükten oluşması gerektiği, araştırmayla ilgili kısaca hangi noktalara değinilmesi gerektiği (araştırmanın konusu, amacı, bulguları vb.) yazım yönergelerinde açıklıkla ifade edilmektedir. Dolayısıyla, bilimsel söylem alanında yazma ediminin biçimsel ve biçimsel özelliklerini belirlemede özet metinleri önemli bir yere sahiptir. Diğer bir deyişle, araştırma makalesi özetleri bilimsel söylemi temsil etmektedir.

Neden Makale Özetleri?

Çalışmamızda çözümleme nesnesi olarak özetlerin seçilmesinin başlıca sebebi özetlerin araştırma makalelerinin diğer bölümlerine göre daha çok adlaştırma yapısı içermesi (Holtz, 2009a; 2011) ve bilgiyi okuyucuya iletmenin yanında yazar kimliğini kodlama bakımından bilimsel söylem içinde önemli bir rol oynamasıdır. Öte yandan, paralel bir bütüncenin seçilmesinin temel nedeni ise farklı dillere ait bilimsel söylemde metin oluşturma süreciyle ilgili açıklayıcı ve kapsamlı bilgiye ulaşılmasına olanak sağlamasıdır. Diğer bir deyişle, bilimsel söylemde aynı metin üreticisinin farklı dillerde oluşturduğu metinleri incelemenin yazma edimine yönelik zihinsel süreçlere açıklık getireceği görüşü savlanmıştır.

Bu noktadan hareketle bu çalışmada, bilimsel söylem alanında, Türkçe ve İngilizce yazılmış araştırma makalesi özetlerinde sözlükdilbilgisel örüntüler bilgi sunma ve bakış açısı oluşturma ölçütleri açısından incelenerek bu konuda Türkçede henüz çalışma yapılmamış olması nedeniyle var olan bu boşluk kapatılmaya çalışılacaktır.

Çalışmanın *karşılıklı paralel bütüncenin* oluşturulmasına ve çözümlenmesine ilişkin bilgilere geçmeden önce araştırma sorularına burada tekrar yer vermek yararlı olacaktır.

Araştırmanın Amacı ve Araştırma Soruları

Halliday (1985, 1994, 1998)'in Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi modeli çerçevesinde dış dünyadaki olgusal gerçeklerin, bilimsel söylemde dilbilgisel eğretilene yapılarıyla tekrar kurgulandığını ileri süren yaklaşımını temel alan bu çalışmanın amacı, Türkçe ve İngilizce paralel metinler ile kontrol metinlerinde üretilmiş olan *dilbilgisel eğretilene* biçimindeki adlaştırma yapılarını saptamak ve çözümlenmektedir. Bu amaç doğrultusunda, ilk olarak

1. Bilimsel Söylemin temel özelliği olarak kabul edilen *adlaştırma* yapıları sırasıyla
 - i. Türkçe ve İngilizce özgün bilimsel metinler arasında,
 - ii. Türkçeden İngilizceye aktarılan paralel metinler arasında ve
 - iii. Sosyal Bilimler ile Fen Bilimleri arasındanasıl bir dağılım sergilemektedir?

sorusu yanıtlanmaya çalışılmıştır. İkinci olarak ise, adlaştırma yapılarında olduğu gibi Stålhammar (2004)'in *kişileştirmeli dilbilgisel eğretilene* yapısını ve bilimsel söylemde tarafsızlığı sağlayan edilgen yapının da yazar yönelimli örtükleştirme işlevi üstlendiği göz önünde bulundurularak

2. Bilimsel söylemde yazar kimliğini açık ya da örtük bir biçimde kodlayan dilbilgisel yapılar (*Kişileştirmeli dilbilgisel eğretilene* yapısı, etken yapı, edilgen yapı, kişi adları)
 - i. Türkçe ve İngilizce özgün bilimsel metinler arasında,
 - ii. Türkçeden İngilizceye aktarılan paralel metinler arasında ve
 - iii. Sosyal Bilimler ile Fen Bilimleri arasındanasıl bir örüntü sergilemektedir?

sorusuna yanıt aranmıştır. Yazar kimliğinin metin içinde açık biçimde mi yoksa örtük biçimde mi konumlandırıldığını belirlemek için yazar yönelimli örtükleştirme yapılarıyla birlikte etken yapı ve kişi adları çözümlenmiştir. Bu sorulara elde edilen yanıtlar bağlamında

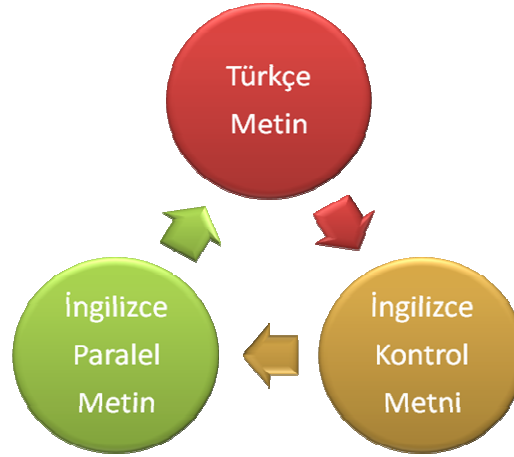
3. Türkçe bilimsel söylemde hangi sözlükdilbilgisel düzeneklerle bilimsel bilgi kurgulanmakta ve yazar duruşu kodlanmaktadır?

sorusu yanıtlanmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda, Türkçe bilimsel söylemde yazar kimliğini kodlama ve bilimsel metin yazma edimlerinin belirlenebileceği düşünülmektedir.

5.3. BÜTÜNCENİN OLUŞTURULMASI VE ÖRNEKLEM SEÇİMİ

Dillerarası Karşılaştırma

Çalışmamız dillerarası karşılaştırmayı, Türkçe yazılmış özetler ve bu özetlerin İngilizceye aktarılmış paralel metinler ve anadili İngilizce olan yazarlarca yazılmış olan İngilizce akademik bilimsel makale özetleri arasında gerçekleştirmektedir.



Şekil 12. Dillerarası Karşılaştırma

Bütüncemizdeki metinler arasında çapraz karşılaştırmalar uygulanmıştır. Diğer bir deyişle, karşılaştırma Türkçe metin ve İngilizce paralel metin, İngilizce paralel metin ve İngilizce kontrol metni arasında ve aynı zamanda da Türkçe metin ve İngilizce kontrol metni arasında yapılmıştır. Aratırma yöntemi bölümünde belirtildiği gibi, karşılıklı paralel bütüncelerde özgün metinler ve erek dilie çevrilmiş metinler yer almaktadır. Bu bütüncede aynı metin türünü temsil

eden farklı dillerdeki metinler karşılaştırılmaktadır. Bu çalışmadaki karşılıklı paralel bütüncede, Türkçe ve İngilizce özgün metinler, yani Türkçe ve İngilizce anadili konuşucularının ürettiği metinler yer almaktadır. İngilizce özgün metinler karşılaştırmada ‘kontrol metni’ işlevi görmektedir. İngilizce kontrol metni, hem İngilizce bilimsel söylem topluluğunun geleneklerini ortaya çıkarmak hem de İngilizceye aktarılmış paralel metinlerin bu geleneklere göre üretilip üretilmediğini belirlemek ve Türkçe bilimsel söylem topluluğunun gelenekleriyle karşılaştırmak için oluşturulmuştur. Karşılıklı paralel bütüncede Türkçeden İngilizce aktarılmış olan metinler ‘paralel metinler’ olarak ele alınmaktadır. “Paralel metinler”, aynı metin türünde kaynak dile çevrilmiş metinlerdir. Paralel metinlerde kaynak metindeki bilgi ve anlam farklı sözlükdilbilgisel kodlamalarla aktarılabilir (Kautz, 2002: 97). Dolayısıyla paralel metinler, kaynak metinlerin birebir aktarımını olmayabilmektedir. Bu nedenle, bu çalışmada Türkçe metinler ve İngilizce paralel metinlerdeki tümce sayısı ve tümce uzunluğu farklılık gösterebilmektedir.

Bu çalışmada farklı dillerde bilimsel bilginin kurgulanma biçimi incelendiği için *çeviri yönü* belirleyici bir değişken olarak ele alınmamıştır. Yani, akademik yazarın bilimsel söylem topluluğunun beklentileri doğrultusunda Türkçe ve İngilizcede bilgiyi kodlama sürecinde tercih ettiği sözlükdilbilgisel yapılar temel alınmaktadır. Dolayısıyla, aktarımın Türkçeden İngilizceye ya da İngilizceden Türkçeye yapılmış olmasının belirleyici olmadığı düşünülmektedir

Alanlararası Karşılaştırma

Çalışmamızın bütüncesi oluşturulurken çözümleme sonunda ortaya çıkacak olan bulgulardaki benzerlik ve farklılıkların alan-bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerinden olmak üzere toplam 8 alan seçilmiştir.

Tablo 12. Bütüncede Yer Alan Bilimsel Alanlar

Sosyal Bilimler	Fen Bilimleri
Ekonomi Sosyoloji Psikoloji Dilbilim	Fizik Kimya Biyoloji Mühendislik

Tablo 12’de görüldüğü gibi, çalışmamızda kullanılan metinler Sosyal Bilimleri temsil eden Ekonomi, Sosyoloji, Psikoloji ve Dilbilim alanlarından seçilmiştir. Fen Bilimlerini başlığı altında ise Fizik, Kimya, Biyoloji ve Mühendislik alanları yer almaktadır. Bu başlık altında bulunan bilim dalları doğa bilimleri (Fizik, Kimya, Biyoloji) ve Mühendislik olarak sınıflandırılmaktadır (Frascati Kılavuzu, 2002). Bu çalışmada daha esnek bir sınıflama yapılarak doğa bilimleri ve mühendislik alanları Fen Bilimleri üst başlığı altında ele alınmıştır. Elde edilen bulguların genellenebilirliği açısından, dil, gözlem, deney ve yöntem bakımından birbirine benzer bu bilim alanları aynı ulam içinde incelenmiştir.

Bu bütüncü üzerinden rastlantısal olarak seçilen örneklemimizi belirlerken, öncelikle çalışmadan elde edilecek sonuçların güvenilir olabilmesi için her alandan eşit miktarda makale sayısı belirlemeye dikkat edilmiştir. Böyle bir önlem almak, farklı yazma edimlerinin aynı alan içinde belli bir bütünlük sergileyip sergilemediklerinin belirlenmesi ve araştırma kapsamındaki metinlerin bir bütün olarak sergiledikleri özelliklerin güvenilir bir biçimde saptanması açısından önemlidir.

Tablo 13. Çalışmanın Bütüncesi

Alanlar	Türkçe Metinler (TR)	İngilizce Paralel Metinler (İNG-PR)	İngilizce Kontrol Metinleri (İNG-KON)
Ekonomi	30	30	30
Sosyoloji	30	30	30
Psikoloji	30	30	30
Dilbilim	30	30	30
Fizik	30	30	30
Kimya	30	30	30
Biyoloji	30	30	30
Mühendislik	30	30	30
n	240	240	240
TOPLAM		720	

Tablo 13’de görüldüğü gibi, her alandan 30’ar özet seçilmiştir. Bütünceyi oluştururken şu temel ölçütler göz önüne alınmıştır:

- Bütüncemiz ULAKBİM tarafından taranan ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde yer alan makale özetlerinden derlenmiştir.
- Çalışmamızın bütüncesine yalnızca akademisyenlerin kaleme almış olduğu makalelerdeki özetler dahil edilmiştir (Makale yazarı Araştırma Görevlisi, Öğretim Görevlisi, Yardımcı Doçent, Doçent veya Profesör olabilir).
- Bütüncenin oluşturulmasında araştırma yazıları dışındaki yazılar (tanıtma yazıları vb.) örneklemin seçildiği kitlenin dışında bırakılmıştır.
- Çalışmamızın güncel olabilmesi açısından, bütünceyi oluşturma aşamasında, 2005-2009 yılları arasında yayımlanmış makaleler seçilmiş, daha önceki yıllara ait makaleler inceleme dışı bırakılmıştır.
- Anadili konuşucularının, Türkçe bilimsel söylemi kurgulama sürecinde Türkçeye özgü eğilimleri belirlemede güvenilirlik sağlayacağı düşünülerek çalışmamızda anadili Türkçe olan makale yazarları seçilmiştir. Dolayısıyla, Türkçe anadili konuşucusu olmayan yazarların çalışmaları araştırmamıza dahil edilmemiştir.
- Çalışmamızda yer alan İngilizce kontrol metinlerin yazarları, İngilizce anadili konuşucularından oluşmaktadır.

- Ulusal dergilerdeki Türkçe ve İngilizce özetler, genel olarak metin uzunluğu ve sözlükdilbilgisel örüntüler bağlamında farklılıklar sergilediğinden bu makalelerdeki İngilizce özetler “paralel metinler” olarak ele alınmıştır.
- Makale özetlerinin Türkçeden İngilizceye ya da İngilizceden Türkçeye aktarılmış olması, yani çeviri yönü, bir değişken olarak ele alınmamıştır.
- Makale özetlerinin, makale yazarları tarafından oluşturulduğu temel alınmıştır.

Çalışmada metin içindeki örnek özetlerde kullanılan kısaltmaların temsil ettiği makalelerin künyeleri Ek 1’de (bkz. sayfa 273) ve bütüncüyü oluşturan makale özetlerine ilişkin kaynakça ise Ek 2’de (bkz. sayfa 285) yer almaktadır. Ek 1’de özetlerin bulunduğu makaleler, rastlantısal örneklem yöntemi ile seçilen sıralamaya göre listelenmiştir. Bu listede Türkçe metinler için ‘TR’, İngilizce paralel metinler için ‘İNG-PR’ ve İngilizce kontrol metinleri için ‘İNG-KON’ kısaltmaları kullanılmıştır. Daha sonra listede özetin hangi alana ait olduğu, bütüncedeki sırası ve künyesi verilmiştir (Örneğin, TR-Ekonomi 10: Taş, A. (2007)). Ek 2’de ise özetlerin bulunduğu makalelerin künyeleri, alfabetik olarak sıralanmıştır.

5.4. BÜTÜNCENİN İNCELENMESİ

Bu çalışmada hem nitel hem de nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Böylece özet metinlerindeki adlaştırma yapıları ve yazar duruşunu kodlayan dilsel düzenekler, nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin veri toplama ve çözümleme sürecinde birbirinin tamamlayıcısı olarak kullanıldığı bütünce-temelli yaklaşımına dayalı olarak araştırılmıştır.

Rastlantısal olarak seçilen 720 akademik bilimsel makale özetinden oluşan bütünce, çalışmamızın kuramsal çerçevesini oluşturan Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi Modeli çerçevesinde çözümlenmiştir. Bütüncenin çözümlenmesi üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada metinler ayrı ayrı incelenmiş, her bir tümcede hangi dilsel görünümünün adlaştırma yapısı ve yazar duruşunu kodlayan dilsel düzenekler olduğu belirlenmiştir. Çözümlemede, özetlerde yer alan karmaşık tümceler bölümlenerek her tümce ayrı ayrı sayılmış ve çalışmanın değişkenleri buna

göre incelenmiştir. Adlaştırma yapılarının çözümlenmesinde dönüşümler ve AÖ'nün iç yapısı temel alınmıştır.

Halliday (1998) ve Holtz (2009a), adlaştırma çözümlenmelerinde AÖ içindeki adlaştırmaları ayrı birer birim olarak ele almaktadır ve adlaştırmaları dönüşüm durumuna göre sınıflandırmaktadır. Örneğin,

(123)

the coGENCY of his argument
adlaştırma adlaştırma
sıfat: ad eylem: ad

(124)

their use of thuggery, violence and intimidation
adlaşt. adlaşt. adlaşt. adlaşt.
eylem: ad sıfat: ad sıfat: ad eylem: ad

Bu çalışmada da yazarın bilimsel bilgiyi kurgulamak için kullandığı adlaştırma yapıları, öncelikle eylemden ada (EA), sıfattan ada (SA) olmak üzere dönüşümleri bakımından, daha sonra ise, AÖ içindeki konumları bakımından sınıflandırılmıştır. Bölüm 4.2'de (bkz. sayfa 101) belirtildiği gibi, AÖ'nün iç yapısı 'gösterici-baş ad', 'niteleyici-baş ad', 'tümleç-baş ad' dizilişlerinden oluşabilmektedir. Adlaştırma yapıları, AÖ'nün iç yapısında 'baş ad', 'gösterici' ya da 'tümleç' konumlarında yer alabilmektedir. Örneğin, 'görme zayıflığı' biçiminde oluşturulmuş AÖ, 'tümleç-baş ad' dizilişi göstermekte ve 'büyümenin gecikmesi' biçimindeki AÖ ise 'gösterici-baş ad' dizilişini yansıtmaktadır. Buna göre, sözü edilen adlaştırma dönüşümlerine ve adlaştırma yapılarının AÖ iç yapısındaki konumlarına göre yapılan sınıflamalar, dört temel başlık altında toplanmıştır:

- Eylemden ada dönüştürme: "baş ad" konumunda yer alan adlaştırma yapıları
- Eylemden ada dönüştürme: "tümleç" ya da "gösterici" konumunda yer alan adlaştırma yapıları
- Sıfattan ada dönüştürme: "baş ad" konumunda yer alan adlaştırma yapıları
- Sıfattan ada dönüştürme "tümleç" ya da "gösterici" konumunda yer alan adlaştırma yapıları

Adlaştırma üzerine yapılan çalışmalar (Banks, 2003, 2005; Halliday, 1998; Holtz, 2009a), çözümleme sürecinde, baş adı ayrı bir birim, baş ad öncesi ve sonrası kullanılan birimleri ayrı bir birim olarak ele almaktadır. Bu çalışmada da,

başlıklardan görülebileceği gibi, baş ad konumunda yer alan adlaştırma yapıları bir grup; tümleç ve gösterici konumunda yer alan adlaştırma yapıları ayrı bir grup olarak sınıflandırılmıştır.

Baş ad konumundaki adlaştırma yapıları kılıcı işlevi görebilmektedir. Tümleç ya da gösterici ulamları ise baş adı tanımlayan birimlerdir. Türkçede *tümleç* ya da *gösterici* konumunda yer alan birim baş addan önce konumlanmaktadır. İngilizcede gösterici baş addan önce konumlanmakta, tümleç ise baş addan önce ya da sonra yer alabilmektedir:

(125) a. büyüme gecikmesi
tümleç-baş ad

b. growth retardation
tümleç- baş ad

(126) a. büyümenin gecikmesi
gösterici-baş ad

b. the retardation of growth
gösterici- baş ad- tümleç

Bu belirlemeler ışığında, çözümlemenin birinci aşamasında adlaştırma yapıları ve yazar duruşunu kodlayan dilsel düzenekler nitel açıdan değerlendirilirken aynı zamanda nicel veriler de not edilmiştir. Kısacası, nitel çözümleme sırasında her tümcedeki adlaştırma yapısı, edilgen yapı ya da etken yapı, KDE yapısı ve kişi adlı kullanımı ve bu yapıların işlevleri belirlenmiş ve aynı zamanda da sayıları kaydedilmiştir. İkinci aşamada, önce Türkçe metinler ve İngilizce paralel metinler, daha sonra ise İngilizce kontrol metinleri nitel verilere göre karşılaştırılmıştır.

Üçüncü aşamada ise, nicel çözümleme yöntemi uygulanmıştır. Bu aşamada veri tabanında yer alan özetler, birkaç süreçten oluşan bir çalışmayla düzenlenmiştir. Özetler önce alanlarına göre sınıflandırılmış ve her bir alana bir rakam verilmiştir. Daha sonra özetlere numara verilmiş ve tümce sayıları kaydedilmiştir. Sözcük sayımı ise bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir.

Niceliksel bir inceleme yapmak amacıyla çözümleme birimi içinde taranacak olan değişkenler için kodlama yapılmıştır. Çalışmanın değişkenleriyle ilgili kodlamalar ve açıklayıcı bilgiler Tablo 14 ve 15'te verilmektedir.

Tablo 14. Değişkenler ve İşlevleri

DEĞİŞKEN	AÇIKLAMA
KDE	Yazarın kimliğini <i>Dilbilgisel Eğretilme</i> kullanımı ile kişisizleştirme (Kılıcı [-canlı])
EDL (Edilgen Yapı)	Bilimsel söylemde nesnelliği ve tarafsızlığı sağlama
Etken Yapı (Etken Yapı)	Yazar kimliğini açıkça kodlama; bilgiyi etken tümce ile kurgulama
Ben/Biz kişi adıları	Yazar kimliğini kişi adlarıyla kodlama
Adlaştırma: EAB	Eylemden ada dönüştürme “baş ad”
Adlaştırma: EAT/G	Eylemden ada dönüştürme “tümleç” ya da “gösterici”
Adlaştırma: SAB	Sıfattan ada dönüştürme “baş ad”
Adlaştırma: SAT/G	Sıfattan ada dönüştürme “tümleç” ya da “gösterici”
Adlaştırma: BA	Bağlaçtan ada dönüştürme
Adlaştırma: IA	İlgeç öbeğinden ada dönüştürme

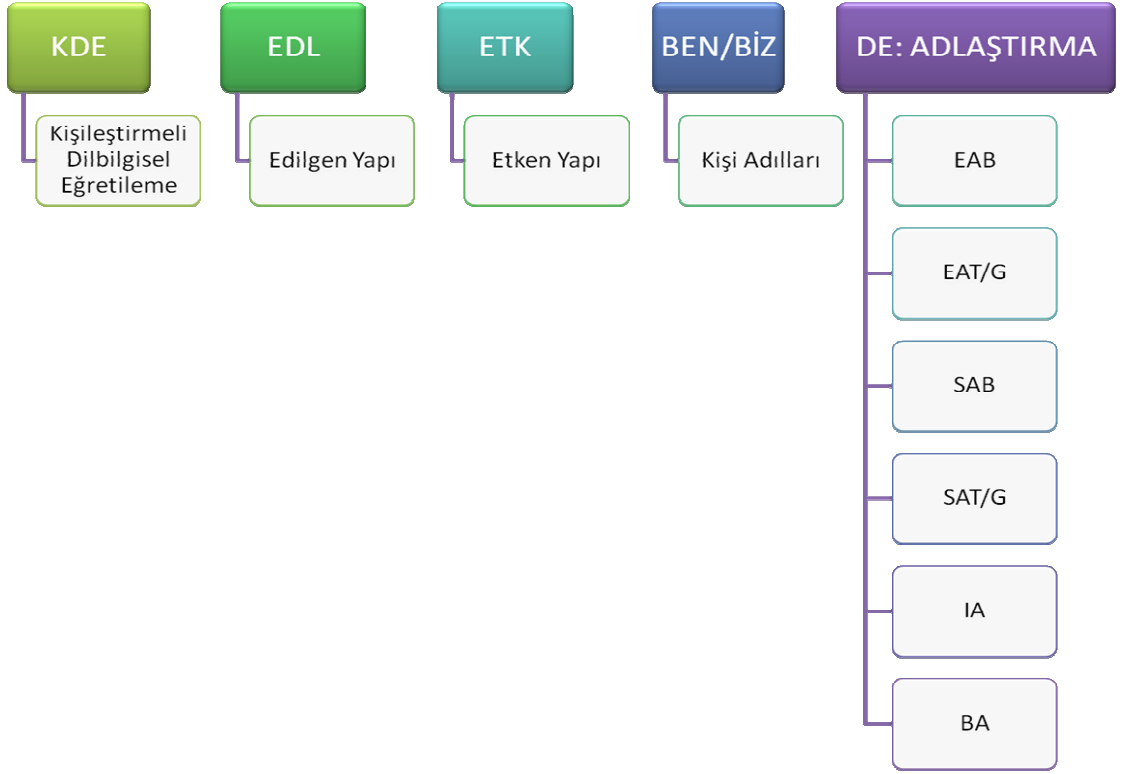
Çalışmamızın kapsamı içinde yer alan dilbilgisel eğretilme türlerine ilişkin örnekler Tablo 15’te sunulmaktadır.

Tablo 15. Bütüncedeki Dilbilgisel Eğretilme Türleri ve Örnekleri

Eğretilme Türü	Eşleşik Yapı	Eğretilmeli Yapı	Örnek
KDE	Kılıcı [+canlı]	Kılıcı [-canlı]	<i>Bu çalışma</i>amaçlamaktadır. <i>Bu makale</i> ...iddia etmektedir.
EAB	süreç	eylem→ad	büyüme gecikmesi kurşun birikimi
EAT/G	süreç	eylem→ad	büyüme gecikmesi süpürme etkisi
SAB	nitelik	sıfat→ad	bozunma genişlikleri yüksek zehirlilik
SAT/G	nitelik	sıfat→ ad	güvenirlik taraması zehirlilik oranı
IA	koşul	İlgeç→ad	yüzey sızıntıları yüzey çatlakları
BA	bağlaç	bağlaç→ad	eğer- koşul böylece-neden

Tablo 14 ve 15’te örneklendirdiğimiz ve açıkladığımız tüm değişkenler ve kodlamaları Şekil 13’te yer almaktadır.

Şekil 13. Çalışmanın Değişkenleri



Şekil 13'te görüldüğü gibi yazar kimliği kodlayan dört değişken ve adlaştırma başlığı altında altı değişken olmak üzere toplam on değişken çözümlenmiştir.

Çözümleme Birimi

Metin içinde adlaştırma yapıları çözümlenirken en küçük inceleme birimi “sözcük” olarak kabul edilirken *kişileştirmeli dilbilgisel eğretilime* (KDE), Edilgen/Etken ve ben/biz yapıların incelenmesinde en küçük inceleme birimi “tümce” kabul edilmiştir. Basit yapılar tek tümce, bileşik yapılar ise iki ya da daha fazla tümce olarak ele alınmıştır. Adlaştırma yapılarında çözümleme biriminin sözcük olmasının nedeni, bu alanda gerçekleştirilen çalışmalarda (Steiner, 2002, 2004; Banks; 2003, 2005; Holtz, 2009a) da vurgulandığı gibi, sözcük tabanlı çözümlemenin karşılaştırmalı bütüncelerde daha net değerlere ulaşmamızı sağlamasıdır. Edilgen ve etken yapılar da çözümleme birimi “tümce” olarak alınmıştır. Çünkü edilgen ve etken çatı, tümcenin bütününde belirleyici olmaktadır.

Aynı biçimde ben ve biz adlarını tümcede özne görevi yürüttüğünden, “tümce” birimine bağlı olarak çözümlenmiştir. Metinlerdeki değişkenlerin seçimi ve yorumlanması Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi modelinin düşünsel ve kişilerarası üstişlevleri bağlamında gerçekleştirilmiştir.

Tablo 16’da çalışmanın bütüncesini oluşturan metinlerin toplam sözcük ve tümce sayısı verilmiştir.

Tablo 16. Bütüncede Tümce ve Sözcük Sayısı

Metin	Sözcük Sayısı	Tümce Sayısı
Türkçe Metinler (TR)	26798	1462
İngilizce Paralel Metinler (İNG-PR)	32785	1532
İngilizce Kontrol Metinleri (İNG-KON)	37508	2024
Toplam	97091	5018

Metinlerdeki toplam adlaştırma dağılımını elde etmek ve Türkçe metinler, İngilizce paralel ve kontrol metinleri arasındaki aktarım farklılıklarını ortaya koyabilmek için AÖ içyapısında yer alan adlaştırma yapıları ayrı birer birim olarak incelenmiştir. Örneğin,

(127)

a. [Proton ve nötron **yoğun-luk-lar-ı hesapla-ma-lar-ı**] ...yapıldı.*TR-Fizik 21*

(**2 adlaştırma: 1-SAT: yoğun:yoğunluk; 2- EAB:hesapla-hesaplama**)

b. [The proton and neutron **densities**] were *calculated*.... *İNG-PR Fizik 21*

(**1 adlaştırma:1-SAB: dense:density**)

Buna göre, adlaştırma yapılarında çözümleme birimi olarak sözcük (Banks, 2003, 2005) temel alınmıştır. Her bir özette adlaştırma sayıları o özetteki sözcük sayısına bölünüp 100 ile çarpılmıştır. Böylece Türkçe özetlerde, İngilizce paralel

özetlerde ve kontrol özetlerinde 100 sözcük başına düşen adlaştırma sayısı bulunmuştur.

Kısacası, Şekil 13'te yer alan değişkenlerin (KDE, EAB, EAT/G, SAB, SAT/G, IA, BA, Edilgen Yapı, Etken Yapı, Ben/Biz kişi adıları) inceleme birimleri içinde bulunup bulunmadıkları belirlenmiş, bulunma sıklıkları tümce ve sözcük sayısına göre kaydedilmiştir ve elde edilen bulgular tablolara aktarılmıştır. Rastlantısal olarak oluşturduğumuz örneklem üzerinden her bir tümce ayrı ayrı çözümlenmiştir. Daha sonra çözümlenmeden elde edilen bulgular istatistiksel olarak incelenmiştir. Çözümlenmeler sonucu elde edilen bulguların anlamlılığı ise, istatistiksel olarak Wilcoxon, Mann-Whitney U, McNemar ve Ki Kare Testleri kullanılarak yorumlanmıştır.

Bu çalışmada, Halliday'in (1985, 1994) belirlediği düşünsel ve kişilerarası *dilbilgisel eğretilme* grubundan düşünsel eğretilme başlığı altında yer alan adlaştırma yapıları (EAB, EAT/G, SAB, SAT/G, IA, BA) ele alınmıştır. Yazılı bilimsel söylemin temel özelliği, *düşünsel dilbilgisel eğretilme* görünümüleriyle yapılanmasıdır. Bu nedenle, sözlü dilde daha sık karşılaştığımız *kişilerarası dilbilgisel eğretilme* türleri bu çalışmanın sınırları dışında bırakılmıştır. Bu doğrultuda, Türkçe özgün bilimsel metinler ile birlikte İngilizce paralel ve özgün bilimsel metinlerde adlaştırma yapılarının dağılımları ve işlevleri incelenecektir.

Adlaştırma yapılarıyla birlikte çalışmada ayrıca yazar yönelimli kaçınma işlevini yürüten ve bilimsel metinlerde yazarın kimliğini kişisizleştirme sürecine yardımcı olan *kişileştirmeli dilbilgisel eğretilme* yapısı da bu çalışmanın kapsamında yer almaktadır. Bu yapılarda, [-canlı] özelliğe sahip özne, [+canlı] öznelerle kullanılan eylemlerle (inanimate subject+active verb) birleşerek bilimsel söylemde kılıcı görevi yüklenmektedir (Hyland, 1996; Low, 1999; Master, 1991, 2001; Mauranen, 2001; Šeškauskienė, 2009; Stålhammar, 2004). Bu yapıda [-canlı] özelliğe sahip birim kişileştirilirken metin üreticisi kişisizleştirilmektedir. Dolayısıyla, *kişileştirmeli dilbilgisel eğretilme yapısı* yazar yönelimli örtükleştirme işlevi yürütmektedir. Bu çerçevede bu işlevi yerine getiren *kişileştirmeli dilbilgisel*

eğretileme türü (bu çalışma/yazı/araştırma...amaçlamaktadır) de çalışmamızın kapsamında yer almaktadır.

Bu çalışmada *Dilbilgisel Eğretileme* türleri içinde bilimsel metinlerde en sık kullanıma sahip olan adlaştırma yapıları ele alınmaktadır. Bilimsel metinlerde en sık dağılıma sahip olan kullanımların istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar vereceği düşünülmektedir. Ayrıca adlaştırma yapıları, bilimsel bilgiyi sunma işlevinin yanı sıra *kılıcıyı* silerek yazar kimliğini örtükleştirme görevini de üstlendiğinden, bu çalışmanın amacı doğrultusunda çalışmanın kapsamı içinde yer almaktadır. Halliday (1998)'in belirlemiş olduğu diğer dilbilgisel eğretileme türleri, bilgiyi sunma sürecinde soyutlama işlevi yürütse de eşleşik yapıdan eğretilemeli yapıya dönüşüm sonunda tümcede süreç ya da nitelik olarak yer almaktadır. Dolayısıyla, bu gruptaki dilbilgisel eğretileme yapıları yazar kimliğini örtükleştirerek kodlama işlevini yürütmemektedir. Bu nedenle, süreç ve nitelik işlevi yürüten dilbilgisel eğretileme yapıları bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Bu bölümde çalışmamızın amacı, soruları, bütüncesi ve araştırma yöntemi tanıtılmıştır. Çalışmamızın bütüncesinden elde edilen nitel ve nicel değerler, bu değerlere uygulanan istatistiksel testler sonucunda elde edilen bulgular ve bulgulara yönelik değerlendirmeler çalışmanın soruları doğrultusunda çalışmamızın altıncı, yedinci ve sekizinci bölümünde yer almaktadır.

ALTINCI BÖLÜM
BULGULAR VE TARTIŞMA I
TÜRKÇE VE İNGİLİZCE BİLİMSEL MAKALE ÖZETLERİNDE
ADLAŞTIRMA YAPILARI

Düşünsel düzeyde dilbilgisi kuramını, deneyimlerin kuramı olarak gören; diğer bir deyişle, dilbilgisini ‘deneyimleri’ ‘anlama’ ve aktarmada bir araç olarak değerlendiren Halliday, bilim dilinde deneyimlerin, olgusal gerçeklerin “dilbilgisel eğretileme” aracılığı ile kodlandığını savlamaktadır (Halliday, 1998: 185). Dilbilgisel eğretileme üretiminde, dolayısıyla bilimsel söylemin kurgulanmasında en güçlü araç “adlaştırma”dır (Halliday, 1994: 353). Adlaştırma yapıları, soyut ve yoğun bilgi yükünü taşımakta ve aynı zamanda da tümcede katılımcı işlevi görebilmektedir. *Kişileştirmeli dilbilgisel eğretileme* yapıları da tümcede katılımcı olarak yer alabilmektedir (Hyland, 1996; Low, 1999; Master, 1991, 2001; Mauranen, 2001, Šeškauskienė, 2009; Stålhammar, 2004).

Halliday’in (1985, 1994, 1998) sözünü ettiği *dilbilgisel eğretileme* türü olarak adlaştırma yapılarını temel alan bu çalışmada önce adlaştırma yapılarının dillere ve alanlara bağlı olarak farklılık sergileyip sergilemediği incelenmiştir. Daha sonra da bilimsel bilgiyi sunma sürecinde yazarın kendini metin içinde nasıl konumlandığı; diğer bir deyişle yazarın okuyucusuyla nasıl iletişime geçtiği Stålhammar (2004)’in *Kişileştirmeli dilbilgisel eğretileme* yapıları, edilgen yapı, etken yapı, *ben* ve *biz* kişi adları temel alınarak ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu dilsel yapıların kullanıldığı tümceler Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi modelinin düşünsel ve kişilerarası üstişlevleri çerçevesinde incelenmiş; bu üstişlevler aracılığıyla bilimsel bilgiyi kurgulama ve yazar kimliğinin metin içinde nasıl kodlandığı saptanmaya ve böylece bilimsel bilgi üretimin metinlerarası görünümünü ve yazarların metin içinde kimliklerini açık ya da örtük olarak hangi dilsel örüntülerle kodladıkları ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmanın araştırma sorularını hatırlayacak olursak adlaştırma yapılarıyla kurgulanan bilimsel söylemde bu kurgulama sürecinin dillere ve disiplinlere bağlı olarak farklılık göstereceği ve yazar kimliğini kodlayan dilsel örüntülerin dillere ve disiplinlere bağlı olarak değişeceği savlanarak araştırma sorularının yanıtlanabilmesi

için çalışmamızda önce nitel bulgulara ve daha sonra da nicel bulgulara yer verilmektedir. Nicel bulgular, değişikelerin metinlerde görünüm sıklığını ve alanlar ile diller arasında değişikelerin dağılımı açısından farklılıklar olup olmadığını sayısal verilerle yansıtmaktadır. Nitel bulgular ise bilimsel bilginin hangi sözlükdilbilgisel örüntülerle sağlandığını ve yazar kimliğinin hangi dilsel düzeneklerle kodlandığını göstermektedir.

Çalışmamızın bulgularına ve tartışmaya ayrılan ‘bulgular ve tartışma’ bölümü verilerin ve değerlendirmelerin uzunluğu nedeniyle, üç ayrı bölümden oluşmaktadır. Tezin altıncı bölümünde adlaştırma yapıları, yedinci bölümünde yazar kimliğini kodlayan dilsel örüntüler ele alınmış ve sekizinci bölümde ise elde edilen nitel ve nicel bulgular bağlamında Türkçe makale özetlerinde bilgi üretimini sağlayan ve yazar kimliğini kodlayan sözlükdilbilgisel yapılar değerlendirilmiştir.

Altıncı bölümde nitel bulgulardan sonra, nicel bulgular bölümünde araştırmamızın birinci sorusu doğrultusunda, adlaştırma yapılarının bütüncemizi oluşturan metinlerdeki kullanım sıklığını görebilmek için sırasıyla

- Adlaştırma yapılarının dillere göre dağılımları (Tablo 17, Tablo 20)
- Adlaştırma yapılarının Sosyal ve Fen Bilimleri alanlarına göre dağılımları (Tablo 18, Tablo 19)

ele alınmaktadır. Adlaştırmaların kullanım sıklığına yönelik nicel bulguların yer aldığı ikili karşılaştırmaların (Türkçe metin-İngilizce kontrol metni; Türkçe metin-İngilizce paralel metin; İngilizce kontrol metni-İngilizce paralel metin) hemen ardından, disiplinlere, alanlara ve dillere göre üçlü karşılaştırmalardan (Türkçe metin- İngilizce kontrol metni-İngilizce paralel metin) elde edilen bulguların bulunduğu şekiller yer almaktadır. Adlaştırma yapıların dillerarası ve disiplinlerarası kullanım sıklıklarının dağılımlarını elde etmek için Wilcoxon ve Mann-Whitney U testleri uygulanmıştır. Çizelgelerde ortalama ve ortanca değerler yer almaktadır.

6.1. NİTEL BULGULAR: ADLAŞTIRMA YAPILARININ KULLANIMI

Bu çalışmada, bilimsel söylemin bir metin türünü (Swales, 1990; Bhatia, 1993) oluşturan makale özetlerinde adlaştırma yapılarıyla bilimsel bilgiyi sunma ve yazar yönelimli örtükleştirilmeye yönelik yazma edimleri araştırılmıştır. Bu amaç çerçevesinde, bu bölümde adlaştırma yapılarının görünümleri nitel bulgular doğrultusunda incelenmiştir.

Bu bölümde bilimsel bilginin kurgulanmasında Türkçe bilimsel söylem ve İngilizce bilimsel söylem (İngilizce paralel, İngilizce kontrol) arasında ne türden farklılıkların olduğu sunulacaktır. Soyutlama süreci bakımından Türkçe ve İngilizce bilimsel söylemin yazma eğilimleri aktarılacaktır.

İlk olarak Türkçe metinlerde yer alan adlaştırma yapılarının İngilizce paralel metinlere nasıl aktarıldığını görelim.

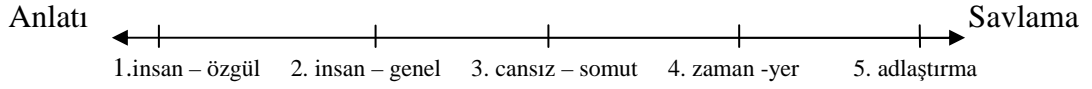
6.1.1. Türkçe ve İngilizce Metinlerde Soyutlama Örüntüleri

Nitel bulgularda adlaştırma yapılarının kullanımıyla ortaya çıkan sözlükdilbilgisel farklılıklara odaklanılmıştır. Çalışmamızın kapsamında yer alan adlaştırma türleri, örneklerde benzerlik ve farklılıklar açısından kısaca ele alınmaktadır.

Çalışmada çözümleme sonucunda elde edilen nitel bulgulara göre, Türkçe metinlerde çok sayıda adlaştırma yapısına yer verilerek bilimsel bilginin soyut olarak aktarıldığı görülmüştür. İngilizce paralel metinlerde ise, adlaştırmalar yerine süreç kullanıldığı, uzun tümcelerin bölündüğü ve neden sonuç ilişkisinin bağlaçlarla aktarıldığı belirlenmiştir. Nitel bulgularımızı incelemeden önce soyutlamanın nasıl sağlandığını netleştirelim.

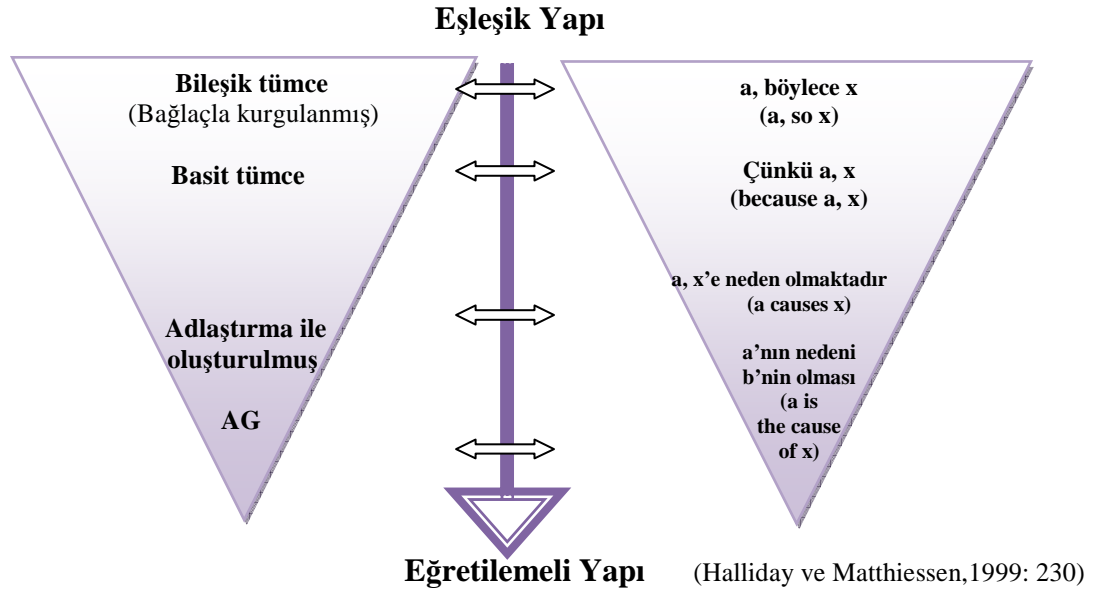
Türkkan (2008: 115), tarih söyleminde dilsel düzeneklerle oluşturulan soyutlama basamağını Eggins, Wignell ve Martin'in (1993) belirlediği ölçütler doğrultusunda bir ölçek üzerinde göstermiştir:

Şekil 14. Katılımcılar Boyutunda Soyutlama Ölçeği



Bu soyutlama ölçeğine göre, metindeki sözlükdilbilgisel örüntüler değiştikçe örüntülerin kodladığı soyutlama basamağı da değişmektedir. Diğer bir deyişle, dilsel düzenek olarak adlaştırma yapısına doğru ilerlendikçe soyutlama derecesi de artmaktadır. Halliday ve Matthiessen (1999), adlaştırmının soyutlama sürecini eşleşik tümce kuruluşundan eğretilme yapılarına doğru gerçekleşen dönüşümler bağlamında ele almışlardır:

Şekil 15. Eğretilme Yapılarında Soyutlama Basamakları



Bilginin aktarımında neden-sonuç ilişkisi en üst basamakta eşleşik yapılarla tümce düzeyinde bağlaçla verilirken, en alt basamakta, adlaştırma yapılarıyla ad grubuyla (AG) kodlanmaktadır (Halliday ve Matthiessen, 1999). Şekil 15'te görüldüğü gibi, dil dizgesinde dilbilgisel eğretilme kullanımına doğru gidildikçe, somuttan soyuta doğru bir ilerleme söz konusudur. Bu dönüşümde soyutlamaya bağlı olarak bilgi kayıpları, diğer bir deyişle, örtükleştirme de kaçınılmazdır.

Şimdi bu belirlemeler ışığında Türkçe ve İngilizce paralel metinler arasında soyutlama görünümü olarak adlandırma yapılarının kullanımına yönelik farklılıkları inceleyelim. Nitel bulgulara göre, bilimsel bilgiyi sunma stratejileri bakımından Türkçe ve İngilizce arasında sözlükdilbilgisel farklılıklar bulunmaktadır. Türkçe metinler ve İngilizce kontrol metinlerinde, bilimsel bilginin kurgulanmasında eğretilmeli bir yapı tercih edilirken, İngilizce paralel metinlerde eşleşik yapılara yer verildiği görülmüştür.

(i) *Adlandırma Birimlerinde Kaymalar*

(128a)

Proton ve nötron **yoğunluk**^{SAT}ları **hesaplama**^{EAB}larında SI,SIII,SIV, T3,SKM ve SKM* Skyrme **etkileşim**^{EAT} kuvvet parametreleri kullanıldı.

TR-Fizik 21

(128b)

The proton and neutron **densities**^{SAB} were *calculated* by using Skyrme **interactions**^{EAB} with SI,SIII,SIV, T3,SKM and SKM* force parameters.

İNG-PR Fizik 21

(128a)'da 'Proton ve nötron **yoğunlukları hesaplamaları**' AÖ 'niteleyici+tümleç+baş ad' dizilişi göstermektedir. Tümleç ve baş ad konumunda yer alan dilsel birimler (yoğun-yoğunluk; hesapla-hesaplama; dense-density) adlandırılmıştır. Ancak, Türkçede tümleç (SAT/G:yoğunluk) konumdaki birim, İngilizcede baş ad işlevi (SAB:density) görmektedir. Ayrıca, (128a)'da Türkçede baş ad (EAB) konumdaki "hesaplama" adlandırma yapısı İngilizcede "calculate" (hesapla-) biçiminde süreç olarak yer almaktadır. (128a) ve (128b)'de tümceler edilgen çatı ile kurgulanmıştır. Benzer bir örneği inceleyelim.

(ii) *Neden-Sonuç İlişkisinin Oluşturulmasında Farklılıklar*

(129a)

Sahip oldukları kristal örgü yapısı sayesinde görünür bölge ışığını **kırma**^{EAB}ları sensör **yapımı**^{EAB}nda **kullanılma**^{EAB}larının önünü açmıştır.

TR-Kimya 8

(129b)

Due to crystalline structure, these materials can diffract the visible light and this property allows them to be able to used as a sensor material.

İNG-PR Kimya 8

(129a)'da görüldüğü gibi Türkçe metinde anlam tek tümce olarak, (129b)'de ise İngilizce metinde anlam iki tümce olarak kurgulanmıştır. (129a)'da bileşik tümce yapısı yantümcelerle kurgulanmıştır. Bileşik tümce iki ad yantümcesinden oluşmaktadır (bölge ışığını kırmaları; sensor yapımında kullanılmaları). (129b) tümcesinde ise bileşik tümce bağlaçlarla (due to; and) kurgulanmıştır. Diğer bir deyişle, (129a) ve (129b) de adlaştırma yapıları farklı tümce ilişkileri içinde yer almaktadır. Halliday, tümceler arasındaki ilişkileri *altayerleşim* (hypotactic) ve *yanayerleşim* (paratactic) tümce ilişkileriyle açıklık getirmektedir. Altayerleşim (hypotactic) baskın bir tümce ve ona bağlı olan tümceler dizisini temsil etmektedir. Yanayerleşim (paratactic) ise sıralı tümceleri temsil etmektedir. Diğer bir deyişle, *yanayerleşim*de birincil tümce başlangıç tümcesini oluşturmakta ve bu tümceyi takip eden ikincil tümceler dizimiyle tümce ilişkileri devam etmektedir. Dilde tüm mantıksal yapılar *altayerleşim* (hypotactic) ya da *yanayerleşim* (paratactic) ilişkileri oluşturulmaktadır (Halliday, 1994: 218). Buna göre, (129a) tümcesi *altayerleşim* özelliği gösterirken, (129b) tümcesi *yanayerleşim* özelliği göstermektedir. (129a)'da anlam adlaştırma yapılarıyla tek tümce içinde kodlanırken (129b)'de *eşleşik* (congruent) yapıyla iki ayrı tümcede kodlanmaktadır. Dolayısıyla, (129b)'de neden-sonuç ilişkisinin açıkça aktarılmasıyla, bilgi somut bir biçimde kodlanmaktadır. (129a)'da ise neden-sonuç ilişkisi daha soyut olarak örtük bir biçimde adlaştırma yapılarıyla kodlanmaktadır.

(iii) Farklı Adlaştırma Yapılarının Kullanımı

(129a) ve (129b)'de tümce ilişkileri dışında diğer bir farklılık, adlaştırma yapılarının kullanımındır. Buna göre, (129a)'da Türkçedeki adlaştırma yapıları “kıрма” ve “kullanılma” (129b)'de İngilizce paralel metinde “diffract” “kır-” ve “use” “kullan-” biçiminde süreç olarak yer almaktadır. (129b)'deki İngilizce tümcenin benzer sözlükdilbilgisel örüntülerle Türkçeye *geri çevirisini* (back translation) yaparak (129c) anlamın İngilizce paralel metine nasıl aktarıldığını inceleyebiliriz.

(129a)

Sahip oldukları kristal örgü yapısı sayesinde görünür bölge ışığını **kırma**^{EAB}ları sensör **yapımı**^{EAB}nda **kullanılma**^{EAB}larının önünü açmıştır.

(129b)

Due to crystalline structure, these materials can diffract the visible light and this property allows them to be able to used as a sensor material.

(129c)

Sahip oldukları kristal örgü yapısı nedeniyle, bu maddeler görünür bölge ışığını kırabilir ve bu özellik bu maddelerin sensör maddesi olarak kullanılabilmelerine olanak verir.

(129c)'de görüldüğü gibi, neden-sonuç ilişkisi bağlaçlar ve süreçlerle açıkça verilmektedir. Bu bağlamda, Türk akademik yazarların İngilizce özet üretiminde özgün metne pek sadık kalmadığı; diğer bir deyişle amacının birebir çeviri yapmak olmadığı söylenebilir. Van Bonn ve Swales'a göre (2007), kaynak ve erek metin arasındaki bu türden farklılıkların nedeni, akademik yazarın 'yapıya' değil 'anlama' odaklanıp erek dilde bu anlamı farklı sözlükdilbilgisel yapılarla aktarma yoluna gitmesidir. Soyutlama süreciyle ilgili farklılıkları gösteren diğer bazı örnekleri inceleyelim.

(130a)

...görsel-işitsel yöntem, diğer yöntemleri **bütünleme**^{EAB}si bakımından sıklıkla kullanılmaktadır.

TR-DİL 14

(130b)

...The audio-visual technique....is used frequently and successfully in language teaching as it completes the other techniques.

İNG-PR DİL 14

(129a) ve (129b) örneklerinde olduğu gibi, (130a)'da neden-sonuç ilişkisi örtük bir biçimde adlaştırma yapısıyla kurgulanmaktadır. (130b)'de ise İngilizcede neden-sonuç ilişkisi bağlaçlarla (and, as) açıkça belirtilmektedir. Ayrıca (130a)'da adlaştırma yapısı "bütünleme" (130b)'de İngilizce metinde süreç (complete) olarak kullanılmıştır.

(131a)

Bu nedenle, spray pyrolysis yöntemi ile film **elde edilmesi**^{EAB}ne ilgi artmaktadır.

TR- Fizik 13

(131b)

Therefore, interest to the produced film by this method has increased.

İNG-PR Fizik 13

(131a)'da 'spray pyrolysis yöntemi ile film elde edilmektedir' tümcesi adlaştırılarak 'spray pyrolysis yöntemi ile film elde etme' AÖ'ye dönüştürülmüştür.

(131b)'de aynı anlam ise sıfat işlevli yantümce (bu yöntemle üretilen film) ile aktarılmıştır.

(132a)

Sonuç olarak, birçoklu modernlikler sosyolojisi için üzerinde **çalışılması**^{EAT} gereken bazı temel konular önerilmektedir.

TR Sosyoloji 2

(132b)

Finally, for a Sociology of multiple modernities some essential themes are outlined on which social scientists should work.

İNG-PR Sosyoloji 2

Örnek (132a)'da 'temel konular'ı niteleyen sıfat işlevli yantümcesi (birçoklu modernlikler sosyolojisi için üzerinde **çalışılması** gereken) adlaştırma yapısıyla (çalışıl-ma-sı) oluşturulmuştur. Buna karşın, örnek (132b)'de sıfat işlevli yantümcede (on which social scientist should work) adlaştırma yapısına hiç yer verilmemiştir. Buna göre, Türkçede anlam adlaştırma yapılarıyla soyut olarak aktarılırken, İngilizce paralel metinde somut bir biçimde aktarılmıştır. Ayrıca Türkçe metinde konuların kimler tarafından çalışılması gerektiği örtük bırakılmıştır. İngilizce metinde ise sıfat işlevli yantümcede 'temel konular'ın kimler tarafından ele alınması gerektiği, açıkça verilmiş (social scientist-sosyologlar); dolayısıyla Halliday ve Matthiessen'in (1999) eşleşik ve eğretilmeli yapıların soyutlama basamağı temel alındığında, Türkçe metinlerde soyut, yani örtük bilginin İngilizce metinde belirtikleştirildiği söylenebilir.

(iv) İngilizce Kontrol Metinlerinde Soyutlama

Çözümleme sonuçlarına göre, İngilizce kontrol metinlerinde bilgi üretimi sürecinde adlaştırma yapılarına yer verildiği görülmüştür. Türkçe özgün metinlerde olduğu gibi, İngilizce kontrol metinlerinde de neden-sonuç ilişkisi adlaştırma yapılarının kullanımıyla soyut bir biçimde aktarılmaktadır.

(133)

Subsequent **deprotonation**^{EAB} of this salt led to the **formation**^{EAB} of the corresponding free N-heterocyclic carbene (NHC) 1.

İNG-KON Kimya 6

(134)

Visible light **excitation**^{EAB} resulted in **photoluminescence**^{EAB} with a corrected maximum at 620 nm, a quantum yield $\Phi = 0.14$

İNG-KON Kimya 8

Adlaştırma yapılarının kullanımıyla birlikte yatay düzlemdeki dönüşümle (ör.süreç→ad, nitelik→ad) birlikte dikey düzlemde (bileşik tümce→tümce→ad öbeği) de dönüşüm gerçekleşmektedir. Bu yatay ve dikey dönüşümler sonunda bilimsel söylemde ‘*a olmaktadır, bu nedenle b olmaktadır*’ sözlükdilbilgisel yapısı ‘a’nın olması, b’nin olmasına yol açmaktadır’ sözlükdilbilgisel yapısına dönüşmektedir (Halliday ve Mathiessen, 1999: 230). Bu bağlamda, (133) ve (134)’da yatay (deprotonate- deprotonation; excitate-excitation) ve dikey dönüşümler (tümce-ad öbeği) sonucunda neden-sonuç ilişkisi örtükleştirilmektedir.

Buraya kadar ele alınan örneklerde, Türkçe ve İngilizce metinler karşılaştırılmış soyutlama işlevinin adlaştırma yapılarıyla nasıl gerçekleştirildiği ve neden sonuç ilişkisinin nasıl kodlandığı incelenmiştir. Bir sonraki aşamada, adlaştırma yapılarının tümcede kılıcı olarak konumlanması ele alınacaktır.

6.1.2. Kılıcı Olarak Adlaştırma Yapısı Kullanımı

Bilimsel söylem, gerçeği ve olguları deneysel kanıtlar ve mantıksal tutarlılık çerçevesinde kurgulamaktadır. Bu nedenle, bilimsel söylem tarafsız ve nesnel olma eğilimindedir. Dolayısıyla, nesnel doğrular ön plana çıkarken bilim insanının kimliği arka planda kalmaktadır (Kress, 1989). Bilimsel söylemde nesnellik, edilgen ve adlaştırma yapılarıyla sağlanmaktadır (Oktar, 2001). Adlaştırma yapısı, kılıcıyı silerek yazar yönelimli örtükleştirme işlevi görmektedir. Diğer bir deyişle, süreç adlaştırıldığında, olayı gerçekleştiren kılıcı silinmektedir. Bütüncemizdeki metinlerde *karşılaştırma*, *inceleme* ve *çözümleme* gibi adlaştırma yapılarının tümcede kılıcı olarak kodlandığı belirlenmiştir.

(135a)

Deneysel ve teorik sonuçların karşılaştırılması^{EAB}, B3LYP’nin HF metodundan daha üstün olduğunu *gösterdi*.

TR-Fizik 18

(135b)

The comparison^{EAB} of the observed and calculated results *showed* that B3LYP is superior to the scaled HF method.

İNG-PR Fizik 18

(135a) ve (135b)'de Özne konumundaki *karşılaştırma* AÖ'ü tümcede *kılıcı* işlevi görmektedir. Buna göre, *karşılaştırma* eylemini gerçekleştiren akademik yazarın kimliği tümcede kodlanmamaktadır. Örnek (135a) ve (135b)'de eylemi gerçekleştiren yazarın kimliği örtükleştirilmiş ve yerine soyut bir AÖ olan ve eşleşik yapıda sürece gönderimde bulunan *karşılaştırma* adlaştırma yapısı geçmiştir. Bu şekilde, yazar sözlükdilbilgisel düzeyde yaptığı seçimlerle kimliğini örtükleştirerek, araştırmaya yönelik süreçleri ve olgusal gerçekleri ön plana çıkarmaktadır.

(136a)

Ayrıca cinsiyetler arası karşılaştırma sonucunda, kızların erkeklerden daha yüksek YTT puanları aldıkları ve öfkelerini daha çok içedönük ve pasif-agresif tepkiler şeklinde gösterdikleri **belirlenmiştir**.

TR- Psikoloji 8

(136b)

Moreover, the gender comparisons revealed that the females had higher EAN scores, and higher passive-aggressive anger scores.

İNG-PR Psikoloji 8

(136a)'da nesnellik edilgen yapı ile kodlanırken (136b)'de adlaştırma yapısıyla kodlanmaktadır. Diğer bir deyişle, (136a)'da yazar kimliğini örtükleştirme işlevi edilgen yapıyla sağlanmaktadır. (136b)'de ise bu işlev kılıcı konumundaki adlaştırma yapısıyla kurgulanmaktadır. Dolayısıyla, bu dönüşümde [-canlı] özelliğe sahip dilsel birim, etken eylemlerle (öner-, göster-) birlikte kullanılarak bir KDE yapısı oluşturmakta ve metinde yazar yönelimli örtükleştirme işlevi de yürütmektedir.

Örnek (137), (138) ve (139)'da görüldüğü gibi kılıcı işlevi gören adlaştırma yapıları, İngilizce kontrol metinlerinde de sıklıkla kullanılmaktadır.

(137)

A comparison of these distinct approaches *allows* us to explain the process, (...). **This comparison** also *suggests* four stages (...).

İNG-KON Sosyoloji 26

(138)

Examination of ERPs on trials uncontaminated by task-switching effects *revealed* larger N2s...

İNG-KON Psikoloji 8

(139)

An examination of some form-class patterns in Saami, Estonian and Georgian *highlights* advantages of an abstractive model, and *suggests* that these advantages (...)

Yukarıdaki örneklerde, süreçler adlaştırılmış ve kılıcı konumundaki adlaştırma yapılarıyla yazarın kimliği silinmiştir.

6.1.3. Edilgen Adlaştırma Yapısı (passive nominalization)

Edilgen adlaştırma (passive nominalization) yapısında, edilgen ve adlaştırma yapı dönüşümleri süreç üzerinde aynı anda kodlanmaktadır (Malchukov ve diğ., 2008). Bu yapıya Türkçe yazı dilinde, özellikle bilimsel söylemde sıkça yer verilmektedir. *Edilgen adlaştırma* yapısının kullanımı, örnek (140a) ve (141a)'da yer almaktadır.

(140a)

Bu çalışmada, antioksidan özellik gösteren ve deneysel olarak belirlenmiş TEAC [1–2] (Toroloksa Eşdeğer Antioksidan Kapasitesi) değerleri bilinen bazı flavonollerin (Mirisetin, Kuersetin) DFT (Yoğunluk Fonksiyonel Teorisi) yöntemiyle antioksidan etkinliklerinin **karşılaştırılması** yapılmıştır.

TR- Kimya 15

(140b)

In this study, some flavonoid derivatives (myricetin, quercetin), showing antioxidant activity and having experimentally determined TEAC (Torolox Equivalent Antioxidant Capacity) values, have been investigated and their antioxidant activities **have been compared**.

İNG-PR Kimya 15

(140a)'da Türkçede “karşılaştır-” eylemi –mA adlaştırma eki alarak ada dönüşmüştür. Bununla birlikte, adlaştırma yapısı –II edilgen çatı eki de alarak karşılaştır-**ıl**-ma-(s)ı biçiminde kullanılmıştır. Dolayısıyla, Türkçede adlaştırma ve edilgenlik olmak üzere her iki örtükleştirme dilsel düzeneği birlikte aynı yapı içinde kullanılmıştır. Adlaştırma yapısında bulunan edilgen dönüşümü, ana tümce eyleminde de görülmektedir. Bu bağlamda, aynı tümce içinde üç tür dönüşümün gerçekleştiğini söyleyebiliriz.

(140b)'de Türkçe metinde “...antioksidan etkinliklerinin **karşılaştır-ıl**-ma-(s)ı” edilgen adlaştırma yapısı İngilizce paralel metine “...have been compared” “karşılaştırılmıştır” biçiminde süreç ile aktarılmıştır. Türkçe metinde “...belirlenmiş değerler” sıfat yantümcesi, İngilizce özetinde “...have been investigated” “antioksidan

etkinlikleri incelenmiştir” bildirim tümcesine dönüşmüştür. Buna göre, Türkçe özetle bilgi tek tümce ile aktarılırken İngilizce özetle iki önerme ile aktarılmaktadır. Türkçe özetle bilgi daha soyut olarak kurgulanırken İngilizceye aktarımı daha somut olarak gerçekleşmiştir.

(141a)

Projenin teknik dizayn raporunun ise, önümüzdeki üç yılda **yazılma**^{EAB}_{sı} planlanmaktadır.

TR- Fizik 17

(141b)

It is planned that the Tecnicl Design Report of the TAC **will have been written** in the next three years.

İNG-PR Fizik 17

Örnek (141a)’da yaz- eylemi –mA adlaştırma eki ulanarak adlaştırılmış ve –Il eki ulanarak edilgenlik işlevi yüklenmiştir. Bu şekilde oluşturulan *edilgen adlaştırma* yapısı örnek (141b)’de görüldüğü gibi İngilizce paralel metine ‘will have been written’ (yazılmış olacak) –*miş olacak* görünüş kipiyle aktarılmıştır. Bütüncemizde yer alan İngilizce kontrol metinlerinde –*miş olacak* görünüş kipi kullanımı saptanmamıştır. İngilizce kontrol metinlerinde geniş zaman ve geçmiş zaman kipleri kullanıldığı belirlenmiştir. Örneklerde de görüldüğü gibi, İngilizce dil dizgesinde *edilgen adlaştırma yapısının* birebir aktarımı olmadığından Türkçe metinlerdeki bu tür yapılar, İngilizce paralel metinlere eşleşik yapı olarak aktarılmıştır.

6.1.4. Adlaştırma Yapılarında ‘Gösterici+Baş’ Ad Dizilişi

Halliday ve Matthiessen (1998)’e göre eşleşik bir yapı (hükümet kaybetti) adlaştırıldığında (hükümet-**in** kaybet-**me-s-i**) özne konumdaki kılıcı iyelik eki alarak adlaştırmaya bağlanmakta ve bu şekilde örtükleştirilmektedir. Dolayısıyla, eşleşik yapıda tümce düzeyinde ‘hükümet kaybetti’, kurgulanmış olan dilbilgisel örüntü adlaştırma süreci sonunda ‘hükümet-**in** kaybet-**me-s-i**’ biçiminde gösterici+baş ad dizilişine sahip bir AÖ’ye dönüşmektedir. Bütüncemizdeki metinlerde, bu yapının kullanımında da farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

(142a)

Bu süreçte yazarın olağan gösterge dizgesinin dışına **çıkması** ve tarihsel-toplumsal yaşanmışlıklara ya da olaylara gönderme **yapması** sonucunda “anıştırı” (reminisens) niteliği kazanan göstergelerin çözümlenmesi, ilgili yapıtın doğru alınması bakımından önemlidir.

TR-Dilbilim 29

(142b)

In this process, for a correct perception of the work in question, it is important that the **author** move out of the ordinary sign system and analyze the signs that have the quality of reminiscence resulting from the author's references to historical and social experiences and events.

İNG-PR Dilbilim 29

(142a)'da adlaştırmalar (yazarın...çıkması/yapması) gösterici+baş ad dizilişi oluşturacak biçimde kurgulanmış ve doğrudan temel tümceye bağlanmıştır. Diğer bir deyişle, Türkçe metinde ad yantümecenin öznesi tamlayan eki almış (-In), *baş* konumdaki adlaştırmış öğeler (çık-ma, yap-ma) iyelik eki (-s-I) ulanmıştır. Örnek (142b)'deki İngilizce paralel metinde adlaştırmalar sürece dönüştürülmüş ve *kılıcı* daha açık bir biçimde kodlanmıştır. Ayrıca, (142a)'da adlaştırma yapılarının kullanımıyla bilgi tek tümcede kurgulanırken, (142b)'de ise bilgi iki önermeden oluşan bileşik tümcede kurgulanmaktadır. Diğer bir örneği inceleyelim,

(143a)

Bu nedenle, çocuklara yönelik yazınsal türde metin yazarların, çocukların Dilbilim edinimine^{EAB} yardımcı olabilecek düzeyde göndermeleri **kullanma**^{EAB}ları çocuk okurların yararına olacaktır.

TR-Dilbilim 3

(143b)

Therefore, authors who write for children should give **importance**^{SAB} to the **use**^{EAB} of referent so as to help the comprehension^{EAN} competence of children.

İNG-PR Dilbilim 3

Örnek (143a)'da sözdizimsel yapı olarak yan tümceleme kullanılırken, İngilizcede tümceler bağlaçlar aracılığı ile kurgulanmaktadır. Ayrıca, Örnek (143a)'da olduğu gibi Türkçede *kılıcı* işlevi gören “yazar” iyelik eki almış ve adlaştırma yapısı ile birlikte daha örtük bir biçimde (yazarlar-ın..kullan-ma-ları) kodlanmıştır. İngilizcede ise *kılıcı* daha açık bir biçimde metinde yer almaktadır.

6.1.5. Sözlüksel ve Sözdizimsel Adlaştırma Yapısı Kullanımı

Adlaştırma yapılarında Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde gözlemlenen diğer bir farklılık da sözlüksel adlaştırma ve sözdizimsel adlaştırma yapılarının kullanımında gözlenmiştir. Buna göre, Türkçe ve İngilizce dil dizgelerinde her iki yapıda bulunmasına rağmen metinlerde birebir eşdeğeri konumundaki adlaştırma biçimi ile değil farklı bir biçimle kodlanmıştır. Sözlüksel ve sözdizimsel adlaştırma yapılarına yönelik kullanımlar Örnek (144a), (144b), (145a), (145b), (146a) ve (146b)'de incelenmektedir.

(144a)

Son olarak ölçüm aygıtlarının kalibrasyonunda kullanılan Daley yönteminin **güvenilir olduğu** anlaşılmıştır. *TR-Mühendislik 9*

(144b)

Finally **the reliability of** Daley calibration method which is used in instrumentation was evaluated. *TR-Mühendislik 9*

(144a)'da anlam sözdizimsel adlaştırma yapısıyla kodlanmıştır. (144b)'de ise anlam sözlüksel adlaştırma yapısıyla aktarılmıştır. Buna göre, (144a)'da –DIK adlaştırma ekiyle oluşturulmuş *güvenilir ol-duğ-u* sözbilimsel adlaştırma yapısı (144b)'de “güvenirlik” (reliab-i-lity) olarak sözlüksel adlaştırma yapısıyla kodlanmıştır.

Sözdizimsel adlaştırma ve sözlüksel adlaştırma yapılarının kullanımındaki farklılıkların, artmaya ve azalmaya yönelik değişimlerim aktarılmasında da ortaya çıktığı gözlemlenmiştir.

(145a)

Deneme sonunda bor toksisitesi altındaki ekmeklik ve makarnalık buğday fidelerinin boy **uzunluklarında** ve oransal su içeriklerinde uygulanan fosfor konsantrasyonlarına bağlı olarak önemli bir değişikliğin olmadığı, makarnalık buğday fidelerinde kuru madde miktarının **azaldığı**, ekmeklik buğday fidelerinde ise 80 mg kg-1P konsantrasyonunda kuru maddenin **arttığı** tespit edildi.

TR- Biyoloji 9

(145b)

At the end of the experiment, it is found that there is no significant change, depending on the application of different P concentrations, in the seedling **length** and relative water content of the Triticum aestivum and Triticum durum. **The decrease** in the percent dry matter of the Triticum durum in any concentration and **the increase** in that of Triticum aestivum at 80 mg kg-1P concentration are also observed.

İNG-PR Biyoloji 9

Örnek (145a)'da, Türkçe metinde adlaştırılma yapıları sözdizimsel adlaştırmalarla (..azal-**dığ-ı**, ..art-**tığ-ı**) kurgulanmıştır. Buna karşın, Örnek (145b)'teki İngilizce paralel metinde, adlaştırmalar sözlüksel adlaştırma (decrease/düş-**üş**, increase/art-**ış**) yapıları olarak aktarılmıştır. Benzer bir kullanım, (146a) ve (146b) örneğinde de yer almaktadır.

(146a)

Katalizörün reaksiyon hızını **artırarak**, aktifleşme enerjisini **düşürdüğü** saptanmıştır.

TR-Kimya 18

(146b)

It is found that catalyst leads to **an increase** in the rate of C-CO₂ reactions as a result of **decrease** in Activation energy.

İNG-PR Kimya 18

(146a)'da azalma ve artma anlamı, sözdizimsel adlaştırma yapıları “düşür-düğ-ü”, “azal-dığ-ı” ve “art-tığ-ı” ile kurgulanırken (146b)'de İngilizce paralel metinde “düşüş” ve “artış” (decrease, increase) olarak sözlüksel adlaştırma yapıları ile kurgulanmıştır.

6.1.6. Adlaştırma Yapıları ve Konu Sürekliliği

Bütüncemizde yer alan özet metinlerinde adlaştırma yapılarının, metin düzleminde bağdaşıklığı oluşturarak konu sürekliliğini de sağladığı görülmüştür.

(147a)

[...] kullanılarak **hesaplandı. Hesaplamalar...**

TR-Fizik 18

(147b)

[...] have been **calculated. The calculations...**

İNG-PR Fizik 18

(148)

This article **condiders** [...]. These **consideration...**

İNG-KON Fizik 17

Örneklerde görüldüğü gibi, bir önceki tümcede *yeni bilgi* olarak kodlanan bilgi (hesapla-; calculate; consider) bir sonraki tümcede adlaştırlarak (hesaplama; calculation; consideration) tümce başı konuma getirilmiştir. Tümce başı konumdaki adlaştırma yapısı, *verilmiş bilgi* olarak konumlanmakta ve metinde söylem yapısını sağlamaktadır.

Adlaştırma yapılarına ilişkin nitel bulgulardan anlaşıldığı gibi, adlaştırma yapıları birden fazla etkileşimsel işlevi üstlenebilmektedir. Bununla birlikte, Türkçede metinlerde ve İngilizce kontrol metinlerinde soyut ve daha örtük bir şekilde kurgulanan bilimsel bilginin, İngilizce paralel metinde daha somut ve açık olarak kurgulandığı gözlemlenmiştir.

Çözümleme sonucunda elde edilen nitel bulguların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı ve adlaştırma yapılarının dillere ve alanlara göre nasıl bir görünüm sergilediği bir sonraki bölümde nicel bulgular çerçevesinde ele alınacaktır.

6.2. NİCEL BULGULAR: ADLAŞTIRMA YAPILARININ DAĞILIMI

Bu bölümde nitel bulguların işaret ettiği farklılıklar, nicel bulgular çerçevesinde ele alınmakta ve bulgular değerlendirilmektedir. İstatistiksel değerler, çizelgeler aracılığıyla detaylı bir biçimde verilmektedir. Daha sonra, her üç metindeki değerler bir şekille özetlenmektedir. Grafik oluşturma sürecinde değerlerin ortancası kullanılmıştır. Ancak ortanca değerlerinde çok sayıda 0 (sıfır) değerleri olduğu durumlarda minimum farklılıkları da olsa yansıtabilmek için ortalama değerler kullanılmıştır.

6.2.1. Dillere Göre Adlaştırma Yapılarının Dağılımı

Çalışmamızın ilk sorusunu yanıtlayabilmek için öncelikle metinlerdeki adlaştırma yapılarının kullanım sıklığı belirlenmiştir. Buna göre, her bir özetle EAB (eylemden ada dönüştirme: baş ad), EAT/G (eylemden ada dönüştirme: tümleç/gösterici), SAB (sıfattan ada dönüştirme: baş ad), SAT/G (sıfattan ada dönüştirme: tümleç/gösterici), BA (bağlaçtan ada dönüştirme), İA (ilgeç öbeğinden ada dönüştirme), sayıları o özetleki sözcük sayısına bölünüp 100 ile çarpılmıştır. Böylece 100 sözcük başına düşen EAT/G, SAB, SAT/G, BA, İA sayıları bulunmuştur.

Tablo 17’de Türkçe metinler, İngilizce kontrol metinleri ve İngilizce paralel metinlerde 100 sözcük başına düşen değerlerin karşılaştırılması sunulmaktadır.

Tablo 17. Dillere Göre Adlaştırma Yapılarının Dağılımı

	Türkçe Metinler (TR)		İngilizce Kontrol Metinleri (İNG KON)		İngilizce Paralel Metinler (İNG PR)		TR/İNG KON	TR/İNG PR	İNG KON/ İNG PR
	Ortalama ± SS	Ortanca (Min-Max)	Ortalama ± SS	Ortanca (Min-Max)	Ortalama ± SS	Ortanca (Min-Max)	p^{\dagger}	p^{\dagger}	p^{\dagger}
EAB	4,9 ± 3,0	4,6 (0 – 19,2)	5,2 ± 2,5	4,9 (0 – 17,3)	4,2 ± 2,6	3,8 (0 – 12,5)	0,098	0,001**	0,000** *
EAT/ G	1,5 ± 1,8	1,1 (0 – 9,5)	0,6 ± 0,9	0 (0 – 6,1)	0,79 ± 1,3	0 (0 – 8,9)	0,000** *	0,000** *	0,834
SAB	0,9 ± 1,5	0 (0 – 9,5)	1,0 ± 1,1	0,7 (0 – 6,1)	0,73 ± 1,2	0 (0 – 5,9)	0,014*	0,023*	0,000** *
SAT/ G	0,19 ± 0,6	0 (0 – 5,4)	0,05 ± 0,2	0 (0 – 1,4)	0,12 ± 0,4	0 (0 – 3,1)	0,014*	0,086	0,162
BA	0,006 ± 0,08	0 (0 – 1,2)	0,003 ± 0,04	0 (0 – 0,7)	0,008 ± 0,08	0 (0 – 1,2)	0,563	1,000	0,317
İA	0,0 ± 0,0	0 (0 – 0)	0,013 ± 0,15	0 (0 – 1,9)	0,01 ± 0,1	0 (0 – 1,9)	0,157	0,180	1,000

† Wilcoxon testi, Mann Whitney U testi * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$;

6.2.1.1. Türkçe ve İngilizce Kontrol Metinlerinde Adlaştırma Yapılarının Türlerine Göre Genel Dağılımı

Tablo 17’de Türkçe özet ve İngilizce kontrol özetleri 100 sözcük başına düşen EAB, EAT/G/G, SAB, SAT/G, BA ve IA yapıları bakımından Mann Whitney U testi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Türkçe metinlerde 100 sözcük başına düşen EAB yapısı Ortancası 4,6 iken İngilizce kontrol metinlerinde bu değer 4,9’dur. Türkçe ve İngilizce kontrol metinlerinde EAB kullanım sıklığı bakımından fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p > 0,05$). Türkçe metinlerde 100 sözcük başına düşen EAT/G yapısı Ortancası 1,1 iken İngilizce kontrol metinlerinde bu değer 0’dır. Türkçe ve İngilizce kontrol metinlerinde EAT/G kullanım sıklığı bakımından fark, istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p < 0,001$). Buna göre, EAT/G Türkçe metinlerde daha sık kullanılmaktadır. Türkçe metinlerde 100 sözcük başına düşen SAB yapısı Ortancası 0 iken İngilizce kontrol metinlerinde bu değer 0,7’dir. Türkçe ve İngilizce kontrol metinlerinde SAB kullanım sıklığı bakımından fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p < 0,05$). SAB İngilizce kontrol

metinlerinde daha sık kullanılmaktadır. Türkçe metinlerde 100 sözcük başına düşen SAT/G yapısı Ortancası 0,2 iken İngilizce kontrol metinlerinde bu değer 0,05'dir. Türkçe ve İngilizce kontrol metinlerinde SAT/G kullanım sıklığı bakımından fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0,05$). SAT/G Türkçe metinlerde daha sık kullanılmaktadır. Türkçe ve İngilizce kontrol metinlerinde BA ve IA kullanım sıklıkları farklı değildir ($p>0,05$).

Sonuç olarak, İngilizce ve Türkçe anadil konuşucuları tarafından üretilen özgün metinlerde EAB ve SAB'nin İngilizce metinlerde, EAT/G ve SAT/G'nin ise Türkçe metinlerde daha çok kullanıldığı, buna karşın IA ve BA kullanımında iki dildeki özetlerde bir fark olmadığı gözlemlenmiştir.

6.2.1.2. Türkçe ve İngilizce Paralel Metinlerde Adlaştırma Yapılarının Türlerine Göre Genel Dağılımı

Tablo 17'de yer alan Türkçe ve İngilizce paralel özetler 100 sözcük başına düşen EAB, EAT/G/G, SAB, SAT/G, BA, IA değerleri Wilcoxon testi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Tablo 17'de görüldüğü gibi Türkçe metinlerde 100 sözcük başına düşen ortalama EAB sayısı $4,9 \pm 3,0$ 'dır. Buna karşın 100 sözcük başına düşen Ortanca 4,6'dır ve 100 sözcüklü bir Türkçe özetinde hiç EAB gözlemlenemeyebilir (Min: En küçük değer) ya da 19,2 tane (Max: En büyük değer) gözlemlenebilir. İngilizce paralel metinlerde 100 sözcük başına düşen ortalama EAB sayısı $4,2 \pm 2,6$ 'dır. Buna karşın 100 sözcük başına düşen Ortanca 3,8'dir ve 100 sözcüklü bir İngilizce özetinde hiç EAB gözlemlenemeyebilir (Minimum) ya da 12,5 tane (Max) gözlemlenebilir. Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde EAB kullanım sıklıkları bakımından fark, istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0,01$). EAB Türkçe metinlerde daha sık kullanılmaktadır. Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde EAT/G kullanım sıklıkları bakımından farkın anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür ($p<0,001$). EAT/G Türkçe metinlerde daha sık kullanılmaktadır. Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde SAB kullanım sıklıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). SAB Türkçe metinlerde daha sık kullanılmaktadır.

Türkçe ve İngilizce Paralel metinlerde SAT/G, BA ve İA kullanım sıklıkları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$).

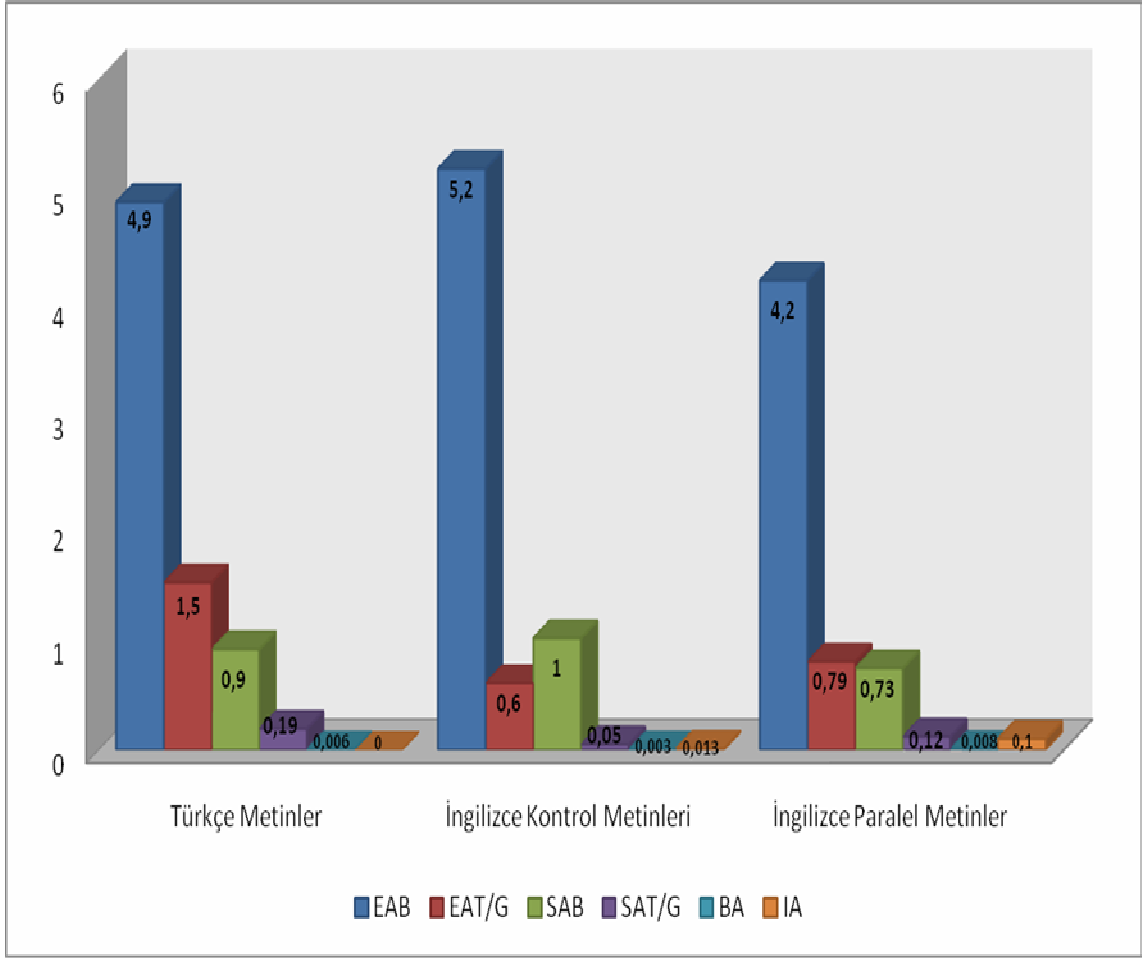
Bu belirlemelere göre, Türkçe metinlerde EAB, EAT/G ve SAB adlaştırma yapılarına İngilizce paralel metinlerine göre daha fazla yer verilmekte, buna karşın SAT/G, İA ve BA kullanım sıklığında ise anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

6.2.1.3. İngilizce Paralel ve Kontrol Metinlerinde Adlaştırma Yapılarının Türlerine Göre Genel Dağılımı

Tablo 17’de Mann Whitney U testi kullanılarak İngilizce Paralel metinler ve İngilizce kontrol metinlerin 100 sözcük başına düşen EAB, EAT/G, SAB, SAT/G, BA ve IA yapıları bakımından karşılaştırılmasından elde edilen değerler yer almaktadır. İngilizce paralel metinlerde 100 sözcük başına düşen EAB yapısı Ortancası 3,8 iken İngilizce kontrol metinlerinde bu değer 4,9’dur. İngilizce paralel metinler ve İngilizce kontrol metinlerinde EAB kullanım sıklığı bakımından fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0,001$). İngilizce kontrol metinlerinde EAB kullanımını daha fazladır. İngilizce paralel metinlerde ve İngilizce kontrol metinlerinde EAT/G kullanım sıklığı arasındaki fark anlamlı düzeyde değildir ($p>0,05$). İngilizce paralel metinlerde 100 sözcük başına düşen SAB yapısı Ortancası 0 iken İngilizce kontrol metinlerinde bu değer 0,7’dir. İngilizce paralel metinlerde ve İngilizce kontrol metinlerinde SAB kullanım sıklığı bakımından fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0,001$). İngilizce kontrol metinlerinde SAB kullanımını daha fazladır. İngilizce paralel metinlerde ve İngilizce kontrol metinlerinde SAT/G, BA ve İA kullanım sıklığı arasındaki fark anlamlı düzeyde değildir ($p>0,05$).

Sonuç olarak, EAT/G, SAT/G, İA ve BA adlaştırma yapılarının kullanımında İngilizce kontrol ve İngilizce paralel metinler arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Ancak EAB ve SAB adlaştırma yapılarının İngilizce kontrol metinlerinde daha fazla kullanıldığı görülmüştür.

Tüm metinlere göre adlaştırma türlerine ait tanımlayıcı istatistikler Grafik 1’de verilmiştir.



Grafik 1. Dillere Göre Adlaştırma Yapılarının Genel Dağılımı

Grafik 1’de, Tablo 17’deki ortalama sayısal değerler verilmektedir. Grafik 1’de görüldüğü gibi, baş ad olarak işlev gören eylemden ada dönüştürülen adlaştırma yapısı EAB tüm metinlerde en fazla tercih edilen adlaştırma türü olmuştur. Türkçe metinlerde adlaştırmalar ayrıca niteleyici olarak *tümleç/gösterici +baş ad dizilişi* de sıkça (ortalama 1,5) tercih edilmiştir. Bu gruptaki adlaştırma yapılarının yaklaşık %10’unu *gösterici+baş ad dizilişi* (büyü-me-nin gecik-me-s-i) oluşturmaktadır. İngilizce kontrol metinlerinde ise, baş ad olarak işlev gören sıfattan ada dönüştürülen adlaştırma yapısı SAB, EAB’den sonra en fazla kullanım sıklığına sahip adlaştırma yapısı olmuştur. İngilizce paralel metinlerde ise, diğer metinlere göre tüm adlaştırma türlerinde daha az adlaştırma yapısı yer almaktadır.

Tablo 18. Bilim Alanlarına ve Dillere Göre Adlaştırma Yapılarının Dağılımı

	Türkçe Metinler (TR)			İngilizce Kontrol Metinleri (ING KON)			İngilizce Paralel Metinler (ING PR)			TR p [†]	ING KON p [†]	ING PR p [†]			
	Sosyal Bilimler		Fen Bilimleri		Sosyal Bilimler		Fen Bilimleri		Sosyal Bilimler				Fen Bilimleri		
	Ortalama ± SS	Ortanca (Min-Max)	Ortalama ± SS	Ortanca (Min-Max)	Ortalama ± SS	Ortanca (Min-Max)	Ortalama ± SS	Ortanca (Min-Max)	Ortalama ± SS				Ortanca (Min-Max)	Ortalama ± SS	Ortanca (Min-Max)
EAB	6,2 ± 3,2	5,6 (0,7 – 19,2)	3,6 ± 2,2	3,3 (0 – 9,9)	5,8 ± 2,8	5,4 (0,7 – 17,3)	4,6 ± 2,1	4,4 (0 – 10,9)	5,1 ± 2,7	4,7 (0,4 – 12,5)	3,4 ± 2,0	3,3 (0 – 9,4)	0,000***	0,001*	0,000***
EAT/G	1,9 ± 1,9	1,4 (0 – 7,3)	1,0 ± 1,7	0 (0 – 9,5)	0,7 ± 0,9	0,5 (0,7 – 5,4)	0,5 ± 0,9	0 (0 – 6,1)	1,0 ± 1,4	0,6 (0 – 8,9)	0,5 ± 1,1	0 (0 – 7,0)	0,002**	0,979	0,012**
SAB	7,2 ± 1,6	0,8 (0 – 8,6)	0,7 ± 1,3	0 (0 – 9,5)	1,1 ± 1,3	0,7 (0 – 6,1)	0,9 ± 0,9	0,8 (0 – 4,6)	0,9 ± 1,2	0,4 (0 – 5,9)	0,6 ± 1,1	0 (0 – 5,7)	0,999	0,940	0,186
SAT/G	0,25 ± 0,8	0 (0 – 5,4)	0,1 ± 0,4	0,0 (0 – 1,6)	0,6 ± 0,2	0 (0 – 1,4)	0,05 ± 0,2	0 (0 – 1,6)	0,08 ± 0,3	0,0 (0 – 2,2)	0,2 ± 0,5	0 (0 – 3,1)	0,156	0,317	0,082
BA	0,01 ± 0,1	0,0 (0 – 1,2)	0,0 ± 0,0	0,0 (0 – 0,0)	0,006 ± 0,06	0 (0 – 0,7)	0 ± 0	0 (0 – 0)	0,02 ± 0,1	0,0 (0 – 1,2)	0,0 ± 0,0	0,0 (0 – 0,0)	1,000	0,156	0,156
İA	0,0 ± 0,0	0,0 (0 – 0)	0,0 ± 0,0	0,0 (0 – 0)	0 ± 0	0 (0 – 0)	0,03 ± 0,2	0 (0 – 1,9)	0,0 ± 0,0	0,0 (0 – 0)	0,03 ± 0,2	0,0 (0 – 1,9)	p [†]	0,000**	p [†]

Wilcoxon Testi; † Mann Whitney U Testi *p<0,05, **p<0,01, *** p<0,001

Bu bölümde *adlaştırma* yapılarının her birinin dillere göre genel dağılımları incelenmiştir. Bir sonraki aşamada, adlaştırma yapılarının Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerine göre dağılımlarını incelenecektir.

6.2.2. Bilim Alanlarına ve Dillere Göre Adlaştırma Yapılarının Dağılımı

Tablo 18’de Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanları için Türkçe metinler, İngilizce kontrol metinleri ve İngilizce paralel metinlerde 100 sözcük başına düşen değerlerin karşılaştırılması sunulmaktadır.

6.2.2.1. Türkçe Metinlerde Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerine Göre Adlaştırma Yapıları Dağılımı

Tablo 18’de yer alan sayısal değerlere göre, Türkçe Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri özetleri 100 sözcük başına düşen EAB ve EAT/G sayıları ortancaları bakımından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı olduğu saptanmıştır ($p<0,001$). Türkçe Sosyal Bilimler metinlerinde EAB ve EAT/G yapısının daha sık kullanıldığı gözlenmektedir. Türkçe Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri özetleri 100 sözcük başına düşen SAB sayıları ortancaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,01$). Sosyal Bilimler metinlerinde SAB yapının daha sık kullanıldığı belirlenmiştir. Fen Bilimleri metinlerinde BA yapısı hiç kullanılmamışken, Sosyal Bilimler metinlerinde 100 tümcenin 0,01’sinde kullanılmıştır. Fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir ($p>0,05$). İA yapısı Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri metinlerinde hiç kullanılmamıştır ($p>0,05$).

Türkçe metinlerde alanlararası karşılaştırmaya göre, EAB, EAT/G ve SAB yapılarına Sosyal Bilimlerde daha fazla yer verilmektedir. SAT/G, BA ve İA kullanım sıklığında ise anlamlı bir fark saptanmamıştır.

6.2.2.2. İngilizce Kontrol Metinlerinde Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerine Göre Adlaştırma Yapıları Dağılımı

İngilizce kontrol metinlerinde Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanları için 100 sözcük başına düşen değerlere ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 18’de yer almaktadır. Tablo 18’de görüldüğü gibi, Sosyal Bilimler alanındaki İngilizce kontrol metinlerinde 100 sözcük başına düşen ortalama EAB sayısı $5,8 \pm 2,8$ ’dir. Buna karşın 100 sözcük başına düşen ortanca 5,4’tür. Fen Bilimler alanındaki İngilizce kontrol metinlerinde 100 sözcük başına düşen ortalama EAB sayısı $4,6 \pm 2,1$ ’dir. Buna karşın 100 sözcük başına düşen ortanca 4,4’tür. İngilizce kontrol metinlerinde Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri metinlerde 100 sözcük başına düşen EAB kullanımı bakımından fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p < 0,01$). İngilizce kontrol metinlerinde Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerinde 100 sözcük başına düşen EAT/G, SAB, SAT/G, BA, İA kullanım sıklıkları bakımından fark, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir ($p > 0,05$).

İngilizce kontrol metinlerine genel olarak bakıldığında, EAB adlaştırma yapısının Fen Bilimlerine göre Sosyal Bilimler alanında daha çok kullanıldığı görülmektedir. EAT/G, SAB, SAT/G, BA ve İA adlaştırma kullanım sıklığında ise alanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

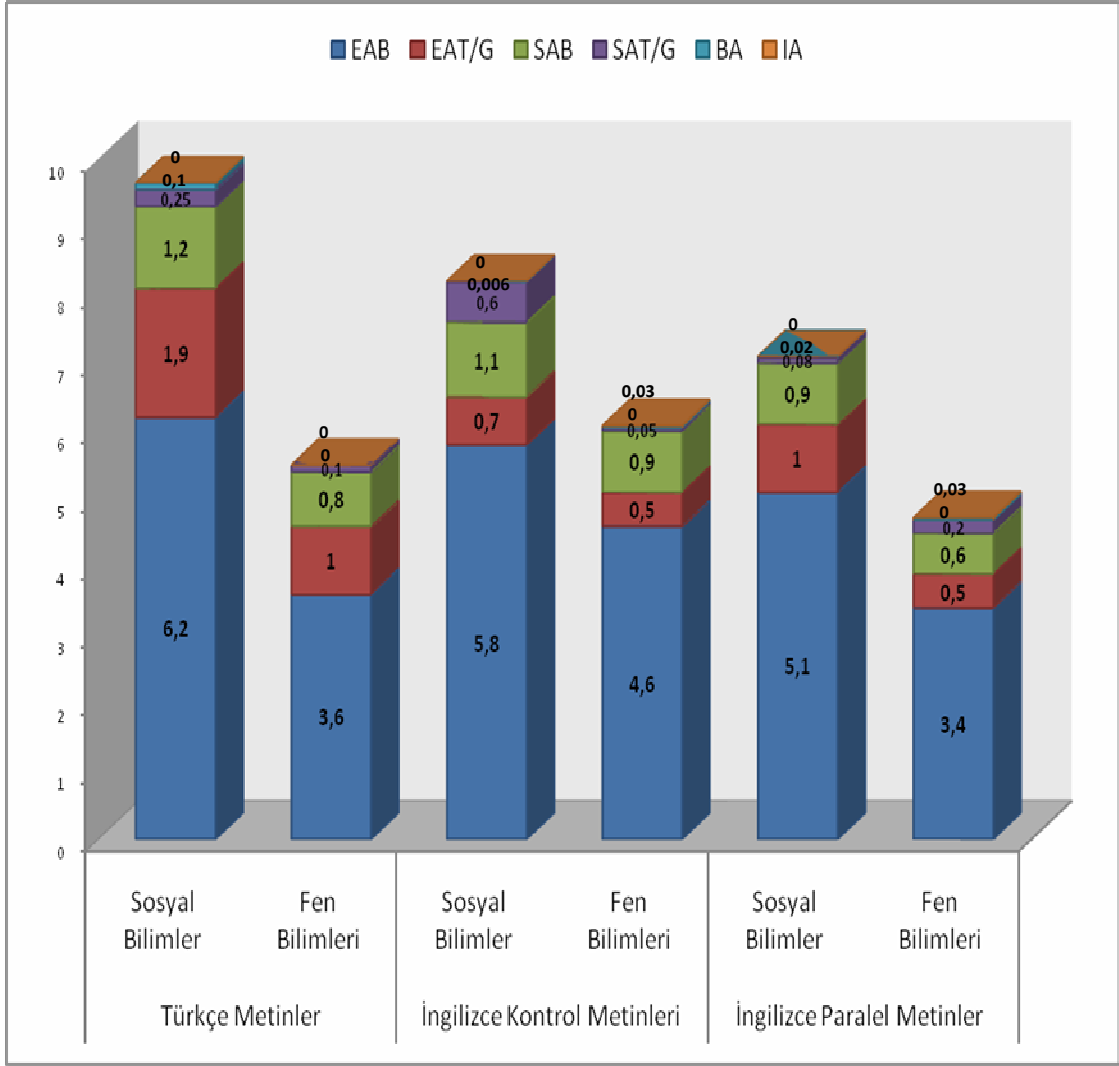
6.2.2.3. İngilizce Paralel Metinlerde Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerine Göre Adlaştırma Yapıları Dağılımı

Tablo 18’de görüldüğü gibi, Sosyal Bilimler alanındaki İngilizce paralel metinlerde 100 sözcük başına düşen ortalama EAB sayısı $5,1 \pm 2,7$ ’dir. Buna karşın 100 sözcük başına düşen ortanca 4,7’dir ve 100 sözcüklü bir İngilizce Sosyal Bilimler özette en az 0,4 tane EAB gözlemlenmiş (Min) ve en fazla 12,5 tane EAB (Max) gözlemlenmiştir. Fen Bilimleri bölümlerinde yazılan İngilizce paralel metinlerde 100 sözcük başına düşen ortalama EAB sayısı $3,4 \pm 2,0$ ’dir. Buna karşın 100 sözcük başına düşen EAB ortancası 3,3’tür. 100 sözcüklü bir İngilizce Fen

Bilimleri özetlerinde hiç EAB gözlemlenemeyebilir (Min) ya da en fazla 9,4 tane (Max) gözlemlenebilir. İngilizce paralel metinler Sosyal Bilimler ve İngilizce paralel metinler Fen Bilimleri metinlerinde EAB yapısının kullanım sıklıkları bakımından fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0,001$). İngilizce Sosyal Bilimler metinlerinde bu yapının daha sık kullanıldığı saptanmıştır. İngilizce Sosyal Bilimler ve İngilizce Fen Bilimleri metinlerinde EAT/G yapının dağılımı bakımından fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0,001$). İngilizce Sosyal Bilimler metinlerinde bu yapıya daha çok yer verilmektedir. İngilizce Sosyal Bilimler ve İngilizce Fen Bilimleri metinlerinde SAB yapının kullanım sıklıkları bakımından fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0,05$). İngilizce Sosyal Bilimler metinlerinde bu yapı daha çok tercih edilmektedir. İngilizce Sosyal Bilimler ve İngilizce Fen Bilimleri metinlerinde SAT/G, BA ve IA yapının kullanım sıklıkları farklı değildir ($p>0,05$).

Sonuç olarak, İngilizce paralel metinlerde EAB, EAT/G ve SAB kullanımında alanlararası fark bulunurken, SAT/G, BA ve IA kullanımında fark belirlenmemiştir.

Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerine göre tüm metinlerdeki adlaştırma yapılarının dağılımı Grafik 2’de verilmektedir.



Grafik 2. Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerine Göre Adlaştırma Yapılarının Dağılımı

Tablo 18'deki adlaştırma yapılarının kullanım sıklığına ilişkin ortalama değerler Grafik 2'de yer almaktadır. Bu değerlere göre, tüm metinlerde EAB, EAT/G ve SAB adlaştırma yapıları Sosyal Bilimler alanında daha fazla kullanılmaktadır. SAT/G, BA ve İA kullanımında ise farkın anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Genel olarak bakıldığında, Fen Bilimlerine göre, Sosyal Bilimler alanında adlaştırma yapılarının daha fazla kullanıldığı görülmektedir.

Bu bölümde, EAB, EAT/G, SAB, SAT/G, BA ve İA olmak üzere adlaştırma yapılarının her birinin Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarına göre dağılımları

incelenmiştir. Bir sonraki bölümde toplam adlaştırma değerlerinin disiplinlere, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerine ve dillere göre dağılımları ele alınacaktır.

6.2.3. Toplam Adlaştırma Dağılımı

Adlaştırma yapılarının bir işlevi tümcede kılıcı rolünü örtüklemesidir. Dolayısıyla hem *bilgi sunma* hem de *bakış açısını* yansıtması açısından adlaştırma yapılarının bilimsel söylemde yeri büyüktür. Bu bakımdan, bilgi sunma ve bakış açısını yansıtma işlevlerini yürüten adlaştırma yapılarının dillerarası ve disiplinlerarası görünümleri incelenmiştir. Bu bölümde EAB, EAT/G, SAB, SAT/G, BA ve İA adlaştırma yapılarının görülme sıklıklarının toplamından elde edilen bulgulara yer verilecektir.

6.2.3.1. Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri Alanlarına Göre Toplam Adlaştırma Dağılımı

Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanları bakımından Türkçe metinler, İngilizce kontrol metinlerinde ve İngilizce paralel metinlerde toplam adlaştırma yapı kullanım sıklıkları karşılaştırılmıştır. Türkçe metinlerde, İngilizce kontrol metinlerinde ve İngilizce paralel metinlerde alanlara göre 100 sözcük başına düşen değerlere ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 19’da verilmektedir.

Tablo 19. Bilim Alanlarına ve Dillere Göre Toplam Adlaştırma Yapılarının Dağılımı

	Türkçe Metinler (TR)		İngilizce Kontrol Metinleri (İNG KON)		İngilizce Paralel Metinler (İNG PR)		TR/İNG KON	TR/İNG PR	İNG KON/İNG PR
	Ortalama ± SS	Ortanca (Min-Max)	Ortalama ± SS	Ortanca (Min-Max)	Ortalama ± SS	Ortanca (Min-Max)	P*	P*	P*
Sosyal Bilimler	9,6 ± 4,4	8,8 (2,2 – 21,9)	7,6 ± 3,2	7,5 (2,0– 19,2)	7,1 ± 3,3	6,7 (0,8 – 16,9)	0,001	0,000	0,189
Fen Bilimleri	5,4 ± 3,0	5,4 (0- 21,4)	6,1 ± 2,4	5,8 (0- 13,1)	4,7 ± 2,2	4,6 (0- 10,8)	0,020	0,000	0,000

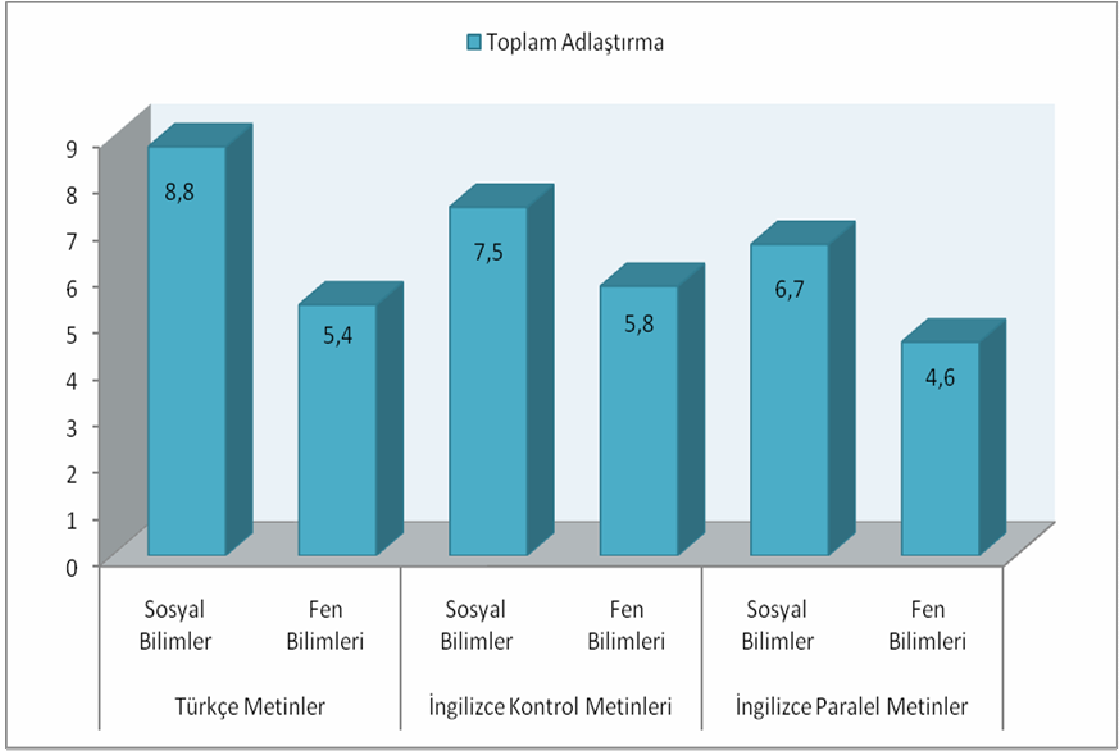
* Wilcoxon, Mann Whitney U testi

Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanındaki Türkçe ve İngilizce kontrol metinleri Wilcoxon ve Mann Whitney U testleriyle karşılaştırılmıştır. Tablo 19'daki değerleri incelediğimizde alanlar arasında farklılıkların olduğu görülmektedir. Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanındaki Türkçe ve İngilizce kontrol metinleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p=0,001$, $p<0,01$). Türkçe ve İngilizce kontrol metinlerinde Sosyal Bilimler alanında adlaştırmaya daha sık yer verilmektedir.

Aynı biçimde Tablo 19'daki sayısal değerlerin de gösterdiği gibi, Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde de Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p=0,000$, $p<0,001$). Buna göre, Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde, Sosyal Bilimler alanında daha fazla adlaştırma kullanılmaktadır. Buna karşın, Sosyal Bilimler alanında İngilizce kontrol ve İngilizce paralel metinler arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir ($p=0,189$, $p>0,05$). Fen Bilimlerinde ise İngilizce kontrol ve İngilizce Paralel metinler arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p=0,000$, $p<0,001$). Fen Bilimlerinde İngilizce kontrol metinlerinde daha fazla adlaştırma kullanılmaktadır.

Alanlararası karşılaştırmaya göre, Türkçe ve İngilizce paralel metinler arasında ve Türkçe ve İngilizce kontrol metinleri arasında adlaştırma kullanımı bakımından anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bu ikili karşılaştırmalara göre, Sosyal Bilimler alanında daha fazla adlaştırmaya yer verilmektedir. İngilizce kontrol ve İngilizce paralel metinleri arasındaki karşılaştırmaya göre ise Sosyal Bilimler arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Tüm metinlere göre Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerinde toplam adlaştırma kullanımına ait tanımlayıcı istatistikler, ortanca değerler temel alınarak Grafik 3'te yer almaktadır.



Grafik 3. Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerinde Toplam Adlaştırma Dağılımı

Grafik 3'teki değerlere göre, Sosyal Bilimler alanında 100 sözcük başına düşen ortanca sayısı Türkçe metinlerde 8,8 iken İngilizce kontrol metinlerinde 7,5, İngilizce paralel metinlerde 6,7'dir. Fen Bilimleri alanında ise 100 sözcük başına düşen toplam adlaştırma ortancası Türkçe metinlerde 5,4 olup, İngilizce kontrol metinlerinde 5,8 ve İngilizce paralel metinlerde 4,6'dır. Adlaştırma yapılarını tek tek Sosyal ve Fen Bilimlerine göre incelediğimizde de görüldüğü gibi, buradaki bulgular da Sosyal Bilimler alanında daha fazla adlaştırma kullanıldığına işaret etmektedir. Bununla birlikte, İngilizce paralel metinlerde Fen Bilimleri alanında adlaştırma kullanımına fazla yer verilmediği belirlenmiştir.

6.2.3.2. Dillere Göre Toplam Adlaştırma Dağılımı

Adlaştırma kullanımının kültür bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla bu bölümde toplam adlaştırma kullanım sıklıkları, Türkçe, İngilizce paralel ve İngilizce kontrol metinlerine göre karşılaştırılmıştır. Adlaştırma yapılarını incelediğimiz bu son bölümde farklı söylem topluluklarına göre toplam adlaştırma

dağılımları ele alınacaktır. Metinlerdeki toplam adlaştırma kullanım sıklıkları, 100 sözcük başına düşen değerlere ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 20’de yer almaktadır.

Tablo 20. Dillere Göre Toplam Adlaştırma Dağılım

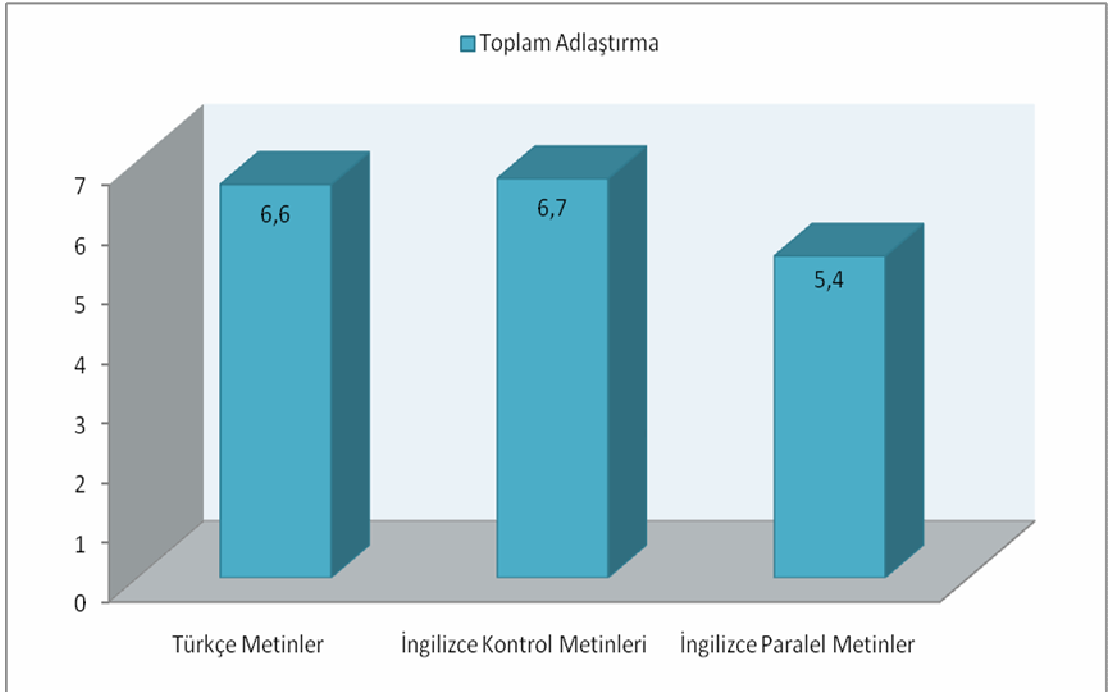
	Türkçe Metinler (TR)		İngilizce Kontrol Metinleri (İNG KON)		İngilizce Paralel Metinler (İNG PR)		TR/IN G KON	TR/IN G PR	İNG KON/İNG PR
	Ortalama \pm SS	Ortanca (Min-Max)	Ortalama \pm SS	Ortanca (Min-Max)	Ortalama \pm SS	Ortanca (Min-Max)	p [†]	p [*]	p [*]
Toplam Adlaştırma	7,5 \pm 4,3	6,6 (0 – 21,9)	6,8 \pm 2,9	6,7 (0 – 19,2)	5,9 \pm 3,1	5,4 (0 – 16,9)	0,469	0,001*	0,000*

[†] Mann Whitney U testi, p>0,05; *Wilcoxon Testi, **p<0,001 [†]

Tablo 20’deki sayısal değerlere göre, Türkçe metinlerde 100 sözcük başına düşen ortalama toplam adlaştırma sayısı 7,5 \pm 4,3’dir. 100 sözcük başına düşen ortanca 6,6’dır. İngilizce kontrol metinlerinde 100 sözcük başına düşen ortalama toplam adlaştırma sayısı 6,8 \pm 2,9’dur. Buna karşın, 100 sözcük başına düşen ortanca 6,7’dir. Türkçe ve İngilizce kontrol metinleri arasındaki fark toplam adlaştırma açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir (p>0,05). Türkçe metinlerde ortanca 6,6 iken İngilizce kontrol metinlerinde bu değer 6,7’dir. Buna karşın, İngilizce paralel metinlerde 100 sözcük başına düşen ortalama toplam adlaştırma sayısı 5,9 \pm 3,1, ortanca değeri ise 5,4’dür. Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde toplam adlaştırma bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır (p<0,001). Türkçe metinlerde 100 sözcük başına 6,6 adlaştırma düşerken İngilizce paralel metinlerde 5,4 tane düşmektedir. İngilizce paralel metinlerde ve İngilizce kontrol metinlerinde de farkın toplam adlaştırma bakımından istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (p<0,001). İngilizce Paralel metinlerde 100 sözcük başına 5,4 adlaştırma düşerken İngilizce kontrol metinlerinde 6,7 tane düşmektedir.

Sonuç olarak, tüm metinler karşılaştırıldığında adlaştırma kullanımını bakımından Türkçe ve İngilizce kontrol metinleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Buna karşın, Türkçe metinler, İngilizce kontrol metinleri ve İngilizce paralel metinler karşılaştırmasına göre, Türkçe ve İngilizce kontrol metinlerinde daha fazla adlaştırma kullanıldığı belirlenmiştir.

Tüm metinlere göre toplam adlaştırma kullanımına ait tanımlayıcı istatistikler Grafik 4’te verilmiştir.



Grafik 4. Dillerarası Toplam Adlaştırma Dağılımı

Grafik 4’te, Tablo 20’deki ortanca sayısal değerler kullanılmıştır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi adlaştırma yapılarının dağılımı Türkçede 6,6 ve İngilizce kontrol metinlerinde 6,7 olmak üzere benzer bir dağılım gösterirken İngilizce paralel metinlerde bu kullanım 5,4’e düşmektedir. Bu sayısal değerlere göre, İngilizce paralel metinlerde daha az adlaştırma yapısı bulunmaktadır.

6.3. TARTIŞMA

a) Dillerarası Karşılaştırma

Bu çalışmada Türkçe ve İngilizce özgün metinler ve İngilizce paralel metinlerde bilimsel bilgiyi kurgulama ve nesneliği sağlama işlevi gören adlaştırma yapıları nitel ve nicel bulgular doğrultusunda incelenmiştir. Bu bağlamda, Halliday'ın (1985, 1994, 1998) *düşünsel dilbilgisel eğretileme* türleri olarak belirlediği adlaştırma yapıları çözümlenmiştir. Adlaştırma yapılarının çözümlenmesinden elde ettiğimiz nicel bulgular, çalışmamızın 'adlaştırma yapılarının dillerarası ve alanlararası nasıl bir dağılım sergilediği' biçimindeki birinci araştırma sorusunun yanıtını oluşturmaktadır. Elde edilen bulgular doğrultusunda Türkçe ve İngilizce bilimsel söylemin kurgulanışında adlaştırma yapılarının dağılımında benzerlik ve farklılıkların olduğu ortaya konmuştur.

Çalışmamızda, adlaştırma türlerine yönelik dillerarası karşılaştırmada, Grafik 1'de (bkz. sayfa 166) görüldüğü gibi, *baş ad* olarak işlev gören eylemden ada dönüştürülen adlaştırma yapısının tüm metinlerde en fazla tercih edilen adlaştırma yapısı olduğu belirlenmiştir. Türkçe ve paralel metinlerde baş ad işlevi gören EAB yapısından sonra, sık kullanılan diğer yapının eylemden ada dönüştürülen ve AÖ'de tümleç işlevi yürüten adlaştırma yapısı (EAT) olduğu görülmüştür. Ancak İngilizce kontrol metinlerinde en sık kullanılan EAB yapısından sonra, baş ad konumunda özne olarak işlev gören sıfattan ada dönüştürülen adlaştırma yapısı (SAB) kullanıldığı belirlenmiştir. Buna göre, İngilizce kontrol metinlerinde adlaştırma yapılarının daha çok *baş ad* konumunda yer aldığı ve Türkçe metinlerde ise *baş ad* ile birlikte sıklıkla tümleç işlevi de gördüğü söylenebilir. Bu bulgular bağlamında, İngilizce bilimsel söylemde adlaştırma yapıları tümcede daha çok, bir katılımcı olarak kodlanırken Türkçede adlaştırma yapılarının katılımcı ve aynı zamanda da bu katılımcıyı niteleyen tümleç olarak konumlandığını söylemek mümkündür. Baş ad konumundaki adlaştırma yapıları tümcede Kılıcı işlevi görebilirken, tümleç konumundaki adlaştırma yapıları baş adı niteleyerek sınıflandırılmaktadır.

Grafik 4'te (bkz. sayfa 176) toplam adlaştırma yapılarının dillere göre dağılımları yer almaktadır. Buradaki ortanca değerlere göre, adlaştırma yapılarının dağılımının Türkçede ve İngilizce kontrol metinlerinde benzer bir dağılım gösterdiği saptanmıştır. Dolayısıyla, Türkçe ve İngilizce özgün metinlerde bilimsel bilgi aktarımının adlaştırmalar aracılığıyla yoğun olarak soyutlandığı saptanmıştır. Eylem, sıfat, bağlaç ve ilgeç öbeği gibi birimlerin adlaştırma süreci sonunda ada dönüştürülerek soyutlandığı gözlemlenmiştir. Ancak nicel bulgularımız Türkçe ve İngilizce özgün metinlerde adlaştırma yapılarının kullanım sıklığında benzer bir dağılım olduğunu göstermesine karşın, nitel bulgularımız adlaştırma yapılarının Türkçe ve İngilizce özgün metinlerde farklı sözlükdilbilgisel düzeneklerle yapılandırılmış tümcelere konumlandırıldığını göstermektedir. Buna göre, adlaştırma yapıları Türkçede sıklıkla edilgen çatı tümceler içinde bulunurken (*cinsiyetler arası karşılaştırma sonunda...belirlenmiştir*. TR-Psi 8) İngilizce metinlerde etken tümce yapısı (*the gender comparison revealed that: karşılaştırma...göstermiştir*. ING-PR Psi 8) içinde yer aldığı gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, Türkçe metinlerde 'karşılaştır-**il**-**ma** yap-**il**-miştir' biçiminde edilgen adlaştırma yapılarının kullanıldığı görülmüştür. Dolayısıyla, Türkçe metinlerde adlaştırma dönüşümüyle birlikte hem ad yantümcesinin eylemi hem de ana tümcenin eylemi edilgenleştirilebilmektedir. Türkçe metinlerdeki edilgen yapı kullanımına yönelik bu yapılanma, yedinci ve sekizinci bölümde etken ve edilgen yapılarına ilişkin nicel ve nitel bulgular çerçevesinde ayrıntılı olarak değerlendirilecektir.

Dillerarası karşılaştırma bağlamında, bütüncemizin çözümlemesinden elde ettiğimiz diğer bir bulgu, Türkçe ve İngilizce kontrol metinlerine göre İngilizce paralel metinlerde adlaştırma yapılarına daha az yer verildiğidir. Bu eğilim, Türkçe özgün metindeki soyutlamalarının İngilizce paralel metinde somutlaştırıldığı bir göstergesi olabilir. Bu doğrultuda, Baker (1993, 1996) çeviri metinlerinde somutlaştırma durumuna, Blum-Kulka'nın (1986: 19) ilk kez ortaya koyduğu "belirtikleştirme" kavramı çerçevesinde açıklık getirmeye çalışmaktadır. Baker'a göre (1995) belirtikleştirme, dolayısıyla somutlaştırma ya da basitleştirme eğilimi çeviri metinlerin temel evrensel özelliklerinden biridir. Baumgarten, Meyer ve Özçetin (2008) ise *belirtikleştirmeyi* evrensel bir gereklilik olarak görmemekte,

kaynak ve erek dilin iletişimsel ve biçemsel normlarına bağlı olarak çeviri sürecinde ortaya çıkabileceğini ileri sürmektedirler. Buna göre, *belirtikleştirme* zorunlu ya da seçime bağlı durumlara göre çeviri sürecinde gözlemlenebilmektedir (Kansu-Yetkiner, 2009). Dolayısıyla, Steiner’ın da (2002) ifade ettiği gibi, belirtikleştirmeye bağlı olarak çeviri metinlerde örtük olan bilgiyi açıkça belirtme yönünde bir eğilim olabilmektedir. Belirtikleştirmeye ilişkin bu belirlemeler doğrultusunda, adlaştırma yapılarının, paralel metinlerde bilimsel bilginin daha az karmaşık yapılarla ve basit tümce yapılarıyla aktarıldığı söylenebilir. Buna göre, nitel bulgularımızın da işaret ettiği gibi, Türkçe metinlerde kurgulanan soyutlamaların paralel metinlerde daha somutlaştırıldığı sonucuna varılabilir. Çünkü özgün metinlerde anlam eğretilmeli yapılarla kurgulanırken, paralel metinlerde anlamın eşleşik yapılarla kurgulandığı görülmüştür. Dolayısıyla, özgün metinde eğretilmeli yapılarla örtükleştirilen bilginin paralel metinlerde eşleşik yapılarla açıkça sunulduğu söylenebilir.

Eğretilmeli ve eşleşik yapı kullanımı farklılığını, Bilişsel Dilbilim alanındaki çalışmalar bağlamında değerlendirsek, yazarın dile ilişkin *bilişsel edinç* düzeyinin metin üretim sürecinde etkili olduğunu söylemek mümkündür. Bu alandaki araştırmalara göre, eğretilme kullanımı farklı bilişsel süreçleri gerektirmektedir (Lakoff, 1980). Adlaştırma yapıları, anlamı farklı sözlükdilbilgisel yapılarla düzenlemeyi içerdiğinden (Heyvaert, 2003) bilimsel metni yazma ve okuma farklı bir biliş seviyesini, bir “bilişsel edinç” (cognitive competence) düzeyini gerektirmektedir (Martin, 1991: 315). Dilbilgisel eğretilme, bilişsel düzeyde soyutlamayı içermesiyle daha üst sevide muhakeme yeteneğine ihtiyaç duymaktadır. Bu bilgiler ışığında çalışmamızın bulgularını değerlendirecek olursak, Türk akademik yazarlar, anadili konuşucusu olarak kendi dillerinde daha yüksek bir *bilişsel edince* (cognitive competence) sahip olduğu için Türkçe metin üretimi sürecinde dil dizgesindeki karmaşık yapıları kullanarak anlamı eğretilmeli yapılarla kurgulamaktadır. Ancak akademik yazarın, ikinci dili olan İngilizcede bilişsel edinç düzeyi Türkçe ile aynı seviyede olmadığı durumlarda *eşleşik* yapılara başvurduğu söylenebilir. Kısacası, İngilizce paralel metinlerde adlaştırma kullanımına daha az yer verilmesinin iki nedene bağlı olduğu söylenebilir. Birincisi akademik yazar, zorunlu ya da tamamen seçime bağlı olarak *belirtikleştirme* sürecine gidebilir. Zorunlu *belirtikleştirme*,

temelde kaynak ve erek dilin sözdizimsel yapı farklılığından kaynaklanmaktadır. Adlaştırma kullanım sıklığındaki farklılığın diğer bir nedeni ise erek dile ilişkin bilişsel edincin kaynak dil düzeyinde olmamasıdır.

b) Alanlararası Karşılaştırma

Çalışmamızda Sosyal ve Fen Bilimleri alanları, adlaştırma kullanımı bakımından karşılaştırılmıştır. Tablo 18 ve 19’da (bkz. sayfa 167, 172) görüldüğü gibi Sosyal Bilimler alanındaki özetlerde, adlaştırma yapılarının daha sık kullanıldığı gözlemlenmiştir. Türkçe Sosyal Bilimlerde adlaştırma yapılarının daha sık kullanımı Oktar ve Yağcıoğlu’nun (1995) bulgularıyla da örtüşmektedir. Bu verilere göre, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerinin bilimsel bilgiyi adlaştırma yapılarıyla sunma edimi bakımından farklılık gösterdiği söylenebilir. Oktar ve Yağcıoğlu’nun da (1995: 212-213) vurguladığı gibi, Fen Bilimleri metinlerinde temelde “somut ve genelleştirilmiş” bilgi sunulmaktadır. Sosyal Bilimlerde ise bilimsel bilgi “soyut bir bağlam” çerçevesinde ayrıntılandırılarak aktarılmaktadır. Diğer bir deyişle, Sosyal bilimler alanında “bilgiye yaklaşım Fen Bilimlerinde olduğu kadar yansız ve evrensel değildir. Sosyal bilimlerde üretilen bilgi bölgeden, kişisel ve toplumsal koşullardan, politik ve kültürel sistemden etkilenmektedir” (Uçak, 2005: 92). Dolayısıyla, Fen Bilimleri bilimsel bilgiyi, somut verilere dayanarak kurgularken, Sosyal Bilimler dil dizgesindeki çeşitli dilsel örüntülere başvurarak oluşturmak durumundadır (Hyland, 1998; Hyland ve Tse, 2004).

Nitel bulgular, Halliday ve Matthiessen’in (1999) belirlediği adlaştırma yapılarının temel işlevlerini de ortaya koymuştur. Buna göre, adlaştırma yapıları tümcede AÖ olarak özne, nesne ya da tümleç işlevi görebilmektedir. Süreç adlaştırıldığında tümcede kılıcı silinmekte ve bilimsel söylemde nesnellik, dolayısıyla yazar yönelimli örtükleştirme sağlanabilmektedir. Adlaştırma yapılarında, adlaştırılan süreç, ad öbeğinde baş ad olarak işlev görebilmektedir. Bu biçimiyle adlaştırma nitelenebilmektedir (Bloor ve Bloor, 2004). Yani, adlaştırma yapıları baş ad konumunda, aynı zamanda baş adı niteleyen dilsel birim olarak işlev görebilmektedir.

Adlaştırmanın diğler önemli işlevi ise sözcük tekrarından kaçınmayı sağlamasıdır. Bilimsel metinde sıkça rastlanılan bir örüntü, anlamın ilk önce tam bir tümceyle ifade edilmesi ve bir sonraki tümcede adlaştırma yoluyla tüm anlamın tek bir ad ile tümce başı konumuyla bir sonraki tümcenin başlangıç noktasını oluşturmasıdır (Thompson, 2004: 229). Diğler bir deyişle, adlaştırmayla verilen bilginin bir önceki tümce veya bölümde verilen tüm bilgiyi kapsaması ile metinde bağdaşıklık da sağlanmaktadır. Bu şekildeki bir adlaştırma zinciri, metinde uygun bir tema yapısı oluşturarak “konu sürekliliğine” de katkıda bulunmaktadır (Bloor ve Bloor, 2004: 129). Dolayısıyla, dilbilgisel eğretileninin belirtilen tüm diğler işlevlerinin yanı sıra, oluşturduğu yinelemeler sayesinde metinde sözcüksel bağdaşıklığı sağlanma gibi bir işlevi de bulunmaktadır (Guillén Gave, 1998).

Adlaştırma yapılarının ayrıca, eşleşik yapıda mantıksal bağlaçlarla bağlanmış iki tümce ile ifade edilen neden-sonuç ilişkilerini kodlama ve bir tümce ile ifade edilen bilgiyi bir adlaştırma yapısıyla aktarma amacıyla da tercih edildiği saptanmıştır. Dolayısıyla, adlaştırmanın bu özelliğiyle dilin ekonomik kullanımını sağladığını söyleyebiliriz. Kısacası adlaştırma yapıları,

- Tümcede özne, nesne ya da tümleç olarak yer alma
- Kılıcıyı silerek tümcede katılımcı rolünü üstlenme
- Az sözcükle yoğun bilgi aktarma (dilnin ekonomik kullanımı)
- Neden-sonuç ilişkisini örtükleştirme
- Metinde konu sürekliliğini sağlama
- Soyutlama
- Adı niteleme

gibi işlevleri yerine getirmektedir. Bu işlevler bağlamında adlaştırma yapılarının DİD modeli çerçevesinde dilin düşünsel, kişilerarası ve metinsel üstişlevlerini oluşturma sürecinde önemli bir rol oynadığını söyleyebiliriz.

Nicel ve nitel bulgulara yer verdiğimiz bu bölümde adlaştırma yapılarının Sosyal ve Fen Bilimler alanlarına göre ve aynı zamanda da dillere göre dağılımlarını inceledik ve bulguları değerlendirdik. Bir sonraki bölümde yazar kimliğini açık ya da örtük olarak kodlayan dil düzenekleri ele alınacaktır.

YEDİNCİ BÖLÜM BULGULAR VE TARTIŞMA II

TÜRKÇE VE İNGİLİZCE BİLİMSEL MAKALE ÖZETLERİNDE YAZAR KİMLİĞİNİ KODLAMA BİÇİMLERİ

Farklı dillerde yazılmış bilimsel metinlerde temel farklılıkları, açıklık ve örtüklük gibi değişkeler aracılığıyla belirlemek mümkün olabilmektedir (Ruhi, 2002). Bu doğrultuda, buraya kadar çizmeye çalıştığımız çerçeve kapsamında, “bakış açısı” oluşturma eğilimlerini belirlemek için bu bölümde cansız birimlerin kılıcı olarak kullanımını sağlayan Kişileştirmeli Dilbilgisel Eğretileme yapısını, Edilgen ve Etken yapı ile birlikte *ben* ve *biz* kişi adılarını inceleyerek, İngilizce ve Türkçe bilimsel söylemde yazar yönelimli örtükleştirme örüntülerindeki benzerlik ve farklılıkların saptanması ve aynı zamanda da Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri çerçevesinde yer alan farklı bilim dalları içinde dağılımlarının ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Diğer bir deyişle, çözümlememizin ikinci aşamasını bilimsel söylemde yazar yönelimli örtükleştirme stratejileri oluşturmaktadır. Bir önceki bölümde olduğu gibi, çözümlemenin bu ikinci aşamasında alt basamaklar bulunmaktadır.

Bu çalışmada, yanıtı aranan sorulardan biri de ‘bilimsel söylemde yazar kimliğini açık ya da örtük bir biçimde kodlayan dilbilgisel düzeneklerin (*Kişileştirmeli dilbilgisel eğretileme* yapısı, etken yapı, edilgen yapı, kişi adıları) Türkçe ve İngilizce paralel ve kontrol metinleri arasında ve aynı zamanda Sosyal Bilimler ile Fen Bilimleri arasında belli bir örüntü’ sergileyip sergilemediğiydi. Bu çerçevede araştırmamızın metin içinde yazar kimliğini kodlayan dilsel örüntülere ilişkin ikinci sorusunun yanıtlanabilmesi için sırasıyla

- *Kişileştirmeli Dilbilgisel Eğretileme* (KDE) yapısının, edilgen yapının, etken yapının ve kişi adılarının dillere göre dağılımı (Tablo 21) olmak üzere
- *Kişileştirmeli Dilbilgisel Eğretileme* (KDE) yapısının, edilgen yapının, etken yapının ve kişi adılarının Sosyal ve Fen Bilimleri alanlarına göre dağılımı (Tablo 22)

nitel ve aynı zamanda da nicel bulgularla ele alınmaktadır. Altıncı bölümde olduğu gibi, yedinci bölümde de yazar kimliğini kodlayan dilsel görünümlerin incelenmesinde nitel bulgulardan sonra nicel bulgular sunulmaktadır. Tüm metinlerde belirlenen KDE, Edilgen yapı, etken yapı, *ben* ve *biz* kişi adları metindeki tümce sayısına bölünüp 100 ile çarpılmıştır. Böylece her bir değişkenin 100 tümce başına düşen sayısı bulunmuştur. Çizelgelerde, elde edilen ortalama ve ortanca sayısal değerler verilmektedir.

7.1. NİTEL BULGULAR

7.1.1. Kişileştirmeli Dilbilgisel Eğretileme Yapısı Kullanımı

Kişileştirmeli Dilbilgisel Eğretileme (KDE) yapısı, daha önce de değindiğimiz gibi metin yazarının kimliğini kişisizleştirmektedir. KDE yapısında [-cansız] özellik gösteren “çalışma, yazı, makale, derleme” gibi dilsel birimler, hareket, iş, oluş gösteren eylemlerle birlikte kullanılarak kişileştirilmektedir (Hyland, 1996; Low, 1999; Master, 1991, 2001; Mauranen, 2001, Šeškauskienė, 2009; Stålhammar, 2004). KDE yapısındaki eylemler eşleşik yapıda [+canlı] özelliğe sahip öznelerle kullanılmaktadır. Bu tür yapılar, bilimsel söylemde *kılıcı* işlevi yüklenerek yazar yönelimli örtükleştirme işlevi görmektedir. Çalışmamızın çözümlemesinde KDE kullanımında farklı dilsel görünümler belirlenmiştir.

7.1.1.1. Kişileştirmeli Dilbilgisel Eğretileme Yapısının Eşdeğer Aktarımı

a) **Bu çalışma...incelemektedir**→**This study examines...**

Birinci dilsel görünümde Türkçe metindeki KDE yapısı eşdeğer bir birim ile İngilizce paralel metine aktarılmıştır.

(149a)

Bu çalışma^{KDE}, çocukların Türkçe yazınsal metinlerde kullanılan sözcelerdeki göndermeleri kavrama edincini **tartışmaktadır**.

TR-Dilbilim 3

(149b)

This study^{KDE} **discusses** children’s comprehension competence of the referents in the utterances in Turkish literary texts.

İNG-PR Dilbilim 3

(150a)

Bu çalışma^{KDE}, farklı yöntembilim-sel konumlarda bulunan kuramsal çerçevelerin ne ölçüde birbirine yakınsadığını tespit etmekte ve bu çerçevede bütüncül olmanın niteliksel ve niceliksel yanlarını **ortaya koymaktadır**.

TR-Ekonomi 1

(150b)

This paper^{KDE} **identifies** the extent at which theoretical frameworks belonging to different methodological positions have converged to each other, and the qualitative and quantitative aspects of this holistic effort.

İNG-PR- Ekonomi 1

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi, çalışmanın amacına yönelik bilgi sunma Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde benzer biçimde KDE yapısı ile aktarılmıştır.

7.1.1.2. Kişileştirmeli Dilbilgisel Eğretileme Yapısında Süreç Türleri

Süreç türleri (process types), *katılımcılar* (participants), *tümcenin çatısı* (etken ve edilgen yapı), *sürece eşlik eden koşulların* (circumstance) tümcedeki konumu yazar ve okuyucu arasında bir köprü oluşturmaktadır. Dolayısıyla, metin örgüsünü oluşturan bu türden dilsel örüntüleri çözümlmek “metinde anlamın nasıl kodlandığını” ortaya çıkarabilir (Wang, 2005: 2). Bu bağlamda, Türkçe ve İngilizce bilimsel söylemde benzerlikleri ve farklılıkları derinlemesine irdelemek için KDE yapısıyla birlikte kullanılan süreçler de incelenmiştir.

Türkçe ve İngilizce metinlerde KDE yapılarında kullanılan süreçler farklılık göstermektedir. Kılıcı konumundaki *çalışma*, *araştırma*, *yazı* öznesiyle birlikte Türkçe metinlerde *incele-*, *amaçla-*, *hedefle-*, *belirle-*, *ortaya koy-*, *araştır-*, *gerçekleştir-*, *değerlendir-*, *sorgula-*, *çalış-*, *ele al-*, *yer ver-*, *karşılaştır-* süreçleri kullanılmıştır. İngilizce kontrol metinlerinde *kılıcı* işlevi gören *çalışma/araştırma/yazı/inceleme* öznesiyle birlikte kullanılan süreçler çeşitlilik (document, select, focus, trace, draw together, seek, estimate, provide, explore vb.) göstermektedir.

Kontrol metinlerinde “aim” (amaçla- hedefle-) süreci sadece iki metinde kullanılmıştır.

(151)
This paper **aims** to show that

İNG-KON Dil 14

(152)
This study **aimed** to explore

İNG-KON Psikoloji 9

İngilizce paralel metinlerde ise “aim” (amaçla- hedefle-) süreci sıklıkla kullanılmıştır.

(153a)
Bu makale^{KDE}, takım çalışmalarına katılımın çalışanların işten duydukları memnuniyete ve işlerine duydukları bağlılığa olan etkisini, üretim sektöründe faaliyet gösteren bir firmada araştırmayı **amaçlamaktadır**.

TR-Ekonomi 26

(153b)
This paper^{KDE} **aims** to explore the impact of teamwork participation on employee satisfaction and commitment in a manufacturing company.

İNG-PR Ekonomi 26

(154a)
Bu çalışma^{KDE} Türkçedeki bu, şu ve o adlarının, dilsel araçların doğal konuşma ortamındaki işlevlerinden yola çıkarak [...] incelemektedir.

TR- Dilbilim 1

(154b)
This study^{KDE} **aims** to investigate the deixis bu, şu, o in Turkish within the framework of [...]

İNG-PR Dilbilim 1

Bilimsel metinde bir savı ortaya koyma sürecinde *iddia et-* süreciyle birlikte KDE yapısının sıklıkla kullanıldığı belirlenmiştir. Ancak savlama yapısı Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde farklılık göstermektedir.

(155a)
Bu yazı^{KDE} sivil toplum ve siyasal toplum arasında dengeli bir ilişkinin kurulması ve korunması yoluyla ancak uygun demokratik bir toplumsal yapının gelişebileceği **iddiasını ileri sürmektedir**.

TR- Sosyoloji 7

(155b)
The essay^{KDE} **argues that** for a proper democratic development the relationship between civil society and political society should be based on a balance rather than one substituting the other.

İNG-PR Sosyoloji 7

Örnek (155a)'da *iddia et-* süreci, yerine *iddia ileri sür-* kullanılarak *iddia etme* anlamındaki vurgu azaltılarak kodlanmıştır. (155b)'de ise, İngilizce paralel metinde

iddia et- süreci kullanılmıştır. Buna göre, (155a)'da yazar ileri sürdüğü iddianın kesinlik derecesini azaltırken (155b)'de iddiasının kesinlik derecesini arttırmaktadır.

(156a)

Makale, kentsel arkeolojinin Türkiye için önemine değinmekte ve örnek olarak Ankara – Ulus'ta böylesi bir alanın varlığını ve değerlendirilememesi sorununu **ele almaktadır**.

TR- Mühendislik 17

(156b)

The article **claims** the importance of urban archaeology for Turkey and the existence of such an area in Ankara-Ulus together with its problem of not being evaluated.

İNG-PR Mühendislik 17

Örnek (156a)'da çalışmanın amacına yönelik olarak Türkçe metinde *ele al-* süreci kullanılırken, (156b)'de İngilizce paralel metinde *iddia et-* süreci kullanmıştır. Böylece örnek (156a)'da yazar, iddia etmeye yönelik tutumunu gizlerken, (156b)'de kesin bir iddia ortaya atmaktadır.

İngilizce kontrol metinlerinde *iddia et-* ifadesi, benzer anlamı taşıyan çok çeşitli süreçlerle (challenge, take issue, take a skeptical new look, argue against, raise question vb.) kurgulanmıştır.

İngilizce kontrol metinlerinde *iddia et-* süreci sıklıkla KDE yapısıyla oluşturulmuştur. Türkçe metinlerde ise bu kullanım çok fazla yer almamaktadır. İngilizce metinlerde yazar KDE yapısıyla nesnel bir etki oluşturarak çalışmasının savını ortaya koyabilmektedir. Yazar kendi kimliğine ilişkin hiçbir dilsel belirtici kullanmadan 'Ben iddia...ediyorum.' yerine 'Bu çalışma...iddia etmektedir.' biçimindeki KDE yapısını kullanarak iddiasını güçlü bir şekilde aktarabilmektedir. Türkçede ise, yazar KDE yapısına, çalışmasına ilişkin amaç ve yöntem ile ilgili bilgilendirmede başvurmaktadır.

7.1.1.3. *Kişileştirmeli Dilbilgisel Eğretileme Yapısında “amaç” Öğesinin Kullanımı*

b) Bu çalışmanın amacı...incelemektir→The aim of this study is to examine)

Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde KDE yapısı, ‘bu çalışma....ele almaktadır/amaçlamaktadır’ yerine ‘bu çalışmanın amacı’ biçiminde de sıklıkla kurgulanmıştır. Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde 40 metinde bu tür bir kullanım belirlenmiştir.

(157a)

Bu **çalışmanın amacı**^{KDE}, yabancı yardımların kamu maliyesi değişkenleri üzerindeki etkilerini *mali tepki modeli* aracılığıyla incelemektir.

TR- Ekonomi 2

(157b)

The central objective of this article^{KDE} is to examine the effects of foreign aid on public fiscal variables via applying the fiscal response model to Turkish data.

İNG-PR Ekonomi 2

(158a)

Bu **araştırmanın amacı**^{KDE} izlenim yönetimi taktiklerinin kullanımıyla ilişkili olabilecek bazı kişilik değişkenlerini ve demografik faktörleri incelemektir.

TR- Psikoloji 4

(158b)

The aim of this research^{KDE} is to investigate the demographic factors and some personality variables that might be correlated with the use of the impression management tactics.

İNG-PR Psikoloji 4

“Bu çalışmanın/araştırmanın/yazının amacı” kullanımının Türkçe bütüncede 55 özetle, İngilizce paralel bütüncede 59 metinde ve İngilizce kontrol bütüncede 11 metinde kullanıldığı belirlenmiştir. Türkçe metinlerde ‘bu çalışmanın amacı’ olarak kullanılan KDE yapısı, bazı İngilizce paralel metinlerde ‘this paper aims at’ (bu çalışma... amaçlamaktadır) olarak aktarılmıştır. Bu tür kullanımlarda ‘aim’ sürecinde ‘at’ ilgeci yer aldığı için eylem ada dönüştürülmektedir. “Bu çalışmanın/araştırmanın/yazının amacı” biçimindeki amaç ifadelerine ilişkin nitel ve nicel bulgular, tartışma bölümünde değerlendirilecektir.

(159a)

Bu **çalışma**^{KDE} Türkiye’deki büyük gıda sanayi firmalarının rekabetçi ve yenilikçi uygulamalarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

(159b)

This paper^{KDE} aims at assessing the competitiveness and innovativeness practices of large food industry firms in Turkey.

İNG-PR Ekonomi 5

(160a)

Bu çalışmanın amacı^{KDE}, Türkiye’de yeni gelişmekte olan sesli betimleme alanını *tanıtmak*, getireceği açılımları *irdelemek* ve somut bir sesli *betimleme* metni üzerinde bir *çözümleme* yapmaktır.

TR-Dilbilim 12

(160b)

This study^{KDE} aims at *introducing* this newly developing area through *explicating* the insight it offers along with *making an analysis* on a concrete audio descriptive text.

İNG-PR Dilbilim 12

(161a)

Bu çalışma...incelemeyi amaçlamaktadır.

TR- Dilbilim 13

(161b)

This study^{KDE} aims at *investigating*

İNG-PR Dilbilim 13

“Aim at” (amaçla- hedefle-) kullanımı kontrol metinlerinde hiç saptanmamıştır.

7.1.1.4. Kişileştirmeli Dilbilgisel Eğretileme Yapısının Türkçe Metinde Edilgen Yapı Olarak Kodlanması

c) Bu çalışmada.... incele-n-mekte-dir- This study examines

KDE yapılarında diğer dilsel görünüm farklılığı, edilgen yapı ve etken yapı kullanımı farklılığından kaynaklanmaktadır. Türkçede “çalışma, yazı, makale” gibi birimler “çalışmada”, “makalede” biçiminde kodlanarak yer belirteci işlevi görmektedir. Ancak, bu birimin sıklıkla İngilizce paralel metinlerde KDE yapısı ile aktarıldığı belirlenmiştir.

(162a)

Bu makalede, bu uluslararası sistemlerin nasıl yürütüldüğü, hangi kriterler istendiği **incelenmiş** ve Türkiye’nin Avrupa Birliği gibi uluslararası bir topluluğa girmesi halinde mevcut olan uygulamaların hangi düzeye getirilmesi **gerektiği tartışılmaktadır**.

TR- Mühendislik 8

(162b)

This article^{KDE} **examines** such international licensure procedures, particularly their administration processes and registration criteria, and **discusses** how current licensure procedures in Turkey should be revamped in case of joining an international alliance such as European Union.

(163a)

Bu literatür çalışmasında...gözden geçirilmesi^{ADL} amaçlanmaktadır.

TR-Ekonomi 14

(163b)

This review^{KDE} intends to review...

İNG-PR Ekonomi 14

(164a)

Bu çalışmada...incelenmektedir.

TR- Dilbilim 4

(164b)

This paper^{KDE} aims to provide a review...

İNG-PR Dilbilim 4

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi Türkçede çalışmanın amacı “bu çalışmada” gibi ifadelerle edilgen yapı ile kurgulanmıştır. Buna karşın, İngilizce paralel metinlerde etken yapı tercih edilmiş ve KDE yapısı tümcenin katılımcısı olarak tümcede *kılıcı* rolünü üstlenmiştir.

Bu bulgu, Türkçe bilimsel metinlerde nesnelliği sağlamada edilgen yapı tercih edilirken İngilizce metinlerde KDE yapısının tercih edildiği gözlemlenmiştir. Her iki sözlükdilbilgisel örüntüde yazar kimliği örtükleştirilmektedir. Ancak Türkçede örtükleştirme işlevini edilgen yapı gerçekleştirirken İngilizce paralel metinde örtükleştirmeyi KDE yapısı sağlamaktadır. Bu tür eğilimler tüm alanlarda belirlenmiştir. Dolayısıyla, Türkçe ve İngilizce bilimsel metinlerde araştırmacıların, nesnelliği farklı dilsel düzenekle kodladıkları biçiminde yorumlanabilir.

Türkçe ve İngilizce metinlerdeki yazar yönelimli örtükleştirmeye ilişkin dilsel seçimlerin nedenleri değerlendirme bölümünde ele alınmıştır.

7.1.1.5. Çalışmanın Sonucunu Aktarmada *Kişileştirmeli Dilbilgisel Eğretileme Yapısı Kullanımı*

d) Sonuçlar ... göstermektedir- The results show that...

Türkçe metinlerde araştırmanın sonuçları KDE yapısıyla aktarıldığında temelde *ortaya koy-*, *göster-* süreçleriyle birlikte oluşturulduğu gözlemlenmiştir.

(165a)

Ampirik çalışmanın **bulguları**^{KDE}, reel döviz kurunun düşük değişkenlik rejimlerinde durağan, yüksek değişkenlik rejimlerinde ise durağan olmayan bir yapı sergilediğini **ortaya koymaktadır**.

TR- Ekonomi 12

(165b)

The **results**^{KDE} **indicate** that the real exchange rate is stationary during the low volatility regime and non-stationary during the high volatility regime.

İNG-PR Ekonomi 12

(166a)

Sonuçlar.....göstermiştir.

TR- Psikoloji 7

(166b)

The **results** revealed that

İNG-PR Psikoloji 7

Örnek (165a), (166a)'da kılıcı işlevi gören sonuç ve bulgu öznesiyle *ortaya koy-*, *göster-* süreçleri kullanıştır. Örnek (165b), (166b)'de İngilizce paralel metine KDE yapılarında anlam farklı süreçlerle aktarılmaktadır. Buna göre, KDE yapısı olarak “sonuçlar... göstermektedir” kullanımı İngilizce kontrol metinlerinde *ortaya koy-*, *göster-* süreçleriyle birlikte benzer anlamı ifade eden çok çeşitli süreçlerle (corroborate, substantiate, add addiotional evidence, suggest vb.) kodlanmıştır. Buna göre, Türk akademik yazarlar benzer süreçleri kullanarak bilgi üretimini sağlarken İngilizce kontrol metin yazarlarının kullandıkları süreçler çeşitlilik göstermektedir. Bu bulgu Kafes'in (2006) bulgularıyla örtüşmektedir. Süreç kullanımında farklılıkların gözlemlendiği diğer bir örneği inceleyelim.

(167a)

Sonuçlar [...] göstermektedir. Bunda, 1985 sonrası uygulanan liberal ekonomik politikaların ve dünya ekonomisiyle giderek artan eklemlenmenin bir rolü olduğu **tahmin edilmektedir**.

TR- Ekonomi 20

(167b)

The results show that [...]. The study **argues** that post 1985 liberal economic policies and increasing integration with the world economy have played a significant role in these cahnges.

İNG-PR Ekonomi 20

Örnek (167a)'da sonuçları aktarırken her iki metinde de KDE yapısı kullanılmıştır. Ancak sonuçları yorumlama sürecinde Türkçe ve İngilizce metinde farklılıklar söz konusudur. Türkçe metinde sonuca ilişkin açıklama bir kaçınma üstsöylem belirticisiyle (tahmin edilmektedir) birlikte edilgen yapı ile kurgulanmıştır. Bu şekilde yazar, bilginin doğruluğuna yönelik sorumluluktan kaçınmaktadır. İngilizce metinde ise açıklama KDE yapısıyla birlikte “argue” (savla-, iddia et-) süreciyle kullanılmış, dolayısıyla İngilizce metinde KDE yapısı yazar kimliğini örtükleştirirse de yazar “argue” sürecini kullanarak bilgiye yönelik sorumluluğu arttırmıştır. Diğer bir deyişle, İngilizce metinde KDE yapısı savlama edimini destekleyen süreçlerin kullanımıyla araştırmacının savını ortaya koyma işlevi de görmektedir (Wanner, 2009).

7.1.2. Bilimsel Söylemde Edilgen Yapı ve Etken Yapı Kullanımı

KDE yapısını incelediğimiz nitel bulgular bölümünde de belirttiğimiz gibi Türkçe metinde edilgen yapı olarak kurgulanan bazı yapılar, İngilizce paralel metine etken yapı olarak aktarılmaktadır. Buraya kadar incelediğimiz nitel bulgulara göre, Türkçe metinlerde edilgen yapı kullanımına yönelik bir eğilim olduğu belirlenmiştir.

(168a)

Öğretmenlerin afet sonrası gelişen ruhsal tepkileri *tanım*, stresle *başa çıkma*, kendine yardım yollarını *bilme* ve ruhsal sorunları olağan ruhsal tepkilerden *ayırabilme* gibi konular açısından *yeterlilik* algısı, bilgi, tutum ve olumlu davranış eğilimlerinin eğitim sonrası anlamlı olarak arttığı **saptanmıştır**.

TR- Psikoloji 28

(168b)

After the training, **the teachers had** the *capability* to increase and correct their knowledge and attitudes about the topics: *being aware* of disaster related psychological reactions, *coping* with stress, *learning* self-help methods and discriminating the psychological problems from the normal reactions to the abnormal events.

İNG-PR Psikoloji 28

(169a)

Takım çalışmalarına katılımın ise işten duyulan memnuniyet ve işe karşı duyulan bağlılığı etkilemediği **görülmüştür**.

TR-Ekonomi 26

(169b)

Teamwork **participation does not make** a difference in neither job satisfaction nor company commitment.

İNG-PR Ekonomi 26

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi, Türkçede hakkında bilgi verilen olay gözlem sonucunda elde edilen bilgiler biçiminde aktarılırken İngilizce paralel metinlerde olay doğrudan etken tümce ile aktarılmaktadır. Buna göre, bilimsel bilginin üretiminde Türkçede edilgen yapı kullanımı eğilimi gözlemlenirken İngilizcede etken yapı kullanımı eğilimi gözlemlenmiştir.

7.1.3. Bilimsel Söylemde Kişi Adılı

Bilimsel söylemde kişi adının kullanılması ya da kullanılmaması, yazarların metindeki duruşları, bakış açıları, kendilerini metinde nasıl konumlandıkları, okuyucusu ile söylem topluluğu arasındaki etkileşimi hakkında bilgi verebilmektedir (Kuo, 1999). Buna göre, yazar *ben* kişi adılı kullandığında kimliğini dilbilgisel olarak metinde açıkça kodlamaktadır. Birinci bölümde değindiğimiz gibi, *ben* adının tek bir gönderimsel işlevi olmasına karşın *biz* adının *dışsal* (sadece yazar(lar)) ve *içsel* (yazar ve okuyucu) olmak üzere iki farklı gönderimsel işlevi bulunmaktadır (Fasulo ve Zucchermaglio, 2002, Biber ve diğ. 1999; Mühlausler ve Harre, 1990).

7.1.3.1. Ben Kişi Adılı

Ben adılı bütüncemizdeki Türkçe metinlerde sadece dilbilim alanındaki bir özetle kullanılmıştır. Türkçe özet metninde üç tümcede bulunan *ben* adıl kullanımı İngilizce paralel metinlerde aynı biçimde aktarılmıştır.

(170a)

Bu makalede, Türkçe’de ana tümcedeki sözcük sırası değişkenliğinin anlaşılabilmesi için dilbilgisi modelinin biçimsel-sözdizimsel ilişkiler düzeyi dışında bir de söylem ilişkileri düzeyi içermesi gerektiğini savunarak, bu görüşü destek *ver-i-yor-um*. Türkçe’de ‘nesnenin çekilmesi’ nin mantık-anlamsal içeriğe sahip bir taşıma olduğunu ve bu olguya sözdizimsel bir çözümlemenin uygulanabileceğini *göster-i-yor-um*. Buna karşılık, Türkçe’de gözlenen özne ya da nesnenin ‘sona atılması’ (devriklik) olgusu gibi mantık-anlamsal içeriği olmayan sözcük sırası değişimlerine ilkeli bir yaklaşımın, Minimalist dilbilgisi modeline sözdizim-sonrası eklemeler yapmayı zorunlu kıldığını *iddia ed-i-yor-um*.

TR-Dilbilim 20

(170b)

In this paper, **I** endorse this position by arguing that, in order to accommodate word order variability at the level of matrix clause in Turkish, it is necessary to admit into grammar a level of discursive relations in addition to the level of formal-syntactic relations. **I** demonstrate that ‘object forming’ in Turkish, as a semantically contentful

order alternation, lends itself to a syntactic movement analysis. In contrast, **I** *argue* that a principled treatment of semantically vacuos order alternations like ‘extraposition’ of the sentence-initial subject or object in Turkish necessitates post-syntactic extensions to the Minimalist architecture.

İNG-PR-Dilbilim 20

Örnek (170a)’da, Türkçe metinde *ben* adıyla birlikte destek ver-, göster- ve iddia et- süreçleri kullanılmıştır. Bu süreçler, (170b)’de görüldüğü gibi eşdeğer süreçlerle (endorse, demonstrate, argue) İngilizce paralel metine aktarılmıştır.

a) *Ben kişi adlı ve süreçler*

İngilizce kontrol metinlerinde toplam 16 *ben* adlı kullanımı belirlenmiştir. *Ben* kişi adıyla kullanılan süreçler *maddesel* ve *zihinsel süreçler*den oluşmaktadır.

(171)

I review İNG KON-Eko 9

I discuss İNG KON-Sos 14, Sos 30

I find/identify/attribute İNG KON-Sos 20, Sos 21, Dil 7

I conclude/consider İNG KON-Sos 20, Sos 30, Dil 30

I argue İNG KON-Dil 12, Dil 16

I reject İNG KON-Dil 30

I suggest İNG KON-Fiz 30

I present İNG KON-Fiz 30

Ben kişi adıyla birlikte kullanılan süreçleri incelediğimizde *savlama* edimini destekleyen süreçlerle (iddia et-; reddet-) birlikte *bilgilendirme* edimini destekleyen süreçlerin (incele-, bul-) kullanıldığı görülmektedir.

7.1.3.2. Biz Kişi Adlı

Bütüncemizdeki Türkçe metinlerde, *biz* adlı dört özetle tek yazara gönderimde bulunmaktadır. Bu özetlerin ikisinde (Fiz 8, Dil 30) *biz* adlı *dışsal biz* olarak, diğer ikisinde (Sos 1, Sos 8) ise *içsel biz* (Bir değişim süreci içerisinde bulunuyoruz.) olarak kullanılmıştır. İngilizce paralel metinlerde Dilbilim, Fizik, Psikoloji ve Sosyoloji alanlarında 8 özetle (12 tümce) *biz* adlı tek yazara gönderimde bulunmaktadır. Diğer *biz* adlı kullanımlarında ise çoklu yazarlara gönderimde bulunmaktadır. Çoklu yazarlara gönderimde bulunan *biz* adlarının hepsi (5 özetle, 6 tümce) *dışsal biz* olarak yer almaktadır. Türkçe metinler ile

İngilizce paralel metinlerdeki kişi adlı kullanımındaki sayısal farklılıklar Türkçe ve İngilizce bilimsel söylemde yazar kimliğinin farklı normlara göre kodlandığının bir göstergesi olabilir. Örneğin,

(172a)

Çalışmanın başında resmiyet arttıkça inceliğin artacağı varsay-ıl-mıştır.

TR-Dilbilim 13

(172b)

In the beginning of the research **we** assumed that as formality increased, politeness would increase.

İNG-PR Dilbilim 13

(172b)'de 'we' (*biz*) *adılı* tek yazarlı bir araştırma yazısında kullanılmıştır. Örnekte de görüldüğü gibi Türkçe metinde *biz* adılı hiç kullanılmamış ve tümce edilgen yapı ile kurgulanmıştır. İngilizce paralel metinde ise aynı tümce *biz* adılı ile birlikte etken yapısıyla kurgulanmıştır. Dolayısıyla, yazar yönelimli örtükleştirme işlevi Türkçe metinde edilgen yapı ile kodlanırken İngilizce paralel metinde tek yazarlı bir araştırma yazısında *biz* adılı kullanımıyla kodlanmıştır. Diğer bir deyişle, Türkçede yazar araştırmasına yönelik tutumunu edilgen yapı kullanımıyla nesnelleştirirken, İngilizce metinde *biz* adılı kullanımıyla yazar "alçak gönüllülük ve saygı göstererek yaptığı çalışmayı söylem topluluğunun diğer üyelerine de mal etmeye" çalışmıştır (Sargın, 2010: 136). Diğer bir örneği inceleyelim:

(173a)

Bu sonuçgöstermektedir.

TR-Fizik 8

(173b)

Hence, **we** conclude that...

İNG-PR Fizik 8

Örnek (173a)'da yazar yönelimli örtükleştirme işlevi KDE yapısının kullanımıyla sağlanmaktadır. (173b)'de ise örtükleştirme İngilizce paralel metinde tek yazarlı bir araştırma yazısında *biz* adılı kullanımıyla sağlanmaktadır. Benzer bir kullanım, çoklu yazarlara gönderimde bulunan *biz* adılarında da gözlemlenmiştir.

(174a)

Bu çalışmada ise, bu bilgiler ışığında, bu paradigmanın kültüre bakış biçiminin temel açmazlarının ortaya konulması amaçlanmıştır.

TR- Ekonomi 15

(174b)

In this study, under the light of these studies, **we aim** to put forward explicitly the basic dilemmas of this view.

İNG-PR Ekonomi 15

(175a)

Modülasyon katkılı AlGaAs/GaAs ...çalışıldı.

TR-Fizik 3

(175b)

We study the transport properties of...

İNG-PR Fizik 3

(176a)

Bu çalışmada, ilk olarak 1, 10-fenantrolin -5,6-dion sentezlendi.

TR-Kimya 7

(176b)

In this study, **we** first synthesized 1, 10-Phenanthroline -5,6-dion.

İNG-PR Kimya 7

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi Türkçede edilgen yapı ile kurgulanan tümceler İngilizce paralel metinde *biz* adılı ile kurgulanmıştır. Dolayısıyla, Türkçede yazar örtük bir biçimde kodlanırken, İngilizce paralel metinlerde yazar kimliği açık bir biçimde verilmektedir. Bu farklılığın, Türkçe bilimsel söylem ile İngilizce bilimsel söylem arasındaki yazar kimliğini kodlama bakımından yazma edimi eğilimlerini yansıttığı söylenebilir. İngilizce kontrol metinlerinde de görüldüğü gibi, İngilizce bilimsel söylemde yazar kimliği ben ve çoklu yazarlara gönderimde bulunan *biz* adılıyla açıkça kodlanmaktadır.

İngilizce kontrol metinlerinde toplam 145 *biz adılı* kullanımı saptanmıştır. İngilizce kontrol metinlerinde Ekonomi alanında 4 özette, Fizik alanında 3 özette Dilbilim alanında 1 özette (11 tümce) *biz adılı* tek yazara, diğer tüm *biz adılı* kullanımları ise çoklu yazarlara gönderimde bulunmaktadır. İngilizce kontrol metinlerinde *biz* kişi adılı *dışsal biz* olarak kullanılmıştır. Dolayısıyla, bütüncemizde sadece Sosyoloji alanında iki özette *içsel biz* kullanımı belirlenmiştir.

Kısacası, bütüncemizdeki örneklerde de görüldüğü gibi, *ben* ve *biz* adlarıyla söylem topluluğunda okuyucuyla doğrudan etkileşime geçilmektedir. Bu biçimiyle, geleneksel bilimsel söylemde görülen yazar ve okuyucu arasındaki mesafe ortadan

kaldırılmaktadır. Adıl kullanımıyla okuyucu söylem topluluğunun bir katılımcısı olarak kabul edilmekte ve topluluğa dahil edilmektedir (Hyland, 2005).

Nicel bulgularda, *ben* ve *biz* kişi adlarının dillere göre dağılımı Grafik 5 ve Grafik 7’de Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarına göre dağılımı Grafik 9’da ve verilmektedir.

7.2. NİCEL BULGULAR

Bu noktaya kadar yazar kimliğini kodlayan dilsel düzenekleri nitel bulgular çerçevesinde inceledik. Bir sonraki aşamada disiplinlerin temsil ettiği alana ve dillere bağlı olarak dağılımların nasıl bir bütünlük sergilediğini ele alınacaktır.

7.2.1. Dillere Göre Yazar Kimliğini Kodlama Dağılımı

Yazar kimliğini kodlamaya yönelik nicel bulgulara yer verdiğimiz bu bölümde son olarak değişkenlerin dillere göre dağılımları sunulacaktır. Türkçe metinler, İngilizce kontrol metinlerinde ve İngilizce paralel metinlerde dillere göre değişkenlerin kullanım sıklığı Wilcoxon ve Mann Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Türkçe metinler, İngilizce kontrol metinlerinde ve İngilizce paralel metinlerde diller için 100 tümce başına düşen yazar kimliğini kodlama sıklık değerlere ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 21’de verilmektedir.

Tablo 21. Dillere Göre Yazar Kimliğini Kodlama Dağılımı

	Türkçe Metinler (TR)		İngilizce Kontrol Metinleri (İNG KON)		İngilizce Paralel Metinler (İNG PR)		TR/İNG KON	TR/İNG PR	İNG KON/İNG PR
	Ortalama \pm SS	Ortanca (Min-Max)	Ortalama \pm SS	Ortanca (Min-Max)	Ortalama \pm SS	Ortanca (Min-Max)	p^{\dagger}	p^{\dagger}	p^{\dagger}
KDE	10,9 \pm 17,6	0 (0 - 100)	12,6 \pm 15,3	9,5 (0 - 85,7)	15,9 \pm 19,3	12,5 (0 - 100)	0,009 **	0,000 ***	0,206
Edilgen	59,8 \pm 30,6	62,5 (0 - 100)	23,6 \pm 22,1	18,2 (0 - 87,5)	52,1 \pm 29,2	50 (0 - 100)	0,000 ***	0,000 ***	0,000 ***
Etken	28,9 \pm 26,9	25 (0 - 100)	54,3 \pm 22,7	57,1 (0 - 100)	31,1 \pm 25,1	28,6 (0 - 100)	0,000 ***	0,025 *	0,000 ***
Ben	0,03 \pm 0,4	0,0 (0 - 6,7)	1,0 \pm 5,5	0,0 (0 - 50)	0,18 \pm 2,8	0 (0 - 42,9)	0,006 **	0,655	0,006 **
Biz	0,02 \pm 0,4	0,0 (0 - 5,9)	8,5 \pm 16,6	0,0 (0 - 80)	0,90 \pm 4,9	0 (0 - 50)	0,000 ***	0,004 **	0,000 ***

\dagger Wilcoxon testi; Mann Whitney U testi * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

7.2.1.1. Türkçe ve İngilizce Kontrol Metinlerin Karşılaştırılması

Tablo 21'deki sayısal değerlere göre, Türkçe metinlerde 100 tümce başına düşen KDE yapısı Ortancası 0'iken İngilizce Kontrol metinlerinde bu değer 9,5'tir. Türkçe ve İngilizce Kontrol metinlerinde KDE kullanım sıklığı bakımından fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p < 0,01$). İngilizce Kontrol metinlerinde KDE yapısının daha sık kullanıldığı saptanmıştır.

Türkçe metinlerde 100 tümce başına düşen Edilgen yapı Ortancası 62,5 iken İngilizce Kontrol metinlerinde bu değer 18,2'dir. Türkçe ve İngilizce kontrol metinlerinde Edilgen kullanım sıklığı bakımından fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p < 0,001$). Türkçe metinlerde Edilgen yapının daha sık kullanıldığı belirlenmiştir.

Türkçe metinlerde 100 tümce başına düşen Etken yapı Ortancası 25'iken İngilizce kontrol metinlerinde bu değer 57,1'dir. Türkçe ve İngilizce Kontrol metinlerinde Etken kullanım sıklığı bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark

bulunmaktadır. ($p<0,001$). İngilizce kontrol metinlerinde Etken yapıya daha sık yer verildiği saptanmıştır.

Türkçe ve İngilizce kontrol metinlerinde *Ben* yapı Ortancası 0 olmasına karşın ortalamalar karşılaştırıldığında *Ben* yapısının İngilizce kontrol metinlerinde daha sık kullanıldığı belirlenmiştir ($p<0,001$). Fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir. Türkçe ve İngilizce kontrol metinlerinde *Biz* yapı Ortancası 0 olmasına karşın ortalamalar karşılaştırıldığında *Biz* yapısının İngilizce kontrol metinlerinde daha sık kullanıldığı gözlenmektedir ($p<0,001$). Farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır.

Dillerarası karşılaştırmaya göre, İngilizce kontrol metinlerinde KDE, etken yapı ve kişi adlarının daha fazla kullanıldığı, Türkçe metinlerde edilgen yapıya daha sıklıkla başvurulduğu belirlenmiştir.

7.2.1.2. Türkçe ve İngilizce Paralel Metinlerin Karşılaştırılması

Tablo 21'deki değerlere göre, Türkçe metinlerde 100 tümce başına düşen ortalama KDE sayısı $10,9 \pm 17,6$ 'dır. Buna karşın 100 tümce başına düşen ortanca 0'dır. İngilizce metinlerde 100 tümce başına düşen ortalama KDE $15,9 \pm 19,3$ 'dır. Buna karşın 100 tümce başına düşen ortanca 12,5'dir. Buna göre, "KDE" yapısının İngilizce metinlerde daha sık kullanıldığı ($p<0,001$) saptanmıştır. Diğer değişkenlerin değerlerine göre ise Edilgen yapının Türkçe metinlerde daha sık kullanıldığı ($p<0,001$), Etken yapının İngilizce paralel metinlerde daha sık kullanıldığı ($p<0,05$), *Biz* adının İngilizce paralel metinlerde daha sık kullanıldığı ($p<0,01$) sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, Türkçe ve İngilizce paralel metinleri karşılaştırmasından elde edilen bulgular, Türkçe ve İngilizce kontrol metinleri karşılaştırmasından elde edilen sonuçlarla benzer bir dağılım sergilemektedir. Buna göre, Türkçe metinlerde daha fazla edilgen yapı kullanılmakta, İngilizce paralel metinlerde ise KDE, etken yapı ve kişi adlarına daha sıklıkla yer verilmektedir.

7.2.1.3. İngilizce Paralel ve İngilizce Kontrol Metinlerin Karşılaştırılması

Tablo 21'deki değerlerin de vurguladığı gibi, İngilizce paralel metinlerde 100 tümce başına düşen KDE yapısı ortancası 12,5 iken İngilizce kontrol metinlerinde bu değer 9,5'tir. İngilizce paralel metinler ve İngilizce kontrol metinlerinde KDE kullanım sıklığı arasındaki fark anlamlı düzeyde değildir ($p>0,05$).

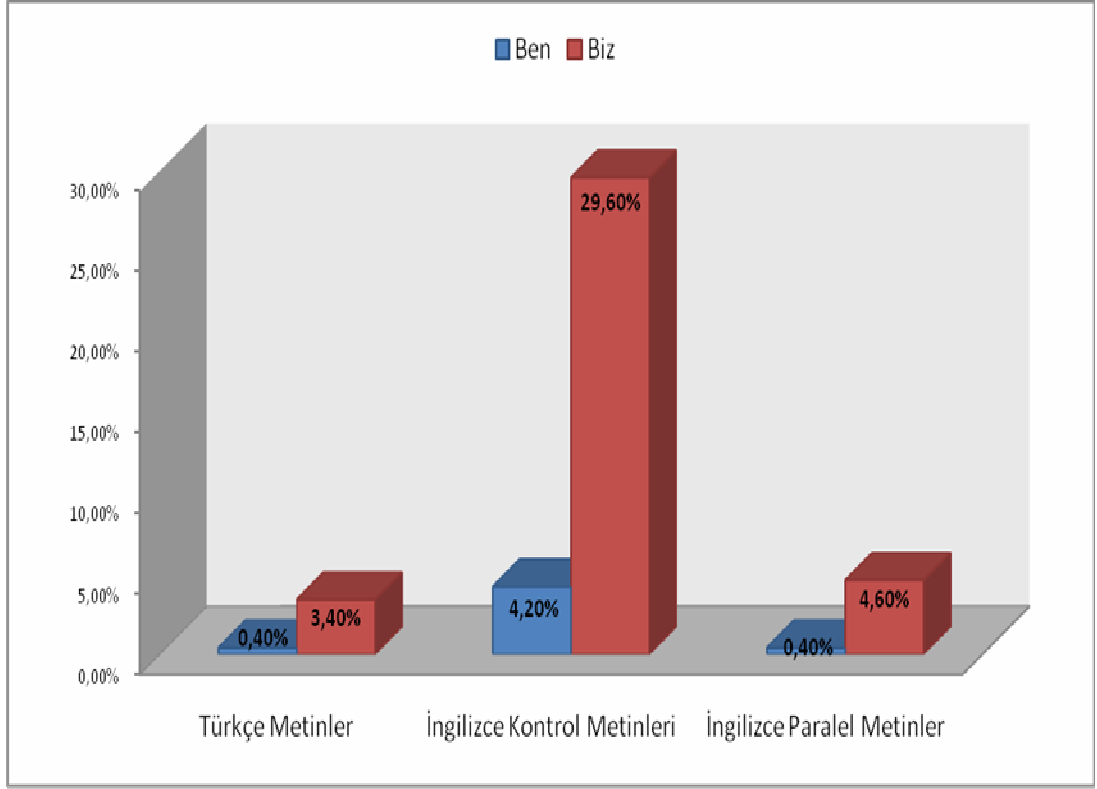
İngilizce paralel metinlerde 100 tümce başına düşen edilgen yapı ortancası 50 iken İngilizce kontrol metinlerinde bu değer 18,2'dir. İngilizce Paralel metinlerde ve İngilizce kontrol metinlerinde edilgen kullanım sıklığı bakımından fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0,001$). İngilizce paralel metinlerde edilgen yapının daha sık kullanıldığı belirlenmiştir.

İngilizce paralel metinlerde 100 tümce başına düşen etken yapı ortancası 28,6 iken İngilizce kontrol metinlerinde bu değer 57,1'dir. İngilizce paralel metinlerde ve İngilizce kontrol metinlerinde etken kullanım sıklığı bakımından fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0,001$). İngilizce kontrol metinlerinde etken yapının daha sık kullanıldığı saptanmıştır.

İngilizce paralel metinler ve İngilizce kontrol metinlerinde *ben* ve *biz* adlarının ortancası 0 (sıfır) olmasına karşın ortalamalar karşılaştırıldığında *ben* ve *biz* adının İngilizce kontrol metinlerinde daha sık kullanıldığı gözlenmektedir ($p<0,01$). Fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir.

İngilizce paralel metinler ve İngilizce kontrol metinleri karşılaştırmasına göre, KDE kullanımında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Buna karşın, İngilizce kontrol metinlerinde etken yapı ve kişi adları sıklıkla kullanılırken, İngilizce paralel metinlerde edilgen yapıya daha fazla başvurulduğu belirlenmiştir.

Yazar kimliğini kodlayan kişi adlarının ortalama sayısal değerlerde çok sayıda 0 (sıfır) değeri olduğu için, kişi adlarının görülme sıklıklarına ayrıca Ki Kare Testi (Chi-Square) de uygulanmıştır.



Grafik 5. Kişi Adıların Dillere Göre Dağılımı

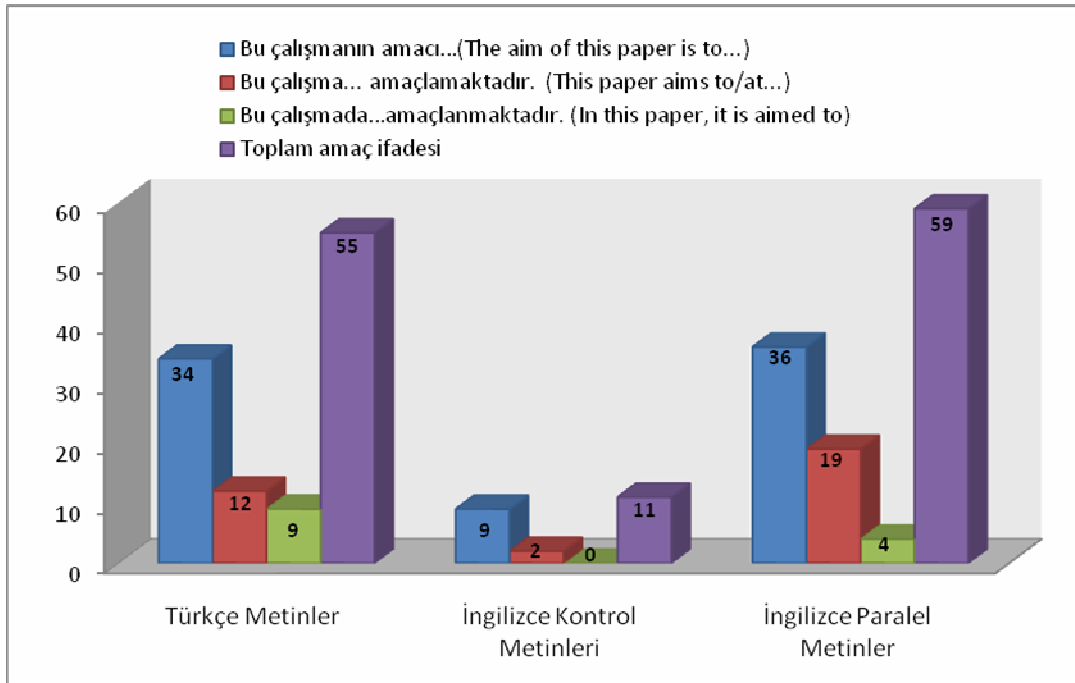
Grafik 5'te görüldüğü gibi, *ben* adlı Türkçe özetlerin % 0,4'ünde kullanılmışken İngilizce Kontrol özetlerinin % 4,2'sinde kullanılmıştır. Fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p=0,006$, $p<0,01$). *Biz* yapısı Türkçe metinlerin % 3,4'ünde kullanılmışken İngilizce Kontrol özetlerinin %29,6'sında kullanılmıştır. Farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p=0,000$, $p<0,001$). *Ben* adlı İngilizce paralel özetlerin % 0,4'ünde kullanılmışken İngilizce Kontrol özetlerinin % 4,2'sinde kullanılmıştır. Fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p=0,006$, $p<0,01$). *Biz* adlı İngilizce paralel özetlerin % 4,6'sında kullanılmışken İngilizce Kontrol özetlerinin % 29,6'sında kullanılmıştır. Fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p=0,006$, $p<0,01$).

Kişi adlarının kullanım yüzdelerinin karşılaştırılması McNemar testi ile de yapılmıştır. Bütüncemizdeki özetler bağımlı olduğu için bu yöntem seçilmiştir. Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde *Ben* adının kullanıldığı özet yüzdeleri arasında fark anlamlı düzeyde değildir ($p=0,948$, $p>0,05$). Türkçe ve İngilizce

paralel metinlerde *Biz* yapısının kullanıldığı özet yüzdeleri arasında farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p=0,000$, $p<0,001$). *Biz* adlı, Türkçe 240 özetin 9’unda (%3,4) kullanılmışken, İngilizce paralel 240 özetin 16’sında (%4,6) kullanılmıştır.

7.2.1.4. Dillere Göre Çalışmanın Amacını Kodlama Biçimleri

Bütüncemizdeki, Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde çalışmanın amacına ilişkin bilgi, sıklıkla “bu çalışmanın amacı.....incelemektir” biçimdeki KDE yapısıyla aktarıldığı gözlemlenmiştir.



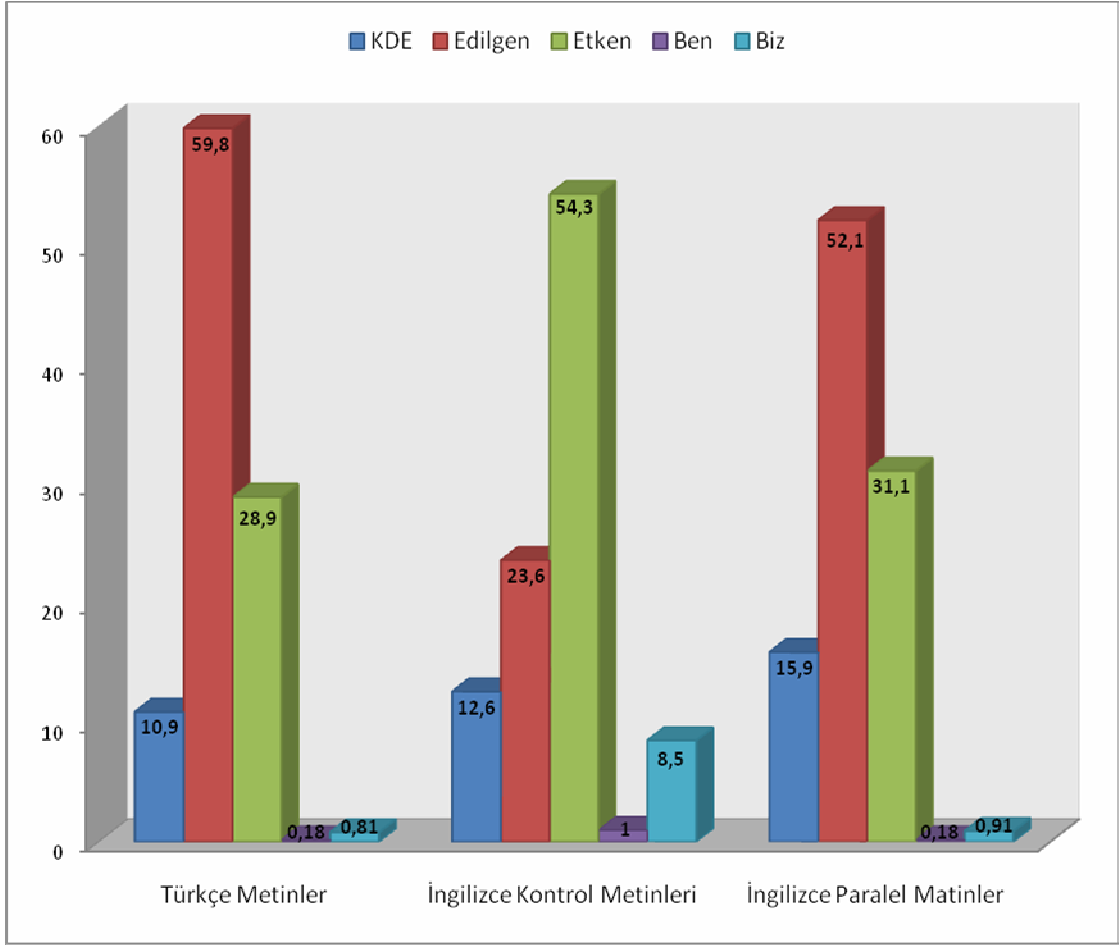
Grafik 6. Metinlerde Çalışmanın Amacını İfade Eden Kullanımlar

Grafik 6’da görüldüğü gibi, bu yapının Türkçe metinlerde 34, İngilizce paralel metinlerde 36 özetinde yer verildiği, İngilizce kontrol metinlerinde ise sadece 9 özetinde (Sos 3, Sos 10, Sos 30, Dil 14, Dil 16, Bio 13, Müh 10, Müh 21) kullanıldığı saptanmıştır. ‘Bu çalışma...amaçlamaktadır’ biçimindeki KDE yapısı kullanımına Türkçe metinlerde 12 özetinde, İngilizce paralel metinlerde 19 özetinde ve İngilizce kontrol metinlerinde ise 2 özetinde rastlanmıştır. “Bu çalışmada ...amaçlanmaktadır”

edilgen yapısı Türkçe metinlerde 9 özetle, İngilizce paralel metinlerde 4 özetle yer verilirken, İngilizce kontrol metinlerinde hiç kullanılmadığı görülmüştür.

Kısacası, tüm bu yapılara ilişkin kullanım sıklıklarını incelediğimizde “amaç” ifadesinin ya da amaçla- eyleminin Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde sıkça başvurulduğu, İngilizce kontrol metinlerinde amaca yönelik açık ifadelerle çok yer verilmediği gözlemlenmiştir. Bu bulgu, Van Bonn ve Swales (2007) bulgularıyla örtüşmektedir. Buna göre, İngilizce özetlerde çalışmanın amacı metin yüzey yapısında çok fazla yer almamaktadır. Ancak Fransızca gibi daha ulusal bilimsel söyleme ait makale özetlerinde sıklıkla ‘bu çalışmanın amacı’ ifadelerinin ya da amaçla- gibi eylemlerin kullanıldığı belirlenmiştir. Van Bonn ve Swales’a göre (2007: 98) İngilizce makale özetleri çalışmanın ‘neden’ yapıldığına odaklanırken Fransızca özetlerde çalışmanın ‘ne’ olduğu; diğer bir deyişle ‘çalışmanın konusu’ verilmektedir. Dolayısıyla, farklı dillerde makale özetlerinin farklı işlevler gördüğü söylenebilir. Türkçe özetlerin de çalışmanın konusuna yönelik bilgi sunduğunu söylemek mümkündür.

Tüm metinlere göre yazar kimliğini kodlayan değişkenlerin kullanımına ait tanımlayıcı istatistikler Grafik 7’de yer almaktadır.



Grafik 7. Dillere Göre Yazar Kimliğini Kodlama Dağılımı

Grafik 7’deki değerlere göre “KDE” yapısı İngilizce paralel metinlerde daha sık kullanıldığı belirlenmiştir. Buna karşın, Edilgen yapının Türkçe metinlerde daha sık kullanıldığı ($p < 0,001$), Etken yapının İngilizce kontrol metinlerinde daha sık kullanıldığı ($p < 0,05$), *Ben* ve *Biz* yapısının İngilizce kontrol metinlerinde daha sık kullanıldığı ($p < 0,01$) sonucuna varılmıştır. Fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir.

7.2.2. Alanlara Göre Yazar Kimliğini Kodlama Dağılımı

Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerine göre değişkenlerin kullanım sıklığı Mann Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Tüm metinlerde yazar kimliğini kodlayan değişkenlerin tanımlayıcı istatistik sonuçları Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22. Bilim Alanlarına ve Dillere Göre Yazar Kimliğini Kodlama Dağılımı

	Türkçe Metinler (TR)				İngilizce Kontrol Metinleri (ING KON)				İngilizce Paralel Metinler (ING PR)				TR	ING KON	ING PR
	Sosyal Bilimler		Fen Bilimleri		Sosyal Bilimler		Fen Bilimleri		Sosyal Bilimler		Fen Bilimleri				
	Ortalama ± SS	Ortalama ± SS	Ortalama ± SS	Ortalama ± SS	Ortalama ± SS	Ortalama ± SS	Ortalama ± SS	Ortalama ± SS	Ortalama ± SS	Ortalama ± SS	Ortalama ± SS	Ortalama ± SS			
KDE	18,3 ± 21,2	12,5 (0 - 100)	3,5 ± 7,7	0 (0 - 33,3)	17,4 ± 17,3	12,9 (0 - 85,7)	7,8 ± 11,3	0 (0 - 50)	26,4 ± 20,0	25 (0 - 100)	5,5 ± 11,4	0 (0 - 50)	0,000***	0,001*	0,000***
Edilgen	46,6 ± 28,7	46,4 (0 - 100)	72,9 ± 26,5	80 (0 - 100)	16,3 ± 18,6	11,1 (0 - 87,5)	30,8 ± 23,1	28,6 (0 - 87,5)	37,3 ± 24,4	36,9 (0 - 100)	66,9 ± 26	66,6 (0 - 100)	0,000***	0,001*	0,000***
Etken	34,2 ± 27,4	33,3 (0 - 100)	23,6 ± 25,4	16,7 (0 - 100)	55,3 ± 22,9	57,1 (0 - 100)	53,4 ± 22,5	55,1 (0 - 100)	35,6 ± 26,2	33,3 (0 - 100)	26,6 ± 23,1	25 (0 - 85,7)	0,002**	0,000**	0,01**
Ben	0,36 ± 3,9	0,0 (0 - 42,9)	0,0 ± 0,0	0,0 (0 - 0)	1,7 ± 6,9	0 (0 - 50)	0,3 ± 3,4	0 (0 - 37,5)	0,36 ± 3,9	0,0 (0 - 42,9)	0,0 ± 0,0	0,0 (0 - 0)	0,317	0,523	0,317
Biz	0,52 ± 4,1	0,0 (0 - 37,5)	1,11 ± 9,6	0,0 (0 - 100)	9,5 ± 19,3	0 (0 - 80)	7,6 ± 13,4	0 (0 - 66,7)	0,79 ± 3,7	0,0 (0 - 23,5)	1,0 ± 5,9	0,0 (0 - 50)	0,993	0,010	0,772

† Mann Whitney U testi, *p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001

7.2.2.1. Türkçe Metinlerde Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri Karşılaştırılması

Tablo 22'deki sayısal değerlere göre, Türkçe Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri metinlerinin 100 tümce başına düşen KDE sayıları ortancası bakımından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı olduğu saptanmıştır ($p<0,001$). Sosyal Bilimler metinlerinde KDE yapısının daha sık kullanıldığı gözlenmektedir.

Türkçe Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri metinleri karşılaştırılmasında 100 tümce başına düşen edilgen yapı kullanım sıklığının istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı olduğu belirlenmiştir ($p<0,001$). Fen Bilimleri metinlerinde edilgen yapının daha sık kullanıldığı gözlenmektedir.

Türkçe Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri metinlerinin 100 tümce başına düşen etken yapı sayıları ortancası bakımından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı olduğu saptanmıştır ($p<0,01$). Sosyal Bilimler metinlerinde Etken yapının daha sık kullanıldığı gözlenmektedir.

Fen Bilimleri metinlerinde *Ben* yapısı hiç kullanılmamışken Sosyal Bilimler metinlerinde 100 tümcenin 0,06'sında kullanılmıştır. Fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir ($p>0,05$). *Ben* ve *biz* kişi adlarının karşılaştırılmasında, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri metinlerinde kullanım sıklıkları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Sonuç olarak, Türkçe Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerinde kişi adlı kullanımında anlamlı bir farkın bulunmamasına karşın, KDE ve etken yapının Sosyal Bilimler alanında daha fazla kullanıldığı, edilgen yapıya ise Fen Bilimleri alanında daha sıklıkla başvurulduğu belirlenmiştir.

7.2.2.2. İngilizce Kontrol Metinlerinde Alanlara Göre Yazar Kimliğini Kodlama Dağılımı

Tablo 22’de görüldüğü gibi, Sosyal Bilimler alanlarında yazılan İngilizce kontrol metinlerinde 100 tümce başına düşen ortalama KDE sayısı $17,4 \pm 17,3$ ‘dir. Buna karşın 100 tümce başına düşen ortanca $12,9$ ’dur. Fen Bilimleri bölümlerde yazılan İngilizce kontrol metinlerinde 100 tümce başına düşen ortalama KDE sayısı $7,8 \pm 11,3$ ’tür. Buna karşın 100 tümce başına düşen ortanca $0,00$ ’dir. İngilizce kontrol metinlerinde Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri metinlerinde KDE yapısının kullanım sıklıkları bakımından fark, istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0,001$). İngilizce Sosyal Bilimler kontrol metinlerinde bu yapı daha sık kullanılmaktadır.

İngilizce Sosyal Bilimler ve İngilizce Fen Bilimleri kontrol metinlerinde edilgen yapının kullanım sıklıkları bakımından fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0,001$). İngilizce Fen Bilimleri kontrol metinlerinde bu yapı daha sık kullanılmaktadır. İngilizce Sosyal Bilimler ve İngilizce Fen Bilimleri metinlerinde etken yapının kullanım sıklıkları farklı değildir.

İngilizce Sosyal Bilimler ve İngilizce Fen Bilimleri kontrol metinlerinde kişi adları kullanım sıklıkları bakımından fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p<0,001$). Kişi adlarının kullanımı Sosyal Bilimler alanında daha fazladır.

Sonuç olarak, İngilizce kontrol metinlerinde KDE ve kişi adının Sosyal Bilimler alanında daha fazla kullanıldığı, edilgen yapıya ise Fen Bilimleri alanında daha çok yer verildiği görülmüştür. Etken yapı kullanımında ise, alanlararası anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir.

7.2.2.3. İngilizce Paralel Metinlerde Alanlara Göre Yazar Kimliğini Kodlama Dağılımı

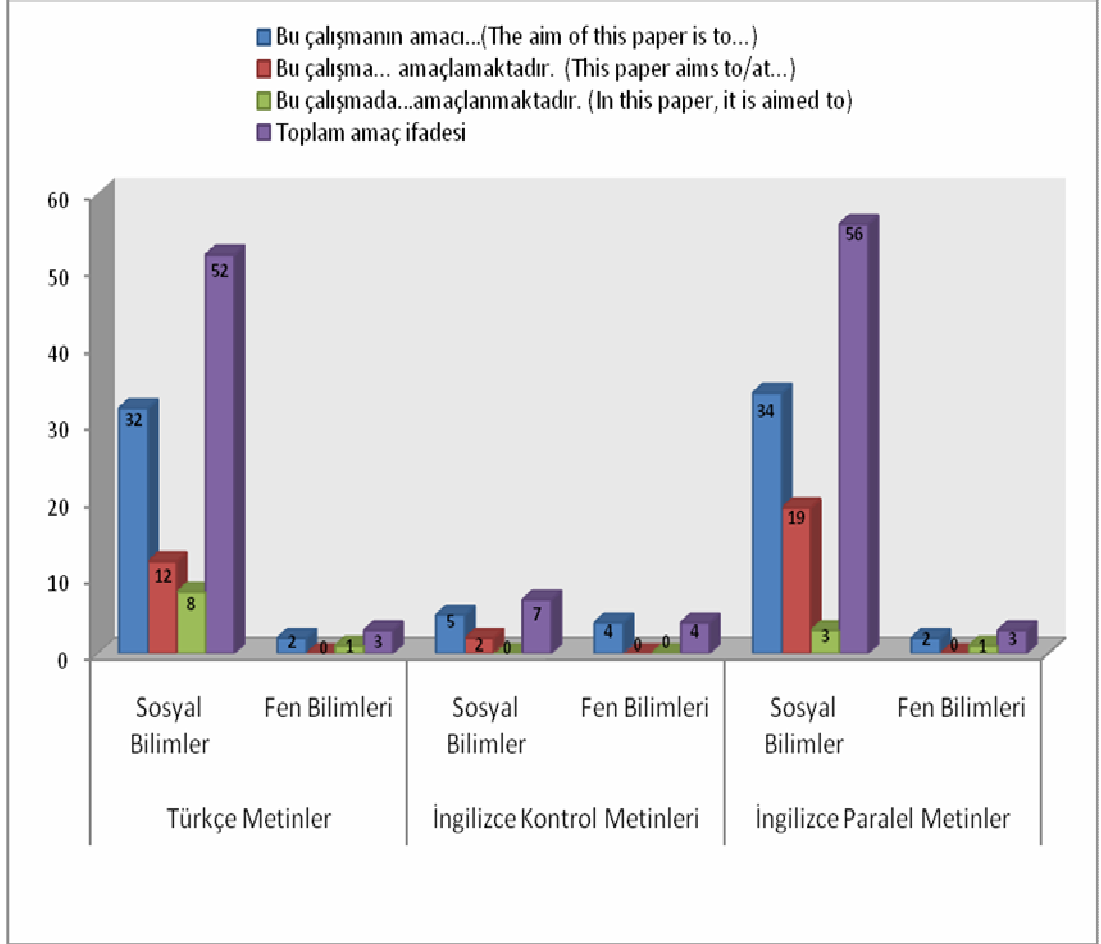
Tablo 22'deki sayısal değerlere göre, Sosyal Bilimler alanlarında yazılan İngilizce paralel metinlerde 100 tümce başına düşen ortalama KDE sayısı $26,4 \pm 20$ 'dir. Buna karşın 100 tümce başına düşen ortanca 25'tir ve 100 tümceli bir Türkçe Sosyal Bilimler özette hiç DE gözlemlenemeyebilir (Min) ya da tüm tümcelerde (Max) gözlemlenebilir. Fen Bilimleri bölümlerde yazılan İngilizce metinlerde 100 tümce başına düşen ortalama DE sayısı $5,5 \pm 11,4$ 'dir. Bu alanı temsil eden metinlerde 100 tümce başına düşen ortanca 0,00'dir. İngilizce Sosyal Bilimler ve İngilizce Fen Bilimleri metinlerde KDE yapısının kullanım sıklıkları bakımından fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p < 0,001$). İngilizce Sosyal Bilimler metinlerde bu yapı daha sık kullanılmaktadır.

Sosyal Bilimler ve İngilizce Fen Bilimleri İngilizce paralel metinlerde edilgen yapının kullanım sıklıkları bakımından fark, istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p < 0,001$). İngilizce Fen Bilimleri metinlerinde bu yapı daha sık kullanılmaktadır. İngilizce Sosyal Bilimler ve İngilizce Fen Bilimleri metinlerinde Etken yapının kullanım sıklıkları bakımından fark istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p < 0,01$). İngilizce Sosyal Bilimler metinlerde bu yapı daha sık kullanılmaktadır. Kişi adlarının kullanımına yönelik fark anlamlı düzeyde değildir.

İngilizce paralel metinlerdeki alanlararası karşılaştırmaya göre, kişi adlı kullanımında anlamlı bir farkın bulunmamasına karşın, KDE ve etken yapının Sosyal Bilimler alanında, edilgen yapının ise Fen Bilimleri alanında daha fazla kullanıldığı belirlenmiştir.

7.2.2.4. Alanlara Göre Çalışmanın Amacını Kodlama Biçimleri

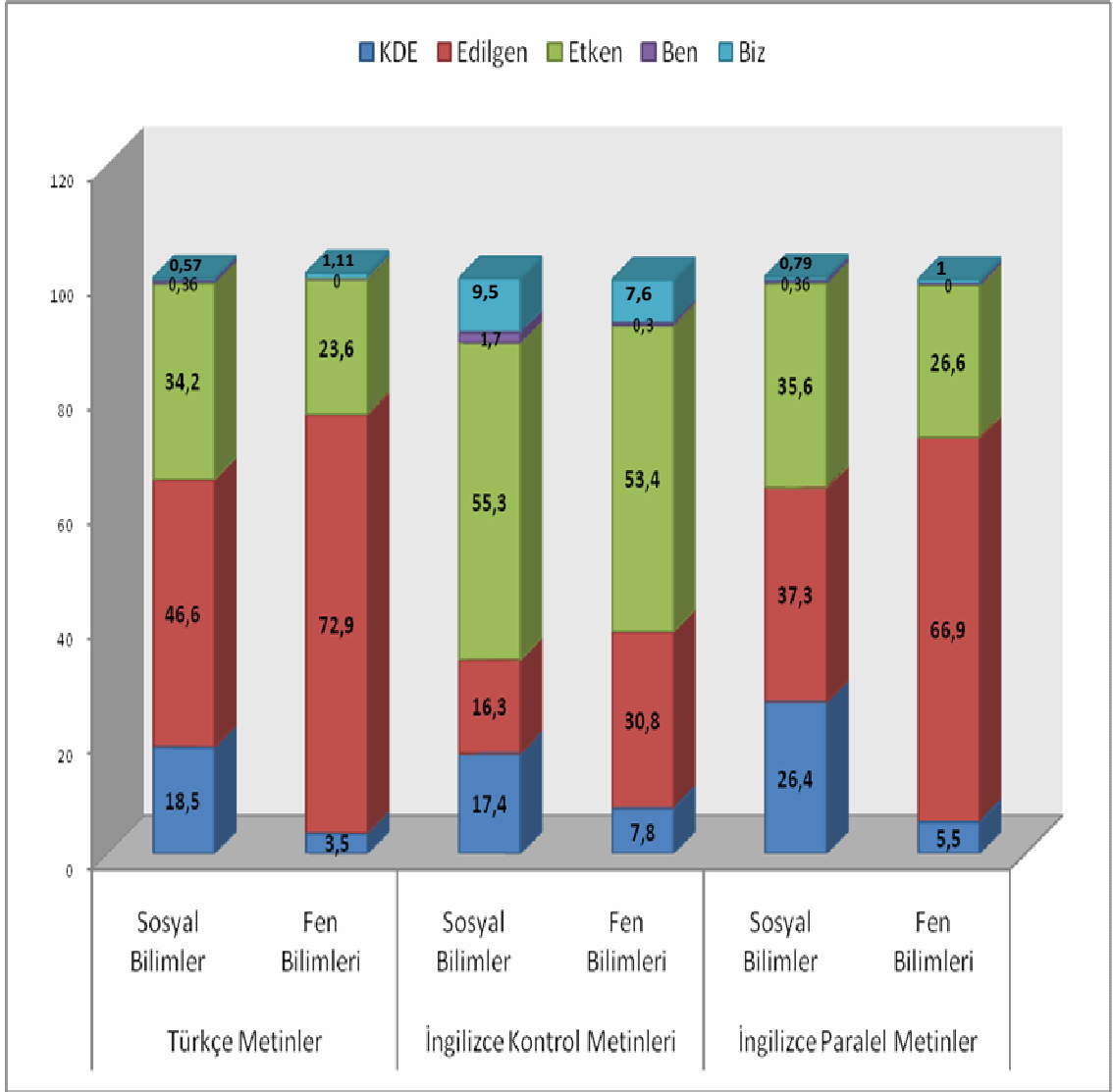
Bütüncemizde KDE yapısıyla birlikte amaç ifadesine yer veren metinler, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerine göre de incelenmiştir.



Grafik 8. Alanlara Göre Amaç İfadelerinin Kullanımı

Grafik 8’de görüldüğü gibi, alanlararası karşılaştırmaya göre, amaç ifadelerinin en fazla Sosyal Bilimler alanında Türkçe metinler ve İngilizce paralel metinlerde kullanıldığı saptanmıştır. İngilizce kontrol metinleride ise amaç ifadelerine daha az başvurulduğu görülmüştür.

Tüm metinlere göre Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerine ait tanımlayıcı istatistikler Grafik 9’da verilmiştir.



Grafik 9. Sosyal Bilimler ve Fen Bilimlerine Göre Değişkenlerin Dağılımı

Grafik 9'daki değerlere göre, Türkçe metinler, İngilizce paralel metinler ve İngilizce kontrol metinlerinde Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarındaki KDE ortanca değerlerinin istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı olduğu saptanmıştır ($p < 0,001$). Sosyal Bilimler metinlerde KDE yapılarının daha sık kullanıldığı gözlenmektedir.

Türkçe metinler, İngilizce paralel metinler ve İngilizce kontrol metinlerinde edilgen yapının Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarında kullanım sıklığının istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı olduğu belirlenmiştir ($p < 0,001$). Tüm metinlerde Fen Bilimleri alanında edilgen yapının daha sık kullanıldığı saptanmıştır.

Türkçe metinler ve İngilizce paralel metinlerde alanlara göre etken yapı dağılımları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir ($p < 0,01$). Sosyal Bilimler metinlerde Etken yapının daha sık kullanıldığı gözlenmektedir.

Türkçe metinler ve İngilizce paralel metinlerde, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarında *ben* ve *biz* adlarının kullanımı istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir ($p > 0,05$). İngilizce kontrol metinlerinde ise Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri arasında kişi adlı kullanımında anlamlı düzeyde fark olduğu belirlenmiştir. Sosyal Bilimlerde kişi adları daha sık kullanılmaktadır.

7.3. TARTIŞMA

a) Dillerarası Karşılaştırma

Bilimsel söylemde yazarın bakış açısını kodlama işlevi gören dilsel örüntülerin incelendiği çalışmamızda çözümlenmeden elde edilen veriler, nitel bulgular ve nicel bulgular olarak ele alınmıştır. Bu bölümde yazarın metin içinde kendini konumlandırmasını sağlayan dilsel örüntüler incelenmiştir.

Çalışmamızın birinci sorusunu nitel ve nicel bulgular çerçevesinde yanıtladıktan sonra, bilimsel söylemde yazar kimliğini kodlama işlevi yürüten KDE yapısı, edilgen yapı, etken yapı ve *ben* ile *biz* adları çözümlenmiş ve çalışmamızın, ‘bilimsel söylemde yazar kimliğini açık ya da örtük bir biçimde kodlayan dilbilgisel örüntülerinin dillerarası ve alanlararası nasıl bir dağılım sergilediği’ biçimindeki ikinci araştırma sorusuna yanıt aranmıştır.

Nicel bulgularımıza göre, KDE kullanımında metinler arasında dağılım farklılığı bulunmaktadır. Bu yapının İngilizce paralel metinlerde daha sık kullanıldığı belirlenmiştir. Nitel bulgularımıza göre, *Kişileştirmeli Dilbilgisi Eğretileninin* (KDE) (bu çalışma...incelemektedir; sonuçlar...göstermektedir) Türkçe metinlerde çalışmanın amacını ve çalışmanın bulgularını bildiren tümcelerde kullanıldığı gözlemlenmiştir. Dolayısıyla, bu yapının Türkçe özetlerde temelde *çalışmanın amacını bildirme* ve *bulguları sunma* işlevi gördüğünü söylemek mümkündür. İngilizce paralel ve kontrol metinlerinde ise KDE yapısının çalışmanın *amacını*

bildirme ve bulguları sunma işlevleriyle birlikte *iddia etme, sonuçları değerlendirme ve tartışma işlevleri* de yürüttüğü belirlenmiştir. İngilizcede KDE yapısının ‘iddia etme’ bağlamında kullanılması, yazarın savına yönelik eleştirilere karşı kendi sorumluluğunu azaltma çabası olarak görülmektedir. Diğer bir deyişle, yazar kendi kimliğini örtükletmekte, böylece iddiasını tarafsız bir biçimde sunabilmektedir. Bu sonuç, KDE yapısının Türkçe ve İngilizce bilimsel metinlerde farklı işlevler gördüğü biçiminde yorumlanabilir. Buna göre KDE yapısı, Türkçe metinlerde amaç ve yönteme ilişkin *bilgi sunma* işlevi görürken İngilizce metinlerde aynı zamanda *çalışmanın savını ortaya koyma* işlevini de gördüğü söylenebilir.

Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde KDE (bu çalışma...amaçlamaktadır; bu çalışmanın amacı....) yapısında amaç ifadelerinin yer verilmesiyle birlikte edilgen yapıda (bu çalışmadaamaçlanmaktadır) amaçla- eylemi kullanılarak araştırmaya yönelik amacın açıkça vurgulandığı saptanmıştır. İngilizce kontrol metinlerinde ise metnin yüzey yapısında çalışmanın amacına ilişkin ifadeler çok az yer verildiği görülmüştür.

Bu bulgu, İngilizce ve Fransızca makale özetlerini karşılaştıran Van Bonn ve Swales’in (2007) bulgularıyla örtüşmektedir. Van Bonn ve Swales (2007) İngilizce kontrol özetlerde (n=30) sadece 2 amaç ifadesi saptarken Fransızca özetlerde (n=30) bu sayının 15’e yükseldiğini gözlemlemiştir. Van Bonn ve Swales’in (2007: 98), Régent (1985) ve Bachschmidt’in (1999) İngilizce ile Fransızca yazı dili üzerine yapmış oldukları çalışmalarından yola çıkarak Fransızcadaki amaç ifadelerindeki artışı “ne” (what) ve “neden” (why) karşıtlığı bağlamında açıklık getirmektedirler. Buna göre, amaç ifadesi aslında çalışmanın “neden” yapıldığını belirten bir ifade değil, çalışmanın konusunu, çalışmanın “ne” olduğunu aktaran bir ifadedir. Diğer bir deyişle, *‘bu çalışmanın amacı x’in sıfat değil, belirteç olduğunu göstermektedir’* gibi bir amaç tümcesi, neden böyle bir çalışmaya gerek duyulduğunu açıklamamaktadır. Dolayısıyla Fransızcada kullanılan bu türden amaç ifadeleri “ne yapıldığı” konusunda bilgi vermekte, İngilizcede ise, amaç ifadelerine pek yer verilmeyip savlama ve uslamlama yapılarının kullanımına ağırlık verilmesi çalışmanın “neden” yapıldığına açıklık getirmektedir. Dolayısıyla Fransızca “ne” dili özelliklerini yansıtırken

İngilizce “neden” dili özellikleri sergilemektedir (Van Bonn ve Swales, 2007: 98-99). Bu saptamalar bağlamında, bütüncemizdeki Türkçede metinlerin yüzey yapısında açıkça amaç ifadelerinin kullanımı, Türkçenin de bir “ne” dili özelliği gösterdiği biçiminde yorumlanabilir. Dolayısıyla, Türkçe bilimsel söylemde çalışmanın *neden yapıldığı* değil, *çalışma konusunun* temel alındığını söylemek mümkündür. Bütüncemizde İngilizce paralel metinlerde de aynı biçimde amaç tümcelerine yer verilmesi aslında Türkçe bilimsel makale özetlerine özgü bir geleneğin İngilizce paralel metne de taşındığının bir göstergesi olabilir. Çünkü bu türden bir kullanıma İngilizce özgün metinlerde çok fazla yer verilmemektedir. Özellikle ‘*in this study, it is aimed to*’ (bu çalışmada ...amaçlanmaktadır) yapısı İngilizce kontrol metinlerinde hiç kullanılmamıştır. Bu bulgu, Bittencourt dos Santos’un (1996) bilimsel söyleme ilişkin ‘amaç dili’ (purposive language) ve ‘betimleme dili’ (descriptive language) ayrımını da destekler durumdadır. Çünkü Bittencourt dos Santos’a (1996) göre amaç dilleri, çalışmanın amacını metnin yüzey yapısında “bu çalışmanın amacı, bu çalışma... amaçlamaktadır” biçimindeki kullanımlarla açıkça belirtirken betimlemeye odaklanan dillerde amaç açıkça belirtilmemekte, araştırmanın süreci ve önemi aktarılmaktadır.

Bütüncemizde KDE yapısıyla birlikte yazar yönelimli örtükleştirme işlevi gören edilgen yapı da çözümlenmiştir. Çözümlemeden elde ettiğimiz bulgulara göre, Türkçe metindeki bazı edilgen yapıların İngilizce paralel metinlerde etken yapı olarak aktarıldığı saptanmıştır. Örneğin KDE yapısı bazı Türkçe metinlerde edilgen yapı olarak “bu çalışmada..amaçlanmaktadır/hedeflenmektedir” dilsel görünümünde yer alırken, İngilizce paralel metinlere “bu çalışma... amaçlamaktadır/hedeflemektedir” biçimde bir etken yapı olarak aktarıldığı gözlemlenmiştir.

Dolayısıyla akademik yazarın, İngilizce paralel metinde bu yapıları etken çatıyla kurgulayarak, İngilizce söylem topluluğunun beklentileri doğrultusunda hareket ettiği söylenebilir. İngilizce makalelerde edilgen yapının kullanım sıklığının az olmasının birinci bölümde değindiğimiz bilimsel bilgiye yönelik yeni yaklaşımdan kaynaklandığı söylenebilir. İngilizce bilimsel söylemdeki yeni yaklaşımda, etken

yapı kullanımını teşvik edilmekte ve gerekli olmadığı sürece edilgen yapı kullanımından kaçınılması gerektiği vurgulanmaktadır (Wanner, 2009).

Türkçe ve İngilizce paralel metinler, İngilizce kontrol metinleriyle karşılaştırıldığında Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde edilgen yapının oldukça yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, altıncı bölümde nicel bulgularımız, Türkçe (6,6) ve İngilizce kontrol metinlerinde (6,7) adlaştırma dağılımında benzerlik olduğunu göstermiştir. Ancak edilgen yapı kullanımındaki anlamlı farklılık, adlaştırma yapılarının İngilizce kontrol ve Türkçe metinlerde farklı tümce çatıları içinde konumlandırıldığını ortaya koymaktadır. Buna göre, Türkçedeki “karşılaştırma sonunda,...belirlenmiştir” “karşılaştırılma yapılmıştır” gibi “adlaştırma+edilgen yapı” ya da ‘edilgen adlaştırma+edilgen yapı’ biçimindeki dilsel görünümlerin İngilizce kontrol metninde genellikle ‘karşılaştırma...göstermektedir’, “adlaştırma+etken yapı” biçimindeki dilsel düzeneklerle aktarıldığı gözlemlenmiştir. Edilgen ve etken kullanıma ilişkin nicel bulgularımız da, bu belirlemeleri doğrular niteliktedir. Dolayısıyla, adlaştırma kullanımının Türkçe metinler ve İngilizce kontrol metinlerinde benzerlik gösterdiği, ancak farklı tümce yapıları içinde yer aldığı gözlemlenmiştir.

Etken yapı dağılımını alanlara göre incelediğimizde tüm alanlarda Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde Etken yapı kullanımının temelde düzenli bir dağılım gösterdiği saptanmıştır. Buna karşın, Türkçe ve İngilizce paralel metinler ile İngilizce kontrol metinler arasındaki karşılaştırma sonucunda Etken yapının İngilizce kontrol metinlerinde daha sık kullanıldığı belirlenmiştir. İngilizcede etken yapının yüksek düzeyde olması, son 10-20 yıldır İngilizce bilimsel söylemdeki değişimin bir yansıması olabilir. Hyland (2005), edilgen yapı kullanımının geleneksel bilimsel söyleme ait bir kullanım olduğunu ve modern İngilizce bilimsel söylemde yazar duruşunun açıkça etken tümcelerle kodlandığını ileri sürmektedir. Dolayısıyla, bütüncemizdeki edilgen ve etken yapı kullanımının dağılımları bağlamında Türkçe bilimsel söylemde bilginin edilgen yapı ile kurgulanırken, İngilizce kontrol metinlerinde etken yapıyla oluşturulduğunu söylemek mümkündür. Türkçe bilimsel

söylemde edilgen yapı kullanımına olan eğilimin nedenleri, Sekizinci bölümde Türkçe bilimsel söylemin temel özelliklerinin ele alındığı alt başlıkta incelenecektir.

Dillere göre kişi adlarının kullanımını incelediğimizde, *ben* adının Türkçe metinlerde sadece Dilbilim alanındaki bir özetle üç tümcede kullanıldığı görülmüştür ve İngilizce Paralel metne aktarımı eşit bir dağılım sergilemektedir. İngilizce Kontrol metinlerinde ise başta Sosyoloji (7) ve Dilbilim (5) olmak üzere Ekonomi (1) ve Fizik (3) alanlarında toplam 16 tümcede *ben* adlı kullanımı olduğu belirlenmiştir. Bu bulguya göre, İngilizce kontrol metinlerinde yazar kimliğinin açıkça kodlandığı sonucuna varabiliriz.

Çalışmada elde edilen ilginç bir bulgu Türkçe ve İngilizce paralel metinler arasındaki *Biz* adlı kullanımı farklılığıdır. Türkçe metinlerde toplam 9 *biz* kullanımı bulunurken bu değer İngilizce paralel metinlerde 16'ya çıkmıştır. Bunun nedeni, Psikoloji, Ekonomi, Fizik ve Kimya alanlarında Türkçede bazı metinlerde *Biz* adlı kullanımı olmamasına karşın paralel metinlerde *Biz* adının kullanılmasıdır. Nitel bulgular, paralel metinlerde *Biz* ile kurgulanan tümcelerin Türkçe metinlerde edilgen yapı ile kurgulandığını göstermektedir. İngilizce kontrol metinlerinde toplam 145 *biz* adlı kullanımı belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, İngilizce bilimsel söylemde yazar kimliği açıkça kodlanmaktadır. Bu bulgu, Alharbi ve Swales (2011), Mauranen (1993), Mur Dueñas (2007), Shaw ve Vassileva (2009) ve Yakhontova'ın (2006) bulgularıyla da örtüşmektedir. Bu bağlamda, kişi adlı kullanımındaki dillerarası farklılığın, bilimsel söylem topluluğunun beklentilerini yansıttığı söylenebilir. Bilimsel söylem topluluğunun yazar duruşu bakımından da beklentileri ve gelenekleri bulunmaktadır. Bütüncemizin kişi adlı bulguları bağlamında, Türkçe bilimsel söylem topluluğunun daha 'nesnel' ve 'tarafsız' yazar duruşu gerektirirken, İngilizce bilimsel söylem topluluğunun yazarın 'özel' kimliğine gönderimde bulunmasını ve okuyucuyla etkileşime geçmesini öngördüğünü söylemek mümkündür. Dolayısıyla, İngilizce bilimsel söylemin bu beklentileri doğrultusunda Türk akademik yazarın, İngilizce bilimsel söylem üretiminde kendini metin yüzey yapısında daha görünür kılmaya yönelik çaba gösterdiği söylenebilir.

b) Alanlararası Karşılaştırma

Dillere göre yazar kimliğinin nasıl kodlandığını değerlendirdikten sonra, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarına göre dağılımları değerlendirebiliriz. Nicel bulgularımıza göre, tüm metinlerde KDE yapısı Sosyal Bilimler alanındaki metinlerde daha sık kullanılmaktadır.

Edilgen yapının ise, tüm metinlere bakıldığında Fen Bilimleri alanındaki metinlerde daha sık kullanıldığı saptanmıştır. Türkçe Fen Bilimleri alanında Edilgen yapının daha sık kullanımı Oktar ve Yağcıoğlu (1995) bulgularıyla da örtüşmektedir.

Etken yapı kullanımını incelediğimizde, Türkçe ve İngilizce paralel metinler karşılaştırmasına göre, Sosyal Bilimler metinlerde Etken yapının daha sık kullanıldığı belirlenmiştir. İngilizce kontrol metinlerinde ise Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri arasında etken yapı kullanımını bakımından anlamlı bir farkın olmadığı; Sosyal Bilimler (55,3) ve Fen Bilimleri (53,4) alanlarının etken yapı kullanımında benzer bir dağılım sergilediği görülmüştür.

Kişi adlarının Sosyal bilimler ve Fen bilimlerine göre, Türkçe metinler ve İngilizce paralel metinlerdeki kullanımları benzer bir dağılım sergilemektedir. Alanlar arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir ($p>0,05$). İngilizce kontrol metinlerinde ise Sosyal Bilimlerde *Ben* ve *Biz* adlı daha sık kullanıldığı saptanmıştır. Bu bulgu, Hyland'in (2001) bulgularıyla örtüşmektedir. Dolayısıyla, Sosyal Bilimlerde yazar kimliğini kodlamanın, KDE, edilgen yapı ve kişi adlarıyla sağlanırken Fen Bilimlerinde daha çok edilgen yapıyla sağlandığı söylenebilir.

Özetle, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri arasındaki bu farklılığın temel nedeni, Fen Bilimleri alanında bilimsel bilgiyi gerekçelendirmenin kesin kanıtlar ya da nicel yöntemlerle desteklenebilmesidir. Sosyal Bilimler alanında ise akademik yazar, söylem topluluğu içinde yer alabilmek için daha fazla çaba göstermek durumundadır. Bu çabasını da, kullandığı çeşitli dilsel düzeneklerle

kurguladığı metne yansımaktadır. Çünkü yazar, okuyucu ile etkileşime geçmek, kendi yazar kimliğini metinde kodlamak, okuyucuyu ikna etmek ve savlama sürecini oluşturmak için çeşitli dilbilgisel örüntülere başvurmak durumundadır (Hyland, 1998; Hyland ve Tse, 2004). Dolayısıyla, Fen Bilimleri alanında dilbilgisel örüntüler benzer yapılar sergilerken (Yakhontova, 2006; Dahl, 2004a) Sosyal Bilimlerde dilbilgisel örüntüler çeşitlilik göstermektedir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM BULGULAR VE TARTIŞMA III

TÜRKÇE VE İNGİLİZCE BİLİMSEL SÖYLEMDE BİLGİYİ KURGULAMA

Çalışmamızın altıncı bölümünde adlaştırma yapılarının kullanım sıklıkları, yedinci bölümünde metin üretim sürecinde *Kişileştirmeli dilbilgisel eğretileme* yapıları, edilgen yapı, etken yapı, *ben* ve *biz* kişi adları temel alınarak yazar kimliğinin dillere ve alanlara bağlı olarak metinde nasıl kodlandığı incelenmiştir. Sekinci bölümde çalışmamızın üçüncü sorusu olan, ‘Türkçe bilimsel söylemde hangi sözlükdilbilgisel düzeneklerle bilimsel bilgi kurgulanmakta ve yazar duruşu kodlanmaktadır?’ sorusunu yanıtlayabilmek için öncelikle örneklemimizi oluşturan bilimsel makale özetleri adlaştırma ile etken/edilgen yapı kullanımı bakımından ele alınmış ve daha sonra bu çözümlemeden elde edilen sonuçlarla birlikte altıncı ve yedinci bölümde elde edilen bulgular temel alınarak Türkçe makale özetlerindeki dilsel görünümler değerlendirilmiştir.

8.1. TÜRKÇE VE İNGİLİZCE BİLİMSEL SÖYLEMDE BİLGİ ÜRETİMİ

8.1.1. Dillere Göre Bilimsel Bilgi Üretimi

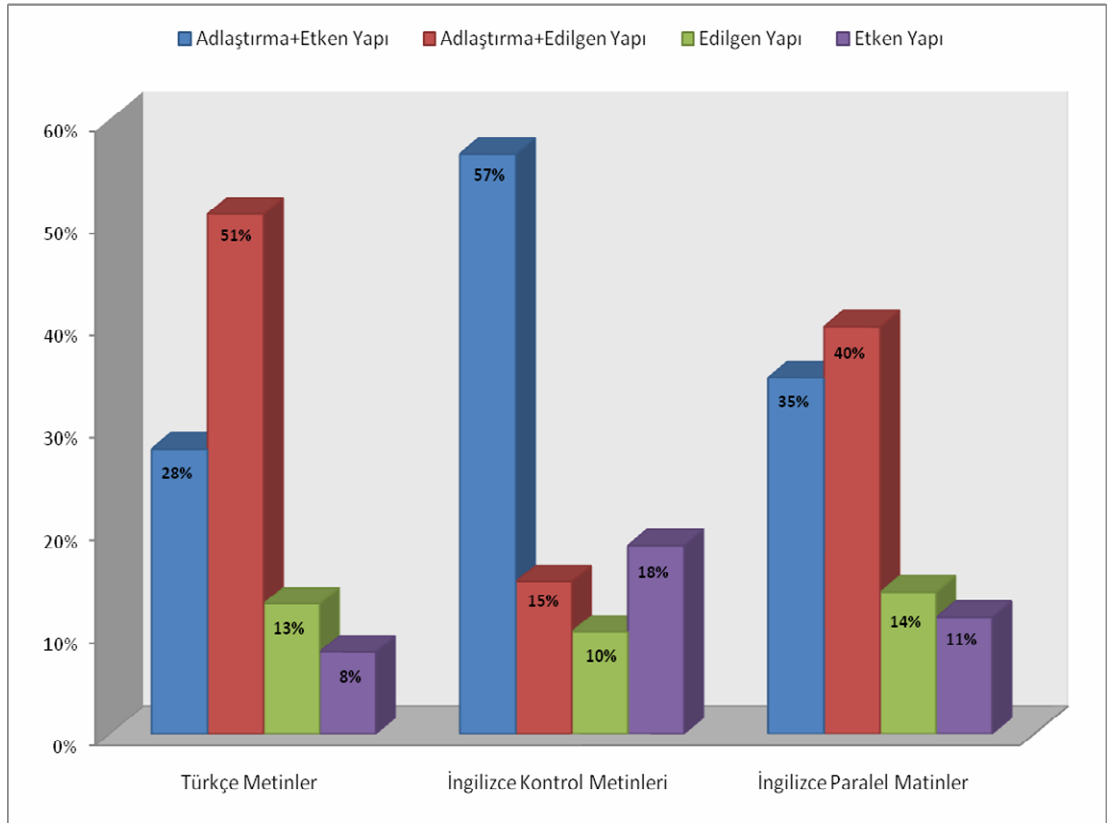
Çalışmamızın son sorusunu yanıtlamadan önce, Türkçe ve İngilizce bilimsel söylemde bilimsel bilginin nasıl kurgulandığına açıklık getirebilecek diğer bir değerlendirmeye burada yer vermek yararlı olacaktır. Bütüncemizdeki adlaştırma, etken ve edilgen yapılarının kullanımı aşağıdaki değişkenlere göre tekrar incelenmiştir:

1. adlaştırma yapısı içeren etken tümceler

([...] ve eşlerinin çalışıyor *olması* aile-iş çatışmasına neden olmakta, aile iş çatışması da iş-aile çatışmasını etkilemektedir. TR Ekonomi 28.)

2. adlaştırma yapıları içeren edilgen tümceler
(Araştırmada proteaz enzim miktarının arttırılması amaçlanmıştır.
TR- Kimya 12)
3. adlaştırma yapısı bulunmayan edilgen tümceler
(Toplam 350 anket dağıtılmıştır. TR Ekonomi 17)
4. adlaştırma yapısı bulunmayan etken tümceler
(alışan çocuklar, son yıllarda Türkiye’de sıkça gündeme gelmektedir.
TR Sosyoloji 19)

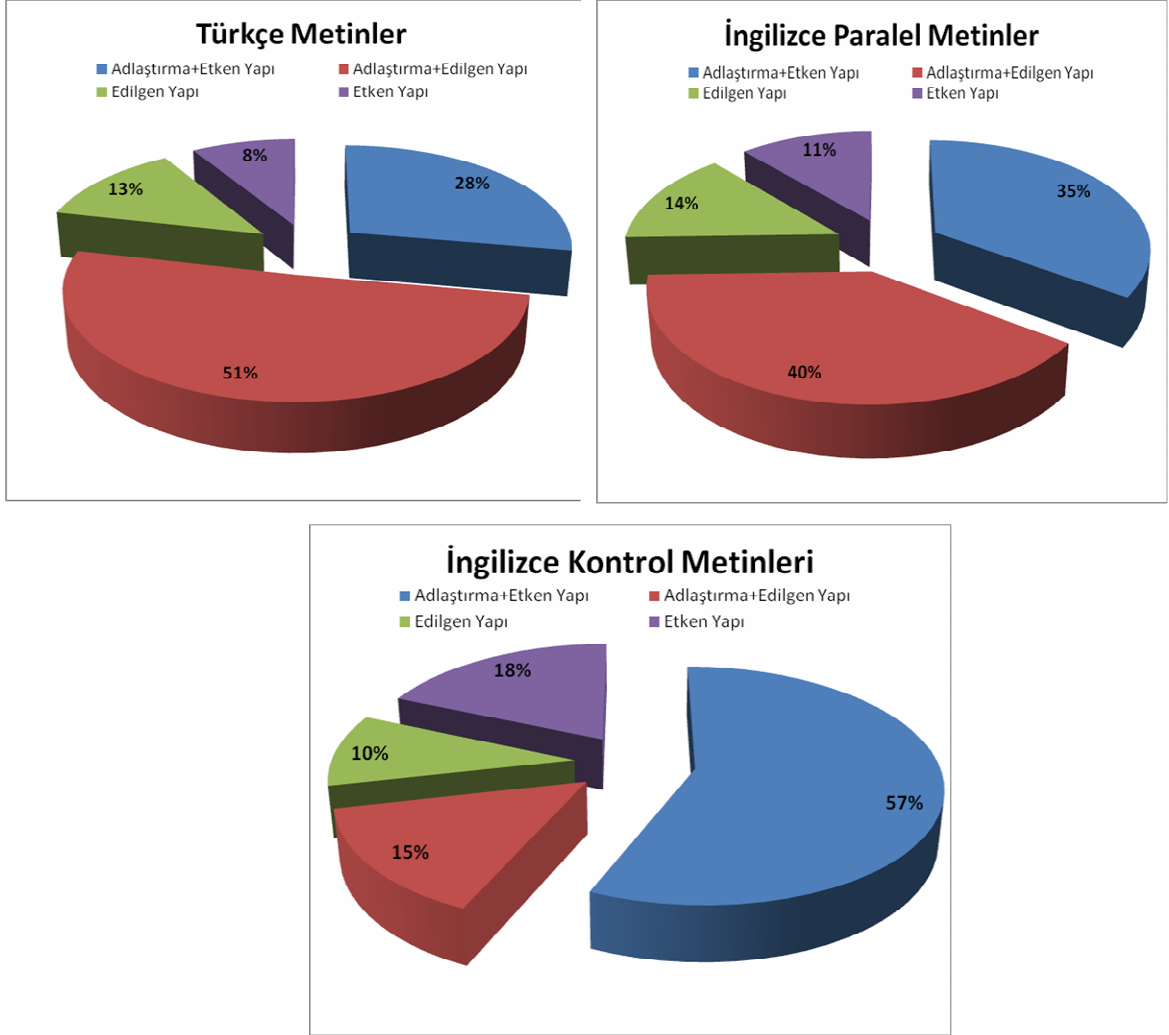
Bu dört değişkenin çözümlenmesinden elde edilen bulguların ortalama değerleri Grafik 10’da verilmiştir.



Grafik 10. Dillere Göre Edilgen ve Etken Yapıda Adlaştırma Kullanımı

Bütüncemizdeki metinlerde adlaştırma yapılarıyla birlikte edilgen ve etken tümce kullanımının genel dağılımını gösteren Grafik 10’a bakıldığında Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde en fazla adlaştırma yapısının edilgen tümce içinde kullanıldığı görülmektedir. İngilizce kontrol metinlerinde adlaştırmaların bulunduğu edilgen tümce kullanımı sadece %15 oranında bir değer sergilemektedir. Buradaki

dağılımları daha net görebilmek için sütun grafiğinde yer alan değerleri pasta grafiğinde incelemek yararlı olacaktır.



Grafik 11. Edilgen ve Etken Yapıda Adlaştırma Dağılımı

Grafik 11'deki değerlerin bilimsel söylem toplulukları arasındaki farklılıkları saptamada güçlü bir belirleyici olduğunu söylemek mümkündür. Pasta grafiklerinde görüldüğü gibi, adlaştırma yapıları Türkçe metinlerde (%51) çoğunlukla edilgen tümce içinde konumlanırken İngilizce kontrol metinlerde etken tümce yapısı (%57) içinde yer almaktadır. Örneğin,

(177)

[...] ve bu örneklerin değerlendirilmesi sonucunda 35 familya, 122 cins, 189 takson tesbit edilmiştir.

TR Biyoloji 23

Örnek (177)'de görüldüğü gibi, Türkçe özetlerde bilimsel bilgi üretiminde adlaştırma yapılarıyla birlikte edilgenleştirmenin kullanılması, olay durumlarını her ne kadar durumsallaştırırsa da (Sebzecioğlu, 2008); diğer bir deyişle metin dinamiği yok edilip anlam dondurulsa da (Wanner, 2009) edilgen tümce yapısı, içinde hala bir hareket ve olay durumunu ve önvarsayılan kılıcıyı barındırmaktadır. Bilişsel düzeyde okuyucu olay ve hareketi gerçekleştiren kılıcıya ulaşabilmektedir (Sebzecioğlu, 2008). Buna karşın, İngilizce kontrol metinlerinde sıkça kullanılan etken yapıda, edilgen yapıdaki hareket durumu ve örtük kılıcı bulunmamaktadır. Örneğin,

(178)

An **examination** of some unjustly neglected examples *confirms* the **existence** of morphological **reversal**, particularly as a mechanism of language **change**.

İNG-KON Dilbilim 15

Örnek (178)'de adlaştırma yapıları etken tümce yapısı içinde kullanılmaktadır. Adlaştırmanın etken tümce içinde konumlanması, edilgen yapıda var olan hareket ve olayı ve örtük olan kılıcıyı ortadan kaldırmaktadır. Bununla birlikte, (178)'de örneklendirildiği gibi, İngilizce bilimsel söylemde en çok tercih edilen tümce örüntüsü, “ad grubu+eylem grubu+ ad grubu” birleşiminden oluşan tümce yapılarıdır. Bu tümcelerdeki AG’leri adlaştırma yapıları oluşturmakta ve adlaştırmalar bilimsel söyleme ilişkin kavramların yaratılmasını sağlamaktadır.

Halliday’e göre (1993: 11) bilgi üretiminde ulaşılmak istenen en son nokta “thingness” yani ‘kavram’dır (bkz. Şekil 10 sayfa 78). Buna göre, İngilizce kontrol metinlerinde adlaştırma ve yoğun etken tümce kullanımı İngilizce bilimsel söylemde bilgi üretiminin daha çok ‘kavramlaştırma’ yapılarak oluşturulduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda, İngilizce adlaştırma yapılarının Türkçedeki edilgen adlaştırma yapılarına göre daha soyut olduğu söylenebilir. Dolayısıyla, Türkçe metinlerde adlaştırmada edilgen yapı kullanımı bilimsel bilgi üretiminde anlamı durumsallaştırırken, İngilizce metinlerde adlaştırmada etken yapı kullanımının daha çok, kavramlaştırma sürecini gerçekleştirdiği söylenebilir. Kısacası, Türkçe bilimsel söylemde bilimsel bilginin 'durumsallaştırma' yapılarak kurgulanırken İngilizce bilimsel söylemde 'kavramlaştırma' yapılarak üretildiğini söylemek mümkündür.

Türkçe ve İngilizce paralel metinler karşılaştırıldığında, İngilizce paralel metinlerin genel olarak Türkçedeki edilgen yapı dağılımına yakın bir dağılım sergilediği görülmektedir.

(179a)

Bu çalışmada [...] veriler ortaya konmuştur.

TR Biyoloji 16

(179b)

With this study, it is determined that [...]

İNG-PR Biyoloji 16

Örnek (179b)'de görüldüğü gibi, bulgulara ilişkin bilgi Türkçe metinde olduğu gibi İngilizce paralel metinde de edilgen tümce yapısı ile aktarılmıştır. İngilizce kontrol metinlerinde bulgulara ilişkin bilginin genellikle KDE yapısı ya da etken tümce yapısıyla verildiği görülmüştür. Dolayısıyla, İngilizce paralel metinlerde edilgen yapı kullanımının benzer bir dağılım (%40) sergilemesi, Türk akademik yazarın anadilindeki bilgi üretim edimini İngilizce paralel metnine taşıması olarak açıklanabilir. Ancak Türkçe metinlere (%28) oranla İngilizce paralel metinlerdeki etken yapı (%35) kullanımındaki artış, Türk akademik yazarın aynı zamanda da İngilizce bilimsel söylem geleneklerine uymaya çalıştığının bir işareti olabilir. Örneğin,

(180a)

Ayrıca bu öğrencilerin Türkçe ile birlikte Türk kültürünü öğrenmeye yönelik motivasyon düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır.

TR Dilbilim 5

(180b)

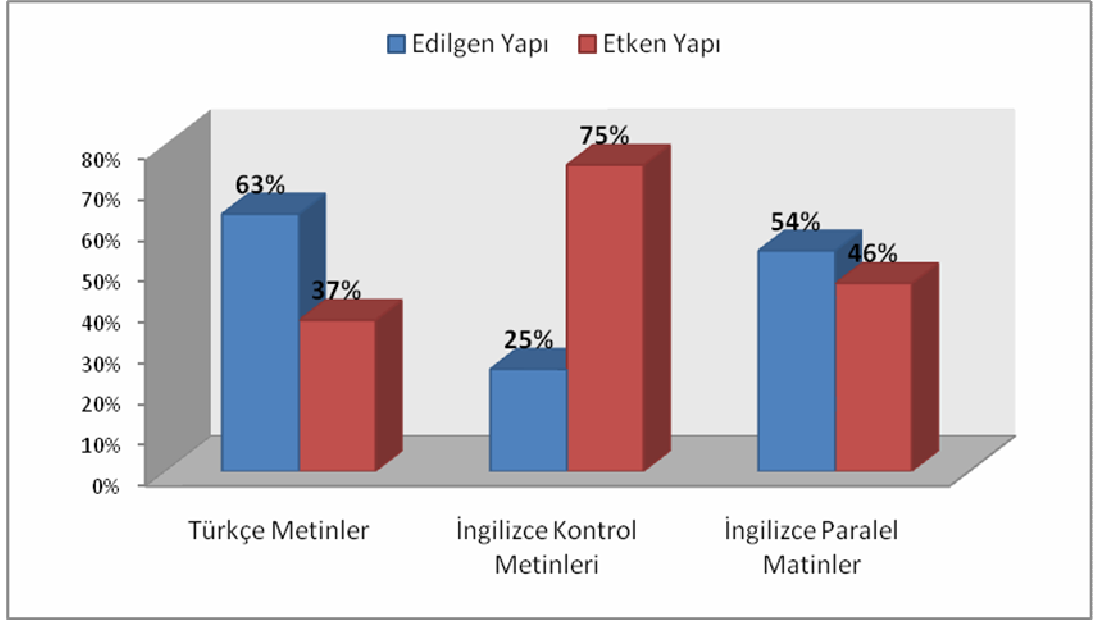
In addition, international TSL students had high levels of integrative motivation regarding Turkish culture.

İNG-PR Dilbilim 5

Örnek (180b)'de örneklendirildiği gibi, kaynak metinde edilgen yapı ile oluşturulmuş tümcelerin %10'unun İngilizce paralel metinlerde etken tümce olarak kurgulandığı belirlenmiştir. Dolayısıyla, Türk akademik yazarların, paralel metin üretiminde hem Türkçe bilimsel söylemin hem de İngilizce bilimsel söylemin yazma edimlerine başvurdukları söylenebilir.

Dillere Göre Genel Dağılım

Sütun ve pasta grafiklerindeki bulgular, buraya kadar değerlendirdiğimiz nitel ve nicel bulgularımıza koşut bir görünüm sergilemektedir.



Grafik 12. Dillere Göre Toplam Edilgen ve Etken Yapı Kullanımı

Toplam değerleri incelediğimizde, Türkçe bilimsel söylemin edilgen yapı kullanımına yönelik bir eğilim gösterirken İngilizce bilimsel söylemin etken yapı kullanımını tercih ettiği görülmektedir. Türkçe bilimsel söylemde adlaştırma yapılarının edilgen yapı içinde kodlanmasıyla, Türkçe metinlerde bilimsel bilginin öncelendiği ve daha çok bilgilendirmeye yönelik bir tutum sergilendiği söylenebilir. İngilizce bilimsel söylemde ise etken yapı kullanımı ve yedinci bölümde saptadığımız kişi adlı kullanımları, bilimsel bilginin daha etkileşimsel düzlemde üretildiğinin bir göstergesi olabilir. Bu noktada, Tethela'nın da (1997: 113) ileri sürdüğü bilgi üretiminde iki farklı yaklaşımdan söz edilebilir:

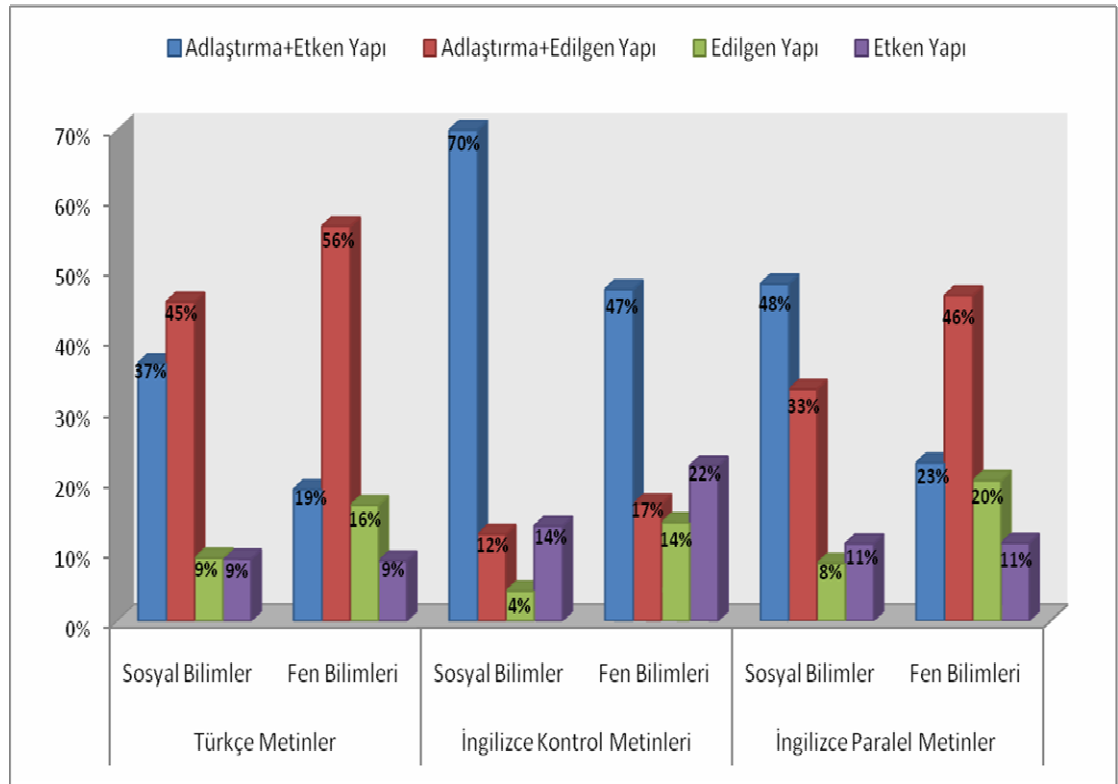
- i. konu odaklı (topic-oriented)
- ii. araştırma odaklı (research-oriented)

Konu odaklı bilgi üretiminde yazar okuyucuyla etkileşime geçmez, doğrudan bilimsel bilgiyi aktarım yoluna gider, araştırma odaklı bilgi üretiminde ise, yazar

kendi bakış açısına metninde yer verir, araştırmadaki rolünü ortaya koyar ve okuyucuyla da etkileşime geçer. Bu belirlemeler bağlamında, Türkçe bilimsel söylemin konu odaklı bilgi üretimi özellikleri sergilerken İngilizce bilimsel söylemin araştırma odaklı bilgi kurgulama eğilimi gösterdiği söylenebilir.

8.1.2. Alanlara Göre Bilimsel Bilgi Üretimi

Edilgen ve etken tümcelerde adlaştırma kullanımının alanlara göre dağılımı Grafik 13'te verilmiştir.



Grafik 13. Alanlara Göre Edilgen ve Etken Yapıda Adlaştırma Kullanımı

Alanlara göre adlaştırma yapılarıyla birlikte edilgen ve etken tümce kullanımına ilişkin ortalamaların verildiği Grafik 13 incelendiğinde, Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde Fen Bilimleri alanında adlaştırma yapılarının edilgen tümce içinde konumlandığı görülmektedir. İngilizce kontrol metinlerinde ise, Fen Bilimleri alanında edilgen yapı kullanımında nispeten bir artış olsa da en yüksek kullanım sıklığı, her iki alanda da adlaştırma yapılarının yer aldığı etken yapı kullanımındır.

8.2. TÜRKÇE BİLİMSEL SÖYLEMİN SÖZLÜKDİLBİLGİSEL ÖZELLİKLERİ

Bu çalışmanın amacını belirleyen temel soru, Türkçe bilimsel söylemin sözlükdilbilgisel özelliklerinin neler olduğuydu. Elde edilen nitel ve nicel bulgulardan yola çıkarak, Türkçe bilimsel söylemin makale özetini kurgulama bağlamında bazı temel görünümsergilediğinden söz edilebilir.

a) Adlaştırma Yapılarının Kullanımı

Bütüncemizdeki Türkçe metinlerde adlaştırma yapılarının dağılımı, İngilizce kontrol metinlerine benzer bir dağılım göstermiştir. Dolayısıyla daha önce de belirttiğimiz gibi, Türkçe bilimsel söylemde bilimsel bilginin üretiminin yoğun olarak adlaştırma yapılarıyla sağlandığını söylemek mümkündür. İngilizce bilimsel söylemde olduğu gibi, Türkçe bilimsel söylemde de bilginin kurgulanmasında, deneyimleri aktarım sürecinde dil dizgesinin anlam yaratma aracı olan adlaştırma (Halliday, 1994, 1998) yapılarından yararlanılmaktadır.

i. Sözdizimsel Adlaştırma Yapılarının Kullanımı

Türkçe metinlerde bilgi üretiminde biçimbilimsel adlaştırma yapılarıyla birlikte sözdizimsel adlaştırma yapılarına da yer verilmiştir. Çalışmamızın dördüncü bölümünde değindiğimiz gibi, Türkçede –mA ve –DIK ile oluşturulan sözdizimsel adlaştırma yapılarının işlev bakımından farklılıkları bulunmaktadır. –mA *devinimsel* (action) sözdizimsel adlaştırma yapısı hareket bildiren olay ya da durumları ifade etmek, olaylara ilişkin değerlendirme, tanımlama ya da açıklama yapmak amacıyla kullanılmaktadır. Buna karşın –DIK adlaştırma yapısı olay ya da durumun olgusal (factive) bir gerçeklik olarak algılanmasını ifade etmektedir. Bu bağlamda, bu işlevlere koşut olarak Türkçe makale özetlerinde araştırmanın amacı ve yöntemi –mA adlaştırma ekiyle oluşturulmuş devinimsel ad yantümceleriyle aktarılırken araştırmanın bulgu ve sonuçlarının –DIK olgusal ad yantümceleriyle oluşturulduğu gözlemlenmiştir. Örneğin,

(182)

Bu çalışmada, [DFT (Yoğunluk Fonksiyonel Teorisi) yöntemiyle antioksidan etkinliklerinin **karşılaştırılması**] yapılmıştır.

TR- Kimya 15

(183)

Bu çalışmada, [bu paradigmanın kültüre bakış biçiminin temel açmazlarının **ortaya konulması**] amaçlanmıştır.

TR-Ekonomi 15

(182) ve (183)'de -mA sözdizimsel adlaştırma yapısıyla araştırmaya yönelik uygulamalar (olay ve hareket) aktarılmaktadır.

(184)

Son olarak [ölçüm aygıtlarının kalibrasyonunda kullanılan Daley yönteminin **güvenilir olduğu**] anlaşılmıştır.

TR-Mühendislik 9

(185)

[Maksimum **artışların** HCI asit işlemleriyle gerçekleştirildiği] görülmüştür.

TR- Kimya 14

Yukarıdaki örneklerde ise olgusal düzlemde bir gerçekliği ifade etmek için –DIK sözdizimsel adlaştırma yapısına başvurulmuştur. Ayrıca nesne konumundaki –DIK ya da –mA sözdizimsel adlaştırma yapılarının seçimi ana tümcedeki eyleme göre de yapılmaktadır (Schaaik, 1999). Bu bağlamda Türkçe metinlerde yap-, amaçla-, çalış- gibi eylemler –mA ekini, anla-, gör-, belirle-, ortaya çık- gibi eylemler de –DIK ekini seçmektedir.

b) Edilgen Yapının ve Edilgen Adlaştırma Yapısının Kullanımı

i. Edilgen Yapı

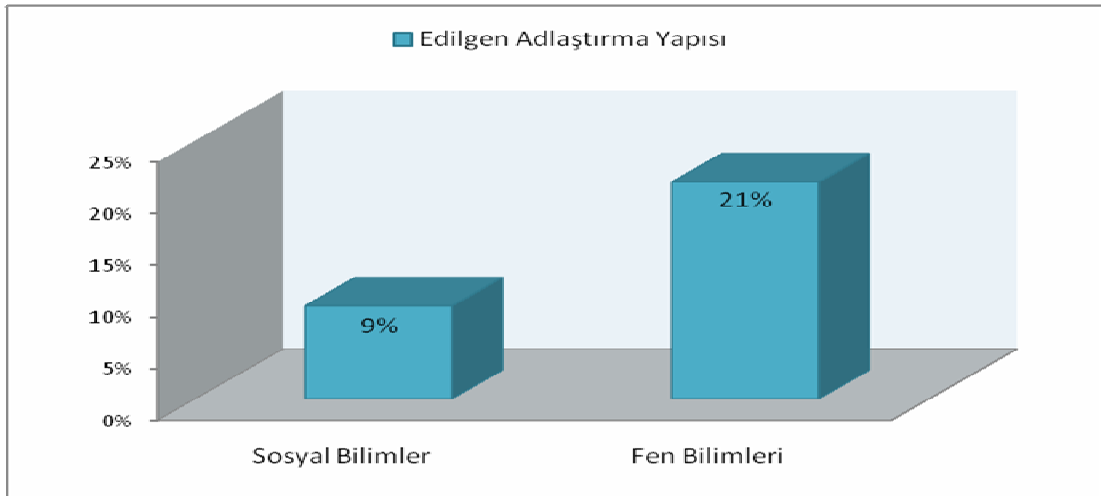
Nicel bulgularımız, Türkçe ve İngilizce özgün metinlerde adlaştırma yapılarının kullanım sıklığında benzer bir dağılım olduğunu, ancak nitel bulgularımız adlaştırma yapılarının Türkçe ve İngilizce özgün metinlerde farklı sözlükdilbilgisel düzeneklerle yapılandırılmış tümce içine konumlandırıldığını göstermektedir. Buna göre, adlaştırma yapıları Türkçede sıklıkla edilgen çatı tümceler içinde bulunurken İngilizce metinlerde etken tümce yapısı içinde yer aldığı gözlemlenmiştir. Buna göre,

Türkçe bilimsel söylemde bilgi üretiminin adlaştırma yapıları ve edilgen yapıyla kurgulandığı ve böylece nesnel bir yazar duruşunun oluşturulduğu söylenebilir.

Alanlararası karşılaştırmaya göre, Türkçe Fen Bilimleri alanında daha fazla edilgen yapı kullanılmaktadır. Fen Bilimlerinde araştırmayı gerçekleştiren değil ortaya konulan deney ve gözlem önemlidir. Diğer bir deyişle, önemli olan araştırmayı kimin gerçekleştirdiği değil, yapılan araştırmadır. Bu nedenle, Fen Bilimlerinin olgusal gerçekleri ortaya koymada deney ve gözlemi önceleme aracı olarak edilgen yapıya daha fazla yer verdiği söylenebilir. Sosyal Bilimler alanında ise, okuyucuyu ikna etmek için etken yapının daha fazla kullanıldığını söylemek mümkündür. Fen Bilimleri savını somut sayısal verilerle desteklerken Sosyal Bilimler okuyucuyu ikna etmek için etken yapıyla savlama edimine başvurmak durumundadır. Çünkü savlama ediminde edilgen yapı kullanımı “yapay bir nesnellığın” (fake objectivity) oluşmasına neden olabilmektedir (Wanner, 2009: 196).

ii. Edilgen Adlaştırma Yapısı

Nitel bulgularımızda değindiğimiz gibi, Türkçe bütüncemizde bazı sözdizimsel adlaştırma yapılarının edilgen adlaştırma olarak kurgulandığı belirlenmiştir. Bütüncemizde Türkçe bilimsel bilginin kurgulanmasına ışık tutması açısından edilgen adlaştırma yapılarının kullanım sıklığı da değerlendirilmiştir.



Grafik 14. Türkçe Metinlerde Edilgen Adlaştırma Dağılımı

Nitel bulgularımız, edilgen adlaştırma yapılarının AÖ'nün iç yapısında EAB olarak kodlandığını belirlemiştir. Bu doğrultuda, edilgen adlaştırma yapılarının Sosyal Bilimler alanında % 9'unu Fen Bilimleri alanında ise % 21'ini edilgen adlaştırma yapılarının oluşturduğu saptanmıştır. Toplam EAB kullanım oranına göre ise metinlerde adlaştırma yapılarının %13'ünü edilgen adlaştırma yapılarının oluşturduğu görülmüştür. Dolayısıyla, bu bulgular bağlamında Türkçe metinlerde hem ana tümce çatısında hem de ad yantümce eyleminin çatısında edilgen yapının tercih edildiği söylenebilir.

c) KDE Yapısının Kullanımı

Türkçe özetlerde edilgen yapıyla birlikte KDE yapısı yazar yönelimli örtükleştirme işlevi gördüğü belirlenmiştir. Akademik yazarın özellikle çalışmanın amacına yönelik bilgilendirme sürecinde KDE yapısına başvurduğu görülmüştür. Diğer bir deyişle, yazar, 'ben...amaçlıyorum' kullanımını yerine 'bu çalışma...amaçlamaktadır' biçimde bir dilsel örüntüye başvurarak yazar kimliğini metin yüzey yapısında kodlamadan amaca ilişkin bilgilendirmeyi sağlayabilmektedir.

Tüm metinleri karşılaştırdığımızda en fazla KDE kullanımının İngilizce paralel metinlerde (15,9) olduğu ve en az KDE yapısına Türkçe metinlerde (10,9) yer verildiği belirlenmiştir. Wanner'e göre, KDE yapısının kullanımı İngilizce bilimsel söylemde ilk kez 1950'lerde "edilgen yapı kullanımından kaçınmak için" alternatif bir yapı olarak ortaya çıkmıştır (2009: 201). Dolayısıyla, bütüncemizde İngilizce paralel metinlerde ve İngilizce kontrol metinlerinde (12,6) KDE yapısına daha sıklıkla başvurulması, edilgen yapı kullanımını azaltırken etken yapı dağılımında da artışa neden olmuştur. Kısacası, Türkçede edilgen yapının tercih edilmesinin KDE yapısının kullanım sıklığını azalttığı söylenebilir.

d) Kişi Adlı Kullanımı

Türkçe özetlerde kişi adlı kullanımına çok fazla rastlanmamıştır. Türkçe özetlerde sadece Dilbilim alanında bir özetten ben adlı kullanımı belirlenmiştir. Biz kullanımına ise 9 özetten yer verilmiştir. Dolayısıyla, kişi adlarına çok fazla

başvurulmaması ve kullanılan 4 biz adının tek yazarlı makalelerde nesneliği sağlama aracı olarak kullanılması Türkçe bilimsel söylemde adlaştırma ve edilgen yapıyla oluşturulan nesnel yazar duruşunu desteklediği söylenebilir.

8.3. TARTIŞMA

a) Adlaştırma Yapılarının Kullanımı

Türkçede özet metinlerde sözdizimsel adlaştırma yapılarının seçiminin, işlev ve eyleme göre yapıldığı belirlenmiştir. Bütüncemizdeki Türkçe özetlerde araştırmanın amacı ve yöntemi –mA adlaştırma ekiyle oluşturulmuş devinimsel ad yantümceleriyle kodlanırken, araştırmanın sonuçlarının –DIK olgusal ad yantümceleriyle verildiği gözlemlenmiştir. Ana tümcenin eyleminin yap- ve amaçla-gibi eylemler olması durumunda –mA *devinimsel* adlaştırma yapısı kullanılmış, gör-, ortaya çık- gibi eylemlerin ise –DIK *olgusal* adlaştırma biçimirimini aldığı belirlenmiştir.

b) Edilgen Yapı ve Edilgen Adlaştırma Kullanımı

Edilgenliğin temel işlevinden yola çıkarak edilgen adlaştırma yapılarına açıklık getirebiliriz. Türkçede edilgenleştirmede olaylar öncelenmektedir. Dolayısıyla ayrı iki edilgen tümce, yantümcelemeyle bir araya getirildiğinde çatı değiştirilmemekte, edilgen ad yantümceye adlaştırma biçimirimini getirilerek ana tümceye bağlanmaktadır. Yani ad yantümcenin çatısının değişmemesi 'olayı sahneleme' işlevine odaklanıldığının bir kanıtı olabilir. Anatümcede edilgen çatı kullanımının ise, hem kılıcıyı silme hem de olayı önceleme amacıyla tercih edildiği söylenebilir. Kısacası, Türkçe bütüncemizde edilgen yapı kullanımının yüksek olması, Türkçede hem olayı 'sahneleme' (Sebzecioğlu, 2008) hem de bilimsel metinde 'nesneliği ve tarafsızlığı' sağlama çabalarının bir yansıması olabilir.

Türkçe metinlerde yüksek oranda edilgen yapının kullanımına, Türkçenin ve Türkçede edilgen yapının işlevleriyle açıklık getirilebilir. Türkçe olaylara önem veren bir dildir ve bu nedenle, Türkçede özne düşebilmekte ve ayrıca kişisiz edilgen

yapıları da oluşturulabilmektedir. İngilizce gibi dillerde edilgen yapılarda kılıcı silinmeden ‘by’ (tarafından) kılıcı öbeğiyle tümcenin yüzey yapısında yer alabilmektedir. Ancak, Türkçedeki ‘tarafından’ kılıcı öbeğiyle oluşturulan edilgen yapıları temel edilgen yapısı değildir (Sebzecioğlu, 2008; Sebzecioğlu ve Oktar, 2010a; 2010b). Diğer bir deyişle, Sebzecioğlu’nun (2008: 338) da vurguladığı gibi, Türkçede edilgen yapının en önemli işlevi olayları ‘öncelemek’ yani ‘sahnelemek’tir. Bununla birlikte, Türkçede temel edilgen yapıda kılıcılar tümceden tamamen silinse de anlamsal olarak silinmemektedir. Okuyucu/Dinleyici bilişsel düzeyde kılıcılar anlamsal olarak tamamlayabilmektedir. Buna göre, Türkçe edilgenlerde ya da temel edilgenlerde kılıcı *önvarsayılmaktadır* Dolayısıyla, “Türkçede temel edilgen, katılımcıların örtükleştirilmesine dayanan bir edilgenleştirmeden çok, olayın ön plana çıkartılıp kılıcının önvarsayıldığı bir işlevi yansıtmaktadır” (Sebzecioğlu, 2008: iv).

Bu açıklamalar ışığında, bütüncemizde incelenen bilimsel metin türünden yola çıkarak, Türkçe bilimsel söylem bağlamında edilgen yapının iki işlevi olduğundan söz edilebilir. Türkçe bilimsel metinlerde edilgen yapının hem bilimsel söylemin beklentileri doğrultusunda nesneliği sağladığından hem de olgusal gerçekleri sahneleyip akademik yazarı önvarsayımsal da olsa metinde görünür kıldığından söz etmek mümkündür. Dolayısıyla bütüncemiz bağlamında, Türkçe bilimsel söylemde yazar kimliğinin edilgen yapıyla kodlandığı söylenebilir.

Baratta (2009)’nın da ileri sürdüğü gibi edilgen yapı kullanımı da bilimsel söylemde yazar duruşunu kodlamaktadır. Bilimsel söylemde yazarlar, edilgen yapı kullanımıyla, bilgiye ilişkin sorumluluğu üstlenen kılıcıyı silerek nesnel ve tarafsız bir yazar duruşu sergileyebilmektedirler. Çünkü bilimsel söylemde edilgen yapının edimbilimsel işlevi okuyucunun Kılıcıya ulaşmasını sağlamaktadır. Diğer bir deyişle, Sebzecioğlu’nun belirttiği gibi, her ne kadar kılıcı, dilsel düzlemde kodlanmasa da “temel edilgende Kılıcı önvarsayımsaldır” (2008: 338).

c) KDE Yapısının Kullanımı

İngilizce metinlerde KDE yapısı bilgi sunma ve aynı zamanda da çalışmanın *savını ortaya koyma* işlevlerini yerine getirirken Türkçe metinlerde KDE yapısının, amaç ve yöneme ilişkin *bilgi sunma* işlevi gördüğü belirlenmiştir. Ayrıca, bütüncemizde İngilizce kontrol metinlerinde KDE yapısında ya da metnin diğer bölümlerinde ‘amaç’ ifadesine çok seyrek (11) yer verilirken, Türkçe metinlerde amaç ifadesinin metin yüzey yapısında sıklıkla (55) kodlandığı belirlenmiştir. Van Bonn ve Swales’in (2007) ‘ne’ ve ‘neden’ dilleri ayrımı bakımından değerlendirecek olursak, Türkçede KDE yapısının ‘amaç’ ifade etmek için başvurulması ve metinlerin yüzey yapısında açıkça amaç ifadelerinin kullanılması, Türkçenin bir “ne” dili olduğuna işaret ediyor olabilir. Türkçe bilimsel dilin ‘ne’ dili özelliği göstermesi, ulusal bir bilimsel söylem topluluğu olmasıyla açıklanabilir.

Yakhontova, bilimsel makale özeti yazma edimlerinin ulusal ve uluslararası söylem topluluklarında farklılık gösterdiğini ileri sürmektedir. Yakhontova’ya (2002) göre, uluslararası söylem topluluklarında yazarlar, çalışmalarının neden önemli olduğunu vurgulayarak çalışmasını *tanıtmaya/satmaya* (sell) çalışmakta, ulusal söylem topluluğunda ise yazar çalışmasının konusu ve süreci hakkında *bilgilendirmeye* (tell) yönelmektedir. Diğer bir deyişle, uluslararası söylem topluluğunda yazar, okuyucusuyla doğrudan iletişime geçerek çalışmasının tanıtımına ilişkin tutumunu pekiştirmektedir. Buna karşın, ulusal söylem topluluğunda yazar “bilgilendirme” sürecinde araştırmanın önemi ve gerekliliği konusuna çok da yer vermeden nesnel dilsel örüntülerle aktarım yoluna gitmektedir. Bilgilendirme amacını benimseyen metinlerde çalışmanın önemine ilişkin değerlendirme, okuyucuya bırakılmaktadır.

d) Kişi Adılı Kullanımı

İngilizce kontrol metinlerindeki kişi adılı kullanımıyla karşılaştırıldığında Türkçe özetlerde kişi adılına çok fazla yer verilmediği belirlenmiştir. Araştırmacılar KDE yapısında olduğu gibi kişi adılı kullanımındaki dillerarası farklılıkları da bilimsel söylem topluluğunun nicel yapısıyla, diğer bir deyişle ulusal ya da

uluslararası olmasıyla açıklamaktadır. İngilizce bilimsel söylemde uluslararası bir söylem topluluğuna hitap edilmekte ve bu söylem topluluğunda yer edinme bakımından akademik yazarlar arasında bir rekabet durumu bulunmaktadır. Rekabet olduğu için çalışmayı tanıtmaya (promote) yönelik bir çaba gösterilmekte ve bu rekabet ortamında söylem topluluğunda yer edinebilmek için yazarlar bilginin gerçekliği konusundaki sorumluluğu üstlenme ve bilginin kaynağına işaret etmek için kişi adlı gibi dilsel düzenekleri kullanarak yazar kimliğini açıkça kodlamaktadırlar. Buna karşın, daha küçük ulusal söylem topluluklarında çalışmaya ilişkin gerekçeler ve çalışmanın gerekliliği çok fazla vurgulanmamakta, rekabet ortamı olmadığı için yazar duruşu, kişi adlı yerine nesneliği yansıtan dilsel görünümle yapılandırılmaktadır (van Bonn ve Swales, 2007; Burgess, 2002; Hyland, 2000; Hyland ve Tse, 2005; Fredrickson ve Swales, 1994; Mur Dueñas, 2007; Alharbi ve Swales, 2011). Dolayısıyla, ulusal ve uluslararası bir söylem topluluğuna hitap etme durumu da yazarın metinde kendini konumlandırmasında, yazar duruşunda farklılıklara neden olabilmektedir.

Bilgi üretimindeki bu türden farklılıklar bilimsel söylem topluluklarının bilim anlayışına da bağlanabilir. Wanner'a göre, (2009) bilimsel metinlerde çalışmanın deney ve gözlem aşamasında edilgen yapı, çalışmanın bulgularını yorumlama sürecinde ve savlama ediminde ise edilgen yapı yerine etken yapı tercih edilmelidir. İngilizce kontrol bütüncemizde, özetlerde çalışmanın amacını açıklamaktan çok, çalışmanın önemine yönelik savlama yapılması etken yapıya sıklıkla yer verilmesinin bir nedeni olabilir. Dolayısıyla, İngilizce bilimsel söylemde bilginin doğruluğuna ilişkin ikna çabalarının artması; diğer bir deyişle salt deneyimleri ve olgusal gerçekleri aktarmaya değil, savlama edimlerini kullanmaya yönelik bir yaklaşımın ortaya çıkması akademik yazarın metinde daha görünür olmasına yol açmıştır. Buna göre, bilim insanının kendi araştırmasında oynadığı rolü açıkça ortaya koyması gerekmektedir (Hansen, 1998; Wanner, 2009).

Bu bağlamda, İngilizce ve Türkçe bilimsel söylemde bilgi üretimine ilişkin farklılıkların olması bilim geleneklerindeki yeni gelişmelerden kaynaklanıyor olabilir. Diğer bir deyişle bilim, ekonomik ve teknolojik gelişmelerle birlikte günün

şartlarına uyabilmek ve zamanın taleplerini karşılayabilmek için sürekli bir değişim içindedir. İngilizce bilimsel söylem bu yeni gelişmelere ayak uydurmak için pozitivist ötesi yaklaşımlar bağlamında etkileşime dayalı bilgi üretimini öngörürken, Türkçe bilimsel söylemde nesnelliği savunan geleneksel pozitivist yaklaşımın hakim olduğunu söylemek mümkündür.

Sonuç olarak, dillerde yazma edimleri (tümdengelim/tümevarım; ne/neden) (Bonn ve Swales, 2007) söylem topluluğunun ulusal ya da uluslararası bir topluluk olmasına, bilim ideolojisine ilişkin yaklaşımlar, toplumsal yapı, yazar ile okuyucu ilişkisi, rekabet, metin türü, konu, gibi değişkenlerin etkisi dillere, disipline, alana ve metin üretiminde metnin yapısına yansiyacaktır (Shaw ve Vassileva, 2009).

Bu belirlemeler bağlamında, Türkçe bilimsel söylemde, kişisel yorum ve değerlendirmelere yer verilmeden araştırmanın konusuna odaklanılarak, dış dünyadaki olgusal gerçeklerin nesnel biçimde sunulmasının önem taşıdığı söylenebilir. Dolayısıyla, Türkçe bilimsel söylemde bilginin üretiminde ve yazar kimliğinin kodlanmasında adlaştıma yapıları, edilgen yapı ve KDE yapıları gibi sözlükdilbilgisel örüntülerin kullanıldığını söylemek mümkündür.

Bu bölümde çalışmadan elde edilen nicel ve nitel bulgular değerlendirilmiştir. Buna göre, bilimsel söylemin kültür ve disiplin bağımlı olduğu yönündeki önvarsayım desteklenmiştir. Çalışmamızın sorularını elde ettiğimiz bulgular çerçevesinde yanıtladıktan sonra, Sonuç Bölümünde, araştırmanın genel ilerleyişine ve elde edilen bulguların kısa bir değerlendirilmesine yer verilecektir.

SONUÇ

Halliday'in (1985, 1994, 1998) Dizgeci-İşlevsel Dilbilgisi modeli çerçevesinde bilimsel kesit dilin sözlükdilbilgisel görünümünü temel alarak Türkçe ve İngilizce bilimsel söylemi inceleyen bu çalışmada, bilimsel bilgiyi kurgulama sürecinde dilbilgisel eğretilme kullanımının ve aynı zamanda akademik yazar kimliğini kodlama biçimlerinin dil ve alan bağımlı olup olmadığını belirlemeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, bilimsel söyleme yönelik yazma edimlerini ortaya çıkarmak için üç temel araştırma sorusuna yanıt aranmıştır:

1. Bilimsel Söylemin temel özelliği olarak kabul edilen *adlaştırma* yapıları sırasıyla
 - i. Türkçe ve İngilizce özgün bilimsel metinler arasında,
 - ii. Türkçeden İngilizceye aktarılan paralel metinler arasında ve
 - iii. Sosyal Bilimler ile Fen Bilimleri arasındanasıl bir dağılım sergilemektedir?
2. Bilimsel söylemde yazar kimliğini açık ya da örtük bir biçimde kodlayan dilbilgisel yapılar (*Kişileştirmeli dilbilgisel eğretilme* yapısı, etken yapı, edilgen yapı, kişi adları)
 - i. Türkçe ve İngilizce özgün bilimsel metinler arasında,
 - ii. Türkçeden İngilizceye aktarılan paralel metinler arasında ve
 - iii. Sosyal Bilimler ile Fen Bilimleri arasındanasıl bir örüntü sergilemektedir?
3. Türkçe bilimsel söylemde hangi sözlükdilbilgisel düzeneklerle bilimsel bilgi kurgulanmakta ve yazar duruşu kodlanmaktadır?

Yukarıdaki araştırma sorularını yanıtlayabilmek ve genel olarak farklı dillere ait bilimsel söylemde yazma edimlerini saptayabilmek için Halliday'in (1985, 1994, 1998) Dilbilgisel Eğretilme başlığı altında değerlendirdiği adlaştırma yapıları, *Kişileştirme Dilbilgisel Eğretilme* yapısı, edilgen yapı, etken yapı, ben ve biz kişi

adıları temel ölçüt olarak seçilmiştir. Türkçe özetler ve bu özetlerin İngilizceye aktarılmış paralel özetleri ve aynı zamanda İngilizce anadili konuşucuları tarafından oluşturulmuş kontrol özetlerinden derlenen bir bütünce üzerinden yaptığımız çözümlerinin sonuçlarını sıralamadan önce çalışmada nasıl bir yol izlendiğini gözden geçirelim.

Çalışmamızın Birinci Bölümünde bilimsel söylem genel hatlarıyla tanıtılmış, daha sonra alanyazınında bilimsel söyleme ilişkin farklı dillerde ve Türkçede gerçekleştirilen çalışmalara yer verilmiştir.

Çalışmanın İkinci Bölümünde kuramsal çerçevemizi oluşturan Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi Modeli ele alınmış ve bu modelin temel kavramları tanıtılmıştır. Daha sonra, Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi Modeli çerçevesinde bilimsel söylemin temel özellikleri kesit dil bileşenleri bağlamında sunulmuştur.

Çalışmamızın Üçüncü Bölümünde öncelikle Dilbilgisel Eğretileme kavramı tanıtılmış, ardından dış dünyadaki olgusal gerçeklerin adlaştırma yapılarıyla bilimsel bilgi olarak nasıl kodlandığından söz edilmiştir. Bu bağlamda, adlaştırma yapılarının bilim ideolojisi bakımından işlevlerine yer verilmiştir. Ardından, adlaştırma yapılarında olduğu gibi eylemi gerçekleştiren kılıcıyı silerek örtükleştirme işlevi gören *Kişileştirme Dilbilgisel Eğretileme* yapısı ve edilgen yapı ele alınmıştır. Son olarak da, yazar kimliğini açıkça kodlayan etken yapı ve kişi adlarından söz edilmiştir.

Çalışmamızın Dördüncü Bölümde Türkçede AÖ'nün dilbilgisel, anlambilimsel ile edimibilimsel görünümleri, adlaştırma yapıları ve edilgen yapı, alanyazınındaki çalışmalar doğrultusunda ele alınmıştır.

Çalışmamızın Beşinci Bölümünde bütünce tanıtılmış, bütünceyi oluşturma aşamasında temel alınan ölçütler sunulmuş ve ardından çalışmanın kapsamı açıklanmıştır.

Son olarak, Altıncı Bölümde (adlaştırma yapıları), Yedinci Bölümde (yazar kimliğini kodlama biçimleri) ve Sekizinci Bölümde (Türkçe bilimsel sözlemede bilgi üretimi) çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi Modeli temel alınarak bütüncenin çözümlenmesi sonucunda elde edilen nitel bulgulara yer verilmiş, nicel bulgular çizelge ve grafikler üzerinden sunulmuş ve tartışma bölümünde bu nitel ve nicel bulgulara ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

Sosyal Bilimleri temsil eden Ekonomi, Sosyoloji, Psikoloji ve Dilbilim alanlarından ve Fen Bilimlerini temsil eden Fizik, Kimya, Biyoloji ve Mühendislik alanlarından 2005-2009 yılları arasında hakemli dergilerde yayımlanmış araştırma makalelerinden alınmış Türkçe, İngilizce paralel ve İngilizce kontrol özetlerinden oluşan çalışmamızın bütüncesinin çözümlenmesi sonucunda elde edilen sonuçlar, beş alt başlıkta ele alınarak özetlenebilir:

(i) Dillere Göre Adlaştırma Kullanımı

- Nesnelliği sağlayan ve aynı zamanda bilimsel bilginin kurgulanmasına yardımcı olan adlaştırma yapıları Türkçe özgün metinlerde ve İngilizce kontrol metinlerinde benzer bir dağılım sergilemektedir. Her iki bilimsel söylemde de *adlaştırma yapılarına* sıkça yer verilmesi, adlaştırma yapılarının bilimsel bilgiyi kurgulama edimini desteklediğini göstermektedir. Buna göre adlaştırma, bilimsel metinlerde okuyucunun alan bilgisine ve bilişsel edimine, diğer metin türlerine oranla daha çok gereksinim duymasının bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Adlaştırma yapılarının dillere göre kullanım sıklıklarına bakıldığında Türkçe ve İngilizce özgün metinlerde çok uygulanan adlaştırma yapılarına İngilizce paralel metinlerde daha az yer verildiği belirlenmiştir.
- Toplam adlaştırma kullanımı, İngilizce ve Türkçe özgün metinlerde benzer bir dağılım sergilese de adlaştırma türlerinin kullanımında farklılık olduğu görülmüştür. Türkçe özgün metinlerde çoğunlukla eylem-ad (EA) dönüşümlerinin tercih edildiği ve EA adlaştırma yapılarının AÖ'nün içyapısında sırasıyla *baş ad* ve *tümleç* konumunda yer aldığı saptanmıştır. İngilizce özgün metinlerde ise eylem-ad (EA) ile birlikte sıklıkla sıfat-ad

(SA) dönüşümlerinin kullanıldığı belirlenmiştir. Bu metinlerde, EA ve SA adlaştırma yapılarının AÖ'de *baş ad* (EAB/SAB) olarak yer aldığı görülmüştür. Dolayısıyla, İngilizcede adlaştırma yapılarının sıklıkla tümcede katılımcı olarak bulunurken, Türkçe metinlerde tümcede hem katılımcı hem de katılımcıyı niteleyen, yani *adı* sınıflandıran birim olarak işlev gördüğü söylenebilir.

- Adlaştırma yapılarının bilimsel metin yazma sürecinde kılıcıyı örtükleştirme, *adı* niteleme, az sözcükle yoğun bilgi aktarma, neden-sonuç ilişkisini örtükleştirme ve metinde konu sürekliliğini oluşturma gibi önemli işlevleri üstlenerek özet metinlerde bilimsel bilginin üretimine ve düzenlenişine katkı sağladığı gözlemlenmiştir.

Dillerarası karşılaştırma sonucunda ulaştığımız nitel ve nicel bulgular çerçevesinde, İngilizce ve Türkçe özgün metinlerde bilimsel bilginin üretimine katkı sağlayan adlaştırma kullanımının yüksek düzeyde olduğu, buna karşın paralel metinlerde aynı düzeyde bir aktarımın gerçekleşmediği sonucuna varılmıştır. İngilizce paralel metinlerine ilişkin bu bulgu, çeviri metinlerde dilbilgisel eğretileme aktarımı çerçevesinde Steiner'in (2002, 2004) saptamalarına koşut olarak bütüncemizdeki Türkçe metinlerde adlaştırma yapılarıyla oluşturulan soyut ya da örtük bilginin paralel metinlerde *belirtikleştirildiğini*, diğer bir deyişle somutlaştırıldığını ya da açıklandığını göstermektedir. Belirtikleştirmenin altında yatan nedenler zorunlu ya da seçime bağlı sözlükdilbilgisel düzenleme ve yazarın *dilsel edinç* düzeyi olabilir.

(ii) Alanlara Göre Adlaştırma Kullanımı

- Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarında adlaştırma kullanımını karşılaştırdığımızda Sosyal Bilimler alanında daha fazla adlaştırma kullanımı olduğu belirlenmiştir. Bu alanda yazarların bilimsel bilgiyi oluşturmak için daha fazla adlaştırma yapısı kullanmaya yöneldiği söylenebilir.

Bu sonuç çerçevesinde, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarında bilimsel bilgi üretiminin farklı dilsel düzeneklerle sağlandığını söylemek mümkündür. Fen

Bilimleri bilimsel bilgiyi somut veriler çerçevesinde kurgulayabilirken Sosyal Bilimler, ikna etme, uslamlama ve savlama, bilimsel söylem topluluğunda kendine yer edinme çabalarında çeşitli dilsel düzeneklere başvurmak durumundadır (Hyland, 1998; Hyland ve Tse, 2004). Böylece, bütüncemizde *adlaştırma* kullanımında, Fen Bilimleri somut veriler çerçevesinde bilgiyi aktarırken, Sosyal Bilimlerin soyut bağlamda birçok dilsel düzenekle birlikte adlaştırma yapılarından da yararlanarak bilgiyi ayrıntılı olarak aktarma yoluna gittiği söylenebilir.

(iii) Dillere Göre Yazar Kimliğini Kodlama Biçimleri

Yazarın bilimsel söylemde konumlandırmasını sağlayan dilsel örüntülerin dağılımının bütüncemizdeki metinlerde farklılık gösterdiği saptanmıştır.

- Yazar yönelimli örtükleştirme işlevi gören KDE yapısı kullanımına İngilizce kontrol ve İngilizce paralel metinlerde sıklıkla yer verilirken, Türkçe metinlerde bu kullanıma daha az başvurulduğu saptanmıştır. Bu kullanım farklılığının, KDE yapısının, Türkçe metinlerde amaç ve yönteme ilişkin *bilgi sunma* amacıyla, İngilizce metinlerde ise hem araştırmanın konusu hem de çalışmanın *savını ortaya koyma* amacıyla ortaya çıktığı söylenebilir.
- Türkçe metinler ve İngilizce paralel metinlerde çalışmanın amacı ‘amaç’ ifade eden eylem (amaçla-) ya da adla (amaç, hedef) sıklıkla KDE yapısıyla aktarılmıştır. İngilizce kontrol metinlerinde ise çalışmanın amacının metnin yüzey yapısında çok fazla vurgulanmadığı saptanmıştır.

Van Bonn ve Swales (2007) bu türden farklılıkların dil-bağımlı yazma edimlerinden kaynaklandığını savlamaktadır. Bazı diller ‘ne’ tür bir araştırma yapıldığına odaklanırken, bazı diller ise araştırmanın ‘neden’ yapıldığına önem vermektedir. Çalışmanın konusuna odaklanan diller, metnin yüzey yapısında açıkça araştırmanın amacına yer vermekteyken, çalışmanın neden gerçekleştirdiğine odaklanan diller ise savlama yapılarıyla çalışmanın önemini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, Türkçe bilimsel makale özetlerinde yazarların araştırmaların amacına ve konusuna odaklandığını söyleyebiliriz. Bu süreçte Türkçe metinlerde yazarın araştırmasına yönelik gözlem ve deneyimlerini, kendi kişisel bakış açısını

yansıtmadan dış dünyadaki olgusal gerçekleri doğrudan metnine aktarma yoluna gittiğini söylemek mümkündür.

Çalışmamızda edilgen yapı, etken yapı ve kişi adlı kullanımında da diller arasında farklılıklar olduğu saptanmıştır.

- Türkçe ve İngilizce paralel metinlerde edilgen yapı kullanımının oldukça yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.
- Buna karşın, İngilizce kontrol metinlerde etken yapının daha sıklıkla kullanıldığı gözlemlenmiştir.
- İngilizce kontrol metinlerde *ben* ve *biz* kişi adları kullanımına yönelinerek yazarın kendini daha açık bir biçimde metninde konumlandığı saptanmıştır.
- Türkçe bilimsel söylemde ise akademik bilimsel metin yazarının kişi adına çok fazla yer vermediği gözlemlenmiştir.

Türkçe ve İngilizce özgün metinlerdeki edilgen ve etken yapı dağılımının, adlaştırma yapılarının hangi sözlükdilbilgisel örüntü içinde yer alacağını da etkilediği gözlemlenmiştir.

- İngilizce kontrol metinlerinde adlaştırma yapıları çoğunlukla etken tümce ile kurgulanırken, Türkçe metinlerde edilgen yapı tümceleriyle birlikte kullanıldığı saptanmıştır.

Türkçedeki olay odaklı edilgenleştirme bilimsel bilginin ‘durumlaştırma’ aracılığıyla üretilmesini sağladığı söylenebilir. Buna karşın İngilizce kontrol metinlerinde adlaştırma yapılarının etken tümce içinde yer alması, bu metinlerde bilimsel bilginin ‘kavramlaştırma’ süreciyle oluşturulduğuna işaret ediyor olabilir. Kısacası, Türkçe özetlerde bilimsel bilginin ‘durumlaştırma’ yapılarak, İngilizce özetlerde ise ‘kavramlaştırma’ yapılarak kurgulandığını söylemek mümkündür.

(iv) Alanlara Göre Yazar Kimliğini Kodlama Biçimleri

Bilimsel söylemde yazar duruşunu kodlama edimleri bakımından Sosyal ve Fen Bilimleri alanları arasında da farklılıklar olduğu saptanmıştır.

- Fen Bilimleri alanında edilgen yapının daha sık kullanıldığı görülmüştür.
- Sosyal Bilimler alanına ilişkin bilimsel metinlerde ise KDE, Etken yapı ve kişi adlı kullanımının daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Daha önce de belirtildiği gibi, Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri bilimsel bilgi üretimi sürecinde farklı sözlükdilbilgisel yapılara başvurmaktadır. Fen Bilimleri alanında yapılan deney ve yöntemlerin edilgen yapıyı gerektirdiğini söyleyebiliriz. Diğer bir deyişle, süreç ve yöntem aktarımında ‘deneyde 50 cc amonyak kullanılmıştır’ gibi bir tümce yerine ‘ben/biz deneyde 50 cc amonyak kullandım/dık’ gibi bir tümcenin kullanılması, araştırma nesnesinden uzaklaşmaya neden olacaktır. Dolayısıyla, edilgen yapının Fen Bilimleri bilimsel söylem topluluğunun bir geleneği ve beklentisi olduğunu söylemek mümkündür.

(v) Türkçe Bilimsel Söylemin Sözlükdilbilgisel Özellikleri

Türkçe metinlerde *devinimsel* –mA ve *olgusal* –DIK adlaştırma yapılarının temel işlevlerinin özet metinlerinde bilimsel bilginin üretimine katkı sağladığı saptanmıştır. Akademik yazarın, araştırmasına yönelik amaç ile süreci –mA adlaştırma yapısıyla, araştırmayla ilgili bulgu ve sonuçları ise –DIK adlaştırma yapısıyla aktardığı görülmüştür. Türkçe bilimsel söylemde sözdizimsel adlaştırma yapılarının diğer bir görünümününün *edilgen adlaştırma* yapıları olduğu görülmüştür.

Bu çalışmada ulaşılan sonuçlar, adlaştırma yapılarının kullanım sıklığında Türkçe ve İngilizce bilimsel söyleminin benzerlik gösterdiğini, yazar yönelimli örtükleştirilmede ise farklılık sergilediğini göstermiştir. Araştırmamızın bütüncesinden elde edilen bulgular, İngilizce kontrol metinlerinde bilimsel bilginin adlaştırma yapılarıyla birlikte etken yapılarla oluşturulduğunu göstermektedir. Bu metinlerde KDE yapısıyla yazarın duruşu örtükleştirilse de kişi adlı kullanımıyla yazarın öznel

kimliğine sıklıkla gönderimde bulunulduğu gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, İngilizce bilimsel söylemde yazarın gözlem ve deneyimlerini, bilginin sorumluluğunu üstlenerek öznel bakış açısıyla aktardığını söylemek mümkündür. Buna karşın, Türkçe bilimsel söylemde, bilimsel söylemin temel bir sözlükdilbilgisel örüntüsü olan adlaştırma yapılarına bilginin üretiminde sıklıkla yer verildiği, akademik yazarın bilgiye ilişkin tutumu, diğer bir deyişle yazar duruşu en başta edilgen yapıyla kodlandığı ve edilgen yapıyla birlikte KDE yapısına da yer verildiği saptanmıştır. Kişi adlarına, özellikle *ben* kişi adına çok az yer verildiği, edilgen yapının sıklığının ise oldukça yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Dolayısıyla, Türkçe bilimsel söyleme ait metinlerde, bilimsel bilginin nesnel bir biçimde sunulmasının önem taşıdığı ve Emeksiz'in (2009) de vurguladığı gibi, yazar duruşunun edilgen yapıyla oluşturulduğu söylenebilir.

Türkçe bilimsel söylemde yazarın, edilgen yapıyı kullanarak nesnel bir yazar duruşu sergilediği görülmüştür. Bu bulgu, yazar yönelimli örtükleştirme açısından Türkçe bilimsel söyleme özgü bir özellik olarak yorumlanabilir. Türkçe metinlerde yazarın, edilgen yapı kullanımıyla araştırmasına yönelik gözlem ve deneyimlerini kendi kişisel bakış açısını yansıtmadan, dış dünyadaki olgusal gerçekleri önceleyerek doğrudan metnine aktarma yoluna gittiğini söylemek mümkündür.

Bu bulgular ışığında, Türkçe özetlerin, genel olarak çalışmanın konusuna ilişkin bilgi verdiği söylenebilir. Buna karşın İngilizce özetler, araştırma yazılarının neden yapıldığına ilişkin gerekçelendirmelere ve araştırmanın önemine ilişkin kişisel düşüncelere de yer vererek araştırmanın tanıtımını, Hyland'in (2000: 64) ifadesiyle araştırmanın "reklamını" yapmaktadır. Bu bulgu, İngilizce özetlerin işlevini diğer dillerdeki özetlerin işleviyle karşılaştıran çalışmaların (Alharbi ve Swales, 2011; Dahl, 2004; Van Bonn ve Swales, 2007; Yakhontova, 2002, 2006;) bulgularıyla örtüşmektedir

Sonuç olarak, bu türden farklılıklar, Swales'in (1990) de belirttiği gibi, metin kurgulama sürecinde sözlükdilbilgisel seçimlerin, söylem normları tarafından

belirlendiğinin bir göstergesidir. Dolayısıyla, söylem topluluğunun beklentileri ve gelenekleri metne şekil vermektedir.

Çalışmamızın bilimsel söylemde adlaştırma yapılarına dillerarası ve alanlararası olarak yaklaşan ilk çalışmalardan biri olması, alanyazındaki önemli özelliklerinden biridir. Bugüne kadar Türkçedeki adlaştırma çalışmaları temelde, yapıları betimleme yoluna gitmiş, adlaştırmanın metin içindeki kullanımın kültür-bağımlı ya da disiplin-bağımlı olup olmadığına yönelik bilgiye yer vermemiştir. Bu bakımdan çalışmamızın, hem bilimsel söylemin sözlükdilbilgisel örüntülerini Türkiye'deki dilbilim çevrelerinde daha az başvurulan Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi modeli çerçevesinde ele alan, hem de metinleri bütünce-temelli bir yaklaşımla karşılaştırmalı olarak inceleyen ilk çalışma olduğunu söylemek mümkündür.

Öneriler:

Bu çalışmada bilimsel metin türü olarak araştırma makalelerinde yer alan özetler incelenmiştir. Belirlediğimiz bulgular yalnızca bilimsel makale özetleri ve çalışmamızın bütüncesi ile sınırlıdır.

Bu çalışmada ulaşılan sonuçların geçerlilik alanının genişletilebilmesi için bu çalışmanın incelediği disiplinler dışındaki diğer bilim dallarındaki Türkçe bilimsel söyleme ait makale özetlerinin incelenmesine ve İngilizce dışındaki diğer bilim dillerinde üretilen özetlerle karşılaştırılmasına gereksinim duyulmaktadır. Bu çalışmada incelenen değişkenler bilimsel makalelerin giriş, tartışma ve sonuç gibi bölümlerindeki kullanımları incelenip bölümlere göre görünümleri, karşılaştırmalı olarak işlevleri açısından değerlendirilebilir. Bununla birlikte, diğer metin türlerinin incelenmesine ve İngilizce dışında diğer bilim dilleriyle de karşılaştırılmasına da gereksinim duyulmaktadır. Ayrıca bilimsel söylemde sıkça yer verilen hamle, kaçınma ya da atıf edimleri ve benzer yapıların farklı bilimsel metin türlerindeki örüntüleri, dillerarası ve alanlararası bir karşılaştırma çerçevesinde incelenebilir. Bu anlamda, bu çalışmanın ileriki çalışmalara yol gösterici nitelikte olacağını umuyoruz.

Bu çalışmada elde edilen bulguların, akademik yazma derslerine, eviri bölümlerinde teknik eviri derslerine ve yabancı dil öğretimine katkı sağlayabileceği de düşünülmektedir. Çalışmamızda saptanan sonuçlar, hem öğretmenlere hem de öğrencilere bilimsel metin üretimine ilişkin farkındalık kazandırabilir.

KAYNAKLAR

- Aksan, Y. (1995). *Functional Universals and Some Aspects of Sentence Topic in Turkish*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Aksoy, A. P. (1999). *An Analysis of the Relationship Between Students Summarising Ability and Success in Answering Reading Comprehension Questions in their Second Language*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi.
- Alharbi, L. ve Swales, J. M. (2011). Arabic and English Abstracts in Bilingual Language Science Journals: Same or different? *Languages in Contrast* 11: 69-85.
- Alim, S. (2009). *Language Independent Multi Document Summarization Using Latent Semantic indexing/clustering Techniques*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Çankaya Üniversitesi.
- Alpaslan, E. (2000). Bütüncü Dilbilime Giriş. *Dilbilim ve Uygulamaları 2000*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dilbilimi Bölümü Dergisi.
- Andrews, A. (1985). The Major Functions of the Noun Phrase, T. Shopen (Yay.) *Language Typology and Syntactic Description, vol I: Clause Structure* (ss. 62-154). Cambridge: Cambridge University Press.
- American Psychological Association (APA). (2001). *Publication Manual of the American Psychological Association* (5. Basım). Washington, DC: Author.
- Atabay, N., Özel, S. ve Kutluk, İ. (2003). *Sözcük Türleri*. İstanbul: Papatya Yayınları.
- Atkinson, D. (1993). *A Historical Discourse Analysis of Scientific Research Writing from 1675 to 1975: The Case of the Philosophical Transactions Of the Royal Society of London*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. California: University of Southern California.
- Aygül, H.H. (2008). *Türk Modernleşme Sürecinde Dil Olgusunun Sosyolojik Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Bachschmidt, P. (1999). Construction de L'argumentation Dans l'article de Recherche en Mécanique, Différences Entre Discours du Francophone et de L'anglophone. *Asp*, 23(26):197-207.
- Baker, M. (1992). *In Other Words. A Course-book on Translation*. London/New York: Routledge.

- Baker, M. (1993). *Corpus Linguistics and Translation Studies: Implications and Applications*, M. Baker, G. Francis ve E. Tognini-Bonelli, (Yay.) *Text and Technology: In Honour of John Sinclair* (ss. 233-250). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Baker, M. (1995). Corpora in Translation Studies: An Overview and Some Suggestions for Future Research. *Target* 7(2): 223-245.
- Baker, M. (1996). Corpus-based Translation Studies: the Challenges that Lie Ahead. H. Somers (Yay.), *Terminology, LSP and Translation: Studies in Language Engineering in Honour of Juan C. Sager* (ss. 175-186). Amsterdam: Benjamins.
- Baker, P. (2006). *Using Corpora in Discourse Analysis*. London: Continuum.
- Baker, P. ve McEnery, T. (2005). A Corpus-based Approach to Discourses of Refugees and Asylum Seekers in UN and Newspaper Texts. *Journal of Language and Politics* 4(2):197–226.
- Baker, P., Gabrielatos, C., Khosravini, M., Krzyzanowski, M., McEnery, T. ve Wodak, R. (2008). A Useful Methodological Synergy? Combining Critical Discourse Analysis and Corpus Linguistics to Examine Discourses of Refugees and Asylum Seekers in the UK Press. *Discourse and Society* 19(3):273-306.
- Baker, P., McEnery, T. ve Gabrielatos, C. (2007). Using Collocation Analysis to Reveal the Construction of Minority Groups: The Case of Refugees, Asylum Seekers and Immigrants in the UK Press. *Corpus Linguistics 2007'de sunulmuş bildiri (28–30 July 2007)* University of Birmingham.
- Banguoğlu, T. (2004). *Türkçenin Grameri*. Ankara:TDK Yayınları.
- Banks, D. (1996). The Passive and Metaphor in Scientific Writing. *Cuadernos de Filología Inglesa* 52:13–22.
- Banks, D. (2003). The Evolution of Grammatical Metaphor in Scientific Writing. A. Vandenberg, M. Taverniers, and L. Ravelli (Yay.) *Grammatical Metaphor: Views from Systemic Functional Linguistic* (ss. 127-147). Amsterdam: John Benjamins.
- Banks, D. (2005). On the Historical Origins of Nominalized Process in Scientific Text. *English for Specific Purposes* 4, (3):347-357.
- Baratta, A. (2009). Revealing Stance Through Passive Voice. *Journal of Pragmatics*, 7(41): 1406-1421.
- Baratta, A. (2010). Nominalization Development Across an Undergraduate Academic Degree Program. *Journal of Pragmatics* 42 (4):1017-1036.

- Başal, A. (2006). *Use of First Person Pronouns: A Corpus Based Study of Journal Articles*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Baumgarten, N. Meyer, B. Özçetin, D. (2008). Explicitness in Translation and Interpreting. A Review and Some Empirical Evidence (of an Elusive Concept). *Across Languages and Cultures* 9 (2):177-203.
- Bazerman, C. (1984). Modern Evolution of the Experimental Report in Physics: Spectroscopic Articles in Physical Review 1893-1980. *Social Studies of Science*, 14(2): 163-196.
- Bazerman, C. (1985). Physicists Reading Physics - Schema-Laden Purposes and Purpose Laden Schema. *Written Communication* 2 (1):3-23.
- Bazerman, C. (1988). *Shaping Written Knowledge, the Genre and Activity of the Experimental Article in Science*. Wisconsin: University of Wisconsin Press.
- Beaugrande, R. De. (1997). *New Foundations for a Science of Text and Discourse*, Stamford, CT: Ablex.
- Becher, V. (2010). Towards a More Rigorous Treatment of the Explicitation Hypothesis in Translation Studies. *Trans-kom* 3 (1): 1-25.
- Bednarek, M. (2009). Corpora and Discourse: A Three-Pronged Approach to Analyzing Linguistic Data. Haugh, M. ve diğ. (Yay.) *Proceedings of the 2008 HCSNet Workshop on Designing the Australian National Corpus* (ss.19-24). Somerville, MA: Cascadilla Proceedings Project.
- Belanger, M. (1982). A Preliminary Analysis of the Structure of the Discussion Sections in Ten Neuroscience Journal Articles. *Mimeo*, LSU, Aston University Reference Collection.
- Bhatia, V. K. (1993). *Analysing Genre: Language Use in Professional Settings*. London: Longman.
- Biber, D. (1988). *Variation Across Speech and Writing*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Biber, D., Conrad, S. ve Reppen, R. (1998). *Corpus Linguistics: Investigating Language Structure and Use*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Biber, D., Johansson, S., Leech, G., Conrad, S. ve Finegan, E. (1999). *The Longman Grammar of Spoken and Written English*. Harlow: Longman.
- Biber, D. ve Conrad, S. (2001). Register Variation: A Corpus Approach. D. Schiffrin, D. Tannen, ve H. Hamilton (Yay.), *The Handbook of Discourse Analysis* (ss. 175-96). Oxford: Blackwell.

- Biber, D. ve Finegan, E. (1989) Styles of Stance in English: Lexical and Grammatical Marketing of Evidentiality and Affect. *Text* 9:93-124.
- Billig, M. (2008). Nominalization and De-nominalization: A reply. *Discourse and Society*, 19:829-841.
- Bittencourt dos Santos, M. (1996). The Textual Organization of Research Paper Abstracts in Applied Linguistics. *Text*, 16, s. 481–499.
- Bloor, T. ve Bloor, M. (2004). *The Functional Analysis of English: a Hallidayan Approach* (2. Basım). London: Arnold.
- Blum-Kulka, S. (1986). Shifts of Cohesion and Coherence in Translation. J. House, ve S. Blum-Kulka (Yay). *Interlingual and Intercultural Communication* (ss. 7-35). Tübingen: Narr.
- Bordage, G. ve McGaghie, W. C. (2001). Title, Authors, and abstract. *Acad Med* 76: 945-947.
- Borsley, R. ve J. Kornfilt. (2000). Mixed and Extended Projections. R. Borsley (Yay.), *The Nature and Function of Syntactic Categories; Syntax and Semantics* 32 (ss. 101-131). San Diego: Academic Press.
- Breivega, K. R. Dahl, T. ve Fløttum, K. (2002). Traces of self and others in research articles: a comparative pilot study of English, French and Norwegian research articles in medicine, economics and linguistics. *Applied Linguistics*, 12(2): 218–239.
- Brett, P. (1994). A genre analysis of the results section of sociology articles. *English for Specific Purposes* 13(1): 47-59
- Büyükkantarçioğlu, N. (2006). Söylemden İdeolojiye: Eleştirel Söylem Çözümlemesi. Kocaman, A. (Yay.), *Dilbilim: Temel Kavramlar, Sorunlar, Tartışmalar* (ss. 101-113). İstanbul: Dil Derneği Yayınları.
- Burgess, S. (2002). Packed houses and intimate gatherings: Audience and rhetorical structure. J. Flowerdew, (Yay), *Academic discourse* (ss. 196–215). Harlow: Pearson Education.
- Busch-Lauer, I. A. (1995). Textual organization in English and German medical abstracts. B. Warvik, S-K. Tanskanen and R. Hiltunen (Yay.), *Organization in Discourse. Proceedings from the Turku Conference. Anglicana Turkuensia* 14 (ss. 175–185). Turku: University of Turku.
- Burgess, S. ve Martín Martín, P. (2010). Interpersonal Features of Spanish Social Sciences Journal Abstracts: A Diachronic Study. R. Lorés-Sanz, P. Mur-Duenas ve E. Lafuente-Millan (Yay.) *Constructing Interpersonality: Multiple perspectives on Written Academic Genres* (ss.99-115). Newcastle:Cambridge Scholars Publishing.

- Butler, C. S. (1990). Qualifications in science: Modal meanings in scientific texts. Nash, W. (Yay.), *The writing scholar: Studies in academic discourse* (ss. 137–170). CA: Sage Publications.
- Butt, D. Fahey, R. Spinks, S. ve Yallop, C., (1995). *Using functional grammar: An explorer's guide*. National Centre for English Language Teaching and Research, Sydney: NCELTR, Macquarie University.
- Cava, A.M. (2007). 'Good vs. Bad' in Research Article Abstracts a Corpus-Based Analysis. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Università Degli Studi Di Napoli "Federico II" Napoli, İtalya.
- Cem-Değer, A. ve Fidan, Ö. (2008). Dilbilim Alanında Türkçe Yazılmış Araştırma Yazılarının Giriş Bölümlerinde Gözlenen Retorik Eğilim. N. Büyükkantarcioglu, E. Yarar, (Yay.), *35. Yıl Yazıları*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Charles, M. (2003). A corpus-based study of the use of nouns to construct stance in theses from two contrasting disciplines. *Journal of English for Academic Purposes* 2 (4): 313–326.
- Chomsky (1965). *Aspects of the theory of syntax*. Cambridge: The MIT Press.
- Clyne, M. (2003). *Dynamics of language contact*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cotter, C. (2001). Discourse and Media. D. Schiffrin, D. Tannen, ve E.H. Hamilton (Yay.), *The Handbook of Discourse Analysis* (ss. 416-436). Oxford: Blackwell.
- Cross, C. ve Oppenheim, C. (2006). A genre analysis of scientific abstracts. *Journal of Documentation*, 62(4): 428–446.
- Crystal, D. (1992). *An Encyclopedic Dictionary of Language and Languages*. Oxford: Blackwell.
- Çakır, H. (2005). *Çeviri Metinlerde Konu Sürekliliği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Çalışır, S. (2007). *Türkçede bilimsel metinlerde olumsuzluk*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Çetiner, B. (2002). *Teknik Metinlerin Özetinin Çıkarımı için bir Paket Program Geliştirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Çıkrıkçı, S. S. (2004). *İlköğretim öğrencilerinde özetleme becerisinin gelişimi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

- Dahl, T. (2000). *Lexical cohesion-based text condensation: an evaluation of automatically produced summaries of research articles by comparison with author-written abstracts*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Bergen: Bergen Üniversitesi.
- Dahl, T. (2004a). Some characteristics of argumentative abstracts. *Akademisk Prosa*, 2: 49-69.
- Dahl, T. (2004b). Textual metadiscourse in research articles: a marker of national culture or of academic discipline? *Journal of Pragmatics* 36 (10), 1807 -1825.
- Dede, M. (1982). A Semantic Analysis of Nominal Compounds. *Journal of Human Sciences*. 1:87-102.
- Dede, M. (1986). Definiteness and Referentiality in Turkish Verbal Sentences. D. Slobin ve K. Zimmer. (Yay.), *Studies in Turkish linguistics* (ss. 147-165). Amsterdam: John Benjamins.
- Demircan, Ö. (2003). *Türk Dilinde Çatı*. İstanbul: Papatya Yayınları.
- Demircan, Ö. (2005). *Türkiye Türkçesinde Kök-Ek Bileşimleri*. İstanbul: Papatya Yayınları.
- Demircan, Ö. (2010). *Türkçede Düşüm ve İzleme*. İstanbul: Derin yayınları.
- Deneme, S. (2008). Yabancı dilde yazma becerisinin gelişiminde özetleme tekniğinin öğretimi ve başarıya etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi.
- Derewianka, B. (2003). Grammatical metaphor in the transition to adolescence. A-M. Simon- Vandenberg, M. Taverniers ve L. Ravelli, (Yay), *Grammatical Metaphor. Views from Systemic Functional Linguistics* (ss. 185-219). Amsterdam: John Benjamins.
- Ding, D. (1998). Rationality reborn: Historical roots of the passive voice in scientific discourse. J. Battalio (Yay.), *Essays in the study of scientific discourse: Methods, practice and pedagogy* (ss. 117-134). Greenwich, CT: Ablex.
- Doyuran, Z. (2009). Conciliation of Knowledge through Hedging in Turkish Scientific Articles. *Hacettepe University Journal of Faculty of Letters*. 26 (1):85-99.
- Duman, D. (2011). Türkçe Akademik Söylemde Dil Metaforları. 25. Ulusal Dilbilim Kurultayında sunulmuş bildiri. Bildiri Özetleri Kitapçığı s.65-66.
- Duszak, A., (1994). Academic discourse and intellectual styles. *Journal of Pragmatics* 21: 291-313.
- Ediskun, H. (1988). *Türk Dilbilgisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Eggins, S. (1994). *An Introduction to Systemic Functional Linguistics*. London: Pinter Publishers.

- Eggs, S. ve Martin, J. R. (1997). Genres and Register of Discourse. T.A.van Dijk (Yay.) *Discourse as Structure and Process (Discourse Studies–A Multidisciplinary Introduction). Vol. 1.* (ss.230-256). London: Sage Publications Ltd.
- Eggs, S., Wignell, P. ve Martin, J. R. (1993). The discourse of history: Distancing the recoverable past. M. Ghadessy (Yay.), *Register analysis: Theory and practice* (ss. 75-109). Longman Printer.
- Emeksiz, E. Z. (2008). Türkçe Bilimsel Metinlerde Uslamlama ve Tutarlık. Y. Aksan ve M.Aksan (Yay.) *XXI Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildirileri* (ss. 345-353). Mersin: Mersin Üniversitesi Yayınları.
- Emeksiz, E. Z. (2009). Passive Clauses in Turkish Academic Discourse. *Communication and Argumentation in Public Sphere*. Vol.4.
- Enç, M. (1991). The Semantics of Specificity. *Linguistic Inquiry* 2(1):1-26.
- Ercan, G. (2006). *Automated Text Summarization and Keyphrase Extraction*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Bilkent Üniversitesi.
- Ercan, S. (2008). *Türkçe tarih ders kitaplarında nedenselliğin kurgulanması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Ergenç, İ. (2001). Bilim Dili ve Anadili. *Bilim ve Ütopya*, sayı 80, s.12-13.
- Ergenç, İ. (2006). Bilim Dili ve Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü Tasarımı. K. Karakütük (Yay.) *TUBİTAK ULAKBİM Sosyal Bilimlerde Süreli Yayıncılık I. Ulusal Kurultay Bildirileri*.
- Ergin, M. (1993). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basımevi.
- Erguvanlı-Taylan, E. (1984). *The Function of Word Order in Turkish Grammar*. Berkeley: University of California Press.
- Erguvanlı-Taylan, E. (1993). Türkçe'de -DİK Ekinin Yantümcelerdeki İşlevi Üzerine. *Dilbilim Araştırmaları* (ss.161-171). Ankara: Hitit Yayınevi.
- Erkman-Akerson, F. (2000). *Türkçe örneklerle dile genel bir bakış*. İstanbul: Multilingual.
- Erkü, F. (1983). *Discourse Pragmatics and Word Order in Turkish*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Minnesota: Minnesota Üniversitesi.
- Espinoza, A. (1997). Contrastive analysis of the Spanish and English passive voice in scientific prose. *English for Specific Purposes*. 16 (3): 229-243.
- Fairclough, N. (2000). *New Labour, New Language?* London: Routledge.

- Fakhri, A. (2004). Rhetorical Properties of Arabic research article introductions. *Journal of Pragmatics*. 36:119-1138.
- Fasulo, A. ve Zucchermaglio, C. (2002). My selves and I: identity markers in work meeting talk. *Journal of Pragmatics* 34: 1119–1144.
- Fidan, Ö. (2002). *Türkçe bilimsel metinlerde üstsöylem belirleyicileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Fidan, Ö. (2003). Bilimsel metinlerde Kişi Belirleyiciler: Dilbilim Alanında Yazılmış Araştırmalarda Yazar Kimliği. XVII. Dilbilim Kurultayı Bildirileri 22-23 Mayıs 2002. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Fidan, Ö. (2005). Türkçe Bilimsel Metinlerde Üstsöylem Belirleyicileri, İclal Ergenç ve diğ. (Yay.) *Dilbilim İncelemeleri* (Linguistic Inquiries) (ss. 305-320).Ankara: Doğan Yayıncılık.
- Fidan, Ö. (2008). *Türkiye’de Dilbilim Alanında Öğrenciler Tarafından Yazılan Araştırma Yazılarının Giriş Bölümlerinde Türe Özgü Yapılanmalar*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Fidan, Ö. ve Cem-Değer, A. (2008). Türkçe Yazılmış Dilbilim Araştırma Yazılarının Giriş Bölümlerindeki Alıntılama Örüntüleri. Y. Aksan ve M. Aksan (Yay.), 21. *Türk Dilbilim Kurultayı Bildiri Kitabı*. ss.188-196.
- Fløttum, K. Dahl, T. Kinn, T. Müller, G. A. ve Vold, E. T. (2007). Cultural Identities and Academic Voices. K. Fløttum, (Yay.), *Language and Discipline Perspectives on Academic Discourse*. Cambridge Scholars Publishing.
- Fortanet, I. (2004). The use of “we” in university lectures: reference and function. *English for Specific Purposes*, 23(1):45-66.
- Fredrickson, K. M. ve Swales, J. M. (1994). Competition and discourse community: Introductions from Nysvenka Studier. B. L. Gunnarson, ve diğ. (Yay.), *Text and Talk in professional contexts* (ss.9-22). Uppsala: ASLA.
- Gencan, T. N. (2001). *Dilbilgisi*. Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Gillaerts P. ve Van de Velde, F. (2010). Interactional metadiscourse in research article abstracts. *Journal of English for Academic Purposes* 9:128-139.
- Givón, T. (1994). The pragmatics of de-transitive voice: Functional and typological aspects of inversion. T. Givón (Yay.) *Voice and Inversion* (ss. 3-44). Amsterdam: John Benjamins.

- Gledhill, C. (2009). Colligation and the cohesive function of present and past tense in the scientific research article. D. Banks (Yay.). *Les Temps et les Textes de spécialité* (ss. 65-84). Paris: l'Harmattan.
- Göksel, A. ve Kerslake, C. (2005). *Turkish: A Comprehensive Grammar*. London ve New York: Routledge.
- Golebiowski, Z. (2009). Prominent Messages in Education and Applied Linguistic Abstracts: How Do Authors Appeal to their Prospective Reader? *Journal of Pragmatics* 41: 753-769.
- Görgen, İ. (1997). *Özetleme ve bilgi haritası oluşturma öğretiminin bilgilendirici bir metni öğrenme ve hatırlama düzeyine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Grabe, W. and Kaplan, R. (1997). On the writing of science and the science of writing: hedging in science texts and elsewhere. R. Markkanen and H. Schröder (Yay), *Hedging and discourse. Approaches to the analysis of a pragmatic phenomenon in academic texts* (ss. 151-67). Berlin: Walter de Gruyter.
- Graddol, D., Cheshire, J. ve Swann, J. (1995). *Describing language*. Milton Keynes: Open University Press.
- Graetz, N. (1985). Teaching EFL students to extract structural information from abstracts. J. M. Ullin, and A.K. Pugh (Yay), *Reading for professional purposes: Methods and materials in teaching languages* (ss. 123-135). Leuven: Acco.
- Güçlü A. B., Uzun, S., Uzun, E. ve Yolsal, Ü.H. (2002). *Felsefe Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Guillén Galve, I. (1998). The textual interplay of grammatical metaphor on the nominalizations occurring in written medical English, *Journal of Pragmatics* 30 (3): 363-385.
- Gunawardena, C. N. (1989). The Present Perfect in the Rhetorical Divisions of Biology and Biochemistry. *English for Specific Purposes*, 8:265-273.
- Halliday, M.A.K. (1978). *Language as Social Semiotic: the Social Interpretation of Language and Meaning*, London: Edward Arnold.
- Halliday, M.A.K. (1985). *Introduction to Functional Grammar*. London: Edward Arnold .
- Halliday, M. A. K. (1993). Some grammatical problems in scientific English. In M. A. K. Halliday ve J. R. Martin (Yay.), *Writing science: Literacy and discursive power* (ss. 69-85). London: Falmer Press.

- Halliday, M.A.K. (1994). *An Introduction to Functional Grammar*.(2. Basım) London: Edward Arnold.
- Halliday, M.A.K. (1998). Things and Relations: Regrammaticising Experience as Technical Knowledge. J.R. Martin and R. Veel (Yay), *Reading Science: Critical and Functional Perspectives on Discourses of Science* (ss.185-236). London: Routledge.
- Halliday, M.A.K. (1999) The grammatical construction of scientific knowledge: the framing of the English clause. RR. Favretti, G. Sandri, ve R. Scazzieri, (Yay.), *Incommensurability and translation: Kuhnian perspectives on scientific communication and theory change* (ss.85-116). Cheltenham: Edward Elgar.
- Halliday, M. A. K.(2001). Towards the theory of a good translation. Steiner, E.; Yallop, C (Yay.). *Exploring translation and multilingual text production: beyond content*. (ss. 13-18). Berlin/ New York: Mouton de Gruyter.
- Halliday, M.A.K. (2009). The Gloosy Ganoderm: Systemic Functional Linguistics and Translation., *Chinese Translators Journal* (1):.17-26.
- Halliday, M.A.K. ve Martin, J.R. (1993). *Writing Science: Literacy and Discursive Power*, London: Falmer Press.
- Halliday, M. A. K. ve Matthiessen, C.M.I.M. (1997). Systemic Functional Grammar: A First Theory into the Grammar. http://web.mac.com/cmatthie/iWeb/SMMG_resources/SMMG_Library_files/SFG_FirstStep_1.pdf; (23 Mayıs 2008).
- Halliday, M.A.K. ve Matthiessen, C.M.I.M. (1999). *Construing Experience Through Meaning: A Language-based Approach to Cognition*. London: Cassell.
- Halliday, M.A.K. ve Matthiessen, C.M.I.M. (2004). *An Introduction to Functional Grammar*. London: Edward Arnold.
- Hansen, S. (2003). *The Nature of Translated Text. An Interdisciplinary Methodology for the Investigation of the Specific Properties of Translations*. Saarbrücken: Saarbrücken Dissertations in Computational Linguistics and Language Technology. Vol. 13.
- Hansen, K. (1998). *A rhetoric for the social sciences: A guide to academic and professional communication*. N.J: Prentice Hall
- Harwood, N. (2005). ‘We do not seem to have a theory... The theory I present here attempts to fill this gap’: inclusive and exclusive pronouns in academic writing, *Applied Linguistics*, 26:343-375.
- Hatiboglu, V. (1972). *Türkçenin Sözdizimi*, Ankara: TDK Yayınları.

- Hennesy, P. ve Givón, T. (2002). Notes on the Grammar of Turkish Nominalizations. Bybee, J. ve Noonan, M. (Yay.), *Complex Sentences in Grammar and Discourse. Essays in honor of Sandra A. Thompson* (ss.125-144). Philadelphia: John Benjamin Publishing Company.
- Heyvaert, L. (2003). *A Cognitive-Functional Approach to Nominalization in English*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Holtz, M. (2009a). Nominalization in scientific discourse: a corpus-based study of abstracts and research articles. 5th Corpus Linguistics Conference. Bildiri özet kitapçığı s. 134. Liverpool, UK.
- Holtz, M. (2009b). Passive in scientific discourse: a corpus-based study of abstracts and research articles. 21st European Systemic Functional Linguistics Conference and Workshop (ESFLCW). Bildiri özet kitapçığı (s. 48) Cardiff, UK.
- Holtz, M. (2011). Lexico-grammatical properties of abstracts and research articles. A corpus-based study of scientific discourse from multiple disciplines. Corpus Linguistics Conference at the International Conference Centre in Birmingham'de sunulmuş bildiri (20-22 Temmuz 2011.)
- Hopkins, A. ve Dudley-Evans, A. (1988). A genre-based investigation of the discussion sections in articles and dissertations *English for Specific Purposes* 7:113-22.
- Huber, E. ve Uzun L. S. (2000). Dilbilim alanında Türkçe yazılan bilimsel metinler üzerine gözlemler. S. Özsoy ve E.E. Taylan (Yay.) *XIII. Dilbilim Kurultayı Bildirileri* (ss. 201-215). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Huber, E. ve Uzun, L. S. (1999). *Bilimsel Çalışma Kılavuzu*. Essen: Essen Üniversitesi Yayınları.
- Huber, E. ve Uzun, L. S. (2001). Metin türü ve yazma edimi ilişkisi: Bilimsel metin yazma edimi. *Dilbilim Araştırmaları* (ss.9-35). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Huckin, T. (2001). Abstracting from abstracts. M. Hewings (Yay.), *Academic writing in context: Implications and applications* (ss. 93-103). Birmingham: The University of Birmingham Press.
- Hunston, S. (1993). Evaluation and Ideology in Scientific Writing. M. Ghadessy, (Yay.), *Register Analysis: Theory and Practice* (ss. 57-73). London: Pinter.
- Hunston, S. (1989). *Evaluation in experimental research articles*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Birmingham: The University of Birmingham.
- Hunston, S. (1994). Evaluation and organization in a sample of written academic discourse. M. Coulthard, (Yay.), *Advances in Written Text Analysis* (ss. 191-218). London: Routledge.

- Hyland, K. (1996). Nurturing hedges in ESP. *System* 24-4:477–490.
- Hyland, K. (1998). Persuasion and context: the pragmatics of academic metadiscourse. *Journal of Pragmatics* 30:437-440.
- Hyland, K. (1999) Disciplinary Discourses: Writer Stance in Research Articles. C. Candlin and K. Hyland (Yay.) *Writing: Texts: Processes and Practices* (ss. 99–121). London: Longman.
- Hyland, K. (2000). *Disciplinary Discourses—Social Interactions in Academic Writing*. Essex: Pearson Education.
- Hyland, K. (2001). Bringing in the reader: Addressee features in academic writing. *Written Communication*, 18(4):549–574.
- Hyland, K. (2002). Authority and invisibility: pronouns of authorial identity in academic writing, *Journal of Pragmatics*. (34)8:1091-1112.
- Hyland, K. (2005). Stance and engagement: A model of interaction in academic discourse. *Discourse Studies*, 7(2):173–191.
- Hyland, K. (2009). Genre and academic writing in the disciplines. Chiung-Wen Chang (Yay.) *Proceedings of the Fourth International Symposium on ESP and Its Teaching*. China: Wuhan University Press.
- Hyland, K., ve Tse, P. (2004). Evaluation that constructions: Signalling stance in research article abstracts. *Functions of Language*, 12 (1):39-63.
- Hyland, K., ve Tse, P. (2005). Hooking the reader: A corpus study of evaluative that in abstracts. *English for Specific Purposes*, 24: 123–139.
- İmer, K., Kocaman, A. ve Özsoy, A.S. (2011). *Dilbilim Sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- İnce Özyıldırım, İ. (2010). *Tür Çözümlemesi-Türkçe Metin İncelemeleri ve Karşılaştırmalar*. Ankara: Bilgesu Yayıncılık.
- İnigo-Mora, I. (2004). On the use of the personal pronoun *we* in communities. *Journal of Language and Politics* 3(1):27-52.
- İşsever, S. (2000). *Türkçede Bilgi Yapısı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- İşsever, S. (2002a) Türkçe Bilimsel Metinlerde Konu. E. Huber, ve L. Uzun, (Yay.), *Türkçede Bilgi Yapısı ve Bilimsel Metinler* (ss. 117-130). Essen: Die Blaue Eule.

- İşsever, S. (2002b). Konu: Tanımlanışı, Bilgi Yapısı ve Kimi Sorunlar. L. Uzun, ve E. Huber, (Yay.), *Türkçe'de Bilgi Yapısı ve Bilimsel Metinler* (ss. 37-54). Essen: Die Blaue Eule.
- İşsever, S. (2003). Information Structure in Turkish: the word order-prosody interface. *Lingua*, 113:11:1025-1053.
- İşsever, S. (2006). Türkçede Takısız Nesne Adöbekleri ve Çalkalama. *Dil Dergisi*, sayı: 131:42-56.. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Ivanic, R. (1998). *Writing and Identity: The Discoursal Construction of Identity Academic Writing*. Amsterdam: Benjamins.
- Jeffries, L. (2003). Not a drop to drink: Emerging meanings in local newspaper reporting of the 1995 water crisis in Yorkshire. *Text - Interdisciplinary Journal for the Study of Discourse*. 23 (4): 513-538.
- Johns T. (1992). It is presented initially: Linear dislocation and inter- language strategies in Brazilian academic abstracts in English and Portuguese. *Ilha Do Desterro*, 27:9-32.
- Johns T. (2001). From evidence to conclusion: the case of 'indicate that'. M. Hewings (Yay.), *Academic Writing in Context. Implications and Applications* (s. 55-62). Birmingham:The University of Birmingham University Press.
- Jukka, T. ve Turo, H. (2009). Frequency of nominalization in Early Modern English medical writing. Andreas Jucker, Marianne Hundt ve Daniel Schreier (Yay.), *Corpora: Pragmatics and Discourse. Papers from the 29th International Conference on English Language Research on Computerized Corpora* (ss. 293-316).Amsterdam: Rodopi.
- Kafes, H. (2006). Phraseological Patterns in Reporting Clauses in Citation by Native and Non-native Speakers of English in Internationally Published Articles. 3rd International BAAHE Conference, Varieties of Voice, Leuven, Belgium 7-9 Aralık 2006.
- Kafes, H. (2007). Self-mention in Academic Discourse of Native and Non-native Speakers of English. National Council of Teachers of CCCC Annual Convention'da sunulmuş bildiri, New York, USA.
- Kafes, H. (2009). Authorial stance in academic English: native and non-native academic speaker writers' use of stance devices (modal verbs) in research articles. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Kansu-Yetkiner, N. (2008). İncelik Kuramı ve Yüz Olgusu Bağlamında Çeviri Çalışmalarında İşlevsel Edimbilimsel Eleştiri Yöntemi Uygulaması. *Dilbilim Araştırmaları*. s. 31-49.

- Kansu-Yetkiner, N. (2009). *Çeviribilim Edimbilim İlişkisi Üzerine*. İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları.
- Karahan, F. Duman, D. ve Sarıbaş, T. (2001). Dilden İdeolojiye: Popüler Bilimsel Makalelerin Eleştirel Söylem Çözümlemesi. *1. Dil, Yazın, Deyişbilim Sempozyumu Bildirileri*. Pamukkale Üniversitesi: s. 202-217.
- Kautz, U. (2002). *Handbuch Didaktik des Übersetzens und Dolmetschens*. München: Iudicium.
- Keçik, İ. (2002). Tıp Metinlerinde Konu Sürekliliği ve Gönderim Ögelerinin Kullanımı E. Huber, ve L. Uzun, (Yay.), *Türkçede Bilgi Yapısı ve Bilimsel Metinler* (ss. 130-145). Essen:Die Blaue Eule.
- Keenan, E. L. (1985). Passive in the world's language. T. Shopen, (Yay.), *Language Typology and Syntactic Description. Vol. I: Clause Structure* (ss. 243–281). Cambridge: Cambridge University Press.
- Koç, S. (1976). *Deriving NP from S: A transformational Approach to Sentential Nominalization in Turkish*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Lancaster :Lancaster Üniversitesi.
- Koç. S. (1987). Deriving NP from S: Sentential Nominalizations in Turkish. H. E.Boeschoten, ve L.T.H. Verhoeven (Yay.), *Studies on Modern Turkish* (ss. 149-156). Tilburg: Tilburg Üniversitesi Yayınları.
- Kornfilt, J. (1984). *Case Marking, Agreement and Empty Categories in Turkish*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Cambridge, Massachusetts: Harvard Üniversitesi.
- Kornfilt, J. (1997). *Turkish*. London: Routledge.
- Kornfilt, J. (2003). Scrambling, Subscrambling, and Case in Turkish. S. Karimi. (Yay.) *Word Order and Scrambling* (ss.125-155). Oxford/Berlin: Blackwell Publishers.
- König, G. (1985). The Passive in Turkish. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 3(1):99-122.
- Kress, G. (1989). History and language: towards a social account of linguistic change. *Journal of Pragmatics* 13 (3):445–466.
- Kuo, C. H. (1999). The Use Of Personal Pronouns: Role Relationships in Scientific Journal Articles. *English for Specific Purposes*, 18: 121-138.
- Kural, M. (1992). Properties of Scrambling in Turkish. UCLA. http://aris.ss.uci.edu/ling/people/lecturers/kural/papers/properties_of_scrambling.pdf (07 Ekim 2009).

- Kural, M. (1993). Scrambling and Mixed Positions in Turkish, *The Proceedings of the NELS 22* (ss. 259-272). University of Massachusetts Amherst:GLSA publications.
- Kurubayashi, Y. (1990). Syntactic Compounding in Turkish. *Dilbilim Araştırmaları* (s. s. 41-49). Ankara: Hitit Yayıncılık.
- Kurultay, T. ve Tanyeri, Ç. (1998). Bilimselliğın neresindeyiz? Türkiye’de Kùltür Bilimleri Alanındaki Çalışmalar Üzerine Bazı Gözlemler ve Düşünceler. A. Keskin, (Yay.) *6.Germanistic Sempozyumu* (ss.444-460). Mersin: Mersin Üniversitesi.
- Lackstrom, J. E. Selinker, L. ve Trimble, L. P. (1970). Grammar and technical English. R. Lugton (Yay.), *English as a second language: Current issues* (ss. 101-133). Philadelphia, PA: The Center for Curriculum Development, Inc.
- Lackstrom, J. E. Selinker, L. ve Trimble, L. P. (1973). Technical rhetorical principles and grammatical choice. *TESOL Quarterly*, 7: 127- 136.
- Lakoff, G. (1980). *Women, Fire and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff, G. (1992). The Contemporary Theory of Metaphor. A. Ortony, (Yay.) *Metaphor and Thought* (2. basım), Cambridge: Cambridge University Press.
- Lakoff, G. (2004). *Don't Think of an Elephant: Know Your Values and Frame the Debate*. White River Junction: Chelsea Green Publishing.
- Lakoff, G. and Johnson, M. (1980, 2003). *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago.
- Lassen, I. (2003). *Accessibility and Acceptability in Technical Manuals. A Survey of Style and Grammatical metaphor*. Philadelphia: John Benjamins.
- Lee, D. (2001). Genres, registers, text types, domains, and styles: Clarifying the concepts and navigating a path through the BNC jungle. *Language Learning and Technology*, 5:37-72.
- Lee, D. ve Swales, J. (2006) A corpus-based EAP course for NNS doctoral students: Moving from available specialized corpora to self-compiled corpora. *English for Specific Purposes*. 25:56–75.
- Lewis, G. L. (1967). *Turkish Grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- Lorés, R. (2004). On RA abstracts: From rhetorical structure to thematic organization. *English for Specific Purposes*, 23:280-302.

- Low G. (1999). The paper thinks...: Investigating the acceptability of the metaphor an essay is a person. L. Cameron and G. Low (Yay), *Researching and Applying Metaphor* (ss. 221–248). Cambridge: Cambridge University Press.
- Malcolm, L. (1987). What rules govern tense usage in scientific articles? *English for Specific Purposes*, 6(1):31-43.
- Martin J.R., Matthiessen, C.M.I.M. ve Painter, C. (1997). *Working with Functional Grammar*. London ve New York: Arnold.
- Martin, J. .R. (1991). Nominalisation in science and humanities: Distilling knowledge and scaffolding text. E. Ventola, (Yay.), *Functional and Systemic Linguistics: approaches and uses* (ss. 307-337). Berlin, New York: Mouton de Gruyter.
- Martin, J. R. (1992) *English Text: System and Structure*. Amsterdam: John Benjamins.
- Martin, J. R. (1993). Life as a noun: Arresting the universe in science and humanities. M.A.K. Halliday ve J.R. Martin (Yay.), *Writing science: Literacy and discursive power* (ss. 221-267). London: Palmer.
- Martin, J. R. (2001). Beyond exchange: APPRAISAL systems in English. S. Hunston ve G. Thompson (Yay.), *Evaluation in text: Authorial stance and the construction of discourse* (ss. 142–175). Oxford: Oxford University Press.
- Martín-Martín, P. (2002). A genre-based investigation of abstract writing in English and Spanish. *Revista Canaria de Estudios Ingleses*, 44: 47–64.
- Martín-Martín, P. (2003). A genre analysis of English and Spanish research paper abstracts in experimental social sciences. *English for Specific Purposes*, 22:25-43.
- Martín Martín, P. (2004). Personal attribution in English and Spanish scientific texts. *BELLS:Barcelona English language and literature studies* 12. URL:<http://www.publicaciones.ub.es/revistes/bells12/PDF/art09.pdf> (03 Temmuz 2009).
- Martín-Martín, P. ve Burgess, S. (2004). The rhetorical management of academic criticism in research article abstracts. *Text*, 24: 171–195.
- Master, P. (1991). Active verbs with inanimate subjects in scientific prose. *English for Specific Purposes*, 10 (1): 15-33.
- Master, P. (2001). Active verbs with inanimate subjects in scientific research articles. M. Hewings (Yay.) *Academic Writing in Context. Implications and Applications* (ss. 169-181). Birmingham: The University of Birmingham University Press.

- Matthiessen, C. M.I.M. (2001). The environments of translation. E. Steiner, ve C. Yallop.(Yay.), *Exploring Translation and Multilingual Text production: Beyond Content. Series Text, Translation, Computational Processing* (s.41-124). Berlin, New York:Mouton de Gruyter.
- Mauranen, A. (1993). Contrastive ESP rhetoric: Metatext in Finnish-English economic texts. *English for Specific Purposes*, 12:3–22.
- Mauranen, A. (2001). Descriptions or explanations? Some methodological issues in Contrastive Rhetoric. M.Hewings (Yay.) *Academic Writing in Context. Implications and Applications* (ss. 43-54). Birmingham: The University of Birmingham University Press.
- Mautner, G. (2007). Mining Large Corpora for Social Information: The Case of "Elderly". *Language in Society* 36(1): 51-72.
- McEnery, T. ve Wilson, A. (2001). *Corpus Linguistics*. (2. Baskı). Edinburgh : Edinburgh University Press.
- Melander, B., Swales, J. M., and Fredrickson, K. M. (1997). Journal abstracts from three academic fields in the United States and Sweden: National or disciplinary proclivities? A. Duszak (Yay.), *Intellectual styles and cross-cultural communication* (ss. 251-272). Berlin: Mouton De Gruyter.
- Meyer, C. F. (2002). *English Corpus Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Millán, L. Sanz, E.L. Mur Dueñas, R. ve Orta, P. V. (2007). How to explore academic writing from metadiscourse as an integrated framework of interpersonal meaning: three perspectives of analysis. Pérez-Llantada, C., R. Plo Alastrué, ve P. Neumann (Yay.), *Proceedings of the 5th International AELFE Conference*. Zaragoza: Prensas Universitarias.
- Millis, K. ve Simon, S. (1994). Rereading scientific texts: Changes in resource allocation. H. van Oostendorp ve R.A. Zwan (Yay.), *Naturalistic text comprehension* (ss. 115-133). Norwood, NJ: Ablex.
- Moreno, A. (2004). Retrospective labelling in premise-conclusion metatext: an English-Spanish contrastive study of research articles on business and economics. *Journal of English Academic Purpose* 3: 321-339.
- Mühlausler, P. ve Harre, R. (1990). *Pronouns and People: The linguistic construction of social and personal identity*. Oxford: Blackwell.
- Mur Dueñas, P. (2007). I/we focus on: A cross-cultural analysis of self-mentions in business management research articles. *Journal of English for Academic Purposes* 6: 143-162.

- Naganuma, M. (2006) Grammatical Metaphor of Nominalization in Translation. *Interpretation Studies*, No. 6:15-28. (Japonca).
- Nelson, M. (2005). Semantic association in Business English: a corpus based analysis. *English for Specific Purposes* 25: 217-234.
- Nilsson, B. (1986). Object Incorporation in Turkish. A. Aksu Koç ve E. Erguvanlı Taylan. (Yay.) *Türk Dilbilimi Konferansı Bildirileri* (9-10 Ağustos 1984) (ss. 113-127). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Nwogu, K.N. (1997). The medical research paper: structure and functions. *English for Specific Purposes* 16: 119-138.
- Oktar, L. (2001). Bilimsel Söylem ve Toplumsal Değişim. *Dilbilim ve Uygulamaları Dergisi*. sayı: 2. Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dilbilimi Bölümü. s: 71-80.
- Oktar, L. (2002). Psikoloji Metinlerinde Konu Sürekliliğinin Konusal Yapı Çözümlemesine Göre Saptanması” E. Huber, ve L. Uzun, (Yay.), *Türkçede Bilgi Yapısı ve Bilimsel Metinler* (ss. 145-160). Essen: Die Blaue Eule. içinde,
- Oktar, L. ve Çakır, H. (2007). Çeviri Metinlerde Tema Yapısı. D. Aksan ve N. Büyükkantarıcıoğlu (Yay.) *Bir Bilim Eri'nden Yaşayakalanlar*. İstanbul: Multilingual.
- Oktar, L. ve Çakır, H. (2009). Topical Progression in Translated Text. N. Kansu-Yetkiner, ve D.Duman,(Yay.) *Researches on Translation Studies, Linguistic and Language* (ss. 253-266). İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları.
- Oktar, L. ve Yağcıoğlu, S. (1995). Türkçede metin türleri: Bir sınıflandırma çalışması. *IX.Dilbilim Kurultayı Bildirileri* (ss. 205-220). Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Yayınları.
- Oldenburg, H. (1992). *Angewandte Fachtextlinguistik: "Conclusions" und Zusammenfassungen* [Applied LSP text linguistics: Conclusions and Summaries]. Tübingen, Germany: Gunter Narr.
- Orpin, D. (2005). Corpus linguistics and critical discourse analysis: examining the ideology of sleaze. *International Journal of Corpus Linguistics* 10 (1): 37-61.
- Oster, S. (1981). The use of tenses in 'kporhg past literature" in EST. L. Selinker, E. Tarone, ve V. Hanzeli (Yay.), *English for academic and technical purposes* (ss. 76-90). Rowley, MA: Newbury House Publishers, Inc.
- Ozil, Ş.(1988). Some Remarks on the Language of Written Linguistic Texts. IV. *Uluslararası Türk Dilbilim Kurultayı Bildirileri* (ss. 469-476). Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

- Özsoy, A. S. ve Erguvanlı-Taylan, E. (1992). Türkçe'de Ad Öbeğinin İç Yapısı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 8 (3), s. 3-13.
- Özünlü, Ü. (1990). Klasik Sözbilimin Deyişbilimdeki Uzantıları. *Dilbilim Araştırmaları*. Ankara: Hitit Yayınevi.
- Pamir-Dietrich, A. (1995). An Analysis of Subordinate Clauses in Turkish. *Dilbilim Araştırmaları* s. 182-196.
- Peng, J. (1987). Organisational features in chemical engineering research articles. *ELR Journal* s. 315–331.
- Perales Escudero, M. ve Swales, J. M. (2011). Tracing convergence and divergence in pairs of Spanish and English research article abstracts: The case of Ibérica. *Ibérica Revista de la Asociación Europe de Lenguas para Fines Específicos (AELFE)* 21 ss. 49-70.
- Petch-Tyson, S. (1998). Writer/reader visibility in EFL written discourse. S. Granger (Yay.). *Learner English on computer* (ss. 107–118). London and New York: Longman.
- Pho, P. D. (2008). Research article abstracts in applied linguistics and educational technology: A study of linguistic realizations of rhetorical structure and authorial stance. *Discourse Studies* 10: 231-250.
- Plemenitas, K. (1998). The Role of Grammatical Metaphor in Certain Types of Discourse in English and Slovene. J. Ciglar-Zanic, D. Kalogjera, ve J. Jemersic, (Yay.) *British Cultural Studies: Cross Cultural Challenges: Conference Proceedings. Zagreb, 26-28 Feb1998*, 183–187.
- Promsin, P. (2006). An Analysis of Moves and Modality in English Engineering Abstracts. *NIDA Language and Communication Journal*, s. 43-61.
- Quirk, R. Greenbaum, S. Leech, G. ve Svartvik, J. (1985). *A Comprehensive Grammar of the English Language*. London: Longman.
- Ravelli, L. (1988). Grammatical metaphor: An initial analysis. E. Steiner and R. Veltman, (Yay.), *Pragmatics, discourse and text, some systemically inspired approaches* (s s. 133-147). London: Pinter.
- Ravelli, L. (2003). Integrating theory and practice in an understanding of Grammatical Metaphor. A.-M. Simon-Vandenberg, M. Taverniers and L.J. Ravelli (Yay.), *Grammatical Metaphor: Views from Systemic Functional Linguistics* (ss. 37-65). Amsterdam: John Benjamins.

- Régent, O. (1985) A comparative approach to the learning of specialized written discourse. P. Riley, (Yay.), *Discourse and learning: Papers in applied linguistics and language learning from the Centre de Recherches et d'Applications Pédagogiques en Langues* (ss. 105–120). New York: Longman.
- Reilly, J. S. Baruch, E. Jisa, H. ve Berman, R. (2002). Propositional attitudes in written and spoken language. *Written Language and Literacy* 5: 183–218.
- Reilly, J. S. ve Zamora, A. (2005). Acquiring perspective in English: the development of stance. *Journal of Pragmatics*. 37: 185–208.
- Reilly, J., Zamora, A. ve McGivern, R. (2005). Acquiring perspective in English: the development of stance. *Journal of Pragmatics*. 37 (2): 185–208.
- Rey, J. M. (2001). Changing gender roles in popular culture: Dialogue in Star Trek episodes from 1966 to 1993. D. Biber and S.Conrad (Yay.). *Variation in English: Multi-Dimensional Studies* (ss. 138–56). London: Longman.
- Rimrott, A. (2007). The discourse structure of research article abstracts - A Rhetorical Structure Theory (RST) analysis. N. Carter, L. H. Zabala, A. Rimrott ve D. Storoshenko (Yay.), *Proceedings of the 22nd North West Linguistics Conference (NWLC) at Simon Fraser University* (ss. 207 - 220). Burnaby, Canada: Linguistics Graduate Student Association.
- Ringbom, H. (1998). Vocabulary frequencies in advanced learner English: a cross-linguistic approach. S. Granger (Yay.) *Learner English on computer* (ss. 41–52). London: Addison-Wesley, Longman.
- Ruhi, S. (2002) Konu ve Erişim Hiyerarşisi. L. Uzun ve E. Huber (yay.), *Türkçede Bilgi Yapısı ve Bilimsel Metinler* (ss. 79-89). Essen: Verlag Die Blaue Eule.
- Salager-Meyer, F. (1990). Discoursal flaws in medical English abstracts: A genre analysis per research- and text-type. *Text*, 4:365–384.
- Salager-Meyer, F. (1992). A text-type and move analysis study of verb tense and modality distribution in medical English abstracts. *English for Specific Purposes*, 11:93–113.
- Salager-Meyer, F. (1999). Referential behaviour in scientific writing: a diachronic study (1810- 1995). *English for Specific Purposes*, 18:279-305.
- Samraj, B. (2002). Disciplinary variation in abstracts: The case of Wildlife Behaviour and Conservation Biology. J. Flowerdew (Yay.), *Academic discourse* (ss. 40-56). London Pearson.

- Samraj, B. (2004). An exploration of a genre set: Research article abstracts and introductions in two disciplines. *English for Specific Purposes* 24 (2), s. 141-156.
- Samraj, B. (2005). An exploration of a genre set: Research article abstracts and introductions in two disciplines. *English for Specific Purposes* 24 (2):141-156.
- Sargın, M. (2010). *Türkçede Tanıtılma Belirticilerinin İşlevleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Say, B., Zeyrek, D., Oflazer, K. ve Özge, U. (2002). Development of a Corpus and a Treebank for Present-day Written Turkish. K. İmer ve G. Doğan (Yay.), *Current Research in Turkish Linguistics, Proceedings of 11th International Conference on Turkish Linguistics* (ss. 183-192). Gazimağusa: Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayınları.
- Schaaik, G. J. van (1996). *Studies in Turkish grammar*. (Turcologica 28.) Wiesbaden: Harrassowitz.
- Schaaik, G. J. van. (1999). Higher Order Compounds in Turkish: Some Observations. *Proceedings of the 9th International Conference on Turkish Linguistics, Oxford University, -Lincoln College, 12-14 August, 1998 Vol. 46. Reihe Turcologica* (s. s. 113-120). Wiesbaden: Harrassowitz.
- Schaaik, G. J. van. (2001). *Bosphorus papers: Studies in Turkish Grammar 1996-1999*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Schaaik, G. J. van. (1992). The treatment of Turkish nominal compounds in FG. In: Michael Fortescue, Peter Harder & Lars Kristoffersen (eds) *Layered Structure and Reference in a Functional Perspective*. (s.231-252). Amsterdam: Benjamins.
- Schleppegrell, M. (2004). *The Language of Schooling: A Functional Linguistics Perspective*. Mahwah: New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Schleppegrell, M. (2009). *Language in academic subject areas and classroom instruction: what is academic language and how can we teach it?* www7.nationalacademies.org/cfe/Paper_Mary_Schleppegrell.pdf (18 Ocak 2010).
- Schramm, A. (1996). Using aspect to express viewpoint in EST texts. *English for Specific Purposes* 15 (2):141-164.
- Sebzecioğlu, T. (2008). *Türkçede Edilgenlik*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Sebzecioğlu, T. ve Oktar, L. (2010a). Türkçede edilgenliğin belirtililik kayması açısından bazı görünümleri. *Dilbilim Araştırmaları* 2010(2).

- Sebzecioğlu, T. ve Oktar, L. (2010b). Eski Türkçe ile Türkiye Türkçesinde Edilgenliğin Karşılařtırılmalđ Olay Durumları Görünümü. *Turkish Studies* 5(4): 610-638.
- Seçkin, S. (2009). *Felsefi metinlerin eviri eleştirisindeki yeri ve nemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla: Muğla niversitesi.
- şeşkauskien I. (2008). The language of linguistic research: is there room for meaning extension? *Kalbotyra* 58 (3):271-280.
- şeşkauskien I. (2009). The paper suggests: inanimate subject + active verb in English linguistic discourse. *Kalbotyra* 60 (3):84-93.
- Sezer, E. (1991). *Issues in Turkish Syntax*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Cambridge, Massachusetts: Harvard University.
- Shaw, P. ve Vassileva, I. (2009). Co-evolving academic rhetoric across culture; Britain, Bulgaria, Denmark, Germany in the 20th century, *Journal of Pragmatics* 41: 290–305.
- Sinclair, J. (1991). *Corpus, Concordance, Collocation*. Oxford: Oxford University Press.
- Stålhammar, M. (2004). Translation of Grammatical Metaphor. K. Ahmad, ve M. Rogers, (Yay.), *New Directions in LSP Studies. Proceedings of the 14th European Conference on Language for Special Purposes 2003*, 425–430.
- Stålhammar, M. (2006). Grammatical Metaphor/Metonymy in the Treaty Establishing A Constitution for Europe: A Comparison between the English and Swedish Versions. *Nordic Journal for English Studies* Volume 5, No 1.
- Steiner, E. (2001). Intralingual and interlingual versions of a text - how specific is he notion of translation? E. Steiner, ve C. Yallop. (Yay.), *Exploring Translation and Multilingual Text production: Beyond Content. Series Text, Translation, Computational Processing* (ss. 161 – 190). Berlin, New York: Mouton de Gruyter.
- Steiner, E. (2002). Grammatical Metaphor in Translation—Some Methods for Corpus-Based Investigations. H. Hasselgrd, S. Johansson, B. Behrens, ve C. Fabricius-Hansen, (Yay.), *Information Structure in a Cross-Linguistic Perspective* (ss. 213–228). Amsterdam ve New York: Rodopi.
- Steiner, E. (2004). Ideational Grammatical Metaphor: Exploring Some Implications for the overall model. *Languages in Contrast* 4(1):137-164.
- Steiner, E. (2005). Some properties of texts in terms of information distribution across languages. *Languages in Contrast* 5 (1): 49-72.
- Stotesbury, H. (2003). Evaluation in research article abstracts in the narrative and hard sciences. *Journal of English for Academic Purposes*, 2: 327-341.

- Subaşı-Uzun, L. (2006) Bilimsel söylem ve özellikleri. K. Karakütük (Yay.) *TUBİTAK ULAKBİM Sosyal Bilimlerde Süreli Yayıncılık I. Ulusal Kurultay Bildirileri*, s. 133-140.
- Swales J. M. (1998). *Other floors, other voices: A textography of a small university building*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Swales, J. M. (1981). *Aspects of Article Introduction*. The University of Aston, Language Studies Unit, Birmingham, UK.
- Swales, J. M. (1990). *Genre Analysis: English in Academic and Research Settings*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Swales, J. M. (2004). *Research Genres: Explorations and Applications*. Cambridge: CUP.
- Swales, J. M. (2006). Corpus Linguistics and English for academic Purpose. E. Maciá, A. Cervera ve C. Ramos (Yay.), *Information Technology in Languages for Specific Purposes: issues and Prospects*. (ss.19-34). New York: Springer.
- Şahin, V. (1997). *A Summary writing component for freshman students of philosophy at METU [ODTÜ birinci sınıf felsefe öğrencilerine örnek bir özet yazma dersi]*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Orta Doğu teknik Üniversitesi.
- Şenöz-Ayata, C. (2002). Ein interkultureller Vergleich von Wissenschaftstexten, dargestellt am Beispiel von deutsch-und türkischsprachigen Linguistik-Texten. *Differenzen: Interkulturelle Probleme und Möglichkeiten in Sprache, Literatur und Kultur, Die gesammelten Beiträge der Tagung an der Universität Salzburg* (ss.445-454). Stuttgart: Akademischer Verlag Hans-Dieter Heinz.
- Şenöz-Ayata, C. (2004). Metindilbilimsel Yöntemle Bilimsel Metin Çözümlemesi. N. Öztokat, (Yay.), *Disiplinlerarası Ortam ve Yöntem Sorunları* (ss. 40-49). İstanbul: Multilingual Yayınevi.
- Şenöz-Ayata, C. (2006). Türkçe Dilbilim Metinlerinin Kurgulanış Biçimleri. S. Yağcıoğlu ve A. Cem Değer (Yay.) *Advances in Turkish Linguistics*. (ss. 355-366). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- Şenöz-Ayata, C. (2007). Bilimsel Metinlere Yönelik Kültürlerarası Karşılaştırmalar. N. Kurayazıcı, (Yay.), *Gençliğin İzdüşümü: Nilüfer Tapan Armağan Kitap* (ss. 315-328). İstanbul: Multilingual.
- Şiltu Çelebi, T. (2007). *Design and FPGA implementation of hash processor*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Tarone, T. Dwyer, S. Gillette, S. ve Icke, V. (1998). On the use of the passive and active voice in astrophysics journal papers: With extensions to other languages and other fields. *English for Specific Purposes*. 17(1):113-132.

- Taverniers, M. (2003). Grammatical Metaphor in SFL. A.-M. Simon-Vandenberghe, M. Taverniers ve L.J. Ravelli (Yay.), *Grammatical Metaphor: Views from Systemic Functional Linguistics* (ss. 5-33). Amsterdam: John Benjamins.
- Taverniers, M. (2004). Grammatical Metaphors in English. *Moderna Sprak* 98 (1): 17-26.
- Taverniers, M. (2006). Grammatical Metaphor and Lexical Metaphor: Different Perspectives on Semantic Variation. *Neophilologus* 90 (2):321-332.
- Teich, E. (2001). Towards a model for the description of cross-linguistic divergence and commonality in translation. E. Steiner ve C. Yallop, (Yay.), *Beyond content: exploring translation and multilingual text production* (ss. 191—227). Berlin ve New York: Mouton de Gruyter.
- Teich, E. (2003). *Cross-linguistic Variation in System and Text – A Methodology for the Investigation of Translations and Comparable Texts*. Berlin ve New York: Mouton de Gruyter.
- Teubert, W. ve Čermáková, A. (2004). Directions in corpus linguistics. M.A.K. Halliday, W. Teubert, C. Yallop, A. Čermáková ve R. Fawcett (Yay.) *Lexicology and Corpus Linguistics. An Introduction* (ss. 113-165). London/New York: Continuum.
- Thetela, P. (1997). Evaluated Entities and Parameters of Value in Academic Research Articles. *English for Specific Purposes* 16(2): 101-18.
- Thompson, D. (1993). Arguing for experimental “facts” in science. A study of research articles results section in Biochemistry. *Written Communication*. 10 (1):106-128.
- Thompson, G. (1996). *Introducing functional grammar*. London: Arnold
- Thompson, G. (2004). *Introducing Functional Grammar*. London: Hodder Arnold Pub.
- Tibbo, H. R. (1992). Abstracting across the disciplines: a content analysis of abstracts from the natural sciences, the social sciences, and the humanities with implications for abstracting standards and online information retrieval. *Library and Information Science Research* 14(1):31–56.
- Trimble, M. ve L. Trimble. (1982). Rhetorical-grammatical features of scientific and technical texts as a major factor in written ESP communication. Hoedt ve diğ. (Yay.) : 199-216.
- Tülek, M. (2007). *Türkçe için metin özetleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.

- Türkkan, B. (2005). *Türkçe Bilimsel Metinlerde Belirginlik ve Gönderimsel Bağdaşıklık: Merkezleme Kuramı Çerçevesinde Bir Yaklaşım*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Türkkan, B. (2008). *Türkçe Tarih Söyleminde Adlaştırmaların İşlevleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Türkkan, B. (2009). İlköğretim düzeyinde okutulan Türkçe tarih metinlerinde adlaştırma temel alınarak sözbilimsel kipin saptanması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 11(4): 91-103.
- Türkkan, B. ve Yağcıoğlu, S. (2006). Türkçe bilimsel metinlerde gönderimsel bağdaşıklık ve köprü gönderimi: Merkezleme Kuramı çerçevesinde bir yaklaşım. *Dilbilim Araştırmaları* s. 59-72.
- Türkkan, B. ve Yağcıoğlu, S. (2009). Türkiye’de ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde okutulan tarih metinlerinde sınıf düzeyi beklentilerinin saptanması. S. Ay, Ö. Aydın, I. Ergenç, S. Gökmen, S. İsever ve D. Peçenek (Yay.) *Essays on Turkish Linguistics. Proceedings of the 14th International Conference on Turkish Linguistics*, (August 6–8, 2008) Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.
- Turan, Ü. D. (2008a). Akademik Metinlerde Eski Bilgi Sözceleri. *Dilbilim Araştırmaları*.
- Turan, Ü. D. (2008b). Sözbilim, Dilbilim ve Akademik Metinlerde Savlama. Y. Aksan ve M. Aksan (Yay.) *XXI Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildirileri* (s. 337-344). Mersin: Mersin Üniversitesi Yayınları.
- Turan, Ü. D. ve Bican, F. Y. (2002). Bilimsel Metinlerde Bilgi Akışı. E. Huber, ve L. Uzun, (Yay.), *Türkçede Bilgi Yapısı ve Bilimsel Metinler* (ss. 179-186). Essen: Die Blaue Eule.
- Uçak, N. (2005). Sosyal Bilimlerde Bilginin Üretimi, Erişimi ve Kullanımı. *Sosyal Bilimlerde Süreli Yayınlar ve Bilgi Teknolojileri Sempozyumu Bildirileri* (ss. 92-103). Ankara: Yeni Avrasya Yayınları.
- Ünsal, Ö. (2008). *A Comparative Study of Metadiscourse Used in Academic Texts in the Fields Of Science and Social Sciences*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Underhill, R. (1976). *Turkish Grammar*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
- Uysal H. H. ve Akpınar, K. D. (2008). Cross-cultural Differences in Turkish, Japanese and Indian Scholars’ Conference Abstracts. The 8th International Language, Literature, and Stylistics Conference’da sunulmuş bildiri, İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir.

- Uysal, H. H. Akpınar, K. D. (2009). Cultural differences in the perception of indirectness in scientific academic discourse. The 11th International Pragmatics Conference'da sunulmuş bildiri, Melbourne, Australia, July 12-17. Bildiri özet kitapçığı s.329.
- Uzun, L. S. (2001). Bilimsel Metne Özgü Önbiçimlenişler ve Bilimsel Metin Yazma Edimi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Yıl 12, Güz, s. 197-204.
- Uzun, L. S. (2008) Bir proje çalışması: Bilimsel metinler, savlama eylemi ve retorik sunumlar. Y. Aksan ve M. Aksan (Yay.) *XXI Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildirileri* (ss. 328-336). Mersin: Mersin Üniversitesi Yayınları.
- Uzun, L. S. (2002). Dilbilim Alanında Türkçe Yazılan Araştırma Yazılarında Metin Dünyasına İlişkin Düzenlemeler. E. Huber, ve L. Uzun, (Yay.) *Türkçede Bilgi Yapısı ve Bilimsel Metinler* (ss. 203-224). Essen: Die Blaue Eule.
- Uzun, L. S., Turan, Ü. D. ve Emeksiz, E. Z. (2009). Epistemic stance markers in Turkish academic discourse. The 11th International Pragmatics Conference'da sunulmuş bildiri, Melbourne, Australia, July 12-17. Bildiri Özetleri Kitapçığı, s. 330.
- Uzun, L. S. ve Huber, E. (2002). *Türkçede Bilgi Yapısı ve Bilimsel Metinler*. Essen: Die Blaue Eule.
- Uzun, N. E. (2006). Biçimbilim. A. Kocaman, (Yay.) *Dilbilim, Temel Kavramlar, Sorunlar ve Tartışmalar* (ss. 43-62). Ankara: Dil Derneği.
- Uzun, N. E. (2000). *Ana Çizgileriyle Evrensel Dilbilgisi ve Türkçe*. İstanbul: Multilingual.
- Uzun, N. E. ve Aydın, Ö. (2006). Sözdizim. A. Kocaman, (Yay.), *Dilbilim, Temel Kavramlar, Sorunlar ve Tartışmalar* (ss. 63-76). Ankara: Dil Derneği.
- van Bonn, S. and Swales, J. M. 2007. English and French journal abstracts in the language sciences: Three exploratory studies. *Journal of English for Academic Purposes*, 6: 93–108.
- Vande Kople, W. (1998). Relative clauses in spectroscopic articles in the *Physical Review*, beginnings and 1980. *Written Communication* 15:170–202.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual.
- Ventola, E. (1994). Abstracts as an object of linguistic study. İçinde S. Cmejrkova, F. Danes and E. Havlova (Yay.), *Writing vs. speaking. Language, text, discourse, communication* (ss. 333-352).Tübingen: Gunter Narr.
- Void, E.T. (2006). Epistemic Modality Markers in Research Article Abstracts: a cross-linguistic and a cross-disciplinary study. *International Journal of Applied Linguistics*, 16: 61-97.

- Wang, C. (2005). Language and the Reshaping of the Real World— The Analysis of Transitivity in “Weeping for My Smoking Daughter”. *Shandong Foreign Languages Teaching Journal* 01.
- Wanner, A. (2009). The use of the passive in academic discourse: A case study. *Deconstructing the English Passive*. (ss. 155-196). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Weinrich, H. (2001). Wissenschaftsprache, Sprachkultur und die Einheit der Wissenschaft. W.Harald (Yay.), *Sprache, das heißt Sprachen* (ss. 253-268). Tübingen: Narr.
- Weisburg, R. and S. Buker (1990). *Writing up research: experimental research report writing fro students of English*. Englewood Cliff, NJ: Prentice Hall.
- Widdowson, H. G. (1979). *Explorations in Applied Linguistics*. London: Oxford Univ. Press.
- Williams, I. A. (1999). Results sections of the medical research articles: Analysis of rhetorical categories for the pedagogical purposes. *English for Specific Purposes* 18 (4):347-366.
- Wood, A. S. (1982). An Examination of the rhetorical structures of authentic chemistry texts. *Applied Linguistics* 3 (2): 121-143.
- Yağcıoğlu, S. (2002). Sosyoloji Metinlerinde Konu Sürekliliğinin Eşdizimsel Örüntüleme Açısından Çözümlemesi. E. Huber, ve L. Uzun, (Yay.), *Türkçede Bilgi Yapısı ve Bilimsel Metinler* (ss. 187-202). Essen: Die Blaue Eule.
- Yakhontova, T. (2002). ‘Selling’ or ‘telling’? The issue of cultural variation in research genres. J. Flowerdew (Yay.), *Academic discourse* (ss. 216-232). Harlow: Pearson Education.
- Yakhontova, T. (2006). Cultural and disciplinary variation in academic discourse: the issue of influencing factors. *Journal of English for Academic Purposes*, 5:153-167.
- Yaldir, Y. (1999). *A study on nouns and nominal projections in Turkish*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin: Mersin Üniversitesi.
- Yaldir, Y. (2004). *Syntactic Nominalizations İçinde Turkish: A Principles and Parameters Framework*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Yang, Y. (2008). Typological interpretation of differences between Chinese and English in grammatical metaphor. *Language Sciences* 30: 450–478.
- Yarar, E. (2000). Akademik söylemde belirteçlerin belirsizlik ve olasılık işlevleri. *Dilbilim ve Uygulamaları* (1): 125-138.

- Yarar, E. (2001a). Bilimsel araştırma makalelerindeki 'giriş bölümleri'nin söylem yapıları. *XIV. Dilbilim Kurultayı Bildirileri* (ss. 110-123). Adana: Çukurova Üniversitesi Yayınları.
- Yarar, E. (2001b). Bilimsel söylemde olasılık kipi. *XV. Dilbilim Kurultayı Bildirileri* (ss. 89-98). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Yayınları.
- Yarar, E. (2001c). Yazılı Bilimsel Söylemde Koşul Tümcelerinin Anlamsal Türleri, Yapısal Özellikleri ve İletişimsel İşlevleri. *Dilbilim Uygulamaları*, 2: 123-135.
- Yazıcı Okuyan, H. ve Gedikoğlu, Y. G. (2011). Öğretmenlerce Üretilen Yazılı Özet Metinlerin Niteliksel Özellikleri. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 10(2):1007 -1020.
- Yıldırım, A. ve Simsek, H. (2005) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5.Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yongjie, C. (2007). *A Contrastive Study of English Nominalization in Abstracts of Science and Technology Research Papers*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Shanghai: Shanghai Jiao Tong Üniversitesi.
- Yuan-yuan, L. (2006). Dealing with Grammatical Metaphor in E-C Translation. *Exploring Functional Grammar* Volume 4, No.11 (Serial No.38), CLUEB.
- Zeyrek, D. (1995). Metindilbilimin Çeviri Metni Oluşturma Sürecine Katkıları. I. Bengi Öner (Yay.) *Çeviribilim I.* (ss.75-86). Ankara: TÖMER Bursa Şubesi.
- Zeyrek, D. (2002). Psikoloji Metinlerinde Üstsöylem Belirleyicileri. E. Huber, ve L. Uzun, (Yay.), *Türkçede Bilgi Yapısı ve Bilimsel Metinler* (s. 225-242). Essen:Die Blaue Eule.

Elektronik Kaynaklar

- Altun, M. (2009). Sözcük Türleri. http://www.dilbilimi.net/Sozcuk_Turleri.pdf (02.Nisan.2008)
- Frascati Manual, 2002 (Frascati Kılavuzu)
http://www.uis.unesco.org/Library/Documents/OECDFrascatiManual02_en.pdf
- International Journal of Primatology*, instructions for authors (yazarlar için yönerge)
<http://www.springer.com/life+sciences/evolutionary+%26+developmental+biology/journal/10764>
- International Journal of Primatology*, instructions for publication (yayımlama için yönerge)
http://www.springer.com/uk/home/life+sci?SGWID=3-10027-70-355705840&detailsPage=contentItemPage&contentItemId=142956&CIPageCounter=CI_FOR_AUTHORS_AND_EDITORS_PAGE0

Magistrale, L. (2009). Transitivity System. http://www.lingue.uniba.it/dag/pagine/personale/falco/MATERIALE%20DIDATTICO%202009_2010/IV%20lezione_23_10_2009.ppt (12 Mart 2010).

McLaughlin, T. ve Reinking, L. (2001). Writing in American Psychological Association Format: An Informative Model for College Students. (APA, 2001 Yazım Kılavuzu). <http://www.ipfw.edu/engl/wcenter/handouts/apa5thed.pdf>

The American Journal Of Clinical Nutrition, information for authors (yazarlar için bilgi) http://www.ajcn.org/site/misc/Information_for_Authors.pdf

EKLER

EK 1: BÜTÜNCEDEKİ METİNLERİN SIRALANMIŞ LİSTESİ¹⁰

TÜRKÇE VE PARALEL METİNLER SOSYAL BİLİMLER

EKONOMİ

- TR/İNG PR Ekonomi 1: Beyhan, B. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 2: Güven, A. ve Erden, L. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 3: Akdoğan, A. ve Güleç, S.(2007)
TR/İNG PR Ekonomi 4: Ekinci, C.E. ve Burgaz B. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 5: Bülbül, H. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 6: DüNDAR, S. ve Ağca, V. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 7: Ecer, F. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 8: Ertuğrul, İ. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 9: Kısakürek, M.M. ve Ayarlıoğlu, M.A. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 10: Taş, A. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 11: Uz Kurt, C. ve Torlak, Ö. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 12: Bolatoğlu, N. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 13: Durkaya, M. ve Ceylan, S. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 14: Gür, T.H. ve Akbay, O.S. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 15: Çakmak, H.K. ve Özer I. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 16: Akyıldız, M. ve Marangoz, M. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 17: Börü, D. ve İslamoğlu, G. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 18: Çatı, K. ve Şahin, S. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 19: Elamin, A.M. ve Hasköse, A. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 20: Sürücü, P. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 21: Güney, S., Akalın, Ç. ve İlsev, A. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 22: Saydan, R. ve Kanbir, H. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 23: Yeniçeri, T. ve Akturan, U. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 24: Bolatoğlu, N. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 25: Kösekahyaoglu, L. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 26: Aşcıgil, S.F. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 27: İlkay, M.S. ve Aslan, E. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 28: Karapınar, P., İlsev A. ve Ergeneli A. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 29: Kavak, B. ve İbrahimoglu, N. (2007)
TR/İNG PR Ekonomi 30: Örkücü, H.H. ve Kardiyen, F. (2007)

SOSYOLOJİ

- TR/İNG PR Sosyoloji 1: Ünverdi, H. (2005).
TR/İNG PR Sosyoloji 2: Kaya, İ. (2005)

¹⁰ Beşinci bölümde belirtildiği gibi, Ek 1'deki liste rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen sıralamaya göre oluşturulmuştur. Ek 2'de ise özetlerin yer aldığı makalelerin künyeleri alfabetik sıralamaya göre listelenmiştir. Ek 1'de verilen yazar adlarından Ek 2'deki alfabetik sıraya göre makalenin künyesine ulaşılabilir.

- TR/İNG PR Sosyoloji 3: Nazlı, A. (2005)
TR/İNG PR Sosyoloji 4: Bostancı Ege, G. (2005)
TR/İNG PR Sosyoloji 5: Kızmaz, Z. (2005)
TR/İNG PR Sosyoloji 6: Balkız, B. (2005)
TR/İNG PR Sosyoloji 7: Yıldız, Ö. (2005)
TR/İNG PR Sosyoloji 8: Talimciler, A. (2005)
TR/İNG PR Sosyoloji 9: Poyraz Tacoğlu. (2005)
TR/İNG PR Sosyoloji 10: Güngör Ergan, N. ve Şahin, B. (2005)
TR/İNG PR Sosyoloji 11: Erol, M. (2005)
TR/İNG PR Sosyoloji 12: Özbay, Ö. (2005)
TR/İNG PR Sosyoloji 13: Özbay, Ö. (2005)
TR/İNG PR Sosyoloji 14: Cirhinlioğlu, F.G., Aktaş, V. ve Özkan, B.Ö. (2005)
TR/İNG PR Sosyoloji 15: Atik, D. ve Örten, T. (2005)
TR/İNG PR Sosyoloji 16: Durutürk, C. (2005)
TR/İNG PR Sosyoloji 17: Altuntek, N.S. (2005)
TR/İNG PR Sosyoloji 18: Arun, Ö. (2008)
TR/İNG PR Sosyoloji 19: Yıldız, Ö. (2007)
TR/İNG PR Sosyoloji 20: Kalaycıoğlu, S.-Rittersberger, H. ve Çelik, K. (2008)
TR/İNG PR Sosyoloji 21: Halifeoğlu, F.M. (2006)
TR/İNG PR Sosyoloji 22: Gültekin, M. (2007)
TR/İNG PR Sosyoloji 23: Kolukırık, S. ve Tuna, M. (2009)
TR/İNG PR Sosyoloji 24: Bilgin, R. (2009)
TR/İNG PR Sosyoloji 25: Gümüšoğlu, F. (2007)
TR/İNG PR Sosyoloji 26: Ulusoy, D., Özcan Demir, N. ve Görgün Baran, A. (2005)
TR/İNG PR Sosyoloji 27: Burcu, E. (2006)
TR/İNG PR Sosyoloji 28: Erkan, R. ve Bağlı, M. (2005)
TR/İNG PR Sosyoloji 29: Ulusoy, D. (2006)
TR/İNG PR Sosyoloji 30: Şahin, B. (2005)

PSİKOLOJİ

- TR/İNG PR Psikoloji 1: Özen, D.Ş. (2006)
TR/İNG PR Psikoloji 2: Tosun, A. (2006)
TR/İNG PR Psikoloji 3: Topbaş, S. (2006)
TR/İNG PR Psikoloji 4: Basım, H.N., Tatar, İ. ve Şahin, N.H. (2006)
TR/İNG PR Psikoloji 5: Güleryüz, E. ve Aydın, O. (2006)
TR/İNG PR Psikoloji 6: Sümer, N. (2006)
TR/İNG PR Psikoloji 7: Güvenç, G. ve Aktaş, V. (2006)
TR/İNG PR Psikoloji 8: Batıgün, A.D. ve Utku, Ç. (2006)
TR/İNG PR Psikoloji 9: Giray, M.D. ve Ergin, C. (2006)
TR/İNG PR Psikoloji 10: Güven, A.G. ve Cangökçe, Ö. (2006)
TR/İNG PR Psikoloji 11: Sümer, H.C. ve Bilgiç, R. (2006)
TR/İNG PR Psikoloji 12: N.Şahin, D. (2006)
TR/İNG PR Psikoloji 13: Erdoğan, M.Y. (2006)
TR/İNG PR Psikoloji 14: Aktaş, V. ve Güvenç, G.B. (2006)
TR/İNG PR Psikoloji 15: Çeçen, A.R. (2008)
TR/İNG PR Psikoloji 16: Erdoğan, M.Y. (2008)

- TR/İNG PR Psikoloji 17:Bağ, B. ve Ekinçi, M. (2006)
TR/İNG PR Psikoloji 18: Özen, N., Yüksel, N., Boratav, C. ve Karakaş, S. (2005)
TR/İNG PR Psikoloji 19: Öztekin, E.Ç., Özbay, H. ve Karakaş, S. (2005)
TR/İNG PR Psikoloji 20: Atak, İ.E. ve İkiz, T.T. (2005)
TR/İNG PR Psikoloji 21: Karadeniz, G., Altıparmak, S., Aydemir, Ö. ve Karadağ, F. (2005)
TR/İNG PR Psikoloji 22: Deveci, A., Danacı, A.E., Gürlek, E. ve İçelli, İ. (2005)
TR/İNG PR Psikoloji 23: Gümüş, A.B. (2005)
TR/İNG PR Psikoloji 24: Siyez, D.M. (2005)
TR/İNG PR Psikoloji 25: Coşkun, H. (2005)
TR/İNG PR Psikoloji 26: Danışık, N.D. ve Baker, Ö.E. (2005)
TR/İNG PR Psikoloji 27: Şaylan, M. (2005)
TR/İNG PR Psikoloji 28: Acicbe, Ö., Aker, T., Arslan, S., Gözden, M., Karakaya, I., Sarıkaya, Ö. ve Şavur, E. (2005)
TR/İNG PR Psikoloji 29: Karahan, T.F. ve Sardoğan, M.E. (2005)
TR/İNG PR Psikoloji 30: Aydemir, N., Özkara, Ç., Canbeyli, R., Tekcan, A. ve Özyurt, E. (2005)

DİLBİLİM

- TR/İNG PR Dilbilim 1: Sağın Şimşek, Ç., Babur, E. ve Rehbein, J. (2008)
TR/İNG PR Dilbilim 2: Güven, M. (2008)
TR/İNG PR Dilbilim 3: Kızıltan, N., Tunç, T. ve Özçelik, E. (2008)
TR/İNG PR Dilbilim 4: Gürel, A. ve M.Arslan, L. (2008)
TR/İNG PR Dilbilim 5: Kunt, N. (2008)
TR/İNG PR Dilbilim 6: Koç, S. ve Değer, A.C. (2008)
TR/İNG PR Dilbilim 7: Kansu-Yetkiner, N. (2008)
TR/İNG PR Dilbilim 8: Hatipoğlu, Ç. (2008)
TR/İNG PR Dilbilim 9: Turan, Ü.D. (2008)
TR/İNG PR Dilbilim 10: Kırkıcı, B. (2008)
TR/İNG PR Dilbilim 11: Karahan, F. (2008)
TR/İNG PR Dilbilim 12: Polat, N.T. (2008)
TR/İNG PR Dilbilim 13: Akıncı-Oktay, S. (2005)
TR/İNG PR Dilbilim 14: Bozbeyoğlu, S. ve Aslan Karakul, S. (2005)
TR/İNG PR Dilbilim 15: Bulut, D. ve Özkan, İ.Banu. (2005)
TR/İNG PR Dilbilim 16: Doyuran, Z. (2005)
TR/İNG PR Dilbilim 17: İpek, C. (2005)
TR/İNG PR Dilbilim 18: Mengü, G. (2005)
TR/İNG PR Dilbilim 19: Şen, M. (2005)
TR/İNG PR Dilbilim 20: Temürcü, C. (2005)
TR/İNG PR Dilbilim 21: Yakın, O. (2005)
TR/İNG PR Dilbilim 22: Karahan, F. (2005)
TR/İNG PR Dilbilim 23: Dönük, D. (2005)
TR/İNG PR Dilbilim 24: Fidan, Ö. (2005)
TR/İNG PR Dilbilim 25: Alpaslan, E. (2007)
TR/İNG PR Dilbilim 26: Alagözlü, N. (2007)
TR/İNG PR Dilbilim 27: Karahan, F. (2007)

- TR/İNG PR Dilbilim 28: Çubukçu, H. (2006)
TR/İNG PR Dilbilim 29: Kula, O.B. ve Sakallı, C. (2005)
TR/İNG PR Dilbilim 30: Onursal, İ. (2006)

FEN BİLİMLERİ

FİZİK

- TR/İNG PR Fizik 1: Göktepe, M. ve Ege, Y. (2005)
TR/İNG PR Fizik 2: Bozgeyik, M.S. (2005)
TR/İNG PR Fizik 3: Yarar, Z., Özdemir, B. ve Özdemir, M. (2005)
TR/İNG PR Fizik 4: Üstün, E., Çadırılı, E., Kaya, H. ve Keşlioğlu, K. (2005)
TR/İNG PR Fizik 5: Göktepe, M. ve Ege, Y. (2006)
TR/İNG PR Fizik 6: Demir, H., Berkdemir, C. ve Özsoy, S. (2006)
TR/İNG PR Fizik 7: Gümüş, A. (2006)
TR/İNG PR Fizik 8: Özsoy, S. (2007)
TR/İNG PR Fizik 9: Yılmaz, S. (2008)
TR/İNG PR Fizik 10: Baktır, Z. ve Akkurt, M. (2008)
TR/İNG PR Fizik 11: Öztürk, S. ve Akkurt, M. (2004)
TR/İNG PR Fizik 12: Kavasoglu, N., Bayhan, M. ve Kavasoglu, S. (2005)
TR/İNG PR Fizik 13: Ilıcan, S., Çağlar, Y. ve Çağlar, M. (2005).
TR/İNG PR Fizik 14: Şahin, İ., Şahin, B. ve Yılmaz, D. (2008)
TR/İNG PR Fizik 15: Uygur, İ., Demirci, R., Saruhan, H., Özkan, A. ve Belenli, İ. (2006)
TR/İNG PR Fizik 16: Öztürk, Mv Bezir, N.Ç. ve Özek, N. (2008)
TR/İNG PR Fizik 17: Çalışkan, A. ve Yılmaz, M. (2007)
TR/İNG PR Fizik 18: Uzun, F., Sağlam, A. (2006)
TR/İNG PR Fizik 19: Türk, T. ve Kartal, Z. (2006)
TR/İNG PR Fizik 20: Bölükdemir, M.H. ve Okuducu, Ş. (2007)
TR/İNG PR Fizik 21: Tel, E., Aydın, Emine, G.A. ve Kaplan, A. (2007)
TR/İNG PR Fizik 22: Aydın, E.G., Tel, E. ve Kaplan, A. (2007)
TR/İNG PR Fizik 23: Aydın, A. ve Kaplan, A. (2007)
TR/İNG PR Fizik 24: Duran Yıldaz, H.(2008)
TR/İNG PR Fizik 25: Korkmaz, M.E., Günay, M. ve Şarer, B. (2008)
TR/İNG PR Fizik 26: Özkırım, İ. ve Yörükoğulları, E. (2005)
TR/İNG PR Fizik 27: Eser, E., Okuducu, Ş. ve Sönmezoğlu, S. (2006)
TR/İNG PR Fizik 28: Ege, Y. ve Göktepe, M. (2006)
TR/İNG PR Fizik 29: Özkurt, Ş.S. (2008)
TR/İNG PR Fizik 30: Özkurt, Ş.S. (2008)

KİMYA

- TR/İNG PR Kimya 1: Özmen, İ. (2009)
TR/İNG PR Kimya 2: Angın, D. ve Şensöz, S. (2006)
TR/İNG PR Kimya 3: Ölçücü, A. ve Gür, M. (2007)
TR/İNG PR Kimya 4: Gündüz, M. ve Bilgiç, S. (2007)
TR/İNG PR Kimya 5: Sevinç, V. ve Atabek, E. (2005)
TR/İNG PR Kimya 6: İkiz, D., Gülfen, M. ve Aydın, A.O. (2005)
TR/İNG PR Kimya 7: Şerbetçi, Z. ve Alkan, C. (2008)
TR/İNG PR Kimya 8: Keskin, C. S. Ve Özdemir, A. (2007)

- TR/İNG PR Kimya 9: Dündar, M.Ş. ve Altundağ, H. (2007)
TR/İNG PR Kimya 10: Çubuk, M.H., Gülen, J. ve Tepecik, A. (2008)
TR/İNG PR Kimya 11: Dede, B. (2006)
TR/İNG PR Kimya 12: Bulut, Ş. (2007)
TR/İNG PR Kimya 13: Yılgin, M. (2007)
TR/İNG PR Kimya 14: Yılgin, M. ve Bal Akkoca, D. (2008)
TR/İNG PR Kimya 15: Elik, M., Serdaroğlu, G. ve Özkan, R. (2007)
TR/İNG PR Kimya 16: Özmen, D. (2005)
TR/İNG PR Kimya 17: Hayvalı, Z. (2005)
TR/İNG PR Kimya 18: Bozkurt, Y., Sınağ, A., Tekeş, A.T., Mısırlıoğlu, Z. ve Canel, M. (2005)
TR/İNG PR Kimya 19: İşbir, A.A. (2005)
TR/İNG PR Kimya 20: Önal, Z. ve Kepez, M. (2006)
TR/İNG PR Kimya 21: Durmuş, Z. (2006)
TR/İNG PR Kimya 22: Tekin, B. ve Güler, H. (2007)
TR/İNG PR Kimya 23: Arzutuğ, M.E. ve Yapıcı, S. (2007)
TR/İNG PR Kimya 24: Önal, Z. (2006)
TR/İNG PR Kimya 25: Tekeli, Y. ve Sezgin, M. (2007)
TR/İNG PR Kimya 26: Güngör, G. ve Karakışla, M. (2007)
TR/İNG PR Kimya 27: Bilge, S. ve Kılıç, Z. (2006)
TR/İNG PR Kimya 28: Önal, Z. ve Altural, B. (2005)
TR/İNG PR Kimya 29: Saltan, F.Z. (2008)
TR/İNG PR Kimya 30: Serdaroğlu, G. ve Elik, M. (2007)

BIYOLOJİ

- TR/İNG PR Biyoloji 1: Arslan, S., Budak, M. ve Bardakcı, S. (2005)
TR/İNG PR Biyoloji 2: Baykal, Ş.A. ve Öncel, L. (2006)
TR/İNG PR Biyoloji 3: Aktaş, L.Y., Türkyılmaz, B., Akça, H. ve Parlak, S. (2007)
TR/İNG PR Biyoloji 4: Karakaş, M. (2008)
TR/İNG PR Biyoloji 5: Öztürk Çalı, İ. (2007)
TR/İNG PR Biyoloji 6: Sıvacı, R. ve Dere, Ş. (2006)
TR/İNG PR Biyoloji 7: Sıvacı, A. ve Yalçın, İ. (2006)
TR/İNG PR Biyoloji 8: Şanlı Benzer, S., Gül, A. ve Yılmaz, M. (2007).
TR/İNG PR Biyoloji 9: Kurnaz, A. (2005).
TR/İNG PR Biyoloji 10: Öztürk Çalı, İ. (2005).
TR/İNG PR Biyoloji 11: Doğan, M., Yüce, E., Doğan, G. ve Bağcı, E. (2008)
TR/İNG PR Biyoloji 12: Erman, O., Tellioğlu, A., Çitil, C. ve Özkan, M. (2008)
TR/İNG PR Biyoloji 13: Kurşat, M., Civelek, Ş. ve Kandil, A. (2008)
TR/İNG PR Biyoloji 14: Bostancı, D., Yılmaz, S., Yılmaz, M., Kandemir, Ş. ve Polat, N. (2009)
TR/İNG PR Biyoloji 15: Tosun, H. (2005)
TR/İNG PR Biyoloji 16: Akan, H. ve Balos, M.M. (2008).
TR/İNG PR Biyoloji 17: Ekin, İ., Başhan, M. ve Şeşen, R. (2008)
TR/İNG PR Biyoloji 18: Topak, H., Erbil, N. ve Dığrak, M. (2008)
TR/İNG PR Biyoloji 19: Yalçın, E., Çavuşolu, K. ve Maraş, M. (2008)
TR/İNG PR Biyoloji 20: Şimşek, Ö., Çon, A.H. ve Akçelik, M. (2007)

- TR/İNG PR Biyoloji 21: Çavuşoğlu, K. ve Çakır Arıca, Ş. (2007)
TR/İNG PR Biyoloji 22: Kalmış, E., Atmaca, A.M. ve Kalyoncu, Fatih. (2009).
TR/İNG PR Biyoloji 23: Çelik, N. ve Akpulat, A. (2009).
TR/İNG PR Biyoloji 24: Özdemir, S., Erdem, E., Birinci Özdemir, Z. ve Şahin, D. (2009).
TR/İNG PR Biyoloji 25: Toluk, A. ve Ayyıldız, N. (2008)
TR/İNG PR Biyoloji 26: Kaya, M. ve Altındağ, A. (2007)
TR/İNG PR Biyoloji 27: Çölgeçen, H. ve Toker, M.C. (2006).
TR/İNG PR Biyoloji 28: Güven, K. ve Söylemez, T. (2006).
TR/İNG PR Biyoloji 29: Kırmızı, S. ve Güleryüz, G. (2006).
TR/İNG PR Biyoloji 30: Eröz Poyraz, İ. ve Koca, F. (2006)

MÜHENDİSLİK

- TR/İNG PR Mühendislik 1: Arslan, Ş. ve Ulaş, M.(2007)
TR/İNG PR Mühendislik 2: Kök, B.V., Yılmaz, M. ve Yılmaz, M.(2009)
TR/İNG PR Mühendislik 3: Arslan, H.(2007)
TR/İNG PR Mühendislik 4: Karasulu, B., Ballı, S., Korukoğlu, Serdar ve Uğur, A.(2008)
TR/İNG PR Mühendislik 5: Börekci, S. ve Öncü, S.(2008)
TR/İNG PR Mühendislik 6: Terzi, N.U. ve Yıldırım, S.(2009).
TR/İNG PR Mühendislik 7: Bilici Başkan, M. ve Pala, A.(2009)
TR/İNG PR Mühendislik 8: Baradan, S. ve Çalış, G.(2009)
TR/İNG PR Mühendislik 9: Terzi, N.U., Kılıç, H. ve Gültekin, S.(2009)
TR/İNG PR Mühendislik 10: Aydın, G. ve Karakurt, İ.(2009)
TR/İNG PR Mühendislik 11: Gönenç, T., Akgün, M. ve Ergün, M.(2009)
TR/İNG PR Mühendislik 12: Boysan, F., Şengörür, B. ve Küçükislamoğlu, M.(2008)
TR/İNG PR Mühendislik 13: Şahin, İ. ve Koyuncu, İ.(2008)
TR/İNG PR Mühendislik 14: Kılıç, E. ve Güngör, Z.(2006)
TR/İNG PR Mühendislik 15: Dinç, P.(2007)
TR/İNG PR Mühendislik 16: Örnek Özden, E.(2006).
TR/İNG PR Mühendislik 17: Özcan, Z.(2006)
TR/İNG PR Mühendislik 18: Bayrakçeken, H. ve Altıparmak, D.(2007).
TR/İNG PR Mühendislik 19: Avcı, E.(2007)
TR/İNG PR Mühendislik 20: C.Marin, M.(2007)
TR/İNG PR Mühendislik 21: Alyavuz, B.(2007)
TR/İNG PR Mühendislik 22: Bayındır, R. ve Kaplan, O.(2007)
TR/İNG PR Mühendislik 23: Keskin, A., Gürü, M. ve Altıparmak, D. (2007)
TR/İNG PR Mühendislik 24: Elmas, Ç., Akcayol, M.A. ve Yiğit, T.(2007)
TR/İNG PR Mühendislik 25: Çelik, M.B. ve Balki, M.K.(2007)
TR/İNG PR Mühendislik 26: Aksoy, U.T. ve Keleşoğlu, Ö.(2007)
TR/İNG PR Mühendislik 27: Şahin, H.M., Acır, A., Baysal, E. ve Koçyiğit, E.(2007)
TR/İNG PR Mühendislik 28: Canbek, G. ve Sağiroğlu, Ş.(2007)
TR/İNG PR Mühendislik 29: M.Belgin, Ç. ve Şener, S.(2007).
TR/İNG PR Mühendislik 30: Şahin, Y.G. ve Bülbül, H.İ.(2007)

İNGİLİZCE KONTROL METİNLERİ SOSYAL BİLİMLER

EKONOMİ

- İNG-KON Ekonomi 1: Bullock, D.W., Wilson, W.W. ve Dahl, B.L. (2007)
İNG-KON Ekonomi 2: Wolff, E.N. (2009)
İNG-KON Ekonomi 3: Campbell-Kelly, M. ve Garcia-Swartz, D. D. (2009)
İNG-KON Ekonomi 4: Rosston, G.L. (2009)
İNG-KON Ekonomi 5: Jones, R.W. (2008)
İNG-KON Ekonomi 6: Mack, E.A. ve Grubestic, T. (2009)
İNG-KON Ekonomi 7: Grubestic, T. (2006)
İNG-KON Ekonomi 8: Johnson, J.P. (2006)
İNG-KON Ekonomi 9: Faulhaber, G.R. (2006)
İNG-KON Ekonomi 10: Garbacz, C. ve Thompson, H.G. (2005)
İNG-KON Ekonomi 11: Stivers, A. ve Tremblay, V.J. (2005)
İNG-KON Ekonomi 12: Doms, M. ve Forman, C. (2005)
İNG-KON Ekonomi 13: Weisman, D.L. (2005)
İNG-KON Ekonomi 14: Kirby, A.J. (2005)
İNG-KON Ekonomi 15: Brown, K.S. (2005)
İNG-KON Ekonomi 16: Heald, P.J. (2005)
İNG-KON Ekonomi 17: Hammond, C. J. (2009)
İNG-KON Ekonomi 18: Johnson, M. D. Ve Kirchain, R. E. (2009)
İNG-KON Ekonomi 19: Lindsey, M. ve Pavur, R. (2009)
İNG-KON Ekonomi 20: Yelland, P.M. (2009)
İNG-KON Ekonomi 21: Betterton, C. E. ve Cox, J. F. (2009)
İNG-KON Ekonomi 22: Rosenthal, E.C. (2008)
İNG-KON Ekonomi 23: Ewing, B. T. ve Thompson, M. A. (2008)
İNG-KON Ekonomi 24: Cannon, A. R. (2008)
İNG-KON Ekonomi 25: Jones, R. W. (2009)
İNG-KON Ekonomi 26: Woodward, G. ve Brooks, R. (2009)
İNG-KON Ekonomi 27: Veldkamp, L. (2009)
İNG-KON Ekonomi 28: Neary, J.P. (2009)
İNG-KON Ekonomi 29: McIntyre, M. ve Jackson, D. (2009)
İNG-KON Ekonomi 30: Lien, D. (2009)

SOSYOLOJİ

- İNG-KON Sosyoloji 1: Brubaker, R. (2009)
İNG-KON Sosyoloji 2: Jacobs, J.A. ve Frickel, S. (2009)
İNG-KON Sosyoloji 3: Davis, S.N. ve Greenstein, T.N. (2009)
İNG-KON Sosyoloji 4: Telles, E.E. ve Sue, C.A. (2009)
İNG-KON Sosyoloji 5: Weitzer, R. (2009)
İNG-KON Sosyoloji 6: Silbey, S.S. (2009)
İNG-KON Sosyoloji 7: Walder, A.G. (2009)
İNG-KON Sosyoloji 8: DeLuca, S. ve Dayton, E. (2009)
İNG-KON Sosyoloji 9: Gereffi, G. ve Christian, M. (2009)
İNG-KON Sosyoloji 10: Leahey, E. (2008)
İNG-KON Sosyoloji 11: Evans, J.H. ve Evans, M. S. (2008)

- İNG-KON Sosyoloji 12: Downey, D. B. (2008)
 İNG-KON Sosyoloji 13: Gibson, D. R. (2008)
 İNG-KON Sosyoloji 14: McKeever, M. (2008)
 İNG-KON Sosyoloji 15: Gallie, D. (2008)
 İNG-KON Sosyoloji 16: Fligstein, N. ve Dauter, L. (2008)
 İNG-KON Sosyoloji 17: MacLean, A. ve Elder, G. H. Jr. (2008)
 İNG-KON Sosyoloji 18: Schneider, B. L. ve Keesler, V. A. (2008)
 İNG-KON Sosyoloji 19: Cadge, W. ve Ecklund, E. H. (2007)
 İNG-KON Sosyoloji 20: Shanahan, S. (2007)
 İNG-KON Sosyoloji 21: Furstenberg, F. F. (2007)
 İNG-KON Sosyoloji 22: Tierney, K. J. (2007)
 İNG-KON Sosyoloji 23: Clemens, E. S. (2007)
 İNG-KON Sosyoloji 24: Heimer, C. A. (2007)
 İNG-KON Sosyoloji 25: Turner, J. H. ve Stets, J. E. (2007)
 İNG-KON Sosyoloji 26: Johnson, C., Dowd, T.J. ve Ridgeway, C.L. (2006)
 İNG-KON Sosyoloji 27: Mouw, T. (2006)
 İNG-KON Sosyoloji 28: Grindstaff, L. ve Turow, J. (2006)
 İNG-KON Sosyoloji 29: Emerson, M. O. ve David Hartman, D. (2006)
 İNG-KON Sosyoloji 30: Brooks, C. (2006)

PSİKOLOJİ

- İNG-KON Psikoloji 1: Edwin, T.T. ve Goldberg, W. A. (2009)
 İNG-KON Psikoloji 2: Krause, C.M. (2009)
 İNG-KON Psikoloji 3: Urban, J. B., Lewis-Bizan, S. ve Lerner, R.M. (2009)
 İNG-KON Psikoloji 4: Ma, L., Phelps, E. Lerner, J.V. ve Lerner, R.M. (2009)
 İNG-KON Psikoloji 5: Kern, M. Friedman, H. S. (2009)
 İNG-KON Psikoloji 6: Schneider, M., Graham, D., Grant, A., King, P. ve Cooper, D. (2009)
 İNG-KON Psikoloji 7: Prather, A.A., Anna Marsland, L., Hall, M., Neumann, S. A. Muldoon, M. F. ve Manuck, S. B. (2009)
 İNG-KON Psikoloji 8: Krompinger, J.W. ve Simons, R.F. (2009)
 İNG-KON Psikoloji 9: Barry, R.J. (2009)
 İNG-KON Psikoloji 10: Peterson, C.K. ve Harmon-Jones, E. (2009)
 İNG-KON Psikoloji 11: Ritz, T. (2009)
 İNG-KON Psikoloji 12: Rayner, K. ve Clifton, C. Jr. (2009)
 İNG-KON Psikoloji 13: Astheimer, L.B. ve Sanders, L.D. (2009)
 İNG-KON Psikoloji 14: Tan, A.A. ve Molfese, D.L. (2009)
 İNG-KON Psikoloji 15: Hauk, O., Pulvermüller, F., Ford, M., Marslen-Wilson, W.D. ve Davis, M.H. (2009)
 İNG-KON Psikoloji 16: Ashby, J. Sanders, L.D. ve Kingston, J. (2009)
 İNG-KON Psikoloji 17: Newman, R.L. ve Connolly, J.F. (2009)
 İNG-KON Psikoloji 18: Knepp, M.M. ve Friedman, B. H. (2008)
 İNG-KON Psikoloji 19: Neumann, D.L., Waters, A.M. Westbury, H.R. ve Henry, J. (2008)
 İNG-KON Psikoloji 20: Smith, M. A. ve Foster, J.K. (2008)
 İNG-KON Psikoloji 21: Laurent, S.M. ve Simons, A.D. (2009)
 İNG-KON Psikoloji 22: Altman, S. E. ve Shankman, S. A. (2009)
 İNG-KON Psikoloji 23: Bubier, J.L. ve Drabick, D.A.G. (2009)

- İNG-KON Psikoloji 24: Martin, P.R. ve Macleod, C. (2009)
İNG-KON Psikoloji 25: McLean, C. ve Anderson, E.R. (2009)
İNG-KON Psikoloji 26: Rosenberg, H. (2009)
İNG-KON Psikoloji 27: Koffel, E. Ve Watson, D. (2009)
İNG-KON Psikoloji 28: Martins, R.K. ve McNeil, D.W. (2009)
İNG-KON Psikoloji 29: Franz, V.A., Glass, C.R., Arnkoff, D. B. ve Dutton, M.A. (2009)
İNG-KON Psikoloji 30: Jobson, L. (2009)

DİLBİLİM

- İNG-KON Dilbilim 1: Baker, W. (2009)
İNG-KON Dilbilim 2: Winchester, J. (2009)
İNG-KON Dilbilim 3: Ehrich, J. F. (2009)
İNG-KON Dilbilim 4: Hopper, P. J. (2007)
İNG-KON Dilbilim 5: Jackendoff, R. (2007)
İNG-KON Dilbilim 6: Schumann, J. H. (2007)
İNG-KON Dilbilim 7: Moore, C. (2007)
İNG-KON Dilbilim 8: Shackleton, R.G. Jr. (2007)
İNG-KON Dilbilim 9: Levey, S. (2006)
İNG-KON Dilbilim 10: Binnick, R. I. (2005)
İNG-KON Dilbilim 11: Wagers, M.W. ve Phillips, C. (2009)
İNG-KON Dilbilim 12: Beavers, J. (2008)
İNG-KON Dilbilim 13: Wedgwood, D. (2007)
İNG-KON Dilbilim 14: Arnold, D. (2007)
İNG-KON Dilbilim 15: Baerman, M. (2007)
İNG-KON Dilbilim 16: Adger, D. (2006)
İNG-KON Dilbilim 17: Blevins, J. P. (2006)
İNG-KON Dilbilim 18: Franks, S. and James E. Lavine, J.E. (2006)
İNG-KON Dilbilim 19: Reeves, J. (2009)
İNG-KON Dilbilim 20: Martin, J.R. (2006)
İNG-KON Dilbilim 21: Rogers, R. Ve Mosley, M. (2008)
İNG-KON Dilbilim 22: Anstey, M. P. (2009)
İNG-KON Dilbilim 23: Osborne, T. (2008)
İNG-KON Dilbilim 24: Anstey, M. P. (2008)
İNG-KON Dilbilim 25: Evans, N., Fletcher, J. ve Ross, B. (2008)
İNG-KON Dilbilim 26: King, R. ve Wicks, J. (2009)
İNG-KON Dilbilim 27: Pearce, M. (2009)
İNG-KON Dilbilim 28: Stygall, G. (2008)
İNG-KON Dilbilim 29: Hudson, R.A. (2007)
İNG-KON Dilbilim 30: Kearns, K. (2007)

FEN BİLİMLERİ

FİZİK

- İNG-KON Fizik 1: Lindsey, B. A., Heron, P. R. L. ve Shaffer, P. S. (2009)
İNG-KON Fizik 2: Smith, G. S. (2009)
İNG-KON Fizik 3: Kortemeyer, G. ve Westfall, C. (2009)
İNG-KON Fizik 4: Moloney, M. J. (2009)

İNG-KON Fizik 5: Kelly, A. M. ve Sheppard, K. (2009)
İNG-KON Fizik 6: Sprott, J. C.. (2009)
İNG-KON Fizik 7: Hecht, E. (2009)
İNG-KON Fizik 8: Lewis, C. L. (2009)
İNG-KON Fizik 9: Russell, D. A., Parker, D.E. ve Hughes, R. S. (2009)
İNG-KON Fizik 10: Garfinkle, D. (2009)
İNG-KON Fizik 11: Bunn, E.F. ve Hogg, D. W. (2009)
İNG-KON Fizik 12: Redish, E. F. ve Hammer, D. (2009)
İNG-KON Fizik 13: Larson, S. L. ve Hiscock, W. A. (2009)
İNG-KON Fizik 14: Rindler, W. (2009)
İNG-KON Fizik 15: Madsen, M. J. (2009)
İNG-KON Fizik 16: Tong, C. (2009)
İNG-KON Fizik 17: Beach, T. L. (2009)
İNG-KON Fizik 18: Boyer, T. H. (2009)
İNG-KON Fizik 19: Woodside, D. A. (2009)
İNG-KON Fizik 20: Thomas, D. C., Gee, K. L. and Turley, R. S. (2009)
İNG-KON Fizik 21: Haeberli, W. (2009)
İNG-KON Fizik 22: Ferrari, L. A. (2009)
İNG-KON Fizik 23: Gamble, J. K. ve Lindner, J. F. (2009)
İNG-KON Fizik 24: Mead, L. R. (2009)
İNG-KON Fizik 25: Boozer, A. D. (2009)
İNG-KON Fizik 26: Olson, A. J. ve Mayer, S. K. (2009)
İNG-KON Fizik 27: Rothman, T. ve Boughn, S. (2009)
İNG-KON Fizik 28: Fedak, W. A. ve Prentis, J. J. (2009)
İNG-KON Fizik 29: Horton, N. G. and Moore, T. R. (2009)
İNG-KON Fizik 30: Katz, J. I. (2009)

KİMYA

İNG-KON Kimya 1: Kent, K. P., Oltrogge, L. M. ve Boxer, S. G. (2009)
İNG-KON Kimya 2: Kerr, R. L. Miller, S. A. Shoemaker, R. K., Elliott, B. J. ve Gin. D. L. (2009)
İNG-KON Kimya 3: Pensack, R.D. and Asbury, J.B. (2009)
İNG-KON Kimya 4: Fort, E.H., Donovan, P.M. ve Scott, L. T. (2009)
İNG-KON Kimya 5: Nodes, W.J., Nutt, D.R. Chippindale, A.M. ve Cobb, A. J. A. (2009).
İNG-KON Kimya 6: Hudnall, T.W. ve Bielawski, C.W. (2009)
İNG-KON Kimya 7: Brown, K. L., Voehler, M. W., Magee, S. M. Harris, C. M., Harris, T. M. ve Stone, M.P. (2009)
İNG-KON Kimya 8: Gardner, J. M., Abrahamsson, M., Farnum, B. H. ve Meyer, G. J. (2009)
İNG-KON Kimya 9: Manuel, T. D. ve Rohde, J. (2009)
İNG-KON Kimya 10: Barker, T. J. ve Jarvo, E. R. (2009)
İNG-KON Kimya 11: Mortison, J. D., Kittendorf, J. D. ve Sherman, D. H. (2009)
İNG-KON Kimya 12: Boisvert, L., Denney, M. C., Hanson, S. K. ve Goldberg, K. I. (2009).
İNG-KON Kimya 13: Sibbald, P.A., Rosewall, C. F., Swartz, R. D. ve Michael, F. E. (2009)
İNG-KON Kimya 14: Dowling, M. S. ve Vanderwal, C. D. (2009)

- İNG-KON Kimya 15: Myers, C. P., Miller, J. R. ve Williams, M. E. (2009)
İNG-KON Kimya 16: Heemstra, J.R.Jr., Walsh, C. T. ve Sattely, E. S. (2009)
İNG-KON Kimya 17: Guthrie, D. B. Geib, S. J. ve Curran, D.P. (2009)
İNG-KON Kimya 18: Balskus, E. P. ve Walsh, C. T. (2009)
İNG-KON Kimya 19: Novo, C., Funston, A. M., Gooding, A. K. ve Mulvaney, P. (2009)
İNG-KON Kimya 20: Hensarling, R. M., Doughty, V. A., Chan, J. W. ve Patton, D. L. (2009)
İNG-KON Kimya 21: Tye, J. W. ve Hartwig, J. F. (2009).
İNG-KON Kimya 22: Mickelson, L. L. ve Friesen, C. (2009)
İNG-KON Kimya 23: Benz, L, Haubrich, J., Quiller, R. G., Jensen, S.C. ve Friend, C. M. (2009).
İNG-KON Kimya 24: Trost, B. M., O'Boyle, B. M. ve Hund, D. (2009)
İNG-KON Kimya 25: Mortimer, S. A. ve Weeks, K. M. (2008)
İNG-KON Kimya 26: Buccella, D., Janak, K. E. ve Parkin, G. (2008)
İNG-KON Kimya 27: Trost, B. M. ve O'Boyle, B. M. (2008)
İNG-KON Kimya 28: Denmark, S. E. ve Werner, N. S. (2008)
İNG-KON Kimya 29: Trost, M. B., Waser, J. ve Meyer, A. (2008)
İNG-KON Kimya 30: Molander, G. A. ve Sandrock, D. L. (2008)

BIYOLOJİ

- İNG-KON Biyoloji 1: Huber, S. ve Fieder, M. (2009)
İNG-KON Biyoloji 2: Brunson, E. K., Shell-Duncan, B. ve Steele, M. (2009)
İNG-KON Biyoloji 3: Olson, J.S., Soman, J. ve Philipps, G. N. Jr. (2007).
İNG-KON Biyoloji 4: Smith, H. F. (2009)
İNG-KON Biyoloji 5: Gray, S., Akol, H. A. ve Sundal, M. (2009)
İNG-KON Biyoloji 6: Clarkin, P. F. (2008)
İNG-KON Biyoloji 7: Pollet, T. V. ve Nettle, D. (2008)
İNG-KON Biyoloji 8: Malina, R. M. ve Little, B. B. (2008)
İNG-KON Biyoloji 9: Temple, D. H. (2008)
İNG-KON Biyoloji 10: Gray, S., Akol, H.A. ve Sundal, M. (2008)
İNG-KON Biyoloji 11: Froehle, A.W. (2008)
İNG-KON Biyoloji 12: Gluckman, P. D., Hanson, M. A. ve Beedle, A.S. (2007)
İNG-KON Biyoloji 13: Franklin, D., Freedman, L., Milne, N. ve Oxnard, C. E. (2007)
İNG-KON Biyoloji 14: Stevenson, J.C., Everson, P.M., Williams, D.C., Hipskind, G., Grimes, M. ve Mahoney, E. R. (2007)
İNG-KON Biyoloji 15: Sherry, D. S. ve Marlowe, F. W. (2007)
İNG-KON Biyoloji 16: Herring, D. A. ve Sattenspiel, L. (2007)
İNG-KON Biyoloji 17: Crawford, M. H. (2007).
İNG-KON Biyoloji 18: Campbell, B., Leslie, P. ve Campbell, K. (2006)
İNG-KON Biyoloji 19: Graves, B. M. Strand, M. ve Lindsay, A. R. (2006)
İNG-KON Biyoloji 20: Brown, D. E., Beall, C. M., Strohl, K. P. ve Mills, P. (2006)
İNG-KON Biyoloji 21: Brewis, A. ve Gartin, M. (2006)
İNG-KON Biyoloji 22: Wilson, W. Milner, J., Bulkan, J. ve Ehlers, P. (2006)
İNG-KON Biyoloji 23: Hadley, C. ve Patil, C. L. (2006)
İNG-KON Biyoloji 24: Perryman, S. A. M., Gladders, P. ve Fitt, B. D. L. (2009)
İNG-KON Biyoloji 25: Dhileepan, K., Lockett, C., Robinson, M. ve Pukallus, K. (2009)

- İNG-KON Biyoloji 26: Sparkes, D. L. ve King, M. (2008)
İNG-KON Biyoloji 27: Saeed, H., Grove, I. G. Kettlewell, P.S. ve Hall, N. W. (2008)
İNG-KON Biyoloji 28: Rogozin, I.B. (2008)
İNG-KON Biyoloji 29: Frauenfelder, H., Fenimore, P. W., ve Young, R. D. (2007).
İNG-KON Biyoloji 30: Smith, M.T. ve Macrauld, D.M. (2009)

MÜHENDİSLİK

- İNG-KON Mühendislik 1: McGinley, W. M. (2006)
İNG-KON Mühendislik 2: Smith, P. D. ve Rose, T. A. (2006)
İNG-KON Mühendislik 3: Leicester, R. H. (2006)
İNG-KON Mühendislik 4: Darwin, D. (2005)
İNG-KON Mühendislik 5: Gardner, L. (2005)
İNG-KON Mühendislik 6: Teizer, J. ve Vela, P.A. (2009)
İNG-KON Mühendislik 7: Grierson, D. E. (2008)
İNG-KON Mühendislik 8: Schmitke, C. ve McPhee, J. (2008)
İNG-KON Mühendislik 9: Matthews, P.C. (2008)
İNG-KON Mühendislik 10: Flood, I. (2008)
İNG-KON Mühendislik 11: Darlington, M. J. Ve Culley, S. J. (2008)
İNG-KON Mühendislik 12: Bland, J. A. (2007)
İNG-KON Mühendislik 13: Bell, J. Snooke, N. ve Price, C. (2007)
İNG-KON Mühendislik 14: Thomasson, B. J., Ratcliffe, M. B. Ve Thomas, L. A. (2006)
İNG-KON Mühendislik 15: Feng, S. C., Stouffer, K. A. Ve Jurrens, K. K. (2005)
İNG-KON Mühendislik 16: Wolters, W., Masters, A., Vinci, B. ve Summerfelt, S. (2009)
İNG-KON Mühendislik 17: Summerfelt, S. T., Sharrer, M., Gearheart, M. Gillette, K. ve Vinci, B. J. (2009)
İNG-KON Mühendislik 18: Fish, J. T. (2009)
İNG-KON Mühendislik 19: Thornton, M. J., ve Walker, G. S. (2009)
İNG-KON Mühendislik 20: Davidson, J., Good, C., Welsh, C. Brazil, B. ve Summerfelt, S. (2009)
İNG-KON Mühendislik 21: Summerfelt, S. T. Davidson, J., Wilson, G. Waldrop, T. (2009)
İNG-KON Mühendislik 22: Parsons, N. R., Edmondson, R. N. ve Song, Y. (2009)
İNG-KON Mühendislik 23: Robinson, J. P., Kingman, S. W., Snape, C. E., Barranco, R., Shang, H. Bradley, M. S. A. ve Bradshaw, S. M. (2009)
İNG-KON Mühendislik 24: Wassick, J. M. (2009)
İNG-KON Mühendislik 25: Hynes, M. D. (2009)
İNG-KON Mühendislik 26: Harrold, J. M. ve Parker, R. S. (2009)
İNG-KON Mühendislik 27: Smith, C. B., Mandel, D. R. ve John, E. (2009)
İNG-KON Mühendislik 28: Wade, M. R. (2009)
İNG-KON Mühendislik 29: Dowell, R. K. (2009)
İNG-KON Mühendislik 30: Raman, R. (2008)

EK 2: BÜTÜNCE KAYNAKÇASI

TÜRKÇE VE İNGİLİZCE PARALEL METİNLER

SOSYAL BİLİMLER

EKONOMİ

- Akdoğan, A. ve Güleç, S. (2007). Sürdürülebilir Katı Atık Yönetimi ve Belediyelerde Yöneticilerin Katı Atık Yönetimiyle İlgili Tutum ve Düşüncelerinin Analizine Yönelik Bir Araştırma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (1):39-70.
- Akyıldız, M. ve Marangoz, M. (2007). Pazarlama Etiğine Gösterilen Tepkiler ve Tüketici Ahlak Anlayışıyla İlişkisi. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (2):81-100.
- Aşçıgil, S.F. (2006). Job Attributes And Work Attitudes: A Research In A Manufacturing Company. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24 (2):47-66.
- Beyhan, B. (2007). Örtük Bilginin Yerel ve Bölgesel İktisadi Kalkınmadaki Önemi Üzerine: Yöntembilimsel Mücadelelerin İç İç Geçme Eğilimi. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (1):1-20.
- Bolatoğlu, N. (2006). Türkiye’de Enflasyon ve Nominal Faiz Oranları Arasındaki Uzun Dönemli İlişki: Fisher Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24 (2):1-16.
- Bolatoğlu, N. (2007). Politik İstikrarsızlığın Hüküm Sürdüğü Bir Ekonomide Reel Döviz Kurunun Stokastik Davranışı: Türkiye Üzerine Ampirik Bulgular, 1971-2002. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (2):1-14.
- Börü, D. ve İslamoğlu, G. (2007). Individual And Organizational Factors That Affect Political Behavior. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (2):101-128.
- Bülbül, H. (2007). Türkiye’deki Büyük Gıda Sanayi Firmalarının Rekabetçi ve Yenilikçi Uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (1):91-120.
- Çakmak, H.K. ve Özer I. (2007). The Basic Dilemmas Of The Modernist Development Paradigm’s View Towards Culture. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (2):61-80.
- Çatı, K. ve Şahin, S. (2007). Perakendecilik Hizmetlerinde Kalite. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (2):129-150.
- Durkaya, M. ve Ceylan, S. (2007). Kamu Harcamalarının Finansmanında Vergi Bileşenlerinin Rolü ve Mali Aldanma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (2):15-36.
- Dündar, S. ve Ağca, V. (2007). Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesine İlişkin Ampirik Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (1):121-142.
- Ecer, F. (2007). Bulanık Ortamlarda Mağaza Kuruluş Yerlerinin Değerlendirilmesi: Bir Karar Verme Aracı Olarak Bulanık Topsıs Yöntemi. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (1):143-170.
- Ekinci, C.E. ve Burgaz B. (2007). Öğrencilerin Hacettepe Üniversitesi’nce Sunulan Hizmetlere İlişkin Beklenti ve Memnuniyet Düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (1):71-90.

- Elamin, A.M. ve Hasköse, A. (2007). Strategic Management Modelling For Evaluation Of Management Awareness. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (2):151-168.
- Ertuğrul, İ. (2007). Bulanık Analitik Hiyerarşi Süreci ve Bir Tekstil İşletmesinde Makine Seçim Problemine Uygulanması. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (1):171-192.
- Güney, S. – Akalın, Ç. ve İlsev, A. (2007). Duygusal, Örgütsel Bağlılık Gelişimde Algılanan Örgütsel Destek ve Örgüt Temelli Öz-Saygı. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (2):189-212.
- Gür, T.H. ve Akbay, O.S. (2007). Yabancı Sermaye Akımları ve Ekonomik Büyüme: Bir Literatür Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (2):37-60.
- Güven, A. ve Erden, L. (2007). Yabancı Yardımlar ve Mali Tepki Modeli: Türkiye İçin Bir Uygulama. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (1):21-38.
- İlkay, M.S. ve Aslan, E. (2006). Iso 9001: 2000 Kalite Yönetim Sisteminin Kayseri Bölgesindeki Kobi'lerin Performanslarına Etkileri Üzerine Bir Araştırma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24 (2):67-84.
- Karapınar, P. – İlsev A. ve Ergeneli A. (2006). İş-Aile ve Aile-İş Çatışmasına Etki Eden Demografik Değişkenler ve Bu Çatışmalar Arasındaki İlişki. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24 (2):85-108.
- Kavak, B. ve İbrahimoglu, N. (2006). Benlik Algısı ve Kendini Kurgulama Düzeyinin Marka Sadakati Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24 (2):109-128.
- Kısakürek, M.M. ve Ayarlıoğlu, M.A. (2007). Endirekt Yönteme Göre Nakit Akım Tablosunun Hazırlanması. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (1):193-214.
- Kösekahyaoğlu, L. (2006). Teknoloji Üretim Yeteneği, Verimlilik ve Dış Ticaret: Türkiye ve Ab'nin Yeni Üyeleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24 (2):17-46.
- Örkcü, H.H. ve Kardiyen, F. (2006). İllerin Gelişmişlik Düzeylerini Sıralama ve Sınıflama Bakımından Veri Zarflama Analizi ve Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemlerin Karşılaştırılması Üzerine Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24 (2):127-152.
- Saydan, R. ve Kanıbir, H. (2007). Üniversiteli Tüketicilerin 'Çevreci Tüketim' Tutumları ve Satın Alma Davranışlarına Etkileri. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (2):213-242.
- Sürücü, P. (2007). Marka Yerleştirmenin Bir Reklam Olarak Etkileri: Video Oyunlarındaki Marka Yerleştirme Uygulamaları Üzerine Keşifsel Bir Araştırma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (2):169-188.
- Taş, A. (2007). Deterministik ve Stokastik Talep Varsayımları Altında Envanter Parti Büyüklüğü Belirleme Problemi İçin Modeller. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (1):215-238.
- Uzkurt, C. ve Torlak, Ö. (2007). İşletmelerin Müşteri Değeri Yaratma Çabaları Üzerinde Öğrenme ve Pazar Odaklı Kültürün Etkileri. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (1):239-258.
- Yeniçeri, T. ve Akturan, U. (2007). Kredi Kartını Bilinçli Kullanan ve Kullanmayan Tüketicileri Ayırmada Kullanılabilecek Temel Belirleyiciler Üzerine Bir Pilot Araştırma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25 (2):243-266.

SOSYOLOJİ

- Altuntek, N.S. (2008). Benlik ve Kültür: Namus Kavramına Simgesel-Bilişsel Bir Yaklaşım. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* Cilt 25/Sayı 1:37-58.
- Arun, Ö. (2008). Yaşlı Bireyin Türkiye Serüveni: Kaliteli Yaşlanma İmkânı Üzerine Senaryolar. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7(2): 313-330.
- Atik, D. ve Örtün, T. (2008). İdeal Beden İmgesini Oluşturan Sosyal ve Kurumsal Faktörler ve Bu İdealin Bireyler Üzerindeki Etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Dergisi* Cilt 25/Sayı 1:17-35.
- Balkız, B. (2005). Comtecu Pozitivizm: Bir Sosyal Mühendislik Aracı Olarak Sosyoloji. *Sosyoloji Dergisi*, Sayı 14.
- Bilgin, R. (2009). Diyarbakır'da Sokakta Çalışan Çocuklar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt 8 Sayı 27 :232-244.
- Bostancı Ege, G. (2005). İnternetin Sosyal Boyutları. *Sosyoloji Dergisi*, Sayı 141:75-188.
- Burcu, E. (2006). Özürlülük Kimliği ve Etiketlemenin Kişisel ve Sosyal Söylemleri. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* Cilt 23 Sayı 2:61-83.
- Cirhinlioğlu, F.G., Aktaş, V. ve Özkan, B.Ö. (2006). Sosyal Temsil Kuramına Genel Bir Bakış. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt 30/Sayı 2:163-174.
- Durutürk, C. (2008). Törenselleşme, Sınıf ve Gelenek: Türkiye'deki Evlilik Törenlerine Sosyolojik Bir Bakış. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Dergisi* Cilt 25/Sayı 1:37-55.
- Erkan, R. ve Bağlı, M. (2005). Göç ve Yoksulluk Alanlarında Kentle Bütünleşme Eğilimi: Diyarbakır Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* Cilt 22 Sayı 1:105-124.
- Erol, M. (2008). Toplumsal Cinsiyetin Tutumlar Üzerindeki Etkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt 32/Sayı 2:199-219.
- Gültekin, M. (2007). Georg Simmel'in Düşüncesinde Modern Toplum ve Tüketim Kültürü. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* C.6 Sayı 20, 229-245.
- Gümüšoğlu, F. (2007). Yetişkin Ders Kitaplarında Toplum ve Bilimsel Düşünce (1930'lu ve 2000'li Yıllar). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt 7 Sayı 21:351-369.
- Güngör Ercan, N. ve Şahin, B. (2007). Kentsel Dönüşüm Projesi Kapsamındaki Hacılar Mahallesi Yaşayanların Bu Projeye Bakışları. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Dergisi* Cilt 25/Sayı 1:83-106.
- Halifeoğlu, F.M. (2006). Savur Geleneksel Kent Dokusu İle Sosyal Yapı İlişkisi Üzerine Bir İnceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt 5 Sayı 17: 76-84.
- Kalaycıoğlu, S.-Rittersberger, H. ve Çelik, K. (2008). Değişen İşçilik ve Sendika. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Dergisi* Cilt 25 Sayı 1:75-102.
- Kaya, İ. (2005). "Çoklu Modernlikler Perspektifi" ve Toplumsal Kuramlar. *Sosyoloji Dergisi*, Sayı 14.
- Kızmaz, Z. (2005). Gasp Suçunu İşleyenler Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Elazığ E Tipi Cezaevi Örneği. *Sosyoloji Dergisi*, Sayı 14.
- Kolukırık, S. ve Tuna, M. (2009). Türk Medyasında Deprem Algısı: Marmara Depremi Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt8 Sayı 28:286-298.
- Nazlı, A. (2005). Sapmanın Tıpsallaştırılması ve Tıbbın Toplumsal Normaliteyi Sağlama İşlevi. *Sosyoloji Dergisi*, Sayı 14.
- Özbay, Ö. (2007). Üniversite Öğrencileri Arasında Din ve Sosyal Sapma. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt 31/Sayı 1:1-24.
- Özbay, Ö. (2008). Strain, Social Bonding Theories And Delinquency. (Gerilim, Sosyal Bağ (Kontrol) Teorileri ve Çocuk Suçluluğu) *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt 32/Sayı 1:1-16.
- Poyraz Tacoğlu. (2008). Bağımsızlık Öncesi Süreçte Kosova'daki Türk Topluluğunun İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* Cilt 25/Sayı 1:219-252.

- Şahin, B. (2005). Yöneticilerin Çalışanlara Yönelik Sosyal Sorumlulukları ve Bunun Üzerinde Ailenin Etkisi: Ankara Elektronik Sanayi Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* Cilt 22 Sayı 2: 281-305).
- Talimciler, A. (2005). 80.Yılıda Cumhuriyet Spor Birlikteliği. *Sosyoloji Dergisi*, Sayı 14.
- Ulusoy, D. – Özcan Demir, N. ve Görgün Baran, A. (2005). Ergenlik Döneminde İntihar Algısı: Lise Son Sınıf Gençliği Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* Cilt 22 Sayı 1: 259-270.
- Ulusoy, D. (2006). Gençlerin Sapmış Davranışlara Yönelmelerinde Etiketlenmenin Etkisi: Lise Son Sınıf Gençliği Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* Cilt.23 Sayı.2: 21-31.
- Ünverdi, H. (2005). 1980 Sorası Değişim, Yeni Dinamikler ve Kimlik Temeli Yarlanmalar-İzmir Gecekonduları Örneği. *Sosyoloji Dergisi*, Sayı 14.
- Yıldız, Ö. (2005). Sivil Toplumunu Yeniden Siyasetin İçinde Düşünmek. *Sosyoloji Dergisi*, Sayı 14.
- Yıldız, Ö. (2007). Çalışan Çocuklar: ‘Sorun’ mu? ‘Çözüm’ mü? *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 6 (2): 57-66.

PSİKOLOJİ

- Acıbe, Ö., Aker, T. Arslan, S. Gözden, M. Karakaya, I. Sarıkaya, Ö. ve Şavur, E. (2005). Kızılay Psikolojik İlk Yardım Modülünün Endonezyalı Öğretmenlere Uygulanması ve Etkinliğinin Değerlendirilmesi. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, Cilt 13 Sayı 3:187-192.
- Aktaş, V. ve Güvenç, G.B. (2006). Kız ve Erkek Ergenlerde Saldırgan ve Olumlu Sosyal Davranışlar İle Yaş, İlişkisel Bağlam ve Kişiler-Arası Duyarlılık Arasındaki İlişkiler. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. Cilt 23 Sayı 2:233-264.
- Atak, İ.E. ve İkiz, T.T. (2005). Atipik Özellikler Gösteren Depresif Bozukluk ve Majör Depresif Bozuklukta Kişiler Arası Şemalar ve Kişilik Özellikleri Arasındaki Farkların İncelenmesi. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, Cilt 13 Sayı 1: 35-42.
- Aydemir, N. – Özkara, Ç. – Canbeyli, R. – Tekcan, A. ve Özyurt, E. (2005). Hippokampal Sklerozu Bulunan Temporal Lob Epilepsi Hastalarında Selektif-Amygdalohippokampektomiden Önce ve Sonra Sözel Bellek Performansı. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, Cilt 13 Sayı 3:199-205.
- Bağ, B. ve Ekinci, M. (2006). Ruhsal Sorunlu Bireylere Yönelik Toplum Tutumları Ölçeğinin(Rsttö) Türk Toplumunda Geçerlilik ve Güvenirliğinin Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt 5 Sayı 15:63-83.
- Basım, H.N. – Tatar, İ. ve Şahin, N.H. (2006). İzlenim Yönetiminde Kendilik Algısı, Kontrol Odağı, Mesleki Hedeflere Ulaşma Düzeyi ve Stres: Bir Kamu Sektörü Örneği. *Türk Psikoloji Dergisi* Cilt 21 Sayı 58:1-14.
- Batıgün, A.D. ve Utku, Ç. (2006). Bir Grup Gençte Yeme Tutumu ve Öfke Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi* Cilt 21 Sayı 57:65-78.
- Coşkun, H. (2005). Kimlik ve Üretkenlik. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, Cilt 13 Sayı 2:127-135.
- Çeçen, A.R. (2008). Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Anababa Tutum Algularına Göre Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. Cilt 6 Sayı 3:415-431.
- Damışık, N.D. ve Baker, Ö.E. (2005). Ergenlerde Sürekli Öfke-Öfke İfade Tarzları ve Problem Çözme. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, Cilt 13 Sayı 3:161-167.

- Deveci, A. – Danacı, A.E. – Gürlek, E. ve İçelli, İ. (2005). Psikiyatri Kliniğinde Yatarak İzlenen Şizofreni Hastalarının Sosyodemografik ve Klinik Özellikleri. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*. Cilt 13 Sayı 1:49-53.
- Erdoğan, M.Y. (2006). Yaratıcılık İle Öğretmen Davranışları ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt 5 Sayı 17:95-106.
- Erdoğan, M.Y. (2008). Duygusal Zeka'nın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt 7 Sayı 23:62-76.
- Giray, M.D. ve Ergin, C. (2006). Çift-Kariyerli Ailelerde Bireylerin Yaşadıkları İş-Aile ve Aile-İş Çatışmalarının Kendini Kurgulama Davranışı ve Yaşam Olayları İle İlişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi* Cilt 21 Sayı 57:83-101.
- Gülyüz, E. ve Aydın, O. (2006). İş Kontrolü ve Kontrol İsteği İle Tükenmişlik ve Fiziksel Sağlık Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi* Cilt 21 Sayı 58:59-71.
- Gümüş, A.B. (2005). Şizofreni Hastalarının ve Yakınlarının Sağlık Eğitimi Gereksinimlerinin İncelenmesi. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, Cilt 13 Sayı 2:89-95.
- Güven, A.G. ve Cangökçe, Ö. (2006). Sağlıklı Yetişkinlerde Okuma ve Fonemik-Harf Akıcılığı Üzerinde Eğitim Düzeyi ve Cinsiyetin Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi* Cilt 21 Sayı 57:109-120.
- Güvenç, G. ve Aktaş, V. (2006). Ergenlik Döneminde Yaş, Toplumsal Cinsiyet, Bireysel ve İlişkisel Tutumlar, Benlik Değeri ve Yaşam Becerilerine İlişkin Algı Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi* Cilt 21 Sayı 57:45-62.
- Karadeniz, G. – Altıparmak, S. – Aydemir, Ö. ve Karadağ, F. (2005). *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*. Cilt 13 Sayı 1:43-47.
- Karahan, T.F. ve Sardoğan, M.E. (2005). Bir İnsan İlişkileri Beceri Eğitimi Programı'nın Üniversite Öğrencilerinin Çatışma Çözme Beceri Düzeylerine Etkisi. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*. Cilt 13 Sayı 3:193-197.
- Özen, D.Ş. (2006). Ergenlerde Akran Zorbalığına Maruz Kalmanın Yaş, Çocuk Yetiştirme Stilleri ve Benlik İmgesi İle İlişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi* Cilt 21 Sayı 58:77-94.
- Özen, N. Yüksel, N. Boratav, C. ve Karakaş, S. (2005). Şizofreni, Depresyon ve Alkolizmde Frontal Bölge İşlevselliğinin Değerlendirilmesi. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*. Cilt 13 Sayı 1:17-26.
- Öztekin, E.Ç. Özbay, H. ve Karakaş, S. (2005). Dikkat Türlerinin Şizofreni Alt Gruplarına Göre Değişimi. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*. Cilt 13 Sayı 1:27-34.
- Siyez, D.M. (2005). Ergenlerin Sağlığa Yönelik Davranışları İle Bazı Psikososyal Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, Cilt 13 Sayı 2:119-125.
- Sümer, H.C. ve Bilgiç, R. (2006). Performans Değerlendirmelerinde Geleneksel Olmayan Değerlendirici Kaynaklarının Kullanımı. *Türk Psikoloji Dergisi* Cilt 21 Sayı 57:25-40.
- Sümer, N. (2006). Yetişkin Bağlanma Ölçeklerinin Kategoriler ve Boyutlar Düzeyinde Karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi* Cilt 21 Sayı 57:1-22.
- Şahin, D. N. (2006). Cinsiyet, Fiziksel Sağlık ve Yarışma Durumunun Pay Dağıtımına İlişkin Adalet Algısı Üzerindeki Etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. Cilt 23 Sayı 1:57-74.
- Şaylan, M. (2005). Psikomotor Ajitasyonun Hızlı Kontrolünde İnamüsküler Olanzapin. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*. Cilt 13 Sayı 3:175-185.
- Topbaş, S. (2006). Türkçe Sesletim-Sesbilgisi Testi: Geçerlik-Güvenirlik ve Standardizasyon Çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi* Cilt 21 Sayı 58:39-56.
- Tosun, A. (2006). Depresif Belirti Düzeyi Yüksek Kişilerde Otobiyografik Anıların Bilince İstemsiz Gelişleri ve Depresif İçerikleri. *Türk Psikoloji Dergisi* Cilt 21 Sayı 58:21-33.

DİLBİLİM

- Akıncı-Oktay, S. (2005). Türkçe Şikayetlerdeki İncelik Üzerine Bir Çalışma. *Dilbilim ve Uygulamaları*. İstanbul: Multilingual.
- Alagözlü, N. (2007). Bir Söylem Türü Olarak Kahve Falına Yönelik Bir İnceleme: Kahve Falı ve İdeoloji. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* Cilt 24 Sayı 1:1-22.
- Alpaslan, E. (2007). Konuşma Dilinden Yazı Diline: Abecesel Çeviri Yazı Tasarımı. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* Cilt 24 Sayı 1:23-40.
- Bozbeyoğlu, S. ve Aslan Karakul, S. (2005). Görsel Medyadaki Reklamın Gösterge Değerlerinin Dil Öğretimi Açısından İncelenmesi. *Dilbilim ve Uygulamaları*. İstanbul: Multilingual. s. 25-37.
- Bulut, D. ve Özkan, İ.Banu. (2005). A Corpus-Based Approach To Teaching and Assessment of Speech Acts: Complimenting In English as a Foreign Language. *Dilbilim ve Uygulamaları*. İstanbul: Multilingual.
- Çubukçu, H. (2006). Kişilerarası İletişimde Devingenlik: Yeni Bir İletişim Modeline Doğru. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* Cilt 23 Sayı 1:75-87.
- Doyuran, Z. (2005). Mühendislik Fakültelerindeki Sözlü Akademik Söylemin Bağdaşıklık Açısından Karşılaştırmalı İncelemesi. *Dilbilim ve Uygulamaları*. İstanbul: Multilingual.
- Dönük, D. (2005). Additive Enclitic Suffix – dA in Turkish as a Cohesive Device. *Dil Dergisi*, Sayı 130: (54-67).
- Fıdan, Ö. (2005). Dilbilgisi Öğretiminde Söylem-Dilbilgisi Yaklaşımı: Eski Köye Yeni Adet Mi, Yoksa “Biz Bunu Zaten Yapıyoruz” Mu? *Dil Dergisi*, Sayı 128:25-37.
- Gürel, A. ve M.Arslan, L. (2008). Konuşma Tanıma İçin İnsan-Makine Karşılaştırması. *Dilbilim Araştırmaları*:77-90.
- Güven, M. (2008). Görünüş Terimlerinin Türkçeleştirilmesi Üzerine Bazı Gözlem ve Öneriler. *Dilbilim Araştırmaları*: 125-137.
- Hatipoğlu, Ç. (2008). Analysis of the Social Meanings of the Second Person Pronoun SEN in Turkish. *Dilbilim Araştırmaları*.
- İpek, C. (2005). Some Preliminary Remarks On The Adjunction Site of the Turkish Focus Particle *Yalnızca* in Sentence Initial Position. *Dilbilim ve Uygulamaları*:80. İstanbul: Multilingual.
- Kansu-Yetkiner, N. (2008). İncelik Kuramı ve Yüz Olgusu Bağlamında Çeviri Çalışmalarında İşlevsel-Edimbilimsel Eleştiri Yöntemi Uygulaması. *Dilbilim Araştırmaları*, 31-49.
- Karahan, F. (2005). Toplumruhbilimsel Betimlemeler ve Eleştirel Söylem Çözümlemesi Bağlamında “Gelinim Olur Musun?” Adlı Yarışmadaki Dedikodu Nitelikli Konuşmalara Yönelik Bir İnceleme. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:22, Sayı:1:125-154.
- Karahan, F. (2005). Tür Çözümlemesi Yönünden Düşün Davetiyelerine Yönelik Bir İnceleme. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* Cilt 22 Sayı 2:105-133.
- Karahan, F. (2009). Bireyler Arasında Çatışma İçerikli Konuşmaların Söylem Çözümlemesi. *Dilbilim Araştırmaları* 2009/1: 11-34. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Kırkıncı, B. (2009). *İmparator Çizelgesi vs. İmparatorlar Çizelgesi*: On The (Non)-Use Of Plural Non-Head Nouns In Turkish Nominal Compounding. *Dilbilim Araştırmaları* 2009/1: 35-53. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Kızıltan, N. – Tunç, T. ve Özçelik, E. (2008). Çocukların Yazınsal Metinlerde Kullandıkları Sözcüklerdeki Göndermeleri Kavrama Edinci. *Dilbilim Araştırmaları*.
- Koç, S. ve Değer, A.C. (2008). Türkçe’de Özne Ad ve Boş Artgönderim Kullanımının Türkçe’yi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Öğrencilerdeki Gelişimsel Görünümleri. *Dilbilim Araştırmaları* :51-61.

- Kula, O.B. ve Sakallı, C. (2005). Göstergibilimsel Yaklaşım Yazınsal Alanda Ne Denli İşlevselleşebilir? *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* Cilt 22 Sayı 1: 21-26.
- Kunt, N. (2008). Beliefs About Language Learning: A Study Of International University Students Learning Turkish as a Second Language. *Dilbilim Araştırmaları*.
- Mengü, G. (2005). A Descriptive Correlational Analysis on the Concept of Culture and Multiple Intelligences: A Case Study. *Dilbilim ve Uygulamaları*. İstanbul: Multilingual.
- Onursal, İ. (2006). Dil Bilimlerinin Yabancı Dil Öğretimindeki Yeri ve Öğretmen Adaylarına Yönelik Dilbilim Dersleri. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 31:85-95.
- Polat, N.T. (2009). Çeviribilim ve Dilbilim Bağlamında Türkiye’de Sesli Betimlemenin Yeri ve Önemi. *Dilbilim Araştırmaları* 2009/1, s. 1-10. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Sağın Şimşek, Ç. Babur, E. ve Rehbein, J. (2008). İşlevsel Edimibilim Yöntemiyle Dilsel Araçların İncelenmesi: Bu, Şu, O ve Dilin Gösterme Alanı. *Dilbilim Araştırmaları*:111-124.
- Şen, M. (2005). Social and Linguistic Integration and (Re-) Construction of Linguistic Identity. *Dilbilim ve Uygulamaları*. İstanbul: Multilingual.
- Temürcü, C. (2005). The Interaction Of Syntax And Discourse in Word Order Variability: Data From Turkish. *Dilbilim ve Uygulamaları*:123-159. İstanbul: Multilingual.
- Turan, Ü.D. (2008). Akademik Metinlerde Eski Bilgi Sözceleri. *Dilbilim Araştırmaları*:1-11.
- Yakın, O. (2005). Eating A Text Alive: A Cannibalistic Approach to *A Clockwork Orange*. *Dilbilim ve Uygulamaları*. İstanbul: Multilingual.

FEN BİLİMLERİ

FİZİK

- Aydın, A. ve Kaplan, A. (2007). The Calculations of (P,Xn) Reactions Cross Sections of ^{203,205}Ti Target Nuclei By Using Proton Cyclotron. *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 2 Sayı 2:152-159.
- Aydın, E.G. Tel, E. ve Kaplan, A. (2007). New Calculations Of Proton Cyclotron Producton Cross Sections For Some Medical Radioisotopes And Target Nuclei Used On The Spallation Neutron Sources.(2007). *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fen Dergisi* Cilt 2 Sayı 2:160-171.
- Baktır, Z. ve Akkurt, M. (2008). Sodyum Bikarbonat’ın Kristal Yapısının X-Işınlarının Toz Kırınım Yöntemi İle Araştırılması.(2008). *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 24 Sayı 1-2:177-190.
- Bozgeyik, M.S. (2005). Capatitance Study Of Ferroelectric P-N Junction. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 21 Sayı 1-2: 24-29.
- Bölükdemir, M.H. ve Okuducu, Ş. (2007). Tokat Balıca Mağarası Su Altı Numunelerinin İrsıl Yöntemi ile Eşdeğer Doz Tesbiti. *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 2 Sayı 2:180-187.
- Çalışkan, A. ve Yılmaz, M. (2007). Tac Proton Hızlandırıcısının Linac Alternatifi İçin Dtl Simülasyonu.(2007). *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 2 Sayı 1:83-91.
- Demir, H. – Berkdemir, C. ve Özsoy, S. (2006). İInvestigation Of Photonic Band Gaps For Air-Tio And Air-Te One Dimensional Layered Photonic Crystals. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 22 Sayı 1-2:103-111.
- Duran Yıldaz, H.(2008). Sert ep Saçılmasında Xg’un Çalışılması. *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 3 Sayı 1:26-34.

- Ege, Y. ve Göktepe, M. (2006). A Novel Ad/Da Converter For Magnetic Non-Destructive Systems. (2006) *Dumlupınar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Sayı 12:13-25.
- Eser, E. – Okuducu, Ş. ve Sönmezoğlu, S. (2006). Collective Band Analysis Of Deformed Heavy Isotopic-Hf Nuclei. *Dumlupınar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Sayı 11:49-56.
- Göktepe, M. ve Ege, Y. (2005). Manyetik Malzemelerdeki Çatlakların Fiziksel Özelliklerinin Belirlemesi. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 21 Sayı 1-2:189-197.
- Göktepe, M. ve Ege, Y. (2006). Optik Göz Sınırlayıcılarla Adım Motor Kontrolü. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 22 Sayı 1-2:262-275.
- Gümüş, A. (2006). MBE. CrNico/n-GaAs Schottky Diyotlarında Termal Tavlamanın Elektriksel Karakteristiklere Etkileri. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. Cilt 22 Sayı 1-2:97-102.
- Ilıcan, S. – Çağlar, Y. ve Çağlar, M. (2005). Spray Pyrolysis Yöntemi ile Elde Edilen CdZnS Filmlerinin Yapısal Özelliklerine Hazırlama Parametresinin Etkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi* Cilt 26 Sayı 2:22-30.
- Kavasoğlu, N. – Bayhan, M. ve Kavasoğlu, S. (2005). ZnCr₂O₄'in Nem Algılama Davranışının K₂CrO₄ Eklenerek Geliştirilmesi.(2005). *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 9 Sayı 2:1-5.
- Korkmaz, M.E. – Günay, M. ve Şarer, B. (2008). Hızlandırıcı Güdümlü Sistemlerde Bazı Uzun Ömürlü Nükleer Atıkların Dönüşümünün İncelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 3 Sayı 2:183-190.
- Özkırım, İ. ve Yörükoğulları, E. (2005). Characterisation Of Bet Isotherm From Manisa-Gördes Natural Zeolite(Clinoptilolite). *Dumlupınar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Sayı 9: 65-70.
- Özkurt, Ş.S. (2008). A Generalized De Sitter Like Nonsingular Cosmological Solution for the İnflationary Era and the Friedmann Era in the Very Early Universe. *Dumlupınar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Sayı 16:13-16.
- Özkurt, Ş.S. (2008). Colliding Solitary Waves Solution for the Scalar Field of the Zeroth-Order Axionless Effective String Field Equations.(2008). *Dumlupınar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Sayı 17: 49-52.
- Özsoy, S. (2007). Erciyes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fizik Bölümü Örneği Üzerinde Fizik Lisans Öğretiminin Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 23 Sayı 1-2:106-111.
- Öztürk, M. Bezir, N.Ç. ve Özek, N. (2008). Güneş Havuzlarının Kullanım Ömrü Maliyet Analizi. *Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi* Cilt 14 Sayı 3:247-252.
- Öztürk, S. ve Akkurt, M. (2004). X-Ray And Semiempirical Calculation of C₁₂H₁₁O₂P. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 20 Sayı 1-2:87-93.
- Şahin, İ. – Şahin, B. ve Yılmaz, D. (2008). Güneş Nötronlarının Salınımında Çeşni Evrenselliğini Bozan Nötrino Etkileşmelerinin İncelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi* Cilt 29 Sayı 2:26-36.
- Tel, E., Aydın, E.G. ve Kaplan, A. (2007). The Properties Of The Ground State Of The Bi Nuclei Used On The Accelerator Driven Systems. *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 2 Sayı 2:172-179.
- Türk, T. ve Kartal, Z. (2006). M (1,6-Hexanedithiol) Ni (Cn) Bileşiklerinin Kırmızıaltı Spektroskopisi İle İncelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 1 Sayı 1-2:50-56.
- Ucun, F. ve Sağlam, A. (2006). Molecular Stucture And Vibrational Frequencies Of N-Aminofthalamide. *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 1 Sayı 1-2:57-63.

- Uygur, İ. – Demirci, R. – Saruhan, H. – Özkan, A. ve Belenli, İ. (2006). Batı Karadeniz Bölgesindeki Dalga Enerjisi Potansiyelinin Araştırılması. *Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi* Cilt 12 Sayı 1:7-13.
- Üstün, E. Çadırılı, E. Kaya, H. ve Keşlioğlu, K. (2005). Doğrusal Katılaştırılmış Succinonitril – Aseton Alaşımının Mikroyapı Parametrelerinin Katılaştırma Parametrelerine Bağlılığı. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 21 Sayı 1-2:1-12.
- Yarar, Z. – Özdemir, B. ve Özdemir, M. (2005) Electron Transport And Mobility Calculation İn A Algaas/Gaas 2deg By Monte Carlo Method.(2005). *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 21 Sayı 1-2:13-23.
- Yılmaz, S. (2008). Tetragınal İkili Sistemlerinde İyonik İletkenliğin İncelenmesi ve Katkı Cinsine Bağlılığı.(2008) Cilt 24 Sayı 1-2:202-215.

KİMYA

- Angın, D. ve Şensöz, S. (2006). Aspir Tohumu Pres Küspesinin Pirolizinde Sürükleyici Gaz (N₂) Akış Hızının Etkisi ve Sıvı Ürün Karakterizasyonu. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt 18 Sayı 4:535-542.
- Arzutug, M.E. ve Yapıcı, S. (2007). Konvansiyonel ve Swirl Çarpan Jetlerle Kütle Transferi. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 9 Sayı 2:111-124.
- Bilge, S. ve Kılıç, Z. (2006). The Synthesis and the Structural Investigations of Cryptand [3.2.1.] and N, N'- Bisformyl [3.2.] Lariat Ether Ligands. *Dumlupınar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Sayı 10:33-44.
- Bozkurt, Y., Sınağ, A., Tekeş, A.T., Z. Mısırlıoğlu, Z. ve Canel, M. (2005). CO₂ Gasification of Bursa Mustafa Kemalpaşa (M.K.P) Lignite. *Dumlupınar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Sayı 9:41-48.
- Bulut, Ş. (2007). Teredinobacter Turnirae'den Proteaz Üretiminde Farklı Stratejilerin Araştırılması. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi* Cilt 19 Sayı 4: 561-568.
- Çubuk, M.H. – Gülen, J. ve Tepecik, A. (2008). Kömür ve Biyokütle Karışımının Yakılması Sonucu Oluşacak Sıcaklık Dağılımının Modellenmesi. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi* Cilt 20 Sayı 4:635-640
- Dede, B. (2006). Önemli Bir Beş-Üyeli Heteroaromatik Bileşik: PiroL. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 22 Sayı 1-2:121-141
- Durmuş, Z. (2006). Tuzla Amaçlı Yeni Bir Buharlaştırma Sistemi. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 8 Sayı 1:10-16.
- Dündar, M.Ş. ve Altundağ, H. (2007). Talyumun Sağlığa Etkisi, Çevresel Kaygı ve Talyum Türlenme. *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 11 Sayı 1:80-86.
- Elik, M., Serdaroğlu, G. ve Özkan, R. (2007). Mirisetin ve Kuersetin Bileşiklerinin Antioksidan Etkinliklerinin Dft Yöntemiyle İncelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi* Cilt 28 Sayı 2:53-65.
- Gündüz, M. ve Bilgiç, S. (2007). Electrophilic Aromatic Iodine Substitution of 1- {[Phenyl]imino} methyl} Naphthalen-2-OL₁. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt 19 Sayı 1
- Güngör, G. ve Karakışla, M. (2007). Polianilin ve Poli(Vinil Asetat) Kullanarak İletken Kompozit Filmleri Hazırlanması ve Karakterizasyonu. *Dumlupınar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Sayı 14:47-54.
- Hayvalı, Z. (2005). Bazı Yeni İmin Bileşiklerinin Sentezi ve Spektroskopik Yöntemlerle Yapılarının Aydınlatılması. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 7 Sayı 2:4-11.

- İkiz, D., Gülfen, M. ve Aydın, A.O. (2005). The Optimum Leaching Conditions of Artvin Murgul Chalcopyrite Ore in Hypochlorite Solution. *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 9 Sayı 2:6-11.
- İşbir, A.A. (2005). Determination Of Boron In Water With Chromotrope 2r By Square Wave Voltammetry. *Dumlupınar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Sayı 9:49-54.
- Keskin, C. S. Ve Özdemir, A. (2007). Nano Boyutlu Kristal Yapılı Koloitlerin Metal İyonu Optik Sensör Yapımında Kullanılması. *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 11 Sayı 1:56-62.
- Ölçücü, A. ve Gür, M. (2007). Tiyosemikarbazon Türevleri Verilen Tavşan Karaciğerlerindeki Bazı Eser Elementlerin Atomik Absorpsiyon Spektrofotometresi İle Tayini. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt 19 Sayı 1: 13-18.
- Önal, Z. (2006). 1-Amino-5-Benzoil-4-Fenil-1h-Ririmidin-2-Tiyot'un, Bazı Karbonil Reaktifleriyle Reaksiyonlarının İncelenmesi. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 22 Sayı 1-2:256-261.
- Önal, Z. ve Altural, B. (2005). 1-Amino-5-Benzoil-4-Fenil-1h-Pirimidin-2-On/-Tiyon Bileşiklerinin Dimerleşme Reaksiyonları. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 21 Sayı 1-2:30-34.
- Önal, Z. ve Kepez, M. (2006). Ulein'in Total Sentezine Giriş. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi* Cilt 22 Sayı 1-2:242-244.
- Özmen, D. (2005). Propiyonik Asit-Su-Çözücü Üçlü Sistemlerinin Sıvı-Sıvı Dengeleri. *Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi* Cilt 11 Sayı 2:293-300.
- Özmen, İ. (2009). Glukoz 6-Fostat Dehidrogenaz Üzerine Bazı Sitotoksik Kimyasalların Etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Dergisi* Cilt 4 Sayı 1:112-119.
- Saltan, F.Z. (2008). Kromatografik Çalışmalarda Yüksek-Hızda Karşı Akım Kromatografisi'nin Önemi. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi* Cilt 20 Sayı 4:545-552.
- Serdaroğlu, G. ve Elik, M. (2007). Dopamin ve Amfetamin Moleküllerinin Elektron Yük Dağılımları ve Elektrostatik Özelliklerinin Moleküler Orbital Yöntem ile İncelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi* Cilt 28 Sayı 2:39-52
- Sevinç, V. ve Atabek, E. (2005). Pvc/Pmma Blendlerinin Karışabilirliğinin Viskozimetrik ve Spektroskopik Yöntemler İle İncelenmesi. (2005) *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 9 Sayı 1:8-14.
- Şerbetçi, Z. ve Alkan, C. (2008). Dimetilbenzenamin Ligandı ve Metal Kompleklerinin Sentez ve Karakterizasyonu. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi* Cilt 20 Sayı 1:91-97.
- Tekeli, Y. ve Sezgin, M. (2007). Centaurea Carduiformis (Peygamber Çiçeği)'In Antioksidan Aktivitesinin Belirlenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Dergisi* Cilt 2 Sayı 2 : 204-209.
- Tekin, B. ve Güler, H. (2007). NH₄ FeP₂O₇, NaCaPO₄ ve WP₂O₇ Bileşiklerinin Mikrodalga Enerji Yardımıyla Sentezlenmesi ve Karakterizasyonu. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 9 Sayı 1:68-76.
- Yılğın, M. (2007). Kangal Linyitinin Elma Kabuğu İle Birlikte Sabit Yatakta Yakılması. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi* Cilt 19 Sayı 3:389-396.
- Yılğın, M. ve Bal Akkoca, D. (2008). Bigadiç Klinoptilolitik Tüfün Kimyası, Yüzey Alanı ve Gözeneklilik Özelliklerine Farklı Asitlerin Etkilerinin İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi* Cilt 20 Sayı 1:175-184.

BİYOLOJİ

- Akan, H. ve Balos, M.M. (2008). GAP Bölgesi'nden Toplanan Meyan Kökü(Glycrrhiza Glabra L) Taksonunun İhracat Durumu, Etnobotanik Özellikleri ve Tıbbi Önemi. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt 20 Sayı 2: 233-241.
- Aktaş, L.Y., Türkyılmaz, B., Akça, H. ve Parlak, S. (2007). Abisik Asit ve Prolin Uygulamasının Laurus nobilis L.Fidelerinde Antioksidant Enzim Aktivitelerinin ve Kuraklığa Tolerant Tepkilerinin Uyarılması Üzerindeki Rolü. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi*. Cilt 28 Sayı 1:14-27.
- Arslan, S. – Budak, M. ve Bardakçı, S. (2005). GSTM1 Polimorfizmi ile Primer Beyin Tümörleri Arasındaki İlişkinin Araştırılması. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi*. Cilt 26 Sayı 1:1-10.
- Baykal, Ş.A. ve Öncel, L. (2006). Buğday Fidelerinin Bor Toksisitesine Toleransında Çözünür Fenolik ve Çözünür Protein Miktarındaki Değişmeler. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi*. Cilt 27 Sayı 1:13-25.
- Bostancı, D., Yılmaz, S., Yılmaz, M., Kandemir, Ş. ve Polat, N.(2009). Eğirdir Gölü'nden Sudak(Sandr lucioperca L., 1758)'ın Otolit Boyutları-Balık Boyu İlişkileri ve Bazı Polulasyon Parametreleri. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt 21 Sayı 1: 9-17.
- Çavuşoğlu, K. ve Çakır Arıca, Ş. (2007). Pinus Nigra(Arnold) Sbsp. Nigra Var. Caramanica (Loudon) Rehder Türünün Yapraklarında Kurşun Birikiminin Araştırılması. *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 11 Sayı 1:42-46.
- Çelik, N. ve Akpulat, A. (2009). Tödürge Gölü(Sivas) ve Çevresi Florası. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi*. Cilt 30 Sayı 1: 38-63.
- Çölgeçen, H. ve Toker, M.C. (2006). Sentetik Tohum. *Anadolu Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi* Cilt 7 Sayı 2: 323-336.
- Doğan, M. , Yüce, E., Doğan, G. ve Bağcı, E. (2008). Teucrium Polium L.(Lamiaceae) Türünün Morfolojik Varyasyonu Üzerine Bir Araştırma. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt20 Sayı 3: 389-402.
- Ekin, İ. – Başhan, M. ve Şeşen, R. (2008). Fırat Nehrinden Toplanan Dreissena Siouffi(Locard 1893) (Bivalvia:Dreissenidae)'nin Yağ Asiti İçeriği. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt 20 Sayı 2: 243-250.
- Erman, O., Tellioglu, A., Çitil, C. ve Özkan, M. (2008). Türkiye Faunası İçin Yeni Hygrobatas Koch, 1837(Hygrobatidae Hydrachnidia:Acari) Türleri. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt 20 Sayı 1:1-14.
- Eröz Poyraz, İ. ve Koca, F. (2006). Eskişehir'de Yetişen Bazı Tıbbi Salvia L. Türleri Üzerinde Morfolojik Araştırmalar. *Anadolu Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi* Cilt 7 Sayı 2:443-450.
- Güven, K. ve Söylemez, T. (2006). Eskişehir Havasındaki Cladosporium ve Alternaria SPP.Konidialarının Mevsimsel Değişimi. *Anadolu Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi* Cilt 7 Sayı 2:357-362.
- Kalmış, E., Atmaca, A.M. ve Kalyoncu, Fatih. (2009). Pleurotus eryngii(DC.) Gilet'in Tek Spor İzolatlarının Eldesi, Melezlenmesi ve Yeni Melezlerin Misel Büyüme Hızlarının Saptanması. *Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*. Cilt 21 Sayı 1:19-24.
- Karakaş, M. (2008). Havuş Disklerinde Zygotylenchus guevarai Nematoda: Pratylenchidae'nin Gnotobiyotik Kültürü. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi*. Cilt 29 Sayı 1:21-28.
- Kaya, M. ve Altındağ, A. (2007). Türkiye İç Sularından Bazı Kladosera Türleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fen Dergisi* Cilt 2 Sayı 1:60-76.
- Kırmızı, S. ve Güleriyüz, G. (2006). Tohumlarda Protein Depolanması ve Mobilizasyonu. *Anadolu Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi* Cilt 7 Sayı 1:41-50.

- Kurnaz, A. (2005). Farklılaşan PC12 Hücrelerindeki TGF- Sinyalleme Yolağan Elemanlarına Ait Bir Gen Anlatımı. *Turkish Journal of Biyoloji* Cilt 29:189-195.
- Kurşat, M., Civelek, Ş. ve Kandil, A. (2008). Alyssum Harputicum Dudley'in(Brassicaceae) Morfolojik Anatomik ve Polen Özellikleri ile Kromozom Sayısı Bakımından Araştırılması. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt 20 Sayı 2:205-215.
- Özdemir, S., Erdem, E., Birinci Özdemir, Z. ve Şahin, D. (2009). *Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*. Cilt 21 Sayı 1:1-8.
- Öztürk Çalı, İ. (2005). Cyprodinil Uygulamasının Domates(Lycopersicon esculentum Mill.) Poleninin Morfolojisi ve Fertilitesi Üzerine Etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi*. Cilt 26 Sayı 1:26-34.
- Öztürk Çalı, İ. (2007). Domates (Lycopersicon esculentum Mill.) Bitkisinde Metalaxyl'in Stomalar Üzerine Etkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi*. Cilt 28 Sayı 1:28-39.
- Sıvacı, A. ve Yalçın, İ. (2006). Bazı Elma(Malus Sylvestris Miller) Çeşitlerinin Gövde Çeliklerinde Eksojen İndol-Butirik-Asit ve Kallus Oluşumunun Etkileri ile İlgili Fizyolojik Değişimlerin Belirlenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi*. Cilt 27 Sayı 2:1-12.
- Sıvacı, R. ve Dere, Ş. (2006). Melendiz Çayı'nın(Aksaray-İhlara) Epipelik Diyatome Florasının Mevsimsel Değişimi. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi*. Cilt 27 Sayı 1:1-12.
- Şanlı Benzer, S. – Gül, A. ve Yılmaz, M. (2007). Hirfanlı Baraj Gölü'nde Yaşayan Tinca Tinca L., 1758'nin Beslenme Biyolojisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi*. Cilt 28 Sayı 1:40-50.
- Şimşek, Ö. – Çon, A.H. ve Akçelik, M. (2007). Endüstriyel Nisin Üretiminde Etkili Faktörler ve Model Sistemler. *Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt 13 Sayı 1:57-67.
- Toluk, A. ve Ayyıldız, N. (2008). Yozgat Çamlığı Milli Parkı'nın Oppioid Oribatid Akarları (Acari:Oribatida) Üzerine Sistematik Çalışmalar. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 24 Sayı 1-2:52-81.
- Topak, H. – Erbil, N. ve Dığrak, M. (2008). Doğuakdeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Yetiştirilen Biberlerin(Capsicum annuum L.) Antimikrobiyak Aktivitesinin Araştırılması. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt 20 Sayı 2:257-264.
- Tosun, H.(2005). The Effect of Acid Adaptation Conditions on Acid Tolerance Response of Escherichia coli O157:H7. *Turkish Journal of Biology* Cilt 29 Sayı 4:197-202.
- Yalçın, E., Çavuşolu, K. ve Maraş, M. (2008). Transdermal Uygulamalar İçin Glumikron Yüklü Agaroz Hidrojellerinin Hazırlanması e Kontrollü Salım Sistemlerinde Kullanılması. *Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt 20 Sayı 2:217-222.

MÜHENDİSLİK

- Aksoy, U.T. ve Keleşoğlu, Ö.(2007). Bina Kabuğu Yüzey Alanı ve Yalıtım Kalınlığının Isıtma Maliyeti Üzerinde Etkileri. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*. Cilt 22 Sayı 1:103-109.
- Alyavuz, B.(2007). Dairesel Delikli Dikdörtgen Levhanın H-Tipi Sonlu Elemanlar İle Uyarlamalı Analizi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*. Cilt 22 Sayı 1:39-46.
- Arslan, H.(2007). Bilyalı Rulman Yuvarlanma Elemanı Kusurunu Titreşim Analizi Yöntemiyle İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt 13 Sayı 2:151-161.

- Arslan, Ş. ve Ulaş, M.(2007). El Yazması Kitaplarda Ortam Şartlarının Mantar Gelişimine Etkilerinin İncelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt 11 Sayı 1:27-32.
- Avcı, E.(2007). Doku Tipi İmgelerin Sınıflandırılması İçin Bir Uyarlamalı Entropi Tabanlı Dalgacık-Yapay Sınır Ağı Sistemi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*. Cilt 22 Sayı 1:27-32.
- Aydın, G. ve Karakurt, İ.(2009). Yeraltı Kömür Damarlarından Üretilen Metanın Kullanım Teknolojileri. *Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt 15 Sayı 1:129-136.
- Baradan, S. ve Çalış, G.(2009). Uluslar arası lisanslı Mühendislik Sistemlerinin İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt 15 Sayı 1:107-117.
- Bayındır, R. ve Kaplan, O.(2007). PIC Denetimli Reaktif Güç Rölesi Tasarımı. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*. Cilt 22 Sayı 1:47-56.
- Bayrakçeken, H. ve Altıparmak, D.(2007). Fren Test Cihazı Tasarımı ve Frenleme Kuvveti Ölçüm ve Modellemesi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*. Cilt 22 Sayı 1:21-26.
- Bilici Başkan, M. ve Pala, A.(2009). İçme Sularında Arsenik Kirliliği: Ülkemiz Açısından Bir Değerlendirme. *Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt 15 Sayı 1:69-79.
- Boysan, F. – Şengörür, B. ve Küçükislamoğlu, M.(2008). Cu(II) İyonlarının Sulu Çözeltilerden Poliamin-Poliüre Reçinesi Kullanılarak Giderilmesi. *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. Cilt 12 Sayı 1:43-48.
- Börekci, S. ve Öncü, S.(2008). Manyetik Denetimli Bobin ile Elektronik Balast Güç Denetimi. *Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt 14 Sayı 3:261-265.
- C.Marin, M.(2007). 1985 Sonrası Türkiye’deki Kentsel Sistemin Dönüşümü: Zipf Yasasının Ampirik Bir Testi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*. Cilt 22 Sayı 1:33-38.
- Canbek, G. ve Sağıroğlu, Ş.(2007). Kötücül ve Casus Yazılımlar: Kapsamlı Bir Araştırma. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*. Cilt 22 Sayı 1:121-136.
- Çelik, M.B. ve Balki, M.K.(2007). Düşük Güçlü Bir Motorda Farklı Sıkıştırma Oranlarında LPG Kullanımının Performans ve Emisyonlara Etkisi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*. Cilt 22 Sayı 1:81-86.
- Dinç, P.(2007). Mimari Tasarım Stüdyosunda Mekansal-Dararışsal Değişkenlerin Öğrenci-Mekan Etkileşimindeki Rolü. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*. Cilt 22 Sayı 4:837-845.
- Elmas, Ç. – Akcayol, M.A. ve Yiğit, T.(2007). Bulanık PI Denetleyici İle Bir Anahtarlamalı Relüktans Motorun Hız Denetimi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*. Cilt 22 Sayı 1:65-72.
- Gönenç, T. – Akgün, M. ve Ergün, M.(2009). Girit Bölgesinin İzafi Kabuk Kılınlığı Değişiminin Manyetik ve Serbest Hava Gravite Anomalileri ile İrdelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Fen ve Mühendislik Dergisi* Cilt 11 Sayı 31:44-56.
- Karasulu, B. – Ballı, S. – Korukoğlu, Serdar ve Uğur, A.(2008). Kutup Dengeleme Problemi İçin Yüksek aşarımli Bir Optimizasyon Tekniği. *Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt 14 Sayı 2:175-183.
- Keskin, A. – Gürü, M. ve Altıparmak, D. (2007). Tall Yağı Biyodizelinin Dizel Yakıtı İle %90 Oranındaki Karışımının Alternatif Dizel Yakıtı Olarak İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*. Cilt 22 Sayı 1:57-63.

- Kılıç, E. ve Güngör, Z.(2006). Kütüphane WEB Sitelerinin Kullanılabilirliği: Bir Uygulama Çalışması. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*. Cilt 21 Sayı 4:781-789.
- Kök, B.V. Yılmaz, M. ve Yılmaz, M.(2009). Sivas Divriği Çelik Cürufunun Bitümlü Sıcak Karışımlarda Kullanılabilirliği. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi* Cilt 30 Sayı 1:1-18.
- M.Belgin, Ç. ve Şener, S.(2007). Aşırı Donatılı Kirişlerde Boyut Etkisinde Kırılma Parametrelerinin Doğrusal ve Doğrusal Olmayan Analizi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*. Cilt 22 Sayı 1:149-156.
- Örnek Özden, E.(2006). ‘Kentsel Sit Alanı’ İlanı ‘Mutlak Korunuyor’ Anlamına Geliyor mu? *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*. Cilt 21 Sayı 4:651-660.
- Özcan, Z.(2006). Planlamada Disiplinler Arası İlişkiler ve Kentsel Arkeolojinin Yeri. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*. Cilt 21 Sayı 4:681-687.
- Şahin, H.M. Acır, A. Baysal, E. ve Koçyiğit, E.(2007). Enerji ve Ekserji Analiz Metoduyla Kayseri Şeker Fabrikasında Enerji Verimliliğinin Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*. Cilt 22 Sayı 1:111-119.
- Şahin, İ. ve Koyuncu, İ.(2008). Grafik Sistemleri için FPGA Cihazlarında Çalışmak üzere Tasarlanmış Matris Çarpım Motoru. *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. Cilt 12 Sayı 1:61-68.
- Şahin, Y. G. ve Bülbül, H. İ.(2007). Veritabanı Bağımsız Uygulama Yazılımı Geliştirme Yöntemi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*. Cilt 22 Sayı 1:163-174.
- Terzi, N.U. Kılıç, H. ve Gültekin, S.(2009). Yanal Yüklü Bir Model Kazığın Kum Ortamındaki Davranışının Deneysel ve Nümerik Yöntemlerle İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt 15 Sayı 1:119-127.
- Terzi, N.U. ve Yıldırım, S.(2009). Farklı Zemin Ortamlarına Yerleştirilen Esnek Gömülü Boruların Düşey Yükler Altındaki Şekil Değişiminin Deneysel ve Amprik Yöntemlerle İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*. Cilt 15 Sayı 1:49-58.

İNGİLİZCE KONTROL METİNLERİ SOSYAL BİLİMLER

EKONOMİ

- Betterton, C. E. ve Cox, J. F. (2009). Espoused Drum-buffer-rope Flow Control in Serial Lines: A Comparative Study of Simulation Models. *International Journal of Production Economics* 117: 66-79.
- Brown, K.S. (2005). The Effect of Section 271 on Competitive Entry into Local Telecommunications Markets: an Initial Evaluation. *Information Economics and Policy* 16: 215-233.
- Bullock, D.W., Wilson, W.W. ve Dahl, B.L. (2007). Strategic Use of Futures and Options by Commodity Processors. *International Review of Economics and Finance*. 16: 578-591.
- Campbell-Kelly, M. ve Garcia-Swartz, D. D. (2009). Pragmatism, not Ideology: Historical Perspectives on IBM's adoption of Open-source Software. *Information Economics and Policy* 21; 229-244.
- Cannon, A. R. (2008). Inventory Improvement and Financial Performance. *International Journal of Production Economics* 115: 581-593.

- Doms, M. ve Forman, C. (2005). Prices for Local Area Network Equipment. *Information Economics and Policy* 17; 365-388.
- Ewing, B. T. ve Thompson, M. A. (2008). Industrial production, Volatility, and the Supply Chain. *International Journal of Production Economics* 115: 553-558.
- Faulhaber, G.R. (2006). The Future of Wireless Telecommunications: Spectrum as a Critical Resource. *Information Economics and Policy* 18; 256-271.
- Garbacz, C. ve Thompson, H.G. (2005). Universal Telecommunication Service: A World Perspective. *Information Economics and Policy* 17; 495-512.
- Grubestic, T. (2006). A Spatial Taxonomy of Broadband Regions in the United States. *Information Economics and Policy* 18; 423-448.
- Hammond, C. J. (2009). The Effect of Organisational Change on UK Public Library Efficiency. *International Journal of Production Economics* 121: 286-295.
- Heald, P.J. (2005). A Skepticallook at Manfield's Famous 1994 Survey. *Information Economics and Policy* 16; 57-65.
- Johnson, J.P. (2006). Collaboration, Peer Review and Open Source Software. *Information Economics and Policy* 18; 477-497.
- Johnson, M. D. Ve Kirchain, R. E. (2009). Quantifying the Effects of Product Family Decisions on Material Selection: A Process-based Costing Approach. *International Journal of Production Economics* 120: 653-668.
- Jones, R. W. (2010). Art Works in International Trade Theory. *International Journal of Economics and Finance* 19: 64-74.
- Jones, R.W. (2008). Key International Trade Theorems and Large Shocks. *International Review of Economics and Finance*. 17: 103-112.
- Kirby, A.J. (2005). The Product Market Opportunity Loss of Mandated Disclosure. *Information Economics and Policy* 16; 553-577.
- Lien, D. (2009). A Note on the Hedging Effectiveness of GARCH Models. *International Journal of Economics and Finance* 18: 110-112.
- Lindsey, M. ve Pavur, R. (2009). Prediction Intervals for Future Demand of Existing Products With an Observed Demand of Zero. *International Journal of Production Economics* 119: 75-89.
- Mack, E.A. ve Grubestic, T. (2009). Forecasting Broadband Provision. *Information Economics and Policy* 21; 297-311.
- McIntyre, M. ve Jackson, D. (2009). Market Moves and the nformation Content of Option Prices. *International Journal of Economics and Finance* 18: 327-340.
- Neary, J.P. (2009). Trade Costs and Foreign Direct Investment. *International Journal of Economics and Finance* 18: 207-218.
- Rosenthal, E.C. (2008). A Game-theoretic Approach to Transfer Pricing in a Vertically Integrated Supply Chain. *International Journal of Production Economics* 115: 542-552.
- Rosston, G.L. (2009). The Rise and Fall of Third-Party High-Speed Access. *Information Economics and Policy* 21; 21-33.
- Stivers, A. ve Tremblay, V.J. (2005) Advertising, Search Costs, and Social Welfare. *Information Economics and Policy* 17; 317-333.
- Veldkamp, L. (2009). Learning About Reform: Time-varying Support for Structural Adjustment. *International Journal of Economics and Finance* 18: 192-206.
- Weisman, D.L. (2005). Price Regulation and Quality. *Information Economics and Policy* 17; 165-174.
- Wolff, E.N. (2009). Are Compters Driving Real Wages Down? *Information Economics and Policy* 21; 211-228.
- Woodward, G. ve Brooks, R. (2009). Do Realized Betas Exhibits Up/down Market Tendendies? *International Journal of Economics and Finance* 18: 511-519.

Yelland, P.M. (2009). Bayesian Forecasting for Low-Count Time Series Using State-space Models: An Empirical Evaluation for Inventory Management. *International Journal of Production Economics* 118: 95-103.

SOSYOLOJİ

- Brooks, C. (2006). Voters, Satisficing, and Policymaking: Recent Directions in the Study of Electoral Politics. *Annual Review of Sociology*, Vol. 32: 191-211.
- Brubaker, R. (2009). Ethnicity, Race, and Nationalism. *Annual Review of Sociology*, Vol. 35: 21-42.
- Cadge, W. ve Ecklund, E. H. (2007). Immigration and Religion. *Annual Review of Sociology*, Vol. 33: 359-379.
- Clemens, E. S. (2007). Toward a Historicized Sociology: Theorizing Events, Processes, and Emergence. *Annual Review of Sociology*, Vol. 33: 527-549.
- Davis, S.N. ve Greenstein, T.N. (2009). Gender Ideology: Components, Predictors, and Consequences. *Annual Review of Sociology*, Vol. 35: 87-105.
- DeLuca, S. ve Dayton, E. (2009). Switching Social Contexts: The Effects of Housing Mobility and School Choice Programs on Youth Outcomes. *Annual Review of Sociology*, Vol. 35: 457-491.
- Downey, D. B. (2008). Black/White Differences in School Performance: The Oppositional Culture Explanation. *Annual Review of Sociology*, Vol. 34: 107-126.
- Emerson, M. O. ve David Hartman, D. (2006). The Rise of Religious Fundamentalism. *Annual Review of Sociology*, Vol. 32: 127-144.
- Evans, J.H. ve Evans, M. S. (2008). Religion and Science: Beyond the Epistemological Conflict Narrative. *Annual Review of Sociology*, Vol. 34: 87-105.
- Fligstein, N. ve Dauter, L. (2008). The Sociology of Markets. *Annual Review of Sociology*, Vol. 33: 105-128 .
- Furstenberg, F. F. (2007). The Making of the Black Family: Race and Class in Qualitative Studies in the Twentieth Century. *Annual Review of Sociology*, Vol. 33: 429-448.
- Gallie, D. (2008). Production Regimes and the Quality of Employment in Europe. *Annual Review of Sociology*, Vol. 33: 85-104.
- Gereffi, G. ve Christian, M. (2009). The Impacts of Wal-Mart: The Rise and Consequences of the World's Dominant Retailer. *Annual Review of Sociology*, Vol. 35: 573-591.
- Gibson, D. R. (2008). How the Outside Gets In: Modeling Conversational Permeation. *Annual Review of Sociology*, Vol. 34: 359-384.
- Grindstaff, L. ve Turow, J. (2006). Video Cultures: Television Sociology in the "New TV" Age. *Annual Review of Sociology*, Vol. 32: 103-125.
- Heimer, C. A. (2007). Old Inequalities, New Disease: HIV/AIDS in Sub-Saharan Africa. *Annual Review of Sociology*, Vol. 33: 551-577.
- Jacobs, J.A. ve Frickel, S. (2009). Interdisciplinarity: A Critical Assessment. *Annual Review of Sociology*, Vol. 35: 43-65.
- Johnson, C., Dowd, T.J. ve Ridgeway, C.L. (2006). Legitimacy as a Social Process. *Annual Review of Sociology*, Vol. 32: 53-78
- Leahey, E. (2008). Methodological Memes and Mores: Toward a Sociology of Social Research. *Annual Review of Sociology*, Vol. 34: 33-53.
- MacLean, A. ve Elder, G. H. Jr. (2008). Military Service in the Life Course. *Annual Review of Sociology*, Vol. 33: 175-196.
- McKeever, M. (2008). Regional Institutions and Social Development in Southern Africa. *Annual Review of Sociology*, Vol. 34: 453-473 .
- Mouw, T. (2006). Estimating the Causal Effect of Social Capital: A Review of Recent Research. *Annual Review of Sociology*, Vol. 32: 79-102.

- Schneider, B. L. ve Keesler, V. A. (2008). School Reform 2007: Transforming Education into a Scientific Enterprise. *Annual Review of Sociology*, Vol. 33: 197-217.
- Shanahan, S. (2007). Lost and Found: The Sociological Ambivalence Toward Childhood. *Annual Review of Sociology*, Vol. 33: 407-428.
- Silbey, S.S. (2009). Taming Prometheus: Talk About Safety and Culture. *Annual Review of Sociology*, Vol. 35: 341-369.
- Telles, E.E. ve Sue, C.A. (2009). Race Mixture: Boundary Crossing in Comparative Perspective. *Annual Review of Sociology*, Vol. 35: 129-146.
- Tierney, K. J. (2007). From the Margins to the Mainstream? Disaster Research at the Crossroads. *Annual Review of Sociology*, Vol. 33: 503-525.
- Turner, J. H. ve Stets, J. E. (2007). Sociological Theories of Human Emotions. *Annual Review of Sociology*, Vol. 32: 25-52.
- Walder, A.G. (2009). Political Sociology and Social Movements. *Annual Review of Sociology*, Vol. 35: 393-412.
- Weitzer, R. (2009). Sociology of Sex Work. *Annual Review of Sociology*, Vol. 35: 213-234

PSİKOLOJİ

- Altman, S. E. ve Shankman, S. A. (2009). What is the Association Between Obsessive-compulsive Disorder and Eating Disorders? *Clinical Psychology Review* 29, 638-646.
- Ashby, J. Sanders, L.D. ve Kingston, J. (2009). Skilled Readers Begin Processing Sub-phonemic Features by 80 ms During Visual Word Recognition: Evidence from ERPs. *Biological Psychology*, 80, 84-94.
- Astheimer, L.B. ve Sanders, L.D. (2009). Listeners Modulate Temporally Selective Attention During Natural Speech processing. *Biological Psychology*, 80, 23-34.
- Barry, R.J. (2009). Evoked Activity and EEG Phase Resetting in the Genesis of Auditory Go/NoGo ERPs. *Biological Psychology* 80: 292-299.
- Bubier, J.L. ve Drabick, D.A.G. (2009). Co-occurring Anxiety and Disruptive Behavior Disorders: The Roles of Anxious Symptoms, Reactive Aggression, and Shared Risk Processes. *Clinical Psychology Review* 29, 658-669.
- Edwin, T.T. ve Goldberg, W. A. (2009). Parental School Involvement in Relation to Children's Grades and Adaptation to School. *Journal of Applied Developmental Psychology* 30: 442-453.
- Franz, V.A., Glass, C.R., Arnkoff, D. B. ve Dutton, M.A. (2009). The Impact of the September 11th Terrorist Attack on Psychiatric Patients: A Review. *Clinical Psychology Review* 29, 339-347.
- Hauk, O., Pulvermüller, F., Ford, M., Marslen-Wilson, W.D. ve Davis, M.H. (2009). Can I Have A Quick Word? Early Electrophysiological Manifestations of Psycholinguistic Processes Revealed by Event-related Regression. *Biological Psychology*, 80, 64-74.
- Jobson, L. (2009). Drawing Current Posttraumatic Stress Disorder Models into the Cultural Sphere: The Development of the 'Threat of the Conceptual Self' Model. *Clinical Psychology Review* 29, 368-381.
- Kern, M. Friedman, H. S. (2009). Early Educational Milestones as Predicators of Lifelong Academic Achievement, Midlife Adjustment, and Longevity. *Journal of Applied Developmental Psychology* 30: 419-430.
- Knepp, M.M. ve Friedman, B. H. (2008). Cardiovascular Activity During Laboratory Tasks in Women with High and Low Worry. *Biological Psychology*, 79, 287-293.
- Krause, C.M. (2009). How Tactile and Function Information Affect Young Children's Ability to Understand the Nature of Food-appearing, Deceptive Objects. *Journal of Applied Developmental Psychology* 30: 486-493.

- Krompinger, J.W. ve Simons, R.F. (2009). Electrophysiological Indicators of Emotion Processing Biases in Depressed Undergraduates. *Biological Psychology* 81: 153-163.
- Laurent, S.M. ve Simons, A.D. (2009). Sexual Dysfunction in Depression and Anxiety: Conceptualizing Sexual Dysfunction as Part of an Internalizing Dimension. *Clinical Psychology Review* 29, 573-585.
- Ma, L., Phelps, E. Lerner, J.V. ve Lerner, R.M. (2009). The Development of Academic Competence Among Adolescents Who Bully and Who Are Bullied. *Journal of Applied Developmental Psychology* 30: 628-644.
- Martin, P.R. ve Macleod, C. (2009). Behavioral Management of Headache Triggers is an Inadequate Strategy. *Clinical Psychology Review* 29, 483-495.
- Martins, R.K. ve McNeil, D.W. (2009). Review of Motivational Interviewing in Promoting Health Behaviors. *Clinical Psychology Review* 29, 283-293.
- McLean, C. ve Anderson, E.R. (2009). Brave Men and Timid Women? A Review of the Gender Differences in Fear and Anxiety. *Clinical Psychology Review* 29, 496-505.
- Neumann, D.L., Waters, A.M. Westbury, H.R. ve Henry, J. (2008). The Use of an Unpleasant Sound Unconditional Stimulus in an Aversive Conditioning Procedure with 8- to 11-year-old Children. *Biological Psychology*, 79, 337-342.
- Newman, R.L. ve Connolly, J.F. (2009). Electrophysiological Markers of Pre-Lexical Speech Processing: Evidence for Bottom-up and Top-down Effects on Spoken Word Processing. *Biological Psychology*, 80, 114-121.
- Peterson, C.K. ve Harmon-Jones, E. (2009). Circadian and Seasonal Variability of Resting Frontal EEG Asymmetry. *Biological Psychology* 80: 315-320.
- Prather, A.A., Anna Marsland, L., Hall, M., Neumann, S. A. Muldoon, M. F. ve Manuck, S. B. (2009). Normative Variation in Self-reported Sleep Quality and Sleep Debt is Associated with Stimulated Pro-inflammatory Cytokine Production. *Biological Psychology* 82: 12-17.
- Rayner, K. ve Clifton, C. Jr. (2009). Language processing in reading and speech perception is fast and incremental: Implications for event potential related research. *Biological Psychology*, 80, 4-9,
- Ritz, T. (2009). Studying Noninvasive Indices of Vagal Control: The Need for Respiratory Control and the Problem of Target Specificity. *Biological Psychology* 80: 158-168.
- Rosenberg, H. (2009). Clinical and Laboratory assessment of the Subjective Experience of Drug Craving. *Clinical Psychology Review* 29, 519-534.
- Schneider, M., Graham, D., Grant, A., King, P. ve Cooper, D. (2009). Regional Brain Activation and Affective Response to Physical Activity Among Healthy Adolescents. *Biological Psychology* 82: 246-252.
- Smith, M. A. ve Foster, J.K. (2008). Glucoregulatory and Order Effects on Verbal Episodic Memory in Healthy Adolescents After Oral Glucose Administration. *Biological Psychology*, 79, 209-215.
- Tan, A.A. ve Molfese, D.L. (2009). ERP Correlates of Noun and Verb processing in Preschool-age Children. *Biological Psychology*, 80, 46-51.
- Unusual Sleep Experiences, Dissociation, and Schizotypy: Evidence for a Common Domain. *Clinical Psychology Review* 29, 548-559.
- Urban, J. B., Lewis-Bizan, S. ve Lerner, R.M. (2009). The Role of Neighborhood Ecological Assets and Activity Involvement in Youth Development Outcomes: Differential Impacts of Asset Poor and Asset Rich Neighborhoods. *Journal of Applied Developmental Psychology* 30: 601-614.

DİLBİLİM

- Adger, D. (2006). Combinatorial Variability. *Journal of Linguistics*, 42:3:503-530.
- Anstey, M. P. (2008). Functional Discourse Grammar-Multifunctional Problems and Constructional Solutions. *Linguistics* 46-4. s. 831-859.
- Anstey, M. P. (2009). The Biblical Hebrew Qatal Verb: A Functional Discourse Grammar Analysis. *Linguistics* 47-4. s. 825-844.
- Arnold, D. (2007). Non-restrictive relatives are not orphans. *Journal of Linguistics*, 43:2:271-309.
- Baerman, M. (2007). Morphological Reversals. *Journal of Linguistics*, 43:1:33-61.
- Baker, W. (2009). Language, Culture and Identity through English as a Lingua Franca in Asia: Notes from the Field. *The Linguistics Journal*. Special Edition, September 2009.
- Beavers, J. (2008). On the nature of goal marking and delimitation: Evidence from Japanese. *Journal of Linguistics*, 44:283-316
- Binnick, R. I. (2005). *The Markers of Habitual Aspect in English*. *Journal of English Linguistics*, Vol. 33, No. 4, 339-369.
- Blevins, J. P. (2006). Word-based morphology. *Journal of Linguistics*, 42:3:531-573.
- Ehrich, J. F. (2009). Vygotsky and Linguistic Relativity: The Case of Chinese and English Reading. *The Linguistics Journal*. May 2009. Volume 4 Issue 1:91-111.
- Evans, N., Fletcher, J. ve Ross, B. (2008). Big Words, Small Phrases: Mismatches Between Pause Units and the Polysynthetic Word in Dalabon. *Linguistics* 46-1. s. 89-129.
- Franks, S. and James E. Lavine, J.E. (2006). Case and Word Order in Lithuanian. *Journal of Linguistics*, 42:2:239-288
- Hopper, P. J. (2007). *Linguistics and Micro-Rhetoric A Twenty-First Century Encounter*. *Journal of English Linguistics*, Vol. 35, No. 3, 236-252.
- Hudson, R.A. (2007). English Dialect Syntax in Word Grammar. *English Language and Linguistics*, 11.2:383-405.
- Jackendoff, R. (2007). *A Whole Lot of Challenges for Linguistics*. *Journal of English Linguistics*, Vol. 35, No. 3, 253-262.
- Kearns, K. (2007). Epistemic Verbs and Zero Complementizer. *English Language and Linguistics*, 11.3:475-505.
- King, R. ve Wicks, J. (2009). "Aren't We Proud of Our Language?" *Journal of English Linguistics*, Vol. 37, No. 3, 262-283.
- Martin, J.R. (2006). Genre and Language learning: A Social Semiotic Perspective. *Linguistics and Education*. 20:10-21.
- Moore, C. (2007). *The Spread of Grammaticalized Forms*. *Journal of English Linguistics*, Vol. 35, No. 2, 117-131.
- Levey, S. (2006). The Spread of Grammaticalized Forms. *Journal of English Linguistics*, Vol. 34, No. 2, 126-152.
- Osborne, T. (2008). Major Constituents and Two Dependency Grammar Constraints on Sharing in Coordination. *Linguistics* 46-6 s. 1109-1165.
- Pearce, M. (2009). A Perceptual Map of North East Dialect. *Journal of English Linguistics*, Vol. 37, No. 2, s. 162-192.
- Reeves, J. (2009). A Sociocultural perspective en ESOL Teachers' Linguistic Knowledge for Teaching. *Linguistics and Education*. 20:109-125.
- Rogers, R. Ve Mosley, M. (2008). A Critical Discourse Analysis of Racial Literacy in Teacher Education. *Linguistics and Education*. 19:107-131.

- Schumann, J. H. (2007). *A Linguistics for the Evolution and Neurobiology of Language. Journal of English Linguistics, Vol. 35, No. 3, 278-287.*
- Shackleton, R.G. Jr. (2007). *Phonetic Variation in the Traditional English Dialects. Journal of English Linguistics, Vol. 35, No. 1, 30-102.*
- Stygall, G. (2008). "Did They Really Say That?". *Journal of English Linguistics, Vol. 36, No. 3, 220-238.*
- Wagers, M.W. ve Phillips, C. (2009). Multiple Dependencies and the Role Of The Grammar in Real-Time Comprehension. *Journal of Linguistics, 45:395-433.*
- Wedgwood, D. (2007). Shared assumptions: Semantic minimalism and Relevance Theory. *Journal of Linguistics, 43:647-681.*
- Winchester, J. (2009). The Self Concept, Culture and Cultural Identity: An Examination of the Verbal Expression of the Self Concept in an Intercultural Context. *The Linguistics Journal. September 2009. Special edition:63-81.*

FEN BİLİMLERİ

FİZİK

- Beach, T. L. (2009). Initial phase and free-particle wave packet evolution. *American Journal of Physics, Vol. 77, No. 6, pp. 538–545.*
- Boozer, A. D. (2009). Simulating a toy model of electrodynamics in (1+1) dimensions. *American Journal of Physics, Vol. 77, No. 3, pp. 262–269.*
- Boyer, T. H. (2009). Illustrating some implications of the conservation laws in relativistic mechanics. *American Journal of Physics, Vol. 77, No. 6, pp. 562–569.*
- Bunn, E.F. ve Hogg, D. W. (2009). The Kinematic Origin of the Cosmological Redshift. *American Journal of Physics, Vol. 77, No. 8, pp. 688–694.*
- Fedak, W. A.ve Prentis, J. J. (2009). The 1925 Born and Jordan paper "On quantum mechanics". *American Journal of Physics, Vol. 77, No. 2, pp. 128–139.*
- Ferrari, L. A. (2009). Scattering of a nonuniform wave by a thin strip. *American Journal of Physics, Vol. 77, No. 3, pp. 237–239.*
- Gamble, J. K. ve Lindner, J. F. (2009). Demystifying decoherence and the master equation of quantum Brownian motion. *American Journal of Physics, Vol. 77, No. 3, pp. 244–252.*
- Garfinkle, D. (2009). The Planck Mass and the Chandrasekhar Limit. *American Journal of Physics, Vol. 77, No. 8, pp. 683–687.*
- Haeberli, W. (2009). Laboratory exercises on oscillation modes of pipes. *American Journal of Physics, Vol. 77, No. 3, pp. 204–208.*
- Hecht, E. (2009). Einstein on Mass and Energy. *American Journal of Physics, Vol. 77, No. 9, pp. 799–806.*
- Horton, N. G. and Moore, T. R. (2009). Modeling the magnetic pickup of an electric guitar. *American Journal of Physics, Vol. 77, No. 2, pp. 144–150.*
- Katz, J. I. (2009). When hot water freezes before cold. *American Journal of Physics, Vol. 77, No. 1, pp. 27–29.*
- Kelly, A. M. ve Sheppard, K. (2009). Secondary School Physics Availability in an Urban Setting: Issues Related to Academic Achievement and Course Offerings. *American Journal of Physics, Vol. 77, No. 10, pp. 902–906, October 2009*
- Kortemeyer, G. ve Westfall, C. (2009). History of Physics: Outing the Hidden Curriculum? *American Journal of Physics 875-881.*
- Larson, S. L. ve Hiscock, W. A. (2009). The first frontier: High altitude ballooning as a platform for student research experiences in science and engineering. *American Journal of Physics, Vol. 77, No. 6, pp. 489–497.*

- Lewis, C. L. (2009). Explicit Gauge Covariant Euler–Lagrange Equation. *American Journal of Physics*, Vol. 77, No. 9, pp. 839–843.
- Lindsey, B. A., Heron, P. R. L. ve Shaffer, P. S. (2009). Student Ability to Apply The Concepts of Work and Energy to Extended Systems. *American Journal of Physics*, Vol. 77, No. 11, pp. 999–1009.
- Madsen, M. J. (2009). Ohm's law for a wire in contact with a thermal reservoir. *American Journal of Physics*, Vol. 77, No. 6, pp. 516–519.
- Mead, L. R. (2009). Resistance of a square lamina by the method of images. *American Journal of Physics*, Vol. 77, No. 3, pp. 259–261.
- Moloney, M. J. (2009). Plastic CD Containers as Cylindrical Acoustical Resonators. *American Journal of Physics*, Vol. 77, No. 10, pp. 882–885.
- Olson, A. J. ve Mayer, S. K. (2009). Electromagnetically induced transparency in rubidium. *American Journal of Physics*, Vol. 77, No. 2, pp. 116–121.
- Redish, E. F. ve Hammer, D. (2009). Reinventing college physics for biologists: Explicating an epistemological curriculum. *American Journal of Physics*, Vol. 77, No. 7, pp. 629–642.
- Rindler, W. (2009). Gödel, Einstein, Mach, Gamow, and Lanczos: Gödel's remarkable excursion into cosmology. *American Journal of Physics*, Vol. 77, No. 6, pp. 498–510, June 2009.
- Rothman, T. ve Boughn, S. (2009). The Lorentz force and the radiation pressure of light. *American Journal of Physics*, Vol. 77, No. 2, pp. 122–127.
- Russell, D. A., Parker, D.E. ve Hughes, R. (2009). Analysis of Standing Sound Waves Using Holographic Interferometry. *American Journal of Physics*, Vol. 77, No. 8, pp. 678–682.
- Smith, G. S. (2009). Structural Color of *Morpho* Butterflies. *American Journal of Physics*, Vol. 77, No. 11, pp. 1010–1019.
- Sprott, J. C. (2009). Anti-Newtonian Dynamics. *American Journal of Physics*, Vol. 77, No. 9, pp. 783–787.
- Thomas, D. C., Gee, K. L. and Turley, R. S. (2009). A balloon lens: Acoustic scattering from a penetrable sphere. *American Journal of Physics*, Vol. 77, No. 3, pp. 197–203.
- Tong, C. (2009). Lord Kelvin's gyrostat and its analogs in physics, including the Lorenz model. *American Journal of Physics*, Vol. 77, No. 6, pp. 526–537.
- Woodside, D. A. (2009). Three-vector and scalar field identities and uniqueness theorems in Euclidean and Minkowski spaces. *American Journal of Physics*, Vol. 77, No. 5, pp. 438–446.

KİMYA

- Balskus, E. P. ve Walsh, C. T. (2009). An Enzymatic Cyclopentyl[b]indole Formation Involved in Scytonemin Biosynthesis. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (41), pp 14648–14649.
- Barker, T. J. ve Jarvo, E. R. (2009). Umpolung Amination: Nickel-Catalyzed Coupling Reactions of *N,N*-Dialkyl-*N*-chloroamines with Diorganozinc Reagents. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (43), pp 15598–15599.
- Benz, L., Haubrich, J., Quiller, R. G., Jensen, S.C. ve Friend, C. M. (2009). McMurry Chemistry on TiO₂(110): Reductive C=C Coupling of Benzaldehyde Driven by Titanium Interstitials. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (41), pp 15026–15031.
- Boisvert, L., Denney, M. C., Hanson, S. K. ve Goldberg, K. I. (2009). Insertion of Molecular Oxygen into a Palladium(II) Methyl Bond: A Radical Chain Mechanism Involving Palladium(III) Intermediates. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (43), pp 15802–15814.

- Brown, K. L., Voehler, M. W., Magee, S. M. Harris, C. M., Harris, T. M. ve Stone, M.P. (2009). Structural Perturbations Induced by the α -Anomer of the Aflatoxin B₁ Formamidopyrimidine Adduct in Duplex and Single-Strand DNA. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (44), pp 16096–16107
- Buccella, D., Janak, K. E. ve Parkin, G. (2008). Reactivity of Mo(PMe₃)₆ towards Benzothiophene and Selenophenes: New Pathways Relevant to Hydrodesulfurization. *J. Am. Chem. Soc.*, 2008, *130* (48), pp 16187–16189
- Denmark, S. E. ve Werner, N. S. (2008). Cross-Coupling of Aromatic Bromides with Allylic Silanolate Salts. *J. Am. Chem. Soc.*, 2008, *130* (48), pp 16382–16393
- Dowling, M. S. ve Vanderwal, C. D. (2009). Ring-Closing Metathesis of Allylsilanes/Electrophilic Desilylation To Prepare *exo*-Methylenecycloalkanes. Short Syntheses of Teucladiol and Poitediol. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (42), pp 15090–15091
- Fort, E.H., Donovan, P.M. ve Scott, L. T. (2009). Diels–Alder Reactivity of Polycyclic Aromatic Hydrocarbon Bay Regions: Implications for Metal-Free Growth of Single-Chirality Carbon Nanotubes. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (44), pp 16006–16007.
- Gardner, J. M., Abrahamsson, M., Farnum, B. H. ve Meyer, G. J. (2009). Visible Light Generation of Iodine Atoms and I–I Bonds: Sensitized I⁻ Oxidation and I₃⁻ Photodissociation. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (44), pp 16206–16214
- Guthrie, D. B. Geib, S. J. ve Curran, D.P. (2009). Synthesis of Highly Enantioenriched 3,4-Dihydroquinolin-2-ones by 6-*Exo-trig* Radical Cyclizations of Axially Chiral α -Halo-*ortho*-alkenyl Anilides. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (42), pp 15492–15500.
- Heemstra, J.R.Jr., Walsh, C. T. ve Sattely, E. S. (2009). Enzymatic Tailoring of Ornithine in the Biosynthesis of the *Rhizobium* Cyclic Trihydroxamate Siderophore Vicibactin. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (42), pp 15317–15329.
- Hensarling, R. M., Doughty, V. A., Chan, J. W. ve Patton, D. L. (2009). “Clicking” Polymer Brushes with Thiol-yne Chemistry: Indoors and Out. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (41), pp 14673–14675
- Hudnall, T.W. ve Bielawski, C.W. (2009). An *N,N'*-Diamidocarbene: Studies in C–H Insertion, Reversible Carbonylation, and Transition-Metal Coordination Chemistry. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (44), pp 16039–16041
- Kerr, R. L. Miller, S. A. Shoemaker, R. K., Elliott B. J. ve Gin. D. L. (2009). New Type of Li Ion Conductor with 3D Interconnected Nanopores via Polymerization of a Liquid Organic Electrolyte-Filled Lyotropic Liquid-Crystal Assembly. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (44), pp 15972–15973.
- Kevin P. Kent, Luke M. Oltrogge and Steven G. Boxer (2009). Synthetic Control of Green Fluorescent Protein. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (44), pp 15988–15989.
- Manuel, T. D. ve Rohde, J. (2009). Reaction of a Redox-Active Ligand Complex of Nickel with Dioxygen Probes Ligand-Radical Character. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (43), pp 15582–15583
- Mickelson, L.L. ve Friesen, C. (2009). Direct Observation of Bifunctional Electrocatalysis during CO Oxidation at Ru_{0.37}/Pt{111} Surfaces via Surface Stress Measurements. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (41), pp 14879–14884.
- Molander, G. A. ve Sandrock, D. L. (2008). Orthogonal Reactivity in Boryl-Substituted Organotrifluoroborates. *J. Am. Chem. Soc.*, 2008, *130* (47), pp 15792–15793.
- Mortimer, S. A. ve Weeks, K. M. (2008). Time-Resolved RNA SHAPE Chemistry. *J. Am. Chem. Soc.*, 2008, *130* (48), pp 16178–16180
- Mortison, J. D., Kittendorf, J. D. ve Sherman, D. H. (2009). Synthesis and Biochemical Analysis of Complex Chain-Elongation Intermediates for Interrogation of Molecular Specificity in the Erythromycin and Pikromycin Polyketide Synthases. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (43), pp 15784–15793

- Myers, C. P., Miller, J. R. ve Williams, M. E. (2009). Impacts of the Location and Number of $[\text{Cu}(\text{bpy})_2]^{2+}$ Cross-Links on the Emission Photodynamics of $[\text{Ru}(\text{bpy})_3]^{2+}$ with Pendant Oligo(aminoethylglycine) Chains. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (42), pp 15291–15300
- Nodes, W.J., Nutt, D.R. Chippindale, A.M. ve Cobb, A. J. A. (2009). Enantioselective Intramolecular Michael Addition of Nitronates onto Conjugated Esters: Access to Cyclic γ -Amino Acids with up to Three Stereocenters. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (44), pp 16016–16017
- Novo, C., Funston, A. M., Gooding, A. K. ve Mulvaney, P. (2009). Electrochemical Charging of Single Gold Nanorods. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (41), pp 14664–14666.
- Pensack, R.D. and Asbury, J.B. (2009). Barrierless Free Carrier Formation in an Organic Photovoltaic Material Measured with Ultrafast Vibrational Spectroscopy. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (44), pp 15986–15987
- Sibbald, P.A., Rosewall, C. F. , Swartz, R. D. ve Michael, F. E. (2009). Mechanism of *N*-Fluorobenzenesulfonimide Promoted Diamination and Carboamination Reactions: Divergent Reactivity of a Pd(IV) Species. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (43), pp 15945–15951.
- Trost, B. M. ve O'Boyle, B. M. (2008). Exploiting Orthogonally Reactive Functionality: Synthesis and Stereochemical Assignment of (–)-Ushikulide A. *J. Am. Chem. Soc.*, 2008, *130* (48), pp 16190–16192.
- Trost, B. M., O'Boyle, B. M. ve Hund, D. (2009). Total Synthesis and Stereochemical Assignment of (–)-Ushikulide A. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (41), pp 15061–15074.
- Trost, M. B., Waser, J. ve Meyer, A. (2008). Total Synthesis of (–)-Pseudolaric Acid B. *J. Am. Chem. Soc.*, 2008, *130* (48), pp 16424–16434
- Tye, J. W. ve Hartwig, J. F. (2009). Computational Studies of the Relative Rates for Migratory Insertions of Alkenes into Square-Planar, Methyl, –Amido, and –Hydroxo Complexes of Rhodium. *J. Am. Chem. Soc.*, 2009, *131* (41), pp 14703–14712.

BİYOLOJİ

- Brewis, A. ve Gartin, M. (2006). Biocultural Construction of Obesogenic Ecologies of Childhood: Parent-Feeding Versus Child-Eating Strategies. *Journal of Human Biology* 18: 203-213.
- Brown, D. E., Beall, C. M., Strohl, K. P. ve Mills, P. (2006). Exhaled Nitric Oxide Decreases Upon Acute Exposure to High-Altitude Hypoxia. *Journal of Human Biology* 18:196–202.
- Brunson, E. K., Shell-Duncan, B. ve Steele, M. (2009). Women's Autonomy and its Relationship to Children's Nutrition Among the Rendile of Northern Kenya. *American Journal of Human Biology* 21:55-64.
- Campbell, B., Leslie, P. ve Campbell, K. (2006). Age-Related Changes in Testosterone and SHBG Among Turkana Males. *Journal of Human Biology* 18: 71-82.
- Clarkin, P. F. (2008). Adiposity and Height of Adult Hmong Refugees: Relationship with War-Related Early Malnutrition and Later Migration. *Journal of Human Biology* 20: 174-184.
- Crawford, M. H. (2007). Genetic Structure of Circumpolar Populations: A Synthesis. *Journal of Human Biology* 19: 203-217.
- Dhileepan, K., Lockett, C., Robinson, M. ve Pukallus, K. (2009). Prioritizing Potential Guilds of Specialist Herbivores as Biological Control Agents for Prickly Acacia Through Simulated Herbivory. *Annals of Applied Biology* 154: 97-105.

- Franklin, D., Freedman, L., Milne, N. ve Oxnard, C. E. (2007). Geometric Morphometric Study of Population Variation in Indigenous Southern African Crania. *Journal of Human Biology* 19: 20-33.
- Frauenfelder, H., Fenimore, P. W., ve Young, R. D. (2007). Protein Dynamics and Function: Insights From the Energy Landscape and Solvent Slaving. *Life*, 59 (8-9): 605-512.
- Froehle, A.W. (2008). Climate Variables as Predicators of Basal Metabolic Rate: New Equations. *Journal of Human Biology* 20: 510-529.
- Gluckman, P. D., Hanson, M. A. ve Beedle, A.S. (2007). Early Life Events and Their Consequences for Later Disease: A Life History and Evolutionary Perspective. *Journal of Human Biology* 19:1-19.
- Graves, B. M. Strand, M. ve Lindsay, A. R. (2006). A Reassessment of Sexual Dimorphism in Human Senescence: Theory, Evidence, and Causation. *Journal of Human Biology* 18: 161-168.
- Gray, S., Akol, H. A. ve Sundal, M. (2009). Mixed-Longitudinal Growth of Karimojong Girls and Boys in Moroto District, Uganda. *Journal of Human Biology* 21:65-76.
- Gray, S., Akol, H.A. ve Sundal, M. (2008). Mixed-Longitudinal Growth of Breastfeeding Children in Moroto District, Uganda (Karamoja Subregion). A Loss of Biological Resiliency? *Journal of Human Biology* 20:499-509.
- Hadley, C. ve Patil, C. L. (2006). Food Insecurity in Rural Tanzania is Associated with Maternal Anxiety and Depression. *Journal of Human Biology* 18:359-368.
- Herring, D. A. ve Sattenspiel, L. (2007). Social Contexts, Syndemics, and Infectious Disease in Northern Aboriginal Populations. *Journal of Human Biology* 19: 190-202.
- Huber, S. ve Fieder, M. (2009). Strong Association Between Birth Month and Reproductive Performance of Vietnamese Women. *American Journal of Human Biology* 21: 25-35.
- Malina, R. M. ve Little, B. B. (2008). Physical Activity: The Present in the Context of the Past. *Journal of Human Biology* 20: 373-391.
- Olson, J.S., Soman, J. ve Philipps, G. N. Jr. (2007). Ligand Pathways in Myoglobin: A review of Trp Cavity Mutations. *Life*, 59 (8-9): 552-562.
- Perryman, S. A. M., Gladders, P. ve Fitt, B. D. L. (2009). Autumn Sowing Increases Severity of of Pasm (Mycosphaerella linicola) on Linseed in the UK. *Annals of Applied Biology* 154: 19-32.
- Pollet, T. V. ve Nettle, D. (2008). Taller Women Do Better in a Stressed Environment: Height and Reproductive Success in Rural Guatemalan Women. *Journal of Human Biology* 20: 264-269.
- Rogozin, I.B. (2008). Accumulation of GC Donor Splice Signal in Mammals. *Biology Direct* 3:30.
- Saeed, H., Grove, I. G. Kettlewell, P.S. ve Hall, N. W. (2008). Potential of Partial Rootzone Drying as an Alternative Irrigation Technique for Potatoes (Solanum Tuberosum). *Annals of Applied Biology* 152: 71-80.
- Sherry, D. S. ve Marlowe, F. W. (2007). Anthropometric Data Indicate Nutritional Homogeneity in Hadza Foragers of Tanzania. *Journal of Human Biology* 19: 107-118.
- Smith, H. F. (2009). Which Cranial Regions Reflect Molecular Distance Reliably in Humans? Evidence from Three-Dimensional Morphology. *American Journal of Human Biology* 21:36-47.
- Smith, M.T. ve Macrauld, D.M. (2009). Nineteenth-Century Population Structure of Ireland and of the Irish in England and Wales: An Analysis by Isonymy. *Journal of Human Biology* 21: 283-289.
- Sparkes, D. L. ve King, M. (2008). Disentangling the Effect of PAR and R:FR on Lodging-Associated Characters of Wheat (Triticum Aestivum). *Annals of Applied Biology* 152: 19.

- Stevenson, J.C., Everson, P.M., Williams, D.C., Hipskind, G., Grimes, M. ve Mahoney, E. R. (2007). Attention Deficit/Hyperactivity Disorder (ADHD) Symptoms and Digit Ratios in a College Sample. *Journal of Human Biology* 19:41-50.
- Temple, D. H. (2008). What Can Variation in Stature Reveal About Environment Differences Between Prehistoric Jomon Foragers? Understanding the Impact of Systemic Stress on Developmental Stability. *Journal of Human Biology* 20:431-439.
- Wilson, W. Milner, J., Bulkan, J. ve Ehlers, P. (2006). Weaning Practices of the Makushi of Guyana and Their Relationship to Infant and Child Mortality: A Preliminary Assessment of International Recommendations. *Journal of Human Biology* 18: 312-324.

MÜHENDİSLİK

- Bell, J. Snooke, N. ve Price, C. (2007). A Language for Functional Interpretation of Model Based Simulation. *Advanced Engineering Informatics* 21: 398-409.
- Bland, J. A. (2007). Local Search Optimisation Applied to the Minimum Distance Problem. *Advanced Engineering Informatics* 21: 391-397.
- Darlington, M. J. Ve Culley, S. J. (2008). Investigating Ontology Development for Engineering Design Support. *Advanced Engineering Informatics* 22: 112-134.
- Darwin, D. (2005). Tension Development Length and Lap Splice Design for Reinforced Concrete Members. *Prog. Structure Engineering Mater* 7: 210-225.
- Davidson, J., Good, C., Welsh, C. Brazil, B. ve Summerfelt, S. (2009). Heavy Metal and waste Metabolite Accumulation and Their Potential Effect on Rainbow Trout Performance in a Replicated Water Reuse System Operated at Low or High System Flushing Rates. *Aquacultural Engineering* 41: 136-145.
- Dowell, R. K. (2009). Closed-Form Moment Solution for Continuous Beams and Bridge Structures. *Engineering Structures* 31: 1880-1887.
- Feng, S. C., Stouffer, K. A. Ve Jurrens, K. K. (2005). Manufacturing Planning and Predictive Process Model Integration Using Software Agents. *Advanced Engineering Informatics* 19: 135-142.
- Fish, J. T. (2009). Groundwater Water Treatment for Iron and Manganese Reduction and Fish Rearing Studies Applied to the Design of the Ruth Burnett Sport Fish Hatchery, Fairbanks, Alaska. *Aquacultural Engineering* 41: 97-108.
- Flood, I. (2008). Towards the Next Generation of Artificial Neural Networks for Civil Engineering. *Advanced Engineering Informatics* 22: 4-14.
- Gardner, L. (2005). The Use of Stainless Steel in Structure. *Prog. Structure Engineering Mater* 7: 45-55.
- Grierson, D. E. (2008). Pareto Multi-Criteria Decision Making. *Advanced Engineering Informatics* 22: 371-384.
- Harrold, J. M. ve Parker, R. S. (2009). Clinically Relevant Cancer Chemotherapy Dose Scheduling Via Mixed-Integer Optimization. *Computers and Chemical Engineering* 33: 2042-2054.
- Hynes, M. D. (2009). Project and Capacity Management: An Application to Drug Development. *Computers and Chemical Engineering* 33: 1994-1998.
- Leicester, R. H. (2006). Application of Linear Fracture Mechanics to Notched Timber Elements. *Prog. Structure Engineering Mater* 8: 29-37.
- Matthews, P.C. (2008). A Bayesian Support Tool for Morphological Design. *Advanced Engineering Informatics* 22: 236-253.
- McGinley, W. M. (2006). Design of Anchor Bolts in Masonry. *Prog. Structure Engineering Mater* 8:155-164.
- Parsons, N. R., Edmondson, R. N. ve Song, Y. (2009). Image Analysis and Statistical Modelling for Measurement and Quality Assessment of Ornamental Horticulture Crops in Glasshouses. *Biosystems Engineering* 104: 161-168.

- Raman, R. (2008). Advanced Fuelling System for ITER. *Fusion Engineering and Design* 83: 1368-1374.
- Robinson, J. P., Kingman, S. W., Snape, C. E., Barranco, R., Shang, H. Bradley, M. S. A. ve Bradshaw, S. M. (2009). Remediation of Oil-Contaminated Drill Cuttings Using Continuous Microwave Heating. (2009). *Chemical Engineering Journal* 152: 458-463.
- Schmitke, C. ve McPhee, J. (2008). Using Liear Theory and the Principle of Orthogonality to Model Multibody, Multi-Domain Systems. *Advanced Engineering Informatics* 22:147-160.
- Smith, C. B., Mandel, D. R. ve John, E. (2009). A Superscalar Simulation Employing Poisson Distributed Stalls. *Computers and Electrical Engineering* 34: 192-201.
- Smith, P. D. ve Rose, T. A. (2006). Blast Wave Propagation in City Streets- an Overview. *Prog. Structure Engineering Mater* 8: 16-28.
- Summerfelt, S. T. Davidson, J., Wilson, G. Waldrop, T. (2009). Advances in Fish Harvest Technologies for Circular Tanks. *Aquacultural Engineering* 40: 62-71.
- Summerfelt, S. T., Sharrer, M., Gearheart, M. Gillette, K. ve Vinci, B. J. (2009). Evaluation of Partial Water Reuse Sytems Used for Atlantic Salmo Smolt Prodcution at the White River National Fish Hatchery. *Aquacultural Engineering* 41: 78-84.
- Teizer, J. ve Vela, P.A. (2009). Personnel Tracking on Construction Sites Using Video Cameras. *Advanced Engineering Informatics* 23: 452-462.
- Thomasson, B. J., Ratcliffe, M. B. Ve Thomas, L. A. (2006). Improving the Tutoring of Software Design Using Case-Based Reasoning. *Advanced Engineering Informatics* 20: 351-362.
- Thornton, M. J., ve Walker, G. S. (2009). Catalytic Carbon Deposition on Three-Dimensional Carbon Fiber Preforms Using Alkane Gas Feedstocks. *New Carbon Materials* 24: 251- 259.
- Wade, M. R. (2009). Physics and Engineering Issues Associated With Edge Localized Mode Control in ITER. *Fusion Engineering and Design* 84: 178-185.
- Wassick, J. M. (2009). Enterprise-wide Optimization in an Integrated Chemical Complex. *Computers and Chemical Engineering* 33: 1950-1963.
- Wolters, W., Masters, A., Vinci, B. ve Summerfelt, S. (2009). Design, Loading, and Water Quality in Recirculating Systems for Atlantic Salmo (Salmo Salar) at the USDA ARS National Cold Water marine Aquaculture Center (Franklin, Maine). *Aquacultural Engineering* 41: 60- 70.

EK 3: SÖZLÜKÇE

-A-

açık metinsel yapılanma: explicit textual rhetoric

ad grubu: nominal group

ad öbeği: noun phrase

adlaştırma: nominalization

akademik yazar: academic writer

algılayıcı: sensor

altayerleşim: hypotaxis

anlam yaratma: semogenesis

anlam: meaning

anlamları paketleme: packaging meaning

araç belirticisi: instrumental marker

araştırma odaklı: research oriented

arkalama: backgrounding

Aşamalı X-bar Kuramı: X-Bar Theory

ayrıntılaştırma: delicacy

-B-

bağdaşlılık: coherence

bağlam: context

bağlayıcı: relator

basit tümce: clause

baş: head

belirtici: determiner

belirtikleştirme: explicitation

belirtili: definite

bileşik tümce: clause complex

bilgisel duruş: epistemic stance

bilgisel kiplik belirticileri: epistemic modality markers

bilgiyi kurgulama: constructing meaning

bilimsel söylem: scientific discourse

bilişsel edinç: cognitive competence

Bir Araştırma Alanı Yarat: Creating a Research Space (CARS)

bütünce: corpus

Bütünce-Temelli Yaklaşım: corpus-based approach

-C-

çatı: voice

çekimli eylem: finite verb

çekimsiz eylem: non-finite verb

-D-

damıtma: distillation

davranışsal süreç: behavioral process

değerlendirme: evaluation

değerlendirme: evaluation

deneyim: experience

devinimsel: actional

dış ölçütler: external criteria

dışsal biz: exclusive we

dilbilgisel eğretileme: grammatical metaphor

dilbilgisel sözcük: grammatical

word/function word

dizge ağları: system networks

dizge: system

Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi: Sytemic
Functional Linguistics

dizimsel: syntagmatic

dizin: sequence

dizisel: paradigmatic

dönüslü edilgen: reflexive passive

durum bağlamı: contexts of situation

düşünsel dilbilgisel eğretilme: ideational
grammatical metaphor

düşünsel üstişlev: ideational metafunction

düzey: rank

düzey kayması: rank shift

düzey ölçeği: rank scale

güçlendirici: booster

-İ-

iç ölçütler: internal criteria

içe yerleşik: embedded

içerik: content

içerikli sözcük: lexical words/content words

işsel biz: inclusive we

ikna: persuasion

iletişimsel olaylar: communicative events

ilişkisel süreç: relational process

iye: possessive

iye-belirtili: possessive marked

-E-

edilgen: passive

eğretilmeli yapı: metaphorical construction

ekleme: addition

eksen: axiality

erek: goal

eşdeğerlik: equivalence

eşleşik yapı: congruent construction

eşleşik-gerçekleşme: congruent realization

etken: active

eylem grubu: verbal group

eylem öbeği: verb phrase

eylemcil ad yapısı: verbal noun construction

-G-

geçişlilik: transitivity

genelleme: generalization

gerçekleşme: realization

gösteren: signifier/deictic

gösterici: specifier

gösterilen: signified

-K-

kaçınma: hedging

karşılıklı paralel bütünce: reciprocal parallel
corpus

katılımcı: participant

katma: insertion

katmanlaşma: stratification

kesit dil: register

kılıcı: actor/ agent

kip: mood

kiplik: modality

kişi adlı: personal pronoun

kişilerarası dilbilgisel eğretilme:

interpersonal grammatical metaphor

kişilerarası üstişlev: interpersonal
metafunction

kişileştirme: personification

kişileştirmeli: personifying

kişisiz edilgen: impersonal passive

konu odaklı: topic-oriented
konu sürekliliği: thematic development
koşul : circumstance
kuramsal soyutlama: theoretical abstraction
kültür bağlamı: context of culture

-M-

maddesel süreç: material process
mantıksal ilişkiler: logical relationships
metin tipi: text-type
metin türü: genre
metinsel üst-işlev: textual metafunction

-N-

niteleyen: attributive
niteleyici: modifier
nitelik: attribute
nitem: epithet

-O-

odak: focus
olgu: Phenomenon
olgusal: factive
olgusalılık bildiren yüklem: factual predicates
olumlu incelikli yaklaşım: positive notion of politeness
olumsuz incelikli yaklaşım: negative notion of politeness

-Ö-

öge türleri: types of elements
önceleme: foregrounding
ön-niteleyici: pre-modifier

örnekleme/yaratım: instantiation
örtük: implicit
özgül: specific
özne-tümleyicisi: subject-complement

-P-

paralel bütünce: parallel corpus
pekiştirmeli: intensive

-S-

sav: argument
savlama: argumentation
sezdirilmiş özne: implied subject
sıfat işlevli öge: adjectival
sınıflandırıcı: classifier
son-niteleyici: post-modifier
soyutlama: abstraction
söylem alanı: field
söylem biçemi: tenor
söylem kipi: mode
söylem topluluğu: discourse community
söylenen: verbiage
söyleyen: sayer
sözcük dizilişi: word order
sözlüksel bağlaşıklık: lexical cohesion
sözlüksel eğretileme: lexical metaphor
sözcüksel yoğunluk: lexical density
sözel süreç: verbal process
sözlükdilbilgisel: lexicogrammatical
sözcüksel seçimler: lexical choices
süreç: process
şey: thing

-T-

tam anlambilimsel erim: total semantic range

tamlayan- belirtili: genitive marked

tamlayan-durumu: genitive-marking

tamlayan- iye belirtili yapı: the genitive-possessive construction

tanımlayıcı: identifying

tanımlık: article

taşıyıcı: carrier

tekniklik: technicality

tutum belirleyicileri: attitude markers

tümleç: complement

-U-

uslamlama: reasoning

-Ü-

üretimsel çekim biçimbirimi: productive inflectional suffix

üstişlevler: metafunctions

üstsöylem belirleyicileri: metadiscourse markers

-V-

var olan: existent

varlıksal iye anlatımları: existential possessive expressions

varoluşsal süreç: existential process

varsayılan özne: understood subject

verilmiş bilgi: given information

-Y-

yakın geçmiş zaman: present perfect tense

yakınlaştırıcı: approximator

yalın-dışı nesne: oblique object

yanayerleşim: parataxis

yansıtma tümcesi: projection clause

yapıların dizimi: sequence of figures

yararlanıcı: beneficiary

yaratım: instantiation

yazar duruşu: writer's stance

yeni bilgi: new information

yerdeğiştirme: replacement

yerleşim: setting

-Z-

zaman ve görünüş: tense and aspect

zihinsel süreç: mental process